

အိမ်ထောင်ရေး
မှတ်တမ်းများ

မြန်မာ

မြန်မာ့အလင်းစာတိုက်မှ နန်းစုစာတိုက်မှ ဖြစ်သည်

၆၅

မြကောတု နှိုင်း နှိုင်း ခလေ့

‘မြကောတု’ သည် မန္တလေး၊ ပိဏ္ဏာနှင့်သိပ္ပံ
တက္ကသိုလ်မြန်မာစာဌာနပါမောက္ခဦးချမ်းမြစ်
ကလောင်အမည် ဖြစ်ပါသည်။

‘နှိုင်းခလေ့ မှတ်တမ်းများ’ သည် မြကောတု၏
ထင်ရှားသောစာအုပ်ကောင်းဖြစ်သည်။ ဤစာ
အုပ်တွင် ပျေး မြန်မာမင်းများ လက်ထက်
အခါက ထုံးတမ်း အစဉ်အလာ ခလေ့များ၊
စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်ပုံများ၊ ဖိုင်းတပါးနှင့်ဆက်ဆံ
ရေးများ၊ ပြည်သူ့ အပေါ် သဘောထားကျင့်လုံး
ပုံများ၊ မြန်မာမှု မြန်မာခလေ့များ စသော
ဗဟုသုတ အထွေထွေကို စုံစုံလင်လင် တွေ့မြင်
ရမည်။

Bhaddanta Kelasa
Dhammacariya, B.A (Phil)
M.A, (Buddhism)

“ပညာပွင့်မြတ်စွာ၊ နှလုံးလှသော
လိမ္မာကြီးငယ်၊ ဆောက်သပ္ပယ်လျှစ်
ကျဉ်းကျယ်ထွင်းဖောက်၊ မြတ်တော်ဝန်လိုရာ
ပြုနိုင်စွာ၏။” (မာတိဒေဝ)

Handwritten text at the top of the page, likely bleed-through from the reverse side.

ပုံနှိပ်ခြင်း

ပထမအကြိမ်။ ။ ၁၉၆၆ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ၊ အုပ်ရေး-၂၀၀၀
ဒုတိယအကြိမ်။ ။ ၁၉၇၁ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ၊ အုပ်ရေး-၂၀၀၀

အလောင်း

ဘုရားရှင်သားများ

မျက်နှာပုံ

ကိုစံတိုး

အပုံရိုက်

ချင်းတွင်းရောင်စုံ

ဝေါ်ဒီဒီအေး (၁၁၁၇၀-၆) မြန်မာ့ပထမဆုံး စာပေတိုက်၊ ၂၄၉၊
ကျိုက္ကဆံလမ်း၊ ကျောက်ဖြောင်၊ တာပေစာတိုက် ရန်ကုန်က ထုတ်ဝေ၍၊
ဦးလှသန်း (၁၀၃၆-၆) စည်ပင်သာယာပုံနှိပ်တိုက် ၆၄၊ ၁၂၄၊ လမ်း။
ကန်တော်အေး၊ ရန်ကုန်က ရိုက်နှိပ်သည်။

မြ ကေ တု
နန်း စ လေ့ မှတ် တမ်း များ

နန္ဒလုံလှစံပေပြန်ချီရေး၊ အမှတ် ၅၊ လမ်း ၁၀၀၊
ကန်တော်လေးစာတိုက် ရန်ကင်းမြို့။
ဖုန်း ၁၂၉၇၁။

မြကေတုနှင့် နန်းဝလေ

မြကေတုသည် မန္တလေးမြို့ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံ တက္ကသိုလ် မြန်မာစာပါမောက္ခ ဆရာ ဦးချမ်းမြတ် ကလောင်အမည် တမျိုး ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာသည် မြန်မာစာ ပါမောက္ခအဖြစ် အမှုထမ်းလျက် ရှေးစာဟောင်း၊ စာစကောင်းများ၊ မျက်မှောက်ခေတ် စာများကို ပို့ချသင်းကြားခြင်း၊ ဆွေးနွေး သုတေသန ပြုခြင်းဖြင့် စာပေဝန်ကို အေးသွန် ထမ်းဆောင်လျက် ရှိပါသည်။ ဆရာသည် ဇနီးမဲ့ စာပေခေတ်မှစ၍ ယနေ့တိုင်အောင် စာများကိုလည်း တဖက်မှ အဆက်အပြတ် ရေးသား ပြုစုခဲ့သူတဦး ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ စာများကို စုရသားရာတွင် မြကေတု၊ ယုဇန စသော ကလောင်အမည်များကို သုံးခဲ့ပါ သည်။ ရေးသားသည့် စာများမှာလည်း စာပေရေးရာ၊ မြန်မာစာ မြန်မာမှု၊ သုတေသန၊ ကဗျာ၊ စာညွှန်၊ စာတည်းဖြင့် အမျိုးပေါင်း စုံလင်လှပါသည်။

မြကေတု ကလောင်အမည်ဖြင့် ရေးသားခဲ့သော စာများတွင် “နန်း ခေလ မှတ်တမ်းများ” သည် ထင်ရှားလှပါသည်။ ဤမှတ်တမ်းများကို ရေးသား ရာ၌ (ကွယ်လွန်သူ) ဆရာကြီး ရှေ့ပြည်ဦးဘတင်၏ ဟောပြောချက်များ၊ ဆရာ ကြီးနှင့် ရတနာပုံခေတ်ကို သိမိလိုက်သော သက်ကြီး ရွယ်အိုများထံ တွေ့ဆုံမေး မြန်းဆွေးနွေး၍ သိရှိမှတ်သားရချက်များ၊ ဆရာ ခေလ လာဖတ်ရှုခဲ့သော စာအုပ် စာတမ်းများမှ အဆိုအမိန့်များကို မှီခြမ်းညှိနှိုင်း သုတေသနပြုကာ ရေးသား သည်ဟု ဆရာက ဖွင့်ဟပြောကြားပါသည်။

မြန်မာစာပေတွင် နန်းဝလေ နှိုင်းရာ စာအုပ်စာတမ်းများအနေဖြင့် ‘အင် ရုံစာတမ်း၊ ရွှေဘိုနိဗ္ဗာန်၊ လွတ်တော်မှတ်တမ်း၊ ရွှေနန်းသုံးဝေ၊ ဟာရ အဘိဓာန်’ တို့သာ အနည်းအကျဉ်းရှိခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နန်းဝလေ နှိုင်းရာ မြန် မာမှုကို သိလိုသူများအတွက် ဆရာ၏ ဤ ‘နန်းခေလ မှတ်တမ်း’ သည် အထောက် အကူ ဖြစ်စေလိမ့်မည် ဟူ၍ နှလုံးလှူက ယူဆပါသည်။

နှလုံးလှူစာပေတိုက်

မာတိကာ

၁။ ဘုရားကျွန်ဘဝသမိုင်းနှင့် လွတ်မြောက်ရေး	၇
၂။ မင်းယဉ်နုရသိင်္ခ၏ အထိန်းတော်	၂၇
၃။ ရှင်မဟာကဿပနှင့် ပုဂံပြည်	၃၄
၄။ နားတောင်းများမင်း	၄၉
၅။ မောင်းမနှုတ်ဆက်	၅၄
၆။ ပွဲကျောင်းတက္ကသိုလ်များ	၅၉
၇။ ရှေးခေတ်ပညာရှိရွေးပွဲ	၇၃
၈။ မြန်မာသင်္ကြန်ပွဲ	၈၂
၉။ ရှေးမင်းတို့၏ ဆင်မင်းကျွမ်းသွင်းအစီအရင်	၉၄
၁၀။ မြင်းခင်းသဘင်	၁၀၀
၁၁။ လမိုင်းလယ်တော်သူများ	၁၁၄
၁၂။ လဆက်ရည်တော်	၁၂၅
၁၃။ လေးပြင်ထောင်မှူး	၁၃၁
၁၄။ လယ်ထွန်မင်္ဂလာ	၁၃၇
၁၅။ တင်းတိမ်ရုံမှူး	၁၄၆
၁၆။ ဘုရင်ရဟန်းနှင့် လက်တန်းစာဆို	၁၅၁
၁၇။ မင်းတုန်းဘုရင်လက်ထက် သာသနာပိုင်ဆရာတော်	၁၆၃
၁၈။ မင်းတုန်းမင်းနှင့် ငါးခြောက်ပြား	၁၇၃
၁၉။ မင်းတုန်းမင်း၏ ငယ်ချစ်မယ်လဲ	၁၈၀
၂၀။ မင်းတုန်းဘုရင်၏ ကဗျာသုံးပုဒ်	၁၉၃
၂၁။ မင်းတုန်းဘုရင်၏ တနေ့တာ	၂၀၂
၂၂။ ညီလာသုံးရပ်	၂၁၂

မာတိကာ

၂၃။ လွတ်တော်	၂၂၄
၂၄။ စားတော်ဝန်ဦးခဲ	၂၆၄
၂၅။ ရွှေနှင်းသုံး မြန်မာသမားတော်များ	၂၇၁
၂၆။ မင်းတုန်းဘုရင် အရေးပေးခံရသူ နှစ်ဦး	၂၇၈
၂၇။ မင်းတုန်းဘုရင်နှင့် ပခန်းမင်းကြီး	၂၈၅
၂၈။ ဘုရင်ထီးအကြိုက် ဝန်ကြီးမလိုက်	၂၉၁
၂၉။ ကုလားဝန်	၂၉၇
၃၀။ အမရပူရသံတဲ	၃၀၀
၃၁။ သံရွှေစာဆက် အခမ်းအနား	၃၀၉
၃၂။ မင်းတုန်းမင်းနှင့် ဘယ်ရာ	၃၂၄
၃၃။ ရှေးပဝေဏီ ဗမာပြည်ရောက်ခရီးသည်များ	၃၃၆
၃၄။ ဗမာ့သေနင်နှင့် နယ်ချဲ့အမြင်	၃၄၆
၃၅။ ရေမြုပ်ဗူး၏ ဇာတ်သိမ်း	၃၆၄
၃၆။ ရနောင် မောင်တုတ်	၃၇၃
၃၇။ အချုပ်တန်း ဆရာဘေ	၃၈၇
၃၈။ သီပေါမင်းလက်ထက်က 'ထိ'	၄၀၁
၃၉။ ကြေးတင်ဘုရင်ဆပ်	၄၀၉

ဘုရားကျွန်ဘဝသမိုင်းနှင့် လွတ်မြောက်ရေး

၁၃၀၉-ခု၊ ပြာသိုလပြည့်ကျော် ၉ ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့ နိုင်ငံသော်တိုင်း
ပြည်ပြုလွှတ်တော် အစည်းအဝေးတွင် သမတကြီး စပ်ရွှေသိုက်က ဘုရား
ကျွန်၊ ကျောင်းကျွန်၊ ဒွန်းစဏ္ဍားများကို အောက်ပါအတိုင်းကြေငြာသည်။

“မြန်မာ သံမတ နိုင်ငံတော်ကြီးသည်၊ လွတ်လပ်သော တိုင်းပြည်ဖြစ်
သည်နှင့်အညီ တဦးနှင့်တဦး နှိပ်စက်ခြင်း၊ တဦးကိုတဦး ကြောက်ရွံ့ခြင်းမှစ၍
မကြောင်းသော အလေ့ဆိုးများကို လုံးဝပယ်ဖျက်ရန် ကျွန်ုပ် ရည်ရွယ်သည်။
ရာဇဝင်တွင် ရှေးအခါကစ၍ ရှေးမင်းများ၏ အာဏာစက်ကြောင့် ဒွန်းစဏ္ဍား၊
သူတောင်းစား၊ ဘုရားကျွန်၊ ကျောင်းကျွန်၊ သင်္ချို စသည်တို့ကို ယနေ့မှစ၍
ရှေးမင်းတို့၏ အာဏာကိုကျွန်ုပ်ပယ်ဖျက်၍ လိုသူတို့၏ သဘောအတိုင်း လုပ်လို
သော အလုပ်မျိုးစုံကို လွတ်လပ်စွာ လုပ်ကိုင်နိုင်ကြစေဟူ၍ ကျွန်ုပ် အမိန့်ချမှတ်
သည်။ ဤပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတော်အတွင်း ရှိရှိသမျှသော နိုင်ငံသားများသည်
ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ ဥပဒေတွင် ပါရှိသည့်အတိုင်း တဦးနှင့်တဦး အခွင့်အရေးတူညီ
ကြစေ”

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံ ဥပဒေ
အပိုဒ် ၁၃ တွင်လည်း အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရသည်။

“ဘာတိမရွေး၊ တိုးကွယ်ရာဘာသာမရွေး၊ ကျားမ ရွေး၊ နိုင်ငံသားဟူ
သမျှ နိုင်ငံတော် တရားဥပဒေအရာတွင် အညီအမျှသာဖြစ်သည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ
နိုင်ငံသားတစ်ဦးနှင့် တစ်ဦးကို သို့မဟုတ် နိုင်ငံသား လူတန်းစား တစ်စားနှင့် တစ်စား
တို့ တဖက်သတ် သဘောအတိုင်း ခွဲခြားခြင်း မပြုရ”

အထက်ပါသမတကြီး၏ ကျေညာချက်နှင့် တကွ၊ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်း
အုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံ ဥပဒေများအရ လူတန်းစားလောက ဟူ၍ မရှိရ
ကြောင်းမှာ ထင်ရှားတော့သည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရကလည်း ပုဂံညောင်
ဦး စသော မြို့များတွင် ဘုရားကျွန်း၊ ကျောင်းကျွန်း၊ ဒွန်းစဏ္ဍား စသည်တို့
နှင့် ထမင်း လက်ဆံ စားပွဲများ ကျင်းပပြုလျှင် လူတန်းစားဟူ၍ မရှိတော့
ကြောင်းကို တိတိကျကျ အကောင်အထည် လုပ်ငန်းတို့ဖြင့် ဖော်ခွဲလေပြီ။
သို့ပါသော်လည်း ယခုချိန်တိုင်အောင် မည်ရွှေ့ မည်မျှသော ဘုရားကျွန်း၊
ကျောင်းကျွန်း တို့သည် လူထု ဝင်ဆန်လျက်၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ လူ့အလုပ်
အကိုင် စသည်တို့တွင် စာဝင် ဆောင်ရွက် နေကြပါပြီနည်း။ နိုင်ငံတော်
သားများကလည်း မည်မျှမည်မျှ ၎င်းတို့အား သွေးတူသားတူအဖြစ် လူ
တန်းစားခွဲခြားခြင်း မရှိဘဲ ရဲရဲကြီးပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှု ပြုနေကြပါပြီ
နည်း ဟူသောမေးခွန်းပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိနေချေပြီ။

ဤမေးခွန်းများကိုဖြေဆိုရပါလျှင် များစွာ ကျေနပ်ဖွယ်ရာ တွေ့ကြရ
မည် မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့် ဟူမူ ဘုရားကျွန်း၊ ကျောင်းကျွန်း
များနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ရောနှော ပေါင်းပေါင်းရေး ပြဿနာမှာ
အစိုးရက မည်မျှလိုက်လျောဆောင်ရွက် ပေးနေစေကာမူ ထူးခြား တိုးတက်
လာသည်ကို မတွေ့ရသောကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။

ဘုရားကျွန်း၊ ကျောင်းကျွန်းတို့သည် လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် မပေါင်းရဲ
ကြရခြင်း၊ ပေါင်းရန်စိတ်အား သိမ်ငယ်နေကြခြင်း လူ့အဖွဲ့အစည်းများက
လည်း စိတ်ရော့ကိုယ်ပါ ဖော်ဖော်ရွေရွေ မရှိကြခြင်း လူတန်းစားဟူသော
စကား(ကဏ္ဍ)ခြားနေခြင်းကိုပင် ရိုးရာ မလေ့ထုံးစံအဖြစ် မပေါင်းသင့်
မပေါင်းထိုက်ဟု အောက်မေ့ကာ၊ ရှောင်သကဲ့သို့ ရှိကြခြင်း၊ ဘုရားကျွန်း၊
ကျောင်းကျွန်းများကလည်း အချိန်ကာလတန်၍ မတောင်းမစားလျှင် နှုတ်
ရလိမ့်မည်ဟု အစွဲရှိနေကြခြင်းတို့ကြောင့် အဆိုပါ လူ့အဖွဲ့အစည်း ၂ ရပ်လုံး
၏အဖွဲ့များကို မချေမှုန်း၊ မပျောက်ဖျက်နိုင်သမျှကာလပတ်လုံး ဘုရားကျွန်း၊
ကျောင်းကျွန်း လူကောင်းဖြစ်ရေး လုပ်ငန်းသည် မည်သည့်အခါမျှ အောင်
မြင်ရန် လမ်းမမြင်ပေ။

ကျွန်ုပ်သည် ဤအကြောင်းအချက်များကို ရေလည်အောင်ရှင်းလင်း
လိုသည်။ ဘုရားကျွန်ုပ်ကျောင်းကျွန်ုပ်များသည် မတောင်းစားလျှင် အကယ်
ပင် နှုတ်တတ် ဝဲတတ်ပါသလော။ မိမိကိုယ်ကို ဘုရားကျွန်ုပ် ကျောင်းကျွန်
ဘဝက လွတ်အောင်လုပ်နိုင်ပါသလော။ ဘုရားကျွန်ုပ် ကျောင်းကျွန်ဘဝ
သည် လူအများ ထင်သလို နိမ့်ကျသော လူတန်းစားဘဝဟု ယူဆအပ်ပါ
သလော။ ရှေးခေတ်လူသည် မည်သည့်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လူများကို ဘုရား
ကျွန်ုပ်ကျောင်းကျွန်ုပ်အဖြစ် လျှူထားခဲ့ပါသနည်း။ ဘုရားကျွန်ုပ် ကျောင်းကျွန်
များသည် အဘယ်ကြောင့် ဘုရားကျွန်ုပ် ကျောင်းကျွန် ဘဝက မလွတ်
လိုကြ သနည်း။ ရှေးပုဂံခေတ်က ဘုရားကျွန်ုပ် ကျောင်းကျွန်စသည့် အမျိုး
ပေါင်း မည်မျှရှိပါသနည်း စသည်တို့ကို ပုဂံခေတ် ကျောက်စာများကို
မှီး၍ ရေးသား ဖော်ပြအံ့သတည်း။

ကျွန်ဟူသော ရင်းမြစ် ဝေါဟာရ

ကျွန်ဟူသော ဝေါဟာရ၏ ရင်းမြစ်ကိုရှာဖွေပါသော် မွန်ဘာသာစကား
အရ (ကလောန်) မှသော် လည်းကောင်း၊ မြန်မာစကားအရ(ကျွန်) သို့
မဟုတ်(ကျွန်)ဟူသော စကားများမှ ရွှေ့လျားလာဟန်တူ၏။ မွန်ဘာ
သာ စကားအရ(ကလောန်)ဟူသည်မှာ အလုပ်အကိုင်ဟူသော အနက်ကို
ပေးသဖြင့် လုပ်ရ ကိုင်ရသူကို ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် ခေါ်စမှတ် ပြုခြင်းလည်း
ဖြစ်ဟန်တူ၏။ ကျွန်ကို မွန်စကားအရ(ချိုက်)ဟု ခေါ်သည်လည်းရှိပါ၏။
လောကဝတ်မှ လောကုတ်ပြောင်းလဲ သကဲ့သို့ မြန်မာစကား(ကျွန်)မှ
ကျွန်ဟူသော စကားသို့ ပြောင်းလာသည်ဟု ယူဆကြပုံမှာကား ကျောက်
စာများတွင်

‘အကျမူစေသတည်း’
‘အဝန်ရာစေသတည်း’

စသော စကားများ ပုဂံခေတ်က ပေါ်နေပြီဖြစ်၍၊ တာဝန် အလုပ် တ
ခုခုကို(ချ)ပေးခြင်းခံရသဖြင့် ထိုချပေးသော တာဝန်ကို လမ်းဆောင်သူ
ကိုပင် ကျွန်(ဝါ) ကျွန်ဟု ခေါ်ဆိုသည်ဟု တွေးဆကြသည်။ ကျေးကျွန်
ဟူသည်မှာ ရှေးအခါက ကျေးရွာဘဝလုံး ကျွန်အဖြစ် လှူခဲ့ကြခြင်းက
အစပြု၍ ကျေးကျွန် ခေါ်ဟန်တူ၏။ ဥပမာ မြစေတီကျောက်စာ ကို

ကြည့်လျှင် ကျွန်ုပ် ၃ ရွာကို ရာဇာကုမာ လှူခဲ့ကြောင်း အထင်အရှား တွေ့ကြရမည်ဖြစ်သည်။ အလုပ်ကြမ်းအောက်ခြေသိမ်း အလုပ်ကို မှန်ဘာသာ စကားဖြင့် (ကလောန်တမေတ်) ဟု ခေါ်သည်။ ပုဂံကျောက်စာများ တွင် (တမော့ကျွန်) ဟူသော စကားဖြင့် တွေ့ရသည်။

လူတန်းစားခွဲခြားခြင်း ခံရသူများ

မြန်မာဘာသာစကားဖြင့် လူတန်းစား ခွဲခြားခြင်း ခံရသူများ၏ တဝ အမျိုးအစားကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရသည်။

၁-ပုန်းတောင်း ယာဇ်ကာ။ ။ယာဇ်ကာမှာ ပါဠိ စကားဖြစ်၍ တောင်းခြင်းအဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ပုန်းတောင်းဟူသည်မှာ သူတပါး၏ ပုည ကုသိုလ်ကို တောင်းခံစားသောက်သူ ဖြစ်သည်။ တနည်း ပုင်(ပွန်)ထမင်း တောင်းသူတည်း။

၂-သူပုန်းစား။ ။သူတပါး၏ပုညကို မှီခိုစားသောက်သူဟု ဆိုလို သည်။

၃-ကယ်ပါ။ ။ကယ်ပါ,ယူပါ တ စာ စာ အော် ၍ တောင်းခံ စားသောက်သူဟု ဆိုသည်။

၄-သူတောင်းစား။ ။တောင်း စားသောသူဟူ၏။

၅--ကျွန်းသီးတော်။ ။အသီးအခြား အ မြတ် ထား အပ် သည့် ကျွန်ဖြစ်သည်။

၎င်းတို့မှာ ဘုရားကျွန်၊ ကျောင်းကျွန်၊ ပိဋကတ်ကျွန်၊ သိမ်ကျွန်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဘုရားကျွန်မှာ ဘုရား၏ ဝေယျာဝစ္စကို ဆောင်ရွက်ရသည်။ ဘုရားဆွမ်းတော်၊ ပန်တော်တင်ရသည်။ ထက်ထက်မြက်မြက် အမှုဆမ်းရ သဖြင့် ပုဂံခေတ်က ၎င်းကို(မြက်ရကျွန်)ဟု ခေါ်သည်။မြတ်ဒသာနေရာက ထမ်းရွက်ရသဖြင့်လည်း(မြတ်ရ)ဟု ခေါ်ရာမှ ကာလရွေးလျော့၍(မြတ်ရမှ၊ မြက်ရသို့)ပြောင်းလဲ လာဟန်တူသည်။ ပြောင်ပုံမှာ မထူးဆန်းလှ၊ စာရိတ္တ မှ စရိုက်ပြောင်းသကဲ့သို့ ချီမည်။ကျောင်းကျွန်မှာ ကျောင်းနှင့် ပတ်သက် သော ဝေယျာဝစ္စ တို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးရသော ကျွန်များ ဖြစ်သည်။ ကျောင်းဝန်းအတွင်း အမျှက်လှဲပေးခြင်း၊ ရေခပ်ပေးခြင်း စသော ဟတ္ထကမ္မ အလုပ်တို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးရသဖြင့် ပုဂံခေတ် အခေါ်အား

ဖြင့် ၎င်းတို့ကို အမှုရ သို့မဟုတ် 'မှူးချ' ဟုခေါ်သည်။ ပိဋကတ် ကျွန်များ မှာ ပိဋကတ်တော်များကို မပျက်မစီးရအောင် စောင့်ထိန်းသည်။ ၎င်းတို့ သည် ပိဋကတ်တော်များကို ထိမ်းသိမ်းရင်း စာပေများကို ကျက်မှတ် ခြင်းဖြင့် ဘုရားပန်းတင်၊ ရေချမ်းကပ်၊ ဝတ်တက်ရာတွင် သံနေ့သံ ထားဖြင့် ဆိုတတ်ကြခြင်းကြောင့် ပုဂံခေတ်က ၎င်းတို့အား (စာတတ်) ဟု လည်း ခေါ်ကြသည်။ ပုဂံခေတ် အခါက ဘုရားကျွန် သီးတော်များက အလုပ်အကိုင်အားဖြင့် အသက်ဖော်ပြပါအတိုင်း (မြက်ချ) (အမှုရ) (စာတတ်) (ဖုတ်ရ) (အိုဖုခိ) ဟူ၍ အမျိုးမျိုးခေါ်ကြသည်။ (ဖုတ်) ဟူသည်မှာ ကျောင်းကန်များတွင် ရဟန်း သင်္ဃာများအတွက် မီးဖြင့် စရ ဖုတ်၍ (ဝါ) ချက်၍ ပေးရသော ထမင်းချက် အလုပ်လုပ်ရသူတို့ကို ခေါ် ဟန်တူသည်။ အို ဖုခိဟူသည်၊ ဥပုသ်ခိဟူသော စကားပင်ဖြစ်ဟန်တူ၍ ဥပုသ် ရက်ရှည်သည် ခံ စောင့်သူဖြစ်ကောင်း ဖြစ်လိမ့်မည်။ ခိမှာ ချိုဟူသော စကားဖြစ်သည်။ ကျောက်စာ တို့တွင် ဤကျောင်း၌ သည်းခံသော သင်္ဃာ တို့အား အရေး အရ ဖြစ်စေသော ဌာန ဟု ရေးထားသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် ၎င်း၊ ဥပုသ်ကို မွန်ဘာသာစကားဖြင့် ဥပုတ်ဟုရေးသည်က တစ်ကြောင်း တို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ သိမ်ကျွန်မှာ သိမ်ကိုစောင့်ထိန်း ရသော ကျွန်ပင် ဖြစ်သည်။

၆-သင်ချီ။ ။ ယခုအခေါ် 'သင်ချီ'၊ ရှေးပုဂံခေတ် အခေါ် 'သင် ကြီး' ဟူသည်မှာ သင်္ဃာရဏပုဒ်ပျက်ဖြစ်ဟန်တူသည်။ သင်္ဃာရဏလည်း ဟူ၏။ သင်္ဃာရဏိမ္မ သင်္ဃာကြီး ဖြစ်လာသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ သင်္ဃာတို့၏ အမှုဝေယျာဝစ္စကို ဆောင်ရွက်ပေးရသော ကပ္ပိယကိုပင် ဆိုလိုဟန် တူသည်။

၇-သင်လျင်။ ။ ဟူသောစကားကိုလည်း ပုဂံခေတ် ကျောက်စာ များတွင် တွေ့ရသည်။ သင်လျင်မှာ သင်ကြီး၏ လက်ထောက်ပင် ဖြစ် ဟန်တူသည်။ ဤသို့အားဖြင့် ပုဂံခေတ်အခါ ဘုရားကျောင်းများတွင် အလုပ်အကိုင်ရှိသူများကို လိုက်၍ အစုအနီး ခွဲခြားဟန်တူသည်။

၈-သုဘရာဇာ။ ။ အသုဘရာဇာဟူသော စကားတွင် အကျေ၍ သုဘရာဇာဖြစ်လာလေသည်။ အသုဘ မသာ အရာတွင် ဘုရင်ဖြစ်သည်။ အသုဘပြုရာ အလုပ်တို့တွင် သူတို့၏ လက်တွင်းရောက်ပါက မင်းသမ္မယ် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ပြုနိုင်သူများဟု ဆိုလိုသည်။ မင်းသမ္မယ် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ပြု တတ်သော ရှေးက ပွဲကျောင်း ရဟန်းများကို သံသရာဇာ ခေါ်သကဲ့သို့ ပင် ဖြစ်မည်။

၉-ဖက်ခွက်စား။ ။သင်ပုတ် ပလ္လင်ပေါ်၌ စွန်ကြဲထားသော ထမင်းခွက်၊ ဟင်းခွက်များကို စားသောသူ ဟူ၏။ ဘုရားဆွမ်းတော်တင် စားသော သူပင်တည်း။

၁၀-ခွန်စက္ကား။ ။မုန်စကား(ခွန်)ဟူသည် ဆောင်ရွက်ခြင်း ထမ်းရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ စန္ဒာမ္မာ ထင်းကိုဆိုလိုသည်။ မသာထင်းများကို ပေးပို့ ဆောင်ရွက်၍ မသာမီးရှိ ပေးရသူကိုခေါ်သည်။ သက္ကဋ ဘာသာအရ (ချမ်း)ဟူသည်မှာ ဇာတ်နိမ့်သူကို ခေါ်သည်။ မြန်မာစကားတွင် စန္ဒယ များ ဆွဲသူဟူ၍လည်းရှိသည်။ ၎င်းမှာ မသာရထား၏ ရှေ့မှကြိုးကို ဆွဲခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၁-စန္ဒာလ(စန္ကာလ)။ ။စက္ကာ ဟူသည်မှာ ကြမ်းကြုတ်သော ကြမ်းတမ်းသော အလုပ်မှာ ပြုစုမ်းနိုင်သူ ဖြစ်သည်။ ကြမ်းတမ်းသော အလုပ်ကို ပြုစုမ်းနိုင်သူကို စက္ကာလ ခေါ်သည်။ တနည်း စန္ဒာယများ ကြိုးကို ဆွဲသူကို ခေါ်သည်။

စက္ကာလတွင် ငါးစို့ ငါးမျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ

- (၁) စပ်။ ။အခေါင်းစပ်သူ၊ ပြုလုပ်သူဟူ၏။
- (၂) အမွမ်း။ ။အလောင်းစင်ကို အပြောက် အမွမ်း ခြယ် ရ သူ တည်း။
- (၃) သူကောင်းထမ်း။ ။အလောင်းထမ်းရသူတည်း။
- (၄) သင်္ဂြိုဟ်ကိုင်။ ။အလောင်းကို မြေချရသည့် သူတည်း။
- (၅) တွင်းတူး။ ။အလောင်းမြှုပ်ရန် တွင်းတူးရသူ ပင်တည်း။

၁၂-ခွာသား။ ။ဘုရားကျွန်ကိုပင် ခွာသားဟု ခေါ်သေးသည်။ ကုဟာသားမှ ပျက်ပြားလာဟန် တူသည်။ တနည်းအားဖြင့် ခဝါသားပင် ဖြစ်သည်။ ဘုရားအညစ်အကြေး၊ သင်္ဘောများ၏ အညစ်အကြေးကို သိမ်းရ၊ လျှော်ရ၊ ဗွမ်ရသူ ဖြစ်လိမ့်မည်။ သကရစ် ၆၀၄-ခုနှစ်ထိုး၊ အိမ်ရာကျောင်း ကျောက်စာကြောင်းရေ ၁၄တွင် ကုဟာသည် ငပြည်ကိုလှူထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ လောကဝတ်မှ လောကွတ်ဖြစ်လာသကဲ့သို့ ခဝါမှ ခွာဖြစ်လာ ဟန်တူသည်။ ခွာသည် ခွာသားအတူတူပင်။

၁၃။ ပန်းမှိုက်ကျုံး။ ။ပန်းမှိုက်သွန်လည်းခေါ်၏။ အညစ်အကြေး သွန်ရသူပင်ဖြစ်သည်။

၁၄။ သွေးမစွန်း။ ။ ၎င်းတို့မှာ သွေးသံ မစွမ်းသူ၊ မစင်ကြယ်သူ အနုအဝဲများကို ခေါ်သည်။ (ဘုရားကျွန် စာရင်းတွင် မထည့်သွင်း သင့်ပေ။ ၎င်းတို့သည် အဖြစ် တသီးတခြား ထားထိုက်သူများသာ ဖြစ်သည်။)

အဘယ်ကြောင့် ကျွန်ဖြစ်ရသနည်း

‘ကြေးတင် ကျွန်ဖြစ်’ ဟူသော စကားသည် ရှေးစကားပင် ဖြစ်သည်။ ကြေးမြီကို မဆပ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ကျွန်ဖြစ်ခြင်း၊ သူများတိုင်းပြည်မှ စစ်ထိုးလာခြင်းကို မခုခံနိုင်သဖြင့် ကျွန်ဖြစ်ခြင်း၊ တေးဥပါဒ်မှ ကယ်ခဲ့၍ ၎င်း၊ သေဒဏ်မှ ကယ်ခဲ့၍ ၎င်း ကျွန်ဖြစ်ခြင်း၊ ရှာဖွေစားသောက်ရမည်ကို ပျင်းရိသောကြောင့် ဘဝကို ဒူးထောက်၍ သူတပါးထံတွင် ထမင်းတလုပ်အတွက် ကျွန်ဖြစ်ခြင်း၊ သူတပါးဥစ္စာကို ခိုး၍ မိသောကြောင့် ကျွန်ဖြစ်ခြင်း စသော ကျွန် ဖြစ်ရပုံ အမျိုးမျိုးကို ပုဂံ ကျောက်စာများအရ သိရှိရသည့် အပြင်၊ ဓမ္မသတ် ကျမ်းများအရလည်း ကျွန်မျိုး ၉ ပါး၊ ကျွန်မျိုး ၁၂ ပါး စသည် ဖြင့်လည်း အမျိုးအမည်ပေါင်း မြောက်မြားစွာတို့ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

ကျွန်အမျိုး ၉ ပါးတွင်

- (၁) ဘယတဓဏ။ တေးသားပေး၍ ရသော ကျွန်သည် ၎င်း။
- (၂) ဝန္တီ။ စစ်မှသံ့ ဖမ်းရသော ကျွန်သည် ၎င်း။
- (၃) သယံဇာတ။ မိမိ အလိုအလျောက် ခံလာသော ကျွန်သည် ၎င်း။
- (၄) ဥဒ္ဓာရ။ အပေါင်ခံ၍ ရသော ကျွန်သည် ၎င်း။
- (၅) ဓနက္ကံတ။ ငွေဖြင့် ဝယ်၍ ရသော ကျွန်သည် ၎င်း။
- (၆) အနန္တောဘေတ။ မိလာ၊ ဖလာ ကျွန် သည် ၎င်း။
- (၇) အညဒိန္န။ သူတပါးပေး၍ ရသော ကျွန်သည် ၎င်း။
- (၈) အဒ္ဓိက။ တရားဆောင်၍ ရသော ကျွန်သည် ၎င်း။

ကျွန်အမျိုး ၁၂ ပါးတွင်လည်း

- (၁) တေးထား၍ ရသော ကျွန်၊
- (၂) ငွေဝယ်ကျွန်၊
- (၃) ကျွန်က မွေးသော ကျွန်၊
- (၄) ကြေးမြီမဆပ်နိုင်၍ ရသော ကျွန်၊
- (၅) ဆွေမျိုးထဲမှ ဆင်းရဲသဖြင့် ရသော ကျွန်၊
- (၆) ခိုးမှုကြောင့် တရားနိုင်၍ ရသော ကျွန်၊
- (၇) နှုတ်လွန်မှုကြောင့် တရားနိုင်သော ကျွန်၊
- (၈) လက်မှုကြောင့် တရား နိုင်ရသော ကျွန်၊
- (၉) မိလာ၊ ဖလာ ကျွန်၊
- (၁၀) ထမင်းကျွေးကျွန် (ထမင်းစားကျွန်ခံ)၊
- (၁၁) မင်းကပေးသဖြင့် ရသော ကျွန်၊
- (၁၂) အပေါင်ခံ၍ ရသော ကျွန် စသည်ဖြင့် ၁၂ ပါး ပြုသည်။

ပုဂံကျောက်စာတွင် တွေ့သောကျွန်များ

ပုဂံကျောက်စာများတွင် ကျွန်အမျိုးမျိုးတို့ စာရင်းများကို တွေ့ရသည်။ အဓိကအားဖြင့် ကျွန် ၄ မျိုးကို ဖော်ပြရာ၌ စစ်မှန်သော စစ်ရ ကျွန်ဟူ၍၎င်း၊ သို့ကျွန်ဟူ၍၎င်း တွေ့ရသည်။ ထမင်းစားကျွန်ခံသူကို အဖော်ကျွန်ဟူသောစကားဖြင့် တွေ့ရသည်။ မိလာ၊ ဖလာ ကျွန်ကို အလာ ကျွန်ဟူသော စကားဖြင့်တွေ့ရသည်။ ငွေဝယ်ကျွန်ကို ငွေဝယ်ကျွန်ဟူသော စကားဖြင့်တွေ့ရသည်။ အလုပ်အကိုင်ကို လိုက်၍ ကျွန်ခေါ်သည်လည်း တွေ့ရပေသည်။ ဥပမာ—မြင်းများကို ထိန်းရသော ကျွန်ကို မြင်ကျိကျွန်၊ သစ်ဆွဲရသောကျွန်ကို သစ်ဆွတ်ကျွန်၊ ပန်းခူး၍ ဘုရားတင်ရသော ကျွန်ကို ပန်းတင်ကျွန်၊ အညစ်အကြေး သုတ်သင်ရသော ကျွန်ကို ကူဟာကျွန် (ယခု အခေါ်ခွာသား)၊ ယာဉ်ထမ်းရသောကျွန်ကို သူထမ်း (သူ့ထံ) စသည်ဖြင့် တွေ့ရသည်။

တခါတရံ နေရာ အရပ် လိုက်၍ ကျွန်မှည့်ခေါ်တတ်ချေသေးသည်။ ဥပမာ—ထားဝယ်က ကူးလာသော ကျွန်ကို ထားဝယ်ကျွန်၊ ခန်းတီး ရှမ်းပြည်မှကျွန်ကို ခန်းတီးကျွန်၊ ပန်သက်ကျွန်၊ ပုဂံကျွန် စသည်ဖြင့် ခေါ်သည်။

ဘုရားကျွန်၊ ကျောင်းကျွန်၊ ပိဋကတ်ကျွန်များကိုကား ကျွန်သီး တော်များဟု ခေါ်သည်။ အသီးအခြား အမြတ်ထားအပ်သော ကျွန်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ဤကျွန်သီးတော်များကို နေရာချထားရာ၌ အထက်က တနေရာတွင် ဖော်ပြပြီးသည့်အတိုင်း သူတို့၏ အလုပ်တာဝန်ကို လိုက်၍ အမည်မှည့်ခေါ်တားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဥပမာပြရသော် သကရစ် ၅၇၅ ခုနှစ်ထိုး၊ ‘လေးမျက်နှာကျောက် စာ’တွင်

“အိပ်ဖုဒါလကောင်း၊ ငမိစာတတ်ငါမြစ်ကိုင်း၊ ဖုတ်ငါဇွတ်၊ မြက်ရ ငါဖုန်းလွတ်၊ မှရငါချမ်းသင်” စသည်ဖြင့် တွေ့ရသည်။

မင်းနန်သူရွာရှိ ‘အစောလတ် ကျောက်စာ’တွင်လည်း

“အမှူးရငကြီး။ အငမိမှူးရငဦးဝီး ၁။ ငမိမြက်ရပြည့်ငမိ ၁။ ဝိအုဒဒိ ဖုဒါကတ် ၁။ ငမိစာတတ်ငါကိုင်း ၁။ သားအမှူးရ ငဝံပြည့် ၁”

ဤကား ဘုရားကျွန်၊ ကျောင်းကျွန်များကို အလုပ်အကိုင် အရ ခေါ်ပုံတည်း။

ဘုရားစေတီများ၌ မည်ကဲ့သို့သော အာသိသဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ကို နေရာ
ချထားရပါသနည်းဟူမူ အောက်ပါကျောက်စာ စကားရပ်တို့ဖြင့် သိသာ
ရပါသည်။

စာပွဲမှောက်ဘုရား ကျောက်စာ တွင်

“ဤမျှသော ကျွန်ကား၊ အနိယာဝသံသရာတို့ကို ခြေးလက်ဆေးရေ၊
ချိုးရေ၊ သောက်ရေ၊ ခပ်သိမ်းသောငှာ၊ ဝတ်ချစ်သောငှာ၊ တမျက်ချေး
ကျူးစိမ့်သောငှာ လှူသတေး” ဟူသော စကားဖြင့် သော်လည်းကောင်း

သကရစ် ၅၀၅ ခုနှစ်ထိုး လေးမျက်နှာ ကျောက်စာ တွင်

“ဤအနှစ်မောင်နှံပြုသော ကောင်းမှုခပ်သိမ်းသောတို့၊ အနှစ်ကိုယ်စား
အခါမြင့်မြဲမြဲရစ်ဖါရစ်စိမ့်သောငှာ၊ တန်လင်းလှည့်စိမ့်သောငှာ၊ ဘုရားတရား၌
သင်ပုတ်ဆီမီး ကွမ်းပန်းမပြတ် တင်ရစိမ့်သောငှာ၊ သည်းခံသော အနိယာ
တို့ကို ဆွမ်းပန်းလှုပ်ကျွေးစိမ့်သောငှာ၊ အနှစ်မောင်နှံလှူသော ပုဂံကျွန်ကား”
စသော စကားတို့ ထောက်ထား၍ ကျွန်တို့ကို သူ့အလုပ်နှင့်သူ ခွဲခြားကာ
တာဝန်ပေးထားဟန်တူသည်။ ဤတာဝန်များကား အထက်တနေရာတွင်
ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း

‘မြက်ရ’ ဟူလျှင် ထက်ထက်မြက်မြက် အမှုထမ်းရသူ၊ (၀၁) မြတ်
သောအမှုကို ထမ်းရသူ၊ ဥပမာ ဆွမ်းတော်တင်၊ ပန်းတော်တင်၊ ရဟန်း
သင်္ဃာများအား ဆွမ်းပန်းပြင်ခြင်း၊ သိမ်းခြင်း ဟူသည့် မြတ်သော အထက်
ပိုင်းနေရာက လုပ်ရသောသူ ဖြစ်ဟန်တူ၏။

‘အမှုရ’ သို့မဟုတ် မှူးရ ဟူသည်မှာ၊ ဟတ္ထကမ္မ အလုပ်ဖြစ်သော
ဘုရားကျောင်းကန်အတွင်း မြက်ပေါက်ခြင်း၊ ရေမြောင်းသွယ်ခြင်း၊ ထင်း
ပေါက်ခြင်း စသော အလုပ်အမှုရသူ ဖြစ်ဟန်တူသည်။

‘စာတတ်’ ဟူသည်မှာ ဘုရားဝတ်တက်၊ ဝတ်ရွတ်၊ ရေချမ်းကပ်၊
မေတ္တာပို့၊ ဆုတောင်းခြင်းစသော နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုရမည့် ကိစ္စများတွင်
နားလည်ပြီး ပိဋကတ်တော်များကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရသူတို့
ဖြစ်၏။

‘ဖုတ်’ ဟူသော အမည်ဖြင့် မှည့်ခေါ်ထားသူတို့ကား မီးဖြင့် ချက်
ပြုတ်ရသော စရဖုတ်ပြုရခြင်းအမှု၊ ဝက်ချက်ရသည့်အမှုတို့ကို တာဝန်
ထမ်းဆောင်ရသူတို့ပင်တည်း။ (ဤနေရာတွင် သတ်ပြုရန်တချက်ရှိသည်။
အချို့ကျောက်စာများတွင် ဖုတ်ဟူသောစကားကို နာမည်၏ နောက်တွင်

ကပ်၍လိုက်ပါလာလျှင် ၎င်းသည် မုဆိုးဖို၊ မယားသေပြီးသူကို ဆိုလိုသည်။ နာမည်ရှေ့က ပုတ်ကပ်ပါလာလျှင် 'ဝက်ချက်သူ'ဟူ၍ ယူဆသင့်ပေသည်။)

'အိုဝိဖိုခိ'ဟူသော ကျွန်များကား ဥပုသ်ရက်ရှည် စောင့်နေသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များဟူ၍ ယူဆသည်။ သို့မဟုတ် ဘိုးသူတော်၊ မယ်သီလများနှင့် ဆင်ဆင်တူဟန်ရှိသည်။

ဘုရားကျွန်များတွင် မုဆိုးဖို၊ မုဆိုးမ များကို အများအပြား တွေ့ရတတ်သည်။ ကျောက်စာများရှိ ကျွန်စာရင်းများတွင် အိအိစံကမ္ပယ် စသည်ဖြင့်၎င်း၊ တုတ်ဖုတ်ဟူ၍၎င်း တွေ့ပေရာ၊ ကမ္ပယ်ဟူသည် မွန်စကားအရ မုဆိုးမကို ဆိုလိုသည်။ မြန်မာစကားသော် 'ကံမဲ့သူ'ဟူ၍ အနက်ပြန်က သင့်သည်။ ဖုတ်မှာ မုဆိုးဖိုကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။ ပါဠိစကား 'ပေဘ'ဟူသည့်အနက်မှာ သေပြီးသူကို ဆိုလိုသည်။

ဘုရားကျွန်များတွင် မုဆိုးဖို၊ မုဆိုးမများ အဘယ်ကြောင့် များရပါသနည်းဟူမူ ၎င်းတို့သည် ကံမဲ့သူများဖြစ်၍ အားကိုးရာမဲ့သူများ ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့် အေးငြိမ်းစွာ ကျောင်း၌ မှီခိုလိုခြင်းဖြစ်ဟန်တူသည်။ ရှေးအခါက ထမင်းတလုပ် စားရဘို့ အရေးသည် ခက်ခဲသည် မဟုတ်။ ဘုရားကျောင်းကန်၌ မှီခိုနေလျှင်ပင် တဝမ်းတခါးလှသည်။ အလှူရှင်ကလည်း ၎င်းလယ်လှူထားရာ၌ ၎င်းလယ်မှ ထွက်သည့် ဆန်စပါးများကို၎င်း၊ ကျောင်း၌လာ၍ နေထိုင်သော အမှုရသည် ဖြစ်စေ၊ မရသည်ဖြစ်စေ အတန်အတန် ဆင်ခြင်၍ စားစေတည်းဟူ၍ ကျောက်စာများ၌ ရေးထိုးခဲ့သည်များကို ထောက်လျှင် မည်သူ့ဆီ စားရမဲ့ သောက်ရမဲ့ ဖြစ်၍ ကျောင်း၌ လာရောက်ခိုကပ်နေလျှင် တဝမ်းတခါး လှနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကို ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ရသည်။ သို့ အစားရ ချောင်သဖြင့်လည်း ကျောင်းကန်ဘုရားသို့ ကပ်ကြလျက် နေကြသည်။

ဘုရားကျွန် ဖြစ်နေရခြင်းကိုပင်လျှင် ဂုဏ်ငယ်သည် မတွေးမထင်ကြ တော့ပေ။ လူတိုင်းကလည်း ဘုရားကျွန်ဘဝသည် ယုတ်ညံ့သည့်ဘဝဟူ၍ မယူဆပေ။ တနည်းအားဖြင့် ကျောင်းကန်ဘုရားသို့ သွား၍ ကိုယ်တီရင်ဘိ ဘုရားဝေယျာဝစ္စ၊ သင်္ဘာဝေယျာဝစ္စတို့ကို ဆောင်ရွက်သကဲ့သို့ပင် ရှိသဖြင့် ကုသိုလ်လည်းရ၊ ဝမ်းလည်းဝသည့် အလုပ်ပင်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ဘုရားဝေယျာဝစ္စကို ကိုယ်တိုင် မဆောင်ရွက်နိုင်သူတို့ကလည်း

ဤကဲ့သို့ သူတပါးအား ကိုယ်စားဆောင်ရွက်ရန်အပ်ထားသကဲ့သို့ ကုသိုလ် ယူလိုလှသောကြောင့် ဘုရားကျွန်များကို လှူခြင်း ဖြစ်ဟန် တူသည်။

အဘယ်ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ကျွန်လှူကြသနည်း

သကရစ် ၅၅၂ ခုနှစ်ထိုး၊ ကောင်ကုန်ဘုရားကျောက်စာတွင် အလှူရှင် သည် အဘယ်ကြောင့် ကျွန်လှူခြင်းကို အတိအလင်း ဆိုထားသည်။

“ရံမက်ကျွန် အဖြစ်မှ တော်လှန်လိုရကား ဘုရားသခင်နှင့် သင်္ဃာတို့ ကပ္ပိယဝါမုစိမ့်သောငှာ၊ လှူသောကျွန်ကား ၁၀၉”

အထက်ပါ စကားကိုထောက်လျှင် ဤ ၃၁ ခု၌ ကျင်လည်နေ ကြရသမျှသော သူအပေါင်းတို့သည် တဏှာ၏ကျွန်၊ တဏှာ၏ ခိုင်းစေ ရာကို ခံနေရသဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့ မထွက်မြောက်နိုင်ကြလေရကား။ ထို တဏှာ၏ ကျွန်ဘဝအဖြစ်မှ တော်လှန်(လွတ်ကင်း)လိုသဖြင့် တူသော အလှူဖြစ်သော ကျွန်ဖြင့်၊ တူသော အကျိုးကိုရလေအောင် ကျွန် လှူခြင်းပင် ဖြစ်တော့သည်။

မိမိကိုယ်နှင့်တကွ သားမယားကိုပါ လှူသောလေ့

ပုဂံခေတ်ကား သာသနာ အသစ်အဆန်းကလည်း ထွန်းကားခါစ ဖြစ် သဖြင့် ပုဂံသူပုဂံသားတို့သည် သာသနာတော်၌ အလွန်ကြည်ညိုလျက် ယုံကြည်သဒ္ဓါ ပွားများကြသည်။ ထိုအတွက်ကြောင့်ပင်လျှင် အခြား သူများကို ကျွန်အဖြစ်လှူသည်ထက် မိမိကိုယ်ကို ကျွန်အဖြစ်လှူသည်က ပိုမို၍မြတ်သည်။ ပိုမိုအကျိုးရှိမည်ဟု ယုံကြည်သဖြင့် ကိုယ်ကိုပင် လှူတတ် ကြသေးသည်။

သကရစ် ၅၄၁ ခုနှစ်ထိုး တိုင်းချွတ်ကျောက်စာ တွင်

“သင်ကြီး အတိနန္ဒသူ၊ အမည် ငကြီးကိုယ်လှူ၏။ မယားကိုလည်း လှူ၏။ သမီးကြီးကိုလည်းလှူ၏။ သမီးငယ်မောင်းမကိုလည်းလှူ၏”။

ဤစကားကိုထောက်လျှင် ဘုရားကျွန် အဖြစ်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို လှူခြင်းကိုပင် ယုတ်ညံ့သည်ဟု ထိုခေတ်က မယူဆကြကြောင်း ထင်

ရှား၏။ ဘုရားကျွန်ဖြစ်ခြင်းကိုပင်လျှင် ဂုဏ်ယူသေး၏။ ဆင်းရဲသား
 သာမညပင်ဟေ့တံ၊ ဘုရင့်မောင်းမငယ်သည်ပင်လျှင် ဘုရားကျွန်ဖြစ်ရ
 ခြင်းကို ဂုဏ်ယူသည်။ ဤအကြောင်းများကို ထောက်လျှင် ဘုရား
 ကျွန်ဖြစ်ခြင်းသည် ယုတ်ညံ့သော လူတန်းစားဘဝ၏ အောက်ဆုံးလွှာ
 အထပ်ထဲရောက်နေသည်ဟု မယူဆသင့်။ ကျွန်သီးတော်ဟူသည်မှာ အသီး
 အခြား မြင့်မြတ်သော ဘုရားအမှုတော်ထမ်း (၀၇) ရတနာသုံးပါး၏
 ဝန်ထမ်း တပ်တခုသာ ဖြစ်သည်။

တူရိယာနှင့် ဝညာသည်များကို လှူခြင်း

သကရစ် ၅၅၂ ခုနှစ်ထိုး၊ တောင်ကူနီဘုရားကျောက်စာ တွင်

“ဘုရားမဖြစ်သောကြား ပဉ္စင်တုရိမည့်သော စည်ညင်းဖြင့်
 နိုးထထသော စည်းစိမ်ကိုလိုရကား စည်ကြီးပန်ကျာပြု၏”

ဟူ၍ ထိုးထားခဲ့သည်ကို ထောက်လျှင် အလှူရှင်သည် ချမ်းသာစွာ
 နိုးရခြင်း ဟူသော ဆုတောင်းဖြင့် တူရိယာကို လှူသည်ဟု ယူဆ
 ရ၏။ ကျောင်း၌နေသော သင်္ဃာတို့လည်း နံနက်တွင် ချမ်းသာစွာ
 နိုးထရစေခြင်းအလို့ငှာ လှူဟန်တူ၏။

ဤရည်ရွယ်ချက်ကား မဆန်းလှပေ။ ထေရဝါဒ လွှမ်းမိုးသော
 နိုင်ငံတိုင်းတွင် တူရိယာကို လှူတယ်ပစ္စည်းတရပ်အနေဖြင့် သွတ်သွင်း၏။
 ယခုတိုင် မန္တလေး မဟာမြတ်မုနိဘုရားကြီးတွင် နံနက် အခါတိုင်း နှုရည်း
 ဖြင့် မျက်နှာသစ်တော် ရေဆက်ဆဲဖြစ်သည်ကို သတိပြုရ၏။ ပုဂံ
 ခေတ်က ဘုရားကျောင်းကန်များတွင် ကုလားပန်ကျာ၊ မြန်မာပန်ကျာ
 များ ထားရှိသည်။ ကချေသဘင်သည်များဖြစ်သော ပန်ကျာသည်များ
 ကိုလည်း ထားရှိသည်။ ကချေသည်များမှာ အများအားဖြင့် မိန်းမများ
 သာဖြစ်သည်။ တူရိယာသည်များတွင် မိန်းမတူရိယာသည်များကိုလည်း
 တွေ့ရသည်။ ဤတူရိယာသည်များအပြင် လက်မှုညာသည်များ ဖြစ်
 ကြကုန်သော ပန်းရန်၊ ပန်းပု၊ ပန်းပွတ်၊ ပန်းချီစသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များကို
 လည်း ဘုရားကျွန်အဖြစ် လှူထားသည်ကို တွေ့ရသေးသည်။ ၎င်းတို့မှာ
 ဘုရားတွင် အမြဲတန်းနေထိုင်၍ ဘုရားနှင့် ပတ်သက်သော ပြုပြင်စရာ
 ရှိသည်တို့ကို အဆင်သင့် ပြင်ဆင် နိုင်အောင် လှူထားခြင်း ဖြစ်ဟန်
 တူသည်။

ဝိနည်းတော်အရ ကျွန်ကို အလှူခံနိုင်သလော

တရားတော်အရဆိုလျှင် ဒါနဟူသည် ၃ မျိုး ပြားသည်။ ဟိနဒါနမှာ ယုတ်ညံ့သော အလှူဖြစ်သည်။ မဇ္ဈဒါနဟူသည် တောင့်တ၍လှူသော အလှူဖြစ်သည်။ ပဏိတဒါနဟူသည် ကျွတ်လွတ်စွာ လှူသော အလှူ ဖြစ်သည်။

“အလှူမပီ၊ တရားဖီသည်၊
ပန်းချီ ကုချေ၊ သေ ဥသဘ၊
မိန်းမလည်းဟူ၊ ငါးပါးမူကာ၊
အလှူမဝင်၊ ကုသိုလ်ပြင်တိ”

စသည်ဖြင့် ကျန်းဂန်စကား လာရှိရာတွင် ပန်ချီလှူခြင်း၊ မိန်းမလှူခြင်း စသည်တို့သည် ဝိနည်းတော်အရကား ဆန့်ကျင်လျက် ရှိသည်။ သို့သော်

“သေနာသန ပရိဘောဂေါနာမ သဗ္ဗကပ္ပံယော”ဟု ဘုရား ဟောတော်မူသည်ဖြစ်၍ ကျွန်ယောကျာ်း၊ ကျွန်မိန်းမ၊ ကျွန်နွားလယ်ယာ စသည်တို့သည် သေနာသန ပရိဘောဂ အပါအဝင် ဖြစ်၍ အလှူခံ ထိုက်၏ဟု ပညာရှိ မထေရ်မြတ်များက ယူဆကြသည်။

အချို့သော ကျွန်တို့မှာ ကျောင်းထိုင်မထေရ်ကြီးများက သေဘေး သေဒဏ်မှ မေတ္တာရပ်ခံ တောင်းယူ၍ အသက်မှလွတ်သဖြင့် ခေါ်ယူထား သော ကျွန်ဖြစ်ကြသည်ကို သကရစ် ၅၇၄ ခုနှစ်ထိုး၊ စောရဟန်းသိမ် ကျောက်စာ တွင်

“အသက်လွတ် ပိသုကာ ငျမ်းသင်”ဟု တွေ့ရသည်။ ဤစကားတွင် အမည်နောက်၌ ‘သင်’ပါသည်ကိုထောက်လျှင် နန်းတွင်းအမှုထမ်း ဖြစ် ပြီး ပိသုကာအလုပ်ဖြင့် ထမ်းရွက်နေသူဖြစ်ကြောင်း သိရ၏။

အချို့ကျွန်တို့မှာ ခိုးမှုဖြင့် တရားဆောင်၍ နိုင်သောကြောင့် သူ တပါး၏ ကျွန်အဖြစ်ခံနေရသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ သကရစ် ၆၆၃ ခုနှစ်ထိုး၊ ဆုတောင်းပြည့်ဘုရား ကျောက်စာ တွင်

“ဤကား စည်သူမင်းလက်ထက် ငွေဖွားရွှေခတ်ကြီးကို လက်ဝယ် ချင်းတို့ ခိုးရကား ရွှေထက်ကျွန် ၁၀၀ စည်သူမင်း ပြတ်တော်မူ၍ ခြင်သည့် ကျွန်တေး” စသည်ဖြင့် တွေ့ရပေသေးသည်။

ကျွန်များအား ကျိန်စာတိုက်ခဲ့ခြင်း ရှိသလော

ကျွန်များအား ဘုရားကျောင်းများမှ အလိုအလျောက် ထွက်ခွာသွား
 သည်ဖြစ်စေ၊ ကျွန်အဖြစ်မှ အလိုအလျောက် တော်လှန်နှုတ်ထွက်သွား
 သည်ဖြစ်စေ၊ နှစ်စေ၊ ဝဲစေသော အလှူရှင်များက ကျိန်စာတိုက်ခဲ့သည်ကို
 ကျောက်စာများ၌ မတွေ့ခဲ့ဘူးပါပေ။ မိမိ လှူထားသော ကျွန်များကို
 သာလျှင် အခြားသူတို့တယောက်က “နိဗ္ဗိတိကလူပြုလျှင်၊ နိုင်ထက်
 စီးနင်း သိမ်းယူလျှင် ဘေးအမျိုးမျိုး၊ ဒဏ်အမျိုးမျိုး၊ မြေကြီးကား
 အထက် အယင်သူကားအောက် ရောက်၍ ကျက်စေသတည်း” ဟူသော
 ကျွန်များအတွက် ကွယ်ကာထားသည့် ကျိန်စာမျိုးကိုသာ တွေ့ရသည်။

ဘုရားကျွန်အဖြစ်မှ အခါမရွေး လွတ်အောင် ပြုနိုင်သလော

ဘုရားကျွန်အလုပ်သည် သက်သောင့်သက်သာနှင့် တဝမ်းတခါးလှအောင်
 နေနိုင်သော အလုပ်ဖြစ်သောကြောင့် ပျင်းရိဖင့်နွံ၍ ဘဝ၏ တက်လမ်းကို
 မထူးထောင်ချင်သော သူများအပိုမ္မာကား ထိုဘုရားကျွန် ဘဝမှ လွတ်
 မြောက်ရန်အရေးကို တွေးကြံမည်မဆိုထားဘိ၊ လွတ်မြောက်ကျွတ်ထွက်၍
 တခြားတွင် ပင်ပင်ပန်းပန်း ဝမ်းစာရှာရမည့် အရေးကိုပင် ကြောက်နေ
 ကြဟန်တူသည်။

ဤစကားကို ကျောက်စာများအရ ထင်ရှားစေအံ့။ ဘုရားကျွန်
 တဦးသည် အချိန်မရွေး၊ နေရာမရွေး၊ မိမိလွတ်လိုသည့်အခါ လွတ်အောင်
 ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

ရှေးဓမ္မသတ်ကျမ်းများအရဆိုလျှင် ကျေးကျွန်တဦးသည် ကျေးကျွန်
 အဖြစ်မှ တော်လှန်(လွတ်ကင်း)နိုင်သော နည်းအမျိုးမျိုးရှိသည်။ အချို့
 သောကျွန်တို့မှာ အသက်အရွယ်ကြီးလာသဖြင့် ခိုင်းစေနိုင်လောက်အောင်
 အင်အားမရှိတော့သဖြင့် ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်ရသည်လည်းရှိသည်။ အချို့
 မှာ အရှင်အတွက် သက်ဦးဆံဖျား စွန့်စားဆောင်ရွက်၍ အောင်မြင်သော
 ကိစ္စကြောင့် ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်ရသည်လည်းရှိသည်။ အချို့ကား ဇွဲဝိတ
 ဒါနသဘောမျိုးဖြင့် အရှင်မသေမီက မိမိသေလျှင် ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်ကြ
 စေတော့ဟူ၍ လွတ်သည်လည်းရှိသည်။ အချို့မှာ အရှင်သေလျှင် မသာ

အခေါင်းပေါ်၌ သင်္ကန်းပရိက္ခရာဖြင့် မသာတလားကိုစီးပြီးလျှင် အရှင်၏ အလောင်းကောင်တွင်းသို့ ကျသည့်နှင့်တပြိုင်နက် သင်္ကန်းဝတ်ပြီးလျှင် ကျွန်အဖြစ်ကကျွတ်လွတ်သော တလားစီးကျွန်များလည်းရှိသည်။ အချို့ ကျွန်များမှာ ပစ္စည်းကြေးငွေ စုဆောင်း၍ မိမိကိုယ်ကို အဖိုးပေး၍လည်း လွတ်အောင်ပြုသည်။ အချို့မှာ မိမိကိုယ်စား အခြားသူတယောက်အား ဝယ်၍သော်၎င်း၊ အစားထိုးပေးပြီးလျှင် ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်အောင် ပြုသည် ဤသို့ပြုနိုင်လျှင်လည်း လွတ်ရသည့်ထုံးစံလည်းရှိပေသည်။

ပုဂံခေတ်ထိုး အစောလတ်ကျောက်စာ တွင်

“ဤမျှသောကျွန်ကား ဘုရား တရား သံဃာတို့ကိုလည်း မလှူလင့်သာ၊ အဆွေအမျိုးတို့ကိုလည်းမပေး၊ ငါအသက်ရှိသရွှ်ကား လုပ်စေသော၊ ငါမရှိ သော်ကာ၊ မြက်နု၊ ရေကြည်ရာ လားစေသတေး” ဤကား မသေမိုက်ဇီဝိတ ဝါနပြုခဲ့သည့်ကျွန်းတည်း။

ပုဂံခေတ်သိုး အစောကြမ်း ကျောက်စာ တွင်

“စေတော်မူသောကျွန် စုံတ်လွတ်တော်မူသော ကျွန်ကား” စသည်ဖြင့် ကိစ္စအခက်အခဲကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သဖြင့် ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်ခဲ့ ခြင်းကို တွေ့ရသည်။

သကရစ် ၅၆၇ ခုနှစ်ထိုး ဓမ္မရကြီးကျောက်စာ တွင်

“ငါဘုန်းဆုသား ငအောင်စင်လည်း ဘုရားကျွန်ဟုတ်လျက်၏။ သူ၌ အား လျော်ရကား မုန်းသင်ကြေးခွက် ၅ ပိဿာရွေး၍ ဘုရားလှူတုံ၏”

သကရစ် ၆၀၅ ခုနှစ်ထိုး၊ ပုဂံမင်းနန်သူရွာ၊ ဗိုလ်လှန် ကျောက်စာ တွင်လည်း

“သခင်မရှက်သည် မိကလျှင်ချွတ်သော၊ ငါပင်တည်ကိုကား၊ ငါကောင်း နှင့် ငါသင်ကို အစားပေးရွေး၍ ကျွတ်ခဲ့သတေး၊ နှမအိုပ်ထက် ပြည့်ကိုလည်း ငွေသား ၁၀၀ မှုရွေး၍ ကျွတ်မိအာ။”

အထက်ပါကျောက်စာများကို ထောက်လျှင် ဘုရားကျွန် တဦးသည် ကျွန်ဘဝမှ အကယ်၍ လွတ်လိုငြားအံ့ အလွန် လွယ်ကူသည်သာတည်း။ အရှင်ဖြစ်သူက အနှိုင်အထက် လှူထားသည် ဖြစ်စေ၊ မိမိကိုယ်ကို မိမိ ကြိုးပမ်း၍ လွတ်အောင် လုပ်နိုင် သည် သာတည်း။ အထက်ပါ ကျောက်စာများအရ၊ ဘုရား၌ကြေး ၅ ပိဿာပေး၍လှူပြီး ကိုယ်ကို ကျွန်ဘဝမှ လွတ်အောင်ပြုနိုင်၏။ မိမိနေရာတွင် အခြားကျွန် ၂ ဦးကို ရှာဖွေ၍ အစားထိုးပြီးလည်း လဲယူနိုင်၏။ ငွေသား ၁၀၀ ပေး၍လည်း

မိမိကိုယ်ကိုရွေးယူနိုင်၏။ ဤသို့ရွေးယူနိုင်လောက်အောင် ဤငွေ ဤကျေး
 ကျွန်များကို သူ့အဘယ်သို့ ရှာဖွေယူနိုင်အံ့နည်းဟု စောဒနာ တက်စရာ
 ကား ရှိပါ၏။ ဤအရာများကို ကြိုးစား၍ ရှာရမည်ပင် ဖြစ်ပါ၏။ မိမိ
 ဆွေမျိုးဥာတိတို့ကလည်း ငွေစု၍ ရွေးပေးမည်ဆိုက ဖြစ်နိုင်၏။ သို့သော်
 ဤသို့ရွေးထုတ်ယူသူများမှာ တထောင်တွင် တယောက်လောက်သာရှိပေ
 လိမ့်မည်။ အကြောင်းကား သူတို့သည် ကံကြမ္မာကိုသာ ယိုးမယ်ဖွဲ့တတ်သူ
 များဖြစ်သည်။ ဆွေမျိုး တော်ပါလျက်လည်း အမျိုးတယောက်အတွက်
 မိမိက ငွေကုန်ကြေးကျ မခံနိုင်ကြချေ။ စွန့်စွန့်စားစား ရှာဖွေလုပ်ကိုင်တတ်
 ကြသူများလည်း မဟုတ်ပေ။ ထိုအပေါ်တွင် ဘုရားကျွန်ဘဝသည် သူတို့
 တွေ့ရသည့်အတိုင်းဆိုလျှင် သက်သက်သာသာ မရှာမဖွဲ့ရဘဲ ဝမ်းဝသည်
 အလုပ်ဖြစ်သဖြင့် ကျွန်အဖြစ်က လွတ်ကင်းဘို့ကိုပင် စိတ်ကူးထည့်မိကြဟန်
 မတူပေ။

အဘယ်ကြောင့် တောင်းစားသည့်ဘဝ ရောက်ကြသနည်း

ပုဂံခေတ် ကျောက်စာများကို ကြည့်လျှင် ဘုရားကျွန်တို့သည် ယုတ်
 ညံ့သော အမျိုးမဟုတ်သည့်အပြင် တောင်းစားသည့်အမျိုးလည်း မဟုတ်
 ကြချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ ပုဂံခေတ်က အလှူရှင်များသည် ဘုရား
 ကျောင်းကန်များသို့ လယ်များကိုလှူကြရာ ထိုလယ်များကို ရဟန်းသင်္ဃာ
 များကပင် အုပ်ချုပ်၍ ရသည့် အသီးအနှံများကို ရောင်းချပြီးလျှင် ကျေး
 ကျွန်များအတွက်လည်း ထိုက်တန်သ၍ ခွဲဝေပေးကြသည်။ အချို့ကျွန်
 များမှာလည်း ဤလယ်များကိုပင် ထွန်ယက်လုပ်ကိုင်၍ ပေးရသည်။ ထို့
 ကြောင့် တဝမ်းတခါးအတွက် မပူပင်ကြရတော့ပေ။ သို့သော်ခေတ်နှောင်း
 လာသည်နှင့် တပြိုင်နက်၊ အချို့ရဟန်းတော်များသည် မင်းမူလာကြကုန်
 သည်။ မိမိတို့လယ်မြေကို မိမိတို့ပိုင်ချ၍ မိမိတို့ကျွန်များကိုလည်း မိမိတို့
 အုပ်ချုပ်ပြီးလျှင် အမှုအခင်းရှိကလည်း မိမိတို့ပင် စီရင်ကြသည်။ ဤသို့
 မင်းဆန်လာကြသဖြင့် သံဆရာစာများဟု ခေါ်ကြပြီးလျှင် ဤအမှုသည်
 ဘုရားမကြိုက်သော အမှုတကားဟု အချို့ရဟန်းများက မိပေါင်းပေါ်ကြ
 ဘဲ ကြဉ်ကြကုန်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဂါမဝါသီ၊ အရညဝါသီ စသည်တို့ဖြင့်
 ကွဲပြားကုန်ပြီးလျှင် ဂါမဝါသီတို့ တဖြည်းဖြည်း လာဘ်လာဘ ခေါင်းပါး
 လာကြသည်။ အချို့ရဟန်းများမှာ လယ်ကိုရောင်းချ ပေါင်နံ့ကြသဖြင့်

လယ်လက်လွတ်ကြရတော့သည်။ ရဟန်းများ၌ သို့ဖြစ်ကြလျှင် ဘုရားကျွန်
 များမှာ နေထိုင်မှု ဆင်းရဲလာကြလျက် တခါတရံ စားရမဲ့ သောက်ရမဲ့
 ဖြစ်လာကြကုန်သည်။ ဤသို့ဖြစ်လာသည်နှင့် တဝမ်းတခါးလှမည့် အလုပ်
 များကို တတ်နိုင်သလောက် ရှာဖွေကြရတော့သည်ဖြစ်ရာ အချို့ မှာလည်း
 ဒွန်းစဏ္ဍား၏အလုပ်၊ အချို့မှာ ယုတ်ညံ့သော သူများ မလုပ်နိုင်သည့်
 အလုပ်မျိုးကိုပင် စတင်လုပ် နိုင်ကြရလေတော့သည်။ တခေတ်နှင့်တခေတ်
 မှာလည်း မင်းပြောင်မင်းလွှဲ၊ စစ်ရိပ် စစ်ငွေနှင့် မကင်းကြလေရကား
 မင်းလုပ်သူတို့ကလည်း ကျွန်သီးတော်များ၏ အခြေအနေကို မကယ်တင်
 နိုင်ကြတော့ပေ။ ဤသို့နှင့် လောကကို ဒူးထောက်သူတို့က တောင်းစား
ကြရသည့် ဘဝကိုပင် နှစ်ခြိုက်လျက်၊ ဖုန်းတောင်းယာစကာ၊ သူတောင်း
စား၊ ကယ်ပါစသည်ဖြင့် လူတန်းစားဘဝ၏ အောက်ဆုံးလွှာအထပ်တွင်
လောင်းရိပ်မိကာ ရှိကြလေတော့သည်။

ဘုရားကျွန် ဘဝသည် အလွန်စိတ်ဓာတ် နိမ့်ကျရသည့် ဘဝဖြစ်
 သည်။ စိတ်ဓာတ်နိမ့်ကျရသည့်အထဲတွင် ဘုရားကျောင်းကန်များအတွင်း
 ၌ ရဟန်းသင်္ဃာတို့နှင့် နေရဖန်များသည်ကတကြောင်း စာပေကျမ်းဂန်
 များကို မဘတ်စေကာမူ အမြဲမပြတ် ရွတ်သံဖတ်သံ ကြားနေရသည်က
 တကြောင်းတို့ကြောင့် စိတ်ဓာတ် ပျော့ညံ့ပြီးလျှင် ဇွန်ဇွန် စားစား ပြု
 လုပ်လိုစိတ်မရှိ၊ မာနမရှိ၊ အညံ့ခံလိုစိတ်သာ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေး
 ပညာရှိများက စိတ်ကိုနိမ့်ချနူးညံ့စေရာ၌ အစွယ်ကျိုးသောမြွေ၏အလား
ချိုကျိုးနွားလွှား၊ ဒွန်းစဏ္ဍားသို့ ဥပမာ ပေးကြလေသည်။

ဝေဖန်ချက်

ဘုရားကျွန်၊ သင်ချို၊ အစရှိသော ကျွန်သီးတော်တို့၏ဘဝသည် အကယ်
 စင်စစ်အားဖြင့် ယုတ်ညံ့သော ဘဝကား မဟုတ်ပါကြောင်းကို
 အထက်ပါ အထောက်အထား အကြောင်းရပ်များအရ ထင်ရှား သိသာ
 ခဲ့လေပြီ။ အလှူဒါန ရောင်းရဲ မတင်းတိမ်သူတို့သည် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း
 ဘုရားကျွန်အဖြစ် ခံယူခြင်း။ မိမိသာသမီးများကိုလည်း ဘုရားကျွန်အဖြစ်
 သွတ်သွင်းခြင်း စသည်တို့ကို ကျောက်စာများ အရ ထင်ထင် ရှားရှား
 တွေ့ခဲ့ရပေပြီ။ ရှေးအခါက လူသာမညများသာမက မင်းမှုထမ်း စသော
 အထက်တန်းလွှာက အရာရှိများ၊ မိဖုရား မောင်းမများပင်လျှင် ဘုရား

ကျွန်အဖြစ် ခံယူခဲ့ဘူးသည်။ ဥပမာပြုရလျှင် ပုဂံ လေးထောင့်ကန်အရပ်ရှိ မင်းသမီး အစောကြွမ်းကျောက်စာ တွင် 'တြိလောက စန္ဒာနာမ မဟာ ဒေဝီ သုံးလူလမိပုံရား တောင်ပြင် သည် သမီးအစောကြွမ်း သခင်သည် သံသရာဆိုးငြိမှု ထွက် ချင် ရ ကား ဤကောင်းမှု ဝန်ခပ်သိမ်းသောကာ (ငါ့သား ၂ ယောက် ပဉ္စင်း ပြေည့်စုံ ဝါ နိုင်ငံ ဝါ သားစဉ်မြေးစဉ်လျှင် ဤရတနာသုံးပါးအား လှူသစေး။ အယင်းသို့မို့ ငါလည်း ရတနာသုံးပါး ကျွန်တည်း'

ကိကိမင်းခ မီး ၇ ယောက်အနက် တဦးသောသမီးသည် သူ့ ကိုယ်သူ သံသံဒါသီ(သင်္သကကျွန်) ဟူသောအမည်ကံခံ၍ ရတနာသုံးပါး၏ ကျေး ကျွန်အရာ၌ တည်၍ လုပ်ကျွေးခဲ့ဘူးသည်ကို ကျန်းဂန် ၌ တွေ့ရဘူးသည် တရပ်။ ကျန်စစ်သားမင်း၏ မိပုံရား သမ္ဘူလသည် ကျောင်းဖြူမျိုး ဖြစ် သည်ဟု ဆိုကြသည်။

ဤအကြောင်းအချက်များကိုကြည့်လျှင် ဘုရားကျွန်ဟူသည် ယုတ်ညံ့ သည့်အလုပ်မဟုတ်။ သူ့သူငါငါ ဘုရား၏ နောက်လိုက်၊ သံသာတော်၏ နောက်လိုက်အဖြစ် သရဏဂုဏ် ၃ ပါးကို သက်ဝင် ယုံကြည်သူ မှန်သမျှ ဘုရား၏အလုပ်အကျွေး၊ ဘုရား၏ ကျွန်ပင်မှန်တော့သည်။ ဘုရားကျွန် ဖြစ်ရခြင်းသည် ရှက်စရာလည်း မဟုတ်ပေ။ လူတန်းစား ခွဲခြားသူများ၏ အမြင်အားဖြင့်သာလျှင် ဘုရားကျွန်ဟူသည် ယုတ်ညံ့သည့် ဘဝတန်းစားမှ လူဟု ထင်လျက် ရှိသည်။ စင်စစ်ဆိုသော် ဘုရားကျွန်ကပင်လျှင် စိတ် ဓာတ် ယုတ်ညံ့ သောင်းကျန်းသော ဓားပြလူဆိုးတို့ထက် မြတ်သည်ဟု ဆိုဘွယ် ရှိသေးသည်။

ဘုရားကျွန်သည် မတောင်းစားလျှင် နှုသည်ဟူသော အစွဲမှာလည်း ရှေးအခါက ဘုရားကျွန်များ ဘုရား ကျောင်းကန်မှ ထွက်ပြေးမည် စိုး သဖြင့် မသမာသူလူဘဝက ချောက်လှန်ထားခဲ့သော စကားကိုပင် အကယ် ထင်မှတ်၍ယုံကြည် ကြောက်ရွံ့ နေကြဟန်ပင်တူသည်။ ထန်းသီး ကြော့ခိုက်၊ ကျီးနင်းခိုက် ဆိုသလိုလည်း နှုမည့်ဆဲဆဲ အချိန်အခါနှင့် မတောင်း မရမ်း မိသည့် အချိန်အခါ နှင့် ကိုက်ညီ နေသဖြင့်လည်း ဤစကားကို ဟုတ် သယောင်ယောင် ထင်ရပေသည်။ မည်သည့်ကျောက်စာကမျှ ဘုရားကျွန် များအား ကျိန်စာတိုက်ထားခဲ့သည်ကို မတွေ့ရပေ။

သထုံ မန္တဟာမင်းကို အနော်ရထာမင်းသည် ဖျင်ပတ်၍လှူခဲ့သည် ဟူ သော စကားကိုလည်း ယုံသင့်မှယုံရာသည်။ ပုဂံရာဇဝင်ဟူသည်မှာ ရှေး

အခါက တုတ်ထမ်း ပြောရသော ဣဝင်ဖြစ်သည်။ မိမိအရှင်သခင်ကို မိုးထိအောင် မြောက်လို၍ တဖက်သားကို နှိမ့်ချပြီး ရေးသည်လည်းရှိ၏။ စင်စင်မှာ အနော်ရထာသည် စစ်နိုင်သည့် မင်းဖြစ်သည်။ စစ်ရှုံးသူမှာ သူ့လက်အောက် ရောက်ရပြီးဖြစ်သည့်အတွက် စိတ်ဓာတ် အလွန်နိမ့်ကျ၍ သာနေမည်။ ထို့ကြောင့် ပုဂံပြည်သို့ ခေါ်ဆောင်လာသည့် အခါတွင် အကျဉ်းချထား၍ နေရသည်ထက် ဘုရားကျောင်းကန်အနီး၌ သံဝေဂကို ရှုပြီး နေရသည်က တော်သေးသည်ဟုအောင်မေ့လျက် ငါ့အား ဘုရား၏ အလုပ်အကျွေး အဖြစ်ကိုသာ ထားစေလိုသည်။ ဘုရားရှင်၏ အပါးတွင် ဝေယျာဝစ္စ ကုသိုလ်ဒါနများကို ဆောင်ရွက်နေခြင်းဖြင့် ငါ၏ အသက် တာကို ကုန်လွန်စေလိုသည်ဟူ၍ ပြောကောင်းပြောမည်သာ ဖြစ်သည်။ ဤအချက်ကိုမူတည်၍ ဖျင်ပတ်လှူသည်ဟူသော ဣဝင်ဆရာတို့၏ သခင် အားရ စကားကို ဆင်ခြင်ကြရာသည်။

ဤဘုရားကျွန် သင်ချီတို့၏ဘဝကို မည်သို့မြှင့်တင်အပ်သနည်း ဟူသော ပြဿနာကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ စဉ်းစားသင့်သည်။ တနှစ် တကြိမ် ထမင်း လက်ဆုံစားရုံမျှနှင့် ဤမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းသည် အကောင်အထည် ပေါ် မည်မဟုတ်ချေ။ အောက်ခြေကစ၍ တဖြည်းဖြည်းမြှင့်တင်လာရပေမည်။ မည်ကဲ့သို့ဆောင်ရွက်သင့်သည်ကိုလည်း အကြံပေးလိုသည်။

၁။ မြန်မာပြည်အရပ်ရပ်ရှိ ဘုရားကျွန် သင်ချီတို့ကို တနေရာတည်း တွင် စု၍မနေစေဘဲ လူစုခွဲပစ်သင့်သည်။ နယ်ပြောင်းပေးသင့်သည်။ ဤသို့ လူစုခွဲပြီးသည့်နောက်တွင် အစိုးရ ပညာ ဤလူစု၏အမည်ကို လျှို့ဝှက်ထား ၍ မိမိတို့လုပ်ကိုင်နိုင်သော အလုပ်အကိုင်များတွင် နေရာ ချထားပေးသင့် သည်။ “တရွာမပြောင်း သူကောင်းမဖြစ်” ဟူသောစကားပုံကို ဆင်ခြင် ရာသည်။

၂။ ဘုရားကျွန်သင်ချီများရှိရာအရပ်တွင် လုပ်ငန်းသစ်များဖွင့်ပေးသင့် သည်။ အလုပ်သမား များများလိုသော ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းစသည့် စက်ရုံ လုပ်ငန်းများကို ထိုသူအများရှိရာအရပ်တွင်ဖွင့်ပေး၍သူတို့အား အလုပ်သင် ပေးခြင်း၊ အလုပ်ပေးခြင်း၊ လူကောင်းများနှင့် ရောပြွမ်းထားခြင်း၊ တန်း တူ အခွင့်အရေးပေးခြင်း စသည်တို့ကို လုပ်သင့်သည်။

၃။ ဘုရားကျွန်၊ ကျောင်းကျွန်တို့၏ကလေးများကို မသင်မနေရပညာ ပြဋ္ဌာန်း၍ စာသင်ကြစားပေးစေသင့်သည်။ တတ်နိုင်လျှင် ထိုကလေးများ ကို နယ်ပြောင်း၍ အခြား နယ်များရှိ ကျောင်းများတွင် ကျောင်းအိပ်

ကျောင်းစား ထားပေးသင့်သည်။ ထူးထူးချွန်ချွန် အောင်မြင်တတ်မြောက်
သော ကျောင်းသားများအား ထောက်ပံ့သင့်သည်။ အလုပ်ပေးသင့်သည်။

၄။ ဘုရားကျွန်၊ ကျောင်းကျွန်များ၏ စိတ်ဓာတ်ပြုပြင်ပေးဘို့ရန်မှာ
အရေးကြီးဆုံးသော အချက်ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်မြို့ကဲ့သို့သော မြို့ကြီးများသို့
အစုလိုက် အလှည့်အပတ်လာရောက်ဖို့ အရေးကိုစိတ်ဝင်သင့်သည်။ လူ့
အဖွဲ့အစည်းများ၏ နေပုံထိုင်ပုံကို ပြသရမည်။ လူထဲဝင်ဆန့်ရလေအောင်
သင်ကြားပုံ ပြည်ထောင်စုပုံတော် များတွင် ပါဝင်ဆင်နွှဲစေသင့်သည်။ လူ့
အဖွဲ့အစည်းတို့ ရရှိသည့် အခွင့်အရေးမျိုးနည်းတူ စားကုန်သောက်ကုန်
အဝတ်အစား စသည်တို့ကို ချိုသာသော နှုန်းထားဖြင့် ဖြန့်ဖြူးဝေငှ
သင့်သည်။

ဤအချက်များကို ရှေးရှုပြီးဆောင်ရွက်မည်ဆိုလျှင် မကြာမြင့်မီပင်
လောင်းရိပ်မိလျက်ရှိသော လူတန်းစား၏ အောက်ဆုံးလွှာဘဝသည် မြင့်
တက်လာနိုင်စရာ အကြောင်းရှိပေသည်။

တဖန် လူ့ကောင်းများ ဖက်ကနေ ကြည့်ပြန်လျှင်လည်း လူကောင်း
အခေါ်ခံရသူတို့သည် ဘုရားကျွန်များအပေါ်တွင် မသတိသကဲ့သို့ရှိသည်။
ဘုရားကျွန်နှင့်လည်း ဒုထူပေ က်ဖက် လုပ်ကိုင်စားသောက်လိမ့်မိတ် မရှိကြ
ချေ။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းအကြောင်းကို ရှာဖွေသော် လူကောင်း အခေါ်ခံရ
သူသည် ဘုရားကျွန်မှန်းသိသဖြင့်သာ ဤသို့မသတိဖြစ်ခြင်း မဟုတ်ပေ။
မသိသည့်တိုင်အောင်လည်း မသတိဘွယ်ရာ ဖြစ်မည်ပင်။ အဘယ်ကြောင့်
ဟူမူ လူတို့၏စိတ်ဓာတ်အရဆိုလျှင် သန့်ရှင်းစွာနေတတ် ထိုင်တတ်သော
သူသည် ညစ်ပတ်ပေရေ၊ ချေးညော်မကင်း နေတတ်သော သူများနှင့်
မပေါင်းလိုကြပေ။ ထို့ကြောင့် ဘုရားကျွန်တို့သည် လူကြားထဲဝင်မည်ကြံ
လျှင် မိမိကိုယ်ကို သန့်ရှင်းနိုင်ဆုံး အဝတ်အစားနှင့် ချေးညော်မှ ကင်း
ရှင်းပြီး သပ်ရပ်စွာ နေထိုင်ဘို့ အရေးကြီးသည်။ ဘုရားကျွန်များသည်
ဤသို့မိမိကိုယ်ကို ပြုပြင်နေထိုင်မည်ဆိုလျှင် မည်သူမျှ သူတို့အား လူ့
အောက်တန်းလွှာအစားထဲက လူဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ကြမည် မဟုတ်ပေ။
ဤအရာများကို ထောက်ထား၍ ဘုရားကျွန်တိုင်း မိမိကိုယ်ကို မိမိ တန်
ဖိုးထားနိုင်မည်ဆိုလျှင် လူထဲဝင်ဆန့်နိုင်ဘို့ အရေးသည် မဝေးလှတော့
ပေဟု ထင်မြင်မိပါတော့သတည်း။

(၁၉၅၇-ခုနှစ် ဝင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် မန္တလေးတက္ကသိုလ် သုတေ
သန အသင်း၌ ဟောပြောချက်များဖြစ်ပါသည်။)

မင်းယဉ်နရသိင်္ခ၏ အထိန်းတော်

ရှေးမြန်မာမင်းများ လက်ထက်တော်အခါက နန်းတော်အိမ်တော်များတွင် မင်းမိဖုရား၏ သားတော်ငယ်ကလေးများအား ယုယစွာ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရသော အမျိုးသမီးများ ရှိခဲ့သည်။ ယင်းသို့သော သားတော် သမီးတော်ငယ်ကလေးများအား စောင့်ရှောက်ပြုစုကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များအနက် အထိန်းတော်များဟူ၍တစု၊ အယဘော်များဟူ၍တစု၊ အချီတော်များဟူ၍တစု၊ အချောတော်များ ဟူ၍တစု အားလုံး လေးစု ရှိကြသည်။

စင်စစ် အထိန်းတော် ဟူသည်မှာ အပြစ်ခြောက်ပါး ကင်းစင်၍ ကျန်းမာပြည့်ဖြိုးလျက် စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသော နို့ရည်ကိုတိုက်၍ ထိန်းသိမ်းပြုစုရသူကို အထိန်းတော်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့နို့ထိန်းများထားခြင်းသည် ရှေးယခင် မြတ်စွာဘုရားသခင်တို့လက်ထက်တော်အခါကစ၍ပင် ဘုရင့်သားတော် သမီးတော်များအား နို့ထိန်းများထား၍ မွေးကျွေးစေကြောင်း တေမိဇာတ်တော် အစရှိသည့် ဇာတ်တော်များတွင် တွေ့မြင်ဖတ်ရှုရပေသည်။ ထို့ကြောင့် အထိန်းတော်ဟူသည်မှာ စင်စစ်အားဖြင့် နို့ချို တိုက်ကျွေးခြင်းအမှု ပြုရသော အမျိုးသမီးဖြစ်ကြောင်းကို သိရှိရပေသည်။

ဘုရင့်သားတော်များ ကြီးပြင်းလာ၍ နန်းတော်အပြင်တွင် အိမ်တော်သီးခြား စံမြန်းရသည့်အခါတွင် ၎င်းတို့အပေါ်တွင် ထိန်းသိမ်း ပံ့ပိုင်ရသော ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ် တယောက်ကို ထားသေးသည်။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်

ကိုမူ အကြီးတော်ဟု ခေါ်ရသည်။ လူလားမြောက်၍ နန်းတော်အတွင်း မယ်တော်မိဖုရားများနှင့်အတူ မနေရေဘဲ အပြင်တွင် ထွက်စံနေရသော မင်းသားကို ပြင်အိမ်တော်စံ မင်းသားဟု ခေါ်ရသည်။

တောင်ငူတူရင်များလက်ထက်တွင် မင်းသားငယ်များအား ပဲပြင် ဆုံးမ စောင့်ရှောက်ရသော အကြီးတော်များကို အကြီးတော်ဟု မခေါ်ကြသေးဘဲ အထိန်းတော်ကြီးဟူ၍ပင် ခေါ်ကြသေးကြောင်းကိုလည်း ရာဇဝင်အရ သိရှိကြရပြန်သည်။ တပင်ရွှေထီးမင်းတရား နန်းတက်စဉ် အခါက အထိန်းတော်ကြီး မင်းရဲသိခံသူအား ခမည်းတော်နှင့် ထပ်တူ ကြည်ဖြူသည်ဖြစ်၍ တောင်ငူကို ပေးကြောင်း သိရှိရသည်။ ထိုအထိန်းတော်ကား ယောက်ျားသာလျှင် ဖြစ်သည်။

ပုဂံခေတ်တခေတ်လုံးတွင်ကား အထိန်းတော်ဟူသည်မှာ ယောက်ျား မဟုတ်ဘဲ မိန်းမမျှသာဖြစ်ကြောင်းကို အထောက်အထား များစွာဖြင့် တွေ့ရှိရပေသည်။ အထိန်းတော်ကြီးများအပြင် သားတော်ငယ် သမီးတော်ငယ်များကို ပုခုံးပေါ်တွင် ချိပိုး၍ထားရသူ၊ ချိပိုး၍ သိပ်ရသူများလည်း ရှိကြသေးသည်။ ယင်းတို့မှာ မိန်းမများသာဖြစ်၍ အချီတော်များဟု ခေါ်သည်။ အချောတော် ဟူသည်မှာလည်း သားတော် သမီးတော်ကလေးများ ငိုသည့်အခါဖြစ်စေ၊ စိတ်တိုင်းမကျ၍ စိတ်ကောက်တော်မူသည့်အခါဖြစ်စေ ချော့မော့ရသော အမျိုးသမီးများပင်ဖြစ်သည်။ အယတော်ဟူသည်မှာ ယုယုယယပြုစု၍ ကလေးနှင့်အတူ ကစားခြင်း၊ ကလေးသွားရာ နောက်မလိုက်၍ အလိုရှိရာကို ပြုစုပေးခြင်းစသည်ဖြင့် ဂရုတစိုက်ပြုစုနေသူ အမျိုးသမီးများဖြစ်သည်။ အထိန်းတော်မူလွှဲ၍ အချီတူရင်များသည် ယောက်ျား အယတော်၊ အချောတော်၊ အချီတော်များလည်း ထားသေးဟန်တူသည်။ သားတော်ငယ်ကလေးများအတွက် ယောက်ျားအချီတော်၊ အချောတော်၊ အယတော်များလည်း ထားဟန်တူသည်။

ဦးကုလား မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၊ ပထမတွဲ၊ အနန္တသုရိယ အမတ်ကြီးနှင့် အလောင်းစည်သူမင်းကြီး၏ သားတော် မင်းရှင်စောအကြောင်းကို ဆိုရာ၌ “ဤဖျင်ကား မင်းထိန်းမင်းယတို့ ဝတ်ထိုက်သော အဝတ်မဟုတ်” ဟူ၍ အနန္တသုရိယအမတ်၏ ဖျင်အဝတ်ကို ခုပ်စေသည်ဟုဆိုသည်။ ထိုကြောင့် မင်းထိန်း မင်းယ ဟူသည်လည်း ယောက်ျား အယတော်၊ အထိန်းတော်များ ရှိလေဦးမည်လောဟု တွေးတောတယ်ဖြစ်ပေသည်။

ဤအချက်အလက်များကို ထုတ်ဖော် ပြနေရခြင်းကား အခြားကြောင့် မဟုတ်ပေ။ ပုဂံ ရွှေနန်းကို သက္ကရာဇ် ၅၂၃ ခုနှစ်တွင်

သိမ်းမြန်း စိုးစံတော်မူသော မင်းယဉ်နုရသိမ်၏ အထိန်းတော် ဟူသည်
 ယောက်ျားလော၊ မိန်းမလေးဟူ၍ တင်ပြလိုသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။
အထိန်းသည် နို့တိုက်သော မိန်းမမျှသာဖြစ်သဖြင့် မင်းယဉ်နုရသိမ်၏
အထိန်းတော်သည် မိန်းမမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုချင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်
အနန္တသူရိယ၏ မယ်တော်သည် မင်းယဉ်နုရသိမ်ကို ငယ်စဉ်အခါက
နို့တိုက်၍ ကျွေးမွေးလာခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ အနန္တသူရိယ၏ မိခင်သည်
မင်းယဉ်နုရသိမ်ကိုသာ မဟုတ်သေး။ နရပတိစည်သူကိုပင် နို့တိုက်၍
ကျွေးမွေးလာရသောသူ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုချင်ပေသည်။

ထိုအထိန်းတော်၏ အမည်ကား ‘အိုင်ပေါင်သင်’ဖြစ်ပါသည်။

ပုဂံခေတ် ကျောက်စာများကို လေ့လာကြည့်ရှုသည့်အခါ “အိုပံ၊
 အိုအိ၊အိုက်”ဟူသော စကားလုံးများကို အမျှအားဖြင့် မိန်းမများ၏
 အမည်ရှေ့က တင်၍ သုံးစွဲလာတတ်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဥပမာ—
 အိုအိပန်ဦသင်၊ အိုပံဖန်သင်၊ အိုက်ခေါင်ရန် စသည်တို့ကို များစွာ တွေ့ရ
 ပေသည်။

အနန္တသူရိယ အမတ်၏ မယ်တော်၊ (၀၁) မင်းယဉ်နုရသိမ်၏
 အထိန်းတော်၏ အမည်မှာ ‘အိုပံပေါင်သင်’ဖြစ်ကြောင်းကို ကျောက်စာ
 ကို ကိုးကား၍ သိရှိရပေသည်။

မြန်မာရှေးကျောက်စာများ အုပ်တွဲ ၂။ စာရင်း ၃၁၄ (က)(ခ)
 ပို-၂၁၉(က)(ခ)၊ ပြတိုက် ၁၁၂။ အာနန္ဒာ အရှေ့ကျောက်စာတွင်
 အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရပေသည်။ ဤကျောက်စာကို ရွှေဘုံသာ
 ဘုရားကျောက်စာ ဟုလည်း ခေါ်သည်။

၁။ ၀၊ သကရစ် ၅၂၉ ခု စိဿနှစ် နံယုန်လဆန် ၁၃ ရက်
 သကြာနိယံကာ။

၂။ ကြာမ္မန် မျာ လှူ ၁ သ ကာ။ က လောင် တောင် နှိုက် ကြာ
 မ္မန် အ ရိုက် အာ လှူ သကာကြ။

၃။ ညှစ်စင်နှိုက်သောလယ် ၄၇ ပယ်၊ ရျာ ၂၇၁ ပယ်။ ကျွန် ၂၀။
 နွာကလွယ် မထည်လယ် ၂၀။

၄။ စုံစီမဟာ ပိုလ်ကိုပ်မြင်ဖိုပ်ရသော မင်ကသည်ခြောက်နှိုက်လယ်
 ၁၀၀ လေယ်ပုံ။

၅။ ရပ်ကလောင် နှိုက်ဖျှာသိုယောက်အား လှူသကာ ဆိတ်ထိန်
 နှိုက်လဲ ၇၀။ကြ

၆။ ညှစ်စင်နှိုက်သောလဲ ၈၅ ပယ်။ ရျာ ကာ ၅၄၂ ပယ်။ ကျွန်
၂၁ ယောက်။ ကလောင်

၇။ ပြောက်ဟိသော ကျွန် ၁၅ ယောက်။ နွာကလွယ် သိခင်ကုလာ
ပါကိုဝ် လေပစ်စီ ၄

၈။ ပစ်သော အထောက်အပင်ဟု လှူသော။ ကြည့်စင်ဥယန်းတရပ်
၅ ပယ်တိ။ မြက်

၉။ နုရိယ်ကြည့်ချ်သာရရာချ်သာစိတ်ဟု လွတ်သကျွန်ကာ ၁၉၁။
နွာနှင်ကလွယ်ကာ

၁၀။ ၃ စိတ် ၂ ရှယ်တစိတ်ကာ ကလောင်ဟောင်။ ၂ စိတ်ကာ
မလိယ်ပုံရပ် ကလောင်ဟုမှတ်

၁၁။ ။ ဤဝင်လဲာနွ ရျာကလွယ်။ ငါလှူသကာ ဖုရှာတယောက်
သော အာတနိယ်

၁၂။ မပြတ်သံပုတ်ကာ ဆန်တပြည်ချက် သောသံပုတ်တင် စိယ်
သတေ။ ထို

၁၃။ ခြင်္သကာ ပစ်ညှစ်အထောက်အပင် ဖုရှာလုပ်က လွည်
သော သိခင်တိုဝ်

၁၄။ လိုင်ရစေ သတေဟူမူ။ ကလောင်ဟောင် နှိုက်ကြျာ မွန်
အဂိုက်အာလှူ

၁၅။ သာ ကျွန် ကာ(ကျွန်အမည်များ ၁၁ ကြောင်း)

၁။ အပေါင်ကာ ၁၉၁။ ကြိယ်တွင် မလိယ် ကျွန်နွာကာမင်ယန်

၂။ အထိန် အိုင်ပေါင်သင်ကိုပ် မင်ယန် မိယ်သကာ။ ထိုရှယ်
သရျင်

၃။ ပေါင်ဆိယ်ရိယ်ပေါင် နောက်ချူတက်။ ဤယ်မျတာရလိုက်

၄။ ။ မလိယ် ၁၀၀၀၊ ကျွန် ၁၀၀၀၊ နွာ ၁၀၀၀ ကာပိယ်
သကာ ပိယ်ခေ။

၅။ ပျံတပ်မူခေ။ မင်စည်သူ ရှယ်တောင်တက် တုံရကာ။ ငါလေ

၆။ အမိအိုင်ပေါင်သင် နိုင်စိုပ်ပါသတိဟူရှယ် အနောင်ပိယ်
လောအ

၇။ ထိုင်မလိယ် ၁၀၀၀။ ကျွန် ၁၀၀၀။ နွာ ၁၀၀၀ ကာငါစိုပ်
သောနှိုပ်

၈။ ဖိုပ်ဟူရှယ်မင်စည်သူဖုန်တင် လှူရှယ်ရိယ်စင်တစ်သွန် ခေ

၉။ သာမလိယ်ကျွန် နွာဟုတ်တာ။ ၀ ။ ၄

အထက်ပါ ကျောက်စာတွင် ကျောဖက်မှ ကျောက်စာသည် အလွန် အရေးကြီးပေသည်။ ထိုကျောက်စာအရ မင်းယဉ် နရသိမ်နှင့် ညီတော် နရ ပတိမင်းတို့၏ အကြောင်းများနှင့် တကွ အနန္တသုရိယ၏ မယ်တော်ဖြစ် သော မင်းယဉ်နရသိမ်၏ အထိန်းတော် အိုင်ပေါင်သင်၏ အကြောင်းကို ကောင်းစွာ သိရပေသည်။ ထို့ပြင်လည်း မင်းယဉ် နရသိမ် အုပ်စိုးသော နှစ်နှင့် ပုဂံပြည် ကို နရပတိသည်သူ အုပ်စိုးသော နှစ်များကိုလည်း အတော် အတန် ခန့်မှန်းနိုင်သည်။ ဦးကုလား ရာဇဝင်ပေးထားသော မင်းယဉ်နရ ပတိတို့၏ နန်းတက် သက္ကရာဇ်များသည် ဇာတာတော်ပုံတွင် ပေးထား သည်နှင့်မတူ ကွဲပြားသည်ဟု ထင်မိသည်။ သို့သော် ဤကျောက်စာအရ သော်ကား ဦးကုလား ရေးထားသည့် နန်းတက် သက္ကရာဇ်သည်သာလျှင် အသင့်တော်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

ဤ ရွှေဘုံသာဘုရား ကျောက်စာ၏ ကျောဘက်ကျောက်စာကို ယခု ခေတ် မြန်မာစကားဖြင့် ပြန်ဆိုဖတ်ရှုသည်ရှိသော် အောက်ဖါအတိုင်းတွေ့ရ ချေမည်။

“စုစုပေါင်းကား ၁၉၁ ဖြစ်သည်။ ကြေးတွင်းအရပ်ရှိ ကျွန်နှင့် နွား များကိုကား မင်းယဉ်နရသိမ်၏ အထိန်းတော် အိုင်ပေါင်သင်ကို မင်းယဉ် နရ သိမ်က ပေးခဲ့သတည်း။ အိုင်ပေါင်သင်ကို မင်းယဉ်နရသိမ်ပေးခဲ့သည့် ဥစ္စာများ အနက် ထီး၊ ရွှေသံနံလျှင်၊ ဆေးရေးထားသော ပေါင်း၊ နောက်ချူ တပ်ထား သောပေါင်း၊ ဤမျှသာလျှင်ရလိုက်ပေသတည်း။ မြေ ၁၀၀၀၊ ကျွန် ၁၀၀၀၊ နွား ၁၀၀၀ ဟူသည်တို့ကား ပေးသည်ဟုသာ ဆိုသည် မရလိုက်သေး။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ ထိုအတောအတွင်း မင်းယဉ်နရသိမ်သည် နတ်ရွာလားခဲ့၏။ ထိုနောက် နရပတိသည်မင်း ပုဂံရွှေနန်းကို သိမ်းမြန်း၍ မင်းပြု၏။ ထိုသို့မင်းပြု လတ်သော် ဤသို့ မိန့်တော်မူ၏။ ငါသည်လည်း အမိဟုဆိုအပ်သော အိုင်ပေါင် သင်၏နို့ ကိုစို့ခဲ့ပါသတည်း။ ငါ့နောင်တော် ပေးခဲ့သည့် အတိုင်း မြေ ၁၀၀၀၊ ကျွန် ၁၀၀၀၊ နွား ၁၀၀၀ တို့ကို ငါ့စို့သော နို့တိုးအဖြစ်ပေးပါ၏ဟု ဆို၍ တုန်းတော်လျှင် ရေစင်တော်သွန်းခဲ့ပါသော မြေကျွန်းနွားများကား ဤမြေကျွန် နွားများပင်စင်စစ် မှန်ပါသတည်း”

မင်းယဉ်နရသိမ်နှင့် ညီတော် နရပတိ၏ အရေးတော်ပုံကို ရာဇဝင် ကြောင်း ပြန်၍ကြည့်လျှင် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရသည်။

ဦးကုလား ရာဇဝင် အရ မင်းယဉ်နရသိမ်နှင့် နရပတိသည် နရသူခေါ် ကုလားကျမင်း၏ သားတော်များ ဖြစ်ကြသည်။ ပုဂံပြည် တွင် ကုလားကျမင်း နတ်ရွာလားပြီးနောက် သက္ကရာဇ် ၅၂၃ ခုနှစ်တွင် မင်းယဉ်နရသိမ်သည် ပုဂံရွှေနန်းကိုစိုးစံသည်။ ညီတော် နရပတိသည်သူ ကား အိမ်ရှေ့မင်းတည်း။ ထိုမင်းနန်းတက်၍တနှစ်ကြာသော် တောတွင်။

မုဆိုးတယောက် ဝါးအတွင်းမှရသော သူငယ်မကို မင်းထံ ဆက်သသည်။
 နားရွက် ကျယ်သည်ဖြစ်၍ ညီတော်အား အလိုရှိက ယူလေဟု ပေးသည်။
 မယ်တော်သည် သူငယ်မ၏နားရွက်ကိုပြုပြင်၍ပေးသဖြင့် ကျက်သရေ မင်္ဂ
 လာဖြစ်လာသော် ညီတော်နုရပတိသည် သူငယ်မကို ဝေဠုဝတီ အမည်
 ဖြင့် အိမ်ရှေ့ မိဖုရားမြှောက်သည်။ ထိုနောက် မင်းယဉ်နုရသိခံသည် ခယ်မ
 တော်၏အဆင်းကိုမြင်၍ တပ်မက်သဖြင့် ညီတော်အား ဝဆောင်းချမ်း
 အရပ်တွင် ပေါ်ထွက်သောစစ်ကို နှိမ်နင်းရန် ဥပါယ်တမ္ပဉ်ဖြင့် လွတ်
 သည်။ နုရပတိစစ်ထွက်ချိန်တွင် မင်းယဉ်နုရသိခံသည် ခယ်မတော်ကို သိမ်း
 ပိုက်သည်။ ဖြစ်ကြောင်းကုန်စင်ကို မြင်းတော်ခံ ငပြည့် လိုက်သွား၍
 လျှောက်တင်သည်။ ထိုနောက် နုရပတိစစ်သူ ဝဆောင်းချမ်းမှ ပြန်လာ၍
 နောင်တော်ကိုစစ်ပြုသည်။ အောင်စွာ ငယ်သတ်၍ မင်းယဉ်နုရသိခံ ၅၂၆ ခု
 နှစ်တွင် နတ်ရွာလားသည်။ ညီတော်နုရပတိသည် နုရပတိစည်သူဟူသော
 အမည်ဖြင့် ပုဂံ ရွှေနန်းကို သက္ကရာဇ် ၅၂၆ ခုနှစ်တွင် သိမ်းမြန်းစိုးစံသည်။
 ထိုနောက် နောင်တော်မင်းယဉ်နုရသိခံ၏ အထိန်းတော်အား အနန္တသူရိယ
 ကိုလည်း ယုံတော်မမူ၍ သတ်သည်။ ထိုအနန္တသူရိယသည် ဝေဒံဆဲဆဲ
 တွင် သူတည်းတယောက်၊ ကောင်းဘို့ရောက်မူ၊ သူတယောက်မှာ၊ ပျက်
 လင့်ကာသာ၊ ဓမ္မတာတည်း အစချီသော ကဗျာကို ရေး၍ သူသတ်တို့မှ
 တဆင့် မင်းထံဆက်ခဲ့သည်။

အထက်ပါရာဇဝင်အရ သက္ကရာဇ် ၅၂၃ ခုနှစ်၊ မင်းယဉ်နုရသိခံသည်
 ပုဂံနန်းတက်သည်။ ၅၂၆ ခုနှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၍ ညီတော် နုရပတိစည်
 သူ ပုဂံနန်းကို သိမ်းမြန်းသည်။ အထက်က ဖော်ပြခဲ့သော ရွှေဘုံသာ
 ကျောက်စာ ရေးထိုးခဲ့သောနှစ်မှာ နုရပတိစည်သူမင်း နန်းတက်ပြီးသော
 သက္ကရာဇ် ၅၂၆ ခုနှစ်အလွန်တွင်ရေးထိုးခဲ့ခြင်းဖြစ်ဟန်တူသည်။ နန်းတက်
 သက္ကရာဇ်များ မှန်ကန်လိမ့်မည်ဟု ထင်စရာရှိပေသည်။ အခြား ရာဇဝင်
 များကမူ နုရပတိစည်သူကို သက္ကရာဇ် ၅၃၆ ခုနှစ် နန်းတက်ကြောင်း
 ပြဆိုသည်။ စဉ်းစားစရာပင်ဖြစ်သည်။

ကျောက်စာအရ မင်းယဉ်နုရသိခံ သည် အထိန်းတော် အိုပေဂင်သင်၏
 ကျေးဇူးကို မျှော်မှန်း၍ ထီး၊ ရွှေသံလျင်၊ လှည်း၊ ရထား၊ ပေါင်းမိုး
 ဆေးရေးတရ၊ ပေါင်းမိုး နောက်ချူတပ်တခု ပေးခဲ့သည်ကို ရရှိလေသည်။
 မင်းယဉ်ပေးခဲ့သော မြေ ၁၀၀၀၊ ကျွန် ၁၀၀၀၊ နွား ၁၀၀၀ ဟူသည်
 တို့ကား မင်းယဉ်နတ်ရွာမစံမီက ပေးခဲ့သော်လည်း လက်တွင်းမရောက်ခဲ့။
 ဤအတောအတွင်း အရေးတော်ဖြစ်ခဲ့ဟန်တူသည်။ ထိုသို့ ပေးခဲ့ပြီးနောက်

တနှစ်လောက်တွင် အရေးတော်ဖြစ်၍ ညီတော် နရပတိက လုပ်ကြံသဖြင့် နတ်ရွာလားခဲ့ရသည်။ ဤအထိန်းတော်ကြီး အိုပေါင်သင်၏ နို့ကို မင်းယဉ်နရသိမ် ဘာမဟုတ်၊ ညီတော်နရပတိကလည်း ငယ်စဉ်က နောင်တော်မင်းယဉ်နရသိမ်နှင့် အတူတူပင် စို့ခဲ့ဘူးဟန် တူသည်။ မင်းယဉ် နရသိမ်သည် ဦးကုလားရာဇဝင်အရသော် ၄၉၁ ခုနှစ် ဖွားဖြစ်၍ နရပတိစည်သူမှာ ၄၉၃ခုနှစ် ဖွားဖြစ်သည်။ ညီတော် နောင်တော်တို့သည် ၂ နှစ်သာခြားသည်။ သက်တူ ရှယ်မျှဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အထိန်းတော် အိုပေါင်သင်၏ နို့ကို ပြိုင်တူစို့ကြသည့် အရွယ်များ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ အိုပေါင်သင်အပေါ်တွင်လည်း မင်းယဉ်နရသိမ် ကျေးဇူးရှိသကဲ့သို့ နရပတိစည်သူကလည်း ကျေးဇူးရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် အိုပေါင်သင်အပေါ်သို့ ညီတော် နရပတိကလည်း ငါ့ညွှာဟန်တူသည်။ နရပတိစည်သူ မင်းဖြစ်လာသည့်အခါတွင် အိုပေါင်သင်အား နောင်တော်မင်းယဉ်နရသိမ် နတ်ရွာမလားမိ မြေ ၁၀၀၀၊ ကျွန် ၁၀၀၀၊ နွား ၁၀၀၀ ပေးခဲ့သည်ကို ကိုယ်တိုင်လည်း သိရှိဟန်တူသည်။ တခင်းကိုလုပ်ကြံ၍ နောက်တမင်းဘက်သော်လည်း နောင်တော်၏ အထိန်းတော် ဖြစ်သကဲ့သို့ပင် မိမိ၏အထိန်းတော်လည်း ဖြစ်ခဲ့သဖြင့် နောင်တော် ပေးခဲ့သည့်အတိုင်း ယခု မိမိနန်းရပြီးသည့် နောက်တွင်လည်း အထိန်းတော် အိုပေါင်သင်အား မြေ ၁၀၀၀၊ ကျွန် ၁၀၀၀၊ နွား ၁၀၀၀ကို ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

အထက်ပါ အကြောင်းအရာ များကို ထောက်ရှု၍လျှင် “သူတည်း တယောက်၊ ကောင်းဘို့ရောက်မှု” ကဗျာကို ရေးခဲ့သော အနန္တသူရိယ၏ မယ်တော်သည် အိုပေါင်သင်ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ယင်း အိုပေါင်သင်သည် မင်းယဉ်နရသိမ်၏ အထိန်းတော် (ဝါ) နို့တိုက်ကျေးဇူးသော နို့ထိန်းဖြစ်သည်။ အိုပေါင်သင်သည် နရပတိစည်သူမင်းအားလည်း နို့ချိုတိုက်ခဲ့ရသေးသည်။ သင်ဟူသောစကားလုံးသည် ပုဂံခေတ်အခါက မောင်းမိဿ အဖွဲ့အစည်း အဝင်အပါဖြစ်သူတို့၏ အမည်နောက်တွင် ထည့်၍ ခေါ်သော စကားလည်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အထိန်းတော်၏ အမည်မှာ အိုပေါင်း(တနည်း)ရှင်ပေါင်း၊ သို့မဟုတ်မပေါင်းဟူ၍ ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် မင်းယဉ် နရသိမ်၏ အထိန်းတော် ဟူရာ၌ ယောက်ျား အထိန်းတော်ဟူ၍ တသမတ်တည်း မမှတ်သင့်ပေ။ မိန်းမ အထိန်းတော် ဖြစ်ချင်လည်း ဖြစ်ပေမည်။ အထိန်းတော်သား ဟူရာ၌လည်း ဤအိုပေါင်သင်၏ သားဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဤကျောက်စာကား အထောက်အထားပြုနိုင်သော ကျောက်စာတရပ်ပင် ဖြစ်တော့သတည်း။

၁၅၀၃/၁၁
၁၅၀၃/၁၁
June 13/2014

ရှင်မဟာကဿပနှင့် ပုဂံပြည်

မန္တလေး တက္ကသိုလ် မြန်မာစာပေဌာနမှ ပင့်ဖိတ်သဖြင့် တောင်တန်း
သာသနာပြု ပုထိုးဦးစိမလ ဆရာတော်သည် တခါက မန္တလေး
တက္ကသိုလ်သို့ လာရောက်၍ ကျောင်းသားများအား မဟာသုတဖြစ်ဘွယ်ရာ
တောင်တန်းသာသနာပြုခြင်း အကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဟောပြောခဲ့
ဘူးလေသည်။ ဆရာတော်၏ ဟောပြောချက်တွင် ဆရာတော်သည်
ပလောင်နယ်သို့ ကြွရောက်ခဲ့ရာ၌ ပလောင်လူမျိုးတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတရား၌
သက်ဝင်ပုံ၊ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် ၎င်းနယ်များ၌ ယခင်က ထွန်းကားခဲ့ဘူး
ဟန်တူ၍ အငွေ့အသက်ကျန်ရှိနေပုံ၊ ကျားရုပ်အပေါ်တွင် စီးနေသည့်ပုံ
ထုလုပ်ထားသည့် ပလောင်ရှင်ကဿပ၏ပုံတော်ကို တွေ့မြင်ခဲ့ရပုံအကြောင်း
ကို ဟောပြောခဲ့သဖြင့် အလွန်စိတ်ဝင်စားဘွယ်ရာ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

ထိုသို့ စိတ်ဝင်စားခဲ့ရာမှ ပလောင်ရှင် ကဿပ၏ အကြောင်းကို
ထူးထူးခြားခြား ဆီလို့သည့်စိတ်များ တဖွားဖွား ပေါ်ပေါက် လာပါ
သဖြင့် စာအုပ်စာတမ်းများတွင် တိုးလျှိုးရှာဖွေခြင်း ပြုမိပါသည်။

ထိုသို့ ပလောင်ရှင်ကဿပ၏ အကြောင်းအရာ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ရှာဖွေ
ရာ၌ မုဒ္ဒါနယ်ရှိ ယခုတိုင် လူအများ သွား၍ ဖူးမြင်နေကြသော၊ နောင်
အရှိမေတ္တယျဘုရား ပွင့်သောအခါမှသာ တေဇဇာဓာတ် လောင်လိမ့်
မည်ဟု ပြောဆိုနေကြသည့် အလောင်းတော်ကဿပနှင့် မည်သို့ သက်
ဆိုင်သည်။ တပါးစီပေလော၊ တပါးတည့်ပင် ဖြစ်သလောဟု တွေးတောမိ
ပြန်ပါတော့သည်။

အလောင်းတော်ကဿပနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ၎င်းမျိုး၎င်းကွဲပြား
နေသလိုလို ဖြစ်နေပါသည်။ မြတ်စွာဘုရားသခင် လက်ထက်တော်အခါ
က ဘုရားရှင်၏ တတိယ သာဝကဖြစ်တော်မူသော် ရှင်မဟာ ကဿပနှင့်
မြန်မာပြည်ရှိအလောင်းတော်ကဿပသည် မည်သို့မျှ မသက်ဆိုင်ကြောင်း
မှာ ထင်ရှားလှပါသည်။ အဂ္ဂသာဝကဖြစ်တော်မူသော ရှင်မဟာကဿပ
မှာ မဇ္ဈိမဒေသ ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ဝေဘာရတောင်၌သာ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြု
တော်မူသည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်မဟုတ်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားသည်။

ဒုတိယ မဟာကဿပ

ဒုတိယ မဟာကဿပမှာ စစ်ကိုင်းခရိုင်၊ မြောင်မြို့နယ်၊ ကျောက်ရစ်
ရွာဇာတိ၊ သက္ကရာဇ် ၅၃၁ ခုနှစ်တွင် ဖွားသန်စစ်တော်မူသော ငယ်မည်
'ပေါင်လောင်သင်' ရှင်မည် 'မဟာကဿပ' ဟုတွင်သည့် ရဟန်းတော်
တပါး ဖြစ်သည်။

၎င်းရဟန်းတော်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိမှာ ယခုစစ်ကိုင်းခရိုင် မြောင်နယ်ရှိ
ရွှေပေါင်လောင် ဘုရားကျောက်စာ မှာ လေးမျက်နှာရှိ၍ အရှေ့ပက်
မျက်နှာတွင် ပေါင်လောင်ကဿပ၏ ဇာတာခွင်နှင့်ဖွားသက္ကရာဇ်ကို ဖော်
ပြထားပါသည်။ ၎င်းကျောက်စာကို ရေးထိုးသည့်နှစ်မှာ သက္ကရာဇ် ၇၅၀
ဖြစ်၍ အင်းဝ မင်းကြီးစွာ ဖော်ကလက်ထက်တွင် ရေးထိုးလိမ့်မည်ဟု
ခန့်မှန်းရပါသည်။

ပေါင်လောင် ကဿပနှင့် ပတ်သက်သော အခြားကျောက်စာတခု
ကိုလည်းတွေ့ရပါသေးသည်။ ထိုကျောက်စာမှာစစ်ကိုင်းခရိုင်၊ မြောင်နယ်၊
ယခု ပရိမ္မရွာဟုခေါ်သော ပရိမ္မရွာတွင် တွေ့ရ၍ ပရိမ္မရွာသားဟု ဆိုထား
ပါသည်။ ၎င်းကျောက်စာမှာ သက္ကရာဇ် ၇၀၆ခုနှစ် ထိုးပါသည်။
၎င်းအဆိုပါ ကျောက်စာမှာ အရှေ့မှာ ပေါင်လောင်သင် ကဿပသည်
ဘုရားလောင်းတကျိပ်အပါအဝင်ဖြစ်ကြောင်း။ ဆင်မင်းဘဝနှင့် ဂေါတမ
မြတ်စွာဘုရား ထံတော်တွင် ဗျာဒိတ် ရခဲ့သည်ဟု ဆိုထားကြောင်း။
နောင်သော် တောထွက်၍ကျောက်ရစ်ရွာ၌ တောကျောင်းတည်၍ သီတင်း
သုံးသည်။ ဆေးဝါးအတတ်တွင် တဖက်ကမ်းမြောက်သော ဘေသဇ္ဇပရဂူ
ဖြစ်ဟန်တူသည်။ သက္ကရာဇ် ၅၇၇ ခုနှစ်တွင် ပုဂံမင်းက (နားတောင်း
များမင်း ဖြစ်ဟန်တူ၏။) မိမိခံစားနေရသော ဝေဒနာကို ကုမပေးပါရန်

အတန်တန်ပင့်သဖြင့် ပုဂံပြည်ရောက်လာသည်။ မင်းကိုကုစား၍ ချမ်းသာ ရလျှင် ရှင်ကဿပကို ကြီးစွာသောပူဇော်ခြင်းဖြင့် ပူဇော်၍ ထီးဖြူကိုပင် ဆောင်းစေသည်ဟု ဆိုသည်။

အနိမ့်တောကျောင်းကျောက်စာ၊ သက္ကရာဇ် ၇၄၀ ထိုးတွင် ပေါင် လောင်သင်၏ အရည်အချင်းကို

‘ပေါင်အိလောင်အိသင် မဟာကဿပကာ ဝိဇ္ဇကတ်ကိုင် အလွန်တတ် ရှယ်’

‘ဖိုရာဇ္ဇိတ်စွဲတော်တမူ၏အိ၊ တပေအိသဘ မဟာကဿပနှစ်တူလကျင် သေဝိင် မဟာကဿပ ပေါင်လောင်သင်’ စသည်ဖြင့် ရေးထိုးထားသည်။

သက္ကရာဇ် ၅၆၅ ခုနှစ်တွင် ‘ဗောဓိ ဝင်ဒိုကာ’ ကျမ်းကို ပေါင် လောင်ရှင် ကဿပ စီရင်သည်ဟု အဆိုရှိခဲ့ရာ၌ ဤပေါင်လောင်သင်
ဂဿပပင် စီရင်ခဲ့ပေသလောဟု တွေးထင်ဘွယ်ဖြစ်ပေသည်။

သက္ကရာဇ် ၇၃၅ ခုနှစ်ထိုး၊ မင်းရဲအသင်္ဂယာ၏ ပခန်းကြီးကျောက် စာ တွင်လည်း

“ဤအကုန်ပေါင်လောင် မဟာထိ ကျောင်ထက် လျှင် စာသောက် ဝိယ်ကုန်ရှယ်ပြီးအိ”ဟု ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရပြန်သည်။

ပေါင်လောင်သင် ကဿပနှင့် စပ်လျဉ်းသော ကျောက်စာအစုစုကို လေ့လာကြည့်သည့်အခါ၌ ရှင်မဟာကဿပသည် သက္ကရာဇ် ၅၃၁ မှ သည် ၆၃၄ ခုနှစ်အတွင်း အလွန်ဩဇာကြီးသော ပုဂံလ်ဖြစ်၍ မင်း မှူးမတ်အပေါင်းတို့က ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သူ ဖြစ်သည်။ တောကျောင်း
ဂိုဏ်းကိုလည်း စတင်တည်ထောင်သူ ဖြစ်သည်။ မြေအများကို အလှူခံ၍
၎င်း၊ ဝယ်ယူ၍၎င်း စပါးစိုက်ပျိုးခြင်း အမှုကိုပြု၍ လယ်ယာတိုးတက်မှုကို
ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ကျောင်းအများကို ဆောက်လုပ် လှူတန်းခဲ့သည်။
၎င်းလက်အောက်တွင် တောကျောင်းဂိုဏ်းသည် များစွာ တန်ခိုးကြီးခဲ့
သည်။ တပည့်သားမြေး ရှင်ရဟန်းများစွာပေါ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၆၀၆ ခု
ထိုး၊ ရှင်မဟာကဿပ၏ ကျောက်စာတခု၌ ၎င်းသည် အမတ်ကြီး သကြံ
မသူ၏ မြေးတော်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။ အဆွေ အမျိုးတဦးဖြစ်သော
ငရောက်သင်က သူ၏ အဖိုးပေးခဲ့သည့်မြေကို ရောင်းစားသဖြင့် တရား
ဖြစ်ရကြောင်းကိုလည်း ဆိုထားသည်။

ဤအကြောင်းများကို ထောက်၍ ပေါင်လောင်သင်သည် မှူးမတ်မျိုး ဖြစ်ကြောင်း ဆိုရပေသည်။ ပေါင်လောင်သင် ဟူသော အမည်ကို စိစစ်

၍ ကြည့်ပြန်ပါကလည်း ၎င်း၏ အမည်ရင်းမှာ ပေါင်လော-ဟူ၍ ဖြစ်
မည်ထင်သည်။ အမည်နောက်တွင် 'သင်' ကိုတပ်၍ခေါ်ခြင်းက - ရှေးပုဂံ
ခေတ်၏ အလေ့အထ တခုဖြစ်သည်။ မင်းဆွေမျိုး၊ မှူးမတ်မျိုး ဟူသော
'မောင်းမမိသင်' အဖွဲ့အစည်း အပါအဝင် ဖြစ်၍ မင်းမူထမ်း မှူးမတ်မျိုး
စသည်တို့ကို ယေးကျားဖြစ်စေ၊ မိန်းမဖြစ်စေ 'သင်' ဟူသော စကား
တလုံးကို အမည်နောက်က တပ်၍ခေါ်သည်ဟု ယူဆရပါသည်။

ထို'ပေါင်လောင်သင်'ဟူသောအမည်မှ ပေါင်လောင်ရှင်ဟု ဆင့်ပွား
ပြောင်းလဲလာသည်ဟု ယူဆတွယ်ဖြစ်သည်။ ပေါင်လောင်ရှင် ဟူသော
အမည်မှ 'ပလောင်ရှင်'၊ ပလောင်လူမျိုးတို့၏ အရှင်ဟူ၍ ဖြစ်လာနိုင်သည်
ရာရှိပေသည်။

ဤပေါင်လောင်သင် ကဿပသည် အသက် ၁၀၀ ကျော် နေခဲ့
ရသည်ဟုလည်း ယူဆသည်။ ကျောက်စာများတွင် ဤမဟာကဿပ၏
အကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ သက္ကရာဇ် ၅၃၄ မှ ၆၃၉ နှစ်အတွင်းရှိ
ကျောက်စာများတွင် ဆက်လက်၍ တွေ့နေခဲ့ရသေးပေသည်။

ဤမဟာကဿပသည်လည်း မုဒ္ဒါနုယ်၌ တောကျောင်းဆောက်တည်
၍ နေရာ ပျံတော်မူသည်ဖြစ်သောကြောင့် ယခု လူအများ သွားရောက်
ဖူးမြော်နေသည့် အလောင်းတော် ကဿပသည် ဤပေါင်လောင်သင်
မဟာကဿပ၏ အလောင်းတော်ပေပင်ဖြစ်ပေမည်လောဟုလည်း စဉ်းစား
တွယ် ဖြစ်ပေသေးသည်။

တတိယ မဟာကဿပ

တတိယ ပေါင်လောင်ရှင်မဟာကဿပ ဟူသည်ကား ပုဂံပြည်တွင်
သက္ကရာဇ် ၅၃၆ နှစ်၌ ပုဂံရွှေနန်းကို သိမ်းမြန်းသည့် နရပတိစည်သူ
မင်းလက်ထက် ဂူနီနေဝင်အရပ်သား၊ အကျင့်သိက္ခာနှင့် ပြည့်စုံလှသဖြင့်
မင်းနှင့်တကွ စစ်သူကြီးအနန္တသူရိယ အမှတ်ကြီး ကိုးကွယ်တော်မူသည့်
ပေါင်လောင်ရှင် ကဿပဖြစ်သည်။ ဤပုဂံလ်၏ အကြောင်းကား အစဉ်
အလာပြောဆိုသော အကြောင်းမျှသာတည်း။ ပေါင်လောင်ရှင် မဟာ
ကဿပသည် သာမညပုဂံလ်မဟုတ်၊ ရဟန္တာဟု ကျော်ကြားသော ပုဂံလ်
တည်း။

ရှေးအခါက ကူးခန်းကြီးနယ်ခေါ်သော ပခန်းနယ်၊ ယခု ပခုက္ကူ
 နယ်တွင် 'ဂူနီနေဝင်' ဟူသော ရွာတရွာရှိသည်။ ၎င်းရွာမှာ အနောက်
 တောင်ရိုးနှင့်နီးသည်။ တနေ့သော် ထိုဂူနီနေဝင်ရွာကို အနောက်ဖက်
 တောင်ရိုးမှ ပလောင်သျှမ်းခားပြုများက ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီးတိုက်ခိုက်၍
 လူအများကိုလည်း ဖမ်းဆီးခေါ်ယူသွားသည်။ ပေါင်လောင်ရှင် ကဿာ
 အလောင်း မယ်တော်နှင့်ခမည်းတော်တို့မှာလည်း ပလောင်သျှမ်းလူဆိုးများ
 တို့၏ခေါ်ဆောင်ယူခြင်းခံရ၍ လိုက်ပါသွားရာ၊ တောတောင်ကိုဖြတ်ကျော်
 သွားစဉ် ခမည်းတော်မှာ အနှောင်အဖွဲ့မှ ဥပါယ်တမျှင့်ဖြင့် လွတ်လာ
 သည်။ မယ်တော်မှာကား ပဋိသန္ဓေအရင့်အမာနှင့် ပါသွားသဖြင့် မလွတ်
 ထွက်နိုင်ခဲ့ပေ။ နောက်တနေ့တွင် ရွာရှိလူများစုရုံး၍ ပလောင်သျှမ်းလူဆိုး
 များ နောက်သို့လိုက်ကြရာ ပေါင်လောင်အလောင်းတော်၏ မယ်တော်ကို
 တောတခုအတွင်း အနိစ္စရောက်နေသည်ကို တွေ့ကြရပြီးလျှင် ပဋိသန္ဓေနှင့်
 ပါသွားသော ကလေးမှာ ကျန်းမာစွာနှင့်ပင် မိခင်အလောင်း၏ နို့ကို
 စို့လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကလေး၏ အနီးတွင် ကြီးမားသော
 ကျားတကောင်က စောင့်ရှောက်လျက် ရှိနေ၍ လူအများလာမှ ဖဲသွား
 သည်ဟု ဆိုသည်။ ဂူနီနေဝင်ရွာသားများသည် ကလေးကို ယူဆောင်
 ခဲ့၍ ရွာသို့ရောက်လျှင် ခမည်းတော်က ကောင်းစွာ ကျွေးမွေးပြုစုထား
 သည်။ ထိုအလေးသည် ကြီးပြင်းလာသောအခါ သာမဏေပြု၍ ထိုမှ
 သည် ရဟန်းဘဝသို့ ရောက်သည်။ ရဟန်းဘဝမှာ 'ကဿပ'ဟုတွင်သည်။

အခါတပါး ပလောင်သျှမ်းများသည် ဂူနီနေဝင်ရွာသို့ ဒုတိယ
 အကြိမ်လာ၍ ဖျက်ဆီးတိုက်ခိုက်ပြီး လူအများကို ခေါ်ဆောင်သွားရာ
 တွင် အထက်က ဆိုခဲ့ပြီးသော 'ကဿပ'ဘွဲ့တော်ရ ရဟန်းတော်ကိုလည်း
 ဖမ်းဆောင်သွားခဲ့ပြန်သည်။ ပလောင်သျှမ်းတို့သည်ကဿာ ရဟန်းတော်၏
 သင်္ကန်းနှင့်တကွ စောင့်စည်းသော၊ ဣန္ဒြေရှိသော သူတော်ကောင်းကို
 ကြည့်ပြီးလျှင် ကြောက်ရွံ့၍လာကြကုန်သည်။ တနေ့သူတို့အား ရန်မူလိမ့်
 မည်ဟုလည်း ထင်ကြသည်။ စုန်းကြီး၊ နတ်ကြီးဟူ၍လည်း အောက်မေ
 ကြသည်။ ထို့ကြောင့် တောင်ရိုးပေါ်တွင် ခြံဘခုပြုလုပ်၍ လှောင်အိမ်တွင်
 ရှင်ကဿပရဟန်းကို လှောင်ထားလေသည်။ သူတော်ကောင်းကို ပြစ်မှား
 မိသော ကံကြောင့် တရွာလုံးယားယံခြင်းဖြစ်ကြရာ မည်သို့ ပြုလုပ်ရမည်
 မသိ။ အယားအယံ ပျောက်မည့် နည်းလမ်းများကို ရွာနေကြလေသည်။
 တနေ့သော် မြန်မာလူမျိုးအချို့ ကုန်ကူးရင်းဖြင့် ထိုတောင်ပေါ်သို့
 ရောက်လာကြရာတွင် ပလောင်များက စုန်းကြီး၊ နတ်ကြီးတခုကို ချုပ်

တည်း လှောင်ထားကြောင်းနှင့် ပြုကြသည်တွင် မြန်မာများက သူတော်
ကောင်းရဟန်းဖြစ်ကြောင်း၊ ယားယံခြင်းမှ လည်း၍ သူတော်ကောင်းကို
လှောင်ထားမိ၍သာ ဖြစ်မည်ဟူ၍ ပြောကြသဖြင့် ပလောင်များ ကြက်ခိုး
ထိုးကာ နတ်မေးကြသည်။ အဖြေကိုကျေနပ်သည့်အခါတွင် ရှင်ကဿပကို
ရေမိုးချိုးစေ၍ အဝတ်သစ်ကို လှမ်းလျက် ရှိခိုးကြရာတွင် တရုတ်လုံးအယား
အယံ ပျောက်ကြသည်။

ထို့နောက် ရှင်ကဿပသည် ဂူနီနေဝင်ရွာသို့ မပြန်တော့ဘဲ ပလောင်
လူငယ်များအား ဗုဒ္ဓစာပေများကို ပို့ချ၍ သာသနာ ပြုတော်မူသည်။
ပလောင်များ ကြည်ညိုခြင်းဖြစ်ကြ၍ များစွာ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့လာကြ
သဖြင့် ပလောင်ရှင်ကဿပခေါ်သည်။ နောင်ဂူနီနေဝင်အရပ်သို့ ပြန်ကြွ
တော်မူမည်ဟု ထွက်ခွာလာခဲ့ရာတွင် ပလောင်များက သားငယ် ပလောင်
ကလေးများအား လှူလိုက်ရာတွင် ပလောင်ရှင်ကဿပဟု တွင်သည်
ဆိုသည်။

ထိုအခါတွင် ပုဂံပြည်ရှင် နရပတိစည်သူမင်းသည် တောကစား
ထွက်တော်မူသည့်အချိန်ဖြစ်၍ ပလောင်ရှင် ကြွလာတော်မူရာ လမ်းသို့
ရောက်လာတော်မူသည်။ သစ်ခက်တဲနန်း၌ မင်းတရားကြီး ရပ်နားနေတော်
မူစဉ် တောဂနိုင်းအတွင်း၌ ကြံ့စားပင်ကြီးတပင်အောက်၌ ဆင်ဖြူတော်
တကောင်တွေ့ရကြောင်းနှင့် တောသားတယောက် မင်းအား လျှောက်ထား
လှာသည်။ ထိုအခါ အမှုတော်ကို ထမ်းရွက်နေသော ကျားနှင့် ရင်ဆိုင်
သတ်ခဲ့ဘူးခြင်း၊ မိကျောင်းနှင့် ရင်ဆိုင်သတ်ခဲ့ဘူးခြင်း၊ ဆင်နှင့်ရင်ဆိုင်သတ်
ခဲ့ဘူးခြင်းတို့ဖြင့် များစွာကျော်ကြားနေသော အနန္တသုရိယအမတ် သည်
ဘုရင်၏ စေခိုင်းချက်အရ ဆင်ဖြူတော်ကိုဖမ်းယူရန် ထိုအရပ်သို့ ရောက်လာ
ရာတွင် ဆင်ဖြူတော်ကိုမတွေ့၊ ကြံ့စားပင်အောက်၌ တည်ငြိမ်နေသော
ဣန္ဒြေတော်ဖြင့် သိတင်းသုံးနေတော်မူသော ပေါင်လောင်ရှင်ကဿပအား
ဖူးတွေ့ရလေသည်။ ဆင်ဖြူဟူသည်ကား အခြားမဟုတ်၊ ဖြူစင်သော
အကျင့်သီလရှိသည့် ရဟန်းကိုပင် နတ်သိကြားများက သိစေလို၍ မင်းအား
အကြောင်းကြားလှာခြင်း ဖြစ်သည်ဟု အမှတ်ထားပြီးလျှင် အပါး သို့ကပ်
လျက် ရှိခိုးပြီးလျှင် စုံစမ်းတော်မူရာ၌ အနန္တသုရိယသည် ရှင်ကဿပ၏
အကျင့်သိက္ခာနှင့်တကွ အရည်အသွေးကို ရိပ်မိသိရှိလာသည့် အားလျော်စွာ
ရွှေမြို့တော်သို့ ပင့်ဖိတ်ပြီးလျှင် ပစ္စည်းလေးပါး ဒါယကာအဖြစ် ခံယူခဲ့လေ
သည်။ အမတ်များပြန်ကြ၍ ဘုရင်မင်းအား ဆင်ဖြူတော်၏ အကြောင်းကို
လျှောက်ထားရာတွင် မင်းသည် များစွာကြည်ညိုတော်မူ၍ နန်းတော်သို့

ပင့်ဖိတ်လျက် ဆွမ်းဝတ်ပြုသော်လည်း အနန္တသုရိယ ရှိပြီဟု မိန့်တော်မူ
သည်။

အနန္တသုရိယသည် ပလောင်ရှင်က သံပဏတုက် ကျောင်းတဆောင်၊
ဘုရားတဆူ ဆောက်လုပ်လျှုတန်းရန် မိမိတွင်ရှိသည့် ပစ္စည်းများအနက်
အစင်ကြယ်ဆုံးပစ္စည်းများကို ရွေးချယ်သည်။ မိမိဆုရသော ကြေးငွေဥစ္စာ
ဘဏ္ဍာဟူသမျှ တို့သည်ကား ဆင်နှင့်ရင်ဆိုင်တိုက်၍၎င်း၊ ကျားနှင့်ရင်ဆိုင်
တိုက်၍၎င်း၊ မိကျောင်းနှင့် ရင်ဆိုင်တိုက်၍၎င်း ဆုရသောငွေများ ဖြစ်ရ
ကား သူ့အသက်ကိုသတ်၍ ရသည့်ပစ္စည်းဖြစ်ခြင်းကြောင့် စင်ကြယ်သည်
ဟုသူမထင်။ ထိုကြောင့် တခါက မြင်းကပါ သူဌေးက ဘုရင့်ထံမှ အကူ
အညီလို၍ အနန္တသုရိယအား အကူအပင့်ပြုစေရာ အောင်မြင်ခဲ့သဖြင့်
စေတနာဖြင့်ပေးသော ပတ္တမြားတပြည်သားကိုရောင်းပြီး ကျောင်းဆောက်
ဘုရားတည်မည် ကြံသည်။ ထိုမျှလောက်သော ဥစ္စာသည်၊ အကြွင်းမျှ
လောက်သော ကာလပတ်လုံး မစင်ကြယ်သေးအံ့၊ ထိုမျှလောက်သော
ပစ္စည်းကိုပင် ငါမလျှုဟု ဆိုပြီးလျှင် ထိုပတ္တမြားထုပ်တို့ ငွေတထောင်နှင့်
ရောင်း၍ ညောင်ဦးကမ်းပါးထိပ်သို့ သွားပြီးလျှင် “ဤဥစ္စာသည် စင်ကြယ်
သည်ဖြစ်ြားအံ့၊ မကြာမတင် ငါ့ထံသို့ ပြန်ရောက်စေသတည်း” ဟု ခိဋ္ဌာန်
လျက် ရေထဲသို့ ပစ်လိုက်ရာတွင် ငါးတခုမျှရှိ၍ နောက်တနေ့ တံငါဖမ်းမိ
သည်။ ဈေးတွင်ရောင်းသော် ဝယ်မည့်သူမရှိ၍ မြို့တွင်း၌ လှည့်လည်
ရောင်းပြန်ရာ အမတ်ကြီးကတော်သည် ထိုငါးကိုဝယ်မိသည်တွင် ဝမ်းခွဲ
သည့် အခါကာလ အမတ်ကြီးပစ်သော ငွေထုပ်ကို ပြန်ရသည်ဆိုသည်။
ထိုငွေဖြင့် ရှင်မဟာကဿပအတွက် ကျောင်းဆောက်ခြင်း၊ ဘုရားတည်
ခြင်း ပြုလုပ်လေသည်။

ဘုရားတည်ရာ၌ ငါးအူကိုသင်ယူ၍ ငါးဝမ်းတွင်းမှ ရသောငွေဖြင့်
တည်ဆောက်ရသော ဘုရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ငါးအူသင်ဘုရားဟု ယခု
ထက်တိုင် တွင်သည်ဟု အဆိုရှိလေသည်။ ဤပလောင်ရှင် ကဿပသည်
ပညာဉာဏ် ကြီးကျယ်သည်။ ပိဋကတ် သုံးပုံကိုလည်း ကောင်းစွာတတ်
မြောက်သည်။ ဗောဓိဝင်ဋီကာကျမ်းကိုလည်း ပြုစုသူဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြ
သည်။ ဤရှင်မဟာကဿပသည် တောနယ်ယောနယ်များသို့ သာသနာပြု
ကြတော်မူစဉ် ပုံတောင်ပုံညာ၊ မဟာဒတောင်တို့ ဆုံရာဖြစ်သော မုဒ္ဒါမြို့
အရှေ့မြောက်မိုင် ၆၀ ကွာတွင် ပျံလွန်တော်မူ၍ ထိုနေရာ၌ပင် အလောင်း
တော်ကို မြှုပ်နှံသဂြိုဟ်သည်။ အလောင်းတော်သည် အရိမေတ္တယျဘုရား
ပွင့်သည့်အခါမှ တေဇောဓာတ်လောင်မည်ဟု အဆိုရှိကြသည်။

ဤအလောင်းတော်သည်ပင် ယခုလူအများ သွားရောက် ဖူးနေကြ သည့် အလောင်းတော်ကဿပ ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ ပညာဝန် ဦးဖိုးကျား ကလည်း ဤအတိုင်းယူဆခဲ့သည်။

ဤစာရေးသူ၏ အထင်မှာ အထက်ကပြဆိုခဲ့သော ဒုတိယ ရှင်မဟာ ကဿပနှင့် ဤတတိယ ရှင်မဟာကဿပတို့သည် တပါးတည်းပင် ဖြစ်ဟန် တူ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ ဤပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့ ပေါ်ပေါက်လာချိန်နှင့် အဖြစ်အပျက်တို့မှာ ဆင်ဆင်တူသည်ဟု ထင်မိသည်။ ကျောက်စာများတွင် ဖတ်ရှုရသော ရှင်မဟာ ကဿပအကြောင်းနှင့် ဤရှင်မဟာကဿပတို့မှာ နှစ်ပတ်စည်လှမ်း လက်ထက်မှ ယခု သားတော် နန်းတောင်းများမင်း လက်ထက်တိုင် ဖြစ်ပျက်သော အကြောင်းအရာများ ပါရှိနေသောကြောင့် လည်းဖြစ်ပါသည်။

ဤမဟာကဿပများအပြင် စတုတ္ထ မဟာကဿပတပါးလည်း ရှိပါ သေး၏။

စတုတ္ထ မဟာကဿပ

စတုတ္ထမဟာကဿပ သည်ကား၊ သက္ကရာဇ် ၇၆၃ ခုနှစ်တွင် အင်းဝရွှေနန်း ကို စိုးစံသော ပထမ မင်းခေါင်ကြီး လက်ထက် ပေါ်ပေါက် လာသည့် တောင်ကြားရွာ ဇာတိ ရှင်မဟာ ကဿပ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဤတောင်ကြားရွာဇာတိ ရှင်မဟာ ကဿပ အကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ တောင်ငူမြို့ ရွှေကျင်နိကာယ၊ မဟာဝိသုဒ္ဓါနာမ ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ တပည့်ဖြစ်တော်မူသော မြို့ထောင့် ကျောင်းဆရာတော် အဒ္ဓန္တသိရိသံဝရ ထေရ် အရှင်သည် 'အလောင်းတော်ကဿပ သမိုင်း' ဟူ၍ စာအုပ်ငယ် တစ်စောင်ကို ထုတ်ဝေထားလျက် ရှိပါသည်။ ထိုစာအုပ်ကို စာရေးသူ၏ မိတ်ဆွေ၊ တောင်ငူမြို့ အငြိမ်းစား တိုက်ပိုင်၊ ရဲမှူးဦးလှက တဆင့် ပေးပို့ သဖြင့် စာအုပ်ဘဏ္ဍာကို ရရှိပါသဖြင့် များစွာဝမ်းမြောက် ကျေးဇူးတင် လျက်ရှိပါ၏။

မြို့ထောင့် ဆရာတော်၏ အဆိုအရ ဆိုပါလျှင် ယခု လူအများ သွားရောက်ဖူးနေကြသည့် အလောင်းတော် ကဿပဟူသည် တတိယ အဂ္ဂ သာဝက ရဟန္တာ ရှင်မဟာကဿပမဟုတ်၊ သက္ကရာဇ် ၇၆၃ ခုနှစ်၊ ပုဂ

ရွှေနန်းစံ ပထမ မင်းခေါင်ကြီးလက်ထက် တောင်ကြားရွာ ဇာတိဖြစ်သော ရှင်မဟာကဿပတည်း။

တောင်ကြားရွာသား ရှင်ကဿပသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သွားရောက်၍ စာပေကျမ်းဂန် သင်ကြား တတ်မြောက် ပြီးသောအခါ ပြန်လာပြီးလျှင် မှီရူး မြို့တောင်၊ ချင်းတွင်းမြစ်၏ အရှေ့ ဖက်ကမ်း၌ ရှိသော ရွှေလှေအရပ်၌ တိုက်တာတည်လျက် တပည့်သံသာ များစွာတို့အား စာပေကျမ်းဂန် ပို့ချ သင်ကြားသည်။ ထိုအခါက ရွှေလှေကဿပ ဟုတွင်သည်။ ထိုအရပ်တွင် ပရိတ်သတ်များစွာလာသဖြင့် စက်ဆုပ်လှသောကြောင့် မှီရူးမြို့အနောက်၊ ကျောက်မျက်အရပ်သို့ ကူးပြောင်းနေသည်။ ထိုမှတစ်ဖန် အနိမ့်အရပ်သို့ ကူးပြောင်း၍ သီတင်းသုံးရာတွင် အနိမ့်ကဿပ ဟု တွင်ပြန်သည်။ ထိုနေရာတွင်လည်း ပရိတ်သတ်မဲ့ တစ်ဆဲဝင်လာကြသောကြောင့် ၎င်းနေရာ မှ ရှေးတစ်သောင်း ကွာဝေးသော တောင်ခြေရှိ ငမလောက် အရပ်သို့ ကူးပြောင်း သီတင်းသုံး နေပြန်သည်တွင်လည်း ပရိတ်သတ်များ အမြဲလိုက်၍ နေတော့သည်။ ထိုအရပ်မှ မဲခွဲပြန်၍ သူတပါးမလိုက်နိုင်ရာဖြစ်သော ၃၅ လုံးသော တောင်တို့ကို ကျော်လွန်၍ သွားရသော၊ ယခုအလောင်းတော် ကဿပနေရာ တောင်ကမ်းပါးယံ၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူသည်။ သလေးစော်ဘွားနှင့် သောင်သွပ်စော်ဘွားတို့သည် ဤအရှင် မဟာကဿပအား များစွာကြည်ညို ကိုးကွယ်တော်မူသည်။

ရှင်မဟာ ကဿပသည် အနာနှင့်ဆေးကိုကောင်းစွာ တည့်အောင်ပေး တတ်သော တေသွာဒိဆရာကြီး ဖြစ်သည်ဟူ၏။ ရှင်မဟာ ကဿပသည် ထိုတောင်ကမ်းပါးယံ၌ပင် အသက်ထက်ဆုံး သီတင်းသုံး၍ ထိုနေရာ၌ပင် ပျံလွန်တော်မူသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုပျံလွန်တော်မူသော နေရာ၌ ကြည်ညိုသူ စော်ဘွားများက ဥဒ္ဒိဿ အလောင်းတော်သဏ္ဍာန် အင်္ဂါတ ဖြင့် ပြုလုပ်ထားကြသည်။ ထိုဥဒ္ဒိဿအလောင်းတော်သည် အလျား ၁၀ တောင်ရှိ၍ အရှေ့တောင်သို့ ခေါင်းပြု၍ မြောက်အရပ်သို့ မျက်နှာမူ လျက်ရှိသည်။ ဤအလောင်းတော်ကိုပင် နှစ်စဉ် လူအများ ဖူးမြော် လျက် ရှိကြသည်ဟုဆိုသည်။

ဤသို့အားဖြင့် အလောင်းတော် ကဿပသည် အုထက်ဆိုခဲ့ပြီးသော ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ ကဿပများအနက် မည်သည့် ကဿပကို ဆိုလို ကြောင်း မှာ များစွာမရှင်းလင်း လှသေးပေ။ ဆေးဝါးအတတ်၌ တဖက် ကမ်းခတ်သော ကဿပမှာလည်း ဒုတိယ ကဿပနှင့် စတုတ္ထ ကဿပ နှစ်ပါးလုံးပင် တတ်မြောက်သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ သို့သော် တောင်

ကြားရှာ ကံဆပ်ကိုမူ ပေါင်လောင်ရှင် ကဆပ်ဟူ၍ကား မဘွင်ခဲ့
ကြောင်းမှာ ထင်ရှားသည်။

တောင်ကြားရှာ ဟူသည်မှာ စစ်ကိုင်းနယ်၊ မကျည်းကန်ချောင်း၏
တောင်ဖက်ယွန်းယွန်းရှိ လွှမ်းချင်းဘဗျာ အရေးကောင်းသော ဦးကြီးတို့
မွေးဖွားရာဖြစ်သည့် 'စသာဈေးတက် တောင်ကြားရှာ'ပင် ဖြစ်ဟန်တူ
သည်။

အထက်တွင် စာရေးသူ ဖော်ပြခဲ့သော ရှင်မဟာ ကဆပ် အညွှန်
ပုဂ္ဂိုလ်များအနက် ပေါင်လောင်ရှင် ကဆပ်ဟု ခေါ်တွင်သော ဒုတိယ
နှင့် စတုတ္ထကဆပ် တို့သည် စာပေကျမ်းဂန် လွန်စွာတတ်မြောက်
ကြောင်းဖြင့် ကဇွန်ကျောင်း ကျောက်စာ၊ အနိမ့်တောကျောင်း
ကျောက်စာ၊ ရွှေပေါင်လောင်ဘုရား လေးပျက်နှာ ကျောက်စာ တို့က
ထင်ထင်ရှားရှား ဖော်ပြလျက်ရှိကြ၏။

ကျောက်စာထိုးချိန် ကြည့်ပြန်လျှင်လည်း ပေါင်လောင်ရှင် ကဆပ်
ပျံလွန်တော်မူပြီးနောက် အနှစ်တရာအတွင်း ရေးထိုးသည့် ကျောက်စာ
များဖြစ်သည်ကို တွေ့ရသောကြောင့် ပေါင်လောင်ရှင် ကဆပ်သည်
စာတတ်ကျမ်းတတ် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လိမ့်မည့်အကြောင်းမှာ ယုံမှားဘွယ်မရှိပေ။
ထို့အပြင်လည်း ရှင်းပေါင်လောင်ရှင် ကဆပ်သည် သက္ကရာဇ် ၅၃၁-ခု
မှသည် ၆၃၉ ခုနှစ် တိုင်အောင် အသက်ရှင်လျက် ရှိကြောင်းတို့ကို
ထောက်ထား၍ သက္ကရာဇ် ၅၆၅ ခုနှစ်တွင် ရေးဖွဲ့သည်ဟု အဆိုရှိသော
'ဗောဓိဝင်' ဋီကာကိုလည်း ဒုတိယ ပေါင်လောင်ရှင် ကဆပ်ပင် စီကုံး
ရေးဖွဲ့လိမ့်မည်ဟု ယူဆရပါသည်။

ပုဂံပြည်၏ ရာသီဥတုနှင့် အခြေအနေ

ဤသို့ ဗောဓိဝင်ဋီကာကို ဖော်ထုတ် နေရာခြင်းကား အခြားကြောင့်
မဟုတ်ပေ။ ပေါင်လောင်ရှင် ကဆပ်သည် ထိုဗောဓိဝင်ဋီကာ၏ နိဂုံး၌
သူကိုယ်တိုင် မြင်တွေ့ခဲ့သော ပုဂံပြည်၏ ရာသီဥတုနှင့်တကွ ပုဂံပြည်၏
အခြေအနေတို့ကို မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးသားထားခဲ့
ပေသောကြောင့်တည်း။

စာရေးသူအား တကြိမ်က မန္တလေး တက္ကသိုလ် ဒုတိယ အဓိပတိ
အဖြစ် အမှုထမ်းဆောင်သွားဘူးသော၊ ယခုအခါ အစိုးရသစ်တော်သစ်ပင်
ပြန်လည်စိုပြေရေး (Reforestation) ဌာန၏ ညွှန်ကြားရေးဝန်ဖြစ်

သည့် ဦးအောင်မြင်က ရှေးအခါက ပုဂံပြည်သည် ယခုအခါကဲ့သို့ပင် ပူဝါ
 သလော၊ အခြေအနေ အတယ်သို့ရှိသည်ကို စာအုပ် စာဘမ်း များမူ
 ကိုးကား ရှာဖွေ ပေးပါဟု ပြောဆိုလှားဘူးပါသည်။ ပုဂံပြည်နယ်သည်
 ယခုအခါ မိုးခေါင်၍ များစွာ ခြောက်သွေ့ ပူပြင်းလှသည်။ ဤမျှ ပူပြင်း
 သော ပုဂံပြည်ကို ပုဂံခင်းများသည် အတယ်ကြောင့် မင်းနေပြည်တော်
 အဖြစ် ရွေးချယ်ရသည်ကို စဉ်းစား၍ မရအောင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

ပုဂံခင်းများသည် မသိနားမလည် လူအလူနဲ့ များမဟုတ်၊ ထိုမင်း
 များ လက်ထက်တော်အခါက ပုဂံပြည်သည် မိုးရွာ၍ စိမ့်စမ်း ပေါများပြီး
 လျှင် ရာသီဥတုမျှတသည့် တိုင်းပြည် ဖြစ်သောကြောင့်သာ ပုဂံမင်းများ
 နေပြည်တော် လုပ်ခဲ့ကြောင်းမှာ ထင်ရှားသည်။ ပုဂံပြည် ယခုအခါ
 သွေ့ခြောက်ရခြင်းမှာ သစ်ပင်အများကို ခုတ်လဲဖြုန်းတီးပစ်ခြင်း၊ ပြိုပျက်
 သော ဘုရားတော်များခြင်း၊ မိုးရေမတင်ဘဲ အနိမ့်ပိုင်းဖြစ်သည့် ရော
 ဝတီမြစ်ကို ရေများစီးဆင်းသွားလွယ်ခြင်း၊ ကန်၊ ချောင်း၊ ဆည် မြောင်း
 များကို မပိတ်ဆို့ ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟူ၍ ပညာရှိများ ယူဆကြ
 သည်။

ပုဂံရာဇဝင်ကို ရေးသားခဲ့ဘူးသော ကျောက်စာရုံးစာရေးကြီး(နော်
 သော်အရာရှိတဦးဖြစ်သူ)ပညာရှိဦးဖေ၏အဆိုအားဖြင့် ပုဂံပြည် ယခုအခါ
 ပူခြောက်ရခြင်းကား အင်္ဂလိပ်မင်းတို့က ပစ်ထား၍သာဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်
 သည် မြန်မာပြည် သိမ်းခါစက တူရှင်းတောင်ခြေရှိ စမ်းများတွင် ရေရှိ
 သေးသည်။ ပုဂံပြည်အတွင်း မည်သည့်နေရာ၌မဆို ၁၅ တောင်ခန့် မြေကို
 တူးလျှင် ရေထွက်သေးသည်။ ယခင်နှစ်ပေါင်း ၅၀ ခန့်က ယခုကဲ့သို့ ရေရှား
 သည်မဟုတ်၊ သစ်ကြီးဝါးကြီးများကို ခုတ်ထွင်၍ စမ်းကြီး မြိုင်ကြီးများ
 ပျက်စီးရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အရှည် ၁၂ မိုင်ရှိသော တူရှင်းတောင်
 တန်းကို ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသည့် ရေလွှတ်ပေါက်များ ၄ ခုကို ပိတ်ဆို့ဆီး
 တားလျှင် ရေမိုးမပြတ် များစွာတည်နေမည် ဖြစ်သည်ဟူ၍ ၎င်းပြုစုသည့်
 ပုဂံရာဇဝင်သစ်ကျမ်း တွင် အထင်အရှား ဆိုထားခဲ့လေသည်။

ပုဂံပြည်သည် ရှေးယခင်က စုတ်စိုးအေးချမ်း၍ မိုးလည်းမပြတ်
 ရွာသည်။ ကန်ချောင်း ဆည်မြောင်းများကိုလည်း ပုဂံပြည်အတွင်း နေရာ
 အနှံ့အပြား တူးနိုင်းကြောင်း၊ ရေထွက်ကြောင်းကို ပုဂံခေတ်ထိုး 'လေးမျက်
 နှာဘုရား ကျောက်စာက' အထောက်အထား ပြနေပါသည်။ ထိုကျောက်
 စာတွင် ရေတွင်းများတူး၍ လှူကြောင်း၊ ကန်ကြီးနှစ်ဆင့်တူး၍ ရေသွယ်
 ယူကြောင်းများကို ဖော်ပြထားသည်။ မြကန်ဟူသည့် ရေဖြင့်အမြဲပြည့်၍

သာယာကြောင်းကို မြကန်သာကဗျာ၌ ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ကဝိလက္ခဏာ
သတ်ပုံဒီပနီ တွင်လည်း ပုဂံပြည်၌ အမနိတ်ကန်တူးပြီး ရခိုင်သားတို့ ပရိ
ယာယ် ပြုဘူးကြောင်းကို ကန်အမနိတ်အကြောင်း၌ ပြဆိုထားသည်တို့ကို
ထောက်လျှင် ယခုကဲ့သို့ မိုးခေါင်ရေရှားလိမ့်မည် မဟုတ်ကြောင်းမှာ
ထင်ရှားတော့သည်။

ဤအချက်အလက်များကို ကောင်းစွာထောက်ခံနိုင်ရန် သက္ကရာဇ်
၅၆၅-ခုနှစ် ပုဂံပြည် နရပတိစည်သူမင်းလက်ထက် ဗောဓိဝင်ဋ္ဌီကာ
ကိုစီရ်ရေးဖွဲ့ခဲ့သူ ပေါင်လောင်သင် မဟာကဿာသည် သူ၏မျက်မြင်
ကိုယ်တွေ့ ပုဂံပြည်ကို ၎င်းကျမ်း၏နိဂုံး၌ အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားထား
ခဲ့လေသည်။

ပုဂံပြည်၏ ရှေးယခေါင်အခါက ရာသီဥတု အခြေအနေကို သိလို
သောသူတေသိတို့နှင့်တကွ သစ်တော ဝါးတော ပြန်လည်ထူထောင်ရေး
ဌာန ညွှန်ကြားရေးဝန် ဦးအောင်မြင်တို့အား အောက်ပါ ပေါင်လောင်
သင် မဟာကဿာ၏ ပါဠိတဘာသာဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော အချက်
အလက်များကို ဖြန့်ဖြူးအပ်ပါသတည်း။

ပုဂံပြည်ဘွဲ့ မြို့ဘွဲ့

- ၁။ ။ သမ္ဗုဒ္ဓါ ဝိတ္တုကာမတ္တိာ၊ ပုဏ္ဏိကာမ ပုရန္တိစ၊ ဝိဿုတံ
ယံ ပုရံရမ္ပံ ပုရာနံ ဗရမံ ပုရံ။
- ၂။ ။ သူရဝိဒ္ဓ နာရာနန္ဒါ၊ အရိမဒ္ဒနသီလိနံ နိဝါသန ဌာနတ္ထာယံ၊
ရိမဒ္ဒနန္တိ ဝိဿုတံ။
- ၃။ ။ တန္ဓာမ သုတိမတ္တိေန၊ သတ္တုနံ တာသကာရကံ၊ နိမ္မယံ
သဘတံ ခေမံ၊ ဝတ္ထာလင်္ကာရ ဖုလ္လိတံ။
- ၄။ ။ တန္တမဝန်ဂရံဥေယျံ၊ သမ္ဗကာမေဟုပါကတံ၊ သဂ္ဂတော
ပတိတံဝါပိ၊ ဘောဂံသရကရုဋ္ဌတော။
- ၅။ ။ ကာသာဝ ဝရပဇ္ဇောတံ အာဝါသံ ပုညကာမိနံ၊ သဒ္ဓိဗ္ဗဿ
ဝနတိတ္တံ၊ မဟာဇန သမာကုလံ။
- ၆။ ။ မဟူဟိ သောဏ္ဏိကုဋေဟိ၊ ဂူဟာထူပေဟိ မဏ္ဍိတံ၊ ပဋ္ဌာကာရ
ဝိဟာရေတိ၊ တထာသောမ ဂူဟာယစ။
- ၇။ ။ စိတြိဒ္ဓါရေတိ သံယုတ္တံ၊ ဒဋ္ဌပါကာရကေနဝ၊ ဇေယျဒီပါ ဒုတိ
ဇယန၊ ပါသာဒေန ဝိရာဇိတံ။

၈။ ။ ထိရပါကာရ ကပ္ပေဟိ၊ ဝိရိဟိ ပရိဝါရိတံ၊ ဒိပါကာရံ သမာနဗ္ဗံ၊ သုဂုတ္တံ ရမ္မဒုက္ခိတံ။

၉။ ။ နန္ဒာသု မေရောဒါယ၊ ဝိပုသာယ သမာယုတံ၊ ပဟဿယ သုတိတ္တာယ၊ ပတုတနရနာဓိယာ။

၁၀။ ။ ဩဇဝန္တေဟိ ဝါမေဟိ၊ တထာဇန ပဒေဟိစ၊ နိဂါမေဟိစ ရဋ္ဌေဟိ၊ ဝိပုဇလဟိစ သံယုတံ။

၁၁။ ။ ခေတ္တဒေတာစေဝ၊ ဝတ္ထုတောစေဝ၊ နဒိတောစ တဠာကတော၊ ဥယျာနတောစ လဒ္ဓေဟိ၊ ဓမ္မုပ္ပါဒေဟိကာဒေ။

၁၂။ ။ အကဏ္ဍာကံ အဂဟနံ၊ နာနာရာမော ပသောဘိတံ၊ သိရိသဗ္ဗိဏ္ဏနဋ္ဌာနံ၊ သမိဒ္ဓံ ပုဂ္ဂဘေဒနံ။

၁၃။ ။ ပဘာဝ တေဇဝန္တာနံ၊ ဓမ္မ ရာဇာဓိ ရာဇနံ။ ဓိရာနဉ္စရ တေဇာနံ၊ သုရမတ္တံ ဝိဘာဝနံ။

၁၄။ ။ ဣန္ဒြိယဝနာဒိတုဿ ဓမ္မရာဇဿ ပုညတော၊ ဇာတေဟိ သေတဏ္ဍိဟိ စရိတံ ပရမံပရံ။

(ဗုဒ္ဓနှစ် ၁၇၄၇။ မြန်မာနှစ် ၅၆၅-ခု စီရင်ရေးသား ပြီးစီးသော ဗောဓိဝင် ဋီကာ နိဂုံး၌ လာသော ပုဂံမြို့ဘွဲ့ဂီထံစု။ ယင်းဋီကာ ကို ပေါင်လောင်ရှင် ကဿပ စီရင်သည်။)

မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုချက်

၁။ ။ ဝတ္ထုကာမ လိုအပ်သော အာရုံကုလုံ ပြည့်ဝသောကြောင့် ပုတ္တကမပြည် ပုကာမ်ဟူသော အမည်ဖြင့် ကျော်စောထင်ရှားသော၊ ဓမ္မ လျော်တယ်လည်းကောင်းသော၊ ပြည်ကြီးတဖွတ် အထွတ် အဖျားလည်းဖြစ် သော ပုကာမ်ပြည်။

၂။ ။ ရဲရင့်သော၊ လုံ့လဝီရိယရှိသော၊ ရန်ကိုချေမှုန်းလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးဘို့နေရာဖြစ်သောကြောင့် အရိမဒ္ဓနမည်သော ပုကာမ်ပြည်။

၃။ ။ ယင်းပုကာမ်ပြည်ကား၊ ပုကာမ်ဟူသော အမည်ကိုကြားကာ မျှဖြင့် ရန်သူတကာတို့ ထိတ်လန့် ကြောက်ရွံ့ခြင်းကိုဖြင့်နိုင်၏။ အတွင်းအပ ဘေးရန်ဝေသိမ်းလည်း ကင်းငြိမ်းစင်ကွာ၏။ ထာဝရ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။ ထည်မျိုးအုပ်မျိုး အဘိုးဘန် အဆင်တန်ဆာတို့နှင့်လည်း တောက်ပ ရွန်းရွန်း ထွန်းလင်းသစ်ဆန်း၏။

၄။ ။ အလုံးစုံသော အာရုံကိုဖြင့် ပြည့်ဝသော ထိုမြို့ကိုအခွန်အတုတ် ဥစ္စာနှစ်တို့ ထွက်ပေါ်ရာ နတ်ပြည်မှ တျလာသော မြို့ကြီးဟူ၍ပင် သိအပ် ပါပေသည်။

၅။ ယင်း ပုကဝ်ပြည်ကြီးကား၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရှင်ရဟန်းတို့၏ သက်နိုးတော်ရောင်တို့ဖြင့် တပြောင်ပြောင် ထွန်းပ၏။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုလိုသသူ ရှင်လူရဟန်းတို့၏ နေပျော်ရာလည်း ဖြစ်၏။ သူတော်ကောင်း တရားကို နာကြားသင်ယူရာ ချက်ချ-ဌာနလည်းဖြစ်၏။ လူမျိုးတကာလည်း စုံလင်စွာ၏။

၆။ ။ရွှေအထွတ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်ကုန်သော ကုပုထိုးများ၊ ချွန်တက်သော အဖျားရှိသည့် ရဟန်းကျောင်းများ၊ သောမ နတ်ဂူများလည်း တင့်တယ်လှစွာ၏။

၇။ ။ပန်းချီဆေးရေးအလှတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ ဆန်းကြယ်သော တံခါးများလည်းရှိ၏။ ခန့်ခိုင်သော မြို့ရိုးတန်တိုင်းများလည်းရှိ၏။ ဇေယျဒီပါကျွန်းအလုံးတွင် တူနန်းဖက် ပြိုင်စရာမရှိသော၊ ပြသာဒ် အဆောက်အဦတို့နှင့်လည်း မွမ်းမံခြယ်လှယ်ထား၏။ (ဤအချက်ကိုထောက်၍ မြန်မာတို့၏ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦ၊ အထူးအားဖြင့် ပုကဝ် အဆောက်အဦများသည် အိန္ဒိယ ပုံစံများသာ ဖြစ်သည်ဟူသော အဆိုကို လေးနက်စွာ ဆင်ခြင်အပ်၏။)

၈။ ။ခိုင်ခန့်သော မြို့ရိုးအလား မြင့်မားသော တောင်တို့ဖြင့်လည်း ဝန်းရံထားအပ်၏။ ပကတိ မြို့ရိုး၊ တောင်တည်းဟူသော သဘာဝမြို့ရိုး၊ မြို့ရိုး ၂ ခု မျှနှင့်သာ ဝန်းရံထားအပ်သော်လည်း သူတော်ကောင်းတရား တည်းဟူသော မြို့ရိုးကြီးကြောင့် ဘေးရန်မခ ခိုင်လုံလှ၏။

၉။ ။ပုကဝ်ပြည်အနီး စီးဆင်းသော မြစ်ချောင်းတို့မှာလည်း မတိမ်မကော ပြန်ပြော ကျယ်ဝန်းသည့်အပြင် ရေလည်းချိုမြိန်လှစွာ၏။ ဆိပ်ကမ်းလည်း သာယာလှစွာ၏။ ဆိပ်ကမ်းတို့သည် ရေချိုးရေခပ်ကုန်သော မိန်းမယောက်ျားတို့ဖြင့် ပြည့်နှက်လျက် ရှိ၏။

၁၀။ ။နိုင်ငံတော် တဝှမ်းလုံးရှိ ရွာ၊ နိဂုံး၊ ဇနပုဒ်တို့သည် မြေ ရေ ဩဇာ ကောင်းလှစွာ၏။

၁၁။ ။လယ်များမှလည်းကောင်း၊ ယာများမှလည်းကောင်း၊ မြစ်များမှလည်းကောင်း၊ ကန်များမှလည်းကောင်း၊ ဥယျာဉ်ပန်းခြံများမှလည်းကောင်း၊ ထွက်ပေါ်ရရှိသော နိုင်ငံတော် ထွက်ကုန် ပစ္စည်းများဖြင့် လိုလေ့သေးမရှိ၊ ပြည့်ဝစွာ၏။

၁၂။ ။ပုကဝ်ပြည်သည် ဆူးမဲ့သော မြို့ပုတ်၊ ပေါင်းကင်းသော အရံဥယျာဉ်အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် တင့်တယ်စွာ၏။ အသရေ၏စုဝေးရာလည်းဖြစ်၏။

ကုလံပြည့်ဝ ရာလည်းဖြစ်၏။ အတိုင်းတိုင်းအပြည်ပြည်မှ ရောက်လာကုန်သော
ကုန်ပစ္စည်း အထုပ်အဝါများကို ဖြေရာဌာနလည်း ဖြစ်၏။

၁၃။ ။တန်းခိုးရှိန်စော် အနုဘော် ကြီးကုန်သော ဓမ္မရာဇ်မင်း
အဆက်ဆက်၊ ပညာရှိ အဆက်ဆက်၊ လူစွမ်းကောင်း အဆက်ဆက်၊ သိမ်
ဓမ္မသော အသိဉာဏ်ရှိသူ သုခမိန်အဆက်ဆက် ထွက်ပေါ် ဖြစ်ထွန်းရာ
လည်းဖြစ်၏။

၁၄။ ။သီရိတြိဘုဝနဒိတုဓမ္မရာဇာ မည်သော (နရပတိစည်သူ)
မင်းတရား၏ ဘုန်းတော်ကြောင့် ပေါ်လွှာကုန်သော ဆင်ဖြူ ပြောင်ကြီး
အစိစီးတို့ဖြင့် တင့်တယ်လှစွာသော မြို့ကား၊ ပြည်တွင်ပြည်မြတ် ဖြစ်သော
ပုကားခဲနေပြည်တော်ပင်တည်း။

နား တောင်း များ မင်း

ဇေယျသီခံ၊ ထီးလိုမင်းလို၊ ဥဇနာ၊ နားတောင်းများ စသည်ဖြင့် အမည်
တော်များလှသော (နရပတိစည်သူမင်း၏ မိဖုရားငယ်မှ ဖွားမြင်သည်)
ပုဂံ မင်းတပါးသည် သကရပ် ၅၇၃ ခုနှစ်၊ တော်သလင်းလဆန်း (၁၀)
ရက် ကြာသပတေးနေ့တွင် ပုဂံ ရွှေထီးရွှေနန်းကို စိုးစံလေသည်။

ဤမင်းကို ထီးလိုမင်းလို၊ နားတောင်းများဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းနှင့်
ပတ်သက်၍ကား အလွန် စိတ်ဝင်စား စတုယ်လည်း ဖြစ်သည်။ အဘွား
သစ်ဖြင့် သုံးသပ်ရန်လည်း အလွန်သင့်သည်ဟု ထင်မြင်မိပေသည်။

အခါတပါး နရပတိစည်သူမင်းသည် လက်တော်တွင် ခူနာပေါက်
၍ ပြင်းပြသော ဝေဒနာကိုခံစားနေရသည်။ ထိုအခါ နားတောင်းများ၏
မယ်တော်ဖြစ်သော မိဖုရားငယ်တပါးသည် မင်းကြီး၏ခူနာကို ပါးစပ်တွင်
ဝံ့၍ မင်းကြီးအား သက်သာရာကို ရစေသည်။ တနေ့တွင် မိဖုရားသည်
ခူနာကို နှုတ်တွင်ဝံ့ထားခိုက် ခူနာမှပြည်ပေ က်လျှင် မင်းကြီး စက်တော်
ရာမှ နိုးအံ့ထင်၍ ပြည်ပုပ်ကို မျိုချလေသည်။ မင်းကြီး စက်ရာမှနိုးသော်
မိဖုရား၏ ကြင်နာခြင်းကိုသိ၍ အလို့ရှိသောဆုကိုပေးသည်။ ထိုအခါမိဖုရား
က မိမိ၏ သားတော်အား ထီးနန်းကိုပေးပါရန် တောင်းဆိုသည်။ မင်းကြီး
ကား မိဖုရားကြီးမှ ဖွားမြင်သော သားတော်များ မျိုးသားရကား ခပ်မ
ဆိတ်နေတော်မူ၏။ ထိုနောက် အခွင့်အခါရတိုင်း နန်းတောင်းများ၏
မယ်တော်သည် မင်းကြီးထံဝင်၍ ထီးနန်းကိုတောင်းပြန်သည်တွင်မင်းကြီး
သည် သားတော်များအား ခေါ်၍ အလယ်တွင် ထီးဖြူစိုက်လျက်
မင်းဖြစ်ထိုက်သူဖက်သို့ ထီးဖြူတော် ယိုင်လဲစေသည်ဟု အဓိဋ္ဌာန်၏။

ထိုအခါ ထီးဖြူသည် နန်းတောင်းများ၊ မင်းသား၏အပေါ်သို့ ယိုင်လဲလဲ ဖြင့် ထိုမင်းကို ထီးလိုမင်းလိုဟူ၍လည်း ခေါ်သည်ဆို၏။

ပါးစပ်ရာဇဝင်အရသော်ကား ထိုမင်း၏ မယ်တော်က ဘုရင်ထံ သားတော်အား ထီးနန်းပေ.ပါမည့်အကြောင်း တောင်းဆိုဖန်များလှသဖြင့် “နန်းတောင်းများ” ခေါ်ကြောင်းကို တွေ့ရသည်။ ကျောက်စာများတွင်သော်ကား နန်းတောင်းများဟူ၍ မတွေ့ရဘဲ၊ “နားတောင်းများ”ဟူ၍သာ တွေ့ရသည်မှာ ပြဿနာတရပ်ကဲ့သို့ ပေါ်ထွက်နေခဲ့သည်။

ရာဇဝင်တွင် ထီးလိုရှင် ကျန်စစ်သားနှင့် သူရဲဖက် ဖြစ်သော ညောင်ဦးတီး၏ မြစ်တော်သူ၊ ညောင်ရမ်းစား တရားသူကြီးကိုလည်း နန်းတောင်းများဟူ၍ ခေါ်ခဲ့သေးသည်။

ပုဂံရာဇဝင်ဟူသည်မှာ ဒုတိယမိတ်ပြောရသော ရာဇဝင်ဖြစ်၍ ရာဇဝင်ဆရာများက ကျောက်စာများတွင် ပါရှိသည့် “နားတောင်းများ” မင်းကို အမှတ်မှားပြီး “နန်းတောင်းများမင်း”ဟူ၍ ရာဇဝင်သွယ်ခဲ့ရာမှ မယ်တော်မိဖုရားငယ်က သားတော်အတွက် ထီးနန်းတောင်းရပုံ၊ မင်းကြီးလက်တော်တွင် ခုနာပေါက်ပေးရပုံတို့ကို ဇာတ်ကြောင်း ဆင်လာသည်ဟု အချို့ပညာရှိများယူဆလာကြသည်။ ရာဇဝင်ဆရာများက နားတောင်းများဟူသောအမည်ကို နန်းတောင်းများဟူသော အမည်သို့ လွဲပြောင်းပေးလိုက်ဟန်တူသည်။

ကျောက်စာများတွင် ‘နန်းတောင်းများ’ဟူ၍မတွေ့ရဘဲ၊ ‘နားတောင်းများ’ဟူ၍တွေ့ရသည်မှာလည်း အထင်အရှားပင်ဖြစ်လေသည်။ ကုဏ္ဍလ နားတောင်းနှင့် ပတ်သက်သောဘုရားဟော ဇာတ်တော်များလည်း ပုဂံခေတ်အခါက ရှိပြီးဖြစ်ဟန်တူသည့်အပြင်၊ နားတောင်းနှင့် ပတ်သက်သော ရွှေစာရံ ရှင်မွန်လှ သမိုင်းမှာလည်း ပုဂံခေတ်က အဖြစ်အပျက်ပင်ဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့တောင်းဘုရားတဆူ ကိုလည်း ပုဂံခေတ်ကပင် တည်ခဲ့သည်။ နားတောင်းနှင့် ပတ်သက်သောကျောက်စာ ကျောက်ဘက် (ပုံအမှတ် ၁၄၄၊ စာရင်း ၂၆၂၊ ကြောင်းရေ ၁၂ တွင်)

“နားတောင်းသည် ပန်းပွတ်ငါးဦးလုံ” ဟူသော စကား တရပ်။ သကရစ် ၅၃၇ ရန်စံထိုး၊ စုဠမဏိဘုရား မြောက်ဘက်ရှိ၊ နားတောင်းတော်ဘုရားကျောက်စာကြောင်းရေ ၄ တွင်

“ဝေလုဝတီ ကောင်မှုနတောင်တတ် ဖုရားသျှင်ကိုင်လှူတော်မူသော’” ဟူ၍တွေ့ရသည်တရပ်။

သကရစ် ၆၁၇ ခုဆို၊ ပုဂံဘွားစော အနောက်ဘက်၊ ကျောက်စာအမှတ်စာရင်း ကြောင်းရေ ၁၉ တွင်လည်း

“နာတောင် ခတ်ကြိပ်လက်စွပ်တည်ဘော်မှုသော်” စသည်တို့ တွေ့ရသဖြင့် နားတောင်းများလည်း အတော်ခေတ်စား နေဟန် ရှိပါ၏။ နားတောင်းများ မင်းကိုပင်လည်း နားဘောင်း သင်ဟူ၍လည်း ကျောက်စာအချို့ တွင် သုံးနှုန်းထားသည်ကို တွေ့ရသဖြင့်၊ ဤမင်းသည် နားတောင်းအမျိုးမျိုးတို့ကို နှစ်ခြိုက်ဟန်တူပြီး၊ နာ၌လည်း အမျိုးမျိုးသော နားတောင်းတို့ကို ဝတ်ဆင်ပေလိမ့်မည်ဟု အချို့ သုတေသီတို့ ယူဆကြကုန်သည်။ ဤအယူအဆကို လက်ခံရမည်ကဲ့သို့ ရှိနေပါသည်။ စာရေးသူ ကိုယ်တိုင်လည်း လက်ခံခဲ့ပေသည်။

သို့သော် အတူးသစ်ဖြင့် သုံးသပ် ကြည့်ပါက အဓိပ္ပာယ်တမျိုးတမည် ပေါ်လာနိုင်ပါသေးသည်ကို သုတေသီတို့အား ယင်းပြလိုပေသည်။ နားတောင်းများမင်းသည် အခြားပစ္စည်းဥစ္စာ ရတနာတို့ထက် နားတောင်းကိုမျှသာ စုံမက်ပြီး၊ နားတောင်းကို အမျိုးမျိုး ထည်လဲသုံးတော်မူသည်ဟု ဆိုရမည်မှာ၊ နားတောင်းသည် ဘုရင့် အသုံးဆောင်များအနက် အသေးအမွှေ အဆင်တန်ဆာမျှသာ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုထက်မကိုင် ဗုဒ္ဓတို့ကို ဦးစားပေး၍ စုဆောင်းဆင်ယင် ထိုက်ပါသည်။ နားတောင်းများခြင်းသည် ဂုဏ်ယူဘွယ် မဟုတ်ဟုလည်း ထင်ပါသည်။ ဆင်ဖြူရှင်ဘွဲ့ကို ခံယူကြသော မင်းများတွင်၊ ဆင်ဖြူဟူသည်မှာ စကြာမင်းတို့၏ ရတနာတပါးဖြစ်သဖြင့် ဆင်ဖြူကို အမြတ်တနိုးပြု၍ စုံမက်ကြဟန်တူပါသည်။ စင်စစ် နားတောင်းသည် မက်မောအပ်သော တန်ဆာမဟုတ်ပေ။ နားတောင်းများမင်းဟူ၍ ခေါ်ရာ၌ နားတောင်းများသည်ကို အကဲတင်၍လည်း ဘုရင်ဘဦးကို နားတောင်းများမင်းဟု ခေါ်လျှင် ဟိန်ဒူဒေသသားလျှင် သင့်နေပေလိမ့်မည်ဟုထင်ပါသည်။

“တောင်း” ဟူသောစကားသည် တောင်းခံခြင်း အနက်လည်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သကရစ် ၅၇၃ ခုနှစ်ဆို၊ သက်စိုးတောင်ဘုရားကျောက်စာ၊ ပုံအမှတ် ၆၀ ခ။ စာရင်း ၂၀၃ တွင်

“အဆိုစ် ကျွန်ဖိုစ် အခွန်တောင်၏တက်ထိတောင်လိယ်တူမှု ရကာပိယ်လျှင်အံ၊ ဥစ္စာအဖက်ခြင်အံ့ဟုမိန်၏” စသည်ဖြင့်တွေ့ရ၏။ ဤစကားကို ထောက်သော်ပေးစေရန်တောင်းခံခြင်း တောင်းယူခြင်း အနက်ရပေသည်။ ထို့ကြောင့် “နားတောင်းများ” ဟူသောစကားကို အတူးသစ်ဖြင့် သုံးသပ်ကြည့်မည်ဆိုပါက၊ ဘုရင့်ရွှေနားတော်၌ အတောင်းများသည်၊ ထိုနန်းကို

သားတော်အားပေးပါဟူ၍ ဘုရင့်နားတွင် အတောင်းခံသည့်သလူဘော
လည်း သက်ရောက်နိုင်ပါသည်။

ရှေးအခါက “အသံများလတ်တေ” ဟူသည်မှာ စကားများသည်၊
နှုတ်မှု အသံများသည်၊ ရန်ဖြစ်သည်ဟူသော သဘောရပါသည်။ နား
တောင်းများဟူရာ၌လည်း မိဖုရားတဦးတည်းကပင် ဘုရင့်နားမှာ အတောင်း
များခြင်းမဟုတ်ဘဲ၊ တိုင်းသူပြည်သားများကပါ ဤမင်းသားကလေးသည်
ထီးနန်းနှင့် တော်ကြောင်း၊ ထီးနန်းပေးသင့်ကြောင်း၊ ဘုရင့်နား၌
အတောင်းအလျှောက်များသည်ဟု ယူဆတွယ်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

လက်နှင့် အတွေ့များလျှင် ‘လက်တွေ့များသည်’ ဟူ၍၎င်း၊ မျက်စိမှ
အမြင်များလျှင် မျက်မြင်များသည်ဟူ၍၎င်း၊ နား၌အတောင်းများလျှင်
နားတောင်းများသည်ဟူ၍၎င်း အနက်ထင်လျက် ရှိပါသေးသည်ဟု ယူဆ
ပါသည်။

ပုဂံခေတ်က ဇုဇဝင်ဆရာများသည် ဤအခြင်းအရာကို မမြင်မတွေ့
၍မဟုတ်၊ မြင်တွေ့သည်ဖြစ်၏။ ကျောက်စာတွင် ‘နားတောင်းများ’ ဟူ၍
ရှိသည်ကို သူတို့မယုံကြပေ။ နားတောင်းများသခင်ဟူသော ကျောက်
စာအသုံးအနှုန်းတို့ကို သူတို့တွေ့တန်ကောင်းရာသည်။ နားတော်ကြား၏၊
နားတော်လျှောက်၏ ဟူသောအသုံးအနှုန်းများလည်း ပုဂံခေတ်ကရှိနှင့်
ပြီးဖြစ်လေသည်။ နား၌တောင်း၍ ထီးနန်းရသော သခင်ဖြစ်၍ နား
တောင်းသခင် ခေါ်တန်ကောင်းရာ၏။ (၀၂) နား၌ အတောင်းများသဖြင့်
နားတောင်းများမင်းဟု ခေါ်တန်ကောင်းရာသည်။ ရှေးမင်းများ၏ အမည်
ဆန်းများကို ကြည့်ပြန်ပါကလည်း၊ အမည်တွင် နာမ်နှင့်ကြိယာ တွဲသုံး
ထားတတ်ကြောင်း အများအပြား တွေ့ရတတ်ပါသည်။ ဥပမာ တလတွင်
ပျံသည့်မင်းကို တလပျံမင်း၊ ထွန်ချစ်သောမင်းကို ထွန်ချစ်သောမင်း၊ ထွန်
ပစ်သောမင်းကို ထွန်ပစ်မင်း စသည်များကဲ့သို့ပင် နားအတောင်းများ
သောမင်းကို နားတောင်းများ မင်းဟူ၍ ခေါ်မည်ဟု ဆိုပါကလည်း
စဉ်းစားစရာ ပေပြန်ပါသည်။

ထိုကြောင့် ‘နားတောင်းများ’ မင်းကို နားတောင်းကုဏ္ဍလ အလွန်
များသော မင်းဖြစ်သည်ကို အစွဲပြု၍ နားတောင်းများမင်းဟု ခေါ်သည်
ကိုလည်း ကျွန်တော်နှစ်သက်ပါသည်။ ကျောက်စာများ အရလည်း
လက်ခံလိုပါသည်။

သို့သော် ရာဇဝင်ဆရာတို့၏ စကားတွင် ဇေယျသိင်္ခမင်းသား၏ မယ်တော်အား ခုနာကိုအကြောင်းပြု၍ ပေးသောဆုတွင် သူ၏သားတော် ကို ထီးနန်းပေးတော်မူပါဟူ၍ ဘုရင့်ရွှေနားတော်မှာ အတောင်းများ လတ်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ ရာဇဝင်ဆရာများက ဤမင်းသားကို နန်းတောင်းများ (ဝါ) နားတော်၌ အတောင်းများသော နားတောင်း များမင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုက်ပါလျှင် ရာဇဝင်ဆရာတို့၏ စကားကိုလည်း ပစ်ပယ်ရာမရောက်၊ ရာဇဝင်နှင့်လည်း မဆန့်ကျင်၊ အလွန်သင့်မြတ်လျော် ကန်လိမ့်မည်ဟု ထင်ပါသဖြင့် နန်းတောင်းများ၊ နားတောင်းများ၊ ကုဏ္ဍလ နားတောင်းများ အားလုံး မည်သည်ကိုမျှ စောဒကမတက်ဘဲ တင်ပြ အပ်ပါသတည်း။

မောင်း မ နှုတ် ဆက်

သက္ကရာဇ် ၅၇၄ ခုနှစ်၊ နယုန်လဆန်း ၁ ရက်နေ့တွင် ပုဂံပြည် တုရင်
တောင်ပေါ်၌ရှိသော ပုပ္ဖိုးစောရဟန်း တည်ဆောက်ခဲ့သည့် သိမ်ပျက်
ကို အိုအိပ်နိုးဦးသင်နှင့် စာချိုဗိုလ်မောင်နှံတို့ ပြင်ကြောင်း စောရဟန်သိမ်
ကျောက်စာ (ပုံအမှတ် ၃၆)တွင် အောက်ပါအတိုင်းသိရသည်။

“တုရင်တောင်ထက် စစ်ရဟန်သိမ်ပျက် ခရကာမောမ် နှုတ်ဆက်
အမွမ်းရအိုအိပ်နိုးဦးသင် စာချိုဗိုလ် ဤယံ ၂ ကြာရကာ၊ ပုရှာလောင်မင်ဦစိနာ
မင်ကြီ ဟိုယ်တောင်တက် အော်နှစ်သော ကြာကာ၊ မင်ကြီ ဗျု စိယ် ဟုရဏ
ဤယံသိမ်ဆောက်သကာ၊ သကရစ် ၅၇၄-ခုကြ တိုက်နှစ် နယုန်လဆန်း ၁၂
တန်နင် ကုနယ်နိယ် အမြတ် တစုတ် သင်ခာလက် အခာနံနက် တစ်ပဟိုရ်
အာဆောက်သတေ”

အဓိပ္ပာယ်မှာ

“တူရှင်းတောင်ထက်တွင်ရှိသော စောရဟန်သိမ်ပျက်ခွဲသဖြင့် မောင်းမ
နှုတ်ဆက် အမွမ်းရ အိုအိပ်နိုးဦးသင်နှင့် စာချိုဗိုလ် ဤသူနှစ်ယောက်တို့သည်
(တုရင်ကို) ပန်ကြားရကာ၊ ဘုရားလောင်းမင်းကြီးဥနောမင်း ရှေ့တောင်တက်
ပြီး၍ ဘနှစ်ကြာသော အခါတွင်ဆောက်စေဟု (ခွင့်ပြု) သဖြင့် ဤသိမ်ကိုဆောက်
သော သကရစ်ကား ၅၇၄-ခုကြ တိုက်နှစ် နယုန်လဆန်း ၁၂ ရက်တန်ခန့်နေ့၊
အမြတ္တိစုတ် သိန်လက်အခါတွင် ဆောက်ပါသည်” ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

ဤကျောက်စာတွင် ထူးခြားသော အချက်အလက်မှာ ပုဂံခေတ်
အခါက “နန်းခေလ” ယဉ်ကျေးမှုပင်ဖြစ်ပါသည်။ အထက်ပါကျောက်
စာတွင် တွေ့ရသည်မှာ “မောင်းမနှုတ်ဆက် အမွမ်းရအိုအိပ်နိုးဦးသင်” ဟု
သော စကားရပ်များကို တင်ပြရန်ဖြစ်ပါသည်။

ကျောက်စာတွင် အထေအချာ ဖတ်ရှုကြည့်သည့်အခါ၌ “မောမ်” ဟူသော စကားတွင် မောင်ဟူသော စကားလုံး၏ အောက် အောက်၏ အောက်တွင်ကပ်၍ ရှေးမုန်(မ)ဆွဲရေးနည်းအတိုင်း ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အမှမ်းဟူသော စကားလုံးတွင်မူ “မုမ်” တွင် ဟထိုးမပါဘဲ တွေ့ရသည်။ ဤမောမ်ဟူသော စကားလုံး အမှန်ဖြစ်ကြောင်းကို ဖော် ထုတ်သူကား ပါမောက္ခ ဦးမောင် ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ထင်ပါသည်။ ဤသို့ ဖော်ထုတ်ပေးလိုက်သည်ကိုလည်း များစွာကျေးဇူးတင် ချီးကျူးတယ်ရာ ပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖော်ထုတ်ပေးလိုက်သဖြင့် ပုဂံခေတ်၏ မြန်မာနန်းလေး ပေါ်လာခြင်းဖြစ်ပေသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ကျွန်တော်တို့ကျောင်းနေ စဉ်အခါက ဤစာလုံး အစစ်အမှန်ကိုမဖော်ထုတ် နိုင်ခဲ့သေးပေ။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ ဤစာလုံးကို

“မောင်နှုတ်ဆက်အမှမ်းရ” ဟူ၍၎င်း ‘မောင်နှုတ်ဆက်အပွေရ’ ဟူ၍၎င်း ဖတ်ခဲ့ပြီး ကျေနပ်နေခဲ့ကြရသည်။ သို့ကျေနပ်ခဲ့ခြင်းမှာလည်း ကျောက်စာ စကားရပ်များအရ ဤ အိုအိပ်နန်းဦးသင်ဆိုသောမိန်းမသည် မောင်နှုတ်ဆက်ထံမှ အပွေရခဲ့သူ ဖြစ်သူဟူ၍ အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူနိုင်ခဲ့ သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့နောက် ဆရာကြီးတဦးက ထပ်မံကြံစည် ရာ၌ “မောင်နှုတ်ဆက်” ဟူသော စကားအရ မြန်မာလူမျိုးသို့သည်ရှေး အခါကာလက တဦးနှင့်တဦး နှုတ်ဆက်ကြသည့် ခလေ ထူးစံရှိဟန်တူ သည်။ ထိုသို့ နှုတ်ဆက်ကြသည့် အခါများတွင် “နှုတ်ဆက်” ဟူသော စကားအရ နှုတ်ခမ်းချင်းတေ့၍ နှုတ်ဆက်ကြဟန် တူကြောင်း သူ၏ ထင်မြင်ချက်ကို တင်ပြခဲ့ဘူးပါသည်။

ယခုအခါတွင်မူ ဤကျောက်စာတွင်ပါသော စကားလုံးများသည် ‘မောင်းမနှုတ်ဆက် အမှမ်းရ’ ဟုသာဖြစ်ကြောင်း ပါမောက္ခ ဦးမောင် ဖော်ထုတ်ပေးလိုက်ချက်အရ ပုဂံခေတ်အခါက နန်းတော် အိမ်တော် များ၏ ယဉ်ကျေးသော ခလေ ထူးစံများကို တဖွားဖွား တွေ့မြင်လာကြ ရပါသည်။

ပုဂံခေတ်အခါက ဘုရင်များသည် အနောက်ဆောင်ပိုင်းကိုအတော် သတိထား၍ စီမံအုပ်ချုပ်ရဟန်တူပါသည်။ အနောက်ဆောင်သည် မိဖု ရားများသာလျှင် နေထိုင်သည့် အဆောင်ဖြစ်သဖြင့် မိဖုရားအချင်းချင်း တဦးနှင့်တဦး သင့်မြတ်ဖို့လိုသည်။ သိမ်သူသမီး၏ (စာရင်း ၃၁၁ ၆၂၈ ခုထိုး) ကျောက်စာဘုရင် ဆုတောင်းပုံ ကြည့်ပါက

“အမိဖိုရှာစသော မောင်းမနှုတ် ခပ်သိမ်းလေရစေ၏။ အချင်းချင်း၊ အမျက်အဦတစ်ဖက်ချစ်သော မျက်စိဖြင့် ရှုကြည့်ကြရစေ၏။” ဟုဆိုထားသည်။

အနောက်ဆောင်တွင် မိဖုရားများ သင့်မြတ်ကြဟန်မတူကြောင်းမှာ ထင်ရှားသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် လည်း သကရစ် ၆၀၅ ခုနှစ် ထိုး (စာရင်း ၂၆၆၊ ပုံ ၁၅၀) ဖိုးကလုန်ကျောက်စာတွင် ဘုရင်သည်အနောက်ပိုင် မိဖုရားများ အချင်းဖြစ်ပွားလျှင် ရွှေနားတော်ကြား လာရောက်လျှောက်ထားစေဘို့ အထောက်အတော် ဆန်ဆန် ‘ပန်ဝှက်သည်’ မိဖုရားတဦးထားရကြောင်း သိရပေသည်။ ဘုရင့်ထံ လျှို့ဝှက်ပန်ကြားသူ ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရပေသည်။

ဤစောရဟန်သိမ် ကျောက်စာတွင် တွေ့ရသော နန်းခလယဉ် ကျေးမှုတရင်မှာ ‘မောင်းမနှုတ်ဆက်’ ရှင်ပန်းဦးသင်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤနေရာ၌ ‘မောင်းမနှုတ်ဆက်’ ဟူသော စကား၏ အရင်းအမြစ်ကို ရှာကြံကြရပေမည်။

ဘုရင်သည် အနောက်ဆောင်ပိုင်းသို့ ကြွရောက်တော်မူသည့်အခါ တွင် ရာဇဗျူဟာကို ဝဲသဖြင့် တွေ့ကရာ မိဖုရားများနှင့် ပြောချင်သလို ပြော၍ နေချင်သလိုမနေထိုင်ရပေ။ အနောက်ဆောင်ဘုရင်ကြွလာတော်မူလျှင် ဘုရင်နှင့် မိဖုရားများ စုံညီတွေ့ဆုံနိုင်မည့်နေရာ အဆောင်သတ်သတ် တခုကို ပုဂံခေတ်အခါကပင် ထားရှိဟန်တူသည်။ နောက်မင်းများ လက်ထက်တွင်ကား ထိုသို့ဘုရင်စံမြန်းရာ အနောက် ဆောင်ကို အနောက်ပွဲတက်ဆောင် သို့မဟုတ် အနောက် ဇေတဝန်ဆောင်ဟူ၍ခေါ်ဆိုသည်ဟု မှတ်ရပေသည်။

အနောက်ဆောင်တွင် မိဖုရားများကို နေရာချထားသည်မှာလည်း မိဖုရားများသည် မိမိတို့နေလိုသည့် နေရာတွင် နေချင်သလို နေရမည် မဟုတ်ဘဲ၊ မိဖုရားကြီးများနေရာ၊ မိဖုရားလတ်နေရာ၊ မိဖုရားငယ်နေရာ၊ မင်းသမီးကြီးများနေရာ၊ ကတော်မယားများနေရာ စသည်ဖြင့် အဆင့်အတန်း အနိမ့်အမြင့်ရှိရပေသည်။ ပုဂံခေတ်ကလည်း ဤအတိုင်းပင် နေရာအနိမ့်အမြင့်ရှိဟန်တူသည်။

အနောက်ဆောင်၌ ဘုရင် ရောက်တော်မူ၍ မိဖုရား၊ မင်းသမီး၊ မောင်းမများ အားလုံးစားမိကြလျှင် ဘုရင်က ပြောလို မိန့်လိုသည့် စကားကို မိမိအလိုအတိုင်း ပြောရသည်မဟုတ်၊ မိမိပြောလိုသော မိဖုရားကို လှိုင်းခေါ်ပြီး ပြောလိုသည်ကို ပြောရသည်လည်းမဟုတ်၊ ဘုရင်သည်

မိဖုရားများအားလုံး စုံညီသည့်အခါတွင် 'အမေးတော်ခံ'ဟူ၍ ရာထူးပေး ထားသော မိဖုရား၊ သို့မဟုတ် ကတော်မယားကြီးကိုသာ မေးရသည်။ ယင်းအမေးတော်ခံကြီးမှ တဆင့်သာလျှင် အခြားမိဖုရားများက လျှောက် စရာရှိသည်ကို လျှောက်တင်ရသည်။ နောက်မင်းများလက်ထက်တွင် ဘုရင် သည် အမေးတော်ခံ ကတော်ကြီးအား။

'ပြည်ထဲ လေးမျက်နှာ သာယာ ဝ ပြောပါ၏လော'

'လင်ကို မယား ရှိသေပါ၏လော'

'မိုးသုံးပါး ဖြောင့်မှန်ညီညွတ်ပါ၏လော' စသည်တို့ကို မေးမြန်းရ သည့် ထူးစံရှိပေသည်။

နန်းစေတီ ယဉ်ကျေးမှုသည် ပုဂံခေတ်အခါကပင် ရှိခဲ့ဟန်တူသည်။ ဤအထက်ပေါ်ပြုပါ 'စောရဟန်သိမ်' ကျောက်စာတွင် တွေ့ရှိရသော 'မောင်းမနှုတ်ဆက်' မပန်းဦးသင်သည် စင်စစ်သော်ကား ဘုရင်နှင့်မိဖုရား များ၏အကြားတွင် ဘုရင်မေးသမျှ ဖြေကြားရသော 'အမေးတော်ခံ'ဖြစ် သည်ဟု ယူဆရပေသည်။ မောင်းမများအား ဘုရင်နှင့်နှုတ်ဆက်ပေးရသူ လည်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မပန်းဦးသင်ကို 'မောင်းမနှုတ်ဆက်'ဟု ပုဂံ စကားအရ မှည့်ခေါ် ထားပေသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ထို ပုဂံဂိုဏ်းအား 'အမေးတော်ခံ' ကတော်မယားကြီးဟု ခေါ်ရမည်ဖြစ်ပေ သည်။ မပန်းဦးသင်သည် ဘုရင်မိဖုရားမဟုတ်ပေ။ စာချီပုဂံဂိုဏ်း၏မယား သာလျှင်ဖြစ်သည်။ သူသည် ကတော်မယားကြီးသာဖြစ်သည်။

ထို့နောက် 'အမွမ်ရ'ဟူသောစကားကို ရှင်းလင်းရန် လိုပေသည်။ ကျောက်စာရင်းတွင် 'မွမ်'၌ ဟထိုးမတွေ့ရသော်လည်း အမွမ်းကိုဆိုလို ကြောင်း ထင်ရှားလှပေသည်။ ထို့ကြောင့် 'အမွမ်ရ'ဟူသည်မှာ 'နေရာ အပြောက်အမွမ်း' ရသော အမေးတော်ခံ ကတော်ကြီး ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

နန်းစေတီ ယဉ်ကျေးမှုများတွင် ဘုရင်ထွက်စံဘော်မူရာ အရှေ့ ပွဲတက်ဆောင်၌၎င်း၊ အနောက်ပွဲတက်ဆောင်၌၎င်း၊ အကတော့ခံရာ သဘင်၌ နေရာခင်းတော်များက တက်ရောက်မည့်သူ ရာထူးများအလိုက် နေရာတော်များခင်းရသည်။ အရှေ့တွင်အချို့ ဒူးနေရာ၊ တော်နေရာ၊ အတွင်း ဘဝေါ၊ အပြင်ဘဝေါ၊ နေရာလွတ် စသည်ဖြင့် ရာထူးအလိုက် နေရာတော် ရသည်လည်း ရှိသည်။ အချို့ ကော်လောပေါ်ရသည်။ အချို့ခင်းနှိုးပြောက် နေရာရသည်။ အချို့ ဖျာပေါ်ရသည်။ ဤသို့

အားဖြင့် နေရာတော်ရာ၊ နေရာတော်မရ စသည်ဖြင့် ခွဲခြားထားရာတွင်
 အနောက် ပုံတက်ဆောင်၌ အမေးတော်ခံ ကတော်ကြီးသည် အပြောက်
 အမှမ်းရှိသော (၀၇) ခင်းနှိုးပြောက်နေရာကိုရသူ ဖြစ်သည်ဟုဆိုရပေမည်။
 နေရာတော်ရသူ မရသူ စသည်ဖြင့် အဆင့်အတန်း ဂုဏ်ကိုလည်း ခွဲခြား
 ထားသေးသည် ဖြစ်ရကား၊ ယခု စောရဟန်သိမ်တွင် တွေ့ရသော
 'မောင်းမနှုတ်ဆက် အမှမ်းရ' 'အိုအိပန်ဦးသင်သည် ခင်းနှိုးပြောက် (၀၇)
 အပြောက်အမှမ်း နေရာတော် ရသော အမေးတော်ခံ ကတော်မယား
 ဖြစ်သည်ဟု နားလည်ရပါသည်။

ထို့ကြောင့် အထက်ပါ ကျောက်စာပါ ဖေပြုထားချက်များအရ
 ပုဂံခေတ်ကပင် မြန်မာ လူမျိုးတို့၏ နန်းခလေ့ ယဉ်ကျေးမှု များသည်
 ရှိခဲ့ပါသည်။ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ကောင်းစွာ မဖေပြုနိုင်၍သာလျှင်
 အချို့ ယဉ်ကျေးမှု စကားအသုံးအနှုန်းတို့သည် အသိခက်ခဲလျက် နန်းပွဲ
 မဝင် ကျန်တင်ပျက်ပြယ်လျက်ရှိခဲ့ရပါသည်။ ပညာရှင်တို့သည် ကျောက်စာ
 လာ စကား အခက်အခဲများကို ကြုံရည် ဖေပြုထုတ်နိုင်ကြပါစေ သတည်း
 ဟုလည်း ဆုတောင်းပါသည်။

ပွဲ ကျောင်း တက္ကသိုလ် များ

ပုဂံပြည်ကြီးကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သော အနောက်ရထားမင်း လက်ထက်၊ ပုဂံပြည်သို့ သထုံပြည်မှ ဓမ္မဒဿီ မည်သော ရှင်အရဟံရဟန်းမြတ် ရောက်ရှိတော် မူလာပြီးသည့်နောက်၊ သာသနာပြုတော်မူသည်။ သကရဇ် ၄၁၉ ခုနှစ်တွင်၊ အနောက်ရထားမင်းစောသည် သထုံပြည်မှ ပိဋကတ်တော်များကို ပုဂံသို့ ပင့်ဆောင်ခဲ့သည်။ ရဟန်း သာမဏအများလည်း ရောက်လာသည်။ ထို့နောက် ရှင်အရဟံသည် သာသနာ၌ သဒ္ဓါကြည်ညိုသော သူတို့အား ရဟန်းပဉ္စင်းအဖြစ်ကို ပေးတော်မူသည်။ မင်းကြီးလည်း အရည်ကြီး သုံးကျိပ်နှင့်တကွ တပည့်ခြောက်သောင်းတို့ကို လှူဝတ်လဲစေ၍ အဲ မောင်း လှူကိုင် ဆင်ချေးကျုံး ထည့်တော်မူသည်။ အချို့အရည်းဂိုဏ်းဝင် ရဟန်းတို့သည်လည်း လွတ်ရာကျွတ်ရာသို့ ထွက်ပြေးကြကုန်သည်။ အချို့ရဟန်းတို့မှာကား အရဟံဂိုဏ်းဝင် သင်္ဘာရဟန်းပင်ဖြစ်သော်လည်း လောကီမှုများကိုကား မစွန့်လွှတ်နိုင်ကြသဖြင့် သောင်မံတင် ရေမကျ ရဟန်းများဖြစ်လာကြသည်။ ဤသို့ ဘားဖြင့် ရှင်အရဟံဂိုဏ်းဝင် လဇ္ဇီ ပေသလ ရဟန်းများ၊ အရည်းလူထွက် ရဟန်းပျက် ရဟန်းယောင် အလဇ္ဇီ ဒုဿီလ ရဟန်းများ စသည်ဖြင့် သာသနာတော်ကြီးသည် လုံးဝ စစ်ကြယ်သွားပြီဟု မဆိုနိုင်လောက်သေးအောင် ရှုပ်ထွေးလျက် ရှိနေပေသေးသည်။ အနောက်ရထား မင်းစောသည်လည်း သာသနာတော်ကို သန်ရှင်း စင်ကြယ်နိုင်သမျှ စင်ကြယ်အောင် သုတ်သင်ပါသော်လည်း နိုင်ငံသော်အတွင်းအပ ခိုကပ် ကြွင်းကျန်နေသော အလဇ္ဇီများကို ကုန်စင်အောင် မဖယ်ရှားနိုင်ခဲ့ရှာပေ။

သက္ကရာဇ် ၅၂၉ ခုနှစ်၊ ပုဂံရွှေနန်းကို စိုးစံတော်မူသော နရသူ
 လက်ထက်တွင် ပုဂံပြည်၌ ရဟန်းသင်္ဃာ မြောက်မြားစွာရှိသည်။ နရသူ
 သည် နောင်တော် မင်းရှင်စောကို သတ်၍ ထိုနန်းကို လုယူသဖြင့် ပန်
 သက္က အရှင်မြတ် သီဟိုဠ်သို့ကြွသွားတော်မူရာ၊ တိုင်းပြည်ရှိ ရဟန်းသင်္ဃာ
 အပေါင်းတို့ မငြိမ်မသက် လှုပ်ရှားထကြွသဖြင့် ရန်ပြုမည်စိုးရကား သိဒ္ဓ
 ကာ အမတ်ကြီးနှင့်တိုင်ပင်၍၊ ရဟန်းများ လူ့ဘောင်သို့ လျှောက်ရလေ
 အောင် ဥပါယ်တမ္ဗ၌ဖြင့် ကျောင်းကန်ဘုရားများတွင် ပွဲလမ်းသဘင်များ
 ပြုလုပ်စေပြီးလျှင်၊ မလုံမခြုံသော အဝတ်အထည်များတို့ကို မိန်းမဟူသမျှ
 တို့အား ဝတ်ဆင်စေလျက်၊ ထိုကျောင်းကန်များသို့ သွားရောက် ကြည့်ရှု
 စေသည်။ ထိုအချိန်အခါမှစ၍ ဘုရားကျောင်းကန်များအတွင်း ပွဲခံသော
 အလေ့အထ ဖြစ်လာသည်ဟု အဆိုရှိကြသည်။

ပုဂံခေတ် ကျောက်စာများကိုကြည့်လျှင်လည်း ဘုရားကျောင်းကန်
 များအတွင်း၌ လှူတန်းထားသော တူရိယာသည်များကို တွေ့ရသည်။
 ကချေသည်များကို လှူကြောင်းကား မတွေ့ရကေမူ ကျောင်း၌ ပွဲခံခြင်း
 အလေ့အထကား ရှိပေလိမ့်မည်ဟု ထင်မှန်းရပေသည်။

ရှင်အရဟံ ဂိုဏ်းဝင် လဇ္ဇိ ပေသလများကမူ ဘုရား မကြိုက်သော
 နှစ် ဂိတ အမှုကို မလေးစား ဂရုမပြုဘဲ နေနိုင်သော်လည်း ရဟန်းပျက်
 အလဇ္ဇိ ဒုဿီလ ရဟန်းတို့မှာမူ ထိုနရသူမင်းလက်ထက်တွင် အတော်ပင်
 ပျက်စီးကြလျက်၊ လူထွက်သူလည်းထွက်ကြ၍၊ အချို့မှာလည်း ကျောင်း
 ကန်အတွင်း ပွဲလမ်းသဘင်ခံသည်မှအစပြု၍ ဝါသနာအလျောက်၊ သဘင်
 ပညာ၊ အကပညာ စသော အနုပညာများကို ဆည်းပူးကြကုန်သည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ သဘင်ပညာကို လိုက်စားသော ရဟန်း၊ အကပညာကို
 လိုက်စားသော ရဟန်းများ ပေါ်ပေါက်လာကြလေသည်။ ပုဂံခေတ်တွင်
 ရဟန်းများသည် လူပုဂ္ဂိုလ်များထက် စာတတ်သည်။ ပညာလည်း ထွန်း
 ကားသည်။ ထို့အတွက် ရဟန်းများက ဦးစီးပြုလုပ်သမျှကို လူပုဂ္ဂိုလ်
 တို့က လိုက်နာသည်။ ထို့ကြောင့် သဘင်ပညာ၊ တူရိယာ အထတ်ကို
 လိုက်စားသော ရဟန်းများထံမှ လူပုဂ္ဂိုလ်တို့က နည်းနာခံ၍ သင်ကြား
 ကြကုန်သည်။

ထိုအတူပင်လျှင်လည်း၊ အချို့သောရဟန်းတို့သည် လောကီကျမ်း၊
 များဖြစ်ကြသော ဗေဒင် ယတြာ၊ ဆေးကျမ်း၊ ဗိဇ္ဇောကျမ်း၊ ဓာတ်ကျမ်း၊
 လက္ခဏာကျမ်း စသည်တို့ကို လိုက်စားကြ၍လူပုဂ္ဂိုလ်တို့ အများအပြားပင်
 ထိုရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်များထံတွင် နည်းနာယူကြပြန်သည်။

အချို့ ရဟန်းတို့မှာ ကာယသိဒ္ဓိ၊ ပီယသိဒ္ဓိ၊ နေသိဒ္ဓိ စသော အတတ်ပညာများလိုက်စားကြသည်။ ဓားခုတ်၊ လှံထိုး၊ မြင်းစီး၊ ဆင်စီး၊ စင်ဆင်မှု၊ စက်သွင်းလှံအိုး၊ လက်စွဲတို့ စသော အတတ် ပညာများကို လူပုဂ္ဂိုလ်တို့က ထိုရဟန်းတော်များထံတွင် နည်းနာခံယူကြပြန်သည်။

ဤသို့အားဖြင့် ပုဂံခေတ်ကုန်လောက်အစပြီးလျှင် ဘုန်းကြီးကျောင်း များတွင် လောကီအတတ်ပညာဟူသမျှ ဘုန်းကြီးများကသာ သင်ပေးနိုင် ကြသဖြင့် နာမည်ကြီးကျောင်းများတွင် လူများ အမြဲစည်ကားလျက် အတတ်ပညာများကို ဆည်းပူးသူ များပြားလာလေသည်။

ဤသို့ လူများ ဝင်ထွက် သွားလာ စည်ကားစွာ ရှိခြင်းကို အစွဲပြု၍ 'ပွဲကျောင်း' ဟူသော အမည်နာမဖြင့် ခေါ်စမှတ် ပြုလာကြပေသည်။ ဤ ပွဲကျောင်း ဂိုဏ်းဝင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ လဇ္ဇာပေသလရဟန်းများ မဟုတ်ကြဘဲ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်နှင့် ဆန့်ကျင်သော အမှုများကို ပြုလုပ် ခြင်းကြောင့် အလဇ္ဇာ ဒုဿီလ ဗဟုစာရ ရဟန်းများ ဖြစ်ကြရကား လဇ္ဇာပေသလ ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ကြည်ကြကုန်သည်။

ဤ "ပွဲကျောင်း" များမှာ စင်စစ်အားဖြင့် အလဇ္ဇာ ဒုဿီလ ရဟန်း များက အုပ်စိုးသော်ကည်း လောကီပညာအပေါင်းတို့ ဖြန့်ဖြူးသင်ကြား ပေးရာရှေးခေတ်တက္ကသိုလ်ကြီးများပင်ဖြစ်တော့သည်။ အဋ္ဌာရသကဆယ် ရှစ်ရပ်သော အတတ်ဟူသမျှကို ဤပွဲကျောင်းတက္ကသိုလ်များက ဖြန့်ဖြူး ပေးပေသည်။ ဖြန့်ဖြူးပေးသည့် အလျောက်လည်း ဤ "ပွဲကျောင်း" တက္ကသိုလ်ထွက် ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသမျှသည် အရာရာ၌ ထူးချွန်ခဲ့သည်။ မည်သည့် ပွဲကျောင်းသည် မည်သည့်အတတ်ပညာ သင်ရာ၌ ထူးချွန်သည်ဟုဆိုလျှင် ထိုပွဲကျောင်းတွင် လူစည်ကားတော့သည်။ မည်သူသည် မည်သည့်ကျောင်း ထွက်ဖြစ်၍ မြင်းစီးအတတ်တွင် တဖက်ကမ်းခတ်သည်။ မည်သူက မည်သူ ကျောင်းထွက်ဖြစ်ရာ ဓားခုတ် လှံထိုး အတတ်တွင် တဖက်ကမ်းခတ်သည်။ မည်သည့် ကျောင်းက လက်စွဲကျော်များ ထွက်သည် စသည်ဖြင့် ပွဲကျောင်းဆရာတော်တို့ကလည်း အတတ်ပညာကို ဂုဏ်ယူလောက်အောင် စင် သင်ကြားပြသပေးနိုင်ပေသည်။

တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် ဤပွဲကျောင်းဆရာတော်တို့သည် မြန်မာမှု အနုပညာရပ်များကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခဲ့သူများ ဖြစ်သည်။ အလဇ္ဇာ ဒုဿီလ ဗဟုစာရ ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်စေကာမူ မည်သူမျှ ထိန်းသိမ်းစောင့် ရှောက်မှုမရှိသော အချိန်အခါတွင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့က စောင့်ရှောက်ပေးနိုင်ခဲ့ ခြင်းကြောင့် တနည်းအားဖြင့် ကျေးဇူးတင်ရပေမည်။ မြန်မာရာဇဝင်

တလျှောက်လုံး နှို ကြည့်မည်ဆိုပါက၊ ဤမြန်မာမှုအတတ်ပညာမှန်သမျှကို
 သင်ကြား ပြသပေးသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကျောင်းများမှာ မရှိရှိမှန်ပေ
 သည်။ ဤအတတ်ပညာများကို ဘုန်းကြီးကျောင်းများက သင်ပေး၍၊
 ဘုန်းကြီးကျောင်းများမှ ရသည်မှာလည်း မှန်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်
 ပုဂံခေတ် 'ပွဲကျောင်း' တက္ကသိုလ်တို့သည် တဖြည်းဖြည်း နာမည်ပေါ်
 ထင်စ ပြုလာလေတော့သည်။

ထိုနောက် ပုဂံ ပြည်ကြီးပျက်၍၊ သက္ကရာဇ် ၆၇၄ ခုနှစ်တွင် တစ်
 ရှင်သီဟသူသည် ပင်းယမြို့ကိုတည်တော်မူသည်။ ထိုမင်းလက်ထက် တိုင်း
 ပြည်တွင် သဗ္ဗိပေသလ ရဟန်းတော်များက နည်းပါးလျက်၊ ပုဂံခေတ်
 အရည်းရှင်ယောင်တို့၏ အဆက်အနွယ် အလဇ္ဇာ ဒုဿိလာ ပွဲကျောင်း ဂိုဏ်း
 ဝင် ရဟန်းက များလေသည်။ အချို့ ရဟန်းရှင်ယောင်တို့သည် ဆင်စီး
 မြင်းစီး၊ ဓားခုတ်၊ လှံထိုး အမျိုးမျိုးကို သင်ကြားသော ပါမောက္ခ
 များဖြစ်ကြ၍၊ ၎င်းတို့ကို ကိုယ်တိုင်လည်း စစ်မှုထမ်းလျက် လိုက်ပါလာ
 ဖတ်ကြလေသည်။ သီဟသူတွင် သားတော် ၃ ပါးရှိသည့်အနက်၊ အငယ်
 ဆုံး သားတော်ဖြစ်သူ အသင်္ခယာ စောယွန်းလုံတွင် အရည်းရှင်ယောင်
 အများအပြား ဆည်းကပ်ကြသည်။ တရုဏေအခါ ခမည်းတော် သီဟသူ
 မင်းကြီးက သားတော် စောယွန်း၏ ကိုယ်ပိုင်စစ်သည် တပ်သား အလုံး
 အရင်းကိုမေးတော်မူရာ စောယွန်းက 'ကျွန်တော်ဘွင် လွတ်ချည်းထသော်
 ရှင်အရည်းတို့ကိုထား၍ အထိန်းသားနှင့်သော် ရှစ်ကျိပ်သာရှိသည်' ဟူ၍
 လျှောက်၏။ တစ်စီးရှင် သီဟသူကလည်း 'ယွန်းငယ် ငါမရှိလျှင် နင့်ကို
 သူညှဉ်းဆဲ လေတော့မည်' ဟု ဆိုတော်မူ၏။ ဤသို့ အသင်္ခယာ စောယွန်း
 လျှောက်ထားချက်ကိုထောက်လျှင် ပင်းယခေတ်က အရည်း ရှင်ယောင်တို့
 သည်ပင်လျှင် စစ်မှုထမ်းကြကြောင်း ထင်ရှားလေတော့သည်။

သက္ကရာဇ် ၆၈၄ ခုနှစ်တွင် ပင်းယမြို့၌ ဥဇနာမင်း နန်းတက်သည်။
 ထိုမင်းသည် ကျောင်း ၇ ကျောင်းကို စကားသစ်ဖြင့် ဆောက်လုပ်လျှူတန်း
 ခဲ့ခြင်းကြောင့် စကား ၇ ကျောင်းဒါယကာ ဥဇနာမင်း ဟူ၍တွင်သည်။
 ဥဇနာမင်းသည် ဆောက်လုပ်ပြီးသော စကား ၇ ကျောင်းကို ပုဂံပြည်
 ရှေ့သာသနာ ပုဂံမဂိုဏ်းဝင်၊ နောက်သာသနာ ပစ္ဆိမဂိုဏ်းဝင် မထေရ်
 ၇ပါးကို တင်လျှူတော်မူ၏။ အထူးအားဖြင့် စကား ၇ ကျောင်းကို
 ဆောက်လုပ်ရာတွင် အလယ်ကျောင်းမကြီး တကျောင်းကို ဘေးပတ်စည်
 မှ ကျောင်း ၆ ကျောင်းက ဝန်းရံနေ၏။ ထိုအလယ် ကျောင်းမကြီးကို
 သုဓမ္မသာမိ မည်သော မဟာထေရ်အား တင်လျှူတော်မူ၏။ ၎င်းမထေရ်

သည် စကား ၇ ကျောင်းလုံးရှိ သင်္ဘောစုကို အုပ်ချုပ်ရ၏။ ဤအခါတွင် ဆပုဒထေရ်တို့ လက်ထက်က ကွဲပြားခဲ့သော ပုဂံမဂိုဏ်းတို့သည် လဇ္ဇိသီလ ဝန္တချင်းလည်း ဖြစ်ပြန်၊ ရှေးရှေးသော ဂိုဏ်းဆရာတို့လည်း လွန်ကြလေ ကုန်ပြီဖြစ်၍ မကွဲပြား သင့်တင့်ညီညွတ်ကြ၍ သာသနာ့ဝန်ကို အားသွန် ဆောင်ရွက်ကုန်သည်။ ထိုအခါမှစ၍ စကား ၇ ကျောင်းသည် သာသနာ့ ဗဟိုဌာနကြီး ဖြစ်လာသည်။

ပင်းယမင်း ဥဇနာလည်း ဤသို့သင်္ဘောများ ညီညွတ်စွာလျှင် သာသ နာ့ဝန်ကို ရွက်ဆောင်ကြသည်ကို သဒ္ဓါကြည်ညို လှသဖြင့် စကား ၇ ကျောင်းရှိ သံဃာအပေါင်းတို့အား ဆွမ်းကွမ်း ပစ္စည်းလေးပါး ပင်ပန်း နွမ်းရိခြင်း မဖြစ်ရလေအောင်၊ ဝတ်မိုးဝတ်မြေ၊ ဝတ္ထုကံ အများအပြား ကို လှူတော်မူသည်။ သံဃာအပေါင်းလည်း ၎င်းဝတ်မိုးဝတ်မြေကို အမိ ပြု၍ ကွမ်းဆွမ်း ပင်ပန်းမရှိ ချမ်းသာစွာဖြင့် ပရိယတ်၊ ပဋိပတ်တို့ကို အားထုတ်နိုင်ကြကုန်သည်။ စကားကျောင်း သင်္ဘောတို့သည် ကျောင်းသို့ လှူတန်းသော ဝတ်မိုးဝတ်မြေများကို မြေငှားချ၍ စပါးအခွန်အတုတ် တို့ကို ကော်ကံခံယူကြသည်။ ရှည်မြင့်လတ်သော် ဝတ္ထုကံ အခွန်တော် မြေဆီ မြေနှစ် တောင်းခံခရီး၌ အခက်အခဲ တွေ့ရဖန် များသောကြောင့် ကျောင်းတိုက်အုပ် ဆရာတော် ရှင်သုဓမ္မသာမိက မြေကို ၃ စားခွဲ၍ စီမံ သည်။ ၎င်းစီမံချက်အရ၊ ၁ ကပ္ပိယ ဆွမ်းမြေ၊ ၂ အရာမ်စောင့်လုပ်စား မြေ၊ ၃ ဘဏ္ဍာစိုး မြေဟူ၍ မြေ ၃ စား ပေါ်ထွက်လာသည်။ ဤမြေများ ကို အုပ်ထိန်း ခန့်ခွဲရန် ကိုလည်း သင်္ဘောတော်များကိုပင် တာဝန်ချပေး သည်။ အချို့ ရဟန်းတို့က အခွန်ဘဏ္ဍာတော် တောင်းခံ ထိန်းသိမ်းရ သည်။

၎င်းတို့ကို ဘဏ္ဍာစိုးဟုခေါ်သည်။ ဝတ္ထုကံမြေကို ချ၍ရသော စပါး အခွန်တော်၏ သုံးပုံတပုံကို၎င်း၊ သင်္ဘောတို့က ပင်ပန်းကြေးအဖြစ်ရသည်။ ၎င်းဘဏ္ဍာစိုးတို့အတွက် သီးသန့်ထားသော မြေကို ဘဏ္ဍာစိုးမြေဟု ခေါ် သည်။ ဝတ္ထုကံမြေ၏ သုံးပုံတပုံကို အရာမ်စောင့်တို့အား စားရန်ပေးရ သည်။ ၎င်းမြေကို အရာမ်စောင့် လုပ်စားမြေဟု ခေါ်သည်။ ဝတ္ထုကံမြေ ၏ သုံးပုံတပုံကိုကား ဆွမ်းချက်ရသည်။ ၎င်းဆွမ်းချက်ရန် သီးသန့်ထား သော မြေကို ကပ္ပိယဆွမ်းမြေဟု ခေါ်သည်။

ဤသို့ သာသနာပိုင် ပေါ်ပေါက်သေးသော နေတ်တွင် သာသနာ ပိုင်လောက်ပင် တန်ခိုးကြီးသော စကား ၇ ကျောင်းတွင် အလယ်ကျောင်း မှ တိုက်အုပ် ဆရာတော် ရှင်သုဓမ္မသာမိ၏ စီမံချက်အရ၊ ကာလမြင့်ကြာ

လတ်သော်၊ ဝတ္ထုကံမြေများကို ဈာန် လုပ်သားရှာရခြင်း၊ အခွန်ဘဏ္ဍာ
 တောင်းရခြင်း၊ ဆော်ဩရခြင်း၊ စပါးများကို ခြင်တယ် ယူကြရခြင်း၊
 လှည်းနွားရှာဖွေပေးရခြင်း၊ သူရင်းငှားတို့၏ အရှုပ်အရှင်းကို ပြေရှင်းပေး
 ရခြင်း စသည်ဖြင့် တာဝန်ကျ သင်္ဘောတော်တို့ အတော်ပင် အလုပ်များ
 လာကြကုန်၏။ ဝတ္ထုကံမြေလုပ်သော လယ်သမားတို့ အမှုအခင်းဖြစ်လာ
 လျှင် စကား ၇ ကျောင်း ရဟန်းများထံ အဆုံးအဖြတ် လာကြရကုန်၏။

အခွန်ဘဏ္ဍာတော်ကို ကျေပြန်အောင် မပေးဆောင်လျှင် ဒဏ်ထား
 ခြင်း၊ ကျောင်းဝင်းအတွင်း၌ အကျယ်ချုပ်ထားခြင်း၊ ထိပ်တုံးခတ်ခြင်း၊
 ကြိမ်ဒဏ်ပေးခြင်း ပြုကြကုန်၏။ တာဝန်ကျရဟန်းတို့တွင် ဘဏ္ဍာစိုးရဟန်း
 တို့သည် ပရိယတ်၊ ပဋိပတ်တို့ကို လုံ့လမပြုကြကုန်။ ဝတ္ထုကံမြေမှ သူရင်း
 ငှားတို့၏အမှု၊ ဘဏ္ဍာတော်ရမှုတို့၌သာ အာရုံပြုကြကုန်၏။ ဘဏ္ဍာတော်
 မပေးသူတို့အား နှိပ်စက်ကလူ ပြုကြကုန်၏။ ၎င်းကျောင်းက စီရင်ချက်၊
 အပြစ်ဒဏ်ဟူသမျှ ကို ပင်းယဘုရင် ဥဇနာ၏လွှတ်တော်၊ မြတိုက်တို့၌လည်း
 အယူခံ မတတ်နိုင်ကြကုန်။

ဤသို့ နိုင်ထက် စီးနင်း ‘မင်းဘုရင်’ သဖွယ် ပြုဖန် များကြသော်၊
 ဤသင်္ဘောတို့သည် ရာဇမင်းနှင့် သမံတူသောကြောင့် သင်္ဘောမင်းဟူ၍၎င်း၊
 “သင်္ဘောဇာ”ဟူ၍၎င်း စတင်ခေါ်ဝေါ် သမုတ်ကြလေတော့၏။

ဤသင်္ဘောဇာ ရဟန်းတို့သည် ဝတ္ထုကံကို အစိုးတရ ပြုလုပ်ဆိုးသွမ်း
 ကြကုန်၏။ ပွဲကြည့်ကြခြင်း၊ ပွဲအက သဘင်ပညာကို သင်ပေးကြခြင်း၊
 လက်ဝှေ့ပွဲများ ကျင်းပခြင်း၊ လက်ဝှေ့ လက်ပန်းသတ်နည်းကို သင်ပေး
 ကြခြင်း ကိုယ် တိုင်လည်း ရဟန်းအချင်းသော်၎င်း၊ လူအများနှင့် ချိန်း၍
 သော်၎င်း၊ လက်ဝှေ့ သတ်ကြခြင်း၊ ဓားခုတ်၊ လှဲထိုး အမျိုးမျိုးကို
 သင်ပေးခြင်း၊ အင်းအိုင် ဆေးဝါး မန္တာန် မန္တရာတို့ကို ထိုးနှံသင်ကြား
 ပေးခြင်းတို့ကြောင့် ၎င်းတို့ကျောင်းများတွင် လူဝင်လူထွက် များလေ
 သည်။ လူစည်ကားလှ သောကြောင့်လည်း ပွဲကျောင်းဟူ၍ ခေါ်သည်။
 ၎င်းသံသာစုကိုလည်း ပွဲကျောင်းဂိုဏ်း၊ ပွဲကျောင်း ဆရာတော်များဟု
 ခေါ်သည်။ လူအပေါင်းတို့ကလည်း ဤသို့ ဗဟုကိစ္စတို့ကို မြင်ဖန်များ
 လတ်သော် အပြစ်မမြင်ကြဘဲ လျစ်လျူရှုနေကြကုန်၏။ အချို့မနှစ်သက်
 သူတို့မှာလည်း သင်္ဘောဇာများကို ဘုရင်ကိုယ်တိုင်က ကြောက်နာရသဖြင့်
 ပြောမဆိုရ ရှာကြပေ။

ထိုပွဲကျောင်း ဘုန်းတော်ကြီးတို့ လက်ထက် ‘ဝက်’ သုံးမျိုးရှိသော
 ဟူ၏။ ၎င်းတို့မှာ ကထိန်ဝက်၊ မင်္ဂလသုတ်ဝက်၊ ဝတ်စောင့်ဝက်ဟူသတည်း။

ကထိန်ဝက်ကား ကထိန်ပွဲအခါ၌ ပွဲကျောင်း ဘုန်းကြီးများအား သက်ဆိုင်သူ တပည့်တပန်း ဝတ္ထုကံမြေလုပ်သား သူရင်းငွားတို့က ဆွမ်း လုပ်ကျွေးရန်ဟူ၍ အသားပိုစေရန် ဝဖြိုးစွာ တင်ကြိုမွေးမြူထားရသော ဝက်ပင်တည်း။ မင်္ဂလာသုတ်ဝက်ကား သားယောကျ်ားကို ရှင်သာမဏေ ပြု၍ ထိုကျောင်း၌ အပ်နှံထားသော ဖခင်သည် သားရှင်သာမဏေ မင်္ဂလာ သုတ်တက်သောအခါတွင် ဆွမ်းကျွေးရန်ဟူ၍ အသား တိုးအောင် မွေးထား ရသော ဝက်ပင်တည်း။ (တနည်းအားဖြင့် ကျောင်း၌စာသင်ရန် အပ်နှံ သည့်အခါ ပေးရသော ကျောင်းလခတည်း) ဝတ်စောင့် ဝက်ကား ပွဲကျောင်းဘုန်းကြီးတို့ ပရိဝါသ် ဆောက်တည်သောအခါ (ဝတ်စောင့် သောအခါ) ဆွမ်းကျွေးရန်ဟူ၍ အသင့်မွေးထားရသော ဝက်ပင်တည်း။

ထိုသို့ သစ်ရာဇာ ပွဲကျောင်းရဟန်းတော်များ အကျင့်ပျက်ပြားလျက် ဝတ္ထုကံ မိုးမြေကို အမှီပြု၍ အမှုအခင်းပွားများခြင်း၊ ပရိယတ်၊ ပဋိပတ် လျော့ပါး၍ အလဇ္ဇိ ဖြစ်ခြင်းများကို စင်ဆုပ် ရွံရှာကြသောကြောင့် ရှင်သာသနဓရ၊ ရှင်ပရက္ခမ ညီနောင်တို့ စကားကျောင်းမှ ထွက်ခွာ၍ ရှင်သာသနဓရသည် တူရှင်းတောင်ခြေ (တုရင်တောင်ခြေ)၌ နေတော်မူ သည်။ ရှင်ပရက္ခမမှာ တောင်ဘီလူး အရပ်၌နေတော်မူသည်။ ၎င်းရှင် ပရက္ခမတို့ ညီနောင်သည် မြို့ကိုစွန့်ခွာ၍ လူသူမနီးသော တောကြီးမျက် မဲ၌ သီတင်းသုံးသည်ကိုအစွဲပြု၍ 'အရညဝါသိ၊ ဧကစာရ' ပုဂ္ဂိုလ်ဟုခေါ် သည်။ တောနေရဟန်း၊ တောဂိုဏ်းဟူ၍လည်းခေါ်သည်။ စကားကျောင်း များ၌ ကြွင်းကျန်သော လဇ္ဇိပေသလ ရဟန်းများ ရှိသေးရာ တောသို့ လည်းမကပ်နိုင်၊ ပွဲကျောင်းဘုန်းကြီးများနှင့်လည်း အပေါင်းအသင်းမပြုတ် နေကြသဖြင့် ၎င်းတို့ကို 'ဂါမဝါသိ၊ ဗဟုစာရ' ပုဂ္ဂိုလ်များဟု ခေါ်သည်။ ဤသို့အားဖြင့် ပွဲကျောင်းရဟန်းများက တဂိုဏ်းကွဲသဖြင့် ပင်းယဥဇနာ လက်ထက် သင်္ဘာဂိုဏ်း ၃ ဂိုဏ်း ကွဲလျက် ရှိလေသည်။

'တုတ်ခွန်သ' အင်းဝတည်းဟူသော ရာဇဝင်သင်္ကေတအရ၊ သက္ကရာဇ် ၇၂၆ ခုတွင် သတိုးမင်းဖျား ဘည့် အင်းဝမြို့ ကို ပထမအကြိမ် တည်ထောင် တော်မူ၏။ မြို့တည်မည့်ကလ သတိုးမင်းဖျားသည် အိပ်မက်များမြင်မက် ရာ ၎င်းအိပ်မက်တို့ကို ပတူးကြီး သစ်ရာဇာက ဖတ်လျောက်ရသည်ဟု ဆို၏။ ပတူးကြီး သစ်ရာဇာသည် ပွဲကျောင်းဂိုဏ်းဝင် ဖြစ်သည်ဆို၏။ ဗေဒင်၌ အလွန် လိမ္မာသည်။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ဗေဒင်နည်းကို မှီး၍ လောကဒီပနိကျမ်း၊ ဩကာသဒီပနီ ကျမ်းများကိုပင် ပြုစုခဲ့သည်။ ၎င်း

ပတူးကြီး သင်္ဃာတေ နေခဲဘူးသည့်နေရာကို ယခုတိုင် သင်္ဃာတေချောင်
ဟု ခေါ်တွင်၏။

သက္ကရာဇ် ၇၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် မင်းကြီးစွာစော်ကဲ မင်းဖြစ်လေသည်။
မင်းကြီးစွာစော်ကဲသည် သရက်မင်းရှင်စော၏ သားတည်း။ သရက်မင်း
ရှင်စောကို ရခိုင်မင်းကတိုက်၍ ရခိုင်ပြည်သို့ ဆောင်ယူသွားပြီးနောက်၊
သားတော် ၃ပါးတို့သည် ရခိုင်ပြည်၌ပင် ကြီးပြင်းကြ၏။ ရခိုင်ပြည်တွင်
မင်းရှင်စောသည် သားတော် ၃ ပါးအား ငိုရကတ်ပေဒင်တတ်သော ရခိုင်
ဘုန်းကြီး သင်္ဃာတေထံ အပ်နှံလေသည်။ ၎င်းရခိုင် သင်္ဃာတေသည်
ပွဲကျောင်းဘုန်းကြီး ဖြစ်သည်ဟုဆို၏။ ရခိုင်သင်္ဃာတေက မင်းညီနောင်
၃ ပါးအား မင်းဖြစ်လျှင် ငါ့ကိုမမေ့ ကြလင့်ဟု မှာလိုက်ရာ။ မင်းညီနောင်
၃ပါးတို့ကိုခေါ်၍ မင်းရှင်စောသည် ရခိုင်ပြည်မှ မြန်မာပြည်သို့ ထွက်ပြေး
လာပြီးလျှင် မြန်မာ မင်းများထံ သားတော် ၃ ပါးကို ခစားစေ၏။
သားတော်အငယ် စွာစော်ကဲသည် သက္ကရာဇ် ၇၃၀ တွင် အင်းဝဘုရင်
ဖြစ်လာ၍ အင်းဝရွှေစည်းခုံဘုရားတွင် ဓာတ်တော်များကို ဌာပနာတည်
ရာ အင်းဝတမြို့လုံး အထိတ်တလန့်ဖြစ်၍ ဆရာရင်းဖြစ်သူ ရခိုင်ဆရာတော်
အား ပင့်ရလေသည်။ ရခိုင်ဆရာတော်၏ ယတြာပြုမှုကြောင့် အင်းဝ
ပြည်တွင် အထိတ်တလန့်ပြေသည်။ ထို့ကြောင့်စွာစော်ကဲသည် ရခိုင်ဆရာ
တော်အား 'သင်္ဃာတေ' ခံတော်ကို ပေးအပ် ကိုးကွယ်တော်မူသည်။

မင်းကြီး စွာစော်ကဲ လက်ထက်တွင် ပွဲကျောင်း ဂိုဏ်းဝင် ဘုန်းကြီး
များသာလျှင် လာဘ်လာဘရှင်၍ လဇ္ဇာပေသလ ရဟန်းများ ချို့တဲ့
ကြသောကြောင့် လဇ္ဇာပေသလ အရှင်ခေမာ စာရသည် ညဉ့်သန်းခေါင်
၂ ချက်တီးတွင် ဘုရား၌ ဆွဲထားသောစည်ကို အချိန်များစွာ တီးခေါက်
သည်။ ဘုရင်က မေးမြန်းစုံစမ်းသော်၊ သိကြားမင်း သေသောကြောင့် တီး
သည်ဟုဆို၏။ အဘယ်ကြောင့် သိကြားမင်းသေကြောင်း သိပါသနည်းဟု
မေးပြန်သော် မြတ်စွာဘုရားထားခဲ့သော သာသနာ ငါးထောင်တွင်
သိကြားမင်းသည် သာသနာတော်ဖွံ့ဖြိုးအောင် ဆောင်ရွက်ပါမည်ဟု
ဝန်ခံပြီးမှ ယခုသာသနာကို ထမ်းရွက်သော ရဟန်းတို့ကို မစောင့်ရှောက်
သောကြောင့် သိကြားမင်းသေပြီဖြစ်ရာသည်ဟု ဆိုလေလျှင် စွာစော်ကဲ
သည် လဇ္ဇာပေသလ ရဟန်းများအား ကျောင်းဆောက် လှူတန်းလေ
သည်။

သက္ကရာဇ် ၇၆၃ ခုနှစ်တွင် မင်းကြီးစွာစော်ကဲ၏ သားအငယ်
မင်းဆွေသည် မင်းခေါင် အမည်ဖြင့် အင်းဝနန်းကို စိုးစံတော်မူသည်။

၎င်းမင်းဆွေ၏ ဆရာတော်မှာလည်း ပွဲကျောင်းဂိုဏ်းဝင် ရဟန်းဖြစ်လေသည်။ ဗေဒင်အရာ၌ တဖက်ကမ်းခပ် တတ်မြောက်လှသဖြင့် မင်းဆွေငယ်ပြန်က ၎င်းဆရာတော်ကျောင်းတွင် အိပ်စက်ရာ အင်္ကျီထုတ်၍ အင်းဝမြို့ကို ပတ်ရသည်ဟု အိပ်မက်မြင်မက်သည်။ ဆရာတော်ကိန်း၍ လျှောက်ထားရာ ဆရာတော်က ထ၍ကန်သည်။ “အဘယ်ကြောင့် ကန်သနည်းဟု” မေးရာ “ဘုရင်ဖြစ်မည်မှာ မလွဲပေလျက်နောင်သော် မေ့ကျန်မည်စိုး၍ ကန်သည်ဟု” ဆိုသည်။ မင်းဆွေဘုရင်ဖြစ်သည့် ကာလ ၎င်းဆရာတော်အား များစွာ ပူဇော်သက္ကာရ ပြုသည်။

ထိုမင်းခေါင်လက်ထက် အင်းဝ နေပြည်တော်တွင် သင်္ခရာဇာ ပွဲကျောင်းဆရာတော်တို့ လာဘ်သပွဲကာ များစွာ ရှင်သည်။ ဘုရင်၏ ဆရာတော်မှာလည်း ပွဲကျောင်းဂိုဏ်းဝင် ဖြစ်ပြန်သဖြင့် ပွဲကျောင်းဂိုဏ်းသားတို့ ဗဟုစာရအမှု၊ လောကီမှုများ၌ များစွာ တွင်ကျယ်သည်။ ဘုရင်၏ အရေးပေးခြင်းကိုလဲခံရသည်။ ထိုမင်းလက်ထက် ‘ပွဲကျောင်းတက္ကသိုလ်’ တို့ များစွာ ထင်ပေါ်သည်။ နေပြည်တော် တလျှောက် များစွာ ကျော်ကြားသည်။ နေပြည်တော်တွင် လက်ဝှေ့ လက်ပမ်းပွဲများသည် များစွာ ခေတ်စားသည်။ ဘုရင်မင်းခေါင် ကိုယ်တိုင်ကလည်း လက်ဝှေ့ လက်ပမ်း သတ်ခတ်မှုကို ဝါသနာပါသည်။ လက်ဝှေ့ လက်ပမ်း တံခွန်စိုက်ဆုတော် လာဘ်တော်များမှာလည်း အားကျစရာကောင်းလှသည်။

ထိုမင်း လက်ထက် အောင်စည်းခုံအမည်ရ ပွဲကျောင်းဂိုဏ်းဝင် ပွဲကျောင်း တက္ကသိုလ် လက်ဝှေ့ ပါမောက္ခဆရာတော်သည် အလွန်ကျော်စောသူ ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် လက်ဝှေ့ ဆုဖြင့် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း မြင်း ၁၅ စီး၊ အစီး ၂၀ ပင်ရသည်ဟူ၏။ ထိုမင်းလက်ထက် ကုန်ဘောင် စော်ဘွားက လက်ဝှေ့ ကောင်းရှမ်းကြီးကို အင်းဝသို့ခေါ်ခဲ့၍ လက်ဝှေ့ မော်ကွန်းတင်လာသည်ကို အင်းဝ၊ စစ်ကိုင်းဘို့တွင်၎င်း၊ ရှမ်းကြီးနှင့် သတ်ရဲသူ မရှိ၍ လက်လျှော့ ရမလောက် ဖြစ်နေစဉ် အဝမ်းခေါင်သည် ပွဲကျောင်း လက်ဝှေ့ ပါမောက္ခ အောင်စည်းခုံ ဆရာတော်အား စုံစမ်းစေသော် “ငါကား အထက်မင်းများ လက်ထက်ကမူ လူပျိုလူရွယ် မျှသာ ဖြစ်၍ ကျော်စောရုံမျှသာ သတ်သည်။ ယခုမူ အသက် ၆၉ နှစ်အရွယ် ရှိပြီဖြစ်၍ သေအောင်သာ သတ်တော့မည်” ဟု ဆိုလိုက်၏။ အင်းဝမင်းခေါင်က “မသေပါစေနှင့် တန်ရုံသာ သတ်” ဟု ဆင့်ဆိုပြီးမှ စကားကျောင်းတော်၊ မော်ကျန်းစိုက်သော မုခ်တံခါးဝရွှေ ငါးတာခြား ကုန်းတွင် လက်ဝှေ့ ကျင်းပရာ ရဟန်း ရှင် လူ အများ ကုန်းအပြည့်

ကြည့်ရှုရန် လာကြသည်။ အောင်စည်းခုံ ဆရာတော်နှင့် ရှမ်းကြီးတို့ လက်တွေ့ပွဲ စသည်နှင့်တပြိုင်နက် သစ်ရာဇာအောင်စည်းခုံ ဆရာတော်က ခြေခတ်ယောင်ယောင် ခြောက်၍ လက်ယာသက်နှင့် ရှမ်းကြီးကိုသတ် လိုက်သည်။ ရှမ်းကြီး မျက်နှာနောက်မှာ နေလေ၏။

ကုန်ဘောင် ခေတ်ဘွားက “သေသော်ကပင် အမြင်ကောင်းသေး၏” ဟု ဆိုသည်ကို သစ်ရာဇာသည် လက်ဝဲလက်ဖြင့် သတ်လိုက်ပြန်သည်။ ရှမ်းကြီးမျက်နှာ နေမြဲနေပြန်လေ၏။ မင်းနှင့်ခေတ်ဘွားလည်း အံ့ဘွယ်ရှိ ရှိလှပေသည်ဆို၍ မြင်း ၂၊ ဖျင်လိပ် ၃၊ ငွေတပိဿာ ဆုလာဘ်ပေးကြ သည်ဟု သမိုင်းစာတမ်း ရှိပေသည်။

ပွဲကျောင်း ဘုန်းကြီးများသည် ဦးထုပ်ဆောင်းကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ ဦးထုပ်ဆောင်းကြသည့် အလေ့အထမှာလည်း သက္ကရာဇ် ၇၃၀ တွင် အင်းဝနန်းကို စိုးအုပ်သော မင်းကြီးစွာစော်ကဲ လက်ထက်ကမှ အပြုသည်ဟု အယူရှိကြ၏။

မင်းကြီးစွာစော်ကဲနန်းတက်သည့် ကာလ ဗောင်းတော်ကို ခေါင်း ခွံစွပ်၍ ထမ်းရွက်ယပ်ကိုကိုင်ကာ နန်းတက်သည်။ ၎င်းတို့ကို အတုယူ၍ အချို့ ပွဲကျောင်းဘုန်းကြီးများက တလပတ် (ထမ်းရွက်ယပ်)ကို ကိုင်ကြသည်။ ဦးထုပ်လည်း ဆောင်းကြသည်။ မင်းကြီးစွာစော်ကဲ၏ မင်းဆရာတော်မှာ လည်း ပွဲကျောင်းဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်၍ ဆရာတော်က ယတြာပြုစေသည့်အတိုင်း ဘုရင်စွာစော်ကဲက ပြုလုပ်ဟန်တူသည်။

သက္ကရာဇ် ၈၁၃ ခု ထိုးသော ပုဂံ ဆပွဲဌေးသစေတီလှ ကျောက် စာ ခွဲ ကုန်း ကြီးမိဖုရားခေါင်သည် ကောင်းမှုတော် တည်ရာတွင် ဆပွဲဌေးသ ဘုန်းကြီးသည် သိဟိုဠ်သို့ ကူး၍ သရီရ ဓာတ်တော်ကို ဦးထုပ်ဖြင့် ခံယူခဲ့ကြောင်း ရေးသားပါရှိလေသည်။

မိမိဆရာတော် စီရင်သော သာသနာဝင်စာတမ်း ခွဲကာ၊ ရဟန်းများ ဦးထုပ်ဆောင်းခြင်း အလေ့အထသည် သက္ကရာဇ် ၉၆၀ ကျော်လောက် တွင် သံလျင်စားကုလား ဇဇင်ကာလက်ထက်ကသည်ဟု ဆိုခဲ့၏။ သိဟိုဠ် ကျွန်း ဘုမ္မိရာဇာ မိပတိမင်းလက်ထက်၊ ဂိုဏ်းဆရာဖြစ်သော ရဟန်းတ ပါသည် ဦးခေါင်းတွင် အိုင်းအမာ ပေါက်သဖြင့် မလျှောက်ပတ်ရှိသည် ကို တကာတို့ ပြက်ရယ်ပြုသဖြင့် ရှက်စနိုးရကား၊ သင်္ကန်းကို ဦးခေါင်းခွံ တင်၍ သွားလာဝင်ထွက်သည်ကို တပည့်သင်္ဘောတို့က မလျှော်ပါဟု စောဒနာ စကား ဆိုကြသော် သင်္ကန်းကိုထည် အဆုံးအဖြတ်ကို ပြု၍ လျှော်၏ဟု ဆိုသဖြင့် ယခင်အတိုင်း ပြုလေသည်။

နောင်လာ နောက်သား တပည့်များကလည်း တရားအတိုကို ယူ၍ ပြုကြသဖြင့် ခေါင်းတင် နောက်လှန်ဂိုဏ်းဖြစ်လာသည်။ ထိုသီဟိုဠ်ရဟန်း တို့သည် တံသာဝတီပြည် တိမ်းယိမ်း ပြိုကွဲပြီးသည့်နောက် သက္ကရာဇ် ၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ကုလားဇဇင်ကာ အုပ်ချုပ်နေသော သံလျင်ဖက်သို့ သင်္ဘောများနှင့် ရောက်လာကြသည်။ ထိုအချိန်နှင့် မရှေးမနှောင်းပင် လျှင် တောင်ငူမှ သင်္ဘောများလည်း သံလျင်ဖက်သို့ ကူးလာကြကုန်သည်။ ကုလား ဇဇင်ကာသည် ထို သီဟိုဠ်ကျွန်း ရဟန်းတို့၏ ထိပ်အုပ် သင်္ကန်း နောက်လှန်ကို ပြင်ရသောအခါ ငါတို့ကုလားအပြုအမူနှင့် တူသည်ဟူ၍ များစွာနှစ်သက်သဘောကျရကား ဖဲကတ္ထံပါပေး၍ “အရှင်တို့ စိတ်ကြိုက် ပြုလုပ်ဆောင်းပါလေ”ဟု ဆိုရာတွင် ဇဇင်ကာ အလိုအရ စိတ်ကြိုက်ကို လိုက်၍ ရဟန်းအသီးသီးတို့ ဦးတုပ်လုပ်ကာ ဆောင်းကြသည်။ အချို့လည်း ဦးထုပ်ကို ကြောက်၍ ထွက်ပြေးကြသည်။ အချို့ မြန်မာ ရဟန်းများမှာလည်း သီဟိုဠ်ဘုန်းကြီးများ၏ အယူအတိုင်း ဦးထုပ်ဆောင်းကြကုန်သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဦးထုပ်ဆောင်းခြင်း အလေ့အထ ပေါ်ပေါက် လှာသည်ဟု ဆိုကြလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၈၄၅ ခုနှစ်၊ အင်းဝဘုရင် ဒုတိယမင်းခေါင် လက်ထက် ဟော်ဟွင်လည်း နေပြည်တော်တွင် ပွဲကျောင်းဂါမဝါသီ ပုဂ္ဂိုလ်ပို့ ရှိသေးကြောင်းကို ရာဇဝင်သမိုင်းများအရ သိရှိရပေသည်။

တောင်တွင်းကြီး မှ ကြွလာတော်မူသော ရှင်မဟာသီလဝံသသည် အင်းဝသို့ရောက်၍ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရက တွေ့ဆုံ နှုတ်ခွန်းသက်သည်တွင် ရှင်မဟာသီလဝံသက အင်းဝဆရာတော် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရအား အင်းဝ နေပြည်တော်၌ ရဟန်း သာမဏတို့သည် တိန်းညက်ဆိုး၊ နှင်းဆိုး သင်္ကန်းများ ဝတ်ရုံကြသည် မရုံကြသည်၊ ပြည်သူပရိသတ်တို့၏ ပွဲသတင် ခံရာ၌ ကြည့်ကြသည် မကြည့်ကြသည်၊ ပန်းပန်သည် မပန်သည်၊ နံ့သာ လိမ်းသည် မလိမ်းသည်များကို ဥဒ္ဓေသအားဖြင့် အကျဉ်းချုပ်မေးလျှင် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရက ဆင်ခြင်သည်မှာ နေပြည်တော် အဝှန်းအချုပ်ကို မေးပေသည်။ တိန်းညက်ဆိုး၊ နှင်းဆိုးသင်္ကန်းကို မဝတ်ကြပါ ဆိုရမည်လည်း ပွဲကျောင်းသင်္ဘောများ ဝတ်ရုံချေက မုသားမကင်း ရှိတော့မည်။ ဝတ်ရုံကြ၏ ဆိုရမည်လည်း ငါတို့ဒုဿီ လှသင်္ဘောဖြစ်တော့မည်။ ပွဲကြည့်၏၊ ရုံ၏၊ နံ့သာလိမ်း၏၊ ပန်းပန်၏၊ ဆိုရမည်လည်း ငါတို့ သင်္ဘော ပွဲကျောင်း ဖြစ်သည်ဟု အထင်ရောက်တော့မည်ဖြစ်၍ နေပြည်တော်ဆရာသည် ပပ် မဆိတ် ပြန်ကြတော်မူသည်ဟု စကားအစဉ်အစဉ် ရှိလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၇၀ တွင် ကေတုမတီတောင်ငူရွှေ့နန်းကိုသိမ်းမြန်းသော
တောင်ငူဘုရင် နတ်သျှင်နောင် လက်ထက်တွင်လည်း ကေတုမတီပြည်၌
ပွဲကျောင်း ဂါမဝါသီများ ရှိကြသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၇၂ ခုနှစ်တွင် အနောက်ဖက်လွန် မင်းတရားကြီး
တောင်ငူကိုတိုက်ခိုက်ရာ၌ တောင်ငူမြို့ရိုးကို ဆေးပယောဂတို့ဖြင့် တောင်ငူ
ဘုရင်က စီရင်ထားသောကြောင့် မြို့ရိုးကို ကျော်လွန် မတက်နိုင်သည်တွင်
မြို့ရိုးအပြင်ဖက်ရှိ ပွဲကျောင်း ဂါမဝါသီ ဦးထုပ်ဆောင်း ထီးလှိုင်ဆရာ
တော်အား တောင်ငူမြို့ကို နိုင်အံ့သော အကြောင်းကို မေးစေသည်။
ထီးလှိုင် ဆရာတော်အပြင် ကင်မွန်းချို ဆရာတော် ဉာဏတိဿတို့သည်
လည်း ပွဲကျောင်းကိုဏ်းဝင်ဖြစ်သည်။ တောင်ငူမြို့ကို နိုင်အံ့သောအကြောင်း
ကို မေးရာတွင် ထီးလှိုင်ဆရာတော်သည် မည်သို့မျှ မိန့်သော်မမူဘဲ
ဆောင်းထားသော ဦးထုပ်ဒေါက်ချာကို ချွတ်၍ မြေသို့ပစ်တော်မူသည်။
ဤသို့မှ ၃ ကြိမ်တိုင်တိုင် မေးလေတိုင်း ဦးထုပ်ကို မြေသို့ ပစ်ချသည့်
အတွက် မှူးမတ်တို့သည် အင်းဝသို့ ပြန်၍ အနောက်ဖက်လွန်မင်းအား
လျှောက်ထားတော်မူရာ ပညာရှိမင်း ဖြစ်ရကား ထီးလှိုင်ဆရာတော်
ပြလိုက်သော အရိပ်နိမိတ်ကို သိတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် နောက်တကြိမ်
တောင်ငူသို့ချီတက်၍ တောင်ငူနံ့ဖြစ်သော မြို့ရိုးအနောက်ဖက်ရှိ ကောင်းမှု
တော်ဘုရားစေတီ၏ ထီးတော်ကို ချစေတော်မူ၏။ ဤသို့ ပြုခြင်းဖြင့်
တောင်ငူသို့ တက်နိုင်လေသည်။

ဤသည်တို့ကို ထောက်လျှင် ပွဲကျောင်းဂါမဝါသီသို့သည် မြန်မာ
ရာဇဝင်တလျှောက် မင်းအဆက်ဆက်တွင်ပင် မတိမ်ကောမပျောက်ပျက်ဘဲ
ရှိနေသေးသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ သူတို့၏ လောကီပညာတို့သည်လည်း
တနည်းတလမ်းအားဖြင့် ဘုရင်နှင့်တိုင်းပြည်ကို အကူအညီပေးနေသည်ဟု
ဆိုရပေသည်။

ဤမျှနှင့် ပွဲကျောင်း ဆရာတော်တို့၏ အခန်းကို နိဂုံးချုပ်ရပေဘော့
မည်။ နိဂုံးမချုပ်မီ ဉာဏ်မှီသလောက် ဝေဖန်လိုသည်မှာ ဤပွဲကျောင်း
ဆရာတော်တို့သည် အလဇ္ဇိဒဿီလပုဂ္ဂိုလ်များပင် မှန်သော်လည်း ရှေး
မြန်မာမှု အနုပညာ၊ မြန်မာ့အစွမ်း၊ မြန်မာ့ထုံးတမ်းတို့ကို မတိမ်
ကောအောင် ရှောက်ရှောက်ခွဲသူများ မှန်ပေ၏။ ဤကဲ့သို့ မြန်မာမှုများကို
ထိန်းသိမ်းမည့်သူ ကင်းမဲ့နေချိန်တွင် သူတို့သည် ဝင်ရောက် ထိန်းသိမ်းခွဲ၍
မြန်မာ့ဂုဏ်အောင်ကို ဆယ်တင်ခဲ့ပေသည်။ အဋ္ဌာရသ တဆယ် ရှစ်ရပ်သော
အတတ်ပညာများကို ပေးစွမ်းနိုင်သော ကျောင်းများ မပေါ်ပေါက်မီ

အခါက သူတို့သည် ဤပွဲကျောင်းများကိုဖွင့်၍ ဤအတတ်များကို သင်ကြားပေးခဲ့သည်။

လဇ္ဇီပေသလတို့၏အမြင်မှ စသူတို့သည် ဗဟုစာရ၊ ဘုရားတရားတော်နှင့် ဆန့်ကျင်လျက်ရှိသူဟု မြင်ကြသည်။ အင်းဝခေတ်တွင် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၊ ရှင်မဟာသီလ ဝံသပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း ကဗျာသိက္ခာ ပြုခဲ့ကြောင်း ရပ်ကြီး ပြည်မ အမှုကို အားထုတ်သည်ဟု မြင်၍ သူတို့အား 'ရပ်မ'ဟု သမုတ်ကာ ကြဉ်ကြကုန်၏။ စစ်စစ်မှာက ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၊ ရှင်သီလဝံသတို့သည် လဇ္ဇီပေသလများ ဖြစ်ကြသည်ပင်။ ဤသည်ကို ထောက်လျှင် ပွဲကျောင်းဂိုဏ်းဝင်တိုင်း အလဇ္ဇီဒုဿီလဖြစ်မည်မထင်။ မိမိ ဝါသနာပါရာ မစွန့်နိုင်၍ ဗဟုကိစ္စများရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့လည်း ရှိပေလိမ့်မည်။ ယခု ကျွန်ုပ်တို့ခေတ်၌ပင်လျှင် ဤကဲ့သို့ တပည့် သားမြေးတို့အပေါ် သံယောဇဉ် တွယ်နေမိသော သင်္ခါအများအပြား ရှိပေသည်။ သဘင်ပညာကို ကိုယ်မိရင်မိ သင်ကြားပေးသော ရဟန်းတော်များ ရှိကြောင်းကိုလည်း ဘုရားတကာ ဦးဖိုးစိန်၊ ရွှေမန်းတင်မောင် စသော မင်းသားတို့၏ ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်များကို ထောက်၍ သိသာပါသည်။ သို့သော် ထိုဆရာတော်တို့မှာ လဇ္ဇီပေသလ ရဟန်းတော်များပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဤအချက်ကို ထောက်လျှင် ပွဲကျောင်းဆရာတော် အားလုံးသည် အလဇ္ဇီ ဒုဿီလများဖြစ်သည်ဟု တထံချမယူဆသင့်ပေ။ တိုင်းပြည်တိုးတက်ကြီးပွားမှု သာသနာတော် တိုးတက်ကြီးပွားမည်ကို ဆင်ခြင်မိသော ရဟန်းတော်တိုင်း တိုင်းပြည်၏အကျိုးကိုကြည့်၍ အလုပ် လုပ်ရာ၌ ဘုရားတရားတော်နှင့် ဆန့်ကျင်သည်မမည်။ သာသနာတော် ထွန်းကားနေသော ပုဂံခေတ်ကပင်လျှင် လဇ္ဇီပေသလ အရှင် ဒီသာပါမောက္ခသည် နရသီဟပတေ့ မင်းနှင့် တရုတ်တို့အရေးတွင် တရုတ်ပြည်သို့တက်၍ စေ့စပ်ပေးဘူးကြောင်းကို ဒီသာပါမောက္ခကကျောက်စာ၌ အထင်အရှား ရှိပေသည်။ ထို့အတူ အင်းဝမင်းခေါင်လက်ထက်ကလည်း လဇ္ဇီပေသလ ဖြစ်သော စကြိုသူမြတ်သည် ရာဇာဓိရာဇ်တလိင်းဘုရင်နှင့် မြန်မာဘုရင်တို့အကြားတွင် စေ့စပ်ပေး၍ တိုင်းပြည်၏ဝန်ကို ဆောင်ခဲ့သည်။

ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဘုရားတရားတော်နှင့် ဆန့်ကျင်သည်ဟု မယူဆခဲ့ပေ။ ပွဲကျောင်းဆရာတော်တို့မှာလည်း ထို့အတူမြန်မာ့ဂုဏ်ရောင် မြန်မာမှုတို့ကို အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် ထားသူများအဖြစ် အပြစ်တင်မည့်အစား ကျေးဇူးပင် တင်ဆိုက်ပေသေးသည်။

ကုန်းဘောင် ခေတ်တွင်လည်း ပွဲကျောင်းကိုက်ဝင် ဆရာတော်များ
 ရှိတန်သလောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ဘုရင်မင်းမြတ်များက ၎င်းတို့အား
 မြန်မာမှုကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်သူများအနေနှင့် အားမပေးခဲ့လေ
 ခြင်းကြောင့်၊ ယခုအချိန်အခါတွင် မြန်မာ့စွမ်းရည်၊ မြန်မာ့အတတ်၊
 မြန်မာ့ လောကီပညာတို့မှာ တိမ်ကော ပပျောက်ရလေသည်။ မြန်မာ့
 လက်တွေ့ သတ်ပညာမှာလည်း တိမ်ကော ပပျောက်လုနီးရှိလေပြီ။ ဓားရေး၊
 လှံရေး၊ မြင်းစီး၊ (၃၇) မျိုး၊ ဆင်စီ အမျိုးမျိုး၊ လှေလှော်ခြင်း အမျိုး
 မျိုး၊ စစ်ဗျူဟာဆင်နည်းအမျိုးမျိုး၊ မြူးရေး၊ လွှားရေးစသော ပွဲကျောင်း
 တက္ကသိုလ်များက သင်ကြားပေးခဲ့ဘူးသော အတတ်များမှာလည်း လက်
 စတုံးရချေပြီ။

ယခုအခါတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ပွဲကျောင်း တက္ကသိုလ်တို့ကို
 (အလေ့ ရဟန်းများကိုမဆိုလို့) အသက်ပြန်ဝင်စေဘို့ တတ်နိုင်သလောက်
 ဆောင်ရွက်သင့်ပေသည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

ရှေးခေတ် ပညာရှိရွေးပွဲ

ရှေး မြန်မာ ဘုရင်များ လက်ထက်က ပညာရှိများကို မည်သည့် နေရာက မွေးထုတ်သနည်း ဟူ၍ ၎င်း၊ မည်သူများက မွေးထုတ်ပေးသနည်း ဟူ၍ ၎င်း၊ စဉ်းစားတွေးခတာ ကြည့်ကောင်း ကြည့်ကြပေမည်။ ယခုခေတ်အခါ လူတော် လူကောင်းများကို တက္ကသိုလ်က မွေးထုတ်ပေးသကဲ့သို့ပင် ရှေးခေတ် မြန်မာလူတော် လူကောင်းများကို ဘုန်းကြီးကျောင်းများက မွေးထုတ်ပေးကြသည်။ စင်စစ်ဆိုသော် ဘုန်းကြီးကျောင်းများသည်ပင် မြန်မာ့တက္ကသိုလ်များ ဖြစ်တော့သည်။ နိုင်ငံတနိုင်ငံတွင် အုပ်ချုပ်သူ အစိုးရဟူသည် ရှိအပ်သောကြောင့် ထိုအစိုးရ၏ ယန္တရားစက်ကြီးအမြဲလည်နိုင်အောင် အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့တွင် ပညာရှိများ ကိုလည်း ဖြည့်စွက်ရန် လိုအပ်သည့်အားလျော်စွာ ပညာရှိများကို နိုင်ငံက မွေးထုတ်ပေးရန် ကြိုးစားကြရသည်သာ ဖြစ်သည်။ စစ်ဖက်၊ နယ်ဖက်၊ နိုင်ငံရေး၊ သာသနာရေး၊ ပညာရေးဖက်တို့တွင် နိုင်ငံရင်းစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် မြန်မာဘုရင်များလက်ထက်ကလည်း တနှစ်လျှင် တကြိမ်ဆိုသလို ပညာရှိများကို မွေးထုတ်ပေးရသည်။ ရှာကြံပေးကြရသည်။ 'ထင်ပေါ်လျှင်စင်တော်က ကောက်သည်' ဟူသည့် စကားအတိုင်း နိုင်ငံတွင် လူတော် လူကောင်း တယောက် ပေါ်လာသည်ဆိုလျှင် ဘုရင်က ဝေပီယူ၍ချီးမြှင့် မြှောက်စားတော်မူသည်သာ ဖြစ်သည်။

မြန်မာမင်းများ လက်ထက်က စာပြန်ပွဲတော်သည် မြန်မာ့တက္ကသိုလ် စာမေးပွဲများပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ ထိုစာပြန်ပွဲများက လူတော်လူကောင်း ပညာရှိအများကို ရွေး ထုတ်ပြီး လျှင် လွှတ် ဖော်

ရုံးတော်၊ မြတိုက်တော်တို့တွင် အသုံးချသွားသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့အနက် အချို့စာရေးတော်များဖြစ်လာကြသည်။ အချို့ လူတော် လူကောင်း များသည် အရှင်မွေးလျှင် နေ့ချင်းကြီးဆိုသကဲ့သို့ ရာထူးကြီးများကိုပင် တိုက်ရိုက်ရနိုင်ပေသည်။ နိုင်ငံဝန်ထမ်း ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများထဲတွင် ပညာရှိဟူ သည်တို့မှာ လောကဓေး၊ ဂုဏ်ဓေး၊ ဓမ္မဓေးတို့တွင် တဖက်ကမ်းတစ် တတ်မြောက်သော လူပြန်တော် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများသာများသည်။ တွင်းသင်း မင်းကြီး၊ ကင်းဝန်မင်းကြီး၊ ပခန်းဝန်ကြီး စသည်တို့သည် ရဟန်းအဖြစ်မှ လူဝတ်လဲပြီးနောက် နန်းတော်သို့ ရောက်ကြ၍ အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားကို လည်စေသော သူများပင် ဖြစ်ကြသည်။

မြန်မာဘုရင်များ လက်ထက်တော် အခါက စာပြန်ပွဲတခုကိုကြည့် မည်ဆိုလျှင် ယခုခေတ်အမြင်နှင့်သော် များစွာကွာခြားနေသည်ကိုတွေ့ရ ပေမည်။ ခေတ်မမီလိုက်သော ပန်းချီဆရာများအား မြန်မာစာပြန်ပွဲတော် ကျင်းပနေပုံကို ပန်းချီရေးဆွဲပါဆိုလျှင် သက်န်းဝတ်နှင့်ရဟန်းတော်များ စာပြန်နေပုံကိုသာ ရေးဆွဲမည် ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့ရေးထားလျှင် မြန်မာ မင်းလက်ထက်က စာပြန်ပွဲတခု၏ မြင်ခင်းမဟုတ်ကြောင်း အချို့သိသူ များက ရယ်မောကြမည်သာ ဖြစ်သည်။

မြန်မာမင်းများ လက်ထက်က စာပြန်ပွဲဆိုသည်မှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။ ၁၆ နှစ်အရွယ်၊ ၁၅ နှစ်အရွယ် စသည်ဖြင့် အသက် ၂၀ မကျော်သေး သူ လူဝတ်ကြောင်များက စာပြန်ကြသည်။ သက်န်းဝတ်နှင့် စာပြန်ရ ပေ။ ဘုရင်စာပြန်ပွဲတို့တွင် လူဝတ်ကြောင်နှင့်သာ စာပြန်ဆိုရပေသည်။ အချို့စာပြန်ပွဲဝင်သူတို့မှာ အသက် ၁၉ နှစ် ၂၀ ပင်ရှိနေပြီဖြစ်သော် လည်း ရဟန်းမခံသေးပဲ လူဝတ်ကြောင်နှင့် ပထမကျော်ဖြစ်အောင် ကြိုးစားဆဲရှိသေးသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် အချို့ရဟန်းတော် များသည် သက်တော် ၂၀ နှစ် ၂၂ နှစ်အရွယ်ရောက်မှပင် ရဟန်းခံ ကြရသည်။ အချို့ရဟန်းမခံကြသေးသည်မှာ စာပြန်ပွဲ ဝင်ခွင့်၍ ထိပ်တန်း သို့ရောက်လျှင် ဘုရင်၏ ရွေးကောက်ခြင်းခံရကာ မင်းမှုထမ်းရာထူးတခုခု ကို ရရှိလိမ့်မည်ဟု ရည်ရွယ်ချက် ထားရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ထိုခေတ်အခါက ဘုန်းကြီးကျောင်းများသည် လူရည် ချွန်ကလေးများကို ထူးထူးခြားခြား လက်သပ်မွေးထားပြီးလျှင် စာသင် ပေးကြသည်။ မည်သည့်ကျောင်းမှ ဤနှစ် ပထမကျော် ထွက်သည်ဟု ဆိုလျှင် အဆိုပါကျောင်းသည် အလွန်နာမည်ကြီးပြီးလျှင် မင်းစိုးရာဇာ တို့၏ ကြည်ညိုလေးစား ဆည်းကပ်ခြင်းကို ခံရကြရသည်။ သက်ဆိုင်ရာ

ဆရာတော်သည်လည်း မင်းပေါက်စိုးပေါက် ဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ဘုန်းကြီးကျောင်းများသည် လူရည်ချွန် ကသေးများကို ငယ်စဉ်ကစ၍ မွေးလာပြီးလျှင် နန်းတော်နှင့်ဆိုင်သည့်ပညာရပ်များကို သင်ပေးကြသည်။ သူငယ်၏ စိတ်နေစိတ်ထားကိုကြည့်ပြီးလျှင် ဆန်းကျမ်းနှင့်တော်လျှင် ဆန်းကျမ်း၊ ဂဏန်းနှင့် တော်လျှင် ဂဏန်း သင်ပေးကြသည်။ ထို့ပြင် အလင်္ကာကျမ်း၊ ဗျာကရိုဏ်းကျမ်း၊ လျှောက်ထူးဖြတ်ထူး ဥပဒေကျမ်း စသည်တို့ကိုပါမကျန် သာပေး၍ နန်းတော်သို့ ပို့ပေး ကြသည်လည်း ရှိသည်။ သည်ကဲ့သို့ ပို့ပေးခြင်းခံရသော ပညာတတ်များလည်း ရှိသည်။ အချို့ကား ကိုရင်ကြီးများက မြင်းစီး၊ ဓားခုတ်၊ လှံထိုး၊ နပန်းကိုင်၊ လက်ဝှေ့သတ် စသည်တို့ကို သင်ပေးကြ၏။

ရှေးပုဂံခေတ်မှစ၍ ပွဲကျောင်းရဟန်းတော်များသည် ဤကဲ့သို့သော အတတ်ပညာများကို လူငယ်ကလေးများအား သင်ပေးကြသည်။ ဘုရင်ကလည်း ဤအတတ်မျိုးကို တတ်မြောက်လာသူအများထဲမှ သင်နိုးရာရာ တို့ကို ကောက်ယူတော်မူသည်။ ရှေးအခါက မှုမတ်မျိုး ၁၄ ပါး ရှိသည်။ ယင်းတစ်လေးပါးတွင် လက်ဝှေ့သတ် အမတ်သည်လည်း တပါး အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဘုရင်၏ကောက်ယူ မြှောက်စားခြင်းခံရလျှင် ဘုရင်လက်ဝှေ့တော် သတ်ဖြစ်လာသည်။

မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်က နာမည်ကျော်ကြားသည့် ရေနံချောင်း ဝန်ကြီးဦးရွှေစိုသည် ငယ်စဉ်အခါက လက်ဝှေ့တော်သတ် တယောက် ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်ဆိုကြသည်။ ပုဂံမင်းကို မင်းတုန်းမင်း တော်လှန်သည့်အခါ က ဦးရွှေစို မပါဝင်ခဲ့ပေ။ သို့သော် မင်းတုန်းမင်း ရွှေဘိုသို့ ထွက်သည့် အခါမှ မယားဖြစ်သူက ရွှေဘိုသို့ လိုက်သွားရန်ပြော၍ ဦးရွှေစိုလိုက်သွား သဖြင့် သူကောင်းပြုခံရသည်။ လက်ဝှေ့သတ်ခြင်းကို အတိဓာန် ကျမ်း များတွင် 'နိဗ္ဗုဒ္ဓ' ဟု ခေါ်သည်။ ၅၅၀ ဇာတ်တော်များမှာပင် လက်ဝှေ့ သတ်ခြင်းအကြောင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ပုတ်ကြရပေသည်။ မြန်မာ မင်းများ၏ စစ်သည်တော်တို့သည် လက်ဝှေ့သတ် ကျမ်းကျင့်ကြရသည်။ သစ်ကျားတို့နှင့်ရင်ဆိုင်ကာ လက်ဝှေ့သတ်အနိုင်ယူခဲ့သူများ ရှိခဲ့ဖူးသည်။ အလောင်းဘုရား လက်ထက်က ဗိုလ်တူန်သည် လက်ဝှေ့ သတ်ခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်။ ဗိုလ်တူန်ကို ဖမ်းရန် ချစ်ကောင်းတို့လိုက်ရာမှာ ဗိုလ် တူန်သည် ဆီးစပ်တွင် သေနတ်မှန်၍ ဒဏ်ရာရသည်။ တောင်စောင်းတွင် အမှတ်တမဲ့ နေခိုက် နောက်မှလာပြီးဖမ်းရာတွင် ဖမ်းသူကို ဆုပ်ကိုင်၍ တောင်အောက်သို့ ပစ်ချလိုက်သည်။ ဤကား ရှေးအခါက ဘုန်းတော်

ကြီးကျောင်းများက သင်ပေးလိုက်သော အတတ်ပညာများ အကြောင်း ပင် ဖြစ်သည်။

ယခုခေတ်စာပြန်ပွဲကိုကြည့်လျှင် ရဟန်းတော်များသည် ခုံပေါ်တွင် ထိုင်လျက် ရေးဖြေကြရသည်ကို တွေ့ရပေမည်။ ရေးရန်စာရွက်၊ ကလောင် တံ၊ မင်အိုး စသည်တို့ပါ ရကြသည်။ ရှေးမြန်မာ ဘုရင်များလက်ထက်က စာပြန်ပွဲမှာ ဤသို့မဟုတ်ချေ။ ၂ ယောက်တတွဲ၊ ၃ ယောက်တတွဲ စသည် ဖြင့် ကြမ်းပြင်ပေါ်တွင် ဒူးတုပ်ထိုင်လျက် စာမေးဆရာတော် ၂ ပါးထံ တွင် စာပြန်ရသည်။ စာမေးဆရာတော်က မိမိ၏ရှေ့၌ ဒူးတုပ်ထိုင်နေ သည့် ၁၅ နှစ်၊ ၁၆ နှစ်အရွယ် လူငယ်ကြောင့် သူငယ်ကို အလိုရှိရာ သင်နိုးရာရာကို ပြန်ခိုင်းသည်။ ‘သဒ္ဒါကြီးပြန်စမ်း’ဟုဆိုလျှင် သဒ္ဒါကြီး ပြန်ရသည်။ ‘ဆန်းပြန်စမ်း’ဆိုလျှင် ဆန်းပြန်ရသည်။ ထို့နောက် အဘိဓာန်စသည်တို့ကိုမေးသည်။ ဝိဂြိုဟ်ပြုခိုင်းသည်။ ထိုကဲ့သို့ နှုတ်မှ မေးသော မေးခွန်းများသည်ပင် စာမေးပွဲပစ္စည်းဖြစ်တော့သည်။ ထိုသို့စာပြန်ဆိုနေစဉ် ဆရာတော်များက စာပြန်ဆိုသူကို ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှ နေ၍ အကဲခတ် သည်။ အသံပြတ်သားသည် မပြတ်သားသည်၊ မထစ်မငေါ့ ရှုတ်နိုင်သည် မရှုတ်နိုင်သည်၊ မကြောက်မရွံ ရှုတ်နိုင်သည် မရှုတ်နိုင်သည်၊ ကိုယ်အမူ အရာ နှုတ်အမူရာ ကောင်းသည် မကောင်းသည် စသည်တို့ကို အကဲခတ် ကြည့်ကာ အမှတ်ပေးနေခြင်းဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်တွင်ကဲ့သို့ အဖြေစာ အုပ်ကိုစစ်ဆေးကာ အမှတ်ပေး အကဲဖြတ်သည် မဟုတ်ပေ။

ဤကဲ့သို့ စာပြန်သူများထဲမှ မည်မျှအောင်သည်ကို ဆရာတော်များ က အောင်စာရင်းထုတ်ပေးသည်။ အောင်သူများကို ဘုရင်က သားတော် အမှတ်ပြုရပေသည်။ အောင်သူများထဲမှ ထူးထူးချွန်ချွန် ပထမကျော်ရသူ များ ရှိခဲ့ပါလျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို သားတော်အမှတ်ဖြင့် သိမ်းပိုက်ရပေသည်။

စာပြန်ပွဲ ဖြေဆိုရာ၌ ဗျတ္တိဗလနှင့် ပြည့်စုံသူများကို ဆရာတော် များက ပိုမိုနှစ်သက်သည်။ လောက၌ သတ္တိနှင့်ဗျတ္တိဟူ၍ ၂ မျိုး ရှိသည်။ ကျားနှင့်၎င်း၊ ဆင်နှင့်၎င်း ရင်ဆိုင်နိုင်၍ ထိုးခုတ်သတ်ဖြတ်ရဲသူကို သတ္တိရှိသူဟုဆိုရမည်။ စာပွဲသဘင်များ၌၎င်း၊ မင်းမှူးမှတ်သတင်များ၌ ၎င်း၊ ဆွေးနွေးကြသည့် အကြောင်းအရာ တရပ်ရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ ပြောရဲခြင်း၊ ဆိုရဲခြင်း၊ မကြောက်မရွံဖြေရဲခြင်း စသည်ရှိသူကို ဗျတ္တိရှိသူ ဟူ၍ ဆိုရသည်။ ထို့ကြောင့် စာပြန်ပွဲကျင်းပရာ၌ တကယ်တမ်း ဗျတ္တိ ဗလနှင့် ပြည့်စုံသူများသည် အောင်မှတ် ကောင်းကောင်း ရကြသည်။

စာပြန်ပွဲ၌ ပထမကျော် အောင်သူများကို ဘုရင်က သားတော် အဖြစ်ကောက်ရသည်။ ဘုရင့်ထံမှ လျှောက်တောင်း၍ မိဖုရားကြီးများ၊ သားတော်သမီးတော်များ၊ ထို့နောက်မှ မှူးမတ်များက သားတော် အဖြစ်မွေးစားကြသည်။ မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်က ပထမကျော်တပါးကို ဤနည်းအတိုင်း သားတော်အဖြစ် ကောက်ယူ၍ သမီးတော် စလင်း စုဖုရားက ရဟန်းဒါယကာအဖြစ် ခံယူခဲ့သည်။ ထိုရဟန်း ပုဂ္ဂိုလ်သည် နောင်သောအခါ ခေမာသိဝံဆရာတော်ဟူ၍ ကျော်ကြားသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လာသည်။

စာပြန်ပွဲတွင် အောင်မြင်ကြသူများအနက် အခြား မြို့ရွာများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များလည်းပါဝင်သည်။ စာမေးပွဲအောင်မြင်သည်ဆိုလျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ် တို့သည် မိမိတို့ရွာ၊ မြို့၊ ကျောင်းစသည်တို့သို့ ပြန်ရန်မလိုတော့ပေ။ ရဟန်း ဝတ်လုံသူများလည်း မဝတ်ကြရသေးပေ။ ရွှေမြို့တော်အတွင်းရှိ မှူးတော် မတ်တော်များက ထိုသူများကို မိမိတို့၏သားသမီးနှင့် ထပ်တူ ဂရုစိုက်၍ တလတန်သည် နှစ်လတန်သည် စသည်ဖြင့် အိမ်၌ခေါ်ထားကာ လောက ရေးရာ၊ ရာဇရေးရာ စသည်တို့ကို ပိုမိုအကျွမ်းစာဝင်ဖြစ်အောင် သင်ကြား ပေးကြပေသည်။

ထိုအခါ စာအောင်သူများသည် ဤညီစဉ်းစားဆုံးဖြတ်ကြရသည်။ 'ငါသည် လူ့ဘောင်လောကသို့ ဝင်၍ လွတ်ရိုးငါးရပ်၌ပင် မင်းမှုထမ်း လုပ်ရလျှင် သင့်မည်လော။ သို့တည်းမဟုတ် သာသနာ့ ဘောင်သို့ဝင်၍ ရသေ့ရဟန်းဘဝတွင် ပျော်ပိုက်နေရသော် သင့်မည်လော' စသည်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ကြရသည်။ မှူးမတ်များကလည်း 'မင်းမှုထမ်းလုပ်ပါ' ဟူ၍သော် ရင်း၊ ရဟန်းဘောင်တက်ပါ ဟူ၍သော်ရင်း၊ မပြောဆိုမတိုက်တွန်းရပေ။

အချို့က လူ့ဘောင်လောကသို့ ဝင်ရန်စိတ်သန်ကြသည်။ အချို့ မှာမူ ရဟန်းဘဝဖြင့် အရိုးထုတ်ရန် ရည်သန်ကြသည်။ ဤအထဲတွင် လျှို့ဝှက်စွာ ကြိတ်ကြံနေသူများလည်း ရှိကြသေးသည်။ အခြားမဟုတ် စာအောင်သူ ကလေးတွေ၏ အရိပ်အကဲ၊ အင်္ဂါရှပ်၊ ဥာဏ်ပညာတို့ကို ကြည့်ကာ 'ဤကလေးသည် မကြာမီမင်းမှုထမ်းဘဝတွင် ရာကြီးထူးကြီး ရမည်၊ ငါ့သမီး၊ ငါ့မြေကလေးနှင့် အကြောင်းသင့်အောင် ကြံဦးမှတော် မည်' စသည်ဖြင့် စိတ်ကူးနေကြသော သမီးမိန်းကလေးရှင်၊ မြေး မိန်းကလေးရှင်များပင်တည်း။

စာပြန်ပွဲအောင်ပြီး၍ တလခန့်ကြာသည်အခါတွင် ဘုရင်မင်းမြတ် သည် ယင်းစေအောင်သူ ပုဂ္ဂိုလ်များအား ပူဇော်ခြင်းအမှု ပြုပေသည်။

နန်းတော်တွင် ကြီးကျယ် ခမ်းနားလှသော ပူဇော်ပွဲကိုကျင်းပသည်။ နန်းတော်လွှတ်ရုံးရှေ့တွင် မဏ္ဍပ် ကနွားကြီးများဆောက်၍ ပြင်ဆင် မွန်းမံထားသည်။ စိန်ဆိုင်၊ မြဆိုင်များကလည်း ငြိမ်ညောင်းသာယာစွာ တီးမှုတ်နေကြသည်။ တိုင်းသူ ပြည်သားများကလည်း ခြေပြင်အင်္ကျီကဲ့သို့ မတတ် စောင့်မျှော်လျက်နေကြသည်။ မင်းမှူးမတ်အိမ်များမှ စာအောင်သူများစုပေါင်းလျက် ပူဇော်ရာနေရာသို့ လှည့်လည်လာကြသည်။

ရှေ့ဆုံးတွင် ပထမကျော်အောင်ကို ရွှေထမ်းစင်၊ ရွှေပေါ်ဖြင့် လူပေါင်း ၄၀ ခန့်က ထမ်းပြီးလျှင် ရွှေထီးများမိုးလျက် ဝင်လာသည်။ စာအောင်သူသည် ခေါင်းပေါင်း စလွယ်ဝတ်စားဆင်ယင်လျက် လာရသည်။ ပထမကျော်၏နောက်မှ အခြားစာအောင်သူများက ဝတ်စားဆင်ယင်၍ အသီးသီး ထမ်းစင်ဖြင့်၎င်း၊ မြင်းဖြင့်၎င်း နန်းတော်ကိုတပတ်ပတ်ပြီးလျှင် ဓဏ္ဍပ်ရှေ့သို့ လာကြရသည်။ လူအပေါင်းတို့ကလည်း အုတ်အော်သောင်းသဲ ရွှေပေါက်ပေါက်၊ ငွေပေါက်ပေါက်များကြွကာ စိတ်ထဲ၌ ကြည်နူးနေကြသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်များက အနာဂတ်ကာလ၌ ပညာရှိကြီးတွေ ဖြစ်လာပြီးလျှင် တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်သွားကြမည် ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြသည်။ အချို့မှာလည်း ဆရာတော် သမားတော်ကြီးများဖြစ်ကြပြီးလျှင် သာသနာ့ဝန်ကို ထမ်းဆောင်သွားကြမည်ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်လာကြပေမည်ဟူ၍ စိတ်ထဲ၌ တွေးတော ကြည်နူးကာ ချမ်းမြေ့စွာ စောင့်မျှော်ပူဇော်ကြသည်။

ဘုရင်မင်းမြတ်ကလည်း လွှတ်တော် ပေါ်မှနေ၍ သာသနာတော်လောက၊ လူ့လောက အကြီးအကဲဖြစ်လာကြမည့် ပုဂ္ဂိုလ်များဟူ၍ ဝမ်းမြောက်ကြည်နူးတော်မူသည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်များ သာသနာ့အမွေကို ခံတော်မူလျှင်လည်း ငါသည်လျှင် သာသနာ့ ဒါယကာဖြစ်ပေမည်ဟူ၍ အားရရွှင်လန်းခြင်းဖြစ်ကာ၊ ရွှေကဏ္ဍကို ကိုင်လျက်စောင့်မျှော်နေသည်။ ပထမကျော်ပုဂ္ဂိုလ်ကို တင်ဆောင်လာသော ရွှေပေါ်တော်သည် မဏ္ဍပ်၏ရှေ့သို့ ရောက်လာသည်။ စာအောင်သူများသည် ဝေါပေါ်မှ၎င်း၊ ထမ်းစင်ပေါ်မှ၎င်း၊ မြင်းပေါ်မှ၎င်း မဆင်းရပေ။ စီးမြဲနေမြဲအတိုင်းပင် ဘုရင်၏ အပူဇော်ကိုခံယူကြရသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် မိမိရှေ့သို့စာအောင်သူများ၏ ယာဉ်များ ချဉ်းကပ်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက်၊ ရွှေကဏ္ဍဖြင့် ရေသွန်း၍ ကောင်းချီးပေးတော်မူသည်။ စိန်ဆိုင်၊ မြဆိုင်များကလည်း တခဲနက် တီးမှုတ်ကြသည်။ ဤကဲ့သို့စာအောင်သူများ၏ နောက်မှ လူအများလိုက်ပါ ဆင်နွဲ့လျက် နန်းတော်ကို တပတ်ပတ်ပြီးလျှင် ပူဇော်ပွဲပြီးဆုံးသည်။

ဤကား သာသနာ့ဒါယကာ ဘုရင်မင်းမြတ်များရှိစဉ်က စာပြန်ပုံ
 ကျင်းပပုံဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ စာပြန်ပုံတွင် စာအောင်သူများကို ဘုရင်
 ကိုယ်တိုင်က အကြီးအကျယ်မြှောက်စားတတ်သဖြင့် ဘုန်းကြီးကျောင်း
 များသည် စာတော်သူများကို အလှအယက် မွေးမြူ သင်ကြားကြလေ
 သည်။ စာပြန်သူများသည် လူဝတ်နှင့်ပင် စာဝါတက်နေကြသူများဖြစ်
 ရာ၊ တခါတရ ဘုန်းတော်ကြီးများက သွေးဆောင် ခေါ်ယူလွန်းသည့်
 အတွက် စိတ်မပါ တပါနှင့် ကျောင်းသို့ ပြောင်းသွားသူများလည်း
 ရှိခဲ့ဖူးသည်။

ဘကြီးတော်ဘုရား လက်ထက်တွင် သာယာဝတီ ကျောင်းတိုက်မှ
 ပထမကျော်ဝင်မည့်သူသည် အလွန်တော်သည်။ ပထမကျော် အောင်မည့်
 မှာအမှန်ဖြစ်သည် ဟူသောသတင်းထွက်နေသည်။ ထိုအခါ နန်းမတော်
 တိုက်က ဘုန်းတော်ကြီးများသည် ထိုသူကို မိမိတို့ကျောင်းသို့ သွေး
 ဆောင်ခေါ်သွားကြသည်။ စာဖြေမည့်သူ နန်းမတော်တိုက်သို့ ပြောင်း
 သွားသဖြင့် ဘုန်းတော်ကြီးအချင်းချင်း စကားများကြပြီးလျှင် နောက်
 ဆုံး၌ ဝိနိစ္ဆယရုံးသို့ ရောက်လာသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးများကလည်း အဆုံး
 အဖြတ်ပေးရန် ခဲယဉ်းနေသဖြင့် အမှုမှာ မပြီးပြတ်ပဲ ကြန့်ကြာနေသည်။
 တနေ့သော် ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓိက 'ကိုယ်တော်တို့ အလွန်ရှက်စရာကောင်း
 သည်။ ဖိတ်တော်တို့ မဆုံးဖြတ်ရဲသည်မှာ မသင့်လျော်ပါ' ဟု ဆိုလေသည်။
 ဘုန်းတော်ကြီးများကလည်း နန်းမတော်ကျောင်းက သွေးဆောင်သွား
 ခြင်းဖြစ်သည် မှန်းသော်လည်း နန်းမတော်ဘုရား၏ မျက်နှာကို ထောက်
 နေရသဖြင့် မဆုံးဖြတ်စံ့ပဲ ရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဘုန်းကြီးများက 'ဆရာ
 တော်ဦးဗုဒ္ဓိပင် ဆုံးဖြတ်ပါတော့' ဟု ဆိုကာ အမှုကို ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓိ၏
 လက်သို့ အပ်ကြသည်။ ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓိက

ဤပထမကျော်ကို သွေးဆောင်သည့် ကိစ္စမှာ အိမ်ရှေ့မင်း ငခပ်
နှင့်လည်း ဘာမျှမဆိုင်။ နန်းမတော်မိန့်နှင့်လည်း ဘာမျှမဆိုင်။ ပထမ
ကျော်လောင်းဆိုသည့် အကောင်ကလည်း လောကမှာ အထွတ်အထိပ်
လုပ်ပိုရာလောက်ကိုသာ နားလည်ပြီးလျှင် သွေးဆောင်ရာနောက် လိုက်နေ
သဖြင့် ဤအကောင် ဤနှစ် ပထမကျော် မပြန်စေနှင့်။ ရှာပြန်စေ။ သွေး
ဆောင်သည့် ဘုန်းကြီးများလည်း ဝိနည်းနှင့်ဆန့်ကျင်သဖြင့် အာပတ်သင့်
ကြသည်။ ရှာပြန်ကြရမည်" ဟူ၍ ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။

ရဲရဲရှင်းရှင်း ဆုံးဖြတ်လိုက်သည့် အဆုံးအဖြတ်ဖြစ်သည့်အတွက် ဆရာ
 တော် ဦးဗုဒ္ဓိကို ချီးမွမ်းကြသည်။ အိမ်ရှေ့မင်းနှင့် နန်းမတော်ဘုရားတို့

သည်လည်းမိမိတို့ကျောင်းသို့ ဘုန်းကြီးများ၏ အရှုပ်အရှင်းကို မည်သို့မျှ စောဒနာမတက်ဝံ့ကြပဲ ငြိမ်ခံနေလိုက်ကြရသည်။

စာပြန်ပွဲတွင် စာအောင်ကြသူများအနက် ရဟန်းမခံကြရသေးသော သူများလည်း ပါဝင်ကြသည်။ အချို့မှာ လူ့လောက တောင်အတွင်းသို့ ဝင်၍ မင်းမူထမ်း လုပ်လိုကြသဖြင့် ရဟန်းမခံကြပေ။ စာအောင်သူများ ထဲမှ တသက်လုံးပင်ဖြစ်စေ၊ ခေတ္တခဏပင် ဖြစ်စေ ရဟန်းခံမည့်သူ ၂၅ ယောက်ခန့် ရှိမည် ဆိုလျှင် ဘုရင်ကိုယ်တိုင်က ထိုပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ရဟန်း ဝါယကာအဖြစ် ခံယူ၍ ရဟန်းခံပွဲကို ကျင်းပပေးလေ့ရှိသည်။ ဝါဆို လပြည့်နေ့တွင် ဘုရင်ရဟန်းခံပွဲကို ကျင်းပပေးကြရသည်။ ဝါထပ်သည့် နှစ်များ၌ ဒုတိယ ဝါဆိုလပြည့်နေ့တွင် ကျင်းပပေးရသည်။ ရဟန်းခံပွဲကို လွှတ်တော်က ကျင်းပပေးရသည်။ မည်သည့် စာအောင်သူကို မည်သည့် ကျောင်းတွင် မည်သည့် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာထံ၌ ရဟန်းခံရမည်။ မည်သူက ဆွမ်းဝါယကာ၊ ကွမ်းဝါယကာ ခံရမည် စသည်တို့ကို လွှတ်တော်က စီမံ ပေးကြရသည်။ ရဟန်းခံရာ၌ ငါးစည်များ တီးရသည်။ စည်တီးရွာ ဟူသည် မှာ ထိုကဲ့သို့သော ဘုရင်ရဟန်းခံပွဲများတွင် စည်တီးရသူများ နေထိုင် သည့် ရွာဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

ရှင်ဘုရင်က ရဟန်းဝါယကာ ပြုလိုက်သည်ဆိုလျှင်ပင် ဤရဟန်းသည် ထူးခြားလာတတ်သည်။ ဆရာတော်များကလည်း ဩဝါဒများ ပေးကြ ရာ၌ ရဟန်းဘောင်၌ ပျော်ပိုက်အောင်၊ စာဝါများကို ကြိုးစားချင်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဆုံးမလှုံ့ဆော်ပေးရသည်။ ထိုရဟန်း သာသနာ့ ဘောင်တွင် ပျော်ပိုက်အောင် ဘုရင်က လိုလေသေးမရှိ ထောက်ပံ့သည်။ ကျောင်းအလိုရှိလျှင် ကျောင်းဆောက်ပေးသည်။ ရွှေညောင်စောင်း၊ မိုးဆုံး၊ စောင် စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ လိုအပ်သောစာဝါ၊ ပေထုပ်များကို လည်းကောင်း ပို့ပေးရသည်။ သာသနာတော်ကြီး ပြန့်ပွားရေးရန်အတွက် ပေပင်ကအစ ပြုစုပျိုးထောင်ပြီးလျှင် စိုက်ပေးသည်။

စာပြန်ပွဲတွင် ပထမကျော် မရသော်လည်း ထိပ်တန်းက အောင်သည့် စာပြန်သူများအနက် မင်းမူထမ်း လုပ်လိုသူများကို လွှတ်ရုံး ငါးရပ်သို့ အကူစာရေးအဖြစ်ဖြင့် ပို့ပေးသည်။ လွှတ်ရုံးငါးရပ်တွင် မှာစာ၊ ကြားစာ၊ တကြောင်းစာချွန်၊ ၂ ကြောင်းစာချွန်၊ ဆင့်စာ၊ ချစာ စသည့် ရေးနည်း၊ သုံးနည်းမူများကို အရကျက်ပြီးလျှင် စာလုံးကို ဝိုင်းဝိုင်းစက်စက်နေအောင် ရေးကြရသည်။ ဝိုင်းဝိုင်းစက်စက် ရေးခြင်းကို ကြိုက်သည်ကား နေဝန်း လဝန်းကဲ့သို့ ထွန်းတောက်ခြင်းကို အလိုရှိ ကြခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

အကူစာရေးတို့သည် လက်ရေးကို လှအောင်ကျင့်ကြံရသည်။ သတ်ပုံ သတ်ညွှန်းများ မှန်ကန်အောင် ရေးတတ်ဖို့ စတင်၍ ကျင့်ရကြရသည်။ ထို့နောက် ဣတိပိသောအစ၊ ဘဂဝါအဆုံး စာလုံးများကို ၂ လက်မ အတိုင်း အရှည် ပမာဏအတွင်း ဖတ်၍လည်းရအောင်၊ လှလည်းလှအောင် ပေပေါ်တွင် အရေးကျင့်ကြံရသည်။

လွတ်ရုံ ငါးရပ်တွင် စာရေးတော်ခေါင်းသည် ဤအကူစာရေးများ၏ နေပုံ ထိုင်ပုံ၊ ပြောပုံ ဆိုပုံ ဆက်ဆံပုံ အမှုအရာများကို လေ့လာမှတ်သား ထားရသည်။ နန်းတော်က ကိစ္စတရပ်ရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ စာရေးတော် အလိုရှိသဖြင့် ခန့်အပ်ရန် လူငါးယောက် ပို့ပေးပါဆိုလျှင် စာရေးတော် ခေါင်းက မိမိမှတ်သားထားသော လူတော်လူကောင်း ငါးယောက်ကို ရွေးချယ်၍ ပို့ပေးရသည်။ အဆိုပါ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် စာရေးတော်မှ လွတ်တော် ဝန်ထောက်၊ လွတ်တော် ဝန်ကြီးအထိ တဖြည်းဖြည်း လှုပ်ရှည် ကိုင်ရည် ဥပဏ်ရည်အလျောက်ထူးများ တိုးတက်လာကြပြီးလျှင် နောက် ဆုံး၌ အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားကြီးကို မောင်းနှင်သူများ ဖြစ်လာကြလေသည်။

ဤကား ရှေးမြန်မာမင်းများ လက်ထက်က ပညာရှိများ ပြုစု မျိုး ထောင်ပေးရာ စာပြန်ပို့တော်များ အကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ သိကောင်း မှတ်ဖွယ်များကို စာဟောင်းပေဟောင်း များမှိုင်း၊ မြန်မာပညာရှိ ရွှေပြည်ဆရာကြီးဦးဘတင် ၏ နှုတ်ပြော စကားများမှိုင်း ထုတ်နှုတ် စုပေါင်း၍ ရေးသားတင်ပြချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ့ သင်္ကြန်ပွဲ

“သင်္ကြန်”ဟူသည် စကားသည် သက္ကဋတာသာ၊ ပါဠိတာသာ စကားများမှ လာသည်ဟူ၍လည်း တချို့က ယူဆသည်။ အချို့ပညာရှိများက မူကား သင်္ကြန်ဟူသည် မြန်မာစကားသက်သက်ပင် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ သင်္ကြန်ဟူသည် ပါဠိသက္ကဋတာသာ ‘သင်္ကန္တ’သဒ္ဒါမှ ပျက်ပြား လာသည်ဟူ၍ ယူဆသူတို့၏ အလိုအရဆိုလျှင် ‘ပြောင်းရွှေ့ခြင်း’ ဟူသော အနက်ထွက်သည်ဟုဆိုသည်။ မြန်မာစကားသက်သက်၏အလိုမှ ‘ကောင်းကျိုးမင်္ဂလာ ကြွန်အင်္ဂါလက္ခဏာတို့ တိုးပွားလာရန် သုတ်သင်ဆေးကြောခြင်း’ဟူသော၊ တနည်းအားဖြင့် ‘ခေါင်းဆေးမင်္ဂလာ’ကိုပင် သင်္ကြန်ဟူ၍ ခေါ်ကြောင်း အမှတ်အသား ပြုရပေသည်။

စင်စစ်ဆိုရသော် ‘သင်္ကန္တ’အနက်သည် ရွှေ့ပြောင်းခြင်း ဖြစ်ငြားအံ့၊ အနောက်မှသည် အသစ်သို့ တဖန် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းကို ဆိုလိုဟန် ထူပေသည်။ တနှစ်တာတွင် ရက်ဟောင်း၊ လဟောင်း၊ နှစ်ဟောင်းတို့သည် အသစ်ဖြစ်သော နှစ်သို့ ရွှေ့ပြောင်းခြင်းသဘောကို ဆိုပေသည်ဟု ယူဆရပေသည်။ သဘာဝအားဖြင့် ဆိုလျှင်လည်း သစ်ပင်ရေမြေတေးတောင်တို့တွင် သစ်ပင်တို့၌ ရွက်ဟောင်းများ ကြွေကျ၍ ရွက်သစ်များ ဝေဝေဆာဆာ ထွက်ပေါ်လျက် အသစ်သို့ တဖန်ပြောင်းလဲလာကြ ကုန်သည်ကို တွေ့ရသည်။ လူတို့ဟုတ်လည်း နှစ်ဟောင်းမှတစ်ဆင့် ချေးညွှန်များတို့ကို သုတ်သင်ဆေးလျှင်၍ အသစ်သို့ ပြောင်းလဲခြင်းမျိုးကိုပင် တသဘောတည်း ယူဆပြီး ဦးခေါင်းဆေးလျှင် ပြုကြကုန်သည်ကိုပင် သင်္ကြန် ကျ

သည်။ သို့မဟုတ် သင်္ကြန်ခေါ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဘုရင်မင်း မြတ်
များအဘို့တွင်မူ ဦးခေါင်း ဆေးလျော်သည်ကိုပင် သင်္ကြန်တော် ခေါ်
သည်ဟု ဆိုကြကုန်သည်။

စင်စစ်အားဖြင့် ဆိုသော် တနှစ်တွင် ၁၂ လ ရှိသည့်အနက်၊ တလ
တာကုန်ဆုံးလျက် လအသစ်သို့ ကူးပြောင်းတိုင်းကို သင်္ကြန်ကျသည်ဟု
ခေါ်နိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် တနှစ်တွင် ၁၂ သင်္ကြန် ရှိရပေမည်။

ရှေးအခါက ဘုရင်မင်းမြတ်တို့သည် မင်းအဖြစ်ကိုယူ၍ ဘိသိက်ခံယူ
ခါနီးတွင် သင်္ကြန်တော်ခေါ်ရမိ ထုံးတမ်းရှိသည်။ အချို့လည်း ဖုသျှ
နက္ခတ်သည် တနင်းလာနေ၌ မွန်းတည့်သည့်အခါ မျိုးဖြစ်သော ပြာသိုဇာ
တွင် သင်္ကြန်တော်ခေါ်လေ့ ရှိသည်။ တချို့ ဘုရင်မင်း မြတ် တို့သည်
တလလျှင် တကြိမ်ကျ သင်္ကြန်တော် ခေါ်တော်မူကြသည်။ ထိုအကြောင်း
များကိုတောက်ထား၍ ရှေးမင်းများလက်ထက်တော်အခါများက သင်္ကြန်
ဟူသည်မှာ 'ဦးဆေးမုဂ်လာ' ပြုခြင်းကိုပင် ဆိုလိုကြောင်းမှာ ထင်ရှား
သော့သည်။

နန်းစလေ့ ထုံးတမ်းများအရ ဆိုသော် သင်္ကြန်တော် ခေါ်ခြင်း၊
သို့မဟုတ်ခေါင်းဆေးမင်္ဂလာပြုခြင်း သုံးမျိုးရှိသည်။ တလတကြိမ်ဖြစ်စေ၊
ရက်သတ္တပတ်တကြိမ်ဖြစ်စေ၊ ရိုးရိုး ခေါင်းဆေးခြင်းမျိုးကို 'ပကတိသင်္ကြန်'
ဟူ၍ ခေါ်သည်။ ဂြိုဟ်စီးဂြိုဟ်နင်း မကောင်းသော အတိတ် နိမိတ်များ
ပပျောက်၍ ဘုန်းတော်မင်္ဂလာ ထိုးပွား စိမ့်သော ငှာ ၎င်း၊ နိုင်ငံတော်
အကျိုး ဖြစ်ထွန်းစေအံ့သောငှာ ၎င်း၊ ပြုသော သင်္ကြန်တော်မျိုးကိုကား
'သင်္ကြန်တော်လ'ဟူ၍ ခေါ်သည်။ ထီးနန်းကို သိမ်းမြန်း စိုးဆောင်တော်
မူသည့် အခါမျိုး၊ ကျက်သရေတော် မင်္ဂလာ ထိုးပွားရန် ပြုလုပ်ရသော
သကလာဘိသိက်တော်ခံသည့် အခါမျိုးတွင်ကား 'မဟာသင်္ကြန်တော်ကြီး'
ကို ခေါ်တော်မူရပေသည်။

ထိုအခါမျိုးတွင်မူ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် နိုင်ငံတော်အစွန်းရှိ မင်း
မူမတ် ပရိသတ်အပေါင်း၊ နိုင်ငံတကာ မင်းအပေါင်း၊ စော်ဘွားစော်ခံ
အပေါင်းမှ စ၍ ဖိတ်ခေါ်တော်မူပြီးမှ သကလာ ဘိသိက်တော် မခံယူမီ
မဟာသင်္ကြန်တော်ကို ခေါ်ရပေသည်။ သင်္ကြန်တော် ခေါ်ရာတွင်လည်း
အတွင်းတော်၌ ခေါ်ခြင်းမျိုး၊ နန်းတော် အပြင်အပ ကျယ်ဝန်းသော
နေရာပြင်ကို ရွေး၍ ခေါ်ခြင်းမျိုး ရှိပါသည်။

သင်္ကြန်တော်ကို ခေါ်ယူမည့် မဏ္ဍပ်များကိုလည်း ဆောက်လုပ်၍
 အဆင်သင့်ပြုလုပ်ထားရသည်။ ဥပမာ-ဂြိုဟ်ကြီး ကိုးပါး၏ အရုပ်များကို
 သရဇ္ဇေကျမ်း၊ ဇောတိသတ္တကျမ်း ထွက်နှင့် လျော်ညီအောင် ထုလုပ်မည့်
 သစ်သားများကို ရွေးချယ်၍ ရုပ်ပုံသဏ္ဍာန်ကိုလည်း ကျမ်းဂန်နှင့်ညီအောင်
 ပြုလုပ်ထားရသည်။ ယင်းဂြိုဟ်ရုပ်များကို ဆိုင်ရာ သင်္ကြန် တဲမဏ္ဍပ်များ၌
 တခုစီထားရသည်။ သင်္ကြန်တော် ခေါ်မည့်အချိန် ကျေးဇူးတင်သောအခါ
 ဘုရင်မင်းမြတ်သည် သန့်စင်စွာသော အဝတ်ကို ဝတ်ဆင်၍ တနင်္ဂနွေ
 ဂြိုဟ်မင်းရှိရာ သင်္ကြန်နန်းမှစ၍ ဂြိုဟ်ကြီး ၉ ပါးထားရာ မဏ္ဍပ်များသို့
 တလှည့်စီဝင်၍ သင်္ကြန်တော် ခေါ်ရသည်။ ထိုအခါ စည်ညှင်း ပတ်သာ
 များကို သာယာစွာ တီးမှုတ် ပူဇော်ကြရကုန်သည်။

ဤကား ရှေးပုဂ္ဂိုလ်ကျမ်း၊ သရဇ္ဇေစသော ကျမ်းများ၌ လာသည့်
 အတိုင်း ဘုရင်များ သင်္ကြန်တော်ခေါ်ရခြင်း အကြောင်းပေတည်း။

ဘုရင်မင်းမြတ်သည် သားတော်များ ဥားသျှောင်ထုံးသည့် အခါမျိုး
 ၌၎င်း၊ သမီးတော်များ နားထွင်းသည့် အခါမျိုး၌၎င်း၊ သင်္ကြန်တော်ခေါ်
 ရရှိ ထုံတမ်းရှိသည်။ မိဖုရားများကိုပင် မဟေသိ ဘိသိက်မြှောက်ခါနီး၌
 သင်္ကြန်တော်မဏ္ဍပ်တွင် သင်္ကြန်တော် ခေါ်ရသည်။ ရွှေဘိုဘုရင်သည်
 မိဖုရား ၃ ပါးနှင့်အတူ တကြိမ်တည်းပင် သင်္ကြန်တော်ခေါ်၍ မဟေသိ
 ဘိသိက်မြှောက်ပြီးလျှင် ထီးနန်းကို သိမ်းတော်မူဘူးသည်။

သုတသောမ ဇာတ်တော် တွင် သုတသောမမင်းကို ပေါ်ရိသာဒသည်
 ဖမ်းယူမည့် ပြုသည့်အခါက မဟာသုတ သောမမင်းသည် ဖုသျှန်ကွတ်
 နှင့် တနင်းလဲ ဂြိုဟ်တို့ ပူးယှဉ်ချိန် ပြာသိုလ၌ ရွှေနန်းတော်၏ အပြင် မိဂါ
 ဇီန်ရေကန်တွင် အချွေအရံများနှင့် သင်္ကြန်တော် ခေါ်နေသည့်အချိန်ပင်
 ဖြစ်သည်။ မိမိဆရာဖြစ်သော သုတသောမမင်းကို ပခုံးအပေါ်၌ ထမ်း၍ ဖမ်းယူ
 သွားသည့်အခါခေါင်းလျော်ထားသော ဆံပင်မှ ရေခေါက်တို့သည်အသား
 ပေါ်မှာဖြတ်၍ လိမ့်ဆင်းလာပြီး ပေါ်ရိသာဒ၏ ခြေသလုံးပေါ်သို့ စီးကျ
 သည်ကို ပေါ်ရိသာဒက သုတသောမမင်းအား မျက်ရေကျသည်ဟုထင်မှတ်
 ပြီးလျှင် “ပညာရှိဖြစ်ပါလျက် သေဘေးကိုကြောက်ရွံ့၍ အဘယ်ကြောင့်
 ဝံ့ရပါသနည်း” ဟု မေးသည်ဆိုကြောင်းကို တွေ့ရသည်။ တကြောင်းလည်း
 မဟာသုဒဿနမည်သော စကြာမင်းသည် ပန္နရသီဥပုသ်နေ၌ တသိန်း
 သော ဥစ္စာတို့ကိုစွန့်၍ အိလျှူကြံ ပေးပြီးလျှင် ၁၆ လုံးသော နံ့သာရည်
 တို့ဖြင့် သင်္ကြန်တော်ခေါ်ကြောင်း မဟာသုဒဿနသုတ်၌လာသည်။ သိဝိ

ရာဇ ဇာတ်တော်၌လည်း သိဝိမင်းသည် သ ကြံနိတော်ခေါ်ကြောင်း လာရှိ
သည်။

ထိုသည်တို့ကိုထောက်၍ ရှေးမင်းများသည် သ ကြံနိတော် ခေါ်တော်
မူကြကြောင်းမှာ ထင်ရှားသည်။ ဤအကြောင်းများကို ထောက်ထားပြန်
ပါလျှင်လည်း 'သ ကြံနိ' ဟူသည်မှာ စင်စစ်အားဖြစ် 'ခေါင်းဆောင်လာ'
ပြုခြင်းပင် ဖြစ်သည်မှာ အထင်အရှားပင် ဖြစ်တော့သည်။

ရှေးမင်းတို့၏ ထုံးတမ်းအရဆိုလျှင် သ ကြံနိတော်ခေါ်သည့် အချိန်
အခါ၌ ဆင်ရဲသားများအား ပေးလှူခြင်း၊ သူတော်ကောင်းများအား
ပေးလှူခြင်း အမျိုးမျိုးကို ပြုလုပ်ကြသည်။ ဘုရင်များ ခေါင်းဆောင်မင်္ဂလာ
ပြုသည့်အခါ၌ မော်လမြိုင် မုတ္တမ အနီးရှိ ပွန်စလိုင်ရေမျိုး၊ ဘုတ်တစ်ခွ
ရေမျိုး၊ ဂင်္ဂါရေမျိုးစသော ရေများကို ခပ်ယူသုံးစွဲတော်မူကြသည်။ ဂင်္ဂါ
မှရေကိုမူ ဂင်္ဂါမြစ်တည်ရာ ဒေသရှိ မဟာမိတ်များထံမှ တောင်းယူ၍
စုဆောင်းထားကြရသည်။ ဘုတ်သစ်ခွရေ ဟူသည်မှာကား မန္တလေးမြို့
အရှေ့ ကန်တော်ကြီးရွာ အရှေ့ ဖက်ရှိ ဘုတ်ရွာတွင် သစ်ပင်ကြီးတပင်သည်
ခွဆုံကြီးတခုဖြစ်နေပြီး ယင်းခွဆုံ၌ အင်တိုက်သို့သော အခွက်ကြီး၌ နှစ်ရှည်
လများက တင်ရှိနေသေးရေသည် ရှိသည်။ ထိုရေကို အမြတ်တနိုး ပြု၍
ဘုတ်သစ်ခွရေဟု ခေါ်သည်။ ထိုရေမျိုးအပြင် ချင်းတွင် မြစ်၊ ရောဝတီ
မြစ်၊ သလ္လာဝတီမြစ် အစရှိသည့် မြစ်များမှ ရေအချို့ မျိုးတို့ကို စုပေါင်း
သိမ်းဆည်း၍ သ ကြံနိတော်ခေါ်မြဲဖြစ်သည်။

ဘကြီးဘော်ဘုရား လက်ထက်အခါက ထိုကဲ့သို့ သ ကြံနိတော်
ခေါ်တော်မူရာတွင် သ ကြံနိနန်းများ၌ အဆင်သင့်ထားရှိသော စိန်ဆိုင်း
မြဲဆိုင်းများက မဟာသ ကြံနိတော်ဘွဲ့ကို သိဆိုတီးမှုတ်ကြရသည်။ ထိုအခါ
က မြဝတီမင်းကြီး ဖွဲ့ဆိုသော သ ကြံနိတော်ဘွဲ့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်
သည်။

“သကြံနိတော်မင်္ဂလာ၊ ကောင်းခြံရက်မြတ် သီတဂူသော်တာ။ ကြံ့ထို
ကာ ကြယ်ညိုလာ ရှေ့ဝန်းနတ်ကယ်နှင့်လေး။ သေဝင်ဒီပါ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ပြာသာဒ်တော်
စဝယန်၊ မြေမွန်များခင်း၊ ရှေ့ရင်းရပ် သေန်။ တောင်မိဘနယ်လေး၊ မိုးညွန့်
ဦး၊ သိကြားရေစင်၊ မြသွင်အင်၊ အိမ်ရှင်တော်ရင် ကျားသည်နှင့်လေး။ ရည်ယ
မုန်လျှိုမြီး၊ ရေသိင်္ခါ၊ တလ္လာသန္ဓေ၊ မြစ်ဝေးကင်းလွတ်စွာ၊ မန္တန်ဂါထာသေ၊
သျှန္တိသာသိဦး၊ ရွှေနှုတ်ကယ် မြက်ဖေါ်၊ မြတ်ပရိတ်စတင်၊ မျှိုခေါ်လေယျာ
ဘိဇယနှင့်လေး။ ဗွေဂီရိငယ်ကလျှံညို ငယ်ပင်စည်၊ ကရော်မြဲသွေး လက်နွေး
ခုနှစ်မည်။ မြညိုငယ်စံတည့်လေး၊ ရင့်နှောင်းဖက်သက်၊ အုံတုံပင်ဝါ၊ ပရန္တဝါ၊
ဂန္ဓာမွှေးမျိုး ဖက်ပါလို့လေး။ ဤရောင်ခြည် ခက်ပါသည်။ မွန်းချက်ကယ်မိမာန်

သင်္ကြန်တော် နန်းမှာတည်လေး၊ ကြီးတန်ငယ်ခိုင်းဝန်း၊ သင်းပင်းမိုလ်ပါ ရှိကြာ
လန်းတော့သည်”

ဤဘွဲ့သီချင်းကို ထောက်၍လည်း ကုန်းဘောင်ခေတ် ဘကြီးတော်
ဘုရား လက်ထက်တော်အခါက သင်္ကြန်တော် ခေါ်ရာတွင် မည်သို့မည်ပုံ
ဆောင်ရွက်ကြသည်ကို သိရှိမှတ်သားရသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ကြတ္တိ
ကနက္ခတ်နှင့် လတ္တိယျဉ်သော တန်ဆောင်မုန်းလတွင် သင်္ကြန်တော်ခေါ်
သည်။

သင်္ကြန်တော် ခေါ်ရာ အရပ်သည် နန်းတော်၏ အရှေ့ဖက်တွင်
သင်္ကြန်မဏ္ဍပ်များဆောက်၍ ခေါ်ရသည်။ ထိုအခါ တောင်မုခ်ရှိရာနေရာ
က အိမ်ရှင်စည်များက တီးမှုတ်နေကြရသည်။ သင်္ကြန်တော် ခေါ်ရာ၌
အသုံးပြုသော အရေတို့မှာ ဂင်္ဂါရေမှစ၍ အုတ်ပင်၏အရေ၊ ပရေဝါရွက်၏
အရေ၊ ဖက်သက်ရေတို့ဖြစ်သည်။ သင်္ကြန်တော်နန်းမှာ ဂြိုဟ်ကြီး ၉ လုံး
အတွက် တဲနန်းမဏ္ဍပ် ၉ ဆောင်ရှိသည်။ ထိုသင်္ကြန်နန်း ၉ ဆောင်
ဗိုလ်ပါမျှမတ်တို့သည် ဘုရင်မင်းမြတ် သင်္ကြန်တော်ခေါ်ရန် မဏ္ဍပ်တိုင်း
သို့ ဝင်ရောက်လာသည့်အခါတွင် ရှိခိုးပွားဖွယ်ခြင်း ပြုကြကုန်သည်ဟု ဆိုလို
ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

သင်္ကြန်အခါတော်ကို နန်းတော်ရှိ ပုဏ္ဏားဖြူ၊ ပုဏ္ဏားညိုတို့က ပေဒင်
ကျမ်းများနှင့်အညီ တွက်ချက်၍ ပေးရသည်။ နန်းတော်တွင် ပေဒင်ကျမ်း၊
ဆန်းကျမ်း၊ နက္ခကျမ်းများ စသည်တို့၌ တဖက်ကမ်း တတ်မြောက်သည့်
မြန်မာလူမျိုး၊ ပုဏ္ဏားလူမျိုး ပညာရှိတို့သည် နှစ်စဉ်ပင် တွက်ချက်၍
မည်သည့်နှစ်တွင် ဝါထပ်မည်၊ မထပ်မည်၊ ဝါကြီးထပ်မည်၊ ဝါငယ်ထပ်
မည်၊ ရက်ငင်မည်၊ မည်သည့်ဂြိုဟ် အကောက်သွားမည်၊ အပြောင့်သွား
မည်၊ နေကြတ်မည်၊ လကြတ်မည်၊ ဝလျင်လျင်မည်၊ တော်လဲမည်၊ စစ်ဖြစ်
မည် စသည်တို့ တွက်ချက်၍ တိုင်းပြည်၏ အရေးအခင်းများ၊ လူထုကျန်း
မာရေး၊ စီးပွားရေးကောင်းမည် အကြောင်းအရာများကို ဂြိုဟ်မှာကြည့်၍
ပေဒင်ဟောစာတမ်းများ ရေးပြီး ဆက်သွင်းကြရသည်။ ဤဟောစာတမ်း
များကို ဘုရင်က တနှစ်လျှင် တကြိမ်ထုတ်ဝေ၍ တိုင်းပြည်ကို အသိပေး
ကြရသည်။ ဤဟောစာတမ်းများကို သင်္ကြန်စာဟူ၍ ခေါ်ကြသည်။

ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်တော်အခါက ပုဏ္ဏားညို အမည်ခံ ပုဏ္ဏ
ဟိတ်မှာ ပလိပ်စားချောင်းကို ရေးသည့် ဦးစဖျော် ဖြစ်သည်။ ရှေးအခါက
ပညာရှိကြီးတို့မည်သည် အနေအထိုင် အပြောအဆို ဇွတ်တရွတ်ရှိလှသည်။

ဦးဖျော်သည် ပညာရှိပီပီ စာကြည့်မနေသည့် အခါများ၌ စိတ်စိုက်မတ်
တတ် နေထိုင်တတ်သည်။ တခါတရံ ကြက်ပွဲတွင် နေရာမှမထ၍ နန်း
တော်ဝင်ရန် တပည့်များက သတိပေးရသည်ဆိုသည်။

သင်္ကြန်စာကို ရေးရန်အတွက် တွက်ချက်ကြရာ၌ မိုးမည်မျှကောင်း
မည် မကောင်းမည်၊ မိုးသုံးပါးလုံးဖြောင့်မည် မဖြောင့်မည်၊ မိုးဦး
ကောင်းမည် မိုးနှောင်းကောင်းမည်၊ စပါးနှံများ ကြွက်ဖျက်မည်၊
ပိုးဖျက်မည် စသည်တို့ကို စုံစုံလင်လင် တွက်ချက်နိုင်ရမည်။ ဤကိစ္စ
သည် အရေးကြီးသည်။ မည်သည့် အကောင်းမျိုး ဖျက်မည်ကို သိထား
နိုင်ပါက ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးများ ပြုလုပ်ထားနိုင်သည်။ ရှေးအခါက
လယ်များသို့ သလဘာခေါ် ကျိုင်းကောင်းများ၊ ဗုံးတောင်းတဲခေါ်
သော ခူးများ စသည်တို့သည် များစွာဖျက်ဆီးတတ်ကြသည်။ ထိုအထွက်
လယ်များမဖြစ်ထွန်းဘဲ တေ့မုတ်ခေါင်းပါး၍ သရေကြီးခိုင်းသည့် အခါ
မျိုးလည်း ရှိပေသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၅၈ ခုနှစ်တွင် ပဲခူးဖက်ရှိ ရိုးမတောင်တန်းမှ ဆင်းလာ
သော ကြွက်များသည် လယ်ယာ ကိုင်းကျွန်းများကို ဖျက်စီးသဖြင့်
အိမ်ရှေ့မင်း မင်းရဲကျော်စွာကိုယ်တိုင် စစ်တပ်နှင့် နှိမ်နင်းခဲ့ရတူးသည်ဆို
သည်။ ကြွက်တို့သည် အလုံးအရင်းကြီးလှ သဖြင့် တညတွင်းပင် လယ်ကေ
တသောင်းခန့်ကို ဖျက်ဆီး စားသောက်သွားကြသည်။ ထိုကြောင့် အလုံး
အရင်းအားဖြင့် လယ်တနုလုံး မဲမဲတုတ်နေသော ကြွက်တပ်ကြီးကို မင်းရဲ
ကျော်စွာဦးစီး၍ ဓားလှံများနှင့်သော စစ်တပ်က ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်
ကြရသည်။ သို့သော် ကြွက်များကို မနိုင်မနင်းရှိပြီး လက်လွှတ်အရှုံး
ပေးလိုက်ရဘူးသည်ဟု ရာဇဝင်တွင်ဆိုသည်။

ဤသို့သော အကြောင်းများကြောင့် သင်္ကြန်စာကို ပညာရှိများက
တွက်ချက်ရေးသားဆက်သွင်း၍ တိုင်းပြည်က သတိထားစရာအချက်များ
ကို တိုင်းပြည်ကိုကြိုတင် သတိပေးရသည့်အတွက် ဘုရင်ကိုယ်တိုင်က
သင်္ကြန်စာကို ထုတ်ပြန်ဘို့ လိုပေသည်။

ပုဏ္ဏားပညာရှိ လူပညာရှိများ တွက်ချက်၍ ဆက်သသော တနုစစ်
တားဟောစာတမ်းကို ဘုရင်သည် သာသနာပိုင် ဆရာတော်အား ပြသရ
ပေသေးသည်။ သာသနာပိုင်ဆရာတော်ကလည်း ပညာရှိများ တွက်ချက်
ပူဆပ်နှင့် ကိုက်ညီ မကိုက်ညီကို တဖန်ညှိနှိုင်း၍ သင့်မြတ်လျှင် ယင်းဟော
စာတန်းကို ဘုရင်အား ထုတ်ဝေရန် အကြံပေးရသည်။

အချို့ တိုင်းပြည်အစွန်အဖျား ကျရောက်၍ ဘုရင်၏ သင်္ကြန်
 ဟောစာတမ်းကို လက်လှမ်းမမီသော အရပ်ဒေသများတွင်ကား နယ်လှည့်
 ၍ ဆန်ခံကွက်ကြသော ပုဏ္ဏားများက မိမိတို့ဘာသာ တမ္ပိုးတဖုံ
 တွက်ချက်၍ မိုင်းခိုင်းစက္ကူပေါ်တွင် ရေးသားယူဆောင်လာကြပြီးလျှင်
 ရွာတွင်းသို့ ဆန်ခံသည့်အခါ၌ ယင်းဟောစာတမ်းကို ပေး၍ အဖတ်ခိုင်း
 ကြသည်။ စာတတ်သူက ဖတ်ကြားပြီး အနားမှ ရွာသူရွာသားများ
 ဝိုင်း၍ နားထောင်ကြသည်။ ဤသို့နားထောင်ရင်းပင် ဟောစာတမ်းပါ
 အချက်အလက်များကို နားရေဝကြ၍ ဤနှစ် ဘာဖြစ်မည်၊ လထပ်မည်၊
 ရက်ငင်မည်၊ မည်သူတို့ ရောဂါများမည်၊ ကျွဲနွားအသေအပျောက်များ
 မည်။ မြေပေါ်မည်။ သကြားမင်းသည် မည်သည့် သတ္တဝါကို စီး၍ဆင်း
 မည်၊ ဆင် ရာတွင် မည်သည့်လက်နက်ကိုကိုင်မည် စသည်တို့ကို လေ့လာ
 မှတ်သား ထားကြရကုန်သည်။

ဤသို့အားဖြင့် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်သူတို့၏ တာဝန်
 ဝတ်စားရာတွင် တိုင်းသူပြည်သား ဆင်းရဲသား လယ်သမားများအတွက်
 ပညာရှိများ တွက်ချက်ထားသော ဟောစာတမ်းအရ မည်သို့ဖြစ်မည်၊
 လယ်ယာကောင်းမွန်အောင် မည်သို့ထွန်းရက်ရမည်။ မည်သည့်အချိန် မည်
 သည့် သီးနှံပျိုးကို စိုက်ရမည်။ စသည်တို့ကို အကျယ်တဝင့် ဟောစာတမ်း
 ထုတ်၍ အကြံပေးခဲ့ကြရသည်သာဖြစ်သည်။ ဘုရင်ဟူသည်မှာ ဆင်းရဲသား
 များ ဘယ်လိုခနနေ မိမိချင်းသာလျှင်ပြီးသည်ဟူ၍ သဘောမထားရပေ။

ထို့ကြောင့် မန်လည် ဆရာတော်သည် ဤအချက်မျိုးတွင် ဘုရင်
 မင်းမြတ်များ ပေါ့လျော့ မနေထိုင်ရအောင် ‘မသဒေဝလင်္ကာသစ်’တွင်
 ဤသို့ရေးသားထားသည်။

“ထိုမှတစ်ဆစ်၊ မင်းဝန်ဖြစ်သား၊ နှစ်သစ်ပြောင်းကူး၊ နှစ်ဟောင်းကျူး၍၊
 တန်ခူးတာကုန်၊ ကဆုန်ဘာဘက်၊ နွေတာရက်တည့်၊ တွက်ချက်အမှန်၊ ခါ
 သင်္ကြန်နှင့်၊ အာသင်္ဂနှစ်ပါး၊ ပိုင်းခြားမျှော်ရှု၊ မာတုခတ်ဟု၊ လဲနှစ်ခုဖြင့်၊ ရှင်မူ
 ရှင်လို၊ ဝါဆိုဝါကပ်၊ လက်ထပ်ရက်ငင်၊ ဆင်ခြင်နှိုင်းဆ၊ အမ္မဝါသီ၊ ပုဏ္ဏမီ
 နှင့်၊ ထိထိမိမာသီ၊ နက္ခတ်စန်းယှဉ်၊ အစဉ်မလွဲ၊ နေဂ စွဲ၍၊ ခေါ်မြို့မွန်းရိပ်၊
 နတ်အိမ်နတ်နိုး၊ ကျင့်မျိုးပညတ်၊ အရပ်ရပ်တည့်၊ ကျင့်အပ်မဟုတ်၊ ဥပုသ်ပဝါ
 ရဏာ၊ မှန်ကန်စွာထား”

စသည်ဖြင့် ရှင်ဘုရင်သည် ဆင်းရဲသားများအတွက် တနှစ်တာလုံး ကြို
 တင်သိရှိနိုင်တို့ လုပ်ငန်းများ၊ အကျိုးအပြစ်များကို သတိပေးကြရသည်။
 ထိုမျှမကသေး

“မုန်းစားဆော်ညွှန်း၊ မိန့်ပြဋ္ဌာန်း၍၊ တိုက်တွန်းမစေသွ၊ မဆေ့စေနှင့်၊ မရေမရာ၊ နှိုးဆော်ပါလည်း၊ အခါမရောက်၊ ကျိုးမမြေ့ဘူး၊ မိုးသောက် ကြက်တင်၊ နေဝင်ကောက်လှမ်း၊ ဥဒါန်းမကျေ၊ ဆိုသောတွေလည်း၊ ခွဲဝမှတ် ရာ၊ နှစ်ကောဇာတွင်၊ အတာပြောင်းဘက်၊ နောက်တရက်က၊ စ၍တွက်ချိန်၊ ပြကွဲဒိန်ဝယ်၊ သုခ္ဓိုန်များကြွယ်၊ ရာလေးဆယ်လျှင်၊ ပြည့်ကယ်သောအခါ၊ နံကာခေါ်ထ၊ ဝါခေါင်းလှံ၊ လင်းစရာောင်ခါ၊ အရှက်လာဝယ်၊ ကြတ္တိ ကာ ဗွေထိပ်၊ လှည့်လာရိပ်၍၊ ဖျောက်ဆိပ်မွန်းမတ်၊ မည်သတတ်ရှင့်”

အစရှိသောစာပိုဒ်ကို ရေးသားခဲ့သည် (အကျယ်ကြည့်လိုပါမူ မဃ ဒေဝ လင်္ကာ အပိုဒ် ၂၇၅ နှင့် ၂၇၆ ကိုကြည့်ပါလေ)

ဤကား ရှေးမင်းများက မည်သို့သော အမှတ်အသားနှင့် မည်သို့ တွက်ချက်၍ တိုင်းပြည်အား လုပ်ငန်းဆောင်တာများကိုလုပ်ဖို့ တိုက် တွန်း နှိုးဆော်ပုံများကို ရှေးမူအရ ဆရာတော်ကရေးထား ထဲ သွင်းခဲ့ ခြင်းဖြစ်သည်။ ဆရာတော်၏ အဆိုအရဟူသျှင် ရှေးမင်းများလက်ထက်က လယ်သာကိုင်းကျွန်း လုပ်ရာ၌ အောက်ပါလုပ်ငန်းချ မှုကို လိုက်နာကြ ရသည်။

သင်္ကြန်တက်ပြီး နှစ်ဆန်းတရက်ကစ၍ ရေတွက်သျှင် ရက်ပေါင်း ၁၄၀ ပြည့်သောအခါ၌ ဝါခေါင်လပြည့်သည် ထိုနံနက် အရှက်ဘက် တွင် ကြတ္တိ ကာနုကွတ်ကို ကောင်းကင်တွင် မြင်ရသည်။ ၎င်းကိုကြတ္တိ ကာ မွန်းတည့်သည်ဟု ဆိုသည်။ နှစ်ဆန်းတရက်မှ ၁၅၄ ရက်ပြည့်သော တော်သလင်းလ၌ ကန်ဆင်းမိုး ရွာသည်။ ဖျောက်ဆိပ်မိုး ဟုလည်း ခေါ် သည်။ ထိုအခါ နှမ်းကြဲရသော ကာလတည်း။

ရက်ပေါင်း ၁၈၀ ပြည့်သောအခါတွင် ဖျောက်ဆိပ်မွန်းလွဲ၍ သန်တူ လရောက်သည်။ သရဝန်နုကွတ် မွန်းတည့်သည်။ ထိုအချိန်သည် ကောက် သားဝင်သော ကာလဟု သိရမည်ဟု ဆိုသည်။ ကောက်ပဲ ထဲတွင် ကောက်သားများ ဝင်ကြသည် ကို ဆိုသည်။ ရက်ပေါင်း ၂၂၅ ရက် ပြည့် သောအခါ တန်ဆောင်မွန်းလသွိုးရာ နံ၍ ကထိန်ခင်းကြသည်။ ဖျောက် ဆိပ်မြေလူးချိန်ဟု ခေါ်သည်။ ဖျောက်ဆိပ်မြေလူးသည်ဟုရာ၌ ဖျောက် ဆိပ်ကြယ်သည် ဖျောက်လုနီး မြေကြီးနှင့်တညီတည်း မိုးကုတ်စက်ဝိုင်း ပေါ်တွင် မြင်ရခြင်းကိုခေါ်သည်။

ရက်ပေါင်း ၂၄၄ ရက်ဖြစ်သော နတ်တော်လတွင် ရှင်တုရင်သည် မိမိ၏အဝတ်အစားကို အစစ်ပြင်ဆင်၍ ဝတ်ရသည်။ မင်းပျားမတ်ဘို့အား လည်း ထိုက်တန်သည့် အဝတ်အစား အဆောင်အယောင်ကိုပေး၍ ချီးမြှင့်

ရသည်။ ထိုသို့ အသစ်ထပ်မံပြင်ဆင်၍ အဝတ်အစား ဆင်ယင်သည့်ပွဲကို ရှေးအခေါ်အားဖြင့် 'ဖျဉ်ထပ်ပွဲ'ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအခါ ဘုရင်သည် နန်းတော်အနီး အဆောက်အဦတိုင် ဘောင်းတော်ဟောင်းကို စွန့်ရသည်။ ယင်းနေရာတွင် ဘုရားတည်ရသည်။ ယခင်က ထိုဘောင်းတော်စွန့်ရာ နေရာမျိုးကို ဘောင်းတော်ကျဘုရားဟူ၍ ဘုရားများ တည်တတ်ကြသည်။ ထိုနေ့က သံမြိတ်လွှာ၍ နဂါးနေရောင် လွတ်သည်။ အဂတ္တိကြယ် နေရောင်လွတ်သော် မိုးရွာသည်။ နှစ်ဆန်းတရက်နေ့မှ ရက်ပေါင်း ၂၅၀ ရက်သို့ရောက်သော် ပြာသိုလသို့ဝင်၏။ နဂါကြယ် နေရောင် ကင်းလွတ် သည်ဆိုသည်။ ထိုအခါကား မုရင်းစပါးမျိုး စိုက်သောအခါတည်း။ ထိုအခါ မှစ၍ ရှေ့တွင် နှစ်ဆန်းတရက်နေ့မှ ရက်ပေါင်း ၃၁၀ ရက် ဝင်သည့် အခါ တပို့တွဲလသို့ရောက်၍ မုရင်းစပါး ကောက်သားဝင်ချိန်ဖြစ်သည်။

ဤကား ရှေးမင်းမြတ်များသည် လယ်ယာနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သည့် အချိန် မည်သည့်သီးနှံမျိုးကို စိုက်ရမည်။ မည်သည့်အချိန် ရိတ်ရမည် စသည့် လယ်သမားများ သိသင့်သိထိုက်သော လယ်လုပ် နည်းချ် သတိပေး နှိုးဆော်ချက် စာတမ်းများကို ရေးဆွဲ၍ ဆင်းရဲသား လယ်သမားများ၏ အကျိုးအတွက် သင်္ကြန်စာများ ထုတ်ကြရသည်။ လယ်သမား လောက ကို အထူးဂရုစိုက်၍ ပြုပြင်ပေးခြင်း၊ နှိုးဆော်တိုက်တွန်းခြင်း၊ အကျိုး အပြစ်ကိုရှု၍ တိုင်ပြည်အတွက်၊ ဆင်းရဲသားများအတွက်၊ ထိမ်းသိမ်း စောင့်ရှောက်လျက် ရှိကြကြောင်းမှာ ထင်ရှားလှသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားသည် သင်္ကြန်စာ၊ သင်္ကြန်ဟောစာတမ်း များကို ပုဏ္ဏားတော်များအား တွက်ချက်တင်ပြစေသည့် အခါတွင် ရှေးကာလ အခါမှစ၍ သင်္ကြန်စာများ၌ ဖော်ပြပါရှိကြသော အရုပ်များအကြောင်း ကို ပညာရှိတို့အား မေးတော်မူတူးသည်။

တနှစ်လျှင် သိကြားမင်းသည် အမျိုးမျိုးသော လက်နက်များကို လက်၌ကိုင်ဆောင်လျက်၎င်း၊ တနှစ်လျှင် တမျိုးစီ အားဖြင့် ကျွဲစီး၍၎င်း၊ နဂါးစီး၍၎င်း၊ ဂဠုန်စီး၍၎င်း၊ မြင်းစီး၍၎င်း စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးဖော် ပြလျက် ရှိကြသည့်အပြင်၊ သင်္ကြန်အရုပ်များ၌ ဗြဟ္မာမင်း ဦးခေါင်းပြတ် ကြီးတခုကို နတ်သမီးတို့က အလှည့်ကျကိုင်ထား၍ နေရကြောင်း စသည် တို့သည် မည်သည့်ကျမ်းက ထွက်သည့်အရာဖြစ်ကြောင်း သိလိုကြောင်း ဖြင့် အမေးတော်ရှိရာ မည်သည့်ပညာရှိ ပုဏ္ဏားတော်များကမူ မယ်မယ် ရှာ မပြောနိုင်ကြပေ။

ထို့ပြင်လည်း သင်္ကြန်အကျရက်၊ သို့မဟုတ် အကြတ်ရက်၊ သို့မဟုတ် အတက်ရက်သားတို့ အတာသင့်သည် ဟူရာ၌လည်း မည်သည့်ကျမ်း၏ အဆိုဖြစ်ကြောင်း အရင်းအစကို ရှာဖွေစေရာတွင် မည်သည့်ကျမ်းထွက် ဟူ၍မရှိဘဲ ပုဏ္ဏားတို့က ရှေးအစဉ် အလာ အတိုင်း ရေးကြခြင်းသာ ဖြစ်မည်ကို လျှောက်ထားကြသဖြင့် အိုးတော် မင်းတရားသည် များစွာ မကျေနပ်ခြင်း ဖြစ်ရလေသည်။

ထိုအကြောင်းများကြောင့် သက္ကရာဇ် ၁၁၅၁ ခုနှစ် တန်ခူးလပြည့်
ကျော် ၁ ရက်နေ့တွင် နာဂီမူးကိုစေလွှတ်၍ မောင်းထောင် သာသနာပိုင်
ဆရာတော် ဘုရားထံ လျှောက်ထား မေးမြန်းစေရာတွင် မောင်းထောင်
သာသနာပိုင်သည် ဇောတီသတ္တ၊ သရဒ္ဒေ အစရှိ သည့် ဗေဒင်ကျမ်းအမျိုး
ပေါင်း ၃၀ ကျော်တို့တွင် ရှာဖွေရာ၌ မည်သည့်ကျမ်းတွင်မှ အခိုင်အလံ
မတွေ့ရ ဖြစ်သောကြောင့် ဘုရင်မင်းတရားထံသို့ စာသွင်းရာတွင် မည်သည့် ကျမ်းတွင်မှ ဤအရပ်မျိုး အရေးအသား ထည့်သွင်းပါရှိခြင်းမျိုး မတွေ့ရ ကြောင်းနှင့် အတက်နေ အတာစားခြင်း ဟူသည်မှာလည်း မည်သည့် အချက်ကြောင့် မည်သူတို့ အတာစားကြောင်းကို ဗေဒင်ကျမ်းများ၌ အခိုင်အလံ မတွေ့ရကြောင်းတို့ကို မေတ္တာစာ ဆက်သွင်းလေသည်။

ဘုရင်မင်းတရားကြီးသည် သာသနာပိုင် တင်သွင်းသည့်အတိုင်း ထိုသို့ သင်္ကြန်စာတွင် ထည့်သွင်းကြသည့် အရပ်အမျိုးမျိုးနှင့် အတာစားခြင်း အကြောင်းများမှာ ကျမ်းထွက်နှင့် မညီညွတ်လှသဖြင့် မနှစ်သက်လှပေ။ သို့သော် ထိုကိစ္စမျိုးတို့မှာ ရှေးပဝေ သဏိကပင်လျှင် ပညာရှိအဆက်ဆက် တို့က လက်ခံလျက် ထည့်သွင်းလာကြသည်ကို ယခုလက်ထက်တော်ကြီး ကျမှသာ ဖျက်သိမ်းလိုက်ပါလျှင် နိုင်ငံတော်အတွက်၎င်း၊ တိုင်းနေပြည်သူ လူအများအတွက်၎င်း၊ မည်သို့အကျိုးဖြစ်မည်၊ အပြစ်ဖြစ်မည်တို့ကို တွေးဆ ကြံစည်သည်ရှိသော် ယခုကဲ့သို့ အရပ်များထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် အပြစ်လည်း မမြင်၊ အကျိုးကျေးဇူးလည်း မရှိကြောင်းမှန်ပေသည်။ သို့သော် ရှေး အစဉ်အလာ တရပ်ကို အိုးတော်မင်းတရားသည် ဖျက်လေခဲ့၏ဟူ၍ နောင် ဥဒါန်းမကျေစရာ ဖြစ်မည် ဟု စိုးရိမ်၍ မည်သို့မျှ မိန့်တော်မမူခဲ့တော့ပေ။

သင်္ကြန်အခါတွင် ဘုရင်မင်းမြတ်များ ခေါင်းဆောင်မင်္ဂလာ ပြုရုံမျှမက အပျော်အပါးအဖြစ် ရေပက်ကစားကြသည့် အလေ့မှာလည်း ရှေးအခါ ကပင် ကပိလဝတ်ပြည် သာကီမင်းများ လက်ထက်တော် အခါကစ၍ နန်းတော်ဝန်းကျင်တွင် မွေ့လျော်ပျော်ဘွယ်ရာ ရေကန်ကြီးများ တူးဖော် ပြီး ရေဖျန်းပက်ကစားကြသော သဘင်များ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်က အစပြု၍

ယခုတိုင်အောင် ထိုအစဉ်အလာကို မပျက်ယွင်းစေဘဲ ပြုလုပ်လာကြလေသည်။ ပုဂံရာဇဝင်တွင်လည်း နုရသီဟပတေ့မင်း လက်ထက် နန်းတော် မှုသည် မြစ်ဆိပ်တိုင်အောင် တဲနန်းများဆောက်၍ ရေကစားကြကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။ ဤအကြောင်းအရာများကို ထောက်၍ ပုဂံမင်းများ လက်ထက်ကပင်လျှင် သင်္ကြန်အခါ၌ ရေကစားသော အလေ့အထမျိုးသည် ရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုဘွယ်ရာ ဖြစ်တော့သည်။

သင်္ကြန်တော် ကျသည့်အခါ နန်းတော် အိမ်တော်များ၌ ရှေးမင်းများ၏ လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်များကား သင်္ကြန်ကျသည့်နှင့် တပြိုင်နက် အမြောက်သံပေးရသည်။ ရွှေနန်းတော်၊ လွှတ်တော်၊ ဗဟိုရံပင်၊ ဝင်းရုံး ၄ ရပ်၊ ရှေ့ရုံး၊ နောက်ရုံး၊ တရားရုံး၊ ရွှေမြို့တော် ဓာတ်တံခါး လေးရပ်တို့တွင် ညနေအချိန်၌ သံဃာတော် ၈ ပါးစီ ပရိတ်တော်ကို ရွတ်ကြရသည်။ နံနက်အချိန်တွင် သံဃာများကို ဆွမ်းကပ်၍ ပရိတ်ရေများကို ရှစ်ပါးပုဏ္ဏားတို့က မြို့လေထောင့်တွင် ပက်ဖျန်းကြရသည်။ နန်းအရပ်ရပ် စောင့်ကြပ်လျက်ရှိကြကုန်သော နတ်အပေါင်းတို့ကိုလည်း ပူဇော်ပသ တင်မြှောက်၍ ဧတီပုထိုး များကိုလည်း ရေသပ္ပာယ်ကြရသည်။ ဆင်းရဲသားမှစ၍ လူအပေါင်းတို့ကလည်း မသန်မပြန်သောရေကို မသုံးဘဲ သန်ပြန်သော ရေဖြင့်တဦးကိုတဦး ပက်ဖျန်းကြရန်ကိုလည်း နှိုးဆော်ရသည်။

သင်္ကြန်ပြောင်း အချိန်တွင်လည်း တံခါးတော်များရှိ အမြောက်များကို သုံးချက်စီ အမြောက်သံပေးမြဲ ပေးကြရသည်။ ဤသင်္ကြန်တော်အတွက် အမိန့်ကို ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ်က ဘုရင်မင်းမြတ် ထုတ်ပြန်တော်မူခဲ့သည်ကို လွှတ်တော်မှတ်တမ်း၌ တွေ့ရသည်။ ထိုအခါက သံချိုကိုင် ဆရာတဦးဖြစ်သူ ဦးဥာဏ်ကျယ် ကလည်း အောက်ပါအတိုင်း သံချိုဆိုထားသည်ကို တွေ့ကြရသည်။

“မင်းသမတရယ်တို့၊ ရင်းစကာ ဣန္ဒြာဦးဆီက၊ တာကူးရာသီဆုံးခွဲရင်၊ တွက်ကြီးကာ သုံးရာရက်တွင်မှ၊ လှောက်တသွယ် မြောက်ဆယ်ရက်မှတော့၊ ဘဝင်ဝေဟင်လျှံက၊ သနက်နဲ့ သင်္ကြန်ကျရတယ်၊ မင်းမင်းများဥပဒေ။

သောဠမြေဘုရင်ထီးရယ်တို့၊ စဉ်နိုးဖြော ကြီးကာစိုးသူမို့၊ တန်ခိုးရောင် မိုးတောင်သို့ လင်းသည့်ပြင်၊ မျှတပင် တို့ရှင်မင်းရယ်က၊ လက်တွင်းတော် ကာလမှာတော့၊ တွက်ဆကာ သင်္ချာတိုးလိုက်လျှင်၊ ထောင့်နှစ်ရာ သုံးဆယ့် ကြီးတွင်မှ၊ ရိုးရိပ်ပိုင် ဓာတ်တိုင်နန်းဆီက၊ မြေဘုံကို ဆွေစုံမြန်းခဲ့တယ်။ မန်းဘွဲ့ တောင်ခြေ။

အောင်သပြေ ညောင်ရေခိုးမှာလ၊ ပန်းမျိုးစုံစွာစိုက်ပါလို့၊ လက်ဝိုက် ကာ ကိုင်သင်ပ၊ ခိုင်တပင် ချစ်ဇနီးတွေနဲ့၊ စိတ်အကြံ ငိဋ္ဌာန်ပြီးတော့၊ ကြီး

ရင် ကေနှစ်ကယ်အို၊ သည်ခေတ်တွင် နှောင့်မစိုးရအောင်၊ ဖြောင့်မိုးသုံးချက်
ဖြင့် ကောင်းပါလိမ့်၊ ကေသာ ဂေဟာပေါင်းရယ်က၊ အေးသာယာ စေထွေးကာ
ဧကောင်းစေအို၊ အကြောင်းအတိတ်နမိတ်ပေ၊ ဗျ ဒိတ်ရွှေနှုန်း။

စိကြွမိသနယာချိ၍၊ ခါအမှီ ရာသီချက်ရာက၊ လှောက်တသွယ် ခြောက်
ဆယ်ရက်တွင်မှ၊ နံနက်အရုဏ်လင်းရင်ဖြင့်၊ စံရင်းအမ္ပုန်က၊ မြေပခု ပံသုန်သို့
ယွန်းခွဲလျှင်၊ လေးကျွန်းပိုင် ခရာခံ၍၊ ဆယ်နှစ်ဖြာ ခွါရံက၊ သုံးတန်ဆီ
အမြောက်သံပေးရတယ်၊ ရှေးမင်းတို့ထုံး”

ဤကား ရှေးအခါက သင်္ကြန်ကျပုံအကြောင်း သံချိုကိုင် ဆရာ
ဥာဏ်ကျယ် ရေးဖွဲ့သည့် သံချိုလေးချိုး ဖြစ်ပါသတည်း။

ရှေးမင်းတို့၏ ဆင်ဖမ်းကျုံးသွင်း အစီအရင်

ရှေးမြန်မာဘုရင်များ လက်ထက်တော်အခါက ဆင်ကျုံးသွင်း၍ အောက်
ယူသော အလအထာဘု ရှိခဲ့သည်။ မြန်မာဘုရင်တို့သည် ဆင်ဖြူရှင်
များဖြစ်လိကြသည်။ ဆင်ဖြူ ဆင်မ မြောက်မြားစွာတို့ကိုလည်း ပိုင်လို
သည်။ ရှေးအခါက ပေါ်ထွန်းခဲ့လေပြီးသော စကြာမင်းတို့ဘွင် စကြာ
ရတနာစ ဂူပါးကို ရရှိခဲ့သည်ဖြစ်ရာ ၎င်းတို့ထွင် ဆင်ဖြူ ရတနာသည်
လွန်စွာအရေးကြီးလေသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာဘုရင်တို့သည် ဆင်ဖြူ
များကို မရမက ရှာဖွေယူခြင်း၊ ယိုးဒယားဘုရင်ထံမှ ဆင်ဖြူများကို
တောင်းခံယူခြင်း စသည်ဖြင့် ဆင်ဖြူရှင်ဘွဲ့တော်ကို လွန်စွာမက်မောသည့်
အားလျော်စွာ အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံအချင်းချင်းပင် မကြာခဏ စစ်မက်ဖြစ်
ပွားရလေသည်။ မွန်ဘုရင်တပါးသည် ဆင်ဖြူရှင်ဘွဲ့ကိုခံယူလိုသောကြောင့်
ယိုးဒယားပိုင် ဆင်တကောင်ကို သွားရောက်ယူဆောင်လာခဲ့ရာတွင် ဆင်ဖြူ
မဟုတ်ဘဲ ဆင်ကျားဖြစ်နေသောကြောင့် ဆင်ကျားရှင်အမည်ကို ခံယူလေ
သည်။

မြန်မာပြည် ကုန်းဘောင်ဘုရင်များ လက်ထက်တော်တွင် တော၌
ပျော်ပါးကျက်စားနေသော တောဆင်ရိုင်းများကို အောက်မားတော်တို့
နှင့် အောက်ဝင်စေပြီးလျှင် ကျုံးတော်သို့သွင်း၍ ကျော့ဖမ်းခြင်း ပွဲသဘင်
တို့ ပြုလုပ်မြဲဖြစ်လေသည်။

ရှေးတို့မင်းလက်ထက် မြန်မာပြည်သို့ ရောက်ရှိလာသော အင်္ဂလိပ်
သံအမတ်တဦးက ဆင်ကျုံးသွင်းခြင်း အခမိ အနားကို ဓာတ်ပုံဖြင့် ရိုက်ကူး

ခွဲသဖြင့် ၎င်းရွှေဘိုမင်း လက်ထက်က ဆင်ကျုံးသွင်း အခမ်းအနားကို ဓာတ်ပုံတွင် ကျွန်ုပ်တို့တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ၎င်းဓာတ်ပုံကို မန္တလေးတက္ကသိုလ် ပြတိုက်၌ တွေ့ရှိလေသည်။

ဆင်ကျုံးသွင်းသည့် နေရာမှာ အမရပူ မြို့ဘော်၏ အရှေ့မျက်နှာ ဇောင်းကလေးကန်ဘက် နန်းတွင် တည်ရှိလေသည်။ ဆင်ကျုံးတော်ကို အမရပူရ ဒုတိယ မြို့တည်နန်းတည် ရွှေဘိုခင်တရားကြီးသည် ၁၁၉၉ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်တော်မူသည်။

ရွှေဘိုမင်းတရားကြီးသည် ဆင်ဖမ်းခြင်း၌ များစွာ ဝါသနာပါလှ သဖြင့် တခါတရံ ကိုယ်တော်တိုင်ထွက်တော်မူ၍ အောက်ငင်ခြင်းပြုသည်ဟု အဆိုရှိ သည်။ ဆင်တို့သည် နေ၏အရှိန်ပြင်းထန်ခြင်းကို မခံနိုင်သဖြင့် ရေကိုအခါခပ်သိမ်း အလိုရှိသည့်အတိုင်း ရေမျိုးမပြတ် တည်ရှိရာအရပ်တွင် နေထိုင်တတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဇောင်းကလေးကန်တော် အနီးရှိ နေရာသည် အလွန်သင့်သော နေရာဖြစ်သည့်ပြင် ဆင်ဖမ်းသဘင် ဆင်ယင် တော်မူရန်လည်း ရွှေမြို့ဘော်နှင့် အသွက်အဝင် မလှမ်းမကမ်း နေရာဖြစ် ၍ ဘုရင်မင်းတရား၏ နန်းတော်ဌာနလည်း ဖြစ်သည်။

ဆင်ကျုံးတော်ကား အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက် စတုရန်း ဖြစ်၍ တဖက်တွင် တဆယ်ငါးတာကျစီ ရှိသည်။ ၎င်းမြေထူကွက် အလယ်တွင် အနံ ၁၄ တောင်၊ အမြင့် ၁၀ တောင် ရှိသော အလယ်၌ မြေဖို့လောင်း၍ အတွင်းအပြင် အုတ်တုအုတ်ရိုးနှစ်ဖက်ညှပ်၍ လုပ်ဆောင် ဆပ်သော မြို့ရိုးတထပ်ရှိသည်။ ၎င်းအတွင်း တတားခွာပြီးလျှင် ကိုးတောင် ဆယ်သစ်ရှိသော ကျွန်းသစ်များကို တတိုင်နှင့်တတိုင် လူကကိုယ် ဝင်ထွက် သာရုံခွာ၍ ထောင်ဆွဲ ခေါင်းစည်းနှင့်တကွ တတိုင်လျှင် အနိမ့်အမြင့် နောက် ခံတိုင်တို့ သုံးလုံးကျစီ ပတ်လည် လေးမျက်နှာတွင် သစ်တပ် တထပ် လုပ်ဆောင်ရသည်။ ၎င်းအတွင်း မြေအလယ်ချက်တွင် အောက်ခြေ သံမဏိ သလင်း စိန်တောင်းခံ၍ ဥတိန္ဒနတ်ကွန်း လုပ်ဆောင်ရသည်။ ၎င်းဥတိန္ဒ နတ်ကွန်းကိုလည်း ဆင်တော် ကင်းလွတ်အောင် ပတ်လည်တဘာစီခွဲ၍ သစ်တပ်လုပ်ဆောင်ရသည်။ သစ်တပ်နှစ်ရပ်အကြား အကျယ်သုံးတာခန့် နတ်ကွန်းပတ်သယ် မြေကိုလည်း တေးဆင်ပိုင်းကို ကျုံးတွင်းသို့ ရောက် အောင်သွင်းပြီးနောက်၊ ကျုံးရရည်း အမှုထမ်းတို့ လှည့်ပတ်ပြေးလွှားကစား ပြုလုပ်စေရန် ညီညွတ်ကောင်းမွန်စွာ မြင်ဆင်ထားရသည်။ ဆင်ကိုကျုံး တွင်းသို့ မောင်းသွင်းရန် ဆင်ဝင်မောင်းခလုပ်ကို အနောက်မျက်နှာကတရု၊ အထွက် မောင်းခလုပ်ကို အရှေ့မျက်နှာကတရု လုပ်ဆောင်ရသည်။

ဝင်မောင်းခလုပ်ထားရာ အပြင် ဖက်ကလည်း အလျား ၃ တာခန့်
 ဝဲဖက် ယာဖက် နှင်ဖက်ညှပ်၍ ရဲလောင်းသစ်တပ် ဆောက်လုပ်ထား
 သည်။ ထွက်မောင်း၏ အပြင်ဖက်မှာ ကျွဲမြိုရိုးနှင့် ၂ တာခန့် ခွာပြီး
 လျှင် ကျော့ဖမ်းရမိသော ဆင်များကို ယဉ်ကျေးအောင် ချည်ထားရန်
 အိပ်လံဘုံညှပ်တိုင်းများနှင့်အတူ တောဆင်ရိုင်း တင်းကုပ်များကိုဆောက်
 လုပ်၍ အဆင်သင့် ထားရှိရသည်။

ဆင်ဖမ်းသတင်း အခမ်းအနားတွင် ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်တော်တိုင်
 ထွက်စံရှုစားတော်မူရန် ဘုံ ၇ ဆင့်ရှိသော ပြာသာဒ်နှင့်တကွ နန်းတော်
 ဆောင်များကို တောင်မျက်နှာ မြို့ရိုးကျုံးထိပ်က မြို့ရိုးပြင်သို့ဖွင့်၍ လုပ်
 ဆောင်ရသည်။ မြို့ရိုးပြင်သို့ ချဲကွင်လုပ်ဆောင်သော အဆောင်တော်များ
 ကို ပတ်လည်သစ်တပ် ကာရ လုပ်ဆောင်ရသည်။ မြို့ရိုးကျုံးထိပ် ပတ်လည်
 များမှာလည်း စိမ့်ကြီးမြိုင်ကြီးသဏ္ဍာန် ညိုညိုမှိုင်းမှိုင်း ဆိုင်းဆိုင်းဝေ
 ဆာရှိရန် သစ်ပင်များကို စိုက်ထားရသည်။

မြန်မာဘုရင်များ လက်ထက်တော်တွင် အောက်မားဝန်၊ အောက်
 မား စာရေးတို့ကို ခန့်ထား၍၊ အောက်မား အစုံအသင်း ၂၀ သင်းကို
 ဖွဲ့စည်းပြီးလျှင် ၎င်းအစုအဖွဲ့၊ အစီအရင်၊ အမှူးအကဲ၊ ရရည်းဆင်ရ၊
 အမှုထမ်းတို့ကို အသီးသီးနေမြေ၊ စားမြေ ပေးအပ်ချထား၍ အမှုထမ်းစေ
 ရသည်။ ၎င်းအစုအသင်း ၂၀ သင်းတွင် အောက်မား ဆင်မစီးရေ ၁၀၀
 ကျော်ရှိ၍ သွန်သင် ပြထားသောကြောင့် များစွာ ကျွမ်းကျင် လိမ္မာ
 ပါးနပ်လှသော ဆင်မများဖြစ်ကြသည်။

၎င်းအောက်မားအစု အသင်းတို့ ထမ်းရွက်ပုံမှာ တနှစ်အတွင်း
 ဝါတွင်း ၃ လမှာ တောသို့မဝင်ရ။ နေမြေကျေးရွာ စားမြေကျွန်း
 ကိုင်းများတွင်သာ အောက်မားတော် ဆင်မများကို ကျောင်းစား ကျွေး
 မွေးနေထိုင်စေပြီးလျှင် ဝါကျွတ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် တောဝင်စေရန်
 အောက်မားဆင်မများကို ဦးခေါင်းဆေးလျော်မြဲ ဆေးလျော်စေ၍ဥတိန္ဒ
 နတ်၊ မဟာပိန်းနဲနတ်၊ ဂဇာနာထနတ်၊ ပရမေသုရိန်နတ် စသော ၃၇
 မင်းနတ်တို့နှင့် နယ်ပယ်ရှင်၊ မြို့ရွာရှင်တို့အား အမှူးထမ်းတို့ကြီးကြပ်၍
 ပွဲသဘင်စုံများနှင့်တကွ တင်ကြားပသပြီးမှ အပေးမြို့ရွာ တောတောင်
 များသို့ အောက်မားများကို အသီးအသီး ခွဲဝေစေလွှတ်ရသည်။

အောက်မားဆင်တော်များ တောသို့ဝင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အစု
 အဖွဲ့ အမှူးအကဲ၊ ရရည်းဆင်ရ၊ အမှုထမ်းတို့သည် ကြီးလေးသော

စည်းစနစ်များကို စောင့်ထိန်း၍ ကြည့်ရှောင်သင့်သော ကိစ္စများကိုလည်း ရိုးရာအလိုက် ကြည့်ရှောင်ကြရသည်။

အောက်မားဆင်တော်များ တောသို့ဝင်သည့်နေ့ကစ၍ ပြန်မရောက် မီအတွင်း စိုက်ထူသားသော ထူးတိုင်မှာ ဆင်ထူးကိုတင်ထားခြင်းပြုရသည်။ အောက်မားဆင် ပြန်ရောက်သာသည့်အခါမှ ထူးတိုင်မှ ဆင်ထူးကိုချရ သည်။ ဆင်ထူးကို မချမီအတွင်း၌လည်း ဆင်အစု အသင်းဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ် စသည်တို့ကို မည်သည့်ပြစ်မှုကျူးလွန်သည် ဖြစ်စေကာမူ မင်းစေတို့က အလိုအလျောက် ခေါ်ဝင်ကိုင်ဆွဲခြင်း မပြုရ။ ဆိုင်ရာအကြီးအကဲ အအုပ် တို့ထံမှာသာ တောင်းခံခြင်းပြုရသည်။ အောက်မားများ တောသို့ဝင်နေ သည့်အတောအတွင်း ဆင်အစုအငန်း အရာရှိ အမှုထမ်းတို့နှင့်တကွ ၎င်း တို့၏သားမယားများသည် ဦးခေါင်းကိုဆေးလျော်ခြင်း၊ ဆံပင်ကို ဖား လျှားချ၍ နေခြင်း၊ အိမ်ဘူးသီး၊ ကင်းပုံသီးဟင်းများကို စားသောက်ခြင်း၊ ရက်တက်ပုန်းချည်ကို သူတပါးတို့ထံမှတောင်းယူခြင်း၊ မိမိက သူတပါးတို့ အားပေးကမ်းခြင်း၊ အိမ်ပေးအခမ်းအနား၊ အသုဘ အခမ်းအနားများ သို့သွားရောက်ခြင်း၊ လင်သည် အခြားမိန်းမကို မယားသည် အခြား ယောက်ျားကို ကျူးလွန်ခြင်းများကို မပြုလုပ်ရဘဲ ကောင်းစွာရှောင်ကြဉ် ရလေသည်။

တောတွင်းသို့ သွားရောက်လှည့်လည်၍ ဆင်အောက်ရန် ထွက်ကြ သူ အမှုထမ်းများတို့သည်လည်း အိမ်မှထွက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ရှောင် ကြဉ်အပ်သော အမှုကိစ္စများ အထူးရှိပေသည်။ ၎င်းရှောင်ကြဉ်ရန်တို့ ကိုလည်း အထူးလိုက်နာကြကုန်သည်။ ဥပမာဆိုလျှင် တောသို့ရောက် သည်နှင့် တပြိုင်နက် လက်ပန်းပေါက်ခတ်ခြင်း၊ ကျားကိုက်သော အသား များကို စားသောက်ခြင်း၊ ခန်းစွပ်စားခြင်း၊ ယောက်မကို အိုးထက်ကန် လန်တင်ထားခြင်း၊ အိုး၌စိုက်ထားခြင်း၊ ဆံပင်ကို ဆီးလိမ်း သပ်ခြင်း၊ အဝတ်ပုခိုးတို့ကို ဟိခိုခြေတပွမဲ့စေလျက် ဝတ်ဆင်ခြင်း၊ စီးဆင်ထက်မှ ကျင်ငယ်စွန့်ခြင်း၊ ဖရူသဝါစာပြောဆိုချင်းတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်သည်။ အကယ်၍ မရှောင်ကြဉ် နိုင်ငြားအံ့၊ တောဆင်သည် လူကို ဖမ်းဆီး ထိုးစွေတတ်ခြင်း၊ စီးဆင်ကပင် လူကိုချ၍ နင်းသတ်ခြင်းကြောင့် ရာည်း ဆင်ရဲ သားတို့တွင် အသက်အန္တရာယ် လွန်စွာများလေသည်။

ဤသို့အားဖြင့် ဆင်အောက်သူ ရာည်း ဆင်ရဲ အမှုထမ်းတို့သည် ကြပ်တည်းလှစွာသော စည်းကမ်းတို့ဖြင့် လှူရှည်၊ ဓားမ၊ ရေဖုံး၊ လွယ် အိတ်များကို ယူဆောင်လျက် စီးဆင်မုများကို စီး နင်းကာ တောသို့

ဝင်ကြရသည်။ သားလွတ်သားမျောဟု ခေါ်ဝေါ်သော အောက်မားတော် များကို တောဆင်သင်း ဆင်အုပ်ရှိရာ တောတောင်စိမ့်စမ်းများသို့သစ်ခက် သစ်စ၊ မြေတွင်ချ၍ လမ်းကြောင်းပြခဲ့ပြီးလျှင် ဝင်ထွက်ရှာဖွေ၍ တောဆင် ပေါက်များကို အောက်ဝင်ကြရကုန်သည်။

• အောက်မားတော်များမှာ စိမ့်စမ်းဂနိုင်း တောမြိုင်ကြီးရာ တောဆင် အုပ်များရှိသည့်နရာကို ရှာဖွေသွားခရက် အောက်ဝင်ရသဖြင့် ကာလ ကြာမြင့်သော် ယင်းသည့် အောက်မားတော်များ၌ တောဆင်ရိုင်းများနှင့် ကျ၍ရခဲ့သော ဆင်ငယ်ကလေးများ အရွယ်သို့ရောက်လာလျှင် ကျော့ဖမ်း ၍ ယူရပြန်သည်။ ၎င်းကို 'ခနက်ပလာ' ဖမ်းသည်ဟု ခေါ်တွင်လေသည်။ ၎င်းဆင်ငယ်ကလေးများကို ဖမ်းယူရန် အကြီးအချုပ် အစီအရင် ပြုရသော ဝန်ကို ခနက်ပလာဝန် ဟုခေါ်သည်။

ခနက်ပလာဝန်၏ လက်အောက်တွင် ခွန်အားမလနှင့် ပြည့်စုံသော ဆင်စွယ်စုံကြီး စီးရေ ၃၀ ကျော်ကို ဦးစီးနောက်ပဲ လှူကိုင်လွန်ပစ် အမှု ထမ်းတို့ စုံလင်စွာရှိစေရသည်။ ယင်းသည့်အမှုထမ်းတို့မှာ ဆင်ယဉ်ပေါ် တွင် က၊ ငယ်ကိုတင်၍ ၎င်း၊ က၊ အတွင်းရတနာ ၇ မည် လွန်ကြီးကို အခွေ လိုက် ပါရှိစေပြီးမှ ၎င်းဖက်သို့ မျက်နှာမူလျက်၊ နောက်ပဲ ထိုင် လွန်ပစ် သမား အမှုထမ်း က လိုက်ရသည်။ ရှေးဗူး လွယ်အိတ်၊ စားနပ်ရိက္ခာများနှင့် တကွ ယူဆောင်၍ မိုးလကုန်လျှင် တောသို့ဝင်ကြရသည်။ တောဝင်သည့် ကစ၍ ဆင်အုပ်များကို တွေ့ရှိအောင် ခြေရာခံလျက် လိုက်လံရှာဖွေရသည်။ တွေ့ရှိလျှင် ၎င်းဆင်းအုပ်ထဲ၌ လက္ခဏာမို့ ဆင်ချော ဆင်လှကိုရွေးချယ်၍ ဆင်ယဉ်တို့နှင့် ဝန်းဝိုင်းမိညှပ်ကာ ဆင်အုပ်မှထုတ်ကြရသည်။ ၎င်းဆင်ခွဲ ခွာ ထွက်ပြေးလေလျှင် မျက်ခြည်မပြတ်လိုက်၍၊ ဆီးကြိုဝိုင်းဝန်း၍ လွန်ပစ်အမှုထမ်းက ၎င်းစီးကွဲ ဆင်ရိုင်း ခြေအကြွတွင် ရတနာ ၇ မည် လွန်နှင့် လှမ်းကမ်း၍နိဆကာပစ်ရသည်။ ဆင်ရိုင်းခြေကို တွင်းစုံပိမိ၍ ပြေးသေးလျှင် ကြိုးရှည်လှန်ကာ လိုက်ကြရပြန်သည်။ လွန်ကိုတိုစေလိုလျှင် ကြိုးအလယ်လောက်တွင် ဆင်ယဉ်တစ်စီးကို နင်းထားစေရသည်။ ထိုအခါ တောဆင်ရိုင်းလည်း မရုန်းနိုင်ဘဲ ရပ်တန့်ကာ နေသောကြောင့် လွန်ကို လိုသလောက် တိုးအောင်ရုပ်သိမ်းရမည်။ ကြိုးကို နင်းထားသည့်ဆင်က ခြေကြွလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက်၊ တောဆင်သည် လွတ်အံ့နိုးနိုးနှင့် ပြေးမြဲ ပြေးလေသည်။

ဤကဲ့သို့ ခရီးတစ်ကြိမ်ကျော် နှစ်တိုင်ခန့် ပြေးပြီးနောက် တောဆင် လည်း မောပန်းလောက်ပြီးဖြစ်၍ ခိုင်ခံ့ လှ စွာ သော သစ်ပင်ကြီးကို

လွန်စကပတ်လိုက်လျှင် တောဆင်ရိုင်းသည် မရုန်းမပြေးဘဲ ရပ်တန့်နေ
 သည်နှင့်တပြိုင်နက် ဆင်ယဉ်များက ဦးစီးဘို့စေခိုင်းသည့်အတိုင်း ဆင်ရိုင်း
 ကို သစ်ပင်တွင်ကပ်၍ ညှပ်ထားပြီးမှ ရရည်းတို့က သားရေလွန်နှင့် မြေစွာ
 ချည်နှောင်ကြရသည်။ ဤသို့အစာဝတ်ထား၍ ရက်သတ္တပတ်မျှ နေစေ
 ပြီးမှ တစတစရေတိုက်ခြင်း၊ အစာကျေးခြင်းဖြင့် ဆင်ရိုင်းတို့သည် လူမြင်
 လူကပ်ခံခြင်း၊ ထိုနောက် လူစီးခံခြင်း၊ အနိမ့်အတုပ် အဆုတ်အတက်ကို
 တက်ခြင်းဖြစ်သည်နှင့် ဦးစီး နောက် ပဲတင် ၍ မင်းနေ ပြည် တော် သို့
 ယူဆောင်ခဲ့ရလေသည်။

ဤကား ရှေးမင်းတို့၏ဆင်ဖမ်းကျုံးသွင်းအစီအရင်ဖြစ်၍ မြန်မာမင်း
 ဟူသမျှတို့သည် ရတနာတပါး အပါအဝင်ဖြစ်သော ဆင်များကို ဖမ်းဆီး
 မွေးမြူလျက် စစ်မက်ဖြစ်ပွားသည့်အချိန်တွင် ဤဆင်များကိုပင် ဆင်တပ်
 မတော်ကြီး ဖွဲ့စည်း အသုံးပြုလျက်ရှိကြပေသည်။ သစ်လုပ်ငန်းအစရှိသည့်
 လုပ်ငန်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး လုပ်ငန်းများတွင်လည်း ဆင်သည်လွန်စွာ
 အရေးပါ အရောက်ပေသည်။

လွတ်လပ်သော ဗမာပြည်တွင် တိမ်ကောပပျောက်နေသော ဤဆင်
 ဖမ်း အစီအရင်မျိုးကို မြန်မာအစိုးရသည် ပြန်၍ အသက်ဝင်စေဘို့
 ကောင်းသည်ဟု ထင်မြင်မိသည်။ မြန်မာ့ တပ်မတော်ကြီးများတွင်လည်း
 ဆင်တပ်မတော်၊ မြင်းတပ်မတော်တို့ကို ဖွဲ့စည်းဘို့လိုအပ်သည်။ ခေတ်ဟောင်း
 စံနစ်များအနက် ကောင်းမြတ်သည့် စံနစ် အလေ့အထ ကို ပြန်လည်
 အားပေးဘို့ကောင်းလှသောကြောင့်၊ နှစ်များမကြာမီအတွင်း မြန်မာ့ ဆင်
 ထပ်မတော်ကြီးတပ်ကို စင်တမဲ့ တလူလူလွင့်လျက် စစ်ရဲစစ်မာန် ပွားနေ
 သည်ကို မြင်ရပါစေသောပုံဟု ဆုတောင်းပါသတည်း။

မြင်းခင်းသဘင်

မြန်မာတို့တွင် တဆယ်နှစ်ရာသီ တနှစ်လုံးလုံး ပွဲလမ်းသဘင်များ နှင့်သာ အပျော်အပါအဝင်များနေသည်။ ထိုအပျော်အပါး ပျားကြောင့် မြန်မာတို့၏ စိတ်ဓာတ်သည် လေလွင့်ပျက်ပြားပျင်းရိလျက်သာ ရှိကြသည် ဟူ၍ မြန်မာတို့ကို နိုင်ငံခြားသားများက အထင်သေးကြသည်။ သို့တစေ မြန်မာတို့ တနှစ်လုံး အပျော်ကျူးကြသည်ဟူ၍ သူတို့မြင်သောအမြင်ကား စမြင်မှန်မဟုတ်ပေ။ ရှေးမင်းများလက်ထက်ကပင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ တဆယ် နှစ်ရာသီပတ်လုံး သူ့ပွဲတော်နှင့်သူ့ ရှိကြသည်။ ယင်းပွဲတော်များကိုလည်း အပျော်ကျူးချင်လွန်း၍ ကျင်းပရသည်မဟုတ်။ တိုင်းပြည်တွင် လူတော်လူ ကောင်းရနိုင်ဘို့ အချစ်အချင်းကို စစ်ထုတ်ယူရသော လူတော်လူကောင်း ရှေးပွဲအနေဖြင့် ကျင်းပရသော ပွဲများလည်း ရှိကြောင်းကို သတိပြုသင့်ပေ သည်။

ရှေးပဝေဏီ အခါကမူကား၊ တိုင်းပြည်၌ ၁၂ လပတ်လုံး သူ့ရာသီ နှင့်ရာသီ ကျင်းပရသော နက္ခတ်သဘင်ပွဲများရှိခဲ့သည်။ ဥပမာ နတ်တော် လတွင် လမင်းနှင့်ကြတ္တိကာ နက္ခတ်တို့ယှဉ်သဖြင့် ကြတ္တိကာ နက္ခတ်ပွဲ သာသင်သည် ရှိခဲ့သည်။ ထို့အတူ ၁၂ ရာသီလုံး နက္ခတ်နှင့်ဆိုင်ရာပွဲတို့သည် ရှိမြဲပင်ဖြစ်သည်။ နောက်မင်းများ လက်ထက်တွင်သော်ကား၊ နက္ခတ်ပွဲ များသာ မဟုတ်တော့ဘဲ လောကီရေးရာ ဆိုင်ရာပွဲများ ဝင်လာသည်ကို တွေ့ကြရတော့သည်။

“သင်္ကြန်တာကူး၊ နှစ်ဦးညောင်ရေ၊ စာပုလွေခင်း၊ ပဉ္စင်းတော်ခံ၊ စာရေးတံနှင့်၊ မြစ်ယံဝှဲကြီး၊ ဆီမီးထွန်းချိန်၊ ကထိန်နတ်ကျင်း၊ မြင်ခင်းထွက်ဝင်း၊ သဘင်မီးပုံး၊ ဂူလုံးသံပုံ” ဆယ် နှစ်စုံ ပွဲတော်တို့ကို မြန်မာမင်းတို့ ကျင်းပရခြင်းကား၊ အပျော်အပါး အတွက်သာလျှင် ကျင်းပရခြင်းမဟုတ်၊ ရှေးရှေးသော ကာလကစ၍ မြန်မာမင်းတို့သည် တိုင်းပြည် စည်ပင်သာယာစေခြင်း အကြောင်း၊ အရည်အချင်း စစ်လိုသောကြောင့်တကြောင်း ကျင်းပရခြင်း သာဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပြုရသည်ရှိသော် နယုန်လစာပြန်ပွဲသည်၎င်း၊ ပဉ္စင်းခံပွဲသည်၎င်း၊ တိုင်းပြည်တွင် လောကီ လောကုတ္တရာဖက်၌ အလွန်တော်သော ပညာရှိများ ထွက်ပေါ်ရေးကို အဓိကထား၍ ကျင်းပရသော ပွဲမျှသာဖြစ်သည်။ တော်သလင်းလ လှေပြိုင်ပွဲသည် တိုင်းပြည်၏ ရေတပ်မတော် အင်အားကိုစမ်းသော အရည်အချင်းစစ်သည် ပွဲမျှသာဖြစ်သည်။ ပြာသိုလ မြင်းခင်းသဘင်ပွဲသည် ကုန်းတပ်မတော် ဆင်သူရဲ၊ မြင်းသူရဲ၊ ခြေသည်သူရဲ၊ လေးသည်သူရဲတို့၏ စစ်ရေးပြ အင်အားကို ချင့်ချိန်သောလ၊ အရည်အချင်းစစ်သောလ၏ ပွဲတော်မျှသာဖြစ်သည်။ နတ်တော်လသည် နန်းတွင်း စာဆိုတော်ကြီးများကို စာပေ အရည်အချင်း စမ်းသော ပွဲမျှသာဖြစ်သည်။

ဤသို့အားဖြင့် ပျော်ပွဲဟူ၍ပင် အထစ်ရောက်သော်လည်း စင်စစ်ဆိုသော် တိုင်းပြည်အတွက် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း လူတော်လူကောင်းတို့ကို စစ်ဆေးရွေးထုတ်ရန်အတွက် ကျင်းပနေရသော ပွဲများလည်း ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့သော ၁၂ ရာသီ ပွဲများတွင်သာသနာတော် မညှိုးမမှိန်ရစေရန်၊ သာသနာတော်ကို ချိုးပင်ဆောင်ရွက်ရသော တပို့တွဲလ မီးပုံးသဘင်ပွဲတော်၊ တပေါင်းလ သံပုံစတီပွဲတော်၊ သီတင်းကျွတ်လ ဆီမီးမြင့်မီရုံပွဲတော်၊ သင်္ဘောတော်များအတွက် ဝါဆိုဝါကပ်ပွဲတော်၊ ကထိန်ပွဲတော်၊ မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ ပရိဘောဂစေတီဟု ဆိုအပ်သော ညောင်ပင်များ ရေခန်းခြောက်သွေ့ ညှိုးလျှင်ခြင်းမှ ကာကွယ်ရန်အတွက် ကရုန်ညောင် ရေသွန်းပွဲတော် စသည်ဖြင့် အပျော်သက်သက်မဟုတ်ပါဘဲ တိုင်းပြည်စည်ပင်သာယာ ဝပြောမှုကိုသာလျှင် အရင်းတည်၍ ပြုလုပ်ခဲ့ရသော ပွဲတော်များ ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း အပြစ်တင်လိုသူတို့က ဆင်ခြင်ကြည့်ကြည့်လိုသည်ဟုထင်ပါသည်။

ဤပွဲတော်များအနက် ပြာသိုလတွင် ကျင်းပသော “မြင်းခင်းသဘင်” ပွဲတော်မှာကား တိုင်းပြည်အတွက် အလွန်အရေးကြီးသော အရည်အချင်းစစ် လူတော် လူကောင်းရွေး ပွဲတော်ကြီး ဖြစ်သဖြင့် အဘယ်မှာလျှင်

အပျော်သက်သက် ကျင်းပအည့် ပွဲတော်ဟူ၍ ဆိုနိုင်ပါမည်နည်း။ မြန်မာ
 နိုင်ငံကလေးကို ကြည့်မည်ဆိုလျှင် ယင်းနိုင်ငံ၏ အရှေ့ဖက်၌ကား လူဦး
 ရေ သန်းပေါင်းများစွာရှိသော တရုတ်ပြည်၊ အနောက်ဖက်၌ ကြည့်လိုက်
 ပြန်ပါကလည်း လူဦးရေသန်းပေါင်း ၄၀၀ ကျော်ရှိသည့် အိန္ဒိယပြည်တို့
 ရှိခဲ့သည်။ ဤပြည်ကြီး ၂-ပြည်၏ အကြား၌ တဲငယ်ကလေးသာသာမျှ
 ရှိသော မြန်မာပြည်ကို နှစ်ပေါင်းတထောင်ကျော်မျှ မည်သည့်နိုင်ငံကြီး
 ကမျှ စော်ကားမော်ကား မပြုဝံ့ဘဲ ကြံ့ကြံ့ ခံနေနိုင်ခဲ့သည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ
 သည် စည်းစည်းရုံးရုံးနှင့် ဤကဲ့သို့သော မြင်းခင်းသဘင်မျိုးမှ ရှေး၍
 စစ်ထုတ်ထားသော လူစွမ်းကောင်းများ၏ သတ္တိကြောင့်ဟု ဆိုရပေတော့
 မည်။

စစ်စစ်အားဖြင့် မြင်းခင်းသဘင်ပွဲတော်သည် စစ်ရေးပြပွဲ သဘင်ကြီး
 တခုဖြစ်ခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့သော စစ်ရေးပြပွဲ သဘင်မျိုးကို အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ
 များကလည်း တစေ့တစောင်းကြည့်နေကြသည်။ မင်းတပါး၏ လက်နက်
 အင်အား၊ စစ်အင်အား၊ အရည်အချင်းများကို တိုင်းတပါးမင်းသည်
 အမြဲအကဲခတ်လျက်ကြည့်သည်။ ဤပွဲတော် အခါများတွင် ဘုရင်မင်းမြတ်
 သည် နိုင်ငံတော်အတွင်းရှိ ကုန်းတပ် ရေတပ်မတော်တို့မှ စစ်ဗိုလ်စစ်သား
 များ၏ အရည်အချင်းကို စစ်ဆေးကြည့်ရှုသည်။ တိုင်းပြည်၏ ညီညွတ်ရေး
 အင်အား၊ နိုင်ငံတော်၏ တောင့်တင်းခိုင်မာသော အဖြစ်ကို တိုင်းတပါးတို့
 အား သိမြင်စေနိုင်လောက်အောင် အင်အားပြကြခြင်းဖြင့် တိုင်းတပါးအား
 လည်း တုန်လှုပ်ချောက်ချားသွားစေသည်။ တိုင်းသူပြည်သားတို့အားလည်း
 ရွံ့ရှာခြင်းကင်းမဲ့လျောက်၊ မိမိတို့ အားကိုးအားထား ပြုနေရသော တပ်မ
 တော်ကြီး၏ စွမ်းရည်သတ္တိကိုကြည့်၍ နိုင်ငံတော်အပေါ်တွင် သစ္စာရှိရှိ
 ယုံယုံကြည်ကြည်နှင့် ငြိမ်းချမ်းသာယာစွာ လုပ်ကိုင် စားသောက် နေထိုင်
 ကြစေရန် ရည်မှန်း၍ ပြုလုပ်ရသော ပွဲကြီးလည်းဖြစ်ပေသည်။

မြင်းခင်းသဘင်ပွဲတော်သည် ပြာသိုလ တလလုံးလုံး ကျင်းပပြုလုပ်
 သော ပွဲတော်ဖြစ်သည်။ မြင်းခင်းသဘင်ဟု အမည်တပ်ထားသော်လည်း
 ပြုလုပ်ကျင်းပကြသည့်ပွဲများမှာ မြင်းခင်းတခုတည်းသာမဟုတ်ဘဲ ဆင်စမ်း၊
 မြင်းစမ်း၊ လေးစမ်း၊ ဓားခုတ်၊ လှံထိုး၊ စက်ထိုး ဗလီခတ်နှင့် သိုင်းအမျိုး
 မျိုးတို့ကို တခုပြီးတခု ကျင်းပသွားခြင်းဖြစ်သည်။

မြင်းခင်းသဘင်ပွဲသည် သူရဲသတ္တိနှင့်တကွ လက်ရုံးရည် ဘက်တွင်
 ကျွမ်းကျင်သူတို့၏ အရည်အချင်းပြပွဲဖြစ်၍ ထိုပွဲတော်မျိုးကို တနန်းတော်
 လုံးနှင့် ပြင်ပမှ မူးကြီးမတ်ကြီး၊ သူ့ဌေးသူကြွယ်များကပါ စိတ်ပါဝင်စား

သော ပွဲဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ နန်းတော် အိမ်တော်မှစ၍ မင်း
 မှုမတ် သူဌေးသူကြွယ်တို့ကလည်း မိမိတို့၏ အရွယ်ရောက် သမီးငယ်များ
 အား ထိုပွဲတော်မျိုး၌ သူရသတ္တိပြု၍ အရည်အချင်းပြည့်ဝသူများနှင့်သာ
 မှန်းထားတတ်ကြသဖြင့် ထိုပွဲသည် သမီးရှင်များ၏ သမက်လောင်းရှာပွဲ၊
 နန်းတော်သူမင်းသမီး၊ သူဌေးသမီး၊ မှုမတ်သမီးတို့၏ ကြင်ဖက်တော်
 ရွေးပွဲဟူ၍လည်း တနည်းအားဖြင့် ဆိုနိုင်ပေသည်။ ဤကဲ့သို့သော ပွဲမျိုး
 တွင် သူမတူအောင် အရည်အချင်းပြနိုင်ပါမူကား သမီးရှင်များက အလှ
 အယက် မျက်စိကျပြီး မကြာမီပင် မိဖုရားနားပေါက်၍ အိမ်ထောင်ဖက်
 ရသွားကြသည်လည်းရှိသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် မိဖုရားကြီးကိုယ်တိုင်က
 လည်း အရည်အချင်းပြည့်သော မင်းသား၊ နန်းတော်သားများကို ကိုယ်တိုင်
 လက်တော်ဖြင့် ဆုတော်လုပ်တော်များ ချီးမြှင့်သည်ကိုလည်း ခံယူကြရ
 သည်။ မင်းသမီးကလေးများ၏ ပန်းပစ်ပေးခြင်းကိုလည်း ခံရသည်။
 မင်းသားသည် သို့မဟုတ် နန်းတော်သားသည် မင်းသမီးကလေးများက
 ပစ်ပေးသောပန်းကို နားအကြားတွင် ထိုး၍ပန်၍လည်းကောင်း၊ မိဖုရား
 ကြီးကိုယ်တိုင် ဆုချတော်မူသော ရွှေကြင်ခတ်ပုဝါတို့ ရင်၌စည်းပတ်၍ရင်း၊
 ဟန်လှနှင့် မြင်းပေါ်မှစီးပြီး ပွဲရှာသို့ထွက်လာသည့်အခါ တနန်းတော်
 လုံး၊ တပွဲတော်လုံးက အုံးအုံးကျက်ကျက် လက်ခုတ် လက်ဝါးများတီး
 လျက် ထောမနာပြုကြသည်ကို ခံယူကြရသည်။

ပြာသိုလ တလလုံးလုံး ကျင်းပသော ပွဲတော်များ၏ အစီအစဉ်
 ကို ဖော်မပြမီ မြင်းခင်း သဘင်ပွဲတော်သည် မည်သည့်အချိန်အခါက
 စ၍ ပေါ်ပေါက်လာသည်ကို ဆန်းစစ်ကြည့်ရန် လိုပေသည်။ မြင်းခင်း
 သဘင်သည် သက္ကရာဇ် ၆၇၄ ခုနှစ်ခန့်၊ ပင်းယမင်း တစ်စိုးရှင် သိဟသူ
 လက်ထက်အခါက စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည်ဟု ဆိုရဖွယ်ဖြစ်သည်။
 အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ ထိုခေတ်တွင် ရေးဖွဲ့သည်ဟု ယူဆကြသော မြင်းခင်း
 တော်သွဲကြိုးတပုဒ်မှာ ယခုတိုင်အထင်အရှား ရှိခဲ့သည်။

“ခါးပတ်တော်မှာ ရွှေချည်စုံ၊ မိုင်းလုံးရွှေဝတ်လုံ၊ မလုံသာ ချမ်းအေး
 မြ၊ မိုသောက်ထ ရောင်နီလာကို၊ ထိပ်ပန်ငယ် မြင်းခင်းကြွမိလို့လေး။ အလှ
 ငယ် လာဗျော်လမ်းကို၊ မြော်ယောင်တမ်းလို့လေး။ ယမန် ယမန်လယ်တွင်
 မြင်လိုက်ပါဗို့၊ မယ် ထိပ်တင်၊ မြင်းကဲ့ မြင်းဖြူရှင်၊ သျှောင်တွင် လေတင့်ဆုံ။
 နားမှာသာ ပန်းကြက်ရုံးငယ်နှင့်လေး။ သျှောင်လုံး နားတွင်အမြည့်ဆင်၊ မြင်ပင်
 မြင်လိုက်ပါစလေး။ မြင်ပင်မြင်လိုက်ပါစလေး၊ ရွှေနန်းငွေနှန်း၊ ငယ်မူရာ သား
 ငယ်နှင့်၊ သနားချစ်ခင်စရာ လေတည့်မှာ၊ သနားချစ်ခင်စရာ”

ဤကား ပင်းယခေတ်တွင် မြင်းခင်းသဘင် ပွဲတော်၌ မင်းသား
 များ၏ အဆင်အယင် အထုံးအပွဲကို ကြေးမုံအသွင်အပြင်ဖြင့် မြင်သိရ
 သော ကြိုးသီးချင်းပင်ဖြစ်သည်။ မင်းသား၏ချစ်သူ မင်းသမီးသည်
 အဆောင်တော်မှနေ၍ မောင်တော်ကို ကြည့်နေသည် ပြာသိုသမ္မာ အလွန်
 ချမ်းအေးသောလပြစ်၍ မောင်တော်သည် မိုင်းလုံးကတ္တီပ | ရွှေဝတ်လုံကို
 ဆင်သွားသည်။ ဤဝတ်လုံမှာ စစ်ဝတ်စစ်စားဖြစ်သည့် မျဉ်းတို မျဉ်းရှည်
 ဖြစ်ဟန်တူသည်။ မောင်တော်သည် မိုးသောက်ထ ရောင်နီလာသည့်
 အချိန်တွင် မြင်းခင်းသဘင်သို့ ကြွတော်မူသည်။ မောင်တော်လာမည့်လမ်း
 ကို မင်းသမီးသည် အဆောင်တော်မှ ကြည့်နေမိသည်။ အဆောင်တော်
 နဘေးရှိ လယ်ကွင်းပြင်ထဲမှ ဖြတ်၍ မောင်တော်သည် မြင်းကိုဗုန်းစိုင်း၍
 လာသည်ကို မြင်လိုက်ရသည်။ မောင်တော်မှာ မြင်ဖြူကြီးကိုစီး၍ နား
 တွင်လည်း အောင်ဆူပန် များဖြစ်သော ကြက်ရုံးပန်းများ အပြည့်ဆင်ထား
 သည်။ မောင်တော်မှာ ရွှေနန်းမူရာဖြင့် လှပယဉ်ကျေးပါသည်။ သနား
 ချစ်ခင်စရာလည်း ကောင်းပါသည်ဟူ၍ မင်းသမီးက ဆိုဟန်သိချင်းကို
 တွေ့ရှိရသည်။

ကုန်းဘောင်မင်းများ၏ လက်ထက်တော်၌ကား မြင်းခင်းသဘင်
 နှင့် ပတ်သက်သော သီချင်းကဗျာ အများအပြား ရှိပါသည်။ မြင်းခင်း
 စက်ထိုး သဘင်အကြောင်းနှင့် ပတ်သတ်၍လည်း အချို့စာတမ်းများ၌
 တွေ့ရပေသည်။ မြင်းခင်းသဘင်ပွဲတော်ကို ရွှေနန်းတော်ကြီး၏မြောက်ဖက်
 တွင်းတွင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ထိုသဘင်ကွင်းကား အလျား ၁ မိုင်ခန့်၊
 အနံ ၂ ဖာလုံခန့် ရှိသည်ဟုဆိုကြသည်။ ထိုကွင်းတွင် သူ့နေရာနှင့်သူ
 ဤကား စက်ကွင်းလှထိုးရာနေရာ၊ ဤကား မြင်းရေး ၃၇ ရေးစီးရာ
 နေရာ၊ ဤကားမြင်းခရတက် ခေးခုတ် လှထိုးနေရာ၊ ဤကား ပလိကစား
 ရာနေရာ စသည်ဖြင့် နေရာများ ချထားသည်။ ထိုကွင်းနေရာ၌ပင်လျှင်
 မြင်းခင်းသဘင် ကျင်းပပြုနေောက် လောစစ်သည်များ၏ စွမ်းရေးပြပွဲများ
 သိုင်းဗန်တို ဗန်ရှည် စသော ကာကွယ်မှုပြပွဲများ၊ ဆင်စစ်သည်များ၏
 စွမ်းရည်ပြပွဲများ၊ ဆေနတ်စစ်သည်တော်များ၏ စွမ်းရေးပြပွဲများ စသည်ဖြင့်
 တလလုံးလုံး တဆက်တည်းပင် ကျင်းပသွားသည်။

မြင်းခင်းသဘင် ကျင်းပရာနေရာ၌ မြင်းရေး ၃၇ ရေးပြသည် မြင်းခင်း
 ကွင်းတွင် ဘုရင်မင်းတရားကြီးနှင့်တကွ မိဖုရားကြီးနှင့် ထမီးတော်များ
 ရှုစားတော်မူရန် ယာယီမဏ္ဍပ်နန်းများ ဆောက်လုပ်ထားသည်။ မြင်းခင်း
 သဘင်ကွင်း၏ လက်ယာဖက်တွင် စက်ကွင်းလှထိုးရန် စက်ခုံများရှိသည်။

ယင်းစက်ခုံတွင် အမြင့်အတောင် ၂၅ ရှိ စက်ခွက်တခု၊ အမြင့်အတောင် ၄၀ ရှိ စက်ခွက်တခု၊ အမြင့် အတောင် ၆၀ ရှိ စက်ခွက်တခု ရှိသည်။ စက်ခွက်တိုင်း၏ ထိပ်မှ ကြိုးခိုင်ခိုင်တခုကို အောက်သို့ ဆွဲချထားသည်။ ဤကြိုးကို ထားရခြင်း အကြောင်းမှာ စက်ခွက်ကို လှုပ်ရှားဝင်ငြိမ်းစေရန် သည့်အခါ အောက်မှ နေ၍ ယင်းလှုပ်ကြိုးဖြင့် လှုပ်၍ ဆွဲချနိုင်ရန် ထားရခြင်းဖြစ်သည်။ စက်ခွက်၏ အလယ်ပိုင်း အနိမ့်ဆုံး အကွက်တခု ရှိ သေးသည်။

မြင်းသည်တော်များ၊ မှူးမတ်များ၊ မင်းညီမင်းသားများသည် မြင်း ခင်းသို့ ကြွလာ၍ ထိုစက်ခွက်ကို မြင်းနှင့် စိုင်းနှင်ရင်းဝင် ထိုးရသည်။ စိုင်းနှင်သည် ဆိုလျှင်လည်း အားပြေးကြီး စိုင်းနှင်ရခြင်းကား မဟုတ်ပေ။ တခုရင်သည် မင်္ဂလာမဏ္ဍပ်တော်မှ ရှုစားတော်မူနေသည်။ စက်ကွင်းလှ ထိုး ပွဲသို့ မင်းသားမှူးမတ်တို့ အားလုံး ဝင်ရောက် စွမ်းရည်ပြကြရသည်။ ပုန်း အောင်း ခိုကပ်နေ၍မရပေ၊ မရောက်လာလျှင် အရည်အချင်း မရှိသူအဖြစ် အထင်သေးခံကြရသည်။ ထိုပွဲသို့သွားလျှင် ဆင်ယင်ထားသော အဝတ် အစားများကို တင်းကြပ်စွာ ချည်နှောင် ဝတ်ဆင်ရသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်က ပြဆိုသည့်သီချင်း၌ပင် “ခါးပတ်တော်မှာ ရွှေချည်စုံ” ဟူသော အပိုဒ်ကို တွေ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ အကြောင်းကား မြင်းခင်းသတင်းတွင် ဝင်ရောက်နှံ့နှံ့အတွင်း အဝတ်အစားဟူသရွေ့ကို တင်းကြပ်စွာ ချည် နှောင်ထားရသည်။ ပုဆိုးကျွတ်ခြင်း၊ ဘောင်းကျွတ်ခြင်း၊ ခေးကျွတ်ခြင်း စသည်များ မရှိစေရ။ တခုရင်ရှေ့တော်တွင် သပ်သပ်ရပ်ရပ် ရှိစေသို့လို သည်။ ထိုမျှမက အစွမ်းပြနေဆဲတွင် အဝတ်အစား ကျွတ်သည်ကား ဣန္ဒြေမဲ့ သည်ဟု ယူဆသည်။ ကိုယ့် ကားယား ဖွဲ့ယ့် ဖားလျား ရှိနေခြင်း သည် တကဲ့မြင်းစီး ဘုရားကောင်းကြီးတို့၏ ဓလေ့သဘာဝ မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် မြင်းစီးနေစဉ်အတွင်း အဝတ်အစားကျွတ်လျှင် ချက်ခြင်း အော်ခတ်ခံရသည်။ မြင်းခင်းသတင်းမှ ဆွဲထုတ်သွား၍ အရှက်တကဲ့အကျိုးနဲ့ ဖြစ်ရသည်သာမက မြင်းနှင့် နေပူထဲ တွင် တနေကုန်ရပ်သျှက်နေရခြင်း၊ အဝတ်အစား ချွတ်၍ နေလှန်းထားခံရခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်သည်။

ရှေးက မင်းသားများ မြင်းစီးလျှင် ပုဆိုးကို ခါးဘောင်း ကျိတ်နေ သည်မဟုတ်။ မြင်းပေါ်အတက်တွင် ခြေဖျားနှင့်အောက်ပုဆိုးစ ရှိ ခတ်၍ ရန်တက်လိုက်သည်တွင် ခါးပုံစသည် ကုန်းနိုးနိုးနောက်ပိုင်း၌ လက်ဖြင့် ဖြန့် လိုက်တိသကဲ့သို့ ကျသည်။ မကွရာမင်းသားသည် ဤသို့ မြင်းစီးရာ၌ အလွန် ကျမ်းကျင်သည်ဖြစ်၍ မကွရာမင်းသား မြင်းပေါ် တက်တော့မည်

ဆိုလျှင် အနားမှာရှိသူများက မျက်စိကျွတ်ကျမတတ် ကြည်ကြည်သည်ဟု ဆိုသည်။

စစ်ထိုးသည် ဟူရာ၌ မြင်းကို ခုန်းမခိုင်းရချေ။ ကွင်းကပတ်လေးဘက် လှလှ အသား ကျအောင် စီးပြီးမှ ရှေးဦးစွာ အတောင် ၂၅ ခု စက်ကွင်းကို ထိုးရသည်။ ထိုးဘိုင်းလည်း စက်ကွင်းထဲသည်မဟုတ်။ မထိသော်လည်း အပြစ်မယူ။ သို့သော် အကြိမ်ပေါင်း ၁၀ ကြိမ် ထိုး၍မူ တချက်မျှ မစွဲ လျှင်ကား အရှက်ရကြမည်ဖြစ်သည်။ ကွင်း၏ တဖက်တွင် မြင်းတော်ခံက ဖောင့်နေသည်။ မင်းသား၏မြင်းကို ပြေး၍ ဇက်သတ်ပေးရသည်။ လှံ တော်ထမ်းက လှံတချောင်းပြီး တချောင်း ဝင်ဆက်ရသည်။ စက်ကွင်း ထိုးလှံများမှာ အချို့မရှည်လှပေ။ ငါးတောင်ခန့်သာရှိ၏။ အဖျားတွင် ပန်းပွားများတပ်ထားသည်။ လှံကိုလွှတ်လိုက်သည့်အခါ ထိုးတက်သွား ပုံမှာ အလွန်ကြည်၍ ကျက်သရေရှိလှသည်။ စက်ခွက်ကို လှံစွဲနေသည့် အခါတွင် တကွမ်းလုံးက ဩဘာပေးစဉ် အသံမှာ ဆူညံ သွားသည်။ စွဲနေသော လှံကို ထိပ်မှကျနေသောကြိုးဖြင့် ရိုက်ချသည်။

မြင်းနှင့်စိုင်းနှင့်ရင်း စက်ကွင်းကိုလှံဖြင့် ပစ်၍ထိုးရန်ကား လွယ်ကူ သည့်အရာ မဟုတ်ပေ။ အမြင့်အတောင် ၂၅ ကိုကား အရည်အချင်းနှင့် အတော်အတန်ပြည့်စုံသူတို့ ထိုးနိုင်ကြသည်သာ။ သို့သော် အမြင့်အတောင် ၄၀ ကို ထိုးရာတွင် အခက်အခဲရှိလာသည်။ အမြင့်အတောင် ၆၀ ကို မူကား တော်မိုတန်ရုံ သူရဲကောင်းများ အနားမျှပင် မကပ်နိုင်ကြ။ အတောင် ၆၀ အထက်၌ရှိသော စက်ခွက်ကိုကြည့်ရန်မျှပင် မျက်စိသိခဝ၍ သွားလောက်အောင် မြင့်မားလှသည်ကို တွေ့ရသည်။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး လက်ထက်တော်တွင် နေ့လယ်ခင်း ခေတ္တ သဘင် ရုပ်နားနေချိန်အတွင်း ရွှေတုန်းလှေတပ်မှ တပ်သား တယောက်က 'တချက်လောက် ငမ်းကြည့်ပါရစေ'ဟု ဆိုင်ရာ သဘင်မှုကို ပြောသည်။ သဘင်မှုကလည်း လူ၏အင်္ဂါရုပ်ကို ကြည့်ပြီး မယံလေးစားနှင့် 'မင်း ထိုး နိုင်လျှင် ထိုးခံဘုံ'ဟု ဆိုသည်။ ရွှေတုန်း လှေတော်သား ငေါ့ကောင်း သည် မဆိုင်းမဘွ တဟန်ချင်းပြေး၍ လှံကိုလွှတ်ရာတွင် အတောင် ၆၀ မြင့်သည့် စက်ခွက်တွင် လှံစွဲလျှင် နေသည်။ ထိုအခိုက် မင်းတရားကြီး၏ ထွက်စည်သံကိုကြားရ၍ သဘင်မျိုးသည် စက်ခွက်၌ရှိသောလှံကို ကြိုးဖြင့် လှုပ်ချရာ၌ စူးချက်သား ကောင်းလွန်းလှလေရကား လှံကျ၍ မလာချေ။ ထိုအခိုက် မင်းတရားကြီး သဘင်မဏ္ဍပ်သို့ ရောက်လာလျက် စက်ခွက်၌ စွဲနေသော လှံကိုမြင်တော်မူသည်။ ဤစက်ခွက်ကလုံ မည်သူ့လှံနည်း'ဟု

အမေးတော်ရှိရာ၊ 'ရွှေတုန်းလှေတော်သား ငေါ့ကောင်း ဖြစ်ပါကြောင်း' ကို လျှောက်ထားသည်နှင့် မင်းတရားကြီးက ထိုသူ့ကို ခေါ်ကြည့်တော်မူသည်။ ထိုနောက် အပြင်အလျှောက် သဘောတော်ကျသဖြင့် ငေါ့ကောင်းကို လှေတပ်မှ နှုတ်၍ မြင်းတပ်တွင် ဖြည့်ဘော်ပူသည်။ ရာထူးဌာနန္တရလည်း ချက်ခြင်းပင် တိုးတက်သွားသည်။

စက်ကွင်းလှဲထိုးပွဲ ပြီးလျှင် ထူးချွန်သူများသည် မြင်းခင်းသတင်ကွင်းကိုပတ်ပြီး မင်းမိဖုရားများ၏ရှေ့တော်သို့ မြင်းစီးလျက်ပင် ဟန်လှနှင့် ဝင်ရသည်။ ထိုအခါ မိဖုရားကြီးက ရွှေကြင်ခတ်ပုဝါများကို ပစ်ပေးတော်မူသည်။ မင်းသမီးများက မိမိတို့ခေါင်းမှ ပန်းများကို ချွတ်၍ပစ်ပေးသော် ကိုလည်း လက်ဖြင့်ဆီးခံ၍ နား၌ပန်ပြီးလျှင် ရွှေကြင်ခတ်ပုဝါကို ရင်၌ စည်း၍ ရှေ့တော်သို့ တပတ်ပတ်၍ လာရသည်။ ထိုအခါ ပွဲခင်းတစ်ခုလုံးရှိ ခင်းမျိုးမတ် ပရိသတ် အပေါင်းတို့က အုတ်အော်သောင်းသဲ ဆူညံစွာ ထောမနာပြုကြသည်။

ဤသို့သော မြင်းစီး၊ ခားခုတ်၊ စက်ကွင်းလှဲထိုး အတတ်များကို မင်းသားများ မည်သည့်နေရာတွင် သွားရောက် သင်ယူကြပါသနည်းဟူမူ ထိုခင်းသားများကို သင်ပေးသည့် ဆရာများရှိသည်။ ထိုဆရာများက မင်းသားများကို ထိန်းသိမ်းသွန်သင်ပေးကြရသည့် အကြီးတော်များဖြစ်ကြသည်။ မင်းသားများ အရွယ်တော် ရောက်လာလျှင် နန်းတော်အတွင်း မယ်တော်များနှင့် မနေကြရဘဲ နန်းတော်အပြင်ဘက်တွင် အိမ်ခွဲ၍နေကြရသည်။ ၎င်းကို ပြင်အိမ်တော်စံမင်းသားများ ဟုဆိုကြသည်။ အိမ်ခွဲနေသည်နှင့်တပြိုင်နက်၊ ထိုမင်းသားများကို သွန်သင်ဆုံးမခြင်း၊ အတတ်ပညာ သင်ပေးခြင်း၊ မြင်းစီးခားခုတ် လှဲထိုး စသည်တို့ကို ထိုအကြီးတော်များက သင်ပေးကြရသည်။ ပစ္စုမင်းသား၏အကြီးတော်သည် လက်ဝဲသုန္ဒရီအမတ်ကြီးဖြစ်ကြောင်းကို သိကြပေလိမ့်မည်။ အကြီးတော်ဟူသည်မှာ မင်းသားအတွက် အလုံးစုံဘာဝန်ယူရသည်။ မင်းသားမကောင်းလျှင်လည်း မင်းသားအတွက် ဒုဏ်ကို အကြီးတော်ကပင် ခံရသည်။ စင်စစ်သော်ကား အကြီးတော်သည် မင်းသားတယောက်၏ရှေ့ရေး နောင်ရေးကို တာဝန်ယူ၍ ခြယ်လှယ်ပုံသွင်းပေးရသော သူပင်ဖြစ်သည်။

စက်ကွင်း လှဲထိုးပွဲပြီးလျှင်ပြီးခြင်း မြင်းရေး ၃၇ ရေးကို စီးပြုကြရသည်။ ဤအတတ်ကား စစ်အတွက် လေ့ကျင့်ထားရသော အတတ်မျိုးတည်း။ မြင်းစီးခြင်း ၃၇ မျိုးကိုနိုင်နင်းစွာစီးတတ်မှသာလျှင် တဖက်ရန် သူနှင့်ယှဉ်ပြိုင်၍ စီးချင်းထိုးနိုင်သည်။ ရှေးအခါက တဖက်နှင့်တဖက် လှဲကို

လှံချင်း၊ ဓားကိုဓားချင်း ခုတ်နိုင်ထိုးနိုင်ရသည်။ မင်းသားဖြစ်လျှင်လည်း တဖက်ကမင်းသားဖြစ်လျှင် မင်းသားချင်းပြိုင်ရသည်။ မင်းသားဟူသည် ပျော့ပျော့ပျောင်းပျောင်း နနယ်နေ၍မရပေ။ ကြမ်းရသည့်နေရာတွင် ကြမ်းရသည်။ တနေ့သော် ဘုရင်ဖြစ်လှာမည့် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သောကြောင့် စစ်ရေးစစ်ရာ၌ ကျွမ်းကျင်ရသည်ပင်။ မျှေးစကားတခုတွင် ‘မင်းသားကို ချော့၍ ထိုးကွင်း ထိုးပေးရသည်’ ဟု ရှိသည်။ ဤစကား၏အဓိပ္ပာယ်မှာ မင်းသားဟူသည် ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်းရှိရမည်။ ရှုံ့နေကြောက်နေ၍မရ။ မိန်းမရှာကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၍ မရပေ။ ချော့ပြီး ထိုးကွင်း ထိုးပေးရမလောက် ဖြစ်နေလျှင် အသုံးကျမည့်မင်းသား မဟုတ်တော့ပေဟု ဆိုလိုသည်။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး၏ သားတော်များ ဖြစ်ကြသော သုံးဆယ်မင်းသား၊ မကရာမင်းသားတို့သည် ဓားခုတ်လံ့ထိုး စစ်ရေးစစ်ရာ၌ များစွာ ကျွမ်းကျင်တော်မူကြသည်။ မြင်းရေး ၃၇ ရေးတွင်လည်း သူမတူအောင် တတ်ကျွမ်းတော်မူကြသည်။ ထို့အတူ အိမ်ရှေ့မင်းမရှိသည့်နောက်တွင် တိုင်းသူ ပြည်သားများက ထီးနန်းကို ဆက်ခံဘို့ရန် လိုလား ကြသည်။ သို့သော် မင်းတရားကြီး သဘောနှင့် မတွေ့သဖြင့် ထီးနန်းဆက်ခံခွင့်မရကြပေ။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးလက်ထက် ကျင်းပသော မြင်းခင်းသဘင်ကွင်းသည် လွှတ်တော်ရှေ့ရှိ မြေရာကွက်လပ်ပင်ဖြစ်သည်။ မြင်းရေး ၃၇ မျိုးကို မင်းသားများ၊ အိမ်တော်များစီး၍ ပြုနေသည့်အချိန်တွင် မြင်းရေး ၃၇ ချင်း ဟုခေါ်သော သီချင်းကို စိန်ဆိုင်းမြဆိုင်းများက တီးမှုတ် ပျော်ဖြေနေကြရ၏။ ထိုသီချင်း၏စည်းချက်ကျကျနှင့်ပင် မြင်းများသည် စိတ်တန်း၍ ဘုရင့်ရှေ့တော်မှောက်တွင် မြင်းရေးပြကြရသည်။ မြင်းရေး ၃၇ ချင်းတွင် မြင်းရေး တခုစီ တခုစီအတိုက် အချင်းပေါင်း ၃၇ ပုဒ်ရှိသည်။ ထိုမြင်းရေးချင်းကို ဆိုင်းတော်မှ တီးမှုတ်လိုက်သည့်အခါ ဆိုင်ရာမြင်းများကရှေ့တော်သို့ ထွက်လာ၍ သီချင်း၏စည်းချက်ကျကျ အလှည့်အဝိုက်၊ အကွေ့အဝန်းညီစွာ စီးပြုရသည်။ ဥပမာ ပယ်ဆုပ်၊ ပယ်ခွဲစိ ခြင်း၊ သိကြားတန်ဆောင်ကိုင်စီးခြင်း စသည်ဖြင့် တခုပြီး တခု စီးပြုကြရသည်။ ဆိုင်းတော်ကလည်း မြန်မြန်နယ် ဇမ္ဗူဘောင် သီချင်းကို တီးနေသည်။

ထိုသို့ ဆိုင်းတော်များက တီးမှုတ်နေစဉ် မင်းသားများကလည်း တီးကွက်ကျကျ စီး၍ထွက်လာသည်။ လေးဘက်သား ကျအောင် စီးပြုကြသည်။ ထို့နောက် သိကြားတန်ဆောင်ကိုင် အချင်းကို နောက်ဆုံးတီးမှုတ်ပြီးလျှင် စွမ်းရည်ပြပွဲကို စကြတော့သည်။ မြင်းကို ဒုန်းစီးလာရင်း ဘုရင့်

ရှေ့တော်ထောက်သော် ရှောက်သီးလုံးကို အထက်သို့မြှောက်၍ ပစ်ပေး
 လိုက်သည်။ ထိုအခါ မြင်းပေါ်က မင်းသားက လှဲဖြင့် ပြေးရင်းပင်ထိုး၍
 ယူလိုက်သည်။ ဤသို့မင်းသားများ ကုန်အောင်စွမ်းရည်ပြပြီလျှင် မြင်း
 စီးရေ ၆ စီးတွဲ၊ ၇ စီးတွဲထွက်လာ၍ မြေပေါ်သို့ ရှောက်သီးလုံးများကို
 လှိုမ့်ပေးလိုက်သည်။ ထိုရှောက်သီးများကို မင်းညီ မင်းသားများက မြင်း
 ပြေးနေရင်းပင် လှဲဖြင့်ထိုး၍ အထက်သို့ မြှောက်ပစ် လိုက်ရသည်။
 အောက်သို့ ကျလာသော ရှောက်သီးများကို လှဲဖျားဖြင့်ခံ၍ စိုက်ဝင်
 အောင် လုပ်ကြရသည်။ တခါတရံ လှဲဖျားတွင် ပုတီးခေ သိထားသကဲ့သို့
 ရှောက်သီးလုံး ၁၀ လုံး ၁၂ လုံးအထိရကြသည်။ ထိုသူများကို ဆုပေး
 တော် မှုသည်။

ထို့နောက် ဓားခုတ်ပြိုင်ကြရသည်။ မြင်းနှင့်ပြေးရင်းပင် ဘုရင့်ရှေ့
 တော်၌ စိုက်ထားသော ငှက်ပျောပင်ရင်း၊ ကြံပင်ရှင်များကို ဓားဖြင့်
 ဘယ်ပြန်ညာပြန် ခုတ်ကြရသည်။ တိတိရီရီ ပြတ်အောင် ခုတ်ကြရသည်။
 ပြတ်လှပြတ်ခင် ယိုင်လဲလာသော အပင်များကို နောက်ကစီလာသည့်
 မြင်းက ဘယ်ပြန်ညာပြန် ခုတ်ပိုင်းလိုက်ရသည်။ ထို့နောက် ငှက်ပျော
 ငှက်တို့များအပေါ်တွင် ရေအပြည့်ရှိသော အိုးငယ်များကိုတင်ထားသည်။
 ထိုငှက်ပျောငှက်တို့များကို မြင်းနှင့်ပြေးလာရင်း ခုတ်ကြရသည်။ ငှက်ပျော
 ပင်လဲသွားလျှင် ဆုမရကြချေ။ ငှက်ပျောပင်လည်းမလဲရ၊ ရေအိုးလည်း
 အောက်သို့ကျရ။ ထို့နောက် ခုတ်ထုကို ကြည့်ကြရသည်။ တိတိရီရီ
 ပြတ်ပြီး အပင်မလဲ၊ အိုးမမှောက်ဘဲ တည်ရှိနေလျှင် လူတစ် လူနှစ်ကောင်း
 အဖြစ် ဆူညံစွာ ထောမနာပြုခြင်း ခံရ၍ ဆုတော် လာဘ်တော်များ ရကြ
 သည်။ သူတို့၏ ဓားမွှာလည်း အလွန်ကောင်းသော၊ အလွန်ပြတ်သော
 ဓားများ ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့၏ မြင်းများကလည်း များစွာ လိမ္မာ၍
 ကျင်လည်သော မြင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ရွှေဘိုနယ်နှင့် မိတ္ထီလာနယ်မှ
 မြင်းများသည် အလွန်နာမည်ကြီးသော မြင်းများဖြစ်ကြသည်။ ထိုမြင်း
 လိမ္မာမျိုးပေါင်း ဘုရင်၌ ၆၀၀ မှုသည် ၁၀၀၀ အထိရှိသည်။ ရွှေဘိုနယ်
 သလုံးရွာက မြင်းများနှင့် မိတ္ထီလာနယ် ကဖြူရွာက မြင်းများသည်
 မြင်းရေးပြရာ၌ နာမည်ရ မြင်းများဖြစ်ကြသည်။ ကဖြူရွာ ဟူသည်မှာ
 ထိုရွာက မြင်းမွေးသူများအား ဘုရင်က သဘောကျသဖြင့် 'ကဖြူဖြင့်
 စီးကြစေ'ဟု အခွင့်ပေးထားခြင်း ခံရ၍ ကဖြူရွာဟု တွင်သည်။ မြင်းကို
 လွတ်လိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် တိမ်ယံဆွတ်မည့်နယ် ဟုန်းကန် ထိုးတက်

လာသော မြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ မြင်းရေးပြချိန်၌ တီးသော ဆိုင်းတော်မှာ လည်း ထိုအရေးတွင် ကျွမ်းကျင်သော ဆိုင်းဖြစ်ရသည်။

ဤပွဲမျိုးကား မင်းညီမင်းသားများအတွက် အလွန်အရေးကြီးသော ပွဲမျိုးဖြစ်သည်။ ထိုပွဲတွင် မင်းတရားကြီး သဘောတော်ကျပါက ဆူးတပ် လတ်တော် မျှသာမက မြို့စား ရွာစား အပိုင်စား ဆုတော်ပေးခြင်းမျိုး လည်း ခံကြရသည်။ တစ်တစ်ရံ မိဖုရားများက သဘောတော် ကျပါက သမီးတော်များနှင့် လက်ထပ် ထိမ်းမြားပေးပါရန် မင်းတရားကြီးထံတွင် လျှောက်ထားတောင်းဆိုခြင်း ခံရသည်။ နန်းတော်တွင် မင်းသား မင်းသမီး ဆိုသည်မှာ တယောက်နှင့်တယောက် ချစ်ကြိုက်ယဉ်ပါးပြီး တနယ်တရပ် သို့ ခိုးထွက်ပြေးကြသည့် ထုံးစံမရှိ။ တဦးနှင့်တဦး ကြိုက်ကြသည့်တိုင် အောင် ဘုရင်မင်းတရားကြီးနှင့် ဆိုင်ရာမယ်တော် မိဖုရားတို့ သဘောတူ ညီမှု ဖူးစာဆုံ နိုင်ကြပေသည်။ ထိုအခါမျိုးတွင် အစွမ်းပြ နိုင်ပါလျှင် မယ်တော် မိဖုရားက သဘောကျပြီး အမြန်နေရာချီးပေးခြင်း ခံရမည်သာ ဖြစ်သည်။

ထိုသို့သော မြင်းခင်းသဘင် ပြီးလျှင် ပွဲပြီးသည့် မဟုတ်သေးဘဲ လေးသည်တော်များက အစွမ်းပြကြပါသည်။ လေးသည်တို့ကလည်း ဘုရင် မင်းတရားကြီး ရှေ့တော်မှောက်တွင် အေးကို အမျိုးမျိုး ပစ်ပြကြရသည်။ သံပုရာသီးကို မိမိတို့၏ သားသမီးငယ်များ၏ ဦးခေါင်းပေါ်၌ တင်ထား ပြီး လေးသည်တော်များက ထိုသံပုရာသီးကို မှန်အောင် ပစ်ပြကြရသည်။ မြင်းမြီးဖြင့် တွဲလောင်းချည်ချထားသော သံပုရာသီးကို လှုပ်ပေးပြီး အဝေး မှနေ၍ ပစ်ရသည်။ မြင်းမြီးကိုလည်း ၂ ခြမ်းကွဲသွားအောင် ပစ်ရသည်။ လောက်လေး၊ ဒူးလေး ၂ မျိုးလုံးကိုပင် ပြိုင်ကြရသည်။ လောက်လေးဖြင့် ကလေးငယ်၏ ထိပ်တွင်ရှိသော သံပုရာသီးကို ပစ်သည်အခါ လောက်စာ လုံးဖြင့်ကား ပစ်သည်မဟုတ်ပေ။ အဝတ်ကို မာကျစ်နေအောင် လုံးထား၍ ပစ်ကြရသည်။ ဒူးလေးဖြင့် ပစ်ရာ၌ မြင်းမြီး ၅ မျိုး ၂ ခြမ်းကွဲအောင်ပစ်နိုင် မှ ဆုတော်ရသည်။ ထိုနောက်အပေါ်သို့ သံပုရာသီးကို မြှောက်၍ပေးသည် ကို ဒူးလေးဖြင့်၎င်း၊ လောက်လေးဖြင့်၎င်း မှန်အောင်ပစ်ရသည်။ ထိုနောက် လွန်စွာထက်လှသော ဓားကို နံရံ၌ ထောင်၍ အသွားက လေးပစ်သူဘက် သို့ လှည့်ထားပြီ သံပုရာသီးနှင့် ပစ်ကြရသည်။ သံပုရာသီးသည် အလယ် တည့်တည့် ၂ ခြမ်းကွဲသွားလျှင် ဆုရသည်။ ကွဲသွားသော သံပုရာ ၂ ခြမ်းကို ချိန်ခွင်တွင် ကွဲချက် မျမမျှ ချိန်ကြည့်သည်။

ဆုရသူများအား ရွှေဖလား၊ ငွေဖလား၊ သဇင်ပန်း စသည်တို့ကို
 စစ်ပေးသည်။ တခါတရံ မိဖုရားကြီးကိုယ်တိုင် ပစ်ပေးသည်။ ယခုကာလ
 ပြေးခုန်ကစားပွဲများကဲ့သို့ ပွဲပြီးမှ စပေါင်း၍ ဆုရသူ၏ လက်ထဲသို့ ဆုကို
 ကိုင်ပေးခြင်းမျိုးမဟုတ်။ ပွဲပြီးလျှင်ပြီးခြင်း ဆုရသူ၏ရှေ့သို့ ဆုတော်များ
 ကို ပစ်ပေးလိုက်ရသည်။ ဤကား ထိုအခါက ထုံးစံပင်ဖြစ်သည်။ သဇင်
 ပန်းများကို မင်းသမီးများက ပစ်ပေးလိုက်သည့်အခါ ကောက်ယူ၍ နားတွင်
 ပန်ကြသည်။ မိဖုရားပေးသော ရွှေကြိုင်ခတ်ပုဝါကို ၃ ကြိမ်တိုင်တိုင်
 ရသောသူသည် ထိုပွဲတွင် ချန်ပိယံပင်ဖြစ်သည်။ ပုဝါကိုရင်၌ ၃ ဆင့်
 အထက်အောက်စည်း၍ ထွက်လာသူအား တကွင်းလုံး ဆူညံသွားအောင်
 ဩဘာပေးကြသည်။ သဇင်ပန်းမှာ နန်း သုံးတော် ဝင် ပန်း ဖြစ်၍ ဦးဦး
 ဖျားဖျား နန်းတော်ကသာ သုံးကြရသည်။ သဇင်ပန်းရသော မင်းသား
 သည် ထူကဲသည့်သူပင် ဖြစ်သည်။

မြန်မာခင်းသားများသည် ဤမျှ ကျင့်ထားကြသူများဖြစ်၍ သာလျှင်
ရန်သူကို တဦးချင်း ထိုးရတ်သတ်ဖြတ်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မင်းရဲကျော်စွာ
သည် ၁၃ နှစ်သားကပင် ဤအတတ်မျိုးကို ကျင်လည်စွာ တတ်မြောက်
သည်။ ရန်သူ၏ခေါင်းကိုဖြတ်၍ ဆင်ထက်သို့ ခုန်ပျံနိုင်သော အစွမ်းရှိသည်
ဟု ဆိုသည်။ ရန်သူ၏ခေါင်းကို ခုန်ပျံဖြတ်နိုင်မှသာလျှင် ထိုပွဲရသော သူရဲ
ကောင်းကို ပျံချိတ် ပေးရုံ ထုံးစံရှိသည်။ ပွဲမရဘဲ အချောင်ဘဲရကြသည်
မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် မင်းသားများကို ပြည်စွယ်ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။
ရန်သူကို အစွယ်ဖြင့် ဝါးလိုက်သကဲ့သို့ ဝါးစားနိုင်သော သတ္တိမျိုးရှိရမည်
ဟုဆိုလိုသည်။

ထိုသို့လေးပွဲပြီးလျှင် ယခုအခါ ပိုလိုရိုက် ကစားနည်းဟုခေါ်နေသော
ဗလီခတ်ကစားနည်းကို ယှဉ်ပြိုင်ကစားကြသည်။ ဤကစားနည်းမျိုးသည်
လည်း အင်းဝခေတ်ကပင် ပေါ်သည်။ တောင်ငူခေတ်တွင် ပြန့်ပွားလာ
သည်။ နတ်သျှင်နောင်သည်ပင် ဤကစားနည်း ကစားပုံမျိုးကို ရတုသွယ်
၍ ထားခဲ့လေသေးသည်။ ဤကစားနည်းမျိုးကို ကစားရာ၌ နေရာ ၂ မျိုး
ရှိသည်။ အချို့ကွင်းတခုပြုလုပ်၍ ထိုကွင်းပေါ်၌ ကစားကြသည်။ အချို့
ကွင်းမလုပ်ဘဲ မြေပြင်ရှိရာ ချိုင့်ဝှမ်း ကုန်းမြောင်ကိုဖြတ်၍ တခါတရံ ၁၀
မိုင်ခန့်တိုင်အောင်ပင် ကစားရင်းဖြင့် ရောက်သွားတတ်ကြသည်။ ဤကစား
နည်း မျိုးသည်လည်း စစ်ရေးစစ်ရာအတွက် မြှင့်နှင့် ကျင့်သားရအောင်
ပြုပေးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ကူလီရိုက်သည်ဟုလည်း ခေါ်ကြသေးသည်။
ကူလီသီးကို သရက်မြစ်ဆုံ တခုကိုယူ၍ လုံးနေအောင် ပွတ်တင်ရသည်။

ထုံးဖြူတွင် စိမ်ရသည်။ ကူလီဘန်မှာ အသားမာသော သစ်သားတံကို ပြုလုပ်၍ ယင်းအတံ၏ထိပ်တွင် ကြေးဝါကောက်တံ ဘုလုံးတစ်ခုကို လုပ်၍ စွပ်ရသည်။ ထိုအတံဖြင့် တဖက်နှင့်တဖက် ကူလီသီးကို လှိမ့်၍ ယူသွားသည်။ တဖက်က ထိုအသီးကို မိမိဖက်ပါအောင် လှေ့ရသည်။ သို့နှင့်ပင် တခါတရံ ခိုက်ရင်းရိုက်ရင်းနှင့် ၁၀ မိုင် ခရီးခန့် ရောက်သွားတတ်သည်။ မြင်းပေါ်မှနေ၍ ခိုက်ရသော ကစားနည်းမျိုးဖြစ်၍ မြင်းစီးကျင်လည်းစ ခြင်း၊ လျှင်ပြန်ဖြတ်လတ်ခြင်း၊ ကုန်းကျင်လျှင်မြောင်မရွှောင် တက်လိုက် ဆင်းလိုက်ကစားရသဖြင့် မြင်းစီး ကျွမ်းကျင်လာနိုင်သည်။

ထိုပဲ့ပြီးလျှင် သေနတ်ပဲ့ကိုစသည်။ သေနတ်စစ်သည် များတို့သည် သေနတ်ကုန်ထိစီကိုင်၍ ထွက်လာကြပြီးလျှင် အဝေးရှိ စက်ကွင်းကို ပစ်ကြ ရသည်။ အကွာအဝေး အမျိုးမျိုးရှိသည်။ စက်ကွင်းကို မလွဲအောင် ပစ်နိုင် သူများသာလျှင် ဆုရကြသည်။ အတောင်တရာ နှစ်ရာ အကွာရှိ နေရာတွင် ဘူးသီးကိုတင်ထား၍ ပစ်ရခြင်း၊ ဒဂုံကို ထောင်ထား၍ ပစ်ရခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

ထိုနောက် ဆင်ခင်းပဲ့မျိုးလည်း ရှိသေးသည်။ ထိုပဲ့ကို ပြာသိုလ နောက်ပိုင်းတွင် ကျင်းပသည်။ စစ်တိုက်သောဆင်နှင့် ဘုရင့် စီးတော်ဆင် များဟူ၍ နန်းတော်တွင် ခွဲခြားထားရသည်။ စစ်တိုက်သော ဆင်များကို ယတြာရ ဆင်များဟူ၍ခေါ်သည်။ နန်းတော်တွင် ရွေးတော်ယူ တံခါး ဟူ၍ ကြားဘူးကြပေလိမ့်မည်။ ထိုတံခါးမှာ ဘုရင့်အတွက် ရွေးထားသော ဆင်များဝင်ရန် ဆောက်လုပ်ထားသော တံခါးဖြစ်၍ ရွေးတော်ယူတံခါး ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယတြာရ ဆင်ဟူသည်မှာ ဆင်အကောင်တရာခန့် ကို တောစပ်သို့ ခေါ်သွား၍ လွှတ်ထားသည်။ ထို့နောက် အမှတ်တမဲ့ ဆင်မမြင်နိုင်သော နေရာ ချုံကွယ်များမှနေ၍ လန်ထိတ် သဖွယ်သော ခိုင်းသံကာသံများကိုရင်း၊ သေနတ်မီးပေါက်များ ပေါက်၍ရင်း၊ ဆင်ကို လန်အောင် ပြုလုပ်ကြရသည်။ ခိုင်းသံကိုသုံးရာ၌ ရန်သူ၏ လက်နက်ကို ကာကွယ်ရန်က တမျိုးဖြစ်သည်။ တမျိုးမှာ စစ်တိုက်နေစဉ်အတွင်း ရန်သူ ၏ဆင်များ လန်ထွက်ပြေး လေရအောင် ခိုင်းကို တုတ်တံဖြင့် ခေါက်ပေး ရသည်။ ခိုင်းသည် အသံဟိန်းနေအောင် မြည်ဘို့အရေးကြီးသည်။ ထိုသို့ ဟိန်းနေအောင် ပြုလုပ်ထားရသည်။ ဤသို့အသံများပြု၍မှ မလန်သည့်ဆင် ကိုသာ ရွေးထုတ်ကြရသည်။ အချို့ ဆင်များအသံ ကြားသည်နှင့် သုန်၍ ပြေးသည်။ အချို့မပြေးဘဲ အသံလာရာသို့ကြည့်နေသည်။ ထိုသို့ မပြေး သော ဆင်များကို ရွေးထုတ်ကြရသည်။

ထို့နောက် ဆင်များကို တောတွင်းသို့ ခေါ်ဆောင်သွား၍ တောစပ်
 မှထွက်လာသော ကျားကို ရုတ်တရက် တွေ့ဟန်ပြုလုပ်ကြသည်။ ကျားရုပ်
 ကိုတူးအောင် လုပ်၍ ကျားရေကိုသွေးပြီး ကျား၏ အနံ့ ရခအောင် ပက်ဖျန်း
 ထားကြရသည်။ ကျားနှင့်ရှင်ဆိုင်တွေ့၍ မပြေးဘဲ ခုခံရန်မူနေသည့် ဆင်ကို
 သာရွေးကြသည်။ ကျားရုပ်ကိုမြင်၍ သန်းပြေးသည့်ဆင်ကား ယတြာရဆင်
 မဖြစ်ထိုက်ပေ။ ထို့နောက် ဆင်ကိုတောဘွင်းတနေရာသို့ ခေါ်သွားပြီး
 လူအများက ညှာသံပေးကာ အနားကပ်၍ လှံဖြင့်ထိုးကြသည်။ သေနတ်
 တွင် ကျည်သံသေးများထည့်၍ ပစ်ကြသည်။ ထိုသို့ပစ်သျှင် အချို့ ဆင်များ
 ပြေးကြသည်။ အချို့ မပြေးဘဲ ကြုံကြုံခံ၍နေလျှင် ထိုဆင်သည် ယတြာရ
 ဆင်ဖြစ်သည်။ ထိုဆင်သည် ထိုအချိန်အခါ မျိုးတွင် မုန်ယို၍လိုက်ဆိုးလျှင်
 သာ၍ကောင်းသည်။ မုန်သိမ်းပြီးစာသည် အခါမှ ဆင်ကိုတောထဲမှပြန်ကောက်
 ယူကြရသည်။ ဤကား ယတြာရဆင်ကို ရွေးကြပုံစာည်း။

တခါတရံ ဆင်တိုက်ပွဲများကိုလည်း ကျင်းပသည်။ ဆင်ကကောင်
 နှင့်တကောင်ကို မမှတ်ခိလေရအောင် ဟတ်ပြွဲဒါးများ သုတ်လိပ်ပေးသည်။
 မျက်နှာတခုလုံး နီနေသောဆင်ကို အခြားဆင်ကမြင်လျှင် ရန်သူမှတ်သည်။
 ထိုအခါ အစွယ်ယှက်၍ ထိုးသည်။ ဤသို့ ဆင် ဆင်ချင်းကိုက်၍ အနိုင်ရ
 သော ဆင်မျိုးကို တွဲ ခမည်ပေး၍ စင်ပွဲအတွက် အသုံးပြုကြသည်။

ဤကဲ့သို့သော ဆင်စမ်းပွဲ၊ မြင်းစမ်းပွဲတို့ဖြင့် ပြာသိုလ တသလုံးလုံး
 ကျင်းပကြရသည်ပုံကို မြင်းစမ်းသတင်းပွဲအတတ်ဟု အမည်တပ်သည်။ ဤပွဲ
 ကား ယခုအခါ ပြုလုပ်ကြသည့် စပုတ်ပွဲ (Sports) ကစားခုန်စား ပွဲမျိုး
 ပင်ဖြစ်သော်လည်း တိုင်းပြည်အတွက် အလွန်အရေးပါ အရာထောက်သော
 လူတော်လှူကောင်း ရွေးသည့်ပွဲမျှသာ ဖြစ်သဖြင့် စပုတ်ပွဲအက်ပင် အကဲ
 သာပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မြန်မာလူမျိုးတို့သည် အပျော်အပါး
 များလှသည်။ တဆယ်နှစ်လလုံး ပွဲအတွက်ကျင်းပခဲ့ကြသည်ဟု မသိသူတို့က
 မည်သို့အပြစ်တင်စေကာမူ သိသူ၏ အဖို့ခွဲအား မြန်မာလူမျိုး တို့သည်
 ဤပွဲမျိုးကိုကျင်းပပြီး ဤပွဲမျိုးမှရသော လူရွှမ်းကောင်းများ၏ သတ္တိဖြင့်
 မြန်မာနိုင်ငံကို နှစ်ပေါင်းတထောင်ကျော်မျှ ကိုယ် မင်း၊ ကိုယ် ချင်းထဝနှင့်
 ထိန်းနိုင်ခဲ့ကြသည့် တကားဟူ၍ ဆိုကြမည်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

လမိုင်း လယ်တော် သူများ

“အောင်ပင်လယ် နယ်ရွှေမိုင်ကံ၊ ယှဉ်မနှိုင်းသာတဲ့ ဒိုးပတ်သံ၊ နာခံကွဲလေး။
မြစ်ကယ်ကွာ၊ လောင်းနတ်သီဟာက၊ မိုလ်ညီလာရွှေနှင့်၊ မြေတုန်အောင်
ရွှေထွန်စီးတော့၊ မင်္ဂလာလယ်တော်ကြီးမှာ၊ တီးစေမိန့်ကြွေး”

ဤကား မြန်မာဘုရင်များရှိစဉ်အခါက မန္တလေးရတနာပုံ ရှေ့မြို့
တော်၏ အရှေ့ဖက် တစ်ခုတွင်ရှိသော အောင်ပင်လယ်တွင် နယုန်လ
အတွင်း လယ်ထွန်မင်္ဂလာကျင်းပချိန်၌ အောင်ပင်လယ် လမိုင်းလယ်
လယ်တော်သူများ သီဆိုကလေး ရှိသော ဒိုးပတ်သံပေတည်း။

မြန်မာဘုရင်များလက်ထက် လှယ်များတွင် ဆင်းရဲသားပိုင်လှယ်
များ၊ ဘုရင်မင်းမြတ်ပိုင် လှယ်များ၊ ရတနာ သုံးပါးပိုင် လှယ်များ
စသည်ဖြင့် များစွာရှိရာ၊ ဘုရင်ပိုင်သည့်လှယ်တော်များကို လမိုင်း လယ်
တော်များဟူ၍ ခေါ်မေ့တ် ပြုကြသည်။ လမိုင်းလယ်တော်စုများတွင်
ရွှေနန်းရိုးလမိုင်းဟူသည်ကား ထိုစဉ် နန်းဆက် ကေရာင်မင်းတို့ သီးခြား
ပိုင်ဆိုင်တော်မူသော အရာတော်လယ်မြေများကို ခေါ်သည်။ ဘုရင်မင်း
မြတ် မင်းသားဘဝနှင့် ရှိစဉ်အခါက အမွေအဖြစ်ရသောလှယ်များဟူ၍
တနည်းအားဖြင့် ခေါ်ဆိုနိုင်ပေသည်။

အောင်ပင်လယ် လမိုင်းဟူသည်မှာလည်း ဘုရင်မင်းမြတ်၏အမွေရ
လှယ်၊ သို့မဟုတ် မိမိဘုရင်ဖြစ်ပြီးမှ အရာတော်မြေအဖြစ် သတ်မှတ်
လုပ်ကိုင်စေသော လှယ်များကို အောင်ပင်လယ်အရပ်၌ တည်ရှိသည်ကို
အကြောင်းပြု၍ အောင်ပင်လယ်လမိုင်းနယ်ဟု ခေါ်သည်။ ထို့အပြင်

ဘုရင်ပိုင်သော လယ်အများအပြားပင် နယ်များ၌ ရှိချေသေးသည်။ ယင်းတို့ကိုမူ မင်္ဂလာလွယ်တော်သမိုင်းဟူ၍ ခေါ်သည်။ ထိုလယ်များမှာ အများအားဖြင့် စဉ့်ကူးမြို့နယ် ခုလယ်ရွာ၊ တောင်ကုန်းရွာ၊ သီလရွာ၊ ဒိုးပင်ကုန်းရွာ၊ ညောင်ပင်ရွာ၊ ကိုင်းတောရွာ၊ ဆီးပင်ကုန်းရွာ၊ ခန်းပတ်ရွာ များတွင်ရှိသည်။ ယင်းလယ်ဖခများကို လက်ယာတော်လမိုင်းဟုခေါ်သည်။ နန္ဒတောင်ရွာနှင့် မြောက်ရွာများရှိ လွယ်တော်များကိုမူ လက်ဝဲတော်လမိုင်းဟု ခေါ်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ လမိုင်းလယ်တော်များကို လုပ်ဆောင်ရသူများအား လမိုင်းလယ်တော်သားများဟူ၍ ခေါ်သည်။ ဤလယ်လုပ်သားများအပေါ်တွင် ဘုရင်က ခန့်အပ်ထားသော လမိုင်းဝန်က အုပ်ချုပ်ရသည်။ မြန်မာဘုရင်များ ရှိစဉ်အခါက တိုင်းပြည်ခန့်လူ သူဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုးများအား ဆိုင်ရာအစွာနန်းများအလိုက် ခွဲဝေသတ်မှတ်ကြသည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုအစုပါဝင်သူများသည် ရိုးရာအစားဖြင့် မိမိတို့ဆိုင်ရာ အစုတွင်သာပါဝင်၍ ထမ်းရွက်ကြရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဆိုးသားတိုင်းပြည် အတွင်း၌ ဆင်းစု၊ မြင်းစု၊ သေနတ်စု၊ ခိုင်းစု၊ ကာစု၊ လမိုင်းစု စသည်တို့သည် ရိုးရာအလိုက် မိမိဆိုင်ရာ အစုတခုက အခြားတခုသို့ ကူးပြောင်းလို၍လည်းမရပေ။ ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် ဝန်ကြီးဖြစ်မီအခါက သေနတ်အစုတွင် ရှိခဲ့သည်။ ထိုနောက် လွှတ်တော်တွင် ဝန်ကြီးဖြစ်လာသည်အခါ မိမိဆိုင်ရာအစုတွင် မိမိကိုယ်စားသေနတ်တလက် ထောင်ထားခဲ့ရသည်ဟုဆိုသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ မိမိစားချိတ်စိုက်ထုတ်၍ မိမိသေနတ်စုနေရာတွင် လူတယောက်ကို ငှားရမ်းပြီ မိမိကိုယ်စား ထမ်းရွက်စေခဲ့သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

လမိုင်းဆိုသော စကားသည် လယ်ကို ကြီးပွား တိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်သူကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။ လယ်ကို မိုင်းမ လုပ်ဆောင်သည်။ လယ်ကို မိုင်းမလုပ်ဆောင်သူကို လယ်မိုင်းသူဟု ခေါ်ဟန်တူသည်။ ယင်းစကားတွင် လယ်မိုင်းမှ ကာလရွှေ့လျော့သော် လယ်မိုင်း(လမိုင်း)ဖြစ်လာဟန်တူသည်။ ထို့အပြင် လမိုင်းနတ်ဟူ၍လည်း ရှိသေးရာ လယ်ကို မိုင်းမလုပ်ဆောင်သူများ ကိုးကွယ်သော နတ်ဖြစ်သည်ကို အစွဲပြု၍ လမိုင်းနတ်ဟုခေါ်ကြရာမှ နောင်သော် အလုပ်ကိစ္စတခုခုကို ဆောင်ရွက်ရာ၌ လမိုင်းမကပ်ဘူးဟူသောစကား လမိုင်းတင်သည်ဟူသောစကားများ အထိ ရွှေ့လျော့လာဘွယ်ရှိပေသည်။

အတ္တရာဇ် ၁၁၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် အလောင်းမင်းတရားကြီးသည် ကသည်းပြည်ကို အောင်မြင်ပြီးနောက် သံပန်းရတော်မူသော ကသည်းလူမျိုးများကို လကျီတော်လမိုင်းတွင်ဖြည့်၍ လုပ်ဆောင်စေသည်။ လမိုင်းလယ်တော်များတွင် လုပ်ဆောင်သူများသည် စပါးတရုထွက်လျှင် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ကျီတော်များသို့ စပါးတင်းရေ ၁၃ တင်းနှင့် တစ်စိတ်ကို ပေးဆက်ကြရသည်။ ကျန်စပါးတင်းရေ ၈၇ တင်းလျော့လျော့ကို လမိုင်းလုပ်သားများထံမှ စပါးများကိုသိမ်းယူ၍ ဘုရင်ကျီတော်များဖြစ်ကြသော ပေါ.တသိန်းဝင် ကျီများတွင် ထည့်ထားကြရသည်။ ယင်းကျီတော်များ၏ အမည်များကား မစိုးရိမ်ကျီတော်၊ မတောင်တကျီတော်၊ မကြောင်းကြ ကျီတော်၊ ခန့်တိုင်းရကျီတော်၊ လိုတိုင်းရ ကျီတော်များ ဖြစ်သည်။

လမိုင်းလယ်သူ လယ်သားများသည် အခြားသူများနှင့် ရောနှော၍ မနေကြဘဲ မိမိတို့အပူအဝန်းအလိုက်တသီးတခြား ရွာတည်၍နေကြသည်က များသည်။ မန္တလေးအရှေ့ မြောက်ဖက် မတ္တရာမြို့၏ အရှေ့မြောက် ယွန်းတွင် လမိုင်းရွာကြီး ဟူးသာအမည်ဖြင့် ရွာကြီးတရွာရှိသည်။ စဉ့်တူးနယ်တွင်လည်း လမိုင်းရွာကြီး လမိုင်းရွာငယ်ဟူ၍ ရွာ ၂ ရွာ ရှိခဲ့သည်။ အောင်ပင်လယ်အရပ် သရက်ကုန်းရွာသည်လည်း မြန်မာမင်းများရှိ ဦးအခါက လမိုင်းရွာဟုခေါ်သည်။ ဤရွာအနီးတွင် မင်းတုန်းမင်း တရားကြီးသည် နှစ်စဉ်ပင် လယ်ထွန်းမင်္ဂလာ ဆင်ယင်ကျင်းပခဲ့ဘူးလေသည်။

စင်စစ်ဆိုသော် ဘုရင်သည် လယ်သမားပင်ဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည်၏ အစာဖြစ်သော လယ်ယာမြေကို တိုးတက်စည်ပင်အောင် ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ဦးဆောင်၍ လယ်ကိုထွန်းယက်ခဲ့ကြရပေသည်။ ဘုရင်ကဦးစီးခေါင်းဆောင်ပြုလုပ်ပေးမှသာလျှင် ဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုးတို့ကလည်း လယ်ယာမြေကို အရေးပေး၍ လုပ်ဆောင်ကြမည်သာဖြစ်သည်။ မြန်မာ၏ထုံးတမ်းမှာ ပုဂံမင်းများ လက်ထက်တော်အခါများကစ၍ ဘုရင်သည် လယ်ကိုဆင်းထွန်းရမည်။ ဘုရင်က ကွင်းရှောင်နေ၍မရချေ။ ဘုရင်၏ အရေးတယူ ပြုလုပ် ဆောင်ရွက်မှုသာလျှင် တိုင်းသူ ပြည်သား များက နောက်လိုက်၍ ဆောင်ရွက်ကြလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ပုဂံမင်းများလက်ထက်က ထွန်းချစ်မင်း၊ ထွန်းတိုက်မင်း၊ ထွန်းပစ်မင်း စသည်ဖြင့် ထွန်းတိုးပေါ်တွင် ကြံ့ပြင်းပြီး မြန်မာ့လယ်ယာ ဆန်ရေစပါးကို အရေးထား၍ တိုင်းပြည်ကိုအုပ်ချုပ်သော မင်းများရှိခဲ့သည်။ ထိုမင်းများကစ၍ မြန်မာ့သင်္ကြန်စာများကို ပညာရှိများနှင့် တိုင်ပင်ရေးသားထားခဲ့သည်။ သင်္ကြန်

စာများတွင် မည်သည့်နှစ်၌ မိုးခေါင်မည်၊ မည်သည့်နှစ် မိုးကောင်းမည်၊
ငိုဦးကောင်းမည်၊ ကျွန်းတို့ ရောဂါထူးသည် စသည်တို့သည် တောင်သူ
လယ်သမားတို့အား ပညာပေးစာတမ်းများသာ ဖြစ်ကြသည်။

ပုဂံခေတ်အခါက တိုင်းပြည်လယ်ယာများကို လူအပေါင်းတို့က ဂရု
မပြုဘဲ ဖန်ပယ်ထားကြသဖြင့် ၎င်း၊ မိုးခေါင်ရေရှား သရောကြီးခိုင်းသဖြင့်
လူတို့ စိတ်ပျက်လက်ပျက် ဖြစ်ကြပြီး လယ်ယာများကို ပြန်၍ မကြည့်ကြ
တော့ဘဲ၊ လယ်ယာများ ကိုင်းတေးကြီ ဖြစ်လာသည့်အခါ ပေါင်လောင်
ရှင်မဟာကထာပသည် မိမိကိုးစင် သင်္ဘောပေါင်းများစွာနှင့် သင်္ကန်းကို
ခါးတောင်းကျိုက်၍ လယ်ဆင်းထွန်ခဲ့ကြောင်း။ လယ်ယာမြေ အများကို
ကိုယ်တိုင်ကြပ်မတ် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြောင်းများကို ပုဂံခေတ်ထိုး ရှင်မဟာ
ကထာပကျောင်း ကျောက်စာများက ဖော်ပြလျက်ရှိကြသည်။

ထိုကြောင့် ပုဂံခေတ်သည် လယ်ယာကို ဦးစားပေးသော ခေတ်ဖြစ်ခဲ့
သည်။ လယ်ယာနှင့် ပတ်သက်သော အလုပ်သမားကို တွင်ကျယ်အောင်
လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်လည်း စမာသံဃျ်၊ ကြေးဘုမ္မ ချတ္တရာ၊ ဖြေချိန်၊ ပြည်ခွင်
အရှေ့သည့် အရာထမ်း အမှုထမ်းများကို နေ့စဉ် ဆောင်ရွက် ပေးသည်။
ထိုအချိန် အခါမှ ၍ မြန်မာ့လယ်ယာ စံနစ်သည် ပြန်ပွားလာပြီး၍
နောက်မင်းများလက်ထက်တော် အခါများ၌လည်း လယ်ယာကို အရေး
ပေးလာသည်။ ထိုကြောင့်လည်း လယ်ယာနှင့် ပတ်သက်သော လယ်သန်
သီချင်းများ၊ ဗုံကြီးသံများ၊ ဒွါးပတ်သံများ၊ စည်တော်သံများ၊ ပတ်ပျို။
ဟိုးဒယား စသည်တို့ကို တွေ့ရသည်။ ဤသီချင်းများဖြင့် လယ်ယာလုပ်
ဆောင်မှုကို အားပေး၍ လယ်ယာ လုပ်ဆောင်သူများအား အားတက်
အောင် ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး လက်ထက်တော်အခါက လမိုင်း အစုအဝန်း
များ၏ စာရင်းတခုကို တွေ့ရသည်။ ထိုစာရင်းတွင် လမိုင်းစုပါ လယ်သူ
လယ်သားများမှာ ရွှေနန်းမိုးလမိုင်း ၆၃၃ ယောက်၊ အောင်ပင်လယ်
လမိုင်း ၁၁၃၀ ယောက်။ စဉ့်ကူးလမိုင်း ၂၀၀ ယောက်။ နတ်ရှင်စက်မီး
လမိုင်း ၃၁၀ ယောက်။ နန်းမတော်ဘုရားလမိုင်း ၄၀ ယောက်။ ၎င်းလယ်
တော်လုပ် ၂၃၄ ယောက်။ စုစုပေါင်း ၂၅၄၇ ယောက် ရှိခဲ့သည်။

ဤသို့အားဖြင့် လမိုင်းသူ လမိုင်းသားများ၏ အကြောင်းကို စာတ
စောင်တဖွဲ ဖြစ်အောင် ရေးသား တင်ဆက် နေရခြင်း ကား အခြား
အကြောင်းကြောင့် မဟုတ်၊ လမိုင်းစု အပါအဝင် ဆင်းရဲသားများသည်
အခြား အစုအပါအဝင်ကျန်တော်မူပြီးများ၏ ဘဝနှင့်မတူဘဲ အလွန်သနား

စရာကောင်းသော အပယ်ခံဘဝ၊ လူတန်းစား ခွဲခြားခံရသော ဘဝတခု ဖြစ်ကြောင်းကို တင်ပြလိုသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ဤကဲ့သို့ မြန်မာ ဘုရင်များ လက်ထက်တော်အခါက လူတန်းစား ခွဲခြားမှုရှိခဲ့သည့် အကြောင်းကို ပြန်ပြောင်း စဉ်းစိုက်သည့်အခါများတွင် လွန်စွာဝမ်းနည်း တယ်ရာအချက်အလက်များကိုလည်း တွေ့ရပေသည်။ စင်စစ်ဆိုသော် ဤ သို့သော အပယ်ခံဘဝမျိုးရောက်နေသော လူတန်းစားများသည် မိမိတို့၏ ကံကြမ္မာအလျောက် အပယ်ခံဘဝသို့ ရောက်နေသည်ပင် မှန်သော်လည်း သူတို့၏ရိုးသားသောဘဝ၊ တည်ကြည်သောဘဝ၊ ဆင်းရဲဒသာ ဘဝကြေး မှုများတွင် မြို့နေနေရှင် လူတန်းစားဘဝထက်ပင် သိသိသာသာကြီး ချီးမွမ်းစရာကောင်းသော လူနေမှုစနစ်မျိုးကို တွေ့ရသည်။

သူတို့၏ ရိုးသားသော စိတ်ဓာတ်၊ သဘာဝနေထိုင်မှု၊ ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံရေးများမှာ ရိုးသာသလောက် ကြည်ကွဲသနားစရာ အမှုအရာ အဆင်အပြင်များ များစွာပေါ်လွင်လျက်ရှိပေသည်။ သူတို့သည် အပယ်ခံ ဘဝသို့ ရောက်ကြရသည်မှာလည်း ရိုးရာအလိုက် လပိုင်းစုတွင် အပါ အဝင်ဖြစ်၍သာ ခေါင်ငုံ့ ခံနေ လိုက်ရသော်လည်း သူတို့၏ အပြုအမူ၊ စိတ်နေသဘောထားများကား အမြင့်မြတ်ဆုံးဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ သူတို့ အား ကယ်တင်မည့်သူကား မြန်မာဘုရင်များ လက်ထက်တွင် တဦး တယောက်မျှ ပေါ်မလာခဲ့ပေ။ ရင်တူ၊ ရှာ၊ ကြေကွဲစရာကောင်းလှသော ဘဝတွင် သူများ၏ နှင်းပြုံးတို့နပ်အောက်က အားငယ်စွာလျှင် မော်မ ကြည့်ရဲလောက်အောင် သူတို့ဘဝကို လူ့ဘဝက အနိမ့် အကျထား ခဲ့သည်။ သူတို့သည် စင်စစ်သော်ကား အနုအဝဲလည်း မဟုတ်ကြပါပေ။ သွေးတူသားတူ လူပင်ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော် သူတို့ရိုးရာကို ပယ်ဖျက်၍ ကား မရနိုင်ခဲ့။ အရိုးကို အရွက်မဖုံးနိုင်တော့သည်သာတကား။

စာရေးသူ ငယ်စဉ်အခါက နေအိမ်ထွင် ကျွဲချိုများ၊ စိုင်းချိုများ ချိတ်ထားသည့်တော့ရှ၍ ဖခင်အား မေးမြန်းကြည့်ဘူးသည်။

ဤကျွဲချို၊ စိုင်းချိုများကို ဖခင်သည်အဘယ်ကြောင့် ချိတ်ဆွဲထား ပါသနည်း။ ဖခင်ကဆိုသည်။ ဤဦးချိုများကား ငါတို့ဘိုးဘွားများ လက်တက်ကတည်းကပင် ရှိခဲ့သည်ဆိုသည်။ ဖခင်၊ ကျွန်တော်တို့အမျိုး သည်ကား သားသတ်မုဆိုး အမျိုးပေလောဟု ထပ်ကွန့်၍မေးပြန်သည်။ သားသတ် မုဆိုးမျိုးကား မဟုတ်၊ သို့သော် အိမ်မှာလှစေချင်၍ ချိတ်ဆွဲ ထားရသည်ဟု ဖြေခဲ့သည်။ ဤအဖြေကို ကျွန်တော်မကြိုက်ခဲ့ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ ဤဦးချိုများသည် သူတပါး၏အသက်ကို သတ်ပြီးမှ

သာလျှင် ချိတ်ဆွဲထားနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဦးချိုများထက် လှပသော အဆင်အပြင်မျိုးကို အိမ်တွင် မထား ရှိနိုင်ပါသလောဟု မေးတယ်ရှိလာ ပြန်သည်။

နှစ်ပေါင်းများစွာ ခြားခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ပြည်ဖုံးကားချထား ခဲ့သည်ကို ကျွန်တော်တို့ မမြင်နိုင်ခဲ့တော့ပေ။ ယခုလည်း စာဖတ်သူတို့ သည် အချို့သောအိမ်များတွင် ဤသို့နည်းတူပင် ဦးချိုများ ချိတ်ဆွဲထား သည်ကို တွေ့တူးကြလိမ့်မည်ဟု ထင်ပါသည်။ ဤအိမ်များသည် အများ အားဖြင့် ရှေးအခါက လယ်လုပ်သားကြီးများ၏ အိမ်များသာဖြစ်ကြ ကြောင်းကို တွေ့ကြရပါလိမ့်မည်။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ ဤကဲ့သို့ နားချို များသည်လယ်လုပ်သားများနှင့်သာ သက်ဆိုင်နေသည်ကို တွေ့ကြရပါ သည်။ လယ်လုပ်သားဟုပင် ဆိုသော်လည်း ရှေးအခါက လမိုင်းစု အပါ အဝင် လယ်လုပ်သား ဖြစ်ချင်မှလည်း ဖြစ်ပေမည်။ လယ် လုပ်သားကြီး များ၏ မျိုးရိုးဖြစ်ကြောင်း အမှတ်အသားအားဖြင့် အိမ်တွင် ကဲ့သို့ချိုများ ဆွဲထားကြောင်းမှာကား ထင်ရှားလိမ့်မည်ဟု ယူဆပါသည်။

လမိုင်းစုကို မြန်မာမင်းများလက်ထက်က လယ်လုပ်ကျွန်တော်မျိုး တစုဟူ၍ အသိအမှတ် ပြုသည်။ သို့အသိအမှတ် ပြုရာ၌လည်း အခြား ဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုးများကဲ့သို့ လူတန်းစား တစားတည်း ထား၍ အသိအမှတ် မပြုခဲ့ပေ။ လမိုင်းစုကို မြန်မာမင်းတို့သည် အလွန် နှိမ့်ကျ သော အောက်တန်းစား အစုအဖြစ်သာလျှင် အသိအမှတ် ပြုထားသည်။ လူတန်းစားလည်း ခွဲခြားထားသည်။ သူတို့၏ဘဝသည် အပယ်ခံဘဝတွင် ရပ်တည်နေသည်။ တိုင်းနိုင်ငံတွင် အခြားသော ဆင်စု၊ မြင်းစု၊ ခြံးစု၊ သေနတ်စု စသည်ဖြင့် အစုများစွာ ရှိသည့်အနက် ဤလမိုင်းစုသည် အခြားအစုများအောက် ယုတ်နိမ့်သည်ဟု အမှတ်ထားသည်။ အခြား သောအစုများမှ သူတို့တယောက်သည် ထိုလမိုင်းစုတွင် ပါဝင်သော မိန်းမဖြစ်စေ၊ ယောက်ျားဖြစ်စေ၊ တစ်တယောက်နှင့် အိမ်ထောင်ပြုပါက အခြားအစုစာရင်းမှ ပယ်ဖျက်ခြင်းခံရ၍ လမိုင်းစုစာရင်းသို့ သွတ်သွင်း ခြင်းခံရသည်။ မည်မျှ အဆင့်အတန်းမြင့်သော ဝန်ထမ်းပင်ဖြစ်စေ၊ လမိုင်း စုအစုဝင် လမိုင်းစုနှင့် အိမ်ထောင်သင့်နေက ထိုလမိုင်းစုသို့ သွတ်သွင်း ခြင်း ခံရမည်သာဖြစ်သည်။

ဥပမာ သေနပ်စုအပါအဝင်ဖြစ်သော စစ်သားတယောက်၊ လမိုင်းစု အပါအဝင် လမိုင်းလယ်သူအဦးနှင့် အိမ်ထောင်ကျပါက ယင်းစစ်သားကို သေနတ်စုမှ ထုတ်ပယ်ပြီးလျှင် လမိုင်းစုထဲသို့ သွတ်သွင်းပေးရတော့သည်။

ထိုသူသည် မည်သည့်အခါမှ လယ်သမား တဝမှ မတက်နိုင်တော့ပေ။
 အကယ်၍ မသိမလိမ္မာ၍ သော်၎င်း၊ နားမလည်၍ သော်၎င်း၊ မိုက်မှားမိ၍
 သော်၎င်း လက်ထပ်မိ၍ လမိုင်းစုလယ်သူ ဖြစ်ကြောင်း နောက်မှသိရ၍
 ထိုအစမှ ထွက်လိုလျှင် ထိုမိန်းကလေး၏ ဖခင်ထံသို့ ကိုယ်ဘိုး ပေး၍
 လွတ်လိုကြောင်း တောင်းခံနိုင်သည်။ ထိုအခါ မိန်းကလေး၏ဖခင်က မိမိ
 အိမ်၌ ချိတ်ဆွဲထားသော ကျွဲခေါင်းကိုချ၍ ထိုကျွဲခေါင်း၏ အလေးချိန်နှင့်
 အမျှသောငွေကို လျော်ကြေးပေးမှသာလျှင် မိန်းကလေးနှင့် ကွာရှင်းပေး
 မည်။ ထိုအခါ အစုမှလည်းလွတ်မည်ဟု ဆိုလာလျှင် ထိုယောက်ျားသည်
 ကျွဲခေါင်းနှင့် အမျှသော ငွေကို ကိုယ်ဘိုး ပေးချေရသည်။ ထိုအခါမှ
 သာလျှင် ထိုလမိုင်းစုမှ လွတ်သော ဟူ၏။ ဤကား ရှေးကအစဉ်အလာ
 ပေတည်း။

မြန်မာမင်းများ လက်ထက်တော်အခါက မြန်မာမင်းသားများလည်း
 ဤကဲ့သို့ မိုက်မှိုက်မှားမှား မသိနိုးနာနှင့် လမိုင်းစုလယ်သူကို ယူမိ မှား
 သူများ ရှိခဲ့ကြသည်။ ထိုအခါ ထိုလမိုင်းစုသူကို ယူမိသောအဖြစ်မှ လွတ်
 စေရန် နန်းတော်ထဲတွင် မိမိမိုက်မှားကြောင်း နန်းတော်သူ နန်းတော်သား
 ဆွေမျိုးမိဖ မောင်သွားများရှေ့တွင် မင်းသားသည် ဇနီးချစ်တောင်းပန်ပြီး
 ဝါးစက္ကူဖြင့် လုပ်ထားသော ကျွဲခေါင်းရှုပ်ကို ဆောင်း၍ ကပြရသည်။
 ဤကား အရှက်တကွဲအကျိုးအနဲ ပြုလုပ်ရခြင်း ဖြစ်သည်။

မိန်းကလေး၏ မိဖကိုလည်း တောင်းဆိုရာ ကျွဲခေါင်းရှုပ်၏ အလေး
 ချိန်နှင့်အမျှ ငွေကိုချေ၍ ရှေးရသည်။ ထိုကြောင့် အခြား အစု အမှုထမ်း
 သား မှန်သမျှသည် လမိုင်းသမများကို မကြိုက်ဝံ့ကြချေ။ လမိုင်းသမကို
 ကြိုက်မိပါလျှင် လမိုင်းစုထဲသို့ ရောက်ရမည်မှာ သေချာသည်။ ထို
 အတွက် မိမိတို့ ငိုးပန်းသည့် အခါများတွင် မည်သည့်မျိုးရိုး ဖြစ်သည်ကို
 ရှေးဦးစွာ စုံစမ်းပြီ မှ အဆက်အသွယ် ပြုကြရသည်။ ထိုကားကြောင့်
 ပင်လျှင် “လူမှာအမျိုး၊ ကြက်မှာအရိုး” ဟူသော စကား ရှိလာဟန် တူ
 ပေသည်။

ဤလူတန်းစား နိမ့်ကျသော တဝဟု အမှတ်ထားကြသူနှင့် အိမ်
 တောင်ပြုမိသူ အခြားအရာသားသည် လမိုင်းဟု အသိကြားလျှင်ပင်
 အဝေးက ရှောင်ရှားကြတော့သည်။ ထိုကြောင့် လမိုင်းသမကလေးများ၏
 တဝသည် အလွန်ပင် သနားစရာ ကောင်းသည်။ သူတို့သည် အနိမ့်ခံ
 တဝတွင် ရောက်နေကြသည်။ သူတို့သည် လင်ကောင်း သားကောင်း
 ရယူလိုကြပါသည်။ “ဗူးကောင်းမှုစင်ခံ၊ လင်ကောင်းမှုစံ” ဟူသော စကား

သည် သူတို့အတွက် မဟုတ်သလိုပင် ဖြစ်နေတော့သည်။ သူတို့သည် ချမ်းသာ ချင်ကြပါသည်။ သူတို့၏ အပယ်ခံဘဝမှ လွတ်လိုကြပါသည်။ သို့သော် သူတို့၏ဘဝကား ဆုံးနေချေပါပြီ။ သူတို့ကို လူရှင်နေကြပါသည်။ သူတို့၏ အဖုထဲ ဖြည့်သွင်းလိုက်မည်ကို ကြောက်ကြသည်။ အဖြည့်အသွင်း ခံလိုက်ရလျှင် ယင်းအစမှ ပြန်မထွက်နိုင်ကြဘော့ဘဲ လူညွှန်တုံးကြရမည် ကို လွန်စွာကြောက်ကြပါသည်။

တခါက တက္ကသိုလ်ဝင်စာမေးပွဲအတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ဦးပုည၏ ဝိဇယဗြဇာတ်ပါ မယ်ကုဝဏ်းပြာသော စကားစုကို များစွာအမှတ်ရနေ ပါတော့သည်။ ဝိဇယမင်းသားတို့ သိန် သိကျွန်းပေါ် တက်အလာ အပျို ကြီး မယ်ကုဝဏ်မှာလည်း ထိုနေ့အဖို့ တင်သားရင်သားများက လှုပ်ပြီး လင်ရတို့ နိမိတ်တော့ပြနေပြီ။ သူသည် အပျိုကြီးဖြစ်လာသည်မှာ များစွာ ကံဆိုးသည်။ သူ၏ကံဆိုးပုံမှာ အဆိုးအစ မမြင်ရလောက်အောင်ပင် ဆိုး နေသည်။ အနန္တလေးပါးဟု ခေါ်ရသော သမုဒ္ဒရာ၏ ဟိုမှာဖက်ကမ်းမှ သည်မှာဖက်ကမ်းကို မမြင်ရ။ အဆိုးအစ မရှိသကဲ့သို့၎င်း၊ သတ္တဝါတို့၏ အဆိုးအစကို မမြင်ရသကဲ့သို့၎င်း၊ ကောင်းကင်၏ အကျယ်ဝန်းသည် အဆိုးအစမရှိသကဲ့သို့၎င်း၊ မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ တရားတော်သည် အဆိုး အစ မမြင်နိုင်သကဲ့သို့၎င်း၊ သူ၏ ရိုင်းလှသော လင်မရနိုင်သည့်ကံမှာလည်း အဆိုးအစ မရှိသလောက်အောင်ပင် ရိုင်းနေသည်။ ဤနေ့ကွင် နိမိတ်တော့ ပြနေပြီ။ ဒီနေ့မှ လင်ရအောင် မလုပ်နိုင်လျှင် အပယ်ခံဘဝ ဖြစ်သော လမိုင်းစုထဲသာ ထည့်လိုက်တော့မည်ဟု ကြိမ်းမောင်းပြောဆိုရာ၌

“သက်လေးဆယ်ကျော်လို့မှ ဘုန်းပြင်သူမပေါ်လျှင်၊ အခိန်တော် စာ ချန်ခံလို့၊ ဇလးနန္ဒကံရိုင်း လမိုင်းမှာ ဖြည့်မဟေ့” ဟူ၍ ရေးသားထားရာ အဓိပ္ပာယ်မဖတ်တတ်လျှင် ဆိုလိုရင်းမှာ ငုပ်နေမည့်သာ ဖြစ်တော့သည်။ ဤကား လမိုင်းအစုသား၏ ဘဝသည် မည်မျှနိမ့်ကျကြောင်းကို ဦးပုည ကိုယ်တိုင်က ထုတ်ဖော်ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဤကဲ့သို့ပင် လမိုင်းလယ်တော်သူ လယ်တော်သားများကို အပယ်ခံ ဘဝအဖြစ် မည်မျှပင် နိမ့်ချထားခဲ့စကာမူ သူတို့သည် ဖြစ်လေရာဘဝတွင် သာ ပျော်ပိုက်ကြရတော့သည်။ မိုးရှာမရွှေောင် နေပူမရွှေောင် ကွင်းပြင်ထီး တည်းတွင် လယ်ထွန် ကောက်စိုက် ပျိုးနွတ်လျက် ပင်ပန်းဆင်းရဲစွာလျှင် သူတို့၏ဘဝကို ကျေနပ်နှစ်သိမ့်လျက် ရှိနေကြရတော့သည်။

သူတို့၏ ရိုးသားသော စိတ်ဓာတ်၊ ကြေကွဲဘွယ်ရာသော အပယ်ခံ ဘဝကို သူတို့သည် တနှစ်တကြိမ်လျှင် ဘုရင်မင်းတရားကြီး လယ်ထွန်

မင်္ဂလာ ဆင်းသည့် အခါများ၌ အတင်း နှစ်မြှုပ်၍ မေ့ပစ်လိုက်
 ကြရတော့သည်။ သူတို့သည် ဘုရင် လယ်ထွန် မင်္ဂလာ ဆင်းချိန်တွင်
 သူတို့၏ ဘဝ သရုပ်ဖော် အက အဆို ကလေးများဖြင့် အသနားခံကြ
 ရှာပါသည်။ သို့သော် သူတို့၏အပယ်ခံဘဝမှ မည်သူ တဦးတယောက်ကမျှ
 ကယ်တင်ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ရှာခဲ့ပေ။ သူတို့၏ ဘဝကို ဖွဲ့ဆိုသီကုံးထား
 သော သီချင်းကလေးများကား သူတို့၏ဘဝကို ကိုယ်ချင်းစာ၍ မျက်ရည်
 ကျကြရသော သူများအပို့ လောက်သလျှင် အသံနှစ်လုံးကိုဖောက်တွင်း
 နိုင်ပြီး လူတန်းစားများအတွက်မှာမူ သူတို့၏ ကြေကွဲဘွယ်သော အသံ၊
 အမူအရာ ဟန်ပန်များကို တဒဂ်မျှသာ နားစည်းစိမ်ခံပြီး လေနှင့်အတူ
 တဖက်နားမှ ထွက်ခွာလွင့်ပါးသွားတော့သည်။ သူတို့သည် မြို့ကြီးသူများ
 ကဲ့သို့ လှချင်ရှာသည်။ ထယ်ဝါချင်ရှာသည်။ သူတို့ဝတ်သလို စားသလို
 ဝတ်စားဆင်ယင်ချင်ရှာသည်။ သူတို့လိုဘဝခမ်းဖော်များနှင့်လည်း တွဲချင်
 ရှာပါသည်။ သို့သော်လည်း 'လမိုင်း' ဟူသောဘဝက သူတို့၏ကြားတွင်
 သမုဒ္ဒရာကြီး ကာခြားဘိသကဲ့သို့ ကာခြား ထားခဲ့သည်။ လယ်ထွန်ဂေသာ
 အခါတော်တွင် သူတို့သည် နန်းတော်သူ နန်းတော်သား၊ လူပျိုတော်
 သားများကို မြင်မိသည်။ နုနယ်ပျော့ချောင်းသော လူယဉ်ကျေးများကို
 မြင်သည့်အခါတွင် သူတို့မျက်စိကျရှာပါသည်။ သို့သော် သူတို့ဘဝကို
 ပြန်စဉ်းစာ လိုက်သည့်အခါများတွင်ကား စိတ်၌တုန်လှုပ်၍ ငိုနေမိကြ
 တော့သည်။ ထို့ကြောင့် သီချင်းဆို၍ ပြလိုက်တော့သည်။ သူတို့မချင့်မရဲ
 ဖြစ်ပုံကို သူတို့၏ သီချင်းသားကလည်း လှင်ပြနေပါသည်။

'ပျိုးလေ တို့ ကောက်စိုက်ရာ၊ လိုက်လာနှင့်လေး။
 လိုက်လာရင် ရှုစင်ဇရာမယ်၊ မောင်းကြော့ ရင်သွေး'
 'မဲပန်းညို ပတ်လယ်စိုက်လို့၊ ထိပ်စိုက်တဲ့ မရိုးခိုင်ငယ်၊ ကိုတိုင်ကမ္ပေး။
 လယ်ပွဲတော်ဝင်၊ ပန်ချင်လျှင် ပုံတော်တီးငယ်၊ ခေါင်းဖိခဲ့လေ'
 'မျိုးစိုက်တဲ့ လယ်ကန်သင်းက၊ ရွှေယင်းမာပင်၊ မပွင့်ခင်ကင့်တံသေး၊
 ချိုးပန်ခဲ့လေ'

'မိုးချင်လို့ ချိန်တန်၊ ပြန်ချိန်မှ ဖျော်ကွဲလေး။ ရွှေဖိုးခေါင် ညီနောင်
 ဒိပ်တဲ့၊ တောင်ထိပ်ကို နေ့စွယ်ကောမှာ၊ ချစ်တဲ့သူ ရွှေရောင်ပွရယ်၊ ကြိုပ
 ကွယ်လေး'

အခါတော်ကား ဘုရင်မင်းမြတ် လယ်ထွန်မင်္ဂလာ ဆင်းချိန်ဖြင့်၍
 လမိုင်း လယ်တော် သူတို့သည် လှနိုင်သလောက်လှအောင် ခြယ်လှယ်ဆင်
 သ၍ ခိုးပတ်ဝိုင်းအနီးတွင် ကနေကြသည်။ သူတို့၏ ခိုးပတ်ဝိုင်းတွင်း
 နီးခြင်းဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ကျွဲရိုင်းအကလည်းပေါ်သည်။ ထိုကျွဲရိုင်းရုပ်၏

အတွင်း၌ သူနုတ်ယောက်ဝင်၍ ကသည် အကသည် ထိုခေတ် အခါကပင် ပေါ်သည်။ သူတို့၏ အထိမ်းအမှတ်မှာ ကျွဲရုပ်ဖြစ်သည်။ ကျွဲရုပ်အကသည် သူတို့၏ရိုးရာ အကပင်ဖြစ်သည်။ ဤကျွဲရုပ်အကမျိုးသည် ယခု ကျွန်ုပ်တို့ ခေတ်တိုင်အောင် ခေတ်စားနေသေးသော အကဖြစ်သည်။ တောရွာ များမှ တက်လာသော အကမျိုးတွင် ကျွဲရိုင်းရုပ်အကကို သရုပ်ဖော်ပြီး လာတတ်သည်ကို တွေ့ဘူးကြပေလိမ့်မည်။ ထိုသရုပ်ဖော် အကသည် လမိုင်းလယ်ဘော်သူ လယ်တော်သားများ၏ ရိုးရာအက ဖြစ်ပေသည်။ ကောက်စိုက်သမားများသည်လည်း သူတို့၏ ဦးခေါင်းများကို ကျွဲခတ်သည့် ဟန်မျိုးနှင့် လှုပ်ခါပြီး ကတတ်ကြသည်။

‘ကျွဲခတ်သည့်ဟန်၊ ချောဆံစုံပိုးရိုက်လို့၊ ခါလိုက်ချည့်တို့အမျိုးမှာ၊ ယဉ် နဂိုရိုမှုကြဖို့၊ မရိုးဖြူဆံခွထူး ကုပန်လို့ခြား’

ကျွဲရုပ်ကိုသရုပ်ဖော်၍ ကကြရာ၌လည်း သူတို့၏ ချစ်သောမောင် ကို အနားသို့မတိုးရန် သတိပေးသေးသည်။ ကျွဲညှိက ဆိုးလှသဖြင့် မောင် ကို ဝှေ့သွားမည် ခို စိုးရိမ်မိကြောင်း သိချင်းဖြင့်ခန့်၍ သိဆိုကြသည်။

‘ချစ်တယ်ဆို၊ ပျိုဆီကို တယ်မတိုးပါနှင့် ကျညှိကဆိုး၊ တော်တို့၊ ရှင်တို့။ ကြိုက်တယ်ဆို၊ ပျိုဆီကို တယ်ခတိုးပါနှင့် ကျညှိကဆိုး။ တော်တို့၊ ရှင်တို့’

လမိုင်းလယ်သူမ ကလေးများသည် သူတို့၏တဝ သရုပ်လည်းဖော် ပေးကြပါသေးသည်။ မေတ္တာထား၍ သူတို့ကိုယူမည်ဆိုလျှင် တသက်ပန်လုံး ပေါင်းမည်ဆိုမှသာ ယူကြပါ။ နောင်တသက်လုံး မယူနိုင်ဘဲ ကွာလို့ပါ လျှင် ကျွဲခေါင်း၏အသေးချိန်နှင့်အမျှ ဝှေ့ကိုပေး၍ ကွာရပါမည် ဟူ၍ လည်း သတိပေးတတ်ကြသည်။

‘သနပ်ခါးကွက်ပါးမှာကူ၊ ရွှေမိုင်းလူတော့ကျပ်အလှဆုံး။ မေတ္တာထား လို့ စိတ်ထားတူ၊ ကြိုက်လျှင်ယူတော့ တသက်ပန်လုံး။ နောင်ခါများတဲ့ ကွာ ခြားမျှ ကျွဲခေါင်းခွေဖြူ ပေးမှပြတ်ထူး။ မယုံစမ်းတော့ မှန်တဲ့သူ၊ ရွှေမိုင်း သူတော့ ထိုမှတိုစမ်း၊ တိုစမ်း၊ ရွှေမလျော့ဘူး၊ ကျွဲခေါင်း’

သူတို့သည် အစွမ်းကုန် အလှခြယ်လာကြသဖြင့် လယ်ထွန်မင်္ဂလာ မွဲတော်တွင် မိုးရွာမည်ကို စိုးရိမ်ကြသည်။ သူတို့၏ အဝတ်အဆင်တန်ဆာ များမှာ ဆင်းရဲသားဖြစ်၍ အပေါက် အဖာကများသည်။ ထိုခေတ်က ပေါ်သော အညံ့ဆုံးပိတ်ကိုချုပ်၍ အင်္ကျီအဖြစ် ဝတ်ဆင်ကြရသည်။ သူတို့ ခေါင်းပေါ်၌ကား၊ ငါးမျိုးဆင်ဟုခေါ်သော အရောင် ငါးမျိုးရှိသည့် တဘက်ကိုပေါင်း၍ ထားတတ်ကြသည်။

“အောင်ပင်လယ် ကန်မြစ်နှင့်၊ ရန်ကင်းတောင့်သီခေါင်၊ ရီမှောင်
လို့ထွေး။ ဗျာကသီ၊ တားဆီမရွာလိုက်ပါနဲ့၊ မင်္ဂလာလယ်တော်စိုက်ကို၊ ဆိုင်း
လိုက်ပါလေး။”

“အကျွန်တို့လယ် ကောက်စိုက်ဘုန်းက ပြုံးလိုက်တဲ့ မောင်ဟာရယ်၊
ပါပါဝဲလားအေး၊ ပုံဖာမှောက်ဆင်၊ တို့လှတုန်းကိုမြင်တဲ့အောင် ငါးမျိုး
ဆင်ပုဝါပေါက်မှာ၊ အဖာတွေ တရာလောက်ကို၊ ဟောမြောက်လို့ ပြစမ်းအေး။”

သူတို့ ဆူညံစွာ သီဆို၍ နေသည်နှင့်အမျှ သူတို့၏ ခြုံးပတ်သံသည်
အောင်ပင်လယ်ကန် တဝိုက်တွင် ချိန်ခတ်၍ သွားတော့သည်။ သူတို့ကိုကြည့်
ပြီး ဆန်းပြုံး ပြုံးမိသော လူပျိုတော်သားပင်လျှင် အကြောင်သား
ဖြစ်သွားရှာသည်။ မင်းတရားကြီးနှင့်အတူ အောင်ပင်လယ် မင်္ဂလာယာယီ
စံနန်း၌ကား လမိုင်း လယ်တော်သူတို့၏ သနားစရာ အဖြစ်အပျက်နှင့်
ရောက်ရာဘဝတွင် ပျော်နေကြရသော အနိမ့်ခံ လူတန်းစား မိန်းကလေး
များ၏ ဆင်းရဲပုံကို မြင်ရသော မိဖုရားကြီးသည် များစွာ သနားနေရှာ
သည်။ အပေါက်အဖာ များလှသော သူတို့၏ အပတ်အစားကိုကြည့်ပြီး
ကြေကွဲဝမ်းနည်းနေရှာပါသည်။ မိဖုရားကြီးကြည့်နေချိန်တွင် လမိုင်းလယ်
သူမများသည် သူတို့၏ သနားစရာ ဆင်ယင်ထုံးစံကို မိဖုရားကြီး ကြား
လောက်အောင် ဟန်ချင်း၌ အသုံးတော်ခံလိုက်ပါသေးသည်။

“ပန်းထိမ်လက်ခမပေးရ၊ ထန်းပင်ကြီးကဖြစ်သည့်ရွှေကို၊ ဆူးပန်းကုံးတွေ
ညွယ်ဘုယက်နဲ့၊ ပေရွက်လိပ်ကြီး နားတောင်းဆင်၊ ယဉ်နိုင်အောင်ယဉ်လိုက်
ချည့်၊ အောင်ပင်လယ်ရွာမရှိုင်း၊ တိုင်းရွှေပြည်လက်နား။ ။လေး၊ ရာနှစ်ဆယ်
အနံ့ငယ် ဝှိုတဘီနဲ့၊ ဖျင်အင်္ကျီ သစ်ခေါက်ထိုး၊ ချပ်ရိုးတွေ သီတတန်းမှာ၊
သန်းကိုက်လို့ရောလေ။”

မိဖုရားကြီးသည် လမိုင်းလယ်တော်သူများကိုကြည့်ပြီး မျက်ရည်များ
ပင် စိုလှာရှာပါသည်။ လမိုင်းလယ်သည် ဘုရင်မိဖုရားနှင့်သာ ဆိုင်သည်။
သူတို့ပြုမှု နှုတ်မည့်သူများ ဖြစ်ကြသည်။ ဤမျှ ဆင်းရဲတိုင်းနက်ပုံကို သူမမြင်
ဝံ့ဒေတာ့ပြီ။ ချက်ခြင်းပင် လမိုင်းဝန်ကို ဆင့်ခေါ်လိုက်သည်။ ဆိုင်းသံ ဗိုသံ
များမှာလည်း မီးကိုရေနှင့်သတ်လိုက်သလို တိတ်ဆိတ်သွားကြသည်။

“လမိုင်းဝန်။ ။ငါ၏ဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုး လမိုင်းလယ်သူ လယ်
သားများအား၊ တကိုယ်လျှင် အင်္ကျီတဝက်စာနှင့် တဘက်တထည်စီ ဆုချလိုက်
ဘိ” ဟူ၍ အမိန့်တော်ရှိလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အောင်ပင်လယ်ကန်တခု
လုံး ဒို ပတ်သံ သီချင်းသံတို့ဖြင့် လွှမ်းမိုးဆူညံ၍ သွားကြပြန်တော့သည်။

လ ဘက် ရည် တော်

သက္ကရာဇ် ၁၂၂၁ ခုနှစ်တွင် ရတနာပုံရွှေမြို့တော်ကို မင်းတုန်းမင်းတရား ကြီး တည်ထောင်ဖန်ဆင်းပြီးနောက် ဦးပုညသည် “သုံးသိန်း၊ သုံးသောင်း၊ လေးထောင်ထိပ်၊ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆက်မဟာဝင်” အချို့သော ဘုန်းတော် ဘွဲ့ ရှင်ဆယ်ပေါ် တေးထပ်ကို ဆက်သွင်းသည်။ မင်းကြီးဦးပွားမှတစ်ဆင့် ဆက်သွင်းရသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုအခါ မင်းတရားကြီး အမေးတော်ရှိ၍ မင်းကြီးဦးပွားက လျှောက်ထားရသည်။ မင်းကြီးဦးပွား လျှောက်ထား မစပေးချက်အရာ ဦးပုညသည် ရွာစည်ရွာကို အသနားခံ၍ မင်းလှသင်္ခယာ ဘွဲ့နှင့် လဘက်ရည်တော်ခန့်သည်ဟူ၍ အမှတ်သားကို တွေ့ရသည်။

ထို့ကြောင့် ဦးပုည ထမ်းရွက်ရသော လဘက်ရည်တော် အရာသည် မည်သို့သော ရာထူးမျိုးဖြစ်သည်၊ အဘယ်ကြောင့် ဤရာထူးတွင် ဦးပုည အား ခန့်ထားရသည်တို့သည် သာမည စာပေလိုက်စားသူတို့အတွက် အရေး မကြီးလှသော အချက်အလက် အနေနှင့် ရှိသော်လည်း ဦးပုည၏ စိတ်နေ သဘောထား၊ ဦးပုည၏ စာပေတို့ကို လိုက်စားသူများ အထွက်မှာမူကား ဤလဘက်ရည်တော် ရာထူးသည် ဦးပုညအတွက် အသင့်တော်ဆုံး ဖြစ်ပြီး လျှင် မင်းတရားကြီးနှင့် မနိုးမဝေးမှ ခစားနိုင်သောကြောင့် တကြောင်း၊ မိကျမ်းကျင်ရာ ရာထူးတွင် ခစားရသောကြောင့် တကြောင်း၊ ဦးပုည အနှစ်သက်ဆုံး ရာထူးလည်း ဖြစ်ကြောင်းကို အမှတ် မထင် သိသာ ရပါသည်။

ဦးပုည၏ အနှစ်တရားဆယ်ပြည့် စာပေဟောပြောပွဲများ ဆင်နွဲ့
စဉ်အခါက ဤလဘက်ရည်တော် အကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ သုတေသီဘွဲ့
တင်မပြခဲ့ကြပေ။

စာရေးသူ၏ တပည့်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသူ ‘သျှန်တက္ကသိုလ်’ ကျောင်းအုပ်ကြီး
ဦးအောင်သျှန် တဦးကသာလျှင် စာရေးသူအား ဤလဘက်ရည်တော်
အကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မေးမြန်းထူးပေသည်။ ဤသို့မေးမြန်းချခြင်းမှာ
လည်း ဦးပုညသည် စွယ်စုံထူးချွန်ပြောင်မြောက်သော မုန်သောက်မာတင်
စာဆိုတော်ကြီး ဖြစ်ပါလျက် ‘လဘက်ရည်တော်’ ဟူသော အလွန်သေးဖွဲ့
လှသည့် ဂုဏ်ကလေးနှင့် တင်းတိမ် ရောင်ရဲ နေရာလောက်အောင် ဘုရင်
မင်းတရားကြီးက လျှော်လျှူရှုထားဟန်တူကြောင်း။ ထို့ကြောင့် ကြံမိကြံစု
သက်တော်ရှည် အမတ်ကြီး ဖြစ်ပါစေမည်ဟု ကတိထားသော မြင်ကွန်း
ညီအကိုတို့ ဖက်တော်သူလိုက်၍ အခါပေးမိကောင်း ပေးမိပေလိမ့်မည်
ဖြစ်ကြောင်း။ ဤမျှသေးဖွဲ့သော ဂုဏ်ကလေးကို စာဆိုတော်ကြီးအား
ပေးထားခြင်းမှာ မထိုက်မတန်ကြောင်း၊ စာဆိုတော်ကြီးအား ဝော်ကား
ရာပင် ရောက်ကြောင်း ထင်မြင် ယူဆပြီးလျှင် ဤ‘လဘက်ရည်တော်’
ဆိုသော ဂုဏ်မျိုးသည် မည်ကဲ့သို့သော ဂုဏ်မျိုး ဖြစ်ပါသနည်းဟု ဆီသို့
ပါကြောင်းနှင့် မေးမြန်းလွှာပါသည်။

စင်စစ်အားဖြင့်ဆိုသော် ‘လဘက်ရည်တော်’ ဂုဏ်သည် သာမည
ဂုဏ်မဟုတ်ပေ။ ဤဂုဏ်မျိုးကိုလည်း ဘုရင်မင်းမြတ်တို့ မည်သည့် တစ်
တယောက်အား လွယ်လွယ်နှင့် ပေးအပ် ခန့်ထားကြသည် မဟုတ်ပေ။
လွန်စွာ ကိုယ် သွေး ကိုယ် သားကဲ့သို့ ယုံကြည်စိတ်ချရသော ကျေးတော်
မျိုး ကျွန်တော်မျိုးတို့ကိုသာ ပေးအပ်ခန့်ထားခြင်းပြုတတ်ကြသဖြင့် ဤဂု
ဏ်ကွင် ခန့်ထားခြင်းခံရသော ဦးပုညသည်ပင်လျှင် များစွာ ဂုဏ်ယူဖွယ်
ဖြစ်ပေသည်။ လဘက်ရည်တော်၊ ကွမ်းရည်တော်၊ ရေကြည်တော်တို့သည်
များစွာ ဂုဏ်ယူအပ်သော ဂုဏ်မျိုးဖြစ်သည်။

လဘက်ရည်တော်၊ ကွမ်းရည်တော်တို့ဟူသည် များစွာ အရေးကြီး
ကြောင်းမှာ ဘုရင်၏အသက်သည် ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လက်တွင်း၌ ရှိသည်
ဟုဆိုက မှားမည်မဟုတ်ပေ။ ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဘုရင်အတွက် ကွမ်းရည်
တော်များ၊ လဘက်ရည်တော်များကို တာဝန်ယူ၍ ဆက်ထကြရသည်။
ဘုရင်အပေါ်တွင် မကောင်းကြံလိုလျှင် ဤသူတို့အဖို့ အလွန်လွယ်ကူသည်။
အချိန်မခဏလည်း ကြံစည်နိုင်သည်။ သို့သော် ဤဂုဏ်ကို ဘုရင်လွန်စွာ

ယုံကြည်ခြင်း ခံရသူတို့သာ ရကြသဖြင့် သာမည စွမ်းရည်ဖြင့် ဤရာထူး အနားသို့ပင် မကပ်နိုင်ကြပေ။

လဘက်ရည်တော်ရ ထူးသည် အမေပူရ မြို့တည် နန်းတည် ဘိုးတော် မင်းတရားကြီး လက်ထက်တော်အခါက ရှေ့ နေ့ထာ မြဲပြန်သည်။ ရုံးနံ ရံခါ မင်းတရားကြီးသည် လဘက်ရည်တော် သုံးဆောင်တော်မူတတ်သဖြင့် အလိုရှိတော်မူသည့်အခါ ဆက်သမြဲစွဲရသည်။ လဘက်ရည်တော် ဟူရာ၌ လဘက်ရည်အကြမ်း၊ လဘက်ရည်အချို၊ ရေနွေးတော်၊ ရေပူတော်ဟူ၍ အလိုရှိတော်မူသည့်အခါတွင် အဆင်သင့်ရှိရအောင် စီမံရသော အရာရှိ ဖြစ်သည်။

လက်ဘက်ရည်တော်ဆောင်ကို ကွန်းလေးစင် နှစ်ဆင့် လည်ပေါ် နှင့် တောင်မြောက် အလျားထားပြီး ဆောက်လုပ်ထားသည်။ ဤအဆောင် သည် မှန်နန်းနေ၏ဝဲဖက် (မြောက်ဖက်) တွင် ရှိသည်။ တနည်းအားဖြင့် မြောက်ထားဝယ်ဆောင်၏ အနောက်ဖက်တွင် ကပ်လျက်ရှိသည်။ မှန်နန်း တော်ကြီးမှသော် အတောင်း ၂၀ မျှလောက်သာ ဝေးကွာသည်။ ဤ လဘက်ရည်တော်ဆောင်တွင် လဘက်ရည်တော်ထားများ နေထိုင်ကြ ရသည်။ မင်းတုန်း မင်းတရားကြီး လက်ထက်တော်အခါက လဘက်ရည် တော်တွင် သူကောင်းပြုထားသူပေါင်း ၄၄ ယောက်ရှိသည်။ အချို့ အမှု ထမ်းများမှာ အဝေးရောက် မင်း၏သားများ၊ မြို့ဝန်များ၏သားများ စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဦးပုညသည် စာဆိုတော်ကြီးလည်းဖြစ်၊ အခြားလက်ဘက်ရည်အမှု ထမ်းများထက် အသက်အရွက်ကလည်း ကြီးသည့်ပြင်၊ မင်းတရားကြီး၏ ယုံကြည် လေးစားခြင်းခံရ၍ ရှာစည်ရွာစား ဖြစ်သောကြောင့် အခြား အရည်တူ အမှုထမ်းများက လေးစားကြရသည်။ ဆရာကြီးဟူ၍လည်းခေါ် ဝေကြံသည်။ အချို့ လူပျိုလူရွယ်များကလည်း ဦးပုညအား ကပ်ရပ်၍ အလိုရှိရာ စားများကို ရေးခိုင်လှေ့ကြံသည်။

လဘက်ရည် ဆောင်နှင့် ထားဝယ် ဆောင်တို့သည် ကပ်လျက်ရှိ သည်။ တခါတရံ ထားဝယ်ဆောင် တခုလုံးကိုပင် လက်ဘက်ရည်ဆောင် ဟူ၍သည်း သိမ်းကျုံး ခေါ်ဆိုတတ်ကြသည်။ ထားဝယ်ဆောင်ဟူသည့် မှာ အမိုးနှစ်ထပ် လည်ပေါ်ဆောင်ဖြစ်သည်။ ဆင်ဖြူရှင်များ မင်းတရား ကြီး လက်ထက်တော်အခါက ထားဝယ်သို့ ချီတက်တိုက်ခိုက် သိမ်းယူ၍ ထားဝယ်သားများကို နေရာချထားရာ အဆောင် ဖြစ်သည်ဟူ၍လည်း

ဆိုသည်။ နေ့စဉ်တွင် ထားဝယ်သားများ မဟုတ်စေကာမူ ထိုအဆောင်တွင် မြန်မာလူမျိုးအမှုထမ်းများကို ထားသည်။

ရွှေဘိုနိဗ္ဗာန် အဆိုအရ ထားဝယ်ဆောင် ဟူသည်မှာ နွေးသော အဆောင်ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ မြန်မာနန်တွင်း ယဉ်ကျေးမှု အသုံးအဆောင် အခေါ်အဝေါ်များသည် မွန်များထံမှ ရသည်သာများသည်။ 'ဒဝယ်' ဟူသော စကားမှာ မွန်ဘာသာအရ 'နွေးသည်' ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ နွေးသောအဆောင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ လက်တက်ရည်ဆောင်နှင့် 'ဒဝယ်ဆောင်' တို့မှာလည်း ကပ်လျက်ရှိသည်ကို သတိပြုရာသည်။ လက်တက်ရည်တော်ဆောင်သည် အမြဲတစေ လက်တက်ရည်နွေးအိုးကို တည်ထားသော အဆောင်ဖြစ်၍ အစဉ်အမြဲ နွေးနေရပေသည်။ ထို့ကြောင့် လက်တက်ရည်တော်ဆောင်သည်ပင်လျှင် 'ဒဝယ်ဆောင်' ဟု ခေါ်ပါက မှားမည် မဟုတ်ချေ။

လက်တက်ရည်ဆောင်တွင် ဘုရင်မင်းတရားကြီးအတွက် လက်တက်ရည်တော်သားများက နေ့ညဉ့်မပြတ် ရေခဲများကို တည်ထားရသည်။ ဘုရင်မင်းတရား အလိုတော်ရှိလျှင် ချက်ချင်းဆိုသလို ရေခဲဆက်ကြာရသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် နေ့ညီလာခံပြီးသည့်အခါ မွန်းနန်းဆောင်၏ တောင်ဖက်ရှိ ရွှေနန်းတော်ဆောင်သို့ ကူးပြောင်း စံနေတော်မူတတ်သည်။ ထိုအခါ လက်တက်ရည်တော်များ ဆက်သရသည်။ တခါတရံ အလယ်နန်းမတော်တည်ခင်း ကျွေးမွေးသော လက်တက်ရည်တော်ကို သုံးဆောင်တော်မူသည်။ တခါတရံ ရေခဲပူကို အလိုရှိသည့်အခါ လက်တက်ရည်ဆောင်ကို မှာကြားရသည်။

ဘုရင်မင်းတရားကြီး နံနက်မျက်နှာသစ်တော်မူချိန်ကစ၍ လက်ဖက်ရည်တော်ဆောင်တွင် ရေခဲနွေး ကျိုထားရသည်။ မျက်နှာသစ်တော်မူချိန်တွင် ရေပူရေခဲကို အလိုရှိတော်မူသည်။ သားတော်များသည် ခမည်းတော်မင်းတရားကြီး စက်တော်ထုမှ မနိုးမီ ပောင်းတော်ဆောင်တွင် လာရောက်စုရုံးစောင့်နေကြရသည်။ ဘုရင်မင်းတရားကြီး စက်တော်ထုမှ နိုးလျှင် ရေခဲနွေးရေပူများကို ရွှေဖလားနှင့်ခပ်၍ မျက်နှာသစ်တော်မူရ ဆက်ကြာရသည်။ ဤသို့အားဖြင့် ရေခဲနွေးသည် အချိန်မရွေးလိုလျက်ရှိသည်။

နန်းတော်တွင် စားတော်ဟင်းများ၊ ထံမင်းများချက်သည့် စဖိုတော်ကား ရှိပါသည်။ ယင်းစဖိုတွင် ဘုရင်အတွက် ရေခဲနွေးကို တည်ရသည် မဟုတ်ပေ။ ပွဲတော်အုပ် အတွက် ချက်ပြုတ်နေချိန်တွင် ဘုရင်အတွက် သီးသန့်ရေခဲနွေးများ တည်နိုင်မည်လည်း မဟုတ်ပေ။ သို့ဖြစ် ရေခဲနွေးဟုပင်

ဆိုသော်လည်း ဘုရင့်အတွက် ရေးနူးမှာ သာမည စားတော်ချက်များက
 ချက်ကျိပေး နှစ် တာဝန်မယူနိုင်။ မယုံကြည်။ စိတ်မချရသူများကိုလည်း
 မခိုင်းသင့်။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ ဘုရင့်ကို အစားအသောက်ဖြင့် ဇီဝိန်ကို
 ချွေနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ပင် ပုဂံမင်းများ လက်ထက်တော်အခါက ဇီဝိန်
 ကြွခဲ့သော ဘုရင်များရှိခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရင်သည် မိမိအတွက်
 သောက်တော်ရှေ့ ကွမ်းရည်တော်၊ လက်ဘက်ရည် စသည်တို့ကို များစွာ
 သတိထားရသည်။ အလွန် ယုံကြည်စိတ်ချတော်မူမှသာ ထိုရာထူးမျိုးတွင်
 ထားသည်။

ဦးပုညကို ဘုရင်သည် များစွာစိတ်ချယုံကြည်တော်မူသည်။ ဦးပုည၏
 ဖခင်ရှိစဉ်အခါကပင် ဝင်ထွက် ခစားနေသဖြင့် ပိုမိုယုံကြည်သည်။ ဦးပုည
 အား သည့်ထက်ကြီးသော ရာထူးများကို ပေးချင်ပါသည်။ ပေးလည်း
 ပေးမည်ဟု အမြဲစိတ်ကူးထားပါသည်။ ဥပဓိရုပ် ချိုင့် နေသည့်အတွက်
 ဘုရင့်တွင် စဉ်းစားရအခက်ဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် မြင်ကွန်းမြင်းခုန်တိုင်
 အရေးတွင် ဘုရင်မင်းတရားက ဦးပုညအား 'ငါလည်း သက်တော်ရှည်
 အရာကို ပေးနိုင်သည်။ မင်းကဲ့သို့ရင် ရလိမ့်ပေ' ဟု မိန့်တော်မူသည်။
 လက်ဘက်ရည်တော် ရာထူးသည် စင်စစ်နိမ့်ကျသော ရာထူးမဟုတ်ပါပေ။
 ဦးပုညသည် ထိုရာထူးတွင် လစာတော်ငွေ ဒေါင်းဒေါင်း လေးဆယ်ရပါ
 သည်။ ထိုတံကျေးလစာမှာ နန်းတော်တွင် များစွာ အရေးပါအရာရောက်
 သော လက်စွဲတော်ကြီးများ၏ လစာနှင့်ညီမျှပါသည်။

ဦးပုညအား လက်ဘက်ရည်တော်တွင် အမှုထမ်းရန် မင်းကြီးဦးပွားက
 လျှောက်ထား မှစပေးသည်ဟုဆိုပါသည်။ ဦးပုညသည် စာအရေးအသား၊
 အဖွဲ့အနွဲ့ အလွန် ကောင်းသည်ကို မင်းတရားကြီး ကိုယ်တိုင်က သိသည်။
 ထို့ကြောင့်လည်း ဘုရင့်အပါးလည်း မကျ။ မနိုးမဝေးကံ ခစားစေလို
 သည်။ အနိမ့် ခစားရန်မှာလည်း ဥပဓိရုပ်က ချွတ်ယွင်းလျက် ရှိသော
 ကြောင့် မသင့်မတော်ကြောင်းကို မင်းကြီးဦးပွားကသိသည်။ ဘုရင်ဆိုသည်
 မှာ အမင်္ဂလာရုပ်ကို မြင်ရတွေ့ရသည် မဟုတ်ပေ။ ဦးပုညသည် သူ၏ရုပ်
 ချိုင့်သောဘဝကို များစွာလည်း စိတ်နာဟန်တူသည်။ ထို့ကြောင့် သူ
 သည် 'နန်းဆန်တုံ မြိုင်' တောလားကို ရေးစဉ်အခါက မင်္ဂလာရှိသော
 တိရစ္ဆာန်များကို စိတ်ကူးယဉ်ယဉ်နှင့် ရေးသားဖွဲ့နွဲ့ခဲ့ပေသည်။ သူသည်
 မင်္ဂလာရှိသော ရုပ်ရူပကာရှိသူ ဖြစ်ပါလျှင် မည်မျှ ကြီးပွား တိုးတက်၍
 ဘုရင်မင်းတရားကြီး၏ မြှောက်စားခြင်းကို ခံရမည်ကို တွေးတောကာ
 ဝမ်းနည်းခဲ့ဟန်တူသည်။

လက်ဘက်ရည်တော်ရာထူးတွင်ထားရန် မင်းကြီးဦးပွားက လျှောက်
 တောင်းခဲ့ရသည်မှာလည်း ဦးပုည၏ မိခင်နှင့်တကွ ဆွေမျိုးဘဝတို့မှာ
 လက်ဘက်ပွဲစားများဖြစ်ကြသည်။ ရှမ်းပြည်သို့လည်း ဦးပုညသည် အခါခါ
 အခေါက်ခေါက်ရောက်ပူးသည်။ မည်သည့်လက်ဘက်ကောင်းသည်၊ မည်
 သည့် လက်ဘက် ညံ့သည်ကိုလည်း ဦးပုညသိသည်။ ဘုရင့် လက်ဘက်ရည်
 တော်အတွက် မည်သည့်တောင်ထွက် လက်ဘက်သည် အကောင်းဆုံး ဖြစ်
 သည်ကို ကောင်းစွာ သိသည်။ ရှမ်းပြည်တွင် ဆွေမျိုးညာတိများလည်း
 ရှိသည်။ စလေမြို့နေ မောင်ရွှေသိုင်း၊ မောင်ရွှေပြားတို့သည် ဦးပုည၏
 ဆွေမျိုးတော်သူ လက်ဘက်ပွဲစားများဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဦးပုည၏
 လက်ဘက်မေတ္တာစာ တစ်စောင်တွင် လက်ဘက်အကြောင်းကို ကောင်းစွာ
 ရေး၍ထားသည်။ ကောင်းစွာလည်းနားလည်သည်။ ထို့ကြောင့်လက်ဘက်
 ရည်တော် အရာနှင့် ဦးပုညသည် များစွာ ပန်ရလျက်ရှိသည်။

သူ၏ ညောင်ရွှေပေး မေတ္တာစာကို ကြည့်လျှင်သော် လည်းကောင်း၊
 ရှမ်းသထုံပေး မေတ္တာစာကို ကြည့်လျှင်သော်လည်းကောင်း သူသည် ရှမ်း
 ပြည်ရုပ်ဋ္ဌာန်ကို ကောင်းစွာ နှံ့စပ်သူ ဖြစ်ကြောင်းသိရသည်။ ထို့ကြောင့်
 သူကြီးဟောင်း ကြေနှင့် တည်ရသည့်အခါက ဟန်လျှင်ဟန် မဟန်လျှင်
 “ဝေးလံ ရပ်ခြား၊ လှီးဒယား၊ တရပ်၊ မိုးကုတ်ကုတ်သို့၊ စုတ်စုတ်ကြီး
 ဝင်ဆောင်ပြီးမှ တခေါင်ခေါင် ဒေသက လှလှကြီး ထွက်ပေါ်၍ တိုင်းကျော်
 အောင် ဝင့်မည်” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ သူ့ အဆိုနှင့် သူ့ အပြုအမူ ကိုက်ညီသည်ဟု
 ထင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဦးပုည မော်လမြိုင် ရောက်သည်ဟူသော အဆိုကို
 ထောက်ခံရမလို ဖြစ်တော့သည်။

ဤကား လက်ဘက်ရည်တော် ရာထူးနှင့် ဦးပုညအကြောင်း ဖြစ်
 သတည်း။

လေး ပြင် ထောင် မှူး

ရှေး မြန်မာမင်းများ လက်ထက်တော် အခါက ထောင်မှူးဟူသော ရာထူးသည် များစွာ အရေးပါ အရာရောက်လှသော ရာထူးတခုဖြစ်ခဲ့သည်ဟူ၍ မင်းကြီး မဟာသီရိဇေယျသုဘွဲ့ရ ငိုင်းခိုင်း ဝန်ကြီးက အမိန့်ရှိခဲ့ဘူးသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ ဤရာထူးကို ပုဂံ အင်းဝ မင်းများ လက်ထက်က အခြားသူများကို ပေးလေ့ မြောက်စားလေ့ မရှိခဲ့ပေ။ မြတ်နိုးတော်မူ၍ ယုံကြည်စိတ်ချတော်မူရသော သားတော် ကြီးများကိုသာ ပေးတော်မူကြောင်း၊ ရာဇဝင် အဆက်ဆက်က ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

အင်္ဂလိပ်မင်းများလက်ထက်က ရာထူးကြီး ရာထူးခံများကို မြန်မာ လူမျိုးများအား မပေးဘဲ ယုံကြည် စိတ်ချရသည်ကိုဟု ထင်ရသော အင်္ဂလိပ်ကပြားများ၊ ကုလားများ စသည် တို့ကိုသာ ပေးသ ကဲ့သို့ တူလှသည်။

ထောင်မှူးဟူရာ၌ ယခုခေတ် အခေါ်အဝေါ် စကားဖြစ်သော လူဆိုး သူဆိုးများကို အချုပ်အနှောင် ပြု၍ လုံခြုံသော အဆောက်အဦထဲတွင် ထည့်ထားရာ ထောင်ကို ကြီးမှူးရသူဟု အဓိပ္ပာယ် မသက်ရောက်ပါပေ။ ယခုကာလကဲ့သို့ လူဆိုးသူဆိုးများကို အချုပ်ချထားရာ အဆောင်ကို ကြီးမှူးရသူများကို ရှေးအခါက 'အမှူး' ဟူ၍သာ ခေါ်ပါသည်။ ထောင်မှူးဟူသည်မှာဏား လူသူစစ်သား တထောင်အပေါ်တွင် အုပ်ချုပ်ရသူ ဖြစ်သောကြောင့်သာ ၎င်းကို ထောင်မှူးဟူ၍ ခေါ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုသော် ၎င်းကို 'ထောင်သင်းမှူး' ဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။ စစ်ကိုင်း

ထောင်သင်း၊ စလင်းလက်ယာ၊ ပြည်မှာ 'နဝဒေ' အမည်ခံသူ စာဆိုကြီး သည်လည်း စင်စစ်ထောင်မှူးပင် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ လျော်ကားတော် တွင် စင်သည် တပ်သား ၃ ထောင်တို့ အပေါ်ကြီးမှူးရသူကို လျော်ကား ၃ ထောင်မှူးဟု ခေါ်သည်။

'လေးပြင်ထောင်မှူး' ဟူသည်မှာကား အရှေ့ပြင်၊ အနောက်ပြင်၊ တောင်ပြင်၊ မြောက်ပြင်တို့တွင် တပြင်လျှင် အစောင့်တပ်သား တထောင်စီ ထား၍ ယင်းတို့အပေါ်မှ အုပ်ချုပ်ကွပ်ကဲရသော အရာရှိကိုခေါ်သည်။ ပုဂံခေတ်၊ အင်းဝခေတ်များက နန်းတော်ကို လေးပိုင်းပိုင်း၍ အရှေ့ပြင်၊ အနောက်ပြင်၊ တောင်ပြင်၊ မြောက်ပြင် စသည်ဖြင့် ခေါ်သည်။ မိဖုရားများကိုပင် တောင်ပြင်သည်၊ မြောက်ပြင်သည် စသည်ဖြင့်သာခေါ် သည်။ နောက် ကုန်းဘောင်မင်းများ လက်ထက်တော် အခါတွင်ကား ရှေ့ဝင်း၊ နောက်ဝင်း စသည်ဖြင့် ခေါ်ပြီး တဝင်လျှင် လူသူတထောင် ထား၍ ဝင်းမှူးဟုခေါ်သော အရာရှိများက အုပ်ချုပ်ရသည်။

ထောင်မှူးဟူသောရာထူး စတင်ပေါ်ပေါက်လာသောအချိန်အခါ ကား ပုဂံပြည်ကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ် မင်းလုပ်သော နရပတိစည်သူမင်း လက် ထက် သက္ကရာဇ် ၅၂၆ ခုလေးကံကပင် ဖြစ်သည်။ နောင်တော်မင်းယဉ် နရသိင်္ခအား လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ရန် အောင်စွာငယ်ကို လွှတ်၍ နန်းတော် ရေအိမ် အဆင်းတွင် အောင်စွာ ငယ် လုပ်ကြံသဖြင့် မင်းယဉ်နရသိင်္ခနတ်ရွာ လားပြီးနောက် နရပတိစည်သူ နန်းတက်သည်တွင် နောင်တော်အား အလွယ်တကူ လုပ်ကြံနိုင်ခဲ့သည်မှာ လေးပြင်လေးရပ် အစောင့်အနေ အတည်အကျမရှိမူကြောင့် အောင်ငယ်စွာနှင့် သူရဲရှင်ကျိုင်တို့ နန်းတော်သို့ အလွယ်တကူ ဝင်ရောက်နိုင်ခဲ့သည်ဟူ၍ ကြီးစွာသော စိုးရိမ်ခြင်းဖြစ် တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် နန်းတက်ပြီးသည့်နောက် အသက်ဘေးရန် လုံခြုံရေးအတွက် လေးပြင်လေးရပ်တွင် သူရဲတထောင်စီ အစောင့်အနေ ထား၍ ကွပ်ကဲစီမံစေရသော် သင်မည်ဟူ၍ ကြံစည်တော်မူပြီး လေးပြင် ထောင်မှူးဟူသော ရာထူးများကိုတီထွင်၍ ယုံကြည်စိတ်ချရသော ညီတော် သားတော်များကိုသာလျှင် ထိုရာထူး၌ ခန့်အပ်တော်မူသည်ဟု အဆိုရှိ သည်။ ထိုရာထူးမှာ ယခုအခါ ပုလိပ်မင်းကြီးများကဲ့သို့၎င်း၊ မြို့စောင့် စစ်ပုလိပ်များနှင့်၎င်း ဆင်ဆင်တူသည်။

လေးပြင်ထောင်မှူးများသည် လက်နက် ကိရိယာ အစုံအလင်နှင့် ရာဇဝတ်ကြောင်း ခိုင်လုံမြဲမြံအောင် ဆိုင်ရာအပြင်တွင် ညဉ့်နေ့စောင့်နေ ထမ်းရွက်ရသည်။ ညဉ့်အိပ်ဖန်တော် စောင့်ရန် မိမိဆိုင်ရာ ဝင်းအပြင်တွင်

သေနှုတ်သေးသောက်ကြီး၊ သင်မူ။ ခိုင်မူ။ သူရဲမူ။ ကောင်ဟန်မူ။
 ခေါင်းအကြီး ငယ်သားတို့ကို ဆင့်ဆိုစီမံရသည်။ နန်းမြို့တော်အတွင်း
 အဝင် အထွက်များကိုလည်း နေ့ည၌ စောကြောစီရင်ရသည်။ နန်းတော်
 တရားကို မည်သည့် လူဆိုးသူဆိုးမျှ မချဉ်းကပ် မကြံစည်နိုင်အောင်
 ကြပ်တည်းစွာ ကွပ်ညှပ် စီရင်ထားသဖြင့် များစွာလုံခြုံလျက်ရှိသည်။
 ကုန်းဘောင်မင်းများလက်ထက်တော် အခါတွင်မူကား ထိုလေးပြင်ထောင်
 မူး ရာထူးများမရှိတော့ဘဲ ၎င်းတို့နေရာတွင် အရှေ့ဝင်းမူး၊ လက်ယာ
 ဝင်းမူး၊ လက်ဝဲဝင်းမူးနှင့် အနောက်ဝင်းမူး ရာထူးများသာ ရှိသည်။

ပုဂံပြည် နုရပတိစည်သူမင်း လက်ထက် အခါကစ၍ ခန့်ထားရိုးဖြစ်
 သော လေးပြင်ထောင်မူး မျိုးရိုးများသည် ကုန်းဘောင်မင်းများ လက်
 ထက်တော်အထိ မျိုးရိုးအစဉ်အဆက် ရှိခဲ့သေးသည်။ သို့သော် ရိုးပင်
 ရိုးသော်လည်း မရာသူများရှိသည်။ အရိုးဆိုသည်မှာ ပုဂံခေတ်အခါကစ၍
 ထောင်မူးမျိုးရိုးတွင် ဖခင်၏အရာကို သားအကြီးက ဆက်ခံရသည်။
 သားအငယ်များကား မျိုးရိုးပင် မှန်သော်လည်း အရာကိုကား မရကြ
 ပေ။ အချို့ ရိုးရုံသာရိုးသည် မရာကြချေ။ ဆိုလိုသည်မှာ ရိုးမျိုးပင်မှန်သော်
 စည်း အရာမရရှိကြဟုဆိုလိုသည်။ ဥပမာ ဦးပုညသည် မဟာသမန်း
 သူကြီးရိုးဖြစ်သည်။ သို့သော် သူကြီးအရာကိုကား မရခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့်
 ရိုးလျက်နှင့်မရာဟု ဆိုစမှတ်ပြုကြသည်။

ပုဂံနုရပတိစည်လက်ထက်က လေးပြင်ထောင်မူး မျိုးရိုးများကား
 အရှေ့ပြင်ထောင်မူး ‘ရဲကသူတရိုး’ အနောက်ပြင် ထောင်မူး၊ စည်သူ
 တရိုး၊ တောင်ပြင် ထောင်မူးပျံချီတရိုး၊ မြောက်ပြင်ထောင်မူး ‘ထောက်
 ရှူးကား တရိုး’ဟူ၍ လေးရိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့ကား မင်းသားမျိုးရိုးချည်း
 ဖြစ်ကြသည်။ ထိုအခါက မင်းသားများကိုသာလျှင် ထောင်မူးအရာ၌
 ခန့်သည်သာတည်း။ ထိုထောင်မူးများအနက် တောင်ပြင် ထောင်မူး
 ပျံချီသည် ဓမ္မသတ် ကျမ်းတစောင်ကိုပင် ရေးသားစီရင်ခဲ့သည်။ ထိုဓမ္မ
 သတ်ကျမ်းကို ‘ပျံချီဓမ္မသတ်’ ဟူ၍ ယခုတိုင် ခေါ်တွင်လျက်ရှိသေးသည်။

ထိုထောင်မူးမင်းသား ပျံချီစီရင်ခဲ့သော ပျံချီဓမ္မသတ်တွင် ပုဂံမြို့သူ
 ကြီး လေးရိုးရှိကြောင်းကို ရေးသားထားခဲ့သည်။ ပျံချီဓမ္မသတ်အရဆိုသော်
 ပုဂံပြည်တွင် ရှေးအခါက သူကြီးမျိုးရိုးလေးရိုးရှိခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ကား

- ၁။ နားရင်းသင်းဇူးတရိုး၊
- ၂။ သားရေန်သူ တရိုး၊

၃။ ဇေယျပင်း တရား၊

၄။ တောင်မင်းယဉ်တရား ဖြစ်ကြသတည်း။

ထိုသူကြီးမျိုးရိုးတို့သည် ရွှေတိုက်စာရင်းဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့၏ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်နှင့်တကွ အရာဆက်ခံသူများ၏နာမည်ကို စာရင်းတင်ပြီးလျှင် ရွှေတိုက်တော်၌ အစဉ်ထားရသည်။ ရတနာပုံရွှေနန်းတည် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး လက်ထက် ထိုပုဂံခေတ်သူကြီး မျိုးရိုးတို့ အစဉ်အဆက် ရှိကြသေးသည်။ သို့မဟုတ် အမျိုးပြတ်သည်ကို ရွှေတိုက် စာရင်းတွင် ရှာဖွေကြည့်ရာတွင် နားရင်းသင်းဒူးရိုးမှာ အဆက်ပြတ်လျက် ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ သားရေနံသူတရားမှာ ပုဂံခေတ် အခါကစ၍ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးလက်ထက်တော်တိုင် မြို့သူကြီး ငရွှန်းရှိသေးသည်ဟု ဆိုသည်။ ဤသည်ကား ယခုအခါ မှတ်ပုံတင်နှင့် တူသည်။ အမျိုးအရိုးကို အစဉ်အဆက် မှတ်ပုံတင်လျက် ရှိကြောင်း သိရသည်။ ဇေယျပင်းအရိုးမှာ အဆက်ပြတ်လျက်ရှိသည်။ တောင်မင်းယဉ်အရိုးမှာ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးလက်ထက်တော် တိုင်အောင် အရိုးအဆက်မပြတ် ကျန်ရှိနေသေးသည်။

နားရင်းသင်းဒူးရိုးဟူသည်မှာ နွားသေလျှင် သူကြီးအား နားရင်း ၁ နှင့် ဒူးရိုး ၁ ကိုပေးရသည်။ နွားသေလျှင် ဟူရာ၌ စကားလှအောင် သုံးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ရွာထဲ၌ နွားတကောင်သတ်လျှင် နားရင်းနှင့် ဒူးရိုးတချောင်းကို သူကြီးအား ဆက်ရှိသည်ဟုဆိုလိုသည်။ သားရေနံသူ တရားမှာ နွားတကောင် ရွာထဲတွင် သတ်လျှင် သားရေ တချပ်နှင့် နံရပ်သားတခုကို ပေးရသည်ဟု ဆိုသည်။ ဇေယျပင်းရိုးမှာ နွားသတ်လျှင် ရှေ့လက်တချောင်းကို ပေးရသည်။ တောင်မင်းယဉ်ရိုးမှာ နွားသတ်လျှင် နွားခေါင်းတခုနှင့် နွားပေါင်တပေါင်ကို ပေးရသည်ဟုဆိုသည်။ ဤသည်တို့ကား အမျိုးအရိုးအဆက်နှင့် အရိုက်အရာ ခံယူပုံ ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းကို ပျံ့ချီဓမ္မသတ်တွင် လာရှိသည်။

ထိုသို့ ပုဂံမင်းနရပတိစည်သူ လက်ထက်တော် အခါကစ၍ အစဉ်အဆက် မင်းသားမျိုးရိုးများကိုသာလျှင် ထောင်မှူးခန့်လာကြရာ ထက္ကရာဇ် ၉၉၁ ခုနှစ် 'သာလွန်ပင်းဘု'၊ နောနောဒု' ဟူသော ရာဇဝင် သင်္ကေတအရ၊ ရတနာပူရ အင်းဝရွှေပြည်ကြီးကို ရာဇမဏိစူဠာ စေတီတော် (ယခုကောင်းမွန်တော် ဘုရားကြီး) ဒါယကာ သာလွန်မင်းတရားကြီး စိုးမိုးအုပ်ချုပ်တော်မူသော အခါ ထောင်မှူးရာထူးကို မင်းသားမျိုးရိုးများကိုသာ ခန့်ထားခြင်းမှ ပယ်ဖျက်၍ မင်းသားမျိုးရိုးများကို မဟုတ်သောသူများကိုသာ လွှဲပြောင်း၍ ခန့်ထားရလောက်အောင် အကြောင်း

ရင်း ပေါ်ပေါက် လာလေတော့သည်။ သွေးတော်ရင်း သားတော်ရင်း မင်းသားများကိုပင် မယုံကြည်ရသော အကြောင်းရင်းများဆိုက်ရောက် လာပုံကား ဤသို့တည်း။

သက္ကရာဇ် ၁၀၀၉ ခုနှစ်၊ တော်သလင်းလပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့တွင် အရှေ့ပြင် ထောင်မှူးမင်းသား တဦးဖြစ်သူ အမြင့်မြို့စား ရှင်တရုတ်သည် မိမိကွပ်ကဲရသော လူသူလူဆိုး သူသွမ်းတို့နှင့် နံနက်လေးချက်တီးကျော် အချိန်တွင် ခမည်းတော်၏နန်းတော်ကို ဝင်စီးသည်။ သာလွန်မင်းတရား ကြီးလည်း နန္ဒဇေယျနှင့် ရာဇယော်ခေတ်တို့၏ အကူအညီဖြင့် ရုတ်တရက် အနောက်တံခါးက ထွက်တော်မူရသည်။ ဝင်းပြင်သို့ရောက်မှ မြင်းတစီး ကိုရ၍ လူတယောက်မျှ မသိစေရအောင် ဝင်းမနားတံခါးကထွက်၍ ငွေစင် ချောင်းသို့ ရောက်တော်မူသည်။ သားတော်များကို အလုံးအရင်း ရသမျှ နှင့် လေးထပ်ကျောင်းသို့ လိုက်လာခဲ့ရန် သားပေါက်မှူးကို မှာခဲ့သည်။ ငွေစင်ချောင်း ရေလျှံနေသဖြင့် သာမဏေတပါး လှေဖြင့်လာသည်ကို မြင်လျှင် လက်စွပ်ကိုပေး၍ လေးထပ်ကျောင်းအရောက်ပို့စေသည်။

လေးထပ်ကျောင်းသို့ရောက်လျှင် ဆရာတော်အား 'လူဆိုးသူဆိုးများ ကို တားဆီးပါဘိ' ဟူ၍ လျှောက်သည်။ ဆရာတော်က 'ငါသည် ရဟန်း ဖြစ်သည်။ စံကျောင်းဆရာတော်ကိုသာ လျှောက်ထားပါ' ဟု ဆိုသည်တွင် စံကျောင်းဆရာတော်အာ "ငါ၏အသက်ကို ရှင်အောင် တားဆီးပါဘိ" ဟု လျှောက်သည်။ စံကျောင်း ဆရာတော်လည်း ပရက္ခမနှင့် တောင်ဘီလူး ကျောင်းများ ဆွမ်းခံမထွက်သေးသော ကျန်ရှိနေသေးသည့် ရဟန်းသင်္ဃာ များကို တောင်ငူကိုယ်စီဖြင့် အမြန်လာကြရန် အမိန့်ပေးသည်။ ရဟန်း သင်္ဃာများက ကျောင်းတိုက်၏ လေးပြင် လေးရပ်ကို ပိတ်ဆို့လျက်ထား ကြသည်။ နေ့မှန်းမလွဲမီ မှူးမတ်များနှင့် သားတော်များ တပ်ကိုယ်စီနှင့် ရောက်လာကြသည်။ ထိုစဉ်က စစ်သူကြီး ဗညားကျန်းတောသည် စစ်ကိုင်း တွင် တပ်ချနေသည်။ အင်းဝတွင် ဖြစ်ပျက်နေသမျှကို မသိရချေ။ မင်းစေ တမန်ကိုလွှတ်၍ ဗညားကျန်းတောကို ခေါ်ရချေသည်။

ရဟန်းသင်္ဃာများ အင်အားကြီးမားသဖြင့်ရင်း၊ 'မငင်မဆွဲရာသည် ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်' ဟူသော သာသနာ့စည်းကမ်းကို စောင့်ရှောက်သည့်အား လျော်စွာ ရှင်တရုတ်တို့၏ ဘက်တော်သားများသည် ဘုရင်မင်းတရားကြီး လေးထပ်ကျောင်းသို့ ရောက်နေကြောင်း သိသော်လည်း ရဟန်းများနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်မည်ကို ရှုံးကြောက်ကြသဖြင့် ရဟန်းတော်တို့ကို မလွန်ထန်ရဲဘဲ

ရှိနေကြရာ တပ်တော်များရောက်လာမှ ရှင်တရုပ်၏ တက်တော်သားများ ထွက်ခွာသွားကြသည်။ အရေးတော်မှာ တလတိတိကြာသည်။ သီတင်းကျွတ်သပြည့် ကျော် ၅ ရက်နေ့တွင် ရှင်တရုပ်ကိုဖမ်း၍ အရေးတော်ပြီးပြေသည်။

ရှင်တရုပ်၏ အရေးတော်အောင်ပြီး၍ ခုနစ်ရက်ကြာမှ မင်းဘုရားကြီးသည် လေးထပ်ကျောင်းမှ ရှေ့မြို့တော်သို့ ဝင်တော်မူသည်။ အရေးတော်အတွင်းက “လေးထပ်ကျောင်းတွင် ဗေဒင်ဂဏန်းတတ် သင်္ဘောများ ရှိပုံ သလော” ဟူ၍ လျှောက်ရာ “ဝရန်မြို့က ပဉ္စင်းဘက်၊ အလေ့အကျက် ရှိသည်” ဟု သင်္ဘောများက မိန့်ဆိုသဖြင့် ယင်းကုံယံတော်အား ဗေဒင်ဖြင့် တွက်ကြည့်ပါရန် လျှောက်ထားသည်။ သင်္ဘောက ကာလကြီးသာ နားလည်ကြောင်း ပြောဆို၍ တွက်ကြည့်ရာ၊ သီတင်းကျွတ်လ မလွန်မီ အရေးတော် ပြီးပြေမည်ဟု အဆိုထွက်ကြောင်း မင်းဘုရားအား အမိန့်ရှိရာ များစွာ နှစ်သက်တော်မူသဖြင့် နောင်အရေးတော် ပြီးပြေသည့်ကာလ ယင်းသင်္ဘောအား ဓမ္မနန္ဒ ဓမ္မရာဇဂုရု ဘွဲ့တော်နှင့် ရွှေစည်းခုံတူရားအနီး မုတ်ဦးမှန်ကင်းနှင့် ယွန်းကျောင်း တဆောင်ကို ဆောက်လုပ် တင်လှူတော် မူသည်။ နောင်သော် ရေနံ နုတ် ကံရောင် ဆရာတော်ဟူ၍ ကျော်ကြားသည်။

အရေးတော်ပို့တွင် အကူအညီပြုတော်မူသော သင်္ဘောရဟန်းတော်များကို ဆွမ်းဖိတ်တော်မူ၍ “လေးထပ်ကျောင်း ဆရာတော်ကား ရဟန်းပီသလှသည်။ စံကျောင်း ဆရာတော်ကား စစ်သူကြီးနှင့် တူသည်” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ လေးထပ်ကျောင်းဆရာတော်ကား သံသရာ ဆရာတော် ဖြစ်သည်။ စံကျောင်း ဆရာတော်ကား ပစ္စုပ္ပန် ဆရာတော် ဖြစ်သည်ဟု မိန့်တော်မူကြောင်းနှင့် ရာဇဝင်မှာဆိုသည်။

ထိုအချိန် အခါကစ၍ သာလွန်မင်းတရားကြီးသည် သွေးတော်ရင်းသားတော်ရင်းဖြစ်သော မင်းသားများကို မယုံကြည်။ လူဆိုးလူသွမ်းတို့၏ စကားကို ယုံကြည်၍ မှောက်မှားလွယ်တတ်ကြောင်းကို သတ်သံဝေဂရ၍ သားတော်များအား ပေးထားရင်း ဖြစ်သော လေးပြင်ထောင်မှူးရာထူးများကို ရုပ်တော်မူလျက် ယုံကြည်အားထားအပ်သော မှူးမတ်များကိုသာ ထိုအရာ၌ ခန့်အပ်တော် မူသည်။ သာလွန် မင်းတရားကြီး၏ နောက်တွင်လည်း မင်းအပေါင်းသည် အစဉ်အဆက် သားတော်များကို ထောင်မှူး နှုထူး၌ မချီးမြှင့်တော့ဘဲ လူသူအနည်းငယ်မျှနှင့် မြို့စားရွာစား သနားတော် မူကြတော့ သတည်း။

လယ် ထွန် မင်္ဂလာ

လောကတွင် လူတို့ ဖြစ်လာသည်နှင့် လက်ဦးမူလ တွေ့ကြုံရမည့်ဒုက္ခမှာ မိမိ စမ်းစား အတွက် ရှာကြံရမည့် ဒုက္ခဖြစ်သည်။ အစာ ရှာရခြင်းသည် သတ္တဝါ မှန်သမျှတို့ အတွက် အခြေခံ အရင်း အကျဆုံးသော ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းကို “အဟာရ ပရိယေသန မူလက ဒုက္ခ” ဟူ၍ ဆိုထားသည်။ ထိုအတွက်ကြောင့် အစာသည် သတ္တဝါတို့၏ အခြေခံဖြစ်၍ အစာဖြစ်ရာ လုပ်ငန်းကို အရေးတယူလုပ်၍ ဆောင်ကြံရသည်။ မြန်မာပြည်သည် လယ်ယာကို မှီခိုအားထားနေသောတိုင်းပြည်ဖြစ်၍ လယ်ယာလုပ်ငန်းကို တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကအစ သူးဌေး သူကြွယ် ဆင်းရဲစားအထိ အရေးတယူ ပြုကြရသည်။

ရှေးပုဂံပြည် မင်းများ လက်ထက်ကလည်း လယ်ယာကို ဝေပူ၍ ကိုယ်တိုင်ထွန်ယက်ပြီး လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြကြောင်းကို ကျောက်စာများ၊ ရာဇဝင်များက ဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ဥပနာမင်းလက်ထက်တွင်ကား မိုးလေဝသ ခေါင်းပါးမှုကြောင့် လယ်ယာများ မဖြစ်ထွန်းဘဲ လယ်ယာစေ့သည် လယ်တယ်လျှင် ကျပ်ငွေစာအယ်မျှသာ တန်တိုးရှိသဖြင့် ရှင်မဟာကဏ္ဍဆရာတော်က လယ်အများကိုဝယ်ယူပြီး ရဟန်းသံဃာအခေါင်းနှင့် ထွန်ယက်လုပ်ကိုင် နမူနာပြုသောကြောင့် ပြည်သူလူထုများက နောက်လိုက်၍ လုပ်ကိုင်လာကြသဖြင့် လယ်ယာများ တဖန် ပြန်လည်ဖွံ့ဖြိုးလာကြောင်း ကျောက်စာများတွင် ဖတ်ရှုရပေသည်။

ပုဂံရာဇဝင်ကို ကြည့်မည်ဆိုလျှင် ပုဂံမင်းများသည် တိုင်းသူပြည်
 သား ဆင်းရဲသားတို့ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမည့် ဘေးကို အမြဲကာကွယ်နေ
 ကြရသည်။ တိုင်းပြည်၏ အစွဲဖြစ်သော ဆန်ရေပေးကိုလည်း တိုင်းပြည်၌
 အလုံအလောက်ရှိအောင် ကြိုးစားကြရသည်။ ဘုရင်ဟူသည် ဆင်းရဲသား
 များရှေ့တွင် ကြော်နပ်ပါစေထော့ဟူသော အချိုးနှင့် နမူနာအဖြစ် လယ်
 ထဲသို့ဆင်း၍ ဟန်ပြုရသည် မဟုတ်ဘဲ ကိုယ်တိုင်ပင် ဆင်းရဲသားများနှင့်
 အတူ လယ်ထဲ ၌ ထဲတွင် နွားနှင့်အဟူရုန်း၍ လယ်ထွန်ခွဲကြရသည်။ ရှင်
 ဘုရင်ဟူ၍ နန်းတော်ပေါ်တွင် စည်းစိမ်ယစ်မူးပြီး နေထိုင် နိုင်ကြသည်
 မဟုတ်။ စင်စစ်ဆိုသော် ရှင်ဘုရင်အုပ်စိုးသော ပဒေသရာဇ်ခေတ်၌ ဖြစ်
 သော်လည်း ဆိုရှယ်လစ်စိတ်ဓာတ်များသည် ဘုရင်တိုင်း၏ အသဲနှလုံးတွင်
 အမြဲတစေ ကိန်းအောင်းလျက်ရှိသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ဘုရင်သည် စင်စစ်ဆိုလျှင် လယ်သမားပင် ဖြစ်သည်။ ပုဂံရာဇဝင်
 တလျှောက်ကိုကြည့်လျှင် ထွန်တိုက်မင်း၊ ထွန်ပစ်မင်းဟူသော မင်းသားပါးကို
 တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ ထိုမင်းတို့သည် ဘုရင်လယ်သမား ဖြစ်ကြောင်း သက်သေ
 ထူ နုသုများဖြစ်ကြသည်။ ထွန်တိုက်မင်းလည်း ဆင်းရဲသား များလယ်ထဲသို့
 ဆင်း၍ လယ်ထွန်နေခိုက် လေပြင်းထန်၍ လာသည်တွင် ဝတ်ဆင်ထား
 သော ပုဆိုးသစ်တို့ လေတိုး၍ တရဲရဲမြည်ရာတွင် ထွန်၌ ကသားသော နွား
 လန်၍ပြေးရာ ထွန်တုံးပေါ်ကကျ၍ ထွန်နှင့်တိုက်ပါသွားပြီးလျှင် နတ်ရွာ
 စံရရှာသည်။ ဤသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ၎င်းအား ထွန်တိုက်မင်းဟူ၍
 ခေါ်ကြသည်။ ထိုမင်းကို ဆက်ခံမည့်မင်းမှာ ထွန်စိုး၍ လယ်ထွန်ရမည်ကို
 အလွန်ကြောက်လာတော့သည်။ မိမိအထက်က ဘုရင်မှာ ထွန်တိုက်မိ၍
 နတ်ရွာစံရသောကြောင့် ထွန်တုံးကိုမျှပင် မကြည့်ချင်တော့ဘဲ လယ်ယာ
 များကို ကိုယ်တိုင်လည်း ဆင်း၍မထွန်ဘဲ တိုင်းသူ ပြည်သားများနှင့်သာ
 လွဲသားလေတော့သည်။ ဘုရင်က ဦးစီးခေါင်းဆောင်လုပ်၍ လယ်မထွန်
 သည့်အတွက် တိုင်းသူပြည်သားများကလည်း လယ်ယာကို အရေးမပေး၊
 ပစ်ထားသဖြင့် ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းဘေးကို တွေ့ကြုံကြရသည်။ ထိုမင်း
 သည် ထွန်ကိုပစ်ထားသော မင်းဖြစ်ခြင်းကြောင့် ၎င်းကို ထွန်ပစ်မင်းဟူ၍
 ရာဇဝင်က ခေါ်ကြသည်။

ထိုမင်း နတ်ရွာစံပြီးနောက် မင်းတပါးတက်လာရာတွင် ထိုမင်းမှာ
 များစွာ အမြော်အမြင်ရှိသူ ဖြစ်သည်။ ဘုရင် ကိုယ်တိုင်က ဦးစီး ခေါင်း
 ဆောင်အဖြစ် လယ်တွင်းဆင်း၍ လယ်ထွန်ခြင်း အမှုကိုမျှမပြုလျှင် တိုင်းသူ
 ပြည်သားတို့ကလည်း လယ်ကို ဂရုစိုက်ကြတော့မည်မဟုတ်ပေ။ တိုင်းပြည်

ဝပြောသာသာမှ၊ ကြီးပွားတိုးတက်မှုသည် လယ်ယာပေါ်၌သာ တည်
 သည်။ ဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုးများ ဝပြောသာသာမှ တိုင်းပြည်လည်း
 ချမ်းသာမည်။ ချမ်းမြတ်စွာပိပြားမည်ကို ဘုရင်သည် သိလာသည်။ တနည်း
 ဆိုရသော် ဆင်းရဲသားများ ချမ်းသာရေးကိုသာ အဓိကထား၍ စဉ်းစား
 သော ဘုရင်ဟု ဆိုရပေမည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဘုရင်သည် ကိုယ်တိုင် လယ်
 ကွင်းဆင်း၍ ရွှေထွန်စီ၊ ပြီးလျှင် ဆင်းရဲသားများနှင့်အတူ လယ်ထွန်ခွဲပြန်
 သည်။ ထိုသို့ ထွန်ကို ချစ်ခင်တယ်တာလာသည့် မင်းဖြစ်သောကြောင့် လူ
 အများက ထွန်ချစ်မင်းဟူ၍ ခေါ်ကြသည်။ ဤကား ပုဂံခေတ် အခါက
 ဘုရင်ကိုယ်တိုင် လယ်ယာကို အရေးတယူပြု၍ ထွန်ယက်ကြခြင်းကို သက်
 သေ ထုတ်ဆောင်ရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

မန္တလေးမှ မေမြို့သို့ သွားရာလမ်းတွင် အောင်ပင်လယ်ကန်ရှိသည်။ ထို
 အောင်ပင်လယ်ကန်ပေါ်၌ နတ်ကွန်းတစ်ခုရှိသည်။ ယင်းနတ်ကွန်းကို
 အောင်ပင်လယ် ဆင်ဖြူရှင်နတ်ကွန်းဟူ၍ ခေါ်ကြသည်။ ဆင်ဖြူရှင်ကား
မိဖုရား ရှင်ဘိုမယ်လင် ဆင်ဖြူဘုရင် ဖြစ်ပေသည်။ ဆင်ဖြူရှင်သည်
ဤအောင်ပင်လယ်နေရာတွင် လယ်ထွန်နေခိုက် နတ်ရွာစံသည်။ ဤနေရာ
တွင် ဆင်ဖြူရှင်ကိုယ်တိုင် လယ်သမားများနှင့်အတူ နေထိုင်ခဲ့သည်။

“အောင်ပင်လယ် ကန်တည့်လေ၊ ပျော်ရွှင်ဘွယ်တည့်လေ၊ အောင်ပင်
 လယ်ကန်မိုး၊ ရွှေထီးမိုး၊ ဆင်ဖြူရှင်များတွင်၊ ရှင်ဘိုမယ်နှင့်လေး။ ပျော်ရွှင်ကာ
 ကျူးစံတင့်လေ။ အောင်ပင်လယ် ကန်တည့်လေ။ ပျော်ရွှင်ဘွယ် ကန်တွင်း
 ရွှေစုလောင်းသွင်း။ ပက်ပင်းစုံအင်၊ ရှင်ဖြူရှင်၊ ဖျားတင်ရှင်ဘိုမယ်နှင့်လေး။ အောင်
 ပင်လယ် ကန်တည့်လေ။ ပျော်ရွှင်ဘွယ် ကျူးစံတင့်လေ။”

ဤအောင်ပင်လယ်ကန်မှ ရေကိုဖောက်ထုတ်ယူ၍ လယ်တွင်းရေသွင်း
 ပြီး ဆင်ဖြူရှင်ကိုယ်တိုင် လယ်ယာ လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ပုဂံခေတ် အခါက
 ထိုကန်ကို ‘ကန်ထိလိကန်’ဟူ၍ ခေါ်ခဲ့သည်။ ဆင်ဖြူရှင် လက်ထက်တွင်
 လယ်ယာများ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုး အောင်မြင်သည်ကို အစွဲပြု၍ ‘အောင်ပင်
 လယ်ကန်’ဟု ခေါ်ကြသည်ဟုဆိုသည်။ ထိုနေရာတွင် ဆင်ဖြူရှင်သည် လယ်
 သမားများနှင့်အတူ လယ်ကို ဆင်းထွန်နေသည်။ ဘုရင်သည် တိုင်းပြည်ကို
 မှူးမတ်များနှင့် လွဲအပ်ပြီး လယ်ဆင်းထွန်နေသည့် အချိန်က များသည်။
 ထို့ကြောင့် ထိုနန်းကို လုပ်ကြံလိုသူ များစွာ ပေါ်သည်။ တနေ့သော်
 မိဖုရား ဘိုမယ်သည် ကုန်းဘောင်စော်ဘွားနှင့် ရည်ငံခြင်းဖြစ်၍ ဘုရင်ကို
 လုပ်ကြံရန် အခါပေးသည်နှင့် ကုန်းဘောင်စော်ဘွားသည် ဘုရင်အမှုတ်
 တမဲ့နေချိန်တွင် စစ်ချီလာပြီး တိုက်ပွဲဖြစ်ကြသည်။ ထိုတိုက်ပွဲတွင် ဆင်ဖြူရှင်

မြာသင့်၍ ဆင်ထက်မှကျပြီး နတ်ရွာစံသည်။ နတ်ဖြစ်၍ ဆင်ဖြူရှင်နတ်
ဟု တွင်သည်။

ဤသည်တို့ကား ရှေးအခါများက ဘုရင်ဟူသည် လယ်သမားပင်
ဖြစ်ကြောင်း၊ ဆင်းရဲသားများနှင့်အတူပင် လယ်တွင်းဆင်း၍ လယ်ထွန်
ရကြောင်းများကို အထောက်အထားများ ပြသဖော်ထုတ်ရခြင်း ဖြစ်ပေ
သည်။ ရှင်ဘုရင်ကိုယ်တိုင်က လယ်ကိုအရေးတယူ ပြုသည်ဆိုလျှင်ပင် တိုင်း
ပြည်တပြည်လုံးရှိ မှူးမတ်၊ ဆူဌေးသူကြွယ်၊ ဆင်းရဲသားမကျန် ဘုရင်ကို
အတုယူပြီး လယ်ထဲဆင်းကြရသည်။ ဘုရင်နှင့်အတူပင် မှူးကြီးမတ်ရာများ၊
ဆူဌေးသူကြွယ်များ၊ မင်းသားများ၊ ဆင်းရဲသားများတို့သည် ဘုရင်နှင့်
အတူပင် လယ်ဆင်း၍ထွန်ကြရသည်။ ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက်တွင် ရှတ်တရက်
ကုန်းဘောင်စော်ဘွားက ဝင်စီးလိုက်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ နောင်မင်း
များလက်ထက်တွင် ဘုရင် လယ်တွင်းဆင်းသည့် အခါ စစ်အင်္ဂါလေးပါး
တို့က ဘေးမှ ဝန်းရံနေကြရပြီး ဘုရင်မှအစ မင်းသားကြီးမင်းသားလတ်၊
မှူးမတ်များအားလုံး စစ်ဝတ်စစ်စား အပြည့်အစုံ၊ မျဉ်းတို့ မျဉ်းရှည်၊
မောက်ရှုမောက်တို့ကို ဆင်ယင်၍ လယ်ထွန်ကြရတော့သည်။

ရှေးဘုရင်များလက်ထက် တမိုးတွင်းလုံး လယ်ထဲဆင်း၍ ဆင်းရဲသား
များနှင့်အတူ ရွှေထွန်စီး၍ လယ်ထွန်ခဲ့ကြရသော်လည်း နောက်မင်းများ
လက်ထက်တွင်မူကား အခြေအနေပြောင်းလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ အချို့
ဘုရင်များမှာ လယ်သမားစိတ်ဓာတ်မရှိသည်က တကြောင်း၊ မိုးထဲလေထဲ
ဆင်းရဲမည်ကိုလည်း ကြောက်ရွံ့သည်က တကြောင်းတို့ကြောင့် တမိုး
တွင်းလုံး လယ်ထဲသို့မဆင်းတော့ဘဲ တကြိမ်တခါမျှသာလျှင် တနှစ်အတွက်
လယ်ထဲသို့ဆင်း၍ ဦးစီးခေါင်းဆောင်အဖြစ် လယ်ထွန်ခြင်း အမှုကို ပြုကြ
တော့သည်။ ထိုသို့ ပြုခြင်းကို 'လယ်ထွန်မင်္ဂလာ' ဆင်း ဟည်ဟု ခေါ်
ကြသည်။

ဘုရင်များ လယ်ထွန်မင်္ဂလာဆင်းသည့်လမှာ နယုန်လ ဖြစ်သည်။
ဆင်းသည့်ရက်မှာ မည်သည့်နေ့ဟူ၍ ကန့်သတ်ချက်မရှိချေ။ ပုဏ္ဏားတော်
များ ပညာရှိများက အခါတော်ကို တွက်ချက်၍ ပေးသည့် နေ့ရက်တွင်
သာ လယ်ထွန်မင်္ဂလာ ဆင်းကြရသည်။ ထိုသို့ ဆင်းသည့်အချိန်ကား မြို့ပြင်
သို့ ထွက်ရသည့်အတွက် ရှင်ဘုရင်အဖို့ လုံခြုံမှုရှိဖို့ လိုသည်။ ထိုကြောင့်
စစ်အင်္ဂါလေးပါးကို ချထားရခြင်း ဖြစ်သည်။

ပင်းတုန်းဘုရင်အား မြင်ကွန်းညီအကိုတို့ ပထမဆုံး လုပ်ကြံရန် ဦးပုည
ထံ အခါတောင်း၍ ကြိုးစားကြရာ၌ ဘုရင်လယ်ထွန်မင်္ဂလာ ဆင်းချိန်တွင်

လုပ်ကြံ နှိပ်နှိပ်သည်။ သို့သော် စစ်အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ဘုရင်ကို ဝိုင်းရံထား
သောကြောင့် လုပ်ကြံရန်ပထမဆုံးအကြိမ် အကြံမအောင်မြင်ခဲ့ကြောင်းကို
သိရှိကြရပါသည်။

လယ်ထွန် မင်္ဂလာ ဆင်းရဲ နှိပ်ညှာရှိများ ပေးသည့် အခါရက်ကို
ရလျှင် လွှတ်တော်က လမိုင်းဝန်ကိုဆင့်သည်။ ဘုရင် လယ်ထွန်မည့် နေရာကို
လမိုင်းဝန်က ပြင်ဆင်မွမ်းမံရသည်။ နန်းတော်မှသည် လယ်တော်အထောက်
ကို လမ်းများညှိ၍ မြေကိုချောမွေ့အောင် ပြင်ဆင်ကြရသည်။ ခရောင်း
ကျစ်စာ လယ်မွှာမရှိစေရပေ။ လမ်းတလျှောက်လုံးတွင် သဲဖြူများ ခင်း၍
ရာဇမတ်များကို ကာထားရသည်။ ငှက်ပျောပင်ရှင်များကိုလည်း စိုက်ထူ
ထားရသည်။ ဘုရင်ထွန်မည့်လယ်ကိုလည်း မြေကို ကောင်းစွာညှိ၍ ထားပြီး
ပန်းတိုးတိုင် ရာဇမတ်များ ကာရံထားရသည်။ လယ်တွင်းသို့လည်း ရေကို
သွင်း၍ထားရသည်။ လယ်ပေါ်ကိုဖြတ်၍ ငှက်ဆိုးငှက်လေများ မလာနိုင်
အောင်လည်း လေးသည်ကျော်များနှင့် ဝိုင်းရံစောင့်ရှောက်ထားရသည်။
လယ်တော်ကို မျက်နှာပြု၍ အရှေ့ဘက်လှည့်ပြီး ယာယီ နန်းတဆောင်ကို
ဆောက်လုပ်ထားသည်။ ဘုရင်ထွန်မည့် လယ်တော် နေရာသည် ဘုရင်၏
နံတော်အရပ်မှစ၍ရေသော် ဇေယျာအရပ်တွင် ဖြစ်ရမည်ဟု ဆိုသည်။
လယ်၏ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရှင်စိုစင်တော်ကြီး၊ စင်တော်ကလေး၊ အငြိမ့်
ဇာတ်ပွဲများကို ခင်းကျင်းထားရသည်။

ဘုရင် လယ်ထွန်မင်္ဂလာမဆင်းမီအချိန် ၃ ရက်လောက် အချိန်ကစ၍
နေ့ညမဆို ပွဲများ ကနေကြရသည်။ ရွာပေါင်း များစွာမှ ဆင်းရဲသား
ကျွန်တော်မျိုး များကလည်း နန်းတော်တွင်သာ ကပြကြရသည့် ပွဲမျိုးကို
တကြိမ်တခါ ကြည့်ကြရသဖြင့် ကလေးလူကြီးမကျန် ရွာလုံးကျွတ် လှည်း
များ၊ လှေများဖြင့် လာရောက်ကြည့်ရှုကြသည်။ မည်သို့မျှ အဆီအတား
မရှိစေရ။ ဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုးများအား လွှတ်လပ်စွာ ပျော်ရွှင်စေ
သည်။ ဘုရင် လယ်ထွန်မင်္ဂလာဆင်းမည့်နေ့ အာရုဏ်တက် အချိန်က စပြီး
လျှင် စစ်တပ်မတော်သားများသည် လယ်ကို ဝန်းရံပတ်၍ အစောင့်ချ
ထားစေသည်။ စစ်ဝတ်တန်ဆာများနှင့် ပုဆိုးကို ခါးတောင်း ကျိုက်ထား
ကြရသည်။ လယ်တော်ကို တပ်ကြီးလေးတပ် ချထားသည်။ ရှေးဦးစွာ ဓား
ထမ်းသော တပ်သားများသည် လယ်တော်၏ လေးဘက်ဝန်းကျင်တွင်
ဒူးတုပ်၍ ဝန်းရံနေကြရသည်။

ဓားကပ်သားများ၏ နောက်တွင် လှံကိုင့်၍ မတ်ရပ် ရပ်နေကြသော
တပ်သားများက တထပ် ဝန်းရံနေကြရသည်။ ထိုလှံကိုင့် တပ်သားများ

၏ နောက်တွင်မူ ပေါက်ဆိန်ကိုင်၍ ခါးတောင်းကျိက်ကာ ဝန်ရံနေကြ
ရသော တပ်သားများက တထပ်ရှိသည်။ ထိုနောက် သေနတ်တပ်သား
များက တထပ်ဝန်းရံနေသည်။ ဤကဲ့သို့အားဖြင့် လက်နတ်ကိုင် တပ်ကြီး
၄ တပ်သည် ဝန်းရံနေကြရသည်။ ထိုတပ်များ ဝန်းကျင်၌ကား ဆင်တပ်
မတော်ကြီးက ဝန်းရံထားသည်။ ထိုနောက်တွင်မူ မြင်းတပ်များက အဖက်
ဖက်က ပိတ်ဆို့၍ ထားကြသည်။

ဘုရင် မင်းမြတ်သည် နံနက် တပဟိုရုံ အချိန်ခန့်တွင် နန်းတော်မှ
ထွက်တော်မူသည်။ ခင်းသားသော သဲဖြူရာဇမတ်ကာ လမ်းမပေါ်မှ ရှေ့
တပ်(၆)နောက်တပ်(၆)ခင်း၍ လာတော်မူသည်။ ဘုရင်၏တပ်မှာ အလယ်
မှ ဖြစ်သည်။ ခင်းလာသော တပ်မှာ ဘုရင်အပါအဝင် တပ်ဝင်း (၁၃)
တပ် ဖြစ်သည်။ အရှေ့ဆုံးမှ ထွက်ခွာလာသော တပ်ဝင်းမှာ အမြောက်
တပ်ဖြစ်သည်။

ဘုရင်သည် ထိုအချိန်အခါတွင် မျဉ်းဘို မျဉ်းရှည် မော်ကရူးတပ်တို့
ဖြင့် သေနာပတိတို့ ဆင်ယင်အပ်သော စစ်ဝတ်တန်ဆာကို ဆင်ယင်၍
ကြွလာတော်မူသည်။ ဝေါအမှုထမ်း ၄၀ ကျော်မျှ သင်းရသော ဝေါကြီး
ရိပ်ဝဲပေါ်တွင် သဉ္ဇာလီတင်၍ ထိုသဉ္ဇာလီပေါ်တွင် သိကြားနတ်မင်း၏
အသွင်ဖြင့် အသရေကို ဆောင်လျက် လိုက်ပါလာတော်မူသည်။ ဘုရင်ကြွ
လာရာ လမ်းဘလျောက်တွင် ကောင်းကင်၌ ငှက်ဆိုး ငှက်ယုတ်များ
မသန်းစေရအောင် လေးတော်သည်များက စောင့်ရှောက်လိုက်ပါလာကြ
သည်။ ဘုရင်၏နောက်တော်တွင် မျူးဖတ်များ၊ မင်းသာ ကြီးများ၊ မင်းသား
လတ်များ၊ မြင်းမျူးမင်းသားများ၊ သားတော်များ အာလုံးပင် စစ်ဝတ်
တန်ဆာကိုဆင်၍ လိုက်ပါလာကြသည်။ ဘုရင်၏ ဝေါတော် နောက်တွင်
မိဖုရားများကလည်း ပကတိ အဝတ်အစားများနှင့်ပင် လိုက်ပါလာကြ
သည်။ ဘုရင်၏ တပ်ဝင်းနောက်တွင် အိမ်ရှေ့မင်း တပ်တော်ကလည်း
တခမ်းတနား လိုက်ပါလာလေသည်။

ဘုရင်သည် လယ်တော်သို့ရောက်လာလျှင် စိန်ဆိုင်မြဲဆိုင်များက
ထွက်စည်တော်တီး၍ ကြိုဆိုကြရသည်။ စင်တော်ကြီး၊ စင်တော်ကလေး
များကလည်း ကပြ အသုံးတော်ခံနေကြရသည်။ ဘုရင်သည် ယာယီ
နန်းပေါ်သို့ ကြွပြန်တော်မူပြီး မိဖုရားများနှင့် အတူပင် လယ်ထွန်မင်္ဂလာ
ဆင်းရန် ပုဏ္ဏားတော်များက အခါပေးလျှောက်ထားမည့် အချိန်ရှိစောင့်
ဆိုင်း၍ ကြည်နူးစွာ စံပယ်တော်မူသည်။

ထိုနောက် ပုဏ္ဏားတော်များက အခါတော်စေ့ ရောက်ပါကြောင်းကို လျှောက်ထားဦးဘင်ကြသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဘုရင်သည် ယာယီ နန်းပေါ်မှ ဆင်းကြွတော်မူလာသည်။ ဘုရင်သည် လယ်ထွန်ရန် အထွက် လယ်ပြင် ရှည်ထဲသို့ ရောက်လာသည်။ ပကတိရှည်ထဲ၌ပင် ရှင်ဘုရင်သည် လယ် ထွန်ဆင်းရသည်။ ဘုရင်အထွက် မြေမာမာခြောက်ခြောက် သဲဖြူခင်းထား ရသည်မဟုတ်ပေ။ ရှည်ထဲတွင် အားကောင်းသော မူးမတ် ၂ ပါးက ဘုရင်အထွက် လုပ်ထားသော ရွှေထွန်တုံးနှင့် တကွ နွားကြန်စုံများကို ကိုင်၍ ထားရသည်။ ဘုရင်ထွန်တော်တွင် ကထားသော နွားမှာ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူ သော နွားကြန်စုံဖြစ်ရသည်။ လယ်ထဲသင်း၍ ထွန်ကြရမည့် မင်းမျိုးမတ် မင်းညီမင်းသားမှန်သမျှ အားလုံး စစ်ဝတ်စစ်စားနှင့်သာ ဖြစ်ကြရသည်။

ဘုရင်၏ ရှေ့တွင် လမိုင်းဝန်များ၊ ကျီးတော်ဝန်များက ထွန်ကိုယ်စီ ဖြင့် အသင့်ပြင်ထား၍ စောင့်နေကြရသည်။ ဘုရင်၏ လက်ဝဲလက်ယာ တွင်မူ လွှတ်တော်ဝန်ကြီးများ၊ မူးတော်မတ်တော်များ၊ ဗိုလ်မှူးဗိုလ်ချုပ် များက လိုက်ပါ ထွန်ယက်ကြရသည်။ ဘုရင်၏ နောင်တော်ဖက်မှာမူ မင်းသားကြီးများ၊ မင်းသားများ၊ မြင်းမှူးခင်းသားများက လိုက်ပါ ထွန် ကြရသည်။ ထိုမင်းသားများ၏ နောက်တွင်မူ သူဇွေးသူကြွယ်များ၊ စော် တွားစော်ခံများ စသည်ဖြင့် ထွန်ကို အသင့်ပြင်၍ စောင့်ဆိုင်းနေကြရသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ထွန်တော်ရွှေသည်နှင့် တပြိုင်နက် အသင့်ပြင်၍ စောင့် နေကြကုန်သော လမိုင်းဝန်မှအစ မူးတော် မတ်တော်၊ မင်းသားကြီး၊ မင်းသားလတ်တို့၏ ထွန်များသည် တခြားခြား ရွှေသို့ ရွှေလျားကာ လယ်ထွန်မင်္ဂလာကို စကြရတော့သည်။

ဘုရင်မင်းမြတ်အပေါ်တွင် နေရောင်ခြည် မရအောင် ထီးတော်မိုး များက ထီးဖြူဘော် ၂ စင်းနှင့် ဝဲဖက်ယာဖက်က မိုးကာထားကြရ သည်။ လယ်ထွန်မင်္ဂလာ ပြုသည့်အချိန်တွင် အိမ်ရှေ့မင်းပါဝင်ခြင်းမရှိ။ အိမ်ရှေ့မင်းမှာ နန်းတော်ကို စောင့်လျက် နေရစ်ခဲ့ရသည်ဟု ဆိုသည်။

ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ရွှေထွန်ကော်ရွှေလျားသည်နှင့် တပြိုင်နက် လယ် တော် ဝဲယာတွင်ရှိကြသော စိန်ဆိုင်းတော်၊ မြေဆိုင်းတော်များက လယ်ထွန် မင်္ဂလာဘွဲ့သီချင်းကို တီးကြရသည်။ ရွှေဘိုမင်းတရားကြီးလက်ထက် မြဝတီ မင်းကြီးစပ်ဆိုသော လယ်ထွန်မင်္ဂလာဘွဲ့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

“ဆဒ္ဒန်ပိုင်ဘုန်းမြိုင်နဂါဒါ။ လယ်ထွန်အောင်ခန်း၊ ရွှေနန်းစဉ်မင်္ဂလာ။ မိုးယံမှာလေကြယ်ဇေဋ္ဌ။ သီတဂူရိန်၊ နှစ်နန်းငယ်ချိန်၊ ထိန်ထိန်ရုံ ဝန်း ခေသည် နှင့်လေ။ စမ္ဘာယ်မြို့ဥသဘာ၊ ဟန်လှငယ်ရှဉ်းစုံ၊ ရွှေထွန်တော်ကြီး၊ ညီညီအံ့

ရာပုံ။ ဇေယျရုံငယ်လော၊ သာယန်ရှင်၊ အမရပေယန်၊ ရွှေမိမာန်၊ သေနိမြေဦး
 ကင်းဝယ်ပလေ။ ပြည်ပြည်တောင်သနင်း၊ မင်းများသခင်၊ စက်စုံတော်တင်မြန်း။
 ရစ်သန်းလှည့်ကာနှင့်။ ရှေ့တော်တွင်မှာလေ မှူးမတ်ကြီး၊ လက်ဝဲငယ် လက်
 ယာ၊ တင့်မောစွာ၊ ဆက်ကားဝေးမနီးကလေး။ ရွှေထွန်စီးပါလို့လွန်တင့်တယ်၊
 လေးမည်ရံတား၊ နတ်လားထင်မိဘွယ်။ ဘုန်းပွင့်လျာ နေနွယ်သေ၊ ရာမင်း
 မင်းဖျား။ မော်တိုတော်ရတနာ၊ ကိုးချက်ရောင်ဖြာ၊ အံ့ရာအခြားခြား ငယ်နှင့်
 လေး။ မြင်းရှည်တော် ညံ့တွား၊ ပတ္တမြားငယ်လှိုင်ချွန်၊ မြင်းဟို ရောင်ကြွား၊
 ပြယားဝင်းသဝဏ်။ တိုင်းထွတ်စွန်၊ ရှေးလွန် မကြီးဟောင်း ငယ်တည့်လေ။
 တော်ကြီးငယ်ဆင်၊ ယောဉ်ရေမြေပြောင်းစွလေး။ နတ်ဌာန်ငယ်ကျော်သောင်း၊
 ထက်စည်ငယ်ညှာညောင်းဆော်တယ်ကို။ ရာဝင်တော်၊ စုံဖွေဘော်ထူးသည်နှင့်
 ချီးကြူးခွင့်မကုန်၊ ရစ်သန်းငယ်ရောင်ခိုလေ၊ ထိန်ဝင်းလို့ညီ။ ထွန်ရေးငယ်
 ဖြန့်ရာ၊ နောက်တော်ကမှာ၊ စိစဉ်ကာ မင်းသားကြီးငယ်နှင့်လေး။ ဇမ္ဗုရွှေ
 မှည့်သီး၊ ထီးချက်ကယ်ပြုံးပြောင်း၊ မောင်တိုရွှေသား၊ ပတ္တမြားမျက်စိနီတောစင်။
 မှူးကြီးငယ်မတ်ခေါင်လေ အခြားခြား၊ တိမ်ချက်ကယ်ပုံပြင်၊ နတ်စောသွင်၊ ဆင်
 ယင် ရွှေ ဝတ်စားငယ်နှင့်လေး။ ။ မိုးယံငယ်တလွှား၊ မိုးသားငယ် လိုက်စွန်၊
 ကြယ်သွန်နှိုးတော့သည်။ ကောက်နှံငယ် ဆင့်ပွား၊ ကောက်သားငယ်ကြွယ်
 ကို၊ တောင်ပုံဖြိုးတော့သည်”

ဘုရင်မင်းမြတ်၏ လယ်ထွန်မင်္ဂလာပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် နန်းတော်
 မိဖုရား မောင်မိသံတို့သည် လယ်သို့ ဆင်းလာကြရာပြီး ကောက်စိုက်
 ကြရာသည်။ အဝတ်အစား ပေရေမည်ကို ဂရုမထားရပေ။ ဆင်ယင် ဝတ်
 စားလာသည့် အတိုင်းပင် လယ်ထဲသို့ ဆင်းကြရာသည်။ ထိုအခါ လမိုင်း
 လယ်တော်သူများကလည်း လယ်တော်တခုလုံး တံ ပတ်လည် ဝန်းရံ၍
 ဗုံကြီ သံများကို သီဆိုပေးဖျော်၍ ကကြခုန်ကြသည်။

“ဆဋ္ဌန်ရှင် ရွှေထွန်နှင်းဘယ် ကျွန်းခွင်ကအေးလေ။ မိုးသုံးချက်ညီ၊
 ရွှေနာရီအောင်ရေးပေးတယ်၊ သောင်းနယ်ပျံ့မွှေး၊ ရတနာနီရိုးက ရွှေမိုးငယ်
 ဟန်ဆင်တယ်၊ ရွှာချင်ထင်လေး။ ကိုးနယ်ပိုင်ရှင်၊ ရွှေထွန်နှင်တဲ့ သည်ခါတွင်း
 မှာ လင်းပါမှလေး”

ထိုအခါ လမိုင်းလယ်တော်သူတို့ကလည်း မိမိတို့ တွေ့ရ မြင်ရသော
 မင်းမှုထမ်း လူပျိုကာလသားများကို မြင်၍ စိတ်ညွတ်ကြရာသည်။ စောင်း
 မြောင်း၍လည်း သီချင်းဆိုကြသည်။

“ပျိုလေးတို့ကောက်စိုက်ရာ၊ လိုက်လာနှင့်လေး၊ လိုက်လာလျှင် ရှုံ့စင်
 ရောမယ်၊ ပေါင်းကြော့ရင်သွေ။ မဲပန်းညို ပတ်လည်စိုက်လို့ ထိပ်စိုက်တဲ့ မရိုး
 ခိုယ်ငယ်၊ ကိုးတိုင်ကမွှေး။ လယ်ပွဲတော်ဝင်၊ ပန်ချင်လျှင်ပုံတော်တီးငယ်၊ ခေါင်း
 ဖိခွဲလေး”

ဤသို့သော ကောက်စိုက်မ ဗုံကြီးသံသီချင်းများနှင့် လယ်တော် တခု
 လုံးမှာ ခြံမဲ့ခြံမဲ့သဲသဲဆူညံ လျက် ပျော်ကြရွှင်ကြလေသည်။ မိဖုရားကြီးက
 လည်း ထိုအခါ မျိုးတွင် အကကောင်း သူ၊ အဆိုကောင်းသူ၊ လယ်တော်သူ
 လယ် တော်သားများအား ဆုတော်လပ်တော်များချကာဖြင့် သာယာကြည်
 နူးလျက်ရှိကြသည်။ စိန်ဆိုင် မြဆိုင်များကလည်း လယ်ထွန်မင်္ဂလာ၏
 အောင်သဘင်ပွဲတွင် မင်္ဂလာစည်တော်သံများကို ရွမ်း၍ ဘုရင့် လယ်ထွန်
 မင်္ဂလာ အခမ်းအနားကို ရုပ်သိမ်းလိုက်ပါတော့သတည်း။

တင်းတိမ်ရံမူး

တင်းတိမ်ရံမူးသည် ဝန်စုမူးအပါအဝင် အရာရှိတစ်ဦးဖြစ်သည်။ မင်းတုန်း
မင်းလက်ထက်တော် အခါက တင်းတိမ်ရံမူးအဖြစ်ဖြင့် အမှုတော်ထမ်းခဲ
သူ တဦး၏အမည်မှာ ဦးဖေပုဖြစ်သည်။ ဦးဖေပုသည် လူချောလူလှဖြစ်
သည်။ စုံနံ့သာမြိုင် ဦးကြော့နှင့်လည်း များစွာရင်းနှီးသော သူငယ်ချင်း
ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ဦးကြော့ကဲ့သို့ပင် ကြော့ကြော့မော့မော့ မင်းသရုပ်
ပေါက်သူဖြစ်၍ လူချစ်လူခင်များသည်။

ဦးဖေပု၏ အလုပ်မှာ တင်းတိမ်ရံမူးဖြစ်၍ နန်းတော်ကြီးပေါ်ရှိ
အဆောင်ဆောင် အခန်းခန်းတို့ကို ဘုရင်မင်းတရားကြီး၏ အလိုတော်ကျ
ရွှေခြည်၊ ငွေခြည်၊ ကတ္တီပါ၊ သက္ကလပ်၊ ပိုးဖဲစသည်တို့ဖြင့် ခန်းဆီးတော်
များ၊ လိုက်ကာတော်များ၊ ပြတင်းပေါက်များ၊ ကော်ဇောတော်များ၊
အခင်းအနှီးများကို နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ဆင်ပြင်ရခြင်း၊ ချုပ်လုပ်ရခြင်း၊
ဟောင်းနွမ်းလျှင် အသစ်လဲလှယ်ရခြင်း စသည်တို့ကို နေ့စဉ်လုပ်ဆောင်ရ
သည်။

မင်းခမ်းမင်းနားရှိသည့် အခါများတွင်လည်း တင်းတိမ်ရံမူးသည်
အတွင်းရွှေတိုက်တော်မှ သင့်တော်မည့် အုထည်အလိပ်များကို ထုတ်ယူ၍
ချုပ်လုပ် ခင်းကျင်းရသည်။ အရောင်ရွေးရာတွင် တင်းတိမ်ရံမူးသည်
များစွာသတိထားရသည်။ အခမ်းအနားကိုလိုက်၍ အရောင်ရွေးရသည်။
သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်သော အခမ်းအနား၊ ဂေါ်လာ အခမ်းအနား၊
အလှူတော် အခမ်းအနား စသည်ဖြင့် အခမ်းအနား ဟူသမျှအတွက်

သင့်တော်သက်ဆိုင်မည့် အရောင်ကို ဆင်သရသည်။ ဘုရင်၏ စိတ်ကြိုက် ထည်ကိုလည်း အများအပြားသုံးရသည်။

မင်းတုန်းမင်းသည် အညိုရောင်၊ အနီရောင်များကို နှစ်သက်တော် မှုသည်အလျောက် အခမ်းအနားများတွင် နီရင့်၊ အညို စသည်အရောင်များကို အသုံးများသည်။ သီပေါမင်းသည်ကား အစိမ်းနုရောင်ကို နှစ်သက်သဖြင့် မင်းတုန်းမင်း လက်ထက်က အသုံးပြုသည့် အရောင်များကို သိမ်းဆည်းထားရပြီး အစိမ်းနု တင်းတိမ်၊ ကော်ဇော၊ ခန်းဆီးစသည်တို့ကို ပြုလုပ်ပေးရသည်။ သီပေါမင်း အစိမ်းရောင်နှစ်သက်သဖြင့် မင်းမှူးမတ်တို့သည် ထိုမင်းလက်ထက်တွင် အစိမ်းရောင်ဖြစ်သော ပုဆိုးကို သတိထား၍ ရှောင်ကြဉ်ရသည်။ မင်းကိုတုပ၍ မဝတ်ရာသောကြောင့် မင်းနှင့် အဆင်ချင်း ကိုက်ညီနေမည်ကို သတိထားရသည်။ မင်းနှင့် အရောင်ချင်း ဆင်တူနေလျှင် ချက်ချင်းအိမ်ပြန်၍ လဲရသည်။

တနင်္ဂနွေတွင် သီပေါဘုရင်သည် ငယ်စဉ်က ကျောင်းအတူ နေဘက် မောင်ညွန့်ကို အမွတ်ရလွန်းသဖြင့် ရှာဖွေပြီး ရှေ့တော်သွင်းစေသည်။ ရှေ့ပန်းထိမ်အလုပ်ဖြင့် အသက်မွေးသော မောင်ညွန့်ကို တွေ့၍ ရှေ့တော်သွင်းရာ မောင်ညွန့်သည် ရှင်ဘုရင်နှင့် တဆင်တည်းဖြစ်သော ဖက်ဖူးရောင် လှံချည်ကို ဝတ်လာမိသည်ဟု ဆိုသည်။ ဘုရင်က မောင်ညွန့်ကို ကြည့်၍ “မောင်ညွန့်၊ မင်းခုအထိ မိုက်တုန်းဘဲလား” ဟူ၍ အမေးရှိရာ ပုဆိုးအရောင်ချင်း တူနေ၍ မေးသည်ထင်ပြီး မောင်ညွန့် တုန်လှုပ်ချောက်ချားလျက် မျက်ရည်များပင် ကျလာကြောင်း လူကြီးသူမတို့ ပြောကြသည်။

တင်းတိမ်ရံ မှူးသည် နန်းတော်အတွင်းရှိ အလုပ်မျှမကဘဲ ဘုရင်ထွက်တော်မူရာတွင်လည်း နောင်တော်က လိုက်ရသူဖြစ်သည်။ တခါတရံ ညအိပ်၊ တခါကရံ နေချင်းပြန်ရသည်။ ဥပမာ ဘုရင်သည် ကျောင်းရေစက်ချရန် ရှိသည်ဆိုလျှင် ယင်းကျောင်း အနီးတွင် ယာယီ တဲနန်းကို ဆောက်၍ တင်းတိမ်များ ကာရခြင်း၊ ကော်ဇောများ ခင်းရခြင်း၊ လိုက်ကာ ခန်းဆီးများ တပ်ဆင်ရခြင်း ပြုရသည်။ အချို့ ပစ္စည်းများသည် ကျောက်မျက်ရတနာများဖြင့် ပြုလုပ်ထားရသဖြင့် အဖိုးတန်သည်။ ထို့ကြောင့် တင်းတိမ်ရံ မှူးကိုယ်တိုင် စာရင်းနှင့် သိမ်းရမှတ်ရသည်။

တင်းတိမ်ရံ မှူး၏ အခြားတာဝန် အလုပ်တခုမှာ ညစဉ် ယာဖက် အိပ်ဖန်ဘော် သို့မဟုတ် ယာလှည့် အိပ်ဖန်ဘော်စောင့်များ၏ စာရင်းကို ညနေတွင် ကေခက်ယူ၍ ညီလာခံကွဲလျှင် ဖတ်ပြရသည်။ အချို့ အိပ်ဖန်ဘော် လှည့်မလာနိုင်သူများ တင်းတိမ်ရံ မှူးကို လာဘ်ထိုးရသည်ဟု ဆို

သည်။ အလွန်ပိုက်ဆံရသော အလုပ်ဖြစ်သည်။ သို့သော် လာဘ်ပေး
လာဘ်ယူကြောင်း သိသွားသည်နှင့်တပြိုင်နက် အလုပ်ကပြုတ်တတ်သည်။

တင်းတိမ်ရုံ များနှင့်အတူ အလုပ်အတူတူတဲ၍ လုပ်ရသူတို့မှာ နေရာ
တော်များနှင့် ဆီးမီးထွန်းများတို့ဖြစ်သည်။ နေရာတော်များသည် အခန်း
အနားရှိသည့်အခါများတွင် ဝန်ကြီးများကြီးများ၏ ရထူးအလိုက် နေရာ
များ ရှိပေးရသည်။ ဘုရင့်အတွက် နေရာတော်ကို ပြင်ဆင်ရသည်။
အရှေ့ပွဲတက် ကန်တော့ခံ အခမ်းအနားများတွင် နေရာတော်များသည်
တာဝန်အရှိဆုံး ဖြစ်သည်။ ခူးနေရာ၊ တော်နေရာ၊ စနည်နေရာ၊ အတွင်း
ဘဝေါ၊ အပြင်ဘဝေါ၊ နေရာလွတ် စသည်တို့တွင် သက်ဆိုင်ရာ အရာရှိ
များအတွက် အမိန့်တော်ရပြီးသော နေရာများကို ပြင်ဆင်ရသည်။ ကော်
ဇော၊ ဖျာများ၊ ခင်းနှီးပြောက်များ စသည်တို့ကိုလည်း ကြိုတင်၍ပြုလုပ်
ထားရသည်။

တင်းတိမ်ရုံ များနှင့်အတူ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တယောက်မှာ ဆီးမီးထွန်း
များဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ တာဝန်မှာ နန်းတော်တခုလုံးကို ဆီးမီး ထွန်းညှိ၍
ထိန်းလင်းစေရသည်။ ထွန်းရန်ဆီများ၊ မီးစာကြိုးများ စသည်တို့ကို နေ့စဉ်
ပြုလုပ် စီမံထားရသည်။ ဆီးမီးထွန်းများ၏ လက်အောက်တွင် လုပ်သား
များစွာ ရှိသည်။ အချို့ မီးစာကြိုး ကျစ်ရသည်။ အချို့ ဖယောင်းတိုင်
ပုံသွင်း၍ ရွှေချရသည်။ အချို့ ဖန်ပဒိုင်းတော်များကို ပြင်ဆင်သန့်ရှင်း
ရသည်။

နန်းတော်တွင် ဖယောင်းတိုင်ဆီမီး ထွန်းသည့်အလေ့အထသည် ပုဂံ
ခေတ်အခါကပင် ရှိဟန်တူသည်။ ပုဂံ ကျောက်စာများတွင်လည်း ဘုရား
ကျောင်းကန်များတွင် “ဆီးဝတ်” ပြုခြင်းများကို တွေ့ရသည့်အပြင်၊ ရွှေ
တန်ဆောင်၊ ငွေတန်ဆောင်များလှူ သည်ကို တွေ့ကြရသဖြင့် ပုဂံ ခေတ်က
ပင် ဖယောင်းတိုင်ထွန်းခြင်း အလေ့အထ ရှိဟန်တူသည်။ ပျားဖယောင်း
စုကြသော လက် “ပျားဆီး” လဟု ခေါ်ကြောင်း၊ ယင်းပျားဆီးမှပျားသို့၊
ပြာသို့လ ဖြစ်လာကြောင်း၊ အချို့ ပညာရှင်များ ကြံဆကြသည်မှာလည်း
ဆင့်မြတ်လှပေသည်။ ပျားဖယောင်းဖြင့် မီးတိုင်လုပ်၍ အသုံးပြုလာကြ
ကြောင်းမှာ ပုဂံ ခေတ်ကပင် အစပြုသည်ဟု ဆိုကြခြင်းမှာ ယုတ္တိ တန်
ရာသည်။ ယခုကဲ့သို့ နန်းတော်အိမ်များတွင် လျှပ်စစ်မီးများ မပေါ်သေးမီ
ကာလက ဆီးမီးဖယောင်းတိုင်တို့၏ အလင်းရောင်အောက်တွင် ကျက်သရေ
ရှိလှသော နန်းတော်ကြီးကို မျှော်မှန်း၍ မြင်နိုင်ပေသည်။

ကုန်းဘောင်မင်းများ လက်ထက်တွင် နိုင်ငံခြား ဖရောင်းတိုင်များ ပေါ်လာသဖြင့် ထိုဖရောင်းတိုင်များကိုပင် အသုံးပြုကြသည်။ ရှင်ဘုရင် အပါးတော်တွင် ထွန်းသော ဖရောင်းတိုင်ကို ရွှေချထားရသည်။ ယင်းကို ရွှေတိုင်တော်ဟု ခေါ်သည်။ ရွှေနန်းတော်ဆောင်အတွင်း လင်းနေသည်ကို ရွှေတိုင်တော် လင်းသည်ဟု ခေါ်သည်။ စင်စစ် ဘုရင် အသုံးပြုတော် မူသော ဖရောင်းတိုင်သည် အရင်းတုတ်၍ အဖျားရှူးသည်။ နိုင်ငံခြားမှ ကျောက်ဖရောင်းတိုင်များ ပေါ်လာသည့်အခါတွင် နန်းတော်အတွင်း၌ ယင်းဖရောင်းတိုင်များကို ဖန်ပဒိုင်းတွင် ထည့်၍ ထွန်းကြသည်။ ဖန်မှန် အရောင်အမျိုးမျိုးကို ယခုကာလပေါ် ဓာတ်မီး အုပ်ဆောင်ပုံသဏ္ဍာန်၊ ဖန်ချက်ဝန်ထောက်က ပြုလုပ်ပေးသည်။ ထိုမီးအုပ်ဆောင်းသဏ္ဍာန်ရှိ ဖန် ပဒိုင်းကို ကော်လက်လှန်ထား၍ အပေါ်ကသံကြိုး သုံးချောင်းဖြင့် ဆွဲထား သည်။ တခါတရံ ဖန်ပဒိုင်း လေးငါးခြောက်ခုကို ပူးတွဲ၍ ကြိုးနှင့်တွဲပြီး မျက်နှာကျက်မှ အောက်သို့ ချဆွဲထားသည်။ ၎င်းကို ဖန်ပဒေသာဟု ခေါ်သည်။ ဖန်ပဒိုင်းများအတွင်းတွင် ဖရောင်းတိုင် စိုက်စရာ နေရာများ သံဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။ ယင်းနေရာတွင် ဖရောင်းတိုင်ကို စွပ်၍ ထွန်း ရသည်။ အချို့သော နန်းတော်ပြင်ဘက် နေရာများတွင်မူ ရေနံဆီမီးကို ထွန်းထည့် ဆီမီးထွန်းမျှ၏ လက်အောက် အမှုထမ်းများသည် နေ့စဉ် ဖရောင်းတိုင် လုပ်ရသည်။ မီးစာကြိုး ထည့်ရသည်။ ညကထွန်းသော ဖန်ပဒိုင်းကို ဖြုတ်၍ နံနက်တွင် ပွတ်တိုက် ချွတ်ဆေးကြရသည်။ နောက် တညအတွက် အားလုံးအသင့်ပြင်ပြီး နေရာတွင် တင်ဆင်ရသည်။

ဤဖရောင်းတိုင် ထည့်ထွန်းရသော ဖန်ပဒိုင်းများအပြင် မှန်အိမ်များ ကိုလည်း အသုံးပြုကြ၏။ လေးထောင့်ပတ်လည် မှန်ကာ၍ အောက်တွင် ခြေထောက်ပါသော မှန်အိမ်မျိုး ထိုအခါက ပေါ်သည်။ ဤမှန်အိမ်မျိုး ယခုတိုင် သံဖြူဆိုင်များ၌ရသေးသည်။ ယင်းမှန်အိမ်ကို တောင်တီထွင်သူ မှာ “ယောအာတွင်းဝန်မင်း ဦးဘိုးလှိုင်” ဖြစ်သည်။ ၎င်းကို ယောမှန်အိမ်ဟု လည်း ခေါ်သည်။ မှန်အိမ်တွင် အသက်ရှူပေါက်ပါ၏။ ဝန်ကြီးများ ညအချိန်မတော် တခါတရံ သွားကြရသည်။ ထိုအခါ ယောမှန်အိမ်ကို အသုံးပြုကြသည်။ ဤမှန်အိမ်မျိုးကို လက်ကိုင်စရာဖြင့် ပြုလုပ်ထားသဖြင့် ညအခါ မှောင်ထဲမှကြည့်လျှင် မှန်အိမ်ကိုဆွဲ၍ လက်မူကိုင်ရမ်းလာသည်ကို မြင်ရပေသည်။

ညညီလာခံသို့ ဝန်ကြီးများ လာကြလျှင်လည်း ဤမှန်အိမ်မျိုးကို ကိုင်၍ လာတတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးက ရုပ်သေးစေတိုင် ဝန်ကြီး

များထွက်လာလျှင် ဝန်ကြီးဆိုင်ရုံးတီးသောကာလ နောက် ထိုင် များက
 “ဖန်မီးအိမ် ရွှေရေးငယ်နှင့် ကြိုလာပါလှည့်လေး” ဟူ၍ ဆိုကြသည်။
 ယောအတွင်းဝန်မင်း အရာကျတော့မည့်ကာလ အရပ်ထဲတွင် ကလေးများ
 က ‘ယောယိမ်းလိုက်၊ ဘသားယိမ်းလိုက်’ ဟူသော တဘောင်ကိုဆိုကြသည်။
 ညအချိန်မှောင်ထဲတွင် ယောမှန်အိမ်ကို လက်ဖြင့်ဆွဲ၍ လှုပ်ရှားလာသည်
 ကိုပင် ယောယိမ်းလိုက်၊ ဘသားယိမ်းလိုက်ဟုဆိုသည်။

ဤတဘောင်အရ ယောအတွင်းဝန်မင်း အရာကျပြီးနောက် စစ်ကိုင်း
 တွင် နေရာ ဘုရင်မင်းမြတ်ကခေါ်၍ ပြန်လာ ရပြန်သည်။ အရာလည်း
 ပြန်ရသည်။ ဤအတိတ်နိမိတ်ကို ယောယိမ်းလိုက်၊ ဘသားယိမ်းလိုက်
 ပြန်သည်ဟု နိမိတ်ကောက်ကြသည်။

ရှေးခေတ်အခါများက စစ်မက်ရေးရာရှိလျှင် နန်းတော် တခုလုံး
ညအခါ မီးထွန်းသည်မဟုတ်၊ မီးများကိုငြိမ်းသတ်ထားပြီး မှောင်ထဲတွင်
နေကြသည်ဟု ရာဇဝင်ကဆိုသည်။

တောင်ငူရာဇဝင်တွင် အဝမ်းခေါင်၏သား မင်း ရဲကျော် စွာ ၏
 သားတော် မင်းရဲကျော်ထင်သည် အလွန်ဘုရင်လုပ်ချင်သူဖြစ်သည်။ မိုးညှင်း
 မင်းတရားကဖမ်း၍ မတ္တရာမြို့မြောက် ရေနံသာတွင် ချုပ်ထားသည်တွင်
 အချုပ်မှ လွတ်ထွက်၍ တောင်ငူသို့ပြေးသည်။ မိမိ နောက်ပါများနှင့်
 တောင်ငူမင်းကို လုပ်ကြံပြီး တောင်ငူနန်းတော်ကို ညအချိန်အခါတွင်
 တက်သည်ဆိုသည်။ ထိုအခါ တောင်ငူနန်းတော်တခုလုံး အမှောင်ချထား
 သဖြင့် ညအမှောင်အမှိုက်အတွင်း နန်းတော်အမှတ်နှင့်တက်ကြရာ နန်းတော်
 မဟုတ်ဘဲ တုန်စရဲတုနားကြီးအတွင်း ရောက်နေကြကြောင်း နောက်မှသိရှိ
 ရသည်ဟု တောင်ငူရာဇဝင်က ဆိုသည်။

ဆီမီးထွန်းမှု၏ ညစဉ်အလုပ်တာဝန်တခုမှာ ညညီလာခံပြီးသည့်
 အချိန်တွင် ဝဲလှည့်ကျသော အိပ်ဖန်တော်စာရင်းကိုပြုလုပ်၍ ပတ်လျှောက်
 ရသည်။ အိပ်ဖန်တော်များသည် နန်းတော် ဝန်းကျင်အရပ်ရပ်၌ အိပ်ဖန်
 ထော်စောင့်ကြံရသည်။ အားလုံး လူပေါင်း ၃၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။

ထိုကြောင့် ဝန်မှူးများတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သော တင်းတိမ်ရုံ
 မှူးနှင့် ဆီမီးထွန်းမှုးတို့သည် သေးဖွဲသောအလုပ်တာဝန် လက်ကိုင်
 ရှိသူများမဟုတ်ဘဲ သူ့နေရာနှင့်နေရာ အလုပ်တာဝန်များကို ကျေပြန်စွာ
 ဆောင်ရွက်ကြရသော နန်းတော် အရာရှိများ ဖြစ်ကြပေသည်။

ဘုရင်ရဟန်း နှင့်လက်တန်း စာဆို

ရှေးရှေးသောအခါများက မင်းညီမင်းသားများသည် တက္ကသိုလ်ပြည်သို့ သွား၍ အဋ္ဌာရသ တဆယ် ရှစ်ပါးသော အတတ်ပညာ များကို သင်ကြား ရပေသည်။ ထိုအတတ် ၁၀ ပါးကို တတ်မြောက်လာကြမှသာလျှင် မင်း ဖြစ်ထိုက်သော အရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံပြီဟု ယူဆရသဖြင့် တိုင်းတော် ပြည်တော်သို့ ပြန်ကြရသည် ဟုဆိုသည်။ ယင်းအဋ္ဌာရသ ၁၀ ပါးမျိုးတွင် 'ဣတိဟာသ' ဟုခေါ်သော အတတ်တပါးပါဝင်သည်။ ထို 'ဣတိဟာသ' အတတ်ကို ပညာရှိများအနက်ပြန်ဆိုရာ၌ အကွဲကွဲအပြားပြား ဖြစ်နေသည် ကိုတွေ့ရသည်။ အချို့က 'ဣတိဟာသ' အတတ်ကို 'စစ်ထိုးခြင်းအတတ်' ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုသည်။ အချို့ကမူ 'ဣတိဟာသ' အတတ်ကို ရယ်ရွှင်မှု အတတ်ဟူ၍ ပြန်ဆိုသည်။ ဣတိ ဤသို့လျှင်၊ ဟာသရယ်ရွှင်မှု ဖြစ်စေ၏။ ထို့ကြောင့် ဣတိဟာသအတတ်သည် ရယ်ရွှင်မှုကိုဖြစ်စေသောအတတ်ဟူ၍ ဆိုကြကုန်၏။ စင်စစ်သော်ကား 'ဣတိဟာသ' အတတ်သည် စစ်ထိုးခြင်း အတတ်ဖြစ်ကြောင်းလည်း မှန်၏။ ရယ်ရွှင်မှုကို ဖြစ်စေခြင်းလည်းမှန်၏။ ထို့ကြောင့် ပညာရှိကြီး များ ကြံဆသော အဓိပ္ပာယ် ၂ရပ်လုံးကိုမှန်သည်ဟု ပင် ဆိုရချေမည်။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ ဣတိဟာသ အတတ်သည် စင်စစ် အားဖြင့် လက်နက်ကိုင် စစ်ထိုးသော အတတ်ကား မဟုတ်ဘဲ၊ စကားဖြင့် သာ စစ်ထိုးသော အတတ်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ စကားစစ်ထိုးရာ၌ ရယ်ရွှင်မှု အတန်ငယ် ပါတတ်သော်လည်း ထိုရယ်ရွှင်မှု ကလေးသည်ပင် တဖက်သား ကို နှလန့်မထူနိုင်လောက်အောင် ပစ်ခတ် အနိုင်ယူ စေနိုင်ခြင်းကြောင့်

အလွန်တန်ဖိုးရှိသော ရယ်ရွှင်မှုကလေးပင် ဖြစ်စေတော့သည်။ စကားဖြင့် စစ်ထိုးသည်ဟူရာ၌ တဖက်နှင့်တဖက် အပြန်အလှန် လော်လည် ပြောဆိုနေခြင်း သည်ပင်လျှင် စစ်ပွဲများ၌ တဖက်နှင့်တဖက် လက်နက်စွဲကိုင်၍ ထိုးခုတ်သတ်ဖြတ်နေကြစဉ်၊ အရှောင်အတိမ်း အဆုတ် အဘက် အထိုးအခုတ် သတ္တိ စွမ်းရည် လုံ့လ ပရိယာယ် များစွာပါသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ချေသည်။ စစ်ပွဲများ၌ သတိရှိရှိနှင့် မျက်စိရှင်သကဲ့သို့ပင် စကားစစ် ထိုးရာ၌လည်း တစ်ဏှာပွတ္တ ဉာဏ်သည်လည်း အမြဲရင့်သန်လျက် ရှိရပေမည်။

ယခုခေတ်တွင် တွေ့မြင် နားထောင်နေကြရသော 'စကားရည်လှပွဲမျိုး' သည်လည်း စင်စစ်ဆိုသော် 'ဣတိဟာသ' အတတ်မျိုးပင် ဖြစ်သည် ဟုဆိုရပေမည်။ ထို့ကြောင့် ဣတိဟာသ အတတ်သည် ရှေးအခါကာလ ကပင် အရေးကြီးသော တတ်ကောင်းစရာ အတတ်တခုအနေဖြင့် အသိအမှတ်ပြုခဲ့လေသည်။ ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့အပါအဝင် 'မဟောသခင်' ဇာတ်တော်၌ပင်၊ ဥစ္စာရှိသောသူထက်ပညာရှိသော လူသာလျှင် မြတ်ကြောင်း၊ မဟောသခင်နှင့် သိန်း၊ ဒေဝိန်း၊ ကာမိန်း၊ ပကုသ်တို့ ငြင်းဆိုချက်ထုတ်၍ စကားရည်လှပွဲကြားလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၄-ခုနှစ်တွင် အမရပူရ ရွှေနန်းကို လက်မှန်မဆွ တည်ထောင်ဖန်ဆင်းတော်မူသော ဘိုးတော် မင်းတရားကြီး လက်ထက် တော်ကခါက ငယ်ကျွန်တော်ကြီး တပါးဖြစ်သူ ဦးပေ၊ ဦးသည် အထက် တပြဆိုခဲ့သော 'ဣတိဟာသ' အတတ်မျိုးကို တဖက်ကမ်းခတ် တတ်မြောက် ကျွမ်းကျင်သူဖြစ်ကြောင်းသိရှိရပေသည်။ ဤနေရာတွင် ဦးပေ၊ ဦး၏ 'ဣတိဟာသ' အတတ်များကို အနည်းငယ် ထုတ်ဖော်ရေးရန် လိုမည်ဟု ထင်မြင်မိပေသည်။

တနေ့သော် ဘိုးတော် မင်းတရားကြီးသည် တောင်တွင်း အကျော်ရှင်မဟာသီလဝံသ ဆရာတော် ရေးသားဖွဲ့ဆိုခဲ့သည့် 'ပါရမီခန်းပျို့' ကို ဖတ်ရှုတော်မူရာ၌၊ တနေရာသော စာပိုဒ်သို့ ရောက်သောအခါတွင် မကျေမနပ်ဟန်ဖြင့် လေးနက်စွာ ကြံဆ ဆင်ခြင်လျက် ရှိတော်မူသည်။ ဤပါရမီခန်းပျို့ လာ အချို့သော စာပိုဒ်များကို မှန်သောက်မာတင် ပညာရှင် မထေရ်ကြီးတို့သည် မနှစ်သက် သဘောမတူသဖြင့် ပယ်ဖျက်ခဲ့ သည်လည်း ရှိခဲ့ဘူးလေသည်။ ဥပမာ ပြဆိုရမည်ဆိုလျှင် 'ခြေသုတ်ပုဆိုး၊ မြေစွယ်ကျိုး နှင်းချိုးချိုးနှားလား၊ ခွန်းစတုရသီဟူ၍ ရဟန်းတာပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ နှိမ့်ချပုံကိုဆိုရာ၌၊ ရဟန်းမြတ်ကို ခြေသုတ်ပုဆိုးနှင့် နှိုင်းခြင်ငှာ မထိုက်ဟူ၍ ဆရာတော်ကြီးများ ပယ်တော်မူဘူးသည်။

ဘိုးတော်ဘုရား၏ စိတ်တွင် များစွာမကျေနပ်၊ သဘောမနှစ်ခြိုက် လျက်ရှိသော စာပိုဒ်မှာ၊ မြယ်စွာဘုရားသခင်သည် သူဌေးသမီး သုဇာ တာ ကပ်သော သနာနို့ ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော်မူပြီးနောက် နေရဉ္စာရာမြစ် တွင်းသို့ ရွှေခွက်ကို မျှောချတော်မူရာတွင် ရွှေခွက်သည် ဝမ်းဘဲငှက်၏ ဓလေ့သဘောကဲ့သို့ မြစ်ကို ဆန်တက်သျက် ကူးသွားကြောင်း ပြဆိုရာ “ဝမ်းဘဲသဘော၊ ရွှေခွက်မျှော၍ ပူလောနေပြီ၊ မွန်းယိမ်းတိမ်မှ” ဟူသော စာပိုဒ်ဖြစ်သည်။

ဘိုးတော်မင်းတရားကြီးစိတ်၌ ဝမ်းဘဲတို့၏ သဘောသည် ရေမျက် နှာပြင်ပေါ်တွင် မောက်ခုံကူးလေ ကူးသဒ္ဒါပေး။ ယခုရွှေခွက်ကို မျှောရာ ၌လည်း ဝမ်းဘဲသဘော မျှောရမည်ဆိုလျှင် ရွှေခွက်ကို မောက်ခုံနံထား ၍သာလျှင် မျှောရာရောက်သည်။ ပက်လက်ထား၍ မမျှောဘဲ မောက်ခုံနံ ထား၍ မျှောပြန်လျှင်လည်း ရွှေခွက်သည် ရေအောက်သို့ မြုပ်နစ်သွားစရာ သာ ဖြစ်သည်ဟု ကြံဆမိခြင်း ဖြစ်ချေသည်။ ထို့ကြောင့် “ဝမ်းဘဲသ ဘော၊ ရွှေခွက်မျှောသည်” ဟူသော စာပိုဒ်ကို ပြင်သင့်သည်။ ယင်းအစား “ဝမ်းဘဲသဏ္ဍာန်၊ ရွှေခွက်ဆန်သည်” ဟု ပြင်ဆင်လျှင် သင့်မည်ထင်သည်။ ဤနေရာ၌ ဝမ်းဘဲတို့ ကူးသွားသည့် သဏ္ဍာန်ကိုသာ ပြခြင်းဖြစ်၍ ပရိ ဟာရ ကျေမည်ဟု ယူဆပြီးလျှင် တနေ့သော ညီလာခံအချိန်တွင် ဦးပေါ် ဦးအား “မိမိ၏စာပိုဒ်ကို ပြင်လိုသဖြင့် သင့်မသင့် လျှောက်ထားရမည်” ဟု အမိန့်တော်မြတ် မှတ်တော်မူသည်။

ထိုအခါ ဦးပေါ်ဦးသည် ရုတ်တရက် ချက်ခြင်းပင်လျှင် “မွန်လှပါ ဘုရား၊ ကျွန်တော်မျိုးကြီးလည်း အရှင်ဘုရားကဲ့သို့ပင် ဤပါရမီခန်းပျို့ တော်လာ စာပိုဒ်တစ်ခုကို ပြင်ချင်နေသည်မှာ ကြာမြင့်လျက် ရှိချေပါပြီ ဘုရား။ ထို့ကြောင့်တပါတည်း ပြင်လိုက်ပါ ရစေဘုရား” ဟုလျှောက်သည်။ ထိုအခါ မင်းတရားကြီးက “ဟဲ့ ပေါ်ဦးရဲ့ မောင်မင်း ဘယ်အပိုဒ်များ ပြင်ချင်သလဲ” ဟု အမေးတော်ရှိရာ ဦးပေါ်ဦးက “မွန်လှပါဘုရား၊ သုဇာ တာသည် ရှုကွမိုးကြီးအထင်ဖြင့် ဘုရားရှင်အား သနာနို့ ဆွမ်းကို ကပ်ရန် အတွက် နွားငါးရာကို နွယ်ချိုတောကောင်း၌ ထိန်းကျောင်းသော စာပိုဒ် ဖြစ်ပါသည်ဘုရား” ဟု လျှောက်ထားလေသည်။ ဆက်လက်၍ ဦးပေါ်ဦး က “နွယ်ချိုတောကောင်း၊ စာဝကျောင်း၍၊ နှစ်ထောင်းအင်ခြိုက်၊ ရေမ မတိုက်သား” ဟူသောစာပိုဒ်တွင် စာဝကျောင်းဟူသောစကားမှာ မှားဟန် တူပါသည်။ စင်စင်မှာ မိုးသာဝသာလျှင် နွားကျောင်းသား ဖြစ်ပါ၍ “နွယ်ချိုတောကောင်း၊ သာဝကျောင်းသည်” ဟု ဆိုပါက သင့်မည်ထင်ပါ

ကြောင်းနှင့် လျှောက်ထား လေလျှင် အပါးတော်ရှိ များမတ် များက
 လက်ခတ်ရင်တီး ရယ်မောကြသည်နှင့် ဘိုးတော်မင်းတရားကြီး ဘုရားက
 “ဟဲ့ ပေါ်ဦး၊ ငါပြင်ချင်တဲ့ စာပိုဒ်ကိုလဲ မပြင်တော့ဘူး။ မင်းလဲမပြင်ပါ
 နဲ့တော့” ဟု ဆိုရသောဟူ၏။ ဤကား ‘ဣတိဟာသ’ အတတ်ပင်တည်း။
 စကားစစ်ထိုးရာ၌ ရယ်တွက်တမျှ ပါသော်လည်း သူ့စကားကို နာနာနွက်
 ၍ အနိုင်ယူလိုက်ခြင်းမျိုးတည်း။

ဘိုးတော် မင်းတရားကြီးသည် သက္ကရာဇ် ၁၁၆၂ ခုနှစ်၊ ပြာသိုလ
 ပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့တွင် မင်းကွန်းစေတီတော်ကြီးကို တည်တော်မူရန်
 အတွက် မင်းကွန်းအရပ် အလယ်ကျွန်းစံ နန်းတော်ကို ဆောက်လုပ်တော်
 မူပြီးလျှင် အမရပူရ နန်းတော်မှ မင်းကွန်းသို့ ရှေ့တပ် နောက်တပ်
 ထက်ကြပ်ဝင်းခင်း၍ ထွက်တော်မူရာ၌ ချစ်လှစွာသော တောင်နန်းမအရှင်
 မဟာသီမိဖုရားကြီး သီရိပရဝ မဟာရာဇိန္ဒ မင်္ဂလာ ရတနာဒေဝီနှင့်အတူ
 ရွှေဝေါတော်တွင်ယှဉ်၍ စံပယ်တော်မူလျက် တိုင်းသူပြည်သား လူအများ
 တို့၏ အဖူးအမြော်ကို ခံတော်မူသည်။ ကျက်သရေမင်္ဂလာနှင့် ပြည့်စုံတော်
 မူလှသော မင်းနှစ်ပါးကို ပြည်သူအများ ဆင်းရဲသားတို့က ခြေတော်စုံ
 ဦးထိုက်၍ မိဖုရားခေါင်ကြီးအပေါ်တွင် မင်းတရားကြီးဘုရားသည် ရွှေနန်း
 မစံမိ ဆင်းရဲစွာ နေရသည့် အချိန်အခါကစ၍ သေအတူယှဉ်မကဲ့ နှစ်သက်
 မြတ်လေး ယုယတော်မူကြောင်း ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်း ကြည်ဖြူစွာနှင့်
 ပြောဆိုနေကြကုန်သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခု၊ တပေါင်းလ အခါတွင် ကံကြမ္မာ ခေသာ
 သည့်အကြောင်းကား မင်းကွန်းယဇယိ စံနန်းတော်တွင် မိဖုရားခေါင်ကြီး
 မှာ ဝေဒနာတော်၍ ကုမရသော အခြေသို့ ဆိုက်ရောက်လာတော်မူပြီး
 လျှင် ယင်းသက္ကရာဇ် တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၄ ရက်နေ့တွင် နတ်ရွာစံတော်
 မူလေသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်ကြီးမှာလည်း များစွာကြေကွဲဝမ်းနည်းတော်မူ
 လျက် အလောင်းတော်ကို ပေ့ဖက်တော်မူပြီး အမရပူရ ရွှေနန်းသို့ယူ
 ဆောင်ပြီး ရွှေနန်းမြို့တော် အတွင်း၌ပင် သင်္ဂြိုဟ်တော် မူမည်ဟု အမိန့်
 တော်မြတ် ချမှတ်၍ အမရပူရ ရွှေနန်းသို့ကြွမြန်းတော်မူသည်။

ထိုအခါ များတော် ဝေတော်များသည် များစွာစိတ်မချမ်းမသာဖြင့်
 ခေါင်းချင်းရိုက်တမျှ တိုင်ပင်ကြလျက် ရှိကြသည်။ မြို့တော် အပြင်အနား၌
 နတ်ရွာစံတော်မူသော မိဖုရားကြီး၏ အလောင်းတော်ကို ရွှေမြို့တော်
 တွင်းသွင်း၍ သင်္ဂြိုဟ်နုန်မှာ ထုံးစံမရှိပေ။ မြို့ရွာ၏ ထုံးတမ်းအရ ဆိုလျှင်
 မြို့ပြင်၌ အနိစ္စရောက်သူကို မြို့ပြင်၌ပင် သင်္ဂြိုဟ်ရမည်ပင်ဖြစ် သည်။ မြို့တွင်း

သို့သွင်းပါက မြို့ရွာကို လွန်စွာထိခိုက်ကြမည်ဟု အယူရှိသည်။ ထို့ကြောင့်
မင်းတရားကြီးထံ သံတော်ဦးတင်ရာ မင်းတရားကြီးသည် ရာဇဇုန်မြို့ကို
ပင် ဆေညီနိုင်တော့ဘဲ သန်လျက်တော်ကို စွဲကိုင်တော်မူလျက် “အမရပူဂ
မြို့တော်ကို ငါ့ကိုယ်တော်တိုင် တည်သည်။ ငါ့မြို့ ငါ့နန်းမှာ ငါ့လုပ်ချင်
သည်ကိုမျှ ငါ့လုပ်ရတော့လော။ မည်သူက ကန့်ကွက်သနည်း ယခုငါ
အမိန့်တော်အတိုင်း ငါ့မိဖုရားကြီး၏ အလောင်းတော်ကို ရွှေဝေတိုင်
တင်၍ ဆောင်ယူခဲ့ရမည်” ဟူ၍ တချက်လွတ် အမိန့်တော်ဖြတ် ချမှတ်ပါ
တော့သည်။

များမတ်တို့လည်း ဤကိစ္စတွင် ဦးပေါ်ဦးမှတစ်ပါး တတ်နိုင်မည့်သူ
ရှိမထင်ပြီဟု ဆိုကြလျက် ဝန်မင်းဦးပေါ်ဦးထံ အစား ရောက်ကြလေ
သည်။ ဦးပေါ်ဦးကလည်း ဝန်မင်းများအား စိတ်မပူကြရန်နှင့် ဤကိစ္စကို
မိမိအသာတကြည် ဆောင်ရွက်ပေးပါမည့် အကြောင်းကို နှစ်သိမ့်စေပြီး
လျှင် နန်းတော်သို့ ဝင်လေသည်။ နန်းတော် မှန်နန်း ဆောင်အနီးသို့ရောက်
လျှင် ဦးပေါ်ဦးသည် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ရွှေနားတော် ကြားလောက်အောင်
ဤ သို့ရေရွတ်လိုက်သည်။

“သယ်၊ မင်းနား စားပြီး ဘာနားမလယ် ပါးမလယ်နှင့်၊ ဒီအမတ်
တွေ အကောင်မှ ထားတို့မကောင်းဘူး။ မြို့တွင်းယူပြီး သင်္ဂြိုဟ်ရင်တော
ဘာဖြစ်ရမှာလဲ။ မြို့ရွာထိုးစံဆိုတာ ရှင်ဘုရင်နဲ့မဆိုင်ပါဘူး” ဟူ၍ အသံ
ကျယ်ကျယ်ဟစ်ပြီး စိတ်ဆိုးမာန်ဆိုးနှင့် ဘုရင်အပါးတော် သလွန်ခြေရင်း
သို့ ကပ်လာလေသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ဤအခါမှ ပြုံးရွှင်တော်မူနိုင်
လျက် “အေးကွယ်၊ ပေါ်ဦး တယောက်ဘဲ ငါ့ဘက်က ရှိပေတယ်။
အလောင်းတော် သင်္ဂြိုဟ်တော်မူရန် အစီအစဉ်ကို ငါ့ကျွန်တော် ပေါ်ဦး
ကိုဘဲ အကုန်လွှဲတော်မူမယ်။ စီမံပေတော့ မောင်မင်း” ဟူ၍ အမိန့်တော်
ဖြတ် မှတ်တော်မူသည်။

ဦးပေါ်ဦးလည်း များစွာလိုလားဟန်ဖြင့် နန်းတော်မှ ခပ်သုတ်သုတ်
ထွက်သွား၍ အလောင်းတော်ကို အမရပူရသို့ အခမ်းအနားဖြင့် ယူဆောင်
စေပြီးလျှင် မြို့တော်၏ အပြင်တံခါးသို့ရောက်လျှင် အလောင်းတော်ဘင်
ထားသော ဝေတော်ကို ခေတ္တယာယီ မဏ္ဍပ်တော်အတွင်း ချထား၍
တိုင်းသူ ပြည်သား လူအများအား ယင်မြို့တံခါး အပြင် ဘက်တွင်
သွားရောက်ပူဇော်ကြစေသည်။ ပတ်သာ ပုံမောင်းများကိုလည်း ဆူညံစွာ
တီ မှတ်စေလျက် နန်းတော်က မင်းတရားကြီး ကြားလောက်အောင်လည်း
ငိုချင်းသည်များကို ငိုစေသည်။ အချို့ငိုချင်းသည်များကို နန်းတော်တံခါး

နီးအထောက် ခေါ်ဆောင်ရောက်ရှိလာကြပြီး မင်းတရားကြီးကြားလောက်
အောင် သံပြိုင်ငိုကြစေသည်။

ရွှေကံနယ် ဆိုးလှပါတဲ့ နေမျိုးနွယ် ဘုရား။ ထွက်တော် မူသော်၊
ရွှေဝေတော်မှာ၊ အဖေ ၂ ပါ၊ တူယှဉ်ပြာ၍၊ တပါးတည်းသာ၊ ခုအ
ခါ၊ ပြန်လာတော်မူရက်ပါ၊ ညာနန် မရှင်ဘုရား”

ငိုချင်းသည်များ၏အသံကို မင်းတရားကြီး ကြားတော်မူသော် ရွှေနန်း
မပြတင်းကိုလှစ်၍ ရှုစားတော်မူသည်။ ဦးဆံဖားလျားချ၍ ပြည်သူပြည်
သားများ ငိုယိုမည်တမ်းနေသည့် အထဲမှ ဦးပေါ်ဦးသည် ဆံပင်ဖားလျား
ဖုံအလိမ်းလိမ်းကပ်သော အဝတ်ဖြင့် ရွှေနန်းတော်သို့ ဝင်လာနေသည်ကို
တွေ့ရသည်။

“ဟဲ့၊ ပေါ်ဦးလားဟဲ့။ တော်ပါပေ့ မောင်မင်း။ ယခု အလောင်း
တော် မြို့တွင်းရောက်ပြီလား ပေါ်ဦးရဲ့”

ထိုအခါ ဦးပေါ်ဦးက “မုန့်ပါ၊ ယခု အခါ အလောင်းတော်မှာ
မြို့ပြင်တံခါးဝတွင်ရပ်လျက် စမ္မယ်နေကြောင်းပါ။ သို့သော် လျှောက်
ထားရန် ရှိပါကြောင်းပါဘုရား”

“မချင်းမချန် လျှောက်ထားစေ မောင်မင်း”

“မုန့်လှပါတဲ့ဘုရား၊ မင်းကွန်းစံနန်းဘော်သို့ ထွက်တော်မူစဉ်အခါက
အရှင်နှစ်ပါး ချစ်ခင်ယုယစွာ စံပယ်တော်မူလျက် ရတနာ ရွှေဝေပေါ်
တွင် အတူယှဉ်၍ ထွက်တော်မူခဲ့ကြသော်လည်း ယခု အလောင်းတော်ကို
ယူဆောင်လာသည့်အခါ၌မူ ခေါင်ကြီးဘုရား တပါးတည်း ပြန်ကြွလာ
တော်မူခြင်းဖြစ်၍ ရက်စက်ရာ ကျနေပါသည်ဘုရား။ ထို့ကြောင့် ပြည်သူ
လူအပေါင်းတို့၏စိတ်တွင် ခေါင်ကြီးဘုရားအား များစွာချစ်ခင်ယုယတော်
မူကြောင်း ရွှေနန်းရှင်ဘုရားက ပြသင်ပါသည်။ ထွက်တော်မူစဉ်က အရှင်
၂ ပါး ရွှေဝေတော်ပေါ်တွင် ယှဉ်ပြိုင်လျက် စံပယ်တော်မူသလို ယခု
လည်း ဝင်တော်မူသည့် အခါ ခေါင်ကြီးဘုရား၏ အလောင်းတော်
နံဘေးက အတူယှဉ်လဲလျောင်း၍ လိုက်ပါတော်မူပါလျှင် ပြည်သူလူထု
ကလည်း များစွာ ကျေနပ်ကြမည် ဖြစ်လျက် ခေါင်ကြီး ဘုရားကိုလည်း
ချစ်ခင်ယုယရာရောက်လှပါကြောင်း။ လူအပေါင်းက စိတ်ကောင်းကြမည်
အမှုန်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အလောင်းတော်နံဘေးက အေးဆေးစွာ
လဲလျောင်း၍ လိုက်ပါတော်မူပါရန်အကြောင်း သံတော်ဦးတင်ပုံပါသည်
ဘုရား”

“ဟဲ့၊ ပေါ်ဦးရဲ့။ ငါမလိုက်ရင် မဖြစ်ဘူးလားဟဲ့”

“မွန်လှပါဘုရား။ အတွင်းတော်မှာ သင်္ကြိုဟ်လျှင်ဖြင့် ပြည်သူအများ
၏ မျက်နှာဝဲ ပြီး လိုက်သင့်ကြောင်းပါဘုရား”

“တော်ပြီ ပေါ်ဦး၊ တော်ပြီ၊ ငါနားလည်ပြီ၊ အပြင်မှာဘဲ သင်္ကြိုဟ်
လိုက်တော့ မောင်မင်း”

ဤကား ‘ဣတိဟာသ’ အတတ်ပင်တည်း။

ရတနာပုံရွှေမြို့ကို လက်မွန်မဆွ တည်ထောင်တော်မူသော မင်းတုန်း
မင်းတရားကြီး လက်ထက်တော်တွင် ဤကဲ့သို့သော ဣတိဟာသအတတ်ကို
ကောင်းစွာ တတ်ကျွမ်းတော်မူ၍ တခံကျပုတ္တိဉာဏ် ရှင်လန်းလှသော
ပုဂ္ဂိုလ်မှာ အဂ္ဂဓမ္မာလင်္ကာရ ဂုဏ်ဓဇ မဟာဓမ္မရာဇဂုရု တံဆိပ်တော်ရ
သင်္ဂဇာဆရာတော် ဦးအဂ္ဂပင် ဖြစ်သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၄ ခုနှစ်၊ နယုန်လပြည့်နေ့တွင် မင်းတုန်းဘုရင်
မင်းတရားကြီးဘုရားသည် ရွှေမြို့တော် လေးပြင်ရပ်ရှိ ဆရာတော် သင်္ဂဇာ
တော် မထေရ်ကြီးများ အပါး ၅၀၀ ကျော်ကို ဇေတဝန်ဆောင်တော်သို့
ပင့်ဖိတ်တော်မူလျက် ဆွမ်းကျွေးတော်မူသည်။ ထိုအခါ၌ မင်းတရားကြီး
သည် သဒ္ဓါကြည်လင်တော်မူသဖြင့် ကိုယ်တော်တိုင် ဆွမ်း၊ သစ်သီး၊ ခဲတယ်၊
ချိုချဉ်တို့ဖြင့် ကပ်တော်မူပြီး သပ္ပာယ ဖြစ်ဖွယ်များ သုံးဆောင်တော်မူနေ
ကြကုန်သော ကိုယ်တော်အရှင်မြတ်အပေါင်းကို ရှုကြည့်ဖူးမြင်တော်မူလျက်
များစွာ ဝမ်းမြောက် ရှင်လန်းတော်မူသည်။ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးဘော် မူပြီး
နောက် ရဟန်းတော်များအား သပ္ပာယဖြစ်အောင် သိတင်းသုံးတော်မူစေ
လိုသဖြင့် အဘွားတော်မှ အိုးတော်များကိုပင် ထုတ်ပေးတော် မူလျက်
သင်္ဂဇာတော်အရှင်မြတ်များသည် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် ချမ်းသာစွာ ဟော
ပြောနေထိုင်တော်မူကြကုန်သည်။

ဤသို့ဟောပြောနေခိုက် ဘုရင်မင်းတရားကြီး၏ စိတ်တွင် သင်္ဂဇာ
တော်မြတ်တို့၏ ချမ်းသာလှစွာသောဘဝကို စဉ်းစားရင်း ရွှေစိတ်တော်
လည်း ကြည်ရှင်ချမ်းမြေ့သည့် အလျောက် လှတ်လပ်စွာပင် မေးမြန်း
လျှောက်ထားလိုသည့်ဆန္ဒများ ထမ္ဘားဖွား ပေါ်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်
မင်းတရားကြီးက ဆရာတော် အရှင်မြတ်များသို့ လျှောက်ထားတော်
မူသည်။

“အရှင်မြတ်များတို့ကို တပည့်တော် လျှောက်ထား မေးမြန်းလိုပါ
သည် ဘုရား။ အရှင်ဘုရားတို့မှာ မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ သားတော်များ
ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ မြို့တွင်း မြို့ပြင် လေးရပ်တွင် တပည့် ဒါယကာ၊

ဒါယိကာမအပေါင်းတို့က သဒ္ဓါကြည်လင်စွာဖြင့် ယခုကဲ့သို့ မြိန်ရှက်
စဖွယ် အဆီအအိန် ဆွမ်းဟင်း၊ ခဲဘွယ် ချိုချဉ်တွေ ကပ်ပြီး ကျွေးမွေး
လှူတန်းသမျှကိုလည်း အရှင်ဘုရားများက အားပါးတရ ဘုဉ်းပေး သုံး
ဆောင်တော်မူပြီး ဒီအစော အာဟာရတွေနဲ့ ပိန်အိန်အဆီတွေ ရစ်ပြီး နေ
တော်မူကောင်း နေပါလိမ့်မည် ဘုရား။ ဒီလို အဆီရစ်ပြီး အစ တင်းလာ
သည့်အခါကျတော့ အရှင်ဘုရားတို့မှာ သီတင်းသုံးနေတော်မူတဲ့ ကျောင်း
ဆောင်မှာ တခါတရံ သွေးသား လှုပ်ရှား သောင်းကျန်းမှုများ မရှိပါ
ပေဘူးလား ဘုရား။ တပည့်တော် လျှောက်ထားလိုတာကတော့ ဒီလို
သွေးသား လှုပ်ရှား သောင်းကျန်းမှုတွေ ဖြစ်နေလျှင် မုတ္တစာဂ ဆိုတဲ့
သံသရာမှ ထွက်မြောက်ဖို့ ကျင့်ခြင်း၊ ကြံခြင်း၊ ပွားများခြင်း ဆိုတာတွေ
လျှော့ပါးလာပြီး သင်္သာမြတ်များ ထိန်းသိမ်းရမည့် သိက္ခာပုဒ်များကို
သော်မှပင် ထိန်းသိမ်းဘို့ အကြပ်အတည်း တွေ့လိမ့်မည်လောဟု တပည့်
တော် သံသယများ ဖြစ်၍ လျှောက်လား မေးမြန်း ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်
ဘုရား”

ထိုအခါတွင် သင်္ခါသတင်ကြီးတခုလုံးသည် တိတ်ဆိတ် ငြိမ်သက်
လျက် မည်သည့် သင်္ခါ ရဟန်းမျှ ခေါင်းဖော်ဝံ့ကြပေ။ သင်္ခါတော်
များမှာ ဘုရင်မင်းတရားကြီး ကိုယ်တော်တိုင်ကပ်သော ဆွမ်းဟင်းခဲဘွယ်
များကို သပ္ပာယ်ဖြစ်ဘွယ် အားပါးတရ ဘုဉ်းပေးတော် မူမိကြသည်များပင်
စဉ်းစားပြီး ရှက်စနိုးဖြစ်တော်မူကြလျက် မင်းတရားကြီးကိုမျှပင် မကြည့်ရဲ၊
ခေါင်းငုံ့လျက် အခက်ကြုံပြီး နေတော်မူကြကုန်သည်။ နံနက်ချိန်က
ဝမ်းဗိုက်တော်တင်းအောင် ဘုဉ်းပေးမိခြင်းမှာ မှားခြင်းကြီးမက မှားလေ
ပြီဟု စိတ်ရှုပ်ပြီး နှုတ်တော်များက ကွမ်းသွေး တပြစ်ပြစ်နှင့် ထွေးထုတ်
လျက် မည်သည့် သင်္ခါတမီးတလေမျှ မမြက်ရဲကြဘဲ ဆရာတော်မထေရ်
ကြီးများဘက်သာ ငဲ့စောင် လျက် မည်သည့်နေရာက သူရဲကောင်းကြီး
များ ထွက်ပေါ်လေမည်နည်းဟု ကြည့်ရှု အားယေလျက် ရှိကြကုန်သည်။

ထိုအခါတွင် ဣတိဟာသ အတတ်တွင် တန်ကျေပွတ္တိဉာဏ် ရှင်လှ
သော ဦးအဂ္ဂထေရ်အကျော် သင်္ခါဆရာတော် ဘုရားကြီးသည် ငဲ့ရှုံဝါး
နေသော ကွမ်းကို အသာယာလျက် အချက်ပေးပြီး ထွေးအင်သို့ ထွေးချ
လိုက်သောအသံကို ကြားရလေရကား သင်္ခါတော် အရှင်မြတ်များသည်
အားကိုးသော မျက်နှာတော်များနှင့် ဆရာတော်ကြီးဘက်သို့ လှည့်၍
ဖူးမြော်ကြကုန်သည်။ ထိုအခါ ဆရာတော် ဘုရားကြီးသည် ရွှေဂူတွင်းမှ

ထွက်လာသော ခြင်္သေ့မင်း၏ အသံကဲ့သို့ တည်ငြိမ် လေးတို့သော အသံ
တော်ဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း မိန့်တော်မူသည်။

“တကာတော်မင်းမြတ်။ ရွှေနန်းစံမင်းမြတ်သည် အကယ်၍ ဆင်ခြင်
ကြည့်လျှင်သော်မူကား သိတန်ကောင်းရာပါ၏။ ငါတို့ ရဟန်းရှင်ဆိုသည်
မှာ လူပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်သော်ကား မတူကြစမြဲ။ ဒီနေရာမှာ ဥပမာ ထား၍
ပြောရမည်ဆိုပါလျှင် ငါတို့ရဟန်းတော်များကား ထန်းပင်ရိုင်းနှင့် တူကြ
ပေသည်။ လူပုဂ္ဂိုလ် များမှာကား ထန်းပင် အယဉ်နှင့် တူကြပေသည်။
ထန်းပင် အယဉ်ဆိုတာက သူ့ကို ထန်းရေမထွက် ထွက်အောင် ထန်းနှို့
တွေကို လှီးဖြတ်သုတ်သင်ပြီး အပေါ်က ဖိနှိပ်ညှစ်ချ၊ ဒီလိုဘဲ နေ့စဉ်
လှီးလိုက်၊ ဖိလိုက်၊ ညှစ်လိုက် ပြုလုပ်နေကြတော့ ထန်းရေတွေ မထွက်
ချင်လဲ ထွက်၊ ထွက်ချင်လဲထွက်နဲ့ ထန်းဝမှာ အိုးတွေ တပ်တပ်ပြီး နေ့စဉ်
လှီးနေတော့ ထန်းရေတွေက ဟိုးနေတာပေါ့ တကာတော်။ ငါတို့ရဟန်း
ဆိုတာကတော့ ဝိပဿနာ ဓူရ၊ ဂန္ထိရဓူရ အစရှိတဲ့ ကျမ်းဂန်တွေကို ဖတ်ရှု
မှတ်သားရာ၊ ဟောပြောရာ၊ ဝိပဿနာတွေ ကျင့်သုံးပြီး ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း
တွေ စီးပြန်တဲ့အလုပ်တွေ လုပ်ရနဲ့ လူတွေကဲ့သို့သော အကျင့် အတွေ့ကြ
စိတ်ကူးဖို့တော့ အချိန်မရနိုင်ပါဘူး တကာတော်။ အဲသည်ကော့ ငါတို့
မှာ ထန်းပင်ရိုင်းနှင့် တူပါတယ်။ ထန်းပင်ရိုင်းဆိုတာက သူ့ကို လှီးမည့်
ဖြတ်မည့်သူကလဲ မပေါ်လာ၊ နေ့စဉ် နေ့တိုင်းလဲ ဘယ်သူကမူ ဂရုမစိုက်နဲ့
ထန်းရေထွက်စိမ့်ငွှာ မလုပ်ဆောင်ကြလေတော့ ဒီလိုနဲ့ဘဲ ထန်းနှို့ တွေဟာ
ခြောက်ခြောက်ပြီး ကြေကျကုန်ကြရတာပေါ့။

အဲသည်လိုသာ မှတ်ပါတော့ တကာတော်ရေမြေ့ရှင်။ ငါတို့ဘဝကို
ထန်းပင်ရိုင်းနဲ့နှိုင်းပြီး လူ့ဝတ်ကြောင်ဘဝကို ထန်းပင်အယဉ်နှင့်နှိုင်းလိုက်
ရင် စင်စစ်တော့ ငါတို့တတွေဟာ ပုဆိုးကြောင် လူတကာတို့လို မအိမ်သာ
မပင်ပန်း ကြပါဘူး။ ထန်းပင်ရိုင်း၊ ရွှေထမိုဟာ ရေချိုခန်း သလိုပေါ့
တကာတော်”

ထိုအခါ နန်းတော်အတွင်း ဆွမ်ကျေးသဘင်သို့ ကြွရောက် လာကြ
သော ရဟန်းရှင်လူ နန်းသူနန်းသား များမတ် အများတို့သည် အားရရွှင်
လန်း ပီတိလွန်း၍ လက်ပန်းလက်ခုတ်များတီးလျက် မင်းတရားကြီး ကိုယ်
တော်တိုင်ပင်လျှင် ဣန္ဒြေတော်မျှ မထည့်နိုင်ရှာဘဲ ရယ်ရွှင်အားရ ထော
ပဏာသ လျက် ရှိလေတော့သည်။ ဤသို့ပင်လျှင် ရွှေနန်းတော် အတွင်း၌
ဖြင့်ပျက်လျက်ရှိသောအကြောင်းရပ်သည် ကောက်ရိုးမိကဲ့သို့ပင် တမဟုတ်
ခြင်း ပြန့်နှံ့လျက် အပြင်လောကသို့ ရောက်သွားလျက် အင်္ဂုဏ်ရာတော်

ဘုရားကြီး၏ ဣတိဟာသအတတ်၊ တစ်ဏှာပွတ္တိ ဉာဏ်တော်ကို အံ့မခန်း
ချီးမွမ်းကြလျက် နေရာအနှံ့အပြား၌ပင် ကြည်ရွှင်ရယ်မော တသောသော
ဖြစ်လျက် ရှိကြကုန်သည်။

ထိုညတွင် သံသာတော် အရှင်များအဘို့ ဆွမ်းကျွေး ချက်ပြုတ်
ကိုယ်ဘိုင်အားထုတ် ဆောင်ရွက်ကြကုန်သော မိဖုရား မောင်းမမိသ် တို့နှင့်
တကွ နန်းတော်သားတို့ အမောပြေရန် အလိုငှာ ရွှေနန်းတော်အတွင်း
ပွဲကြည့်ဆောင်တွင် ရုပ်သေးစင်တော်ကြီး တခုကို ကပြရန် စီမံထားလေ
သည်။ စင်တော်ကြီးမှ သံချိုကိုိုင်ဆရာ မောင်းထောင်ဦးကျော်လှမှာလည်း
ဤနေ့ ဤရက်မျိုး၌ အစွမ်းကုန်ကြိုးစား၍ မည်သို့သော သံချိုမျိုးဖြင့်
တိုးဝပ်စင်၍ သိဆိုလိုက်ရလျှင် ဆုတော်လာတော်များ ရမည့်အရေးကို
အကွင်းအကွင်းလိုက် မြင်လျက်ရှိသည်။ ဘုရင်မင်းတရား ဘုရားသည်လည်း
ဤနေ့ညတွင် မောင်းထောင်ဆရာ ဦးကျော်လှ၏ အမည် ကျော်ကြား
သလောက် အဆိုမှာ မည်ပုံထူးသည်ကို စောစောကပင် မြင်ဆင်ထားလျက်
ရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ဦးကျော်လှသည် မည်သည့်အကြောင်းအရာ
နှင့်ပတ်သက်၍ သံချိုကို ချီးရမည်ကို စိတ်ကူးရင်း ဇာတ်ဆရာ များထံ
ထွက်လာခဲ့သည်။ ထိုအခိုက် ဇာတ်စုအတွင်းသို့ နံနက်ခင်းက မင်းတရားကြီး
နှင့် သင်္ဂဇာဆရာ နတ်ဘုရားတို့ အချီးအချ ဟောပြော လျှောက်ထားဖြေ
ကြားပုံ အကြောင်းအရာများ စုံလင်စွာသတင်းပို့ သည့်သူတဦး အဆင်သင့်
ရောက်လာသည်နှင့် သံချိုကိုိုင် ဦးကျော်လှသည် ထိုအရေး အခင်းကို
ကောင်းစွာ မှတ်သားနာယူလျက် ရှိနေသည်။

ထိုအခါက မန္တလေး ရတနာပုံရွှေမြို့တော်တွင် ရတနာပုံ သတင်းစာ
ပေါ်ပေါက်ဟန် မတူသေးရကား၊ ပွဲများတွင် ပွဲကြည့် ပရိသတ်များကို
သတင်းကောင်းပါးရသည့် အလေ့အထ တခု ရှိခဲ့သည်။ ထိုအလေ့ အထ
ကား ယခုခေတ် သတင်းစာ ခေါင်းကြီးပိုင်းများ သဖွယ် တိုင်းပြည်တွင်
အရေးအကြီးဆုံးသော အကြောင်းကိစ္စ၊ နန်းတော် အိမ်တော်များနှင့် တကွ
တိုင်းပြည်လူထုတို့က စိတ်ဝင်စားနေသည့် အဓိကကိစ္စ အရပ်ရပ်ကို တိုင်း
ပြည်သို့ တင်ပြသည့်အနေဖြင့် သံချိုကိုိုင်တို့က လက်တန်း ဖွဲ့၍ သိဆို၍
ပြုကြရသည်။

သံချိုကိုိုင်ဟူသည်မှာ ရုပ်သေးစင်တော်ကြီးတခုတွင် မင်းသားမင်း
သမီးများ ထွက်မလာမီ ရှေ့တော်ပြေးအနေနှင့် နန်းတွင်းစာဆိုတော်ရှုပ်က
သံချိုကိုသိဆို၍ ထွက်လာရစမြဲ ဖြစ်သည်။ ယင်းသံချိုကို သိဆိုထွက်လာသူ
မှာလည်း စင်တော်ကြီး၏ထိပ်သီးဖြစ်၍ မည်သည့် အဖြစ်အပျက် အရေး

အခင်းကိုမဆို သံချိုကဗျာဖြင့် ဖွဲ့၍ လက်တန်းသီဆိုနိုင် သူဖြစ်သည်။ ဤ သူ့ကို သံချို ကိုင်ဆရာဟု ခေါ်သည်။ ဦးကျော်လှသည် ဤနေရာမျိုး၌ အလွန်ကျော်ကြားသော ပညာရှိတစ်ဦးပင်ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်အခါက သံချို ကိုင်တို့သည် ရုပ်သေးစင်သော 'လက်တန်း'ကို ကိုင်၍ မိမိ ဆိုလိုသည့် အရေးအခင်းကို စပ်ဖွဲ့၍ တမဟုတ်ခြင်း သီဆိုနိုင်ရသည် ဖြစ်၍ ဤကဲ့သို့ ဆိုခြင်းမျိုးကို 'လက်တန်း' သီဆိုသည်ဟု ခေါ်သည်။ နောင်သော် လက်တန်း ဟူသောစကားသည် ခေတ်စားလာသည်။ မည်သည့် အကြောင်းအရာ အရပ် ရပ်ကိုမဆို ကြိုတင်ဖွဲ့စပ်ဆိုထားခြင်း မရှိဘဲ၊ ရုတ်တရက် တမဟုတ်ခြင်း စပ်ဆိုသည်ကဗျာ အဖွဲ့အနွဲ့မျိုးကို 'လက်တန်း' ဆိုသည်။ လက်တန်းဖွဲ့သည် ဟု ဆိုရိုးစကား ဖြစ်နေသည်။ စင်စစ်ဆိုသော် သံချိုကိုင်ဆရာတို့သည်လည်း တစ်ကျဉ်းပုဒ် ဥပမာ ရှိရပေသည်။ ဦးကျော်လှသည် ဤကဲ့သို့ သော အကြောင်းတရားတရပ်ကို အချိန်မှအစ လက်တန်းစပ်ဆိုနိုင်သူ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ဦးကျော်လှသည် မြန်မာပြည် အထက်အောက်တွင် လွန်စွာ ကျော်ကြားခဲ့သည်။

ယခုအခါ ဦးကျော်လှသည် အစွမ်းပြရန် အခွင့်အခါကြုံလာချေပြီ။ သင်္ဂဇာ ဆရာတော်နှင့် မင်းတရားကြီး ဘုရားတို့ နန်းကမ်းက ပြောဆို လျှောက်ထားကြပုံတို့သည် ရှေးအခါကမိလိန္ဒမင်းကြီးနှင့်ရှင်နာဂသိန်တို့၏ အမေးအဖြေမျိုးနှင့် တူလှသည်။ မိလိန္ဒမင်းကြီး ပညာမင်းလို၍ မေးသမျှကို လည်း ရှင်နာဂသိန်သည် မလစ်မငေါ့ ချီးကဲ့သို့ မွေနိုင်ခဲ့သည်။ ယခု နန်း တွင် ရှင်နာဂသိန်၏ အဖြေမျိုးကဲ့သို့ သော အဖြေကို သင်္ဂဇာ ဆရာတော် ဘုရားကြီးဖြေခဲ့ပြီ။ နန်းတော်သူ နန်းတော်သားများလည်း အံ့ဩခဲ့ကြရပြီ။ ဤအကြောင်းအရာများကို သံချိုကိုင်ဆရာသည် သတင်းစာ ခေါင်းကြီး ပိုင်းသဖွယ် ဤညတွင် ထုတ်ဖော်သီဆိုရပေမည်။

ပွဲလည်း စလပြီ။ မင်းသား၊ မင်းသမီး ထွက်တော့မည် ဖြစ်သဖြင့် ပွဲကြည့်ဆောင်တစ်လုံးလည်း တိတ်ဆိတ်လျက် ရှိသည်။ သံချိုကိုင် ဆရာ ထွက်ရပေတော့မည်။ ဦးကျော်လှ မည်သည့်အကြောင်းဆိုမည်ကို လူတိုင်း သိလိုလှသည်။ အသံပေါ်လာချေပြီ။ ဦးကျော်လှ ရွာမောင်းထောင် စွမ်း ဆောင်နိုင်ပါမည်လော။ မင်းတရားကြီး တုရားသည် နားစွင့်၍ နေဘော် မူသည်။

“တခံနာ မြင်လာပေါ်သည်
 သင်္ဂဇာ ဆရာတော် ကကျော်အမှော် တဦးပေမို့
 မြော်ဖူးမြင် ဥကင်ဖွင့်ပေသည်”

ကြွနန်းပေ နန်းမြေမြင့်တွင်မှ
 ရဟန်းတွေနှင့် ဆုံမိရာ၊
 ဆွမ် ကွမ်းပါ လှမ်းက ကပ်ပါလို့
 နန်းရပ်ခွင် ဘုရင်ထီးရယ်က
 ခင်ကြီးထေ့ လုပ်ရှာကြသူတို့
 မုတ္တစာဂီ မဖြစ်နိုင်ဘု
 အဆီရစ်ကာ အစာတင်းလတော့
 ကျောင်းဆောင်မှာ ဇောင်းလှောင်တဲ့ မြီးလို
 မှီတင်းရှာ သိက္ခာပုဒ်ကယ်တို့
 ကျဉ်းကျုတ်မည် အတွေးအထင် ရောက်သော်ကြောင့်
 မေးလျှောက်သော အခါ။

အသွင်မှာ ရှင်နာဂသိန်နဲ့
 ဘုရင်မာလိန် ပညာစမ်းသည်သို့
 သသာရဟန်းတွေ ဘယ်လိုသောရယ်မှ
 မပြော မဆို ကြလေဟု
 ဦးအဂ္ဂ ထေရ်မဟာ
 သည်အခါ မိန့်ကြား၊

ရွှေနန်းစံ ဆင်ခြင်တော့
 ရဟန်းရှင် ထန်းပင်နှင့် နှိုင်းကြည့်
 ထန်းပင်ရိုင်းမှာ ရွှေထန်းဖိုက
 ထန်းရေချို သူမထွက်လေဘု
 မူသက်သေ တက်နေကျဟာက
 ထန်းဝ အိုးတွေတပ်ပါလို့
 မပြတ်ခင် နပ်စဉ်လှိုင်းနိုင်မှ
 ထန်းပင်ကြီးမှာ ထန်းရေအိုးပါသတဲ့
 မုဆိုးကြောင် လူတကာတို့လို
 မပူဆာ မပင်ပန်းလှလေဘု
 ဝါသနာ မလေ့မကျမ်းသော်ကြောင့်
 တာပသာ ရသေ့ရဟန်းတို့မှာ
 ရွှေထန်းဖို ရေချိုခန်းပါသတဲ့
 ထန်းရိုင်း အလား။ ။

မင်းတုန်း ဘုရင် လက်ထက် သာသနာပိုင် ဆရာတော်

ရှေးပုဂံမင်း လက်ထက်က ထိုင်းပြည်၏ သာသနာရေးကို ချုပ်ကိုင်နိုင်ရန် အလို့ငှာ သာသနာပိုင်များကို ခန့်ထားလေ့ ရှိကြသည်။ ရှင်အရဟံ သည် အနော်ရထာမင်း လက်ထက်တော်အခါက သာသနာပိုင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ မြန်မာမင်းများ၏ ပထမဆုံး သာသနာပိုင်ဟူ၍လည်း ဆိုဆိုက် လှပေသည်။

ပုဂံပြည် နောက်မင်းများ၏ လက်ထက်၌မူကား ဘုရင်တို့သည် မိမိ တို့၏ ငယ်ဆရာများကို သာသနာပိုင် ခန့်ကြသည်သာများသည်။ သက္ကရာဇ် ၅၆၁ ခုနှစ်ထိုး ကူပြောက်ငယ် ကျောက်စာတွင်လည်း မင်းကြီး နားတောင်းများ ငယ်စဉ်အခါက စာသင်ပေးသော မင်းဆရာကို မဟာ ဓီးဓမ္မရာဇဂုဗ္ဗဘွဲ့ခံတော်ချီးမြှောက်ပေး၍ လယ်များလှူကြောင်း ဖော်ပြ ထားသည်။ ဘုရင်နှင့် သာသနာပိုင်များ၏ စပ်ကြားတွင်လည်း သာသနာပိုင်က ဘုရင့်ထံကြားသိစေလိုသော ကိစ္စများကို 'လူသုခမိန်' ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်များက သွားရောက် လျှောက်ထားရကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထိုလူသုခမိန်တို့သည် သာယာပြေပြစ်စွာ ပြောတော်၊ လျှောက်တတ်သူများ သာဖြစ်ကြောင်း ကိုလည်း သိရပါသည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် နောက်မင်းများ လက်ထက်တွင် 'မဟာဒါန်ဝန်' ဟုခေါ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဆင်ဆင်တူ ပေလိမ့်မည်။ ထိုမျှမကသေး သာသနာရေး ကိစ္စများတွင် သုံးစွဲရန်အတွက်

သက်က ဝေဇ္ဇည် များကိုလည်း စာရင်းပြုလုပ်၍ ထိန်းသိမ်းထားရသော ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ပုဂံမင်းများလက်ထက်က ရှိခဲ့ဘူးသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များကို 'ဓမ္မဘဏ္ဍာ' ဟူ၍၎င်း၊ ပုညရာဇ်' ဟူ၍၎င်း၊ ခေါ်ဝေါ် ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ သာသနာပိုင်သည် ပုဂံခေတ်အခါက ကျောင်းရှိ သင်္ဘောတော်များ ဆွမ်းဝတ်၊ ကွမ်းဝတ်ဖြစ်စေခြင်းငှာ လယ်များကို သင်္ဘောပိုင် ဝေနှင့် ဝယ်ယူနိုင်ကြသည်။ ထိုသို့ဝယ်ယူကြသည့်အခါ 'ဓမ္မဘဏ္ဍာ' က သင်္ဘောများအတွက် အရောင်းအဝယ်ကိုစွဲကို ဆောင်ရွက်ပေးရသည်။

သာသနာပိုင်များသည် ရာဇဝတ်ကောင်များကိုပင် သေဒဏ်မူကယ် တင်ရန်အလို့ငှာ အလှူခံနိုင်သည်။ အသက်ကို အလှူခံ၍ သေဒဏ်မူ လွတ်သူများလည်း ရှိခဲ့ဘူးသည်။ စောရဟန်သိမ်ကျောက်စာတွင် 'အသက် လွတ် ချမ်းသာ' ဟူသောစကားကို တွေ့ရသည်။ သေဒဏ်မူ အသက်လွတ် ပေးခြင်း ခံရသူဟူ၍ အဓိပ္ပာယ် ရလိမ့်မည်ဟု ထင်ပါသည်။ ဤကား သာသနာပိုင်များ အကြောင်းနှင့် ရှေးပုဂံမင်းများလက်ထက်က ကျောက် စာများတွင် တွေ့ရှိရပုံများပင် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံကို စိုးမိုး အုပ်ချုပ်သွားကြကုန်သော နောက်မင်းများ လက်ထက်တွင်လည်း ငယ်ဆရာများအပေါ်တွင် သံယောဇဉ်ဖြစ်ကြသည့် မင်းများလည်းရှိခဲ့ဘူးသည်။ ထို့ကြောင့် ငယ်ဆရာများသည် မိမိတို့၏ တပည့်သားများ ဘုန်းတော်တောက်လာသည့် အခါများ၌ သာသနာပိုင် အဆင့်ထိအောင် ပေါက်ရောက်ကြရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ရှိပါသည်။ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး ငယ်ဆရာ ဖြစ်တော်မူသော စံကျောင်းဆရာတော် ဦးစန္ဒီမာကို မင်းတုန်းဘုရင် အထွတ်အမြတ်ရောက်သည့်ကာလ၊ တိုင်းသူ ပြည်သား လူအများက သာသနာပိုင် ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု မျှော်မှန်းကြသော် လည်း သာသနာပိုင်မဖြစ်လာဘဲ နန်းမခတ်ဘုရား၏ ဆရာတော်တဆူ ဖြစ်သည့် ဆရာတော် ဦးညေယျသာလျှင် 'ညေယျဓမ္မာဘိ မုနိပဝရသီရိဇေ ဓမ္မသေနာဘိဇေ မဟာဂုရု' ဘွဲ့တံဆိပ်တော်နှင့် သာသနာပိုင် အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်။

သာသနာပိုင် ဦးညေယျ၏ လူအမည်မှာ ဦးရွှေမိုးဟု ခေါ်သည်။ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုးရှိ စိုးမင်းကိုယ်တော်ကြီး တည်ထားကိုးကွယ်တော်မူခဲ့ သော ရတနာထွတ်ခေါင် စေတီတော်အနီး သီတင်း သုံးတော်မူသော ဆရာတော်ဖြစ်သည်။ သာသနာပိုင် ဦးညေယျသည် မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် တွင်သာ သာသနာပိုင်ဖြစ်လာသည် မဟုတ်သေး။ ရွှေဘိုမင်းလက်ထက် တော်အခါကလည်းတကြိမ် သာသနာပိုင်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသည် ဆို၏။ ပုဂံမင်း

နန်းတက်သည့် အခါတွင် သာသနာပိုင် အဆင့်က ကျလာရတော့သည်။
ထိုအခါက ဗားကရာ ဆရာတော်က သာသနာပိုင်ဖြစ်စွားသည်။

ထိုအခါ ဆရာတော် ဦးညေယျ သာသနာပိုင်အဖြစ်က ကျသွားရ
သဖြင့် တပည့်တပန်းများစွာက မကျေမနပ် ဖြစ်ကြသည် ဆို၏။ ငါတို့
ဆရာသည် ဘာမျှအပြစ်တစုံတရာမရှိ။ သင်္သယံဇာတနှင့်လည်း မျှတသည်။
ကျမ်းလည်း တတ်သည်။ မင်းပြောင်း မင်းလွဲဖြစ်၍ သာသနာက ကျရသည်
ဟူ၍ မကျေမချမ်းဖြစ်ကြသည်ကို ဆရာတော်သည် မည်သို့မျှ မဝေဖန်ခဲ့ပေ။
တနေ့ကျသော် တပည့်တပန်းများအား စာဝါပို့ချခိုက် လောကနိတိလာ
'သုခါရုက္ခဿဆာယာဝ' ဟူသော အပိုဒ်ကို ဖြေတော်မူသည်။

'တပည့်တို့ ဤလောက၌ မြေချမ်းသ တဲ့ အရိပ်အာဝါသကြီးများ
ဟာ ရှိကြသည်သာဖြစ်တယ်။

သုခါ ရုက္ခဿ ဆာယာဝ
တတော ညာတံသာတာပိတု
တတော အာစရိယာ ရညော
တတော ဗုဒ္ဓဿနေကဓာ။

သစ်ပင်၏ အရိပ်သည် ချမ်းသာ၏။ ထိုသစ်ပင်၏ အရိပ်ထက် ဆွေမျိုး
ညာတိတို့၏ အရိပ်သည် ချမ်းသာ၏။ ထိုဆွေမျိုးညာတိတို့၏ အရိပ်ထက်
ဆရာ၏ အရိပ်သည် ချမ်းသာ၏။ ထိုဆရာ၏ အရိပ်ထက်လည်း တိုင်း
ပြည်သနင်း မင်းတို့၏ အရိပ်သည် ချမ်းသာ၏။ ထိုထက်လည်း အခါခပ်
သိမ်းသာလျှင် သာသနာတော်၏ အရိပ်သည် ချမ်းသာ၏။ တပည့်တို့က
မင်းပြောင်း မင်းလွဲ ချစ်အခါမို့ ငါတို့ဆရာ ဆရာကျရတယ်ဟူ၍ မင်းကို
အပြစ်မကင်းကြလေနှင့်တပည့်တို့။ မင်း၏ အရိပ်အာဝါသဆိုတာဟာ ဆရာ
၏ အရိပ်ထက် ချမ်းသာတယ်။ တပည့်တို့ကို ယခုလို အေးအေးချမ်းချမ်းနှင့်
စာသင်နိုင်တာက တိုင်းပြည်ကြီးကို ငြိမ်သက်ပိပြားအောင် မင်းကအုပ်ချုပ်
နိုင်ခဲ့လို့ သာလျှင် စာသင်နိုင်ကြတယ်။ ဒါဟာ စင်စစ် မင်း၏ ကျေးဇူး
တွေ့ရယ်လို့ သဘောပေါက်ကြရမယ် တပည့်တို့

ဤကဲ့သို့ တပည့်များကို သွန်သင် ဆုံးမတော်မူလိုက်သည်နှင့်ပင်
တပည့်များမှာလည်း စိတ်ချမ်းသာချမ်း ဖြစ်ကြရသည်။ သာသနာပိုင်
ဖြစ်ခဲ့ဘူးသည့် ဦးညေယျဆရာတော်သည် လွန်စွာလိမ္မာတော်မူသည်။ မင်း
အပေါ်၌ အပြုအငြိမ်းဖြစ်နေကြကုန်သော တပည့်များအားလည်း ဆုံးမ
တော်မူနိုင်ခဲ့သည်။

သာသနာပိုင်ဟူသည်မှာ တော်ရုံတန်ခိုးနှင့် သာသနာပိုင် မဖြစ်ပေ။ သီလ သမာဓိ ဥာဏ်ပညာမှာ ထိပ်ဆုံးက ဖြစ်ရမည်။ တိုင်းပြည် လာပြည် လုံးရှိ သင်္ဃာအပေါင်းက ကြည်ညိုလေးစားပြီး သာသနာတော်ကို အသက် ပေး၍ ချစ်သူလဲဖြစ်ရမည်။ သို့ သာသနာတော်အရေးကိုလည်း အသက် ပေး၍ ကာကွယ်နိုင်သူ ဖြစ်ရမည်။ နန်းတော် အိမ်တော် တူသမျှက လည်း ကြည်ညိုသူ၊ လေးစားသူဖြစ်ရမည်။ ပိဋကတ်သုံးပုံကိုလည်း ချောက် ချားနိုင်သူဖြစ်ရမည်။ စောကရေးရာဆိုင်ရာ လောကကျမ်းများ၌လည်း နှံ့စပ်သူဖြစ်ရမည်။ အသက်အရွယ်ကလည်း သင့်လျော်သူ ဖြစ်ရမည်။ တင့် တယ်သော ဥပဓိရွပ်လည်း ရှိရပေမည်။ အသံတော် လေးနက်၍ သြဇာ လည်းရှိရမည်။ အင်္ဂါလီ၊ နာဂရီ၊ ပါဠိ၊ သက္ကဋ၊ ပြကရစ် ဘာသာရပ်များကို လည်း ဒွိးလို့မေ့နိုင်သောသူဖြစ်ရမည်။ ယခု မင်းတုန်းဘုရင် တင်မြှောက် သည့် သာသနာပိုင် ဦးညေယျကား ဤအရည်အချင်းမျိုးနှင့် တင်းပြည့် ကျပ်ပြည့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ သက်တော်မှာ ၅၀ ကျော်ရုံမျှ သာ ရှိသေးသည်။ ညေယျဓမ္မာဘိ မုနိပဝရ သီရိဇေ ဓမ္မသေနာဘိဇေ မဟာဂုဏ္ဍ ဆွဲတော်ကို ဆင်မြန်းတော်မူသော သာသနာပိုင် ဖြစ်တော် မူသည်။

မင်းတုန်း ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီးကို အကြီး အကျယ် ပြုစုတော်မူခဲ့သည်။ နတ်ရွာစံခါနီး၌ စိတ်ချမ်းသာတော်မူရန် မျိုးတော်မတ်တော်များက သံဝတ္ထရအလှူတော်စာရင်းကိုဖတ်လျှောက်ရာ မင်းဖြစ်သည်မှ နတ်ရွာစံလုနီး အချိန်အထိ သာသနာတော်အတွက် ၂၂ ကုဋေနှင့် ခြောက်သန်းကျော်တိုးပျားသော အလှူတော်ကြီးများ လှူခဲ့ ကြောင်းကို ဖတ်လျှောက်ရသည်။ မင်းတုန်းဘုရင် လက်ထက် ပဉ္စမ သင်္ဂါယနာတင်သည့်အခါတွင် မြန်မာပြည်အရပ်ရပ်၌ ပရိယတ္တိဝိသာရဒ ဖြစ်တော်မူသော ရဟန်းတော် ၆၀၀၀၀ အနက်မှ ပိဋကတ်သုံးပုံကို နှုတ်ငဲ့ ရွတ်ဆို ချောက်ချားစေနိုင်သော ဗျတ္တိပလနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည့် မထေရ်ကြီး ၂၄၀၀ ကို ရွေးချယ်တော်မူသည်။ သာသနာတော်က ၂၄၀၀ နှစ်ဖြစ်၍ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်တော်မူသည့်အခါ၌လည်း မထေရ် ကျော် ၂၄၀၀ ကို ရွေးချယ်စေတော်မူသည်။ ထိုသင်္ဃာတော်များက များစွာတို့ လိုက်ပြီး ပိဋကတ်တော်များ မလွဲမမှား ပုဒ်အောင် စိစစ်သန့်စင် တော်မူပြီးမှ ကျောက်ထက်အက္ခရာ တင်တော်မူသည်။ ကဲ့လဲ့သည့် အချက် ရှိလျှင် များစွာကို လိုက်စေသည်ဟူသည့်အချက်ကား နောင်အခါ များ ရှာမလိုက်ဘဲ သီးခြားဆုံးဖြတ်သည့် မူကွဲများရှိခဲ့လျှင် 'ဒါဟာ မင်းတုန်း

မူဘဲဟူ၍ နောင်ပြောစရာဖြစ်မည်ပိုး သာကြောင့် ပြုလုပ်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျောက်ထက် အက္ခရာတင်ရာမှ လည်း အက္ခရာဝဏ္ဏ မများမယွင်းရအောင် အတူးဂရုပြုတော်မူသည်။ မည်သူမဆို အမှားတလုံးကို တွေ့ရှိပါက ဒေါင်း ဒဂုံးတပြား ဆုချတော်မူသည်ဟု အဆိုရှိသည်။

ဤကဲ့သို့ သင်္ဂါယနာတင်တော်မူရာတွင် သာနာပိုင်ဆရာတော်သည် ဦးစီးခေါင်းဆောင် ပြုလုပ်နိုင်ဖွဲ့မ်း ရှိတော်မူရသည်။ ထိုမျှမက တိုင်းပြည် ရေးနှင့် ပတ်သက်သော အကြောင်းအရာပင် ဖြစ်စေကာမူ ဘုရင်သည် သာသနာပိုင်အား လျှောက်ထားမေးမြန်းရသည်လည်း ရှိခဲ့သည်။ ဥပမာ မင်းနှင့် မိဖုရားအတူတူ၍ ရာဇဘိုးသက ပြုသင့်မပြုသင့်၊ နန်းတော်ဆောက် ရာတွင် ယက်မများကို နန်းတော် တောင်ဖက် မြောက်ဖက်၌ ထားသင့် မထားသင့်ကအစ သာသနာပိုင်ကို လျှောက်တင်မေးမြန်း၍ အဆုံးအဖြတ် ကို ယူရသည်။ သာသနာပိုင်ဟူသည် ဓမ္မရေးရာတွင်သာ သိမြင် နိုင်နင်း သည်မဟုတ်။ လောကကြောင်း ရာဇကြောင်းများ၌လည်း ကျွမ်းကျင် ရသည်။ ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်တော်အခါက မောင်းထောင် သာ သနာပိုင်ထံ မေးမြန်းလျှောက်ထားသော ရာဇဝတ်ရေးရာ၊ လောကရေးရာ အကြောင်းများကို မောင်းထောင်သာသနာပိုင်သည် ကောင်းစွာဖြေကြား အဆုံးအဖြတ်ကို ပေးခဲ့ပေသည်။ ထိုဘိုးတော်အမေးနှင့် မောင်းထောင် အဖြေများကို ယခုအခါ ကျွမ်းတစောင်တဖွဲ့ဝင် ပြုလုပ်ထားကြသည်ကို တွေ့ရသည်။

စင်စင်ဆိုးသော် သာသနာပိုင်၏ တာဝန်မှာ သာသနာတော်ကြီး တိုးတက်ပြန့်ပွားစေရန် အကြံများကို ပေးရသည်။ ဝ ကြံန့်ကျမည့် ရက် သည် မည်သည့်နေ့ရက်ဖြစ်ရမည်ကိုလည်း သာသနာပိုင်က ကြည့်ရှု နေခဲ့ ပေးရသည်။ လက်အောက်ရှိ ဂိုဏ်းအုပ်ဂိုဏ် ချုပ်များအား ခန့်ထားရေး၊ တခါတရံ အင်းအိုင်လက်ဖွဲ့နှင့် ပတ်သက်သည့်အရေးများကိုပင် သာသနာ ပိုင်အား တိုင်ပင်တော်မူသည်။ ဤသို့အားဖြင့် နန်းတော်က သိလိုသမျှ ခဲရာ ခဲဆစ်များ ပေါ်လာသမျှ သာသနာပိုင်က ဆုံးဖြတ်ရမည်သာဖြစ်သည်။ တခါတရံ စော်ဘွားများဆက်သသည့် ကျောက်သံပတ္တမြားသည် မည်ကဲ့ သို့သော ကျောက်မျိုးဖြစ်သည်၊ မည်မျှတန်ဖိုးရှိသည်၊ ဆက်သလာသည့် ဆင်သည် မည်သည်ဆင်မျိုး ဖြစ်သည်ဟူသည်တို့ကိုပင် ဆုံးဖြတ်ပေးရတည်။

သာသနာပိုင်၏ ရုံးကို “သုဓမ္မာ”ဟူ၍ ခေါ်ကြသည်။ ယခုအခါ ဓန္တလေးကျောက်တော်ကြီးဘုရားတောင်ဖက်တွင် မီးလောင်ပြင်တခု ရှိပါ

သည်။ ကျောင်း၏ ငုတ်ထိုင်များကိုပင် ခပ်မဲမဲ မြေကြီးမှုထဲမှ ငေါငေါ
 ထွက်နေသည်ကို မြင်ရပေလိမ့်မည်။ ထိုနေရာကား မင်းတုန်းဘုရင် ထက်
 ထက်တော်အခါက သုဗ္ဗောရုံး၏ နေရာပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဘုရင်ခန့် သာ
 သနာပိုင်များတွင် ပုဂံပြည်အနော်ရထာမင်းစော လက်ထက်က ရှင်အဟံ
 အစပြုပြီး နောက်ဆုံး မြန်မာဘုရင် သီပေါမင်းလက်ထက်တိုင်အောင် ရှိခဲ့
 ပါသည်။ သီပေါမင်းလက်ထက်တွင် နောက်ဆုံးသာသနာပိုင်ကား “တောင်
ခွင် သာသနာပိုင်” ဦးမာလာပင် ဖြစ်လေသည်။

မင်းတုန်းဘုရင်ထက်ထက် သာသနာပိုင်ဖြစ်တော်မူသော ဦးဥယျ
 ကို သာသနာတော်လောကက လွန်စွာမြတ်နိုးကြသည် ခို တွေ့ရသည်။
 ရဟန်းသံဃာတို့က များစွာချစ်ခင်ရှိသောကြောင့်။ ပရိယတ္တိ၊ ပရိပတ္တိ
 တို့တွင်လည်း ဝိသာရဒ ဖြစ်တော်မူသောကြောင့် မင်းတုန်းဘုရင်နှင့်တကွ
 နန်းမတော်ပုထိုးကပါ များစွာကြည်ညိုတော်မူကြသည်။ ရဟန်းသံဃာ
 များသည် မိမိတို့၏ သာသနာပိုင်ဆရာကို ကြည်ညိုလွန်း၊ ချစ်ရှင်လွန်းသဖြင့်
 နန်းတော် အိမ်တော်အခေါ် “ထိပ်ခေါင်တင်” ဟူသော အခေါ်မျိုးဖြင့်
 ဆရာတော်ကို ခေါ်ကြသည်။ စင်စစ်မ္ဗာကား ထိပ်ခေါင်တင် ဟူသော
 အမည်သည် သမီးတော်ကြီး၊ မိဖုရားကြီးများကသာ ခေါ်ကြသည့်အမည်
 ဖြစ်သော်လည်း တခါတရံ သာသနာဝန်ထမ်း ရဟန်းများက မိမိတို့၏
 ဆရာတော်ကို ဤကဲ့သို့ ထိပ်ခေါင်တင်တပ်၍ ခေါ်သည်လည်း ရှိခဲ့ဘူး
 သည်။ ဥပမာ ပခန်းဆရာတော်ကို ရဟန်းများက ‘ပခန်းထိပ်ခေါင်တင်’
 ဟူ၍ပင် ခေါ်ဝေါ်ကြသည်ကို တွေ့ရဘူးသည်။

သီပေါမင်းလက်ထက်တွင် သာသနာပိုင် ခန့်အပ်ခြင်းခံရသည့် ဆရာ
 တော်မှာ ဦးမာလာဖြစ်သည် ထိုအခါ သာသနာပိုင် ခန့်အပ်ရန်အတွက်
 မင်းမျိုးမတ် လွတ်တော်မူစ၍ ၂ ဖက် ကဲ့လွဲနေကြသည်။ ရွှေကျင်ဆရာ
 တော်မှာလည်း နန်းတော်၊ အိမ်တော်တို့က လိုလားသော သာသနာပိုင်
 အလောင်းဖြစ်သည်။ နန်းတော်ကလည်း ဦးမာလာနှင့် ရွှေကျင်ဆရာတော်
 ၂ ပါးအနက်၊ မည်သူ့ကို ခန့်ရမည်ကိုပင် ဆုံးဖြတ်ချက် မချနိုင်အောင်
 ရှိခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် တိုင်းပြည်ဘင် သာသနာပိုင် ၂ ပါးခန့်ရမလို့ ဖြစ်နေ
 သည်။ ထိုနောက် သာသနာပိုင်ခန့်အပ်ရန် စဉ်းစားကြရန်အတွက် ၂ ပါး
 စလုံးကိုပင် နန်းတော်သို့ ကြားပာပါရန် ဖိတ်ကြားတော်မူသည်ဟုဆိုသည်။

ထိုအခါ ရွှေပြည်ကျောင်းတိုက်တွင် ဦးရေဝတဟူသော ရဟန်းတပါး
 သည် ပေဒင်ဆေးဝါး မန္တယားတတ်သည်။ အခါပေး၍လည်း များစွာ

တော်သည်။ ဦးမာလာကို ကြည်ညိုသူလည်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဦးရေ
ဝတက ပေဒင်တုက်ကြည့်သည့်အခါတွင် သာသနာပိုင်သည် တပါးတည်း
သာဖြစ်မည်။ ဦးမာလာကို အခါပေးလိုက်သည်ဟုဆိုပြီး ပေဒင်တုက်ကြည့်
ကာ အခါပေးခဲ့သည်။

“အရှင်ဘုရား မနက်ဖန် နန်းတော်ကြွသည့်အခါ အခါပေးပါမည်။
အရှင်ဘုရား ကျောင်းအောက်ကတိုင်တွင် တစုံတယောက်က မြင်းလေးစီး
ကို သာချည်သည့်အခါကျမှ ကျောင်းက ထွက်တော်မူပါ” ဟု ဆိုသည်။
“လွတ်တော်ရောက်ပြီး တံခါးနိ တံခါးကျလျှင် မဝင်သေးဘဲ ခေတ္တဆိုင်း
နေပါဦး။ ကလေးငိုသံ ကြားမှသာ ဝင်တော်မူပါ” ဟုလည်း အခါပေး
သည်။ ထိုအခါပေးအတိုင်း နောက်တနေ့ နံနက်တွင် စောင့်နေရာ နံနက်
တပဟိုရ် တီးသည့်တိုင်အောင် မည်သူတစုံတယောက်ကမျှ မြင်းလာမချည်
သေးသည့်အတွက် နန်းတော်ကိုဝင်ရမှသာလည်း တပဟိုရ်သာမှာ ဝင်ရမည်
ဖြစ်၍ ဦးရေဝတ၏ အခါပေးကို မစောင့်တော့ပါဘူးဘု မယ့် တယ့်နှင့်
သက်နိုးရုံပြီး အထလိုက်တွင် ကျောင်းအနီး မလှမ်းမကမ်း၌ မီးသောင်
သည်။ ထိုသို့မီးလောင်ရာတွင် လူတယောက် မြင်းလေးစီးယူလာပြီး “အရှင်
ဘုရား ကျောင်တိုင်မှာ ခေတ္တ ချည်ထားပါရစေဘုရား။ တပည့်တော်အိမ်
ဘက် ပြေးလိုက်ပါ ဦး မယ်ဘုရား” ဟု ဆိုကာ မြင်းလာချည်သည်။

ဦးမာလာနှင့် တပည့်တပန်းများလည်း အခါပေးသည်မှာ တဝက်
ဖြင့် မှန်နေချေပြီဟူ၍ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာနှင့် နန်းတော်သို့ ကြွတော်မူ
ကြသည်။ နန်းတော်အဝင်ဝ တံခါးနိ တံခါးရောက်လာသည့်အခါ ဦးရေ
ဝတ မှာလိုက်သည့်အတိုင်း ကလေးငိုသံကြားမှ တံခါးနိက ဝင်ရန်ဖြစ်
သော်လည်း၊ မည်သည့်ကလေးကိုမူလည်း မှုတ္တရပေး၊ လွတ်တော်လောက
မှာလည်း တံခါးနိနှင့်ကလေး တာမျှမသက်ဆိုင်။ သို့နှင့် မဝင်သေးဘဲ
စောင့်နေရာ မလှမ်းမကမ်းမှ မိန်းမတယောက် နို့စို့ ကလေးကို ရင်ခွင်ပိုက်၍
လာသည်။ ၎င်း၏ ယောက်ျားက ကလေးကို နေပူရန် အပေါ်က ထီး
ဆောင်း၍ ပေးထားသည်။ ကလေးမှာ နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက် အိုင်ပျော်လာသည့်
ကလေးဖြစ်၍ ဦးမာလာတို့၏အနီးမှ ဖြတ်သွားသည့်အခါတွင် ငြိမ်သက်
လျက်ဖြစ်နေသဖြင့် ဦးမာလာက တပည့်များအား ကလေးတော့လာတာ
အမှန်ဘဲ၊ ငိုသာမငိုတာဘဲ အချိန်လဲမရှိဘူး။ နန်းတော်က စောင့်နေကြ
လိမ့်မယ် အမြန်ဝင်မှတ်” ဟု မိန့်သည်။ တပည့်များက “မဝင်ပါနှင့်အုံး
ဘုရား၊ အခါပေးတာက ကလေးငိုမှဟုဆိုပါတယ်။ ငိုသံကြားမှဝင်တော်
မူပါ” ဟု ဆိုကြသည်။ ဦးမာလာက အချိန်ရောက်နေပြီဖြစ်၍ မဝင်တော့

လျှင်မပြင့်၊ ဝင်ရမည်သာဟု ခြေကို ရှေ့ တလှမ်း လှမ်းလိုက်ရာ၊ လေပွေကြီး
 တခုသည် ရုတ်တရက် ဖြတ်တိုက်ပြီး ကလေးပေါ်က ဆောင်းထားသည့်
 ထီး တိမ်းပြီး ကလေးဦးခေါင်းကို ဝင်ဆောင်တော့သည်။ ထိုအခါ
 ကလေးအိပ်ရာက လန့်ငိုသဖြင့် တပည့်များက အောင်ပြီဘုရားဟု ဆိုကြ
 သည်။ နန်းတော်သို့ ရောက်သည့်ကာလ ဦးမာလာကို မြင်လျှင်ပင် မှူးမတ်
 များ နေရာမှထ အရိုအသေပြု၍ ရွှေကျင်ဆရာတော်နှင့် ဦးမာလာရှေ့
 မှာပင် ယခင်က နှစ်ဦးနှစ်ဖက် မည်သူ့ အား ခန့်ရမည်ကို မဆုံးဖြတ်နိုင်ကြ
 သည်ကိုပင် အားလုံးက ဦးမာလာကိုပင် နှစ်ခြိုက်ကြောင်း တသံတည်း
 ထွက်လာကြပြီး သာသနာပိုင် နှစ်ပါးမခန့်တော့ဘဲ ဦးမာလာ တပါး
 တည်းကိုပင် သာသနာပိုင် ခန့်လိုက်ကြတော့သည်။

သီပေါမင်း ပါတော်မူပြီးနောက် အင်္ဂလိပ်များ စိုးမိုး အုပ်ချုပ်
 မင်းလုပ်ကြသည့်အချိန်ဝယ် သာသနာရေးကို တသီးတခြားထား၍ သာသ
 နာပိုင် ဆရာတော်များကပင် အုပ်ချုပ်စေရန် ဆန္ဒရှိသည့်အလျောက်ကျန်ရှိ
 သော မင်းမှုထမ်း ရာထမ်းဟောင်းများနှင့် တိုင်ပင်၍ သာသနာပိုင် ဆရာ
 တော်တပါးကို ရွေးကောက် တင်မြှောက်စေပါသည်။ ထိုသို့သာသနာပိုင်
 တင်မြှောက်ရာ၌ ရွေးမင်းများ လက်ထက်ကကဲ့သို့ ဆရာတော်ကြီးများနှင့်
 တိုင်ပင်ပြီး ဘုရင်က ရွေးချယ်ရသည်မဟုတ်ဘဲ မဲစနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်ရန် စီမံ
 ကြလေသည်။ မဲစနစ်ဟူရာ၌ လေးပြင် လေးရပ်ရှိ ဆရာတော်များထဲမှ
 သာသနာပိုင် ဖြစ်တိုက်လော ဆရာတော်ကြီး ၁၄ ပါး၏ စာရင်းကို
 တင်သွင်းလေသည်။ ထိုဆရာတော်ကြီး ၁၄ ပါးအနက်၊ လေးပြင် လေးရပ်
 ရှိ ရဟန်းသင်္ဃာ မထေရ်ကြီးများက နှစ်သက်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို မဲတပြားစီပေး
 သည့် ရွေးကောက်ပွဲ စနစ်ပင် ဖြစ်လေသည်။

ထိုရွေးကောက်ပွဲတွင် အရွေးခံရန် စာရင်းတင်သွင်းခြင်း ခံရသော ဆရာ
 တော်များမှာ ၁ ဝေဠုဝန် ဆရာတော်။ ၂ အကောက်ဝန် ဆရာတော်။
 ၃ မဟာဝိသုဒ္ဓါရာမ ဆရာတော်။ ၄ သင်္ဂဇာ ဆရာတော်။ ၅ မိုးကောင်း
 ဆရာတော်။ ၆ ကျောက်ပတောင်း ဆရာတော်။ ၇ ခါတော ဆရာတော်။
 ၈ လင်္ကာရာမ ဆရာတော်။ ၉ ဒိပရင်း ဆရာတော်။ ၁၀ လှထေ့ ဆရာ
 တော်။ ၁၁ မဏ္ဍလာရာမ ဆရာတော်။ ၁၂ ဒုတိယလှမ်း ဆရာတော်။ ၁၃
 တောင်ခွင် ဆရာတော်။ ၁၄ မို တား ကျီဝန် ဆရာတော်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဤဆရာတော်များအနက် ဒိပရင်းဆရာတော်သည် တန်ခိုးကြီးသည်
 ဟု ပြောကြသည်။ 'အမှုန်မှာ တံခွန်ဆောက်၊ ၂ ဝန်ထောက် ကတော်
 မောင်' ဟူ၍ ကျော်ကြားသူ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ မြန်မာ ဘုရင်

လက်ထက်က ဝန်ထောက်ကတော် ညီအမ နှစ်ဦး၏ မောင်တော် တော်
 သည်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မန္တလေး အနုရုနှင့်မျက်နှာချင်းဆိုင် ကျောင်း
 မှာ လှထွေဆရာတော်၏ ကျောင်းဖြစ်သည်။ လှထွေဆရာတော်ကား ဂုဏ်
 အလွန်ကြီးသည်ဟု ဆိုကြသည်။ သက်ပန်း ဆရာတော်ကား မကြာခဏ
 သမ်းဝေတတ်သည်။ မဏ္ဍလာရာမိဆရာတော်က အလွန်ငေါက်တတ်သော
 ကြောင့် တကာ တကာမများ အလွန် ကြောက်ကြသည်ဟု ဆိုသည်။
 စလင်းဆရာတော်ကား စာမကြည့်ဟု ဗန်းမော်ဆရာတော်က စာချိုးဘူး
 သည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ ဗန်းမော်ဆရာတော်၏ စာချိုးပုံကား “မောင်သက်
 ပန်၊ တထန်းသန်း တဝေဝေ၊ မောင်လှထွေ၊ စာပေကမသိ၊ မဏ္ဍလာ၊
 မှုခြင်းရာ မစုံစမ်းခင်က၊ ငေါက်ငန်းပါဘိ။ မောင်စလင်းမှာ၊ ပျင်းလွန်းလို့
 စာမကြည့်”

ဤကား ဗန်းမော်ဆရာတော်၏ စာအချိုး ဖြစ်ပါသည်။ ဗန်းမော်
 ဆရာတော်သည် ဘူတပါးအား အလွန်စာချိုးတတ်ပါသည်။ စာချိုးသည့်
 အတိုင်း မှန်ချင်မှလည်း မှန်ပေမည်။

ထိုအခါက သာသနာပိုင်ရွေးကောက်ပွဲမှာ များစွာ စိတ်ဝင်စား
 ဘွယ်ကောင်းလှသည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ ထိုရွေးကောက်ပွဲတွင် ဆရာတော်
 အသီးသီးတို့ ရရှိသော မဲအရေအထွက်ကို နောက်သားများ မှတ်မိစေရန်
 အလို့ငှာ သင်္ကေတ တေးတပ်ဖြင့် မန္တလေးမြို့ ထုတ်ဝေဆရာကြီး သမိုင်း
 ကော်မရှင် သုတေသနအရာရှိ ရွှေပြည်ဦးဘတင်က စပ်ဖွဲ့သားခဲ့ရာ ရွှေပြည်
 ဆရာကြီး၏ ခွင့်ပြုချက်အရ ထပ်မံ ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

“ဝေကောဒဇာကော၊ မိုးကဏ္ဍကျောက်ရာမာ၊ ခေါသိန္န၊ လင်္ကာရာ၊
 ကောဒါမှတ်စွ၊ ဒီပရင်းဒွါဝိသံ၊ တေဝိသံလှထွေကစွ၊ ခပဉ္စမဏ္ဍလာ၊ ဒုတ်လှမ်း
 မှာ တနဲ၊ ရှစ်ဆယ်ခြောက်မဲရယ်နှင့်၊ တတိယစွဲကားရာကိုးဆယ်စွန်းပဉ္စ၊ တောင်
 ခွင်က စွဲမှတ်သေချာ။ သုံးရာကိုးနှစ်သင်္ချာ၊ ပြိုင်စရာဘက်ရှားပေါ၊ မိုးထားကျိဝန်
 ဆရာတော်၊ စွဲတင်မှတ်နော်၊ သာသနာပိုင် အခရားတော်မှာ၊ အရွေးတော်ခဲပွဲ
 ဖျလေး”

အထက်ပါ သင်္ကေတတေးထပ်အရ ဝေကောန်ဒါဇာကော ဟူသည်
 မှာ ဝေဠုဝန် ဆရာတော်၊ အကောက်ဝန် ဆရာတော်၊ ဓဟာဝိဟဒ္ဒါရာမ
 ဆရာတော်၊ သင်္ဂဇာဆရာတော်တို့မှာ မဲတပြား(ကေ)သာ ရကြပါသည်ဟု
 ဆိုသည်။ မိုးကဏ္ဍဟူသည်မှာ မိုးကောင်း ဆရာတော်က ၂ မဲ ရသည်ဟု
 ဆိုလိုပါသည်။ ကျောက်ရာမာဟူသည်မှာ ကျောက်ပတောင်းဆရာတော်
 က ၃ မဲ ရသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ခေါသိန္နဟူရာ၌ 'ခေါတောဆရာတော်

သည် ၄ မဲ ရသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ဆက်၍ ကောဒါမှတ်စွဲဟူရာ၌ လက်ာ
 ရာမ ဆရာတော်က ၁၁ မဲ ရသည်ဆိုပါသည်။ ဒီပရင်း ဒွါဝိသံ ဆိုရာ၌
 ဒီပရင်းဆရာတော်သည် ၁၂ မဲ ရသည်။ တေဝိသံလှထွေကစွဲဟူရာ၌ လှထွေ
 ဆရာတော်က ၁၃ မဲ ရသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ခပဉ္စမဏ္ဍလာ ဟူရာ၌
 မဏ္ဍလာဆရာတော်က ၅၂ မဲ ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဒုတ်လှမ်းဆရာတော်
 ကမူ ၈၆ မဲနှင့် တတိယစွဲသည်ဟု ဆိုပါသည်။ တောင်ခွင် ဆရာတော်ကမူ
 ၁၉၅ မဲ ရပါသည်။ မိုးထားကျီဝန် ဆရာတော်သည် ပြိုင်ဘက် ရှားပြီး
 မဲပေါင်း ၃၉၂ မဲနှင့် အနိုင်ရပြီး သာသနာပိုင်ဖြစ်သွားသည်ဟု သင်္ကေတ
 အမှတ်အသား တေးထပ်နှင့် ရွှေပြည်ဆရာက ရေးမှတ်၍ ထားပါသည်။

ဤမိုးထားကျီဝန် ဆရာတော်၏ ကျောင်းမှာ ယခု ချမ်းမြသာစည်
 ရဲဌာနအနီးရှိ ကျောင်းတိုက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ မိုးထား ဆရာတော်သည်
 သာသနာပိုင်ဖြစ်လာသော်လည်း သာသနာပိုင် မလုပ်ရသေးမီပင် ပျံလွန်
 တော်မူသွားရှာပါသည်။ မိုးထားဆရာတော် ပျံတော်မူသွားသည့်အတွက်
 ရွေးတောက်ပွဲတွင် ဒုတိယလိုက်သည့် တောင်ခွင်ဆရာတော်ကို သာသနာ
 ပိုင် မြှောက်ကြရသည်။ တောင်ခွင်သာသနာပိုင်ဆရာတော်ကား သက်တော်
 ၉၄ နှစ်တွင်မှ ပျံတော်မူသည်။ အသက်ကြီး၍ စက္ခုနှစ်ကွင်း အလင်းမရ
 သည်အထိ ဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။ သို့သော် သာသနာတော်ကို ကောင်းစွာ
 ထိန်းအုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

မင်း တုန်း မင်း နှင့် ငါး ခြောက် ပြား

ရာဇဝင် ဆိုသည်မှာ တမင်း တတုရင် လက်ထက်တွင် အဓိက ဖြစ်ပျက် သမျှ အကြောင်းအရာ ရေးကြီးခွင့်ကျယ်များကိုသာ ရေးမှတ်ပြုစုရသော ကြောင့် တခါတရံ အရေးမကြီးဟု ထင်ရသည့် အချက်အလက်ကလေး များသည် ရာဇဝင်ပြု ဆရာကြီးများ၏ ပုဂံပိုက်တွင်းသို့ ခုန်မဆင်းတတ်ဘဲ ကျန်ရှိနေတတ်ကြပေသည်။ သို့ဖြစ်စေကာမူ ထိုသို့ အရေးမပါ မထောင်း တာသော အချက်အလက်ကလေးများသည် ပင်လျှင် တခါတရံ လူ့ လောက တည်ဆောက်မှုအတွက် အထောက်အကူ ပြုကြမည့် သံမဏိန ကလေးများသဖွယ်ဖြစ်တတ်လေရကား ရာဇဝင်ကို လေ့လာရာ၌ အသေး အဖွဲ့မကျန် အိတ်သွန်ဖာမောက် ပေါက်ပေါက်ရောက်ရောက် လေ့လာ ခြင်းသည်ပင်လျှင် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်ဟု ယူဆထင်မြင်မိပေသည်။

ရှေးအခါက ထီးဖြူရိပ်ဖွား ဘုရင့်သားတော် မင်းသားမွန်သမျှ ထို့သည် ငယ်စဉ်တောင်ကျေး ကလေးဘဝကပင် ဘုရင်မင်းမြတ် နေရာချ ပေးထားရာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများတွင် စာပေသင်ကြားကြရသည်။ ထိုသို့ စာပေသင်ကြားကြရာ၌ ဆရာတော်များကလည်း ထိုမင်းသားတို့၏ နောင်ရေးကို မြှော်ကိုး၍ လောကဝတ်၊ ဓမ္မဝတ်၊ ရာဇဝတ်မှစ၍ အမျိုး မျိုး အဖက်ဖက်တွင် လိုလေသေးမရှိရအောင် စာပေများကို သင်ကြား ပေးကြရသည်။ မင်းသားများမှာလည်း ရွှေဘုံရွှေနန်း၌ ရွှေလင်ပန်းနှင့် အချင်းဆေးသော မင်းသွေးပင် ဖြစ်လင့်ကစား ငယ်ဆရာတော်များကို ပျံဝပ်ကျိုးနွံစွာဖြင့် ဆရာတော်များ၏ ခြေတော်ရင်းတွင် ဝပ်စင်း ခယ

လျက် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်အသွယ်သွယ်ကို ဆောင်ရွက်ကာဖြင့် စာပေများကို သင်ကြားကြသည်။

ရှေးပုဂံခေတ် ကျောက်စာများတွင်လည်း ပုဂံမင်းများသည် မိမိတို့၏ သားတော်များကို ကျမ်းတတ်ပုဂ္ဂိုလ် ဆရာတော်များထံ အပ်နှံ၍ စာပေ သင်ကြားစေကြကြောင်းများကို တွေ့ရှိရပေသည်။ ထိုသို့အားဖြင့် မင်းသားအား ငယ်စဉ်က စာပေသင်ကြားဆုံးမသော ဆရာတော်သည် ထိုမင်းသားအထွတ်အမြတ်သို့ ရောက်သောအခါတွင် ဣဇိရာဇဂုရုဘွဲ့ရ ဆရာတော်များဖြစ်လာရုံမျှမက သာသနာပိုင် ဆရာတော်ကြီးများ အထိပင်လည်း ဖြစ်လာတတ်ကြလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၅၆၀ ခုနှစ်တိုး၊ ပုဂံမြို့ မြင်းကပါးအရပ်ရှိ၊ ကုပြောက်ငယ် ဘုရားကျောက်စာတွင်

“မဟာဓိရာဇဂုရုကို မင်းကြီးနားတောင်းများ ငယ်သော် စာသင်ပေးရကား၊ မင်းဖြစ်ပြီး မဟာဓိကျောင်းဘုရားအား မင်းကြီးနားတောင်းများ လှူသော မြစ်သားလယ် ၁၀၀ တည်း” စသည်ဖြင့် ရေးထိုးထားသည်ကို ထောက်သော် ရှေးမင်းများ လက်ထက်တော်အခါများ၌ မင်းသားများသည် ဆရာဘုန်းတော်ကြီး၊ ကျောင်းများတွင် စာသင်ကြရကြောင်းမှာ ထင်ရှားသည်။

ဤသည့်နည်းတူပင်လျှင် သက္ကရာဇ် ၁၁၉၉ ခုနှစ် အမရပူရရွှေနန်းကို ဒုတိယအကြိမ် တည်တောင် စံမြန်းတော်မူသော ကုန်းဘောင်မင်းတရားကြီးဘုရားနှင့် သီရိသုစန္ဒာ မလ္လာမဟေရွှေဘွဲ့တော်ရ တောင်ဆောင်တော်ကျောက်မော်မြို့စားမိဖုရားတို့မှ သက္ကရာဇ် ၁၁၇၄ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်သန်စင်တော်မူသည့် နောင်အခါတွင် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးဖြစ်လာသည် ငယ်မည် မောင်လွင်ခေါ် မင်းတုန်း မြို့စားမင်းသားသည်လည်း ဖခမည်းတော်ဘုရား၏ စံ နှင့် နေရာ ချ ပေးချက် အရ ရတနာပုံ ရွှေမြို့တော် မြောက် မန်းဦးတံခါးအထွက် လမ်း အရှေ့ပက်ရှိ မဟာဇောတိကာရာမတိုက် ရတနာဘုံစံ စံကျောင်းတော်တွင် သီတင်းသုံးနေတော်မူသော “စန္ဒိမာဘိ သီရိ ဣဝိဇေ မဟာဓမ္မရာဇဂုရု” တံဆိပ်တော်ရ စံကျောင်း ဆရာတော်ထံ ငယ်စဉ်က ပညာ သင်ကြားခဲ့ရလေသည်။

ဤစံကျောင်း ဆရာတော် ဦးစန္ဒိမာသည် ပရိယတ္တိ ဝိသာရဒါ ဖြစ်တော်မူသော လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဆရာတော်ဖြစ်တော်မူသည်။ လယ်တီ ဆရာတော်ဘုရားသည် ပထမစံကျောင်း ဆရာတော် ဦးစန္ဒိမာ

အထံတော်တွင် စာပေပရိယတ္တိများကို သင်ကြား လေ့လာတော်မူခဲ့
ဘူးသည်။ ဦးစန္ဒီမာယုံလွန်တော်မူပြီးနောက် သက္ကရာဇ် ၁၂၂၄ ခုနှစ်တွင်
ဒုတိယစံကျောင်းဆရာတော်အဖြစ် ဆရာတော်ဦးသုဒဿနကဆက်ခံသည်။
မင်းတုန်းဘုရင် ဖြစ်လာမည့် မောင်လွင်သည် ဘုန်းကြီးကျောင်းသား၏
အဖြစ် ထိုစံကျောင်း၌ပင် ပညာတော်ကိုသင်ကြား၍ ပထမစံကျောင်း
ဆရာတော်ဘုရားအား ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်ပြုစုနေတော်မူသည်။

စံကျောင်းဆရာတော် ဦးစန္ဒီမာသည် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးကော်မူရာ၌
ငါးခြောက်ဟင်း ငါးခြောက်ဖုတ်များကို လွန်စွာနှစ်သက်တော်မူသည်ဖြစ်
ရကား၊ ဘုဉ်းပေးလေတိုင်းသော ဆွမ်းပွဲတွင် ငါးခြောက်နှင့် မကင်းရလေ
မြေဖြစ်သည်။ ဆရာတော်၏အကြိုက်ကို သိသောတပည့်တပန်း တဒါယ
ကာ၊ ရဟန်းများကလည်း ဆရာတော် ကျောင်းသို့ လှူတန်းဖွယ်ပစ္စည်း
များနှင့် ဆွမ်းရာ၌ ငါးခြောက်ကိုသာလျှင် အမွန်အမြတ် ထား၍ ပေးပို့
လှူတန်းကြသည်သာများသည်။ ကုန်းဘောင်မင်း တရားကြီးကလည်း
ဆရာတော်အား ကြည်ညိုတော်မူရင်း ဖြစ်သည့်အတိုင်း၊ ကျောင်း၏ကျက်
သရေတိုက်ခန်းတွင် ငါးခြောက် ငါးခြမ်း မပြတ်မလပ်စေရ၊ ပေးပို့
လှူတန်းကြရမည်ဟု မဟာဝန်တို့အား မိန့်မှာတော်မူခဲ့သည်။

မောင်လွင်သည် တခါတရံ စံကျောင်းတွင်ပင် အိပ်စက်၍ တခါ
တရံတွင်လည်း မယ်တော်မိဖုရားရှိရာ တောင်ဆောင်တော်သို့ဝင်ပြီး ရရှိ
ပြီးဖြစ်သော စာဝါများကို ဝါစုဂ္ဂဘ ရွတ်ဆိုပြုလေ့ရှိသဖြင့် ကုန်းဘောင်
မင်းတရားကြီးဘုရားနှင့် မယ်တော်မိဖုရားတို့က များစွာ နှစ်သက်အားရ
တော်မူကြသည်။ မောင်လွင်ဝယ်စဉ်အခါက မယ်တော် တောင်ဆောင်
တော် မိဖုရားသည် ပွဲတော်တည်ရန် မှုလာချဉ်ထည့်သည်အိုး၌ တရက်ခန့်
ရှိလျှင် ၎င်းအိုးက မှုလာအပင်ပေါက်၍ အညွန့်အသား တက်သည်တွင်
‘ငါ့သားတော်သည် မချွတ်ပင် မင်းဖြစ်မည်ဟု နိမိတ်ဖတ်ဖူးလေသည်။’

ဤသို့အားဖြင့် စံကျောင်းတော်တွင် မောင်လွင်လာရောက်နေထိုင်၍
စာပေလေ့လာသင်ကြားနေရာ၌ တနေ့သောအခါ၌ အင်းသူကြီး ငကြူက
ထူးခြားကြီးမားလှသော ငါးခြောက်ပြားကြီးတစ်ချပ်ကို ဆရာတော်ဘုရား
ထံသို့ လာရောက် လှူတန်းလေသည်။ ထိုအချိန်အခါက ကျောင်းတွင်
ငါးခြောက်ကလည်း ပြတ်နေခိုက် ဖြစ်သည့်အပြင်၊ ဆရာတော်ဘုရားကြီး
မှာလည်း ငါးခြောက်မပါက ဆွမ်းမဘုဉ်းပေးတတ်သလို ဖြစ်နေသော
ကြောင့် ဆရာတော်က မောင်လွင်ကို ခေါ်၍

ဟဲ့ မောင်လွင်၊ ငါ့ခြောက်ပြားကို နင်ကောင်းစွာသိမ်းထားလိုက်ပါအံ့' ဟူ၍ ပြောဆိုပေးအပ်တော်မူသည်။

တနေ့သော် ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် နန်းတော်ရှိ ဆရာတော် သင်္ဘောတော်တို့၏ အစည်းဆဝေးမှ ကျောင်းသို့ ပြန်ကြွတော်မူလာ၍ နေ့ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူရန် မောင်လွင်အားခေါ်ပြီး ယခင်အပ်ထားသည့် ငါ့ခြောက်ပြားကို မီးကျကျနှင့် ရှုရှုဖုတ်စေလေသည်။ မောင်လွင်သည် ကျက်သရေတိုက်အတွင်းရှိ ၎င်းကုယ်တိုင် သိမ်းဆည်းထားသော ငါ့ခြောက်ပြားကို ရှာဖွေပါသော်လည်း မတွေ့ရှိဘဲပေ။ ကျက်သရေ တိုက်ခန်းမှာလည်း ပစ္စည်းများ ခြေရာလက်ရာ ပျက်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဘုန်းကြီးကျောင်းသား မောင်ရှင်တို့ကို မေးပါသော်လည်း မည်သူကမူယူသည် စားသည်ဟူ၍ အဖြေမထွက်သဘဲ။ ငါ့ခြောက်မှာ ခြေပေါက်လျက် ပျောက်ချက်သား ကောင်းနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆရာတော်မှာမူ ဆွမ်းပွဲတွင်ထိုင်၍ နှစ်သက်ဖွယ်သော ငါ့ခြောက်ဆီဆမ်းကို မြှော်မှန်း၍ လက်တော်ကို ဆေးလျက်ရှိသည်။

'ဟဲ့ မောင်လွင်။ မရသေးဘူးလား ဟရှိ' ဟု မေးသည်တွင် မေးသည်တွင် မောင်လွင်သည် ကျက်သရေတိုက်အတွင်းမှ ဦးခေါင်းကို ငိုက်စိုက်ချ၍ လေးလံသောခြေလှမ်းများနှင့် ထွက်လာသည်။

“မှန်လှပါ။ ငါ့ခြောက်ကို တပည့်တော် ကျက်သရေတိုက်အတွင်းရှိ စဉ်ဆိုးသဲမှာထည့်ထားရာမှ ယခု ပျောက်ဆုံးသွားပါကြောင်းဘုရား” ဟူ၍ တလုံးချင်း နှေးကန်စွာ လျှောက်ကြားသည်။

ဆရာတော်သည် မည်သို့မျှ မိန့်တော်မူဘဲ ဆွမ်းပွဲမှထ၍ တံခါးအကြားတွင် ညှပ်၍ထားသော ငါ့မူလုံးခန့်ရှိ ထားဝယ်ကြိမ်ကို ဆွဲထုတ်လိုက်သည်။

“လွင် လာခဲ့” ဟူသောအသံသည် တကျောင်းလုံးရှိ ကျောင်းသားမောင်ရှင်တို့၏ အသံနှလုံးထဲသို့ ကန့်လန့်ဖြတ် ဝင်သွားသည်။ မောင်လွင်သည် လေးကန်သော ခြေလှမ်းဖြင့် ဆရာတော်၏ရေ့သို့ ရောက်လာပြီး လက်ယှက်ရှိခိုးလျက် ခူးတုပ်လိုက်သည်။ ထို့နောက် ဆရာတော်သည် မောင်လွင်၏ လည်ကုပ်ကိုနှိပ်ပြီး

“ဟဲ့ လွင် ရှင်ဘုရင်သားဆိုတာ အကြောင်းညီညွတ်ရင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်ရမည့်လူ မဟုတ်လား။ ဒီလို နိုင်ငံတော်ကို ထိန်းသိမ်းအုပ်ချုပ်ရမည့်သူက ငါ့ခြောက်လေး တချပ်ကိုမူ လုံးခြုံအောင်မထိန်း

နိုင်ရင်၊ နှင် နိုင်ငံတော်ကို ဘယ်လိုလုံခြုံအောင် အုပ်ချုပ်ထိန်းသိမ်း နိုင်ပါ
မလဲဟဲ့” ဟု မိန့်ဆိုတော်မူပြီး အချက်ပေါင်းများစွာ ရိုက်နှက်တော်မူသည်။

မောင်လွင်၏ အသားမှာ အလွန်နုညံ့ပျော့ပျောင်း လှသဖြင့် ကြိမ်၏
ဒုက္ခချက်ကျရာတွင် အသားများ ကွဲအက်၍ သွေးစို့လာသည်။ သို့သော်
မောင်လွင်သည် မည်သို့မျှပြန်၍မလျှောက်ဘဲ တည်ငြိမ်စွာလျှင် ပေးသော
အပြစ်ကို ခံယူရှာသည်။ ထိုနေ့ညနေတွင် မောင်လွင်သည် ညှိုးငယ်စွာသော
မျက်နှာဖြင့် မယ်တော်ဆောင်သို့ ပြန်လာတော်မူသည်။ မယ်တော်မူကား
သားတော်၏ ညှိုးငယ်သော အမူအရာကိုမြင်၍ ချော့ခမာ့မေးရာတွင်မူ ဆရာ
တော်၏ ရိုက်နှက်ပြစ်ဒဏ် ခံလာခဲ့ရခြင်းကို သိတော်မူသည်။ သားတော်၏
ကျောကိုလှန်လှော ကြည့်ရှုရာ၌လည်း အလျှိုးလျှိုးထင်နေသော ကျော
ရိုးမြောင်းတလျှောက်တွင် သွေးများ ပြာစို့လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

“သားမောင်၊ ဆရာတော်ကို ဘယ်လိုမှ စိတ်ငြိုငြင်တော် မမူနဲ့။
ဆရာတော်က သားမောင်ကို လိမ်မာအောင် ဆုံးမတာဘဲမဟုတ်သား”
ဟူ၍ မောင်လွင်၏ဦးခေါင်းကို လက်တော်ဖြင့် ပွတ်သပ်ပြီး သွေးစို့နေ
သော ကျောမှ ဒဏ်ရာကိုလည်း မိတ်သလင်းဆေးများဖြင့် သုတ်လိမ်းပေး
တော်မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄ ခုနှစ်တွင် မောင်လွင်သည် မင်းတုန်းမင်းတရား
ကြီးအဖြစ် ရွှေထီးရွှေနန်းကို သိမ်းမြန်းစိုးစံတော်မူရာ၌ ကျေးဇူးရှင်ငယ်
ဆရာ စံကျောင်းဆရာတော် ဦးစန္ဒိမာအား ရွှေမြို့တော်မြောက်ဘက် မဟာ
သကျမာရဇိန် ကျောက်တော်ကြီးဘုရား၏ အနောက်ဘက်တွင် ကျောင်းရ
နစ်ဆယ်နှင့်တကွ မဟာရံနစ်ထပ်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်စွာ တန်ဆာဆင်ထားအပ်
သော ကျောင်းတော်ကို “မဟာဇောတိက ရာမတိုက်၊ ရတနာဘုံစံကျောင်း
တော်” ဟူ၍ သမုတ်တော်မူပြီးလျှင် တင်လှူတော်မူသည်။ ဆရာတော်ကို
လည်း “စန္ဒိမာဘိ သီရိဇေပဝရ ဓမ္မရာဇာဓိ ရာဇာဂုရု” ဟူသောတံဆိပ်
တော်ကို ကပ်လှူတော်မူသည်။

တနေ့သောနံနက်ခင်း မင်းတုန်းမင်း တရားကြီးသည် သားတော်ကြီး
ငယ်အပေါင်းတို့ ရံဝန်းစုံညီစေားလျက် ရှိနေခိုက် သားတော်များရှိရာ
ဖက်သို့ ကိုယ်တော်ကို ကျောလှည့်တော်မူ၍ ရွှေဆက်တော်ဖြင့် အင်္ကျီတော်
ကို ပုခုံးစွန်းသို့ မတင်ပြီးလျှင်

“ငါ့သားတော်များသည် ခမည်းတော်၏ကျောတွင် မည်သည့်အရာ
ကို မြင်ကြသနည်း” ဟူ၍ အမေးတော်ရှိလေသည်။ သားတော်များကလည်း

အမာရွတ်အစင်းလိုက်ကို မြင်ကြ၍ တညီတညာတည်း 'အမာရွတ်မြင်ကြ
ကြောင်း'ဖြင့် လျှောက်တင်ကြသည်။

မင်းတုန်း မင်းတရားကြီးသည် မိမိငယ်စဉ်အခါက ကိုယ်တော်တိုင်
တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသော ငါးခြောက်ပြားဇာတ်ကို ပြန်လည် မိန့်မြှောက်တော်
မူပြီးနောက် သားတော်များကိုလည်း မိမိတို့၏ ကျေးဇူးတော်ရှင် ဆရာ
တော်များက မည်သို့ပင် ရိုက်နှက်သွန်သင် ဆုံးမသည်ဖြစ်စေ မငြိုမငြင်
သောစိတ်ဓာတ် မနုသိမြတ်ဖြင့် မပြတ်လျလျ ခံကြရမည်ဟူ၍ ဆုံးမတော်
မူသည်။

စံကျောင်းဆရာတော် ဦးစန္ဒီမာသည် မင်းတုန်းမင်းမြတ်၏ ငယ်
ဆရာတော်ပင် ဖြစ်လင်ကစား၊ မင်းတုန်းမင်းအထွတ်အမြတ်သို့ ရောက်ရှိ
တော်သည့်အခါတွင် "စန္ဒီမာဘိသိရိ ဇေပဝရမဟာ ဓမ္မရာဇဓိရာဇဂုရု"
ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ဖြင့် ထင်ရှားသော မင်းဆရာအဖြစ်ကို ခံယူခဲ့ရသော်လည်း
တိုင်းပြည်လူထု နန်းတော်၊ အိမ်တော်တို့က ထင်မြင်မှန်းဆကြသည့်အတိုင်း
'သာ သ နာ ပိုင်' ဆရာတော်ဘုရားကြီး အဖြစ်သို့ မရောက်ရှိလာခဲ့ပေ။
မင်းတုန်းဘုရင် ရှေ့နန်းစိုးစံတော်မူသည့်နှင့် တပြိုင်နက် မင်းတုန်းမင်း၏
ငယ်ဆရာတော်ဖြစ်သော စံကျောင်းဆရာတော် ဦးစန္ဒီမာသည် သာသ
နာပိုင်ဆရာတော် ဖြစ်လာလိမ့်မည်ဟု တိုင်းပြည်က ထင်ကြေးပေးနေ
ကြသည့်တိုင်အောင် စံကျောင်းဆရာတော်သည် သာသနာပိုင် မဖြစ်ခဲ့။
'ညေယျဓမ္မာဘိ မုနိပဝရညာဏ ကိတ္တိသိရိဓဇ ဓမ္မသေနာပတိ မဟာဓမ္မ
ရာဇာဓိ ရာဇဂုရု' တံဆိပ်တော်ရ ဆရာတော် ဦးညေယျသည်သာလျှင်
သာသနာပိုင်ဆရာတော်ကြီး ဖြစ်လာသည်။

ဤနေရာ၌ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး၏ ပြောင့်မတ်သော တရားကို
ကောင်းစွာ ချင့်ချိန်နိုင်ပါသည်။ မင်းသားတပါး၏ ငယ်ဆရာသည် ထို
မင်းသား အထွတ်အမြတ်သို့ ရောက်တိုင်း မုချသာသနာပိုင် ဖြစ်ရမည်
မဟုတ်။ ဖြစ်သင့်မှလည်း ဖြစ်ရပေမည်။

ထိုအခါက မင်းတုန်းဘုရင်ကြီး၏ ခြေလှမ်းကို မျှော်မှန်းစောင့်ကြည့်
နေကြကုန်သော တိုင်သူပြည်သား နန်းတော်အိမ်တော်များက မင်းတုန်း
မင်း၏ ငယ်ဆရာဖြစ်သော စံကျောင်းဆရာတော်သည်လည်း သာသနာပိုင်
ဖြစ်လာလိမ့်မည် ဟူ၍၎င်း၊ မင်္ဂလာအိမ်တော်ပါ မိဖုရားကြီးမယ်သဲသည်
လည်း မိဖုရားခေါင်ကြီး ဖြစ်လာလိမ့်မည် ဟူ၍၎င်း အထင်အမြင်ရှိကြ
သည်။ သို့သော်၎င်းတို့၏အထင်မှာ တက်တက်လဲလဲလျက် "စံကျောင်းဆရာ
တော်လည်း သာသနာပိုင်မဖြစ်၊ မယ်သဲလည်း မိဖုရားခေါင်ကြီးမဖြစ်" ဟူ၍

ဝမ်းနည်းအံ့ဩ ပြောဆိုစမှတ် ပြုကြကုန်သည်။ စံကျောင်းဆရာတော်
ကိုယ်တော်တိုင်ကလည်း မင်းပွဲစိုးပွဲတွင် သင်္ဘောတော်များ စုစုခုံးခုံးရှိကြ
သည့်အခါ ဆရာတော်အချို့က စံကျောင်းဆရာတော်အား သာသနာပိုင်
ဖြစ်လာလိမ့်မည်ဟု သင်္ဘောပိုင်းက ထင်ကြကြောင်းနှင့် လျှောက်ကြား
ဖြေဆိုကြရာတွင် စံကျောင်းဆရာတော်က ရယ်မောပြုံးလျှင်

“အိမ်၊ ငါလဲ သာသနာပိုင်မဖြစ်၊ မယ်သဲလဲ မိဖုရားခေါင်ကြီး
မဖြစ်” ဟူ၍ ပြန်လည်မိန့်မြွက်တော် မူဘူးလေသည်။

မယ်သဲမှာ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး၏ မင်္ဂလာအိမ်တော်ပါ မင်းတုန်း
ဘုရင်ကိုယ်တော်တိုင် အလွန်ချစ်မြတ်နိုးတော်မူသည့် လက်ထပ်မိဖုရားကြီး
ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် မိဖုရားခေါင်ကြီး မဖြစ်လာသည်ကိုလည်း
တိုင်းပြည်လူထုနှင့် တကွ နန်းတော်အိမ်တော်များက အံ့ဩဝေးမော တွေး
တောလျက် ရှိကြသတည်း။

မင်း တုန်း မင်း ၏ ငယ်ချစ်မယ် သဲ

ရှေးရှေးသော မင်းအပေါင်းတို့သည် ဥကင်ဘုံနန်း စံမြန်းစိုးဆောင်တော်
မူသည့်ကာလ၊ နန်းမတောင်ညာ ကလျာဒေဝီမဟေသီ မိဖုရားကြီးအဖြစ်
ထီးဖြူရိပ်သွေး ရွှေလင်ပန်းနှင့် အချင်းဆေးသော မင်းသမီးများထဲမှ
ရွေးကောက်ဆင်နွှဲ ရွှေလက်ဆွဲ၍ နန်းပွဲဝင်ကြသည်သာ များပေသည်။
အချို့ မင်းတို့မှာကား အသက်တမျှ ချစ်မဝသော ငယ်ချစ်သက်လွယ်
မင်္ဂလာအိမ်တော်ပါ မယားသယ် ကလေးများကိုသာလျှင် တောင်ညာနန်း
၌ အံ့မခန်း တင်ကြကုန်သည်။ အချို့သော မင်းကေရုတ်တို့မှာကား ငယ်
ချစ်မယားသယ်ပင်ဖြစ်လှင့်ကစား အများအလယ်တွင် တင့်တယ် ထိုက်တန်
မင်းမျိုး မမုန်ပါက တပါးသော မင်းတို့၏ ကဲ့ရဲ့ စဖွယ် မတင့်တယ် မတော်
တန်သဖြင့် ရာဇပရိယာယ် အားဖြင့် တင့်တယ် တော်တန်သူကိုသာလျှင်
မိဖုရားခေါင်းကြီး ရွေးကောက်တင်မြှောက် ကြကုန်သည်။

သို့ဖြစ်စေကာမူ အင်းဝရွှေနန်းကို စတုတ္ထအကြိမ် တည်ထောင် ဖန်
ဆင်းသော ဘကြီးတော် မင်းတရားကြီးမှာကား ဤရာဇပရိယာယ်ကို
မဝ မကွက်နိုင်ဘဲ ငယ်ချစ်သက်စု နန်းမတော် မယ်ရုကိုသာလျှင် တောင်
ညာစံဒေဝီ မဟေသီအဖြစ် တင်မြှောက်ခဲ့လေသည် တရပ်။ ရွှေဘိုမင်း
သည်လည်း ဆင်းရဲသူမ အလှပဂေး မမြလေးကိုပင် အသက်ပေး ချစ်သည့်
အလျောက် အနောက်နန်း တင်တော်မူခဲ့ပေသည် တရပ်တို့ကြောင့် သတ်
မှတ်အပ်သော နန်းစလေ စည်းကမ်းသည် ပျက်ပြယ်ရမလိုလိုပင် ဖြစ်ရ
တော့သည်။

မန္တလေး ရတနာပုံရွှေနန်းတည် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် ဘဝရှင် မင်းတရားကြီးမှာမူကား ငယ်သွေး ငယ်ချစ် မင်္ဂလာ အိမ်တော်ပါ မယားသယ်ကလေး မယ်သဲအား အသက်တမျှပင် ချစ်ငြားသော်လည်း တောင်နန်းစံဒေဝီအဖြစ် ဇွတ်နှစ်၍ မတင်နိုင်ရှာဘဲ ရှေးမင်း ကေရာဇ်တို့ထုံး နှလုံးမူ၍ ကြည်ဖြူလှစွာသော မယားမယ်သဲအား မြောက်နန်း မိဖုရားအဖြစ်သာလျှင် မချီတင်ကဲ တင်ခဲ့ရလေသည်။

ထိုအခါက နန်းတော် အိမ်တော် တလောကလုံးက မင်းတုန်းမင်းသားသည် ဘုရင်ဖြစ်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက် အိမ်တော်ပါမယားကလေး မယ်သဲမှာလည်း တောင်နန်းစံ မိဖုရားကြီး ဖြစ်လိမ့်မည်ဟူ၍၎င်း၊ မင်းတုန်းမင်းသား၏ ငယ်ဆရာ စံကျောင်းဆရာတော် ဦးစန္ဒီမာသည်လည်း သာသနာပိုင် ဖြစ်လာလိမ့်မည် ဟူ၍၎င်း၊ ထင်မှန်းကြလေသည်။ သို့သော် စံကျောင်း ဆရာတော် ဦးစန္ဒီမာလည်း သာသနာပိုင်မဖြစ်လျှာ၊ မယ်သဲလည်း တောင်နန်းစံ မဟေသီ မဖြစ်လျှာခဲ့၊ မင်းတုန်းမင်းတရား၏ အသက်တမျှ ချစ်ခင်လာခဲ့သော မယ်သဲသည် အတယ်ကြောင့် တောင်ညာဒေဝီမဟေသီ ဖြစ်မလာနိုင်သည့် အကြောင်းကို သေချာစွာ လေ့လာကြည့်ပါက အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရပေသည်။

မယ်သဲသည် ဆင်းရဲသူမ မျှသာဖြစ်သည်။ မယ်သဲ၏ မိဖုရားမှာ မုဒ္ဒိန္နာခရိုင် ညောင်ကန်ရွာ၌ တောင်ယာ လုပ်ကိုင် စားသောက်သော အသည်ကြီးမျိုး ဖြစ်သည်။ မိဖု မည်ရည်ကိုကား မသိရတော့ချေ။ နောင်တွင် မိဖုရားတဦးဖြစ်လာမည့် မယ်သဲသည် ညောင်ကန်ရွာ၌ပင် သက္ကရာဇ် ၁၁၇၆ ခုနှစ်တွင် ဖွားသန့်စင်ခဲ့သည်။ မယ်သဲ၏ ငယ်နာမည်မှာ မယ်ညွန့်ဖြစ်သည်။ သို့သော် မိဖုရားက တယောက်တည်းသော သမီးဖြစ်၍ အသဲအုံမှု ချစ်ခင်ရသောကြောင့် ၎င်းအား မသဲအုံဟု ခေါ်ကြသည်။ ယခုတိုင်ပင် ညောင်ကန်ရွာ၌ မယ်သဲ၏ ဆွေမျိုးတော်စပ်သူများ ရှိကြသေးသည်။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် မယ်သဲထက် သက်တော် ၂ နှစ် ကြီးပေသည်။ မယ်သဲအား မင်းသားက တခါတရံ ခင်သဲဟူ၍၎င်း၊ တခါတရံ ခင်အကြီးဟူ၍၎င်း၊ တခါတရံလည်း မယ်သဲဟု၎င်း ခေါ်သည်။ မယ်သဲတို့နေထိုင်ရာ ညောင်ကန်ရွာသည် အလွန်သာယာ စိုပြေလှ၍ ထိုလှပသောရွာ၏ သဘာဝအလှသည် တော၏သမီးပျိုကလေး မယ်သဲကို မြင်သူတို့၏ စိတ်နှလုံးတွင် ရူးမတတ်ဖြစ်လောက်အောင်ဖန်တီး တန်ဆာဆင်ခဲ့သည်။ မယ်သဲအပျိုပေါက်ကလေးဘဝတွင် မိဘ၏ရိုးရာဖြစ်သော တောင်ယာအလုပ်တွင်

ကူညီလုပ်ကိုင်ပေးရသည်။ မယ်သဲ၏ အချောအလှ အင်္ဂါရုပ်ကို မြင်သော၊
 မိဘများ၏ ဆရာလည်းဖြစ်သော၊ ပြည်ဆရာတော်ဟူ၍လည်း ကျော်ကြား
 သော ညောင်ကန်ဆရာတော် ဦးကျီးညိုသည် မယ်သဲ၏ဇာတာခွင်ကို တွက်
 ချက်ကြည့်ရာတွင် မယ်သဲအား မချွတ်မလွဲ မိဖုရားဖြစ်ရမည်ဟုဟောခဲ့သည်။
 ထို့ကြောင့်မယ်သဲအား ကောက်စိုက်ပျိုးနှုတ်အလုပ်ကို မလုပ်စေဘဲ ပြည်ဆရာ
 တော်ကိုယ်တိုင် ပရိတ်ကြီး နုမက္ကာရမုစ၍ ပညာသင်ပေးသည်။ ပြည်ဆရာ
 တော်ဦးကျီးညို၏ သွန်သင်ဆုံးမမှုကြောင့် မယ်သဲအပျိုပေါက် ဘဝ၌ပင်
 ကျောင်းနေ သာမဏေ ကိုရင်တို့နည်းတူ စာဝါများလိုက်၍ တက်နိုင်သည်။
 မယ်သဲသည် ပါရမီအရှိန်က ပါလာသဖြင့် ငယ်စဉ်ကပင် ကဗျာလင်္ကာများ
 စီကုံးမှု၌ ဝါသနာထုံသည်။ မယ်သဲ၏ ကိုယ်လုံးကိုယ်ထည်မှာ သေးသွယ်
 ညွတ်ပျောင်း၍ အမူအရာမှာ နူးညံ့ သိမ်မွေ့ သည်။

မင်းတုန်းမြို့စားမင်းသည် မယ်သဲ၏ သတင်းကိုကြား၍ အမှတ်မထင်
 ညောင်ကန်ရွာသို့ ရောက်လာသည်။ မင်းတုန်းမင်းသားမှာ တောင်ဆောင်
 တော် မိဖုရား၏ သားတော်တပါးဖြစ်၍ အလည်ကြူးကာ ညောင်ကန်
 ရွာသို့ရောက်လာခိုက် မယ်သဲနှင့် ဖူးစာဆုံတွေ့လေတော့သည်။ ထို့နောက်
 တွင်လည်း မယ်သဲအပေါ်၌ စွဲငြိသော စိတ်ဖြစ်လေရဏား၊ ညောင်ကန်
 ရွာသို့ ကြောခဏ လည်ပတ်လာလေ့ရှိသည်။ ထို့နောက် မယ်သဲ၏မိဖု
 ရားထံသို့ မင်းသားရောက်ရှိလာပြီး မယ်သဲအား မယ်တော် အထံတွင်
 စာဆိုတော်အဖြစ် ခစားရန်အကြောင်း၊ ၎င်းကိုယ်တိုင်ပင် မယ်တော်အား
 လျှောက်ကြားပေးမည့် အကြောင်းတို့ကို ပြောဆိုမှာထား၍ ပြန်သည်။
 မယ်သဲ၏ ဖခင်ကိုလည်း ညောင်ကန်ရွာသူကြီးထံတွင် အပ်၍ စောင့်ရှောက်
 ရန်မှာကြားခဲ့သည်။

မယ်သဲသည် ပြည်ဆရာတော်၏ ဆုံးမပဲ့ပြင် သွန်သင်ပေးချက်အရ
 လောကီ နက္ခတ်ဝေဒရပ်များအပြင် လောကုတ္တရာ ပိဋကတ်အခြေ
 အခြေခံ ပညာရပ်များကို ကောင်းစွာ သင်ကြား တတ်မြောက်ခဲ့သည်။
 ညောင်ကန်ရွာ၏ ကွမ်းတောင်ကိုင်ဖြစ်သော မယ်သဲသည် ညောင်ကန်
 ရွာ၏ အမျိုးသမီး စာဆိုတော်တဦးလည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၎င်းသည်မေတ္တာ
 စာ၊ သွင်းစာများ၊ ဒဏ္ဍာရီ ဝတ္ထုများနှင့် ညောင်ကန်ရွာဘွဲ့ မော်ကွန်း
 များကို ရေးသားခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ သူ့အား ညောင်ကန်ရွာ၌ စာဆို
 တော်ခင်သဲဟု လူသိများသည်။

မင်းတုန်းမင်းသားနှင့် မယ်သဲတို့ အရည်အင်္ဂါကြပြီး မင်းသားသည်
 တိုင်းရေးပြည်မှု အစုစုတို့၌ လုပ်ခင်းဆောင်တာ များလှသဖြင့် ညောင်ကန်

ရွာသို့ မရောက်ရှိဘဲနေချိန်တွင် မယ်သဲသည် အောက်ပါတေးထပ်ကို ရေးစပ်၍ မင်းတုန်းမင်းသားအား အလွမ်းပြောခဲ့ဘူးသည်။

“မြမျက်ရည် စမ်းစက္ကတွေ၊ လွမ်းကြွေကြွေရစ်လည်၊ ချမ်းမြေ့မြေ့ မြစ်မဟီလို့၊ နှစ်အရှည်တည်ဖို့၊ ရဝေခုဗေဒုဆောင်ကို၊ သေလုအောင် လွမ်းရတာမို့။ မြင်လှည့်ပါ၊ ခေါ်လိုက်ချင်တယ်၊ အော်ရိုက်ငင်တွင်ဆို၊ ခင်လေးဖြူမို့မို့၊ ဝိုလို့ပနေစဉ်။ ဗွေအဇာဇာ အထက်လမ်းဆီက၊ ငှက်စခန်းဝဲကွန်လိုက်ချင်။ မရှက်တမ်းဖဲညွန့်သဉ်မှာ၊ တံ့ဒွန်ယဉ် ထူစက်လို့၊ မြူမကွက်သစ္စာဆို၊ သုံးစို့နှစ်ကွယ်၊ နီးပါမှ ပြုံးချိုချိုရယ်၊ မုန်းညှိတော်မူစမ်းနှင့်လေး။”

တခါတရံ တောင်ဘက်တစ်ခု၌ ရွှေမိုးညိုကဆင်၍ လွမ်းချင်အောင် ဖန်တီးနေသည့် အခါ များတွင် မယ်သဲသည် မြစ်နဒီသောင်ကမ်းက နေ၍ မောင်တော် မင်းတုန်းမြို့စား ရှိမည့်နေရာ အမရပူရ မြို့ဘက်သို့ လွမ်းမျှော်၍ ကြည့်နေတတ်ပေသည်။ ထိုအခါ စင်ရော်ငှက် မောင်နှံတို့မှာလည်း မယ်သဲအား သရော်ပြောင်လှောင် ဘိသည့်အလား တူစွဲ၍ ဝဲလျက်နေကြသည်။ ထိုအခါ မယ်သဲသည် မျက်ရည်များစို့၍ အောက်ပါတေးထပ်ကို ရေးစပ်ခဲ့သည်။

“ငွေနဒီသောင်စပ်သို့၊ မောင်ရပ်လို့ရှုစေချင်၊ တောင်ရပ်မှ မိုးတွေဆင်သည်၊ ညှိုးပွေအင်ဖန်နဲ၊ ဖော်ဝေးသူ့ သဲရွှေဆိုင်မှာ၊ လှဲခွေယိုင် ချုံးချင်ပွဲ။ ဇင်ယော်ငှက် သောင်ယံခုံမှာ၊ မောင်နှံရုံယဉ်တွဲ၊ ကောင်နှစ်တန် ဖော်ကွဲလို့၊ ကြော်မစဲကြွေးသော်၊ ရေယမုန် နဒီတွင်း၊ ကြည့်တသင်၊ မြိုးကြရွှင်ပျော်၊ ထူးသပမ၊ ဖိုခေါ်တယ်၊ တလိုနော် ယောင်ရမ်းလို့၊ သောင်ကမ်းက မေတခင်၊ ဘုန်းရှုစေချင်။ မိုးဦးကျ ဝလာဆင်သည်၊ မကြာခင် ရူးလောက်ကွဲလေး။”

(ဤကဗျာများကို မယ်သဲ ရေးခဲ့ကြောင်းနှင့် လယ်တီ ဦးကောဝိဒ၊ လူအမည် ပုပ္ဖားဦးကျော်ရင်၏ကိုယ်တိုင်မှတ်စု စာအုပ်များတွင် တွေ့ရှိရပါကြောင်းကို တွေ့ရှိကူးယူထားသူ စစ်ကိုင်းမြို့ သာသနာရေးအရာရှိ လယ်တီဦးလှပိုင်ထံမှ ရပါကြောင်း)

သက္ကရာဇ် ၁၁၉၆ ခုနှစ်တွင် မယ်တော် တောင်ဆောင်တော် မိဖုရားအား ခွင့်ပန်ပြီး မင်းတုန်းမင်း သားသည် ချစ်လှစွာသော မယ်သဲအား အမရပူရမြို့သို့ ခေါ်ဆောင်လာခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန်အခါတွင် မယ်သဲသည် စာဆိုခင်သဲအဖြစ် တောင်ဆောင်တော် မိဖုရားထံတွင် ခစားသေးသည်။

မယ်သဲရွှေမြို့တော်သို့ ရောက်လာပြီးနောက် နန်းလေးထုံးစံများကို ဂရုတစိုက် မှတ်သားလေ့လာပြီး မောင်တော်နှင့်အတူ မင်္ဂလာအိမ်တော်၌

စံမြန်းနေသည်။ ဆင်းရဲသူပင် ဖြစ်သော်လည်း ငယ်စဉ်ကပင် လိမ္မာရေး
 ခြားရှိပြီး လင်နှင့်တကွ ဆွေတော် မျိုးတော်များအပေါ် သဘောထား
 ကြီးလှသော မယ်သဲကို မယ်တော် တောင်ဆောင်တော် မိဖုရားသည်
 များစွာပင် ချစ်ခင်တော်မူသည်။ မင်းတုန်းမင်းသားကလည်း မယ်သဲအား
 ဆင်းရဲသူမပင် ဖြစ်သော်လည်း အချစ်ဦးဖြစ်သောကြောင့် များစွာ ချစ်ခင်
 တော်မူရှာသည်။ မယ်သဲသည် ရသမျှနှင့် ရောင်ရဲတင်းတိမ်သည့် အပြင်
 လင်သယ်အပေါ်၌ သဘောထားကြီးခြင်း၊ အခါခပ်သိမ်း လင်နှင့်မဆန့်
 ကျင်ခြင်း၊ ဆင်းရဲအတူ ချမ်းသာအမျှ နေတတ်ခြင်း၊ လိမ္မာစွာ ပြောဆို
 တတ်ခြင်း၊ မောင်တော် အပေါ်၌ အမြဲစေတနာထားခြင်း၊ မည်သည့်ကိစ္စ
 ၌မဆို မောင်တော်၏ အလိုဆန္ဒ အတိုင်းသာ ဖြစ်စေခြင်းတို့ကြောင့်
 မင်းတုန်းမင်းသားသည် အလိမ္မာတုံးကလေးမယ်သဲအပေါ် များစွာမြတ်နိုး
 လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄ ခုတွင် အမရပူရ၌ အရေးတော်ပုံတခုဖြစ်သည်။
 ပုဂံမင်းလက်ထက်တော်အခါ မိဖုရားမိကျော် ခားပြုလူဆိုးများ တိုက်ခိုက်လု
 ယူသည့် ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ မင်းတုန်းနှင့် ကနောင်မင်းသား ညီအစ်ကို
 တို့အား မလိုသူ မူးမတ်များက ထိုမင်းသား ညီနောင်တို့သည် မင်္ဂလာအိမ်
 တော်တွင်း၌ လူဆိုးလူမိုက်များမွေး၍ ခားပြုတိုက်ခိုင်းစေသည်ဟူ၍ ဘုရင်
 မင်းမြတ် ရွှေနားတော် ပေါက်ကြားအောင် ချောပစ်လျှောက်ထားကြ
 သည်။ ညီတော်ကနောင်မင်းလည်း နေ့စဉ်တော် မင်းတုန်းအား အသက်ကို
 ရန်ရှာမည့် အမှုဖြစ်၍ ရွှေဘိုသို့ ကြွချီရန် တိုက်တွန်းသည်။ ထိုရာဇ်
 ၁၂၁၄ ခု ပြာသိုလဆန်း ၈ ရက်နေ့တွင် နေပြည်တော်မှ တွက်တော်မူ၏။
 ရွှေမြို့တော်ရှေ့မျက်နှာ မြောက်စွန်းတံခါး ၁၀ ထွက်တော်မူရာ တံခါးမိုလ်
 ဖိုးခေါင်က တံခါးဖွင့်မပေးသဖြင့် ကနောင်မင်းသားက ဖိုးခေါင်ကို
 ပါတော်မူရာ အိမ်တော်ပါ လူများနှင့် ရုန်းရင်းဆဲခတ် ဖြစ်သွားသည်။

ထိုအချိန်အခါတွင် မယ်သဲသည် ကြီးလေးသော အထုပ်ကြီးတခုကို
 ခေါင်းပေါ်၌ရှုက်၍ မင်းတုန်းမင်း၏ နောက်တော်ပါးကကပ်၍ လိုက်ပါ
 လာသည်။ မင်္ဂလာအိမ်တော်သားများက မိမိတို့သခင်မ အထုပ်ရှုက်လာ
 သည်ကိုမြင်၍ ကူညီသယ်ပေးခွင့်ပြုရန် ခွင့်တောင်းသော်လည်း မယ်သဲသည်
 အထုပ်နှင့်မကွာ ထမ်းပါလျက်သာလိုက်မည်။ ဤအထုပ်နှင့်သာ လူလုပ်ရ
 မည် မောင်မင်းတို့ဟူ၍ ပြောဆိုမိန့်ကြားပြီး မမောမပန်း အထုပ်ထမ်း၍
 သာ လိုက်ပါလာသည်။ ဤသို့လျှင် မင်းတုန်းမင်းသား၏ အရေးတော်ပုံ၌

မင်းသားနှင့်အတူ အေးအတူ ပူအမျှ မကြောင့်ကြ မစိုးရိမ် ထက်ကြပ်မကွာ လိုက်ပါတော်မူသည်။

ရန်အပေါင်းတို့ကို အောင်မြင်ပြီးနောက် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး သည် ရတနာသီခ ကုန်းဘောင်ရွှေမြို့တော်၌ ယာယီနန်း စံမြန်းတော်မူနေ စဉ် ချစ်လှစွာသော မယ်သဲအား အပါးသို့ခေါ်၍ အရေးတကြီး တိုင်ပင် တော်မူသည်။

ဤအရေးမှာ မယ်သဲ၏ အရေးပင်တည်းဟု ဆိုကလည်း ဆိုနိုင်ပေရာ သည်။ မင်းတုန်းမင်း တရားကြီးသည် မကြာမီ အမရပူရ ရွှေမြို့တော်သို့ ပြန်လည်ကြွမြန်းတော်မူ၍ ရွှေနန်းစည်းစိမ်ကို သိမ်းရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအ ခါ မိဖုရားခေါင်ကြီးနှင့်တကွ မိုလ်ပုံအလယ်ကွင် စံပယ်၍ ရုဇာဘိသေကကို ခံယူတော် မူရပေလိမ့်မည်။ ထိုအတွက် မိဖုရားခေါင်ကြီး ဖြစ်လာရမည် သ ကို ရွေးချယ်ရပေမည်။ မိဖုရားခေါင်ကြီးအဖြစ် မည်သူကို ရွေးချယ်ရမည်ဆို သော အရာသည် လွန်စွာအရေးကြီးသည့် အရာပင်ဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည် တပြည်မှာ မည်သူသည် ဘုရင်ဖြစ်လာသည်ဆိုလျှင် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ နိုင်ငံ များက နားစိုက်၍ ထောင်နေကြကုန်သည်။

ပုဂံမင်းကို ထီးနန်းမှချ၍ မင်းတုန်းမင်းသည် ဘုရင်ဖြစ်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက် နိုင်ငံခြား သူလျှိုတို့က သူတို့ဆိုင်ရာ နိုင်ငံများသို့ အစီရင်ခံကြ ပြီးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်တခု ဖြစ်လာလျှင်လည်း အပြည်ပြည်နိုင်ငံများနှင့် ရင်းနှီးစွာ ဆက်ဆံနိုင်ရမည်ပင်ဖြစ်သည်။ မင်းတုန်းမင်းကြီး နန်းတက်လျှင် မိဖုရားကမည်သူ၊ အိမ်ရှေ့မင်းက မည်သူသည်ဖြင့် နိုင်ငံခြား တိုင်းပြည် များမှာ ပိုမိုဂုဏ်ရိုက်သွားတတ်သည်။ မိဖုရားတွင်လည်း သာမညမိဖုရား မဟုတ်ဘဲ ထူးကဲမြင့်မြတ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်စားထဲမှ မိဖုရားဖြစ်လာလျှင် အကဲ ကြည့်နေသော နိုင်ငံခြားသားတို့၏ စိတ်ထဲ၌ ကျေနပ်သည်။ အကဲတက် သည်။ မိဖုရားသည် ရှေ့လင်ပန်းနှင့် အချင်းဆေးသော နန်းသွေးသမီးတော် တဖါးပါး ဖြစ်မည်ဆိုပါက တိုင် ပြည်၏ ဂုဏ်တက်သည်။ မိဖုရားကမည် သူ၊ အိမ်ရှေ့မင်းကမည်သူ၊ အိမ်ရှေ့မင်းဆိုသူသည် မည်သည်လက်ရုံးရည် နှလုံးရည်ရှိသည်၊ လုံ့လရှိသည်၊ ဝီရိယရှိသည်၊ နိုင်ငံခြားနှင့် ဆက်ဆံနိုင် စွမ်း ရှိသည်ဆိုလျှင် အပြည်ပြည်က လေးစားမည်။ မျိုးတော်၊ မတ်တော် ဆွေတော် မျိုးတော်လောက ကလည်း ကျေနပ်သည်။ နှစ်သက်ရှိသေ ကြမည်။

မင်းတုန်းမင်းသည် ဘကြီးတော်ဘုရား လက်ထက်တော်က အဖြစ် အပျက်ကို သတိရလျက် ရှိသည်။ မင်းစိုး မင်းမျိုး မဟုတ်သော သာမည

ပုဂ္ဂိုလ် မယ်နုအား မိဖုရားမြောက်ခဲ့သောကြောင့် ဆွေတော် မျိုးတော်
 လောကက မကျေနပ်ကြချေ။ ဆွေတော်မျိုးတော်များက မင်းမျိုးမဟုတ်
 သော မိမိတို့အောက်နိမ့်ကျသူကို ဒူးတုပ်၍ ရှိခိုးနေကြသည်ကို မကျေနပ်နိုင်ပေ။
 ထို့ကြောင့် နန်းတော်တခုလုံးတွင် မယ်နုကို အကြောင်းပြု၍
 တဦးနှင့်တဦး စိတ်ဝမ်းကွဲပြားလာကြသည်။ ဤကိစ္စကို အကဲခတ်နေသော
 နိုင်ငံခြားသားများက ဝမ်းသာကြသည်။ ဆွေတော် မျိုးတော်များစိတ်ဝမ်း
 ကွဲလာကြသည့်အခါ အင်္ဂလိပ်ကလည်း အောက်မြန်မာပြည်သို့ သိမ်းယူဘို့
 မျက်စောင်းထိုး လာတော့သည်။ အင်္ဂလိပ်သည် ခြေကုပ်ရဘို့ အချက်
 သေချာသွားသည်။

ထို့ကြောင့် နန်းမတော် မိဖုရားကြီး ရွေးကောက် တင်မြောက်ဘို့
 အရေး ကို မင်းတုန်းမင်းသည် လွန်စွာ အရေးထား၍ စဉ်းစားတော်မူသည်။
 အိမ်ရှေ့မင်းသားအဖြစ် ကနောင်ကို ရွေးရမည်မှာ ကနောင်၏ လုပ်ရည်
 ကြံရည်ကို နန်းတော်လောက တခုလုံးနှင့်တကွ နိုင်ငံခြားက အကဲခတ်ပြီး
 ဖြစ်၍ ကျေနပ်နေကြသည်။ သာသနာပိုင်အဖြစ် တင်မြောက်မည့်ဆရာတော်
 ဦးညေယျမှားလည်း ရဟန်းလောကက ကျေနပ်နေပြီ ဖြစ်သည်။ တောင်
 နန်းမတော်အတက်သာ ကျန်တော့သည်။ မယ်သဲကိုလည်း အသက်ပေး
 ချစ်သည် မှန်ပါ၏။ မယ်သဲနှင့် ဤအရေးသည် ထိုက်တန်ပါလေမည်လော၊
 ဤသို့သော အကြောင်းကို ဖွင့်ဟ၍ တိုင်ပင်လိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက်၊
 မယ်သဲက

“မောင်တော်ကို ဘုရားကျွန်မ အသက်ပေးချစ်သူပါဘုရား။ မောင်
 တော် သဘောတော်ကျ ကျေးကျေနပ်နပ် ပြုတော်မူပါ။ ဘုရားနွဲ့လေးကို
 ငဲ့ကွက်ထောက်ထားတော်မူပါနှင့်။ မောင်တော် ဂုဏ်ရှိဘို့ နိုင်ငံတော်ကို
 ထူပြည့်မင်းတို့က လေးစားဘို့ကိုသာ ပဓာနထားပြီး မောင်တော် စီမံတော်
 မူပါ။ နှမတော်မှာ ဆင်းရဲသူမဖြစ်ပါ၍ နန်းမတော်နှင့်လည်း မထိုက်တန်
 ပါ။ မောင်တော်ထားရာ၌ပင် ကျေးကျေနပ်နပ် နှစ်သက်အားရ နေမိမည်
 ဘုရား” ဟူ၍ လျှောက်ထားတော်မူသည်။ မင်းတုန်းမင်း၏ ရွှေမျက်နှာတော်
 မှာ ရှင်ပြုံးတော်မူလာသည်။ အချစ်ဦးကလေး မယ်သဲ၏ လက်တော်ကို
 ဆွဲပြီး မယ်သဲ၏မျက်နှာကို သေချာစွာ ရှုစားတော်မူသည်။ မယ်သဲသည်
 လိမ္မာရှုတော်မူသည်။ မောင်တော်နှင့် မည်သည့် အခါ ဆန့်ကျင်ဘက်
 မပြု၊ ငါသာလျှင် ငယ်ချစ် ငယ်မယားဖြစ်သည်။ ငါသာလျှင် မိဖုရားကြီး
 ဖြစ်ထိုက်သည်ဟု အကွန်မတက်။ မောင်တော် ကျေနပ်သလို စီမံဘို့ကိုသာ

မူတော် မူရှာသည်။ မယ်သဲ တောင်းသော ဆုမှာ တခု တည်းသာ ဖြစ်သည်။

“ဘုရားကျွန်မ လှူတန်းလိုတဲ့အခါမှာသာ လွယ်လွယ်ကူကူ ဖြစ်ပါရ စေဘုရား” ဟု လျှောက်ထား၏။

ထိုညတွင် မယ်သဲသည် အဆောင်တော် တွင်းသို့ ပြန်လာသည်။ မည်သူ့ အားပျ နှုတ်ခွန်းတော် မဟာချေ။ မကြာမီပင် မောင်တော်သည် မင်းသမီး တဦးဦးကို နန်းမတော်တင်မြောက်တော့မည်။ မည်သူ ဖြစ်လေ မည် မသိ။ မောင်တော်ကို မေးလည်း မမေးမိ။ စေးလဲ မမေးချင်။ မောင် တော်၏ သဘောအတိုင်းသာ ကျေကျေ နပ်နပ် ပြုတော်မူပါ ဘုရားဟု ဆိုသာဆိုရသည်။ သူ့အား မောင်တော်သည် အကယ် မြတ်နိုးသည်ပင် မဟုတ်ပါလော။

ရှေးအခါ ညောင်ကန်မှာ ရှိစဉ်အခါက မောင်တော် လာချိန်ဝယ် နဒီသောင်ကန်ပင်က ရပ်၍ မျှော်နေမိပုံကို သူတေးမိသည်။ မောင်တော် သည် မြင်းဖြူကြီးပေါ်ကဆင်း၍ မယ်သဲထံ အပြေးကလေး လာသည်။ မကြာမီ မယ်သဲသည် မောင်တော်၏ ရင်ခွင်ထဲ ရောက်သွားသည်။ မောင် တော်သည်သာလျှင် သူ၏ပန်တော်ဦးကလေး ဖြစ်သည်။ ဤပန်တော်ပန်း ကလေးသည် မည်သူ ခေါင်းထက်သို့ ယာယီ ရှေ့လေတော့မည်နည်း။ မယ်သဲ၏မျက်နှာတွင် တွေးရင်းပင် မျက်ရည်များ စို့လာသည်။ မယ်သဲ သည် သလွန်တော်၌ လဲလျောင်းရင်း သူ့ဘဝ၏ အကြောင်းဖန်လာပုံကို သူမကျေနပ်သလိုလို ရှိလာပြန်သည်။ မောင်တော်ဘုရားကို သူချစ်သည်။ မောင်တော်ဘုရား စိတ်ချမ်းသာလျှင် သူစိတ်ချမ်းသာ နိုင်လိမ့်မည်ဟုလည်း သူထင်သည်။ မောင်တော်ကို သူချစ်သည်ဟူသော အသိတခုတည်းကိုသာ သူသိသည်။ သူပန်နေသည့် အမြဲလည်း ပန်နေချင်သည် ပန်ကလေးသည် ယခု ဦးခေါင်းပြောင်းတော့မည်လား။ သူနှင့် မထိုက်တန်သမို့ လော။ သူ တွေးတောရင်း မျက်ရည်ကျလာသောကြောင့် မျက်ရည်ကို သုတ်ပြီးနောက် သလွန်ပေါ်မှ ထထိုင်လိုက်သည်။ သူ့လက်ထဲသို့ ပုရပိုက်တခုကို ဆွဲယူလာ မိသည်။ ထိုနောက် ပုရပိုက်ကိုခင်းပြီး အောက်ပါ တေးထပ်ကို သူရေးမိ ရှာပါသည်။

“ဆံညွှာမှာ ပန်ကာတင်၊ နန်းပင်မြင့်သံဇင်၊ ဘယ်သူများ ကေရှင်ဝယ်၊ ပန်ဆင်မည် သိဘဲ၊ မထိုက်သူပန်ဆင်ပါလျှင်၊ သဲရွှေတွင် ဆွေးညို့ညို့စွဲ။ ။ လက်ယာကြော့ ခေါင်တင်၊ ဆင်တန်လျှင် ဆင်ပဲ၊ ဘယ်ဆံမှာ မြပါလိမ့်၊ တဲသော်မှ မခိုင်၊ ပန်တော်ဝင် သင်ခက်ကယ်က၊ သူ့လက်သို့ နွဲလျက်သာယိုင်။ ။

ဆင်ရက်နှင့် မယ်မခိုင်သည်။ ဆိုင်ရာမှာ ဆိုင်သားပဲ။ သူတပါးလက်၌ဝယ်၊ နှမ်းရ
တော့မယ်။ သခင်ပန်းစိန်အထည်ကို၊ သိမ်ဝယ်မည် စိုးပါတီလေး။

(ဤကဗျာကို တေးထပ်ပေါင်းချုပ်တွင် တောင်နန်းမတော်ရေးသည်
ဟုသာ အမှတ်အသား ရှိခဲ့သည်။)

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄ ခုနှစ်၊ တန်ခူးလပြည့်ကျော် သုံးရက်နေ့တွင် မင်း
တုန်း မင်းတရားကြီးသည် ရတနာသိမ် ကုန်းဘောင် စံနန်းတော်၌ပင်လျှင်
ခမည်းတော် အမရပူရဗုဒ္ဓိယမြို့တော် နန်းတော်မင်း၏ သမီးတော်၊ ပုဂံမင်း၏
နမတော် မင်းသမီးကို သီရိပဝရတိ လောကရတနာ မင်္ဂလာဒေဝီ ဘွဲ့နှင့်
စောင်နန်းတင်တော်မူသည်။ မင်္ဂလာဒေဝီတော်ပါ ငယ်ချစ်မိဖုရား မယ်သဲ
ကိုလည်း သီရိဟောရတနာ မင်္ဂလာဒေဝီဘွဲ့တော်နှင့် မြောက်နန်းတင်တော်
မူသည်။

ပုဂံမင်း၏ နမတော်၊ ဘကြီးတော်နှင့် နန်းမတော် မယ်နုတို့၏ သမီး
တော်၊ နောင်ဆင်ဖြူမရှင်ဖြစ်လာမည့် မင်းသမီးကို သီရိတိလောကမဟာ
ဒေဝီဘွဲ့တော်နှင့် အလယ်နန်း တင်တော်မူသည်။ ခမည်းတော် မင်းတရား
ကြီး၏ မြောက်ဆောင် ကံနောင် မြို့စား မိဖုရားတွင်မြင်သော သမီးတော်
ပင်းတလဲမြို့စား မင်းသမီးကို သီရိရတနာသုန္ဒရီဒေဝီဘွဲ့နှင့် အနောက်နန်း
တင်တော်မူသည်။

နောက် ဆင်ဖြူမရှင်ဖြစ်လာမည့် အလယ်နန်းမတော် မိဖုရားသည်
မယ်သဲအား မြောက်နန်းတင်သည်ကို ကျေနပ်ဟန်မတူပေ။ အဘယ်ကြောင့်
ဟူမူ မြောက်နန်းဟူသည် အဆင့်အတန်းအားဖြင့်ဆိုလျှင် အလယ်နန်းထက်
မြင့်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ယခုအခါ ဆင်းရဲသမဖြစ်သူ မယ်သဲက မြောက်
နန်း မိဖုရား ဖြစ်သဖြင့် မင်းတုန်းမင်းက အရေးပေး၍ တင်မြောက်ထား
သည်ဟုပင် ယူဆရာ ဖြစ်ပေသည်။

မယ်သဲသည် မြောက်နန်းမိဖုရားကြီးဖြစ်လာပြီးသည့်နောက် မိမိ
ဇာတိရပ်မြေ ညောင်ကန်ရွာရှိ သီရိနန္ဒာကန်တော်နှင့် ဇေယျနန္ဒာကန်
တော် ၂ခုကို သက္ကရာဇ် ၁၂၁၆ ခုနှစ်တွင် အသစ်ထပ်မံပြင်ဆင်မှုမီးမံတော်
မူသည်။ ဤသို့ ကန်တော်ပြင်ဆင်လှူတန်းသည့် မော်ကွန်းကို မင်းထင်
စည်သူက မော်ကွန်းသံပိုင်းရေးသားသည်။ ၎င်းစာကို 'ညောင်ကန် သာ
သနာဝင်' စာအုပ်တွင်တွေ့နိုင်ပါသည်။ ၎င်းရွာရှိ ရတနာမဉ္ဇူ ကျောင်း
တိုက်အတွင်း ကွန်း၃ ဆင့် စမြင့်ခံ ကျောင်းကြီး၊ ပိဋကတ်တော်ကြီးများ
ကိုလည်း ဆောက်လုပ်လှူတန်းတော်မူသည်။ ရွှေမြို့တော် မြောက်ပြင်
စန္ဒလေးတောင်ခြေ၊ မဏ္ဍလာရာမတိုက်၊ ကျောင်းရံ ၂၀နှင့် တကွလေးထပ်

စမြင်ခံ ကျောင်းတော်ကြီးတဆောင် ဆောက်လုပ်လှူတန်း၍ ညောင်ကန်
ရွာရှိ မိမိ၏ ငယ်ဆရာတော် မေဓာသီရိကဓိဇပရမ မဟာဓမ္မရာဇာဝိ
ရာဇဂုရု တံဆိပ်တော်ရ ပြည်ဆရာတော် ဦးကျီးညိုအား တင်လှူတော်
မူသည်။

ညောင်ကန်ရွာရှိ သီဝိနန္ဒာကန်တော်ဘွဲ့ ပတ်ပျိုးကိုလည်း မိဖုရား
ဘဝနှင့်ပင် ကိုယ်တိုင်ရေးခဲ့သည်။

“မြရည်နန္ဒာ၊ ကန်သာရေခင်း ကြည့်သုန်သုန်၊ ကြာမျိုးငါမည်၊ စိစိလဲ
စရွှေဝတ်မှုန်၊ ပျံမွှေးငယ်တည့်လှိုင်ထုံ၊ ဝတ်မှုန်ချပ်လွှာ၊ သိင်္ဂါရောင်ရှူး၊ တမရာ
တောင်စားချွယ် သုံးပါလို့လေး။ ငှက်မောင်မယ်၊ ပျော်ဘွယ်သာတင့်ဆုံးသာ
ပလေး၊ သောက်ချွယ်သုံးပါလို့၊ ပတ်ကုန်းငယ်သာလွန်၊ ပန်းစုံစုံလှိုင်လန်း၊
ကြိုင်ဖျန်းကြမေသဝန် မြရောင်ဝန်းကန်မွန်သာစွဦးလို့လေး။ နတ်မျိုးဖန်၊ ပန်းမာလ်
ဝေဆာဖူးလို့လေး။ စံမလွန်ထွေတူ။ နန္ဒဝန်ဗွေဦး ဘုငယ်မှာ၊ ကန်ရဂုမွန်
မကြိုကောင်းပေပါ၊ ခွေပျောင်းညွှတ် ပြိဘွယ်”

မင်းတုန်းမင်းသည် ပုဂံမင်းနုမတော် စကြာဒေဝီ မိဖုရားကြီးအား
နန်းမတော်တင်သည့်တိုင်အောင် ငယ်ချစ် မယ်သဲအပေ၂၅ အချစ်မလျော့
ဘဲ သနားချစ်ချစ်ရှာသည်။ ပုဂံမင်းနုမတော်ကို တောင်နန်းတင်သည့်
တိုင်အောင်လည်း မယ်သဲသည် တလုံးတဂါဒမျှ ဆန့်ကျင်၍မပြော။
သဘောတော်ပြည့်ရှာပါပေသည်။ မည်သူကအပြစ်ရှာရှာ၊ မင်းတရားကြီး
အား မည်သူကပင် ကုန်းချောချော မင်းတရားကြီးက မည်သည့်အခါမျှ
အပြစ်တော်မယူရှာပေ။ ရှေးကထက်ပင် ပိုမိုမြတ်လေးတော် မူပါသည်။
သို့သော် မယ်သဲမှသားသမီး မထွန်းကားခဲ့ပေ။ ထို့အတူပင်လျှင် တောင်
နန်းမတော်မယ်မှာလည်း သားသမီးမထွန်းကားခဲ့။ တနေ့သော် မိဖုရား
ကြီး မယ်သဲနှင့် သလွန်တော်ပေ၂၅တွင် ချစ်ကြည်စွာ စံနုတော်မူခိုက်
မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးက

“မယ်သဲမှာလဲ သားရတနာမထွန်းကား၊ နန်းမတော်မှာလဲ သား
ရတနာ မထွန်းကား၊ ခုအခါမျှ မယ်သဲမှာသာသားယောကျ်ား တဦးဦး
ထွန်းကားလာခဲ့ရင် နန်းလောင်းရာထားမြောက်စားတော်မူနိုင်ဦး” ဟူ၍
မိန့်တော်မူဘူးသည်။

ထိုအခါ မယ်သဲမှာ သက်တော်၅၀ ကျော်နေချေပြီ။ ထိုသို့မိန့်တော်
မူပြီးနောက် မင်းတရားကြီးသည် ကြေကွဲတော်မူသည့် မျက်နှာနှင့်အတန်
ပေ ဆိတ်ငြိမ်စွာ စံတော်မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၃ ခုနှစ်တွင် မြောက်နန်းမိဖုရား မယ်သဲ၏
သက်တော်မှာ ၅၇ နှစ်တွင်းသို့ ချင်းနင်းဝင်ရောက်လာလေပြီ။ ထိုအခါ

မယ်သဲ၏မျက်နှာတော်မှာ ငယ်စဉ်ကကဲ့သို့ မဟုတ်တော့ဘဲ ဇရာထောင်း
 လာသည့် အလျောက် မွဲနီ မွဲခြောက်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းနေချေပြီ။ အသက်
 အရွယ်အလျောက် တခါတရံ အမေကြီးမေတတ်သလို ဖြစ်လာသည်။
 ဆံပင်များမှာလည်း ယမမင်းတံခွန်စိုက်ချေပြီ။ ဤကဲ့သို့ ဇရာထောင်း
 လာသည့်တိုင်အောင် ငယ်ချစ် အိမ်တော်ပါ မိဖုရား မယ်သဲ အပေါ်
 မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် အချစ်ခင်လျှာဘဲ တိုး၍သာ သနားချစ်ခင်
 လာလေသည်။ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် မယ်သဲအပေါ်မည်မျှမြတ်နိုး
 ကြောင်းကို ၎င်းကိုယ်တိုင် လျှို့ဝှက်စွာ ရေးသားစပ်ဖွဲ့ထားသောစာထပ်
 ကို အောက်ပါအတိုင်း မှတ်သားရပေသည်။

မြောက်နန်း မိဖုရားစားထပ်

“ရှေ့မေတ္တာ ပိုမိုလှချေဇံ၊ ဗန္ဓရပုံလို။ မြင်တိုင်းပ ရသာချိုတယ်၊ အမယ်
 ဒိုသည့်လား၊ ပါးရေကြို့ ဆံတော်ကေမှာ မြဲလလေတို၍သနား၊ ခါးထော်က
 ခွေခွေကြင်မှာရွှေထပ်ပွား။ ဗွဲနက် နီပုံများနှင့်၊ ချစ်အားကထပ်မံ၊ သူငယ်ပြန်
 အရွယ်ရောက်၊ ဘယ်ကလောက် ဆွေးထောက်မမှန်၊ မိုးဣန္ဒာန်နှင့်ငယ်၊ လိုက်
 ဧစရန် စကြာမျိုးနှင့် ရှိခိုးလို အမယ်ဒို၊ လွဲချင်လိုပို၊ ကြင်ဦးမို့စေတနာပိုတယ်၊
 စလှလို မြပါငဲ့လေး”

(ဤစားထပ်ကို ရွှေပြည်ဆရာ ဦးဘတင်ထံမှ ရပါသည်)

စင်စစ်မှာ မင်းတုန်းမင်းကြီး ကိုယ်တော်တိုင်ကပင် စာဆိုတော်ကြီး
 ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤသို့ လျှို့ဝှက်စွာ ရေးထားသော စာများသည်
 အဘယ်ကဲ့သို့လျှင် အပြင်ဘက်သို့ ပေါက်ကြားလာကြသနည်းဟု တွေ
 တောတွယ်ပင် ဖြစ်သည်။ ရေးသူက မည်သို့ပင် လျှို့ဝှက်ထားခဲ့ပါသော်
 လည်း ရေးသူမှတစ်ဆင့်ပင်လျှင် အပြင်သို့ ရောက်လာတတ်ပေသည်။ ဤ
 စားထပ် အပြင် မင်းတုန်း မင်းတရားကြီး ကိုယ်တော်တိုင် အလယ်နန်းမ
 တော် ဆင်ဖြူရှင်မိဖုရားအပေါ် မကျေမနပ်ဖြစ်ဟန်တူ၍ ရေးသားခဲ့သော
 စာထပ်ဘုတ်ကိုလည်း ဖော်ပြလိုပါသည်။ မည်သို့မျှ သဘောထား၍
 ထုတ်ဖော်ပြသခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဘုရင်မင်းတရားကြီး၏ ကဗျာဉာဏ်ရည်ကို
 ချီးကျူးအမွမ်းတင်လို၍ တွတ်ဖော်ပြသခြင်းကို ခွင့်လွှတ်စေချင်ပါသည်။

ဆင်ဖြူရှင် မိဖုရားကြီးသည် စိတ်အလွန်ဆတ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။
 တနာရီ ချိန်လောက်တွင် စိတ်ကောက်ခြင်းမှာ မရေမဘက်နိုင်အောင်ပင်
 ရှိတတ်ပါသည်။ အမျက်မှာန်လည်း အလွန်ကြီးလှပါသည်။ မဖြစ်စလောက်

ကိစ္စကလေးကိုပင်လည်း တခါတရံ ငွိုကာခဲ့၍ အရေးယူတတ်သည်။ သူတပါးစိတ်မချမ်းသာအောင်လည်း ပြုတတ်သည်။ သူ၏ ရွှေစိတ်တော် ကြည်လင်အောင် မိုးပေါ်မှသိကြားမင်းပင် ဆင်း၍ပြုပြင်ပေးသော်လည်း မရနိုင်ပါကြောင်းနှင့် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး ကိုယ်တော်တိုင်က ရေးသား ထားခဲ့သော တေးထပ်က ထောက်ခံနေပါသည်။

အလယ်နန်းမတော်ဘွဲ့ တေးထပ်

“ရာပြည်ပြည် ရှိပန်သ၊ တိုင်းပူရ ဥဒေသျှာင်၊ ညာနန်းမ အခေါင် သက် အရောင်မပြား၊ စန်းငွေလတိမ်စင်လို၊ နှိုင်းမြင် ထီးဖြူအောက်ဖွား။ တော်လေးဝ နတ်မူနီလို မှတ်တူညီမခြား၊ သို့ပါသော် စိတ်ထားက၊ မျက်အားတော်လွန်ကြွယ်။ တနာဖီအချိန်လောက်၊ အကောက်ကများလှပါတယ်။ မဖြစ်သင့် မှုငယ်ကို၊ ငွိုကာကျယ်ဥာဏ်ချဲ့လို့၊ ပုဂ္ဂာဖွဲ့မကြည်လင် ညှိုးမန်ဖွဲ့ဝင်။ ရွှေစိတ်တော် ကြည်လင်အောင်၊ သိကြားပင် လာစမ်းတော့လှေး”

(ဤတေးထပ်ကို ရွှေပြည်ဆရာ ဦးဘတင်ထံမှ ရပါ၏)

ဤကဲ့သို့ အလယ်နန်းမတော် မိဖုရားကြီးအပေါ် စိတ်မကျေနပ် စေလေ မင်းတုန်းမင်းသည် မိဖုရားမယ်သဲ၏ နှစ်သိမ့်မှုကို ခံယူလေဖြစ် တော့သည်။ သဘောထားကြီးလှသော မယ်သဲကလည်း တခါတရံ ညှိုးငယ်စွာခံမြန် လျက် အလယ်နန်းဆောင်လမ်းမပြန်လာသော မင်းတရား ကြီးအား ခရီးဦးကြို၍ စိတ်ချမ်းသာလေအောင် ပြုစုတော်မူပါသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၄ခုနှစ်တွင်၊ မြောက်နန်းမိဖုရား၏ သက်တော်မှာ ၅၈ နှစ်တွင်းသို့ ရောက်နေချေပြီ။ ထိုနှစ်ကဆုန်လဆန်း ၁ ရက်နေ့တွင် မိုးကြိုးသည်းတန်စွာရွာ၍ မိုးကြိုးပစ်ချရာတွင် နန်းတော်မြောက် နတ်စု လက်ဝဲတန်းတွင် မိုးကြိုးထိ၍ သားအဖ ၃ ယောက်သေသည်။ နန်းတော် တောင်ဘက် ဒဝယ်တန်းတွင်လည်း လက်စွဲတော်တယောက် သေသည်။ မိုးကြိုးဒဏ်ဖြင့် မရှုမလှ အသက်ပျောက်ရတော့ သားအဖ ၃ယောက်၏ အလောင်းကို မြောက်နန်းမိဖုရားအမှတ်မထင် မြင်လိုက်သဖြင့် သွေးဆန် တော်မူပြီး အဖျားတော်ခသည်။ မိဖုရားကြီး မယ်သဲသည် ထိုဝေဒနာမှ မထနိုင်ရှာဘဲ ၎င်းနှစ် ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန် အနိစ္စရောက်သည်။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် လွန်စွာကြေကွဲဝမ်းနဲတော်မူပြီး မိဖုရား သိရှိမဟာ ရတနာ မဂ်လာဒေဝီ၏ အလောင်းတော်ကို ကောင်းစွာ

သင်္ဂြိုဟ်တော်မူ၍ နန်းမြို့တော် အနောက်မြောက်ထောင်အရပ်တွင် အုတ်
နန်းပြဿဒိနှင့် ထားတော်မူသတည်း။

(မြောက်နန်း မိဖုရားကြီးတဦး၏ ငယ်သည်ကို မယ်သဲ ဟူ၍ ရင့်သီး
စွာ ထုတ်ဖော်ရေးသားရခြင်းမှာ အဂါရဝဖြစ်သလို ရှိပါသည်။ သို့သော်
ဤအမည်ဖြင့်သာလျှင် စာဆိုတော် ခင်သဲ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ဖော်လင့်နိုင်
စေလိမ့်မည်ဟု ထင်မှတ်ပါသဖြင့် ဤ အမည်ကို အသုံးပြုလိုက် ရခြင်းကို
ခွင့်လွှတ်စေချင်ပါသည်။)

မင်းတုန်းဘုရင်၏ ကဗျာသုံးပုဒ်

နန်းတော် အိမ်တော် များတွင် နေ့စဉ်နှင့် အမျှ ဖြစ်ပျက် နေကြသော အကြောင်းအရာကလေးများ ရှိကြပါသည်။ ထိုအသေးအဖွဲ့ အကြောင်း ကိစ္စကလေးများပင် တခါတရံ ဖုံး၍မနိုင်၊ အုပ်၍ မရနိုင်လောက်အောင် ကြီးကျယ်လာကြပြီး အပြင်သို့ ပေါက်ရောက် လာကြသည်လည်း ရှိပါသည်။ ရွှေ့နန်းတော်အတွင်း ကိစ္စကြီးငယ် အဖြစ်အပျက်ကလေးများကို နန်းတွင်း၌ အလုပ်အမှုရှိကြသူများ အတော်အတန်သိရှိသော်လည်း ဘုရင် ကိုကြောက်၍၎င်း၊ ဂုဏ်သိက္ခာကို ငဲ့ညှာ၍တော်၎င်း၊ ဖုံးဖိထားတတ်ကြ သဖြင့် တချို့ အသေးအဖွဲ့ ကိစ္စကလေးများမှာလည်း တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ် သွားကြသည်ကများသည်။ ရာဇဝင်ဆရာတို့ကလည်း ရာဇဝင်အရ အရေး ပါသော အကြောင်းကိစ္စများကိုသာ ရေးမှတ်စုဆောင်း၍ ရာဇဝင်ပြုတတ် ကြလေရာ ရွှေ့နန်းတွင်းအဖြစ်အပျက် အသေးအဖွဲ့ ကိစ္စကလေးများမှာ ရာဇဝင်တွင် ပါမလာဘဲ နေပူရှိန်တွင် နှင်းမြူပျောက်သကဲ့သို့ ပျောက်ကွယ် သွားကြသည်သာ ဖြစ်သည်။

ရွှေ့နန်းတော်အတွင်း အနောက်ဆောင်တွင် မိပုရား အချင်းချင်း မသင်မြတ်မှု၊ တဦးကိုတဦး မနာလိုဇန်တို့မျှ၊ တဦးပေါ်တဦး အနိုင်ကျင့် မှု ကလေးများသည်ပင် တခါတရံ ဘုရင်နားသို့ပေါက်လာတတ်လေသည်။ ထိုအခါ ဘုရင်မင်းမြတ် ကိုယ်တော်တိုင်ကပင် သင့်မြတ်အောင် ဖြန်ဖြေပေး ရခြင်း၊ အဆောင်အယောင်များကို မျှတညီညွတ်အောင် ချီးမြှင့်ရခြင်းတို့ ကို ပြုရသည်။ ပုဂံခေတ်အခါကပင် နန်းတော် အနောက်ဆောင်တို့၌ မိပုရား

အချင်းချင်း မသင့်မြတ်မှုမျိုး ရှိတတ်သဖြင့် သိသိသူသမီး၏ ကျောက်စာ တွင် သိသိသူသမီးသည် “မိဖုရားအချင်းချင်းတို့ အမျက်အဒေါ် တစိုးတစ် မရှိ စေသော်၊ ချစ်သောမျက်စိဖြင့်သာ တဦးကိုတဦး ရှုကြည့်ကြစေသတည်း” အစရှိသော ဆုတောင်းမျိုးကို ဆုတောင်းသွားကြောင်း မှတ်သားရဘူး လေသည်။

ထိုသို့ ရှေ့နန်းတော် အနောက်ဆောင်အတွင်းတွင် မိဖုရားများသာ နေထိုင်ကြရာ၌ အရှုပ်အရှင်း အမှုကိစ္စ များလွန်းလေရကား ပုဂံမင်းတို့ သည် အနောက်ဆောင်၌ နေ့စဉ်ဖြစ်ပျက်လျက်ရှိသော သတင်းကို ဘုရင့် ရှေ့နားတော်ကြား ပို့ဆောင်ပေးမည့် ‘အထောက်တော်’ကို ခန့်ထားရ သည်။ ထိုအထောက်တော်မှာ မိဖုရားတဦးဦးဖြစ်လျက် ၎င်းကို ‘ပင်ဝှက် သည်’ ဟူ၍ ခေါ်တွင်သည်။ ပင်ဝှက်သည် ဟူသည်များလည်း ယင်းသို့ အနောက်ဆောင်ပိုင်းတွင် မိဖုရား အချင်းချင်း မသင့်မတင့် မညီညွတ် ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားမှုများ ရှိလာပါက ဘုရင့် ရှေ့နားတော်ကြား တင်လျှောက် သင့်သည့် ကိစ္စများကို အချိန်မရွေး အခါမရွေး သွားရောက်တင်လျှောက် နိုင်သူများဖြစ်ကြသည်။ ပင်ဝှက်သည်ဟူသော စကား၏ အဓိပ္ပာယ်အရင်း အမြစ်ကား လျှိုဝှက်သော အမှုကိစ္စကို ဘုရင်ထံ ပန်ကြားရသူဟူ၍ အနက် အဓိပ္ပာယ် ယူဆသင့်သည်ဟု ထင်မြင်ပါသည်။ ပန်မှသည် ပင်သို့ပြောင်း လဲလာခြင်းကား ‘ပန်းရံ’မှ ‘ပင်းယ’ သို့ စကားလုံး ပြောင်းလဲလာသကဲ့သို့ ဖြစ်လိမ့်မည်ဆိုထင်ပါသည်။

ပုဂံမင်း နန်းသုရွှာ အရှေ့မြောက်၊ သမ္ဘူလဘုရား၏ အရှေ့တွင်ရှိ သော သကရစ် ၆၀၅ ခုနှစ်ထိုး၊ ဖိုးကလုန် ကျောက်စာ (စာရင်းအမှတ် ၂၆၆၊ ပုံ ၁၅၀-၁၅၁)တွင်

“အမိသင်တော် မရှက်သည် မသေမိက် မိန့်ခဲ့၏။ ငါ့မိငါ့ဖက လာသော ကျွန်၊ မြေခပင်း၊ ကျေးဇူးတော်ရသော မြေခပင်းသည်ကား၊ ငါ့ပြုသော တူနိုက် သော ဘုရားလျှင် လှူသတည်း။ ပစ္စပတေ့မယား ဒေဝိန္ဒကေသည် ငဝနှင့် ငလျှောင်ကို၊ ငါ့ဖမှလာသော ကျွန်တည်းဟူ၍ ခပ်ညှပ်ထည့်ရကား သခင်မင်း မယား ပင်ဝှက်သည် နားတော်ကြား၏”

ဤအကြောင်းတွင် မောင်းမများအပေါ်တွင် အကြီးအမှူးပြုသော မိဖုရားမရှက်စာ မသေမိရေစက်ချ၍ လှူသွားသည့် ကျွန်ငဝနှင့်ငလျှောင်ကို မရှက်သေပြီးသည့်နောက်တွင် ဤကျွန်များသည် မရှက်၏ကျွန်များမဟုတ်၊ ငါ၏အဖဘက်မှ အမွေရသော ကျွန်များသာဖြစ်သည်။ ဤကျွန်များတယ် မှမသွားစေရန် ထိတ်တုံးခတ်၍ အနောင်အဖွဲ့ ပြုထားကြောင်းကို အနောက်

ဆောင်ရှိ အထောက်တော် ပန်ဂွန်သည်က ဘုရင့်ထံ တင်လျှောက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပုဂံ မင်းများ လက်ထက်တော်အခါက အနောက် ဆောင်တွင် ဖြစ်ပျက်သည့်ကိစ္စရပ်များတွင် ဘုရင့်သိသင့်သိထိုက်အော ကိစ္စ များရှိပါက ဘုရင့်ရွှေနားတော်ကြား တင်လျှောက်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်များ လည်း ရှိကြကြောင်း သိရပေသည်။

မင်းတုန်းဘုရင် လက်ထက်တော် အခါကလည်း ဤကဲ့သို့သော အနောက်ဆောင်ကိစ္စ အရှုပ်အရှင်းများစွာ ရှိခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ မိဖုရား တဦးနှင့်တဦး မသင့်မြတ်၍ ဘုရင်ကိုယ်တိုင် စေ့စပ်ပေးရသည်လည်း ရှိဘူး သည်။ တောင်နန်းစံဒေဝီ မိဖုရားခေါင်ကြီး နန်းမတော်ဘုရား နတ်ရွာစံ ပြီးသည့် နောက်တွင်ပင် နန်းမတော်နေရာကို မရပါကောင်းလားဟု ဆူပူ နေသော အလယ်နန်းမတော်ကို ဆင်ဖြူမ တစ်စီးပေး၍ နှစ်သိမ့်စေရဘူး သည်ဟု ကြားသိရပါသည်။ နန်းမတော်နေရာပင် မရစေကာမူ နန်းမ တော်အရာထက် အောက်မကျသော အဆောင်အယောင် ရာထူးအဆင့် အတန်းကို ပေးခဲ့ရသည်။ တနေ့သောအခါ မင်းခမ်း မင်းနား တခုတွင် အလယ်နန်းမတော် ဘုရား၏ သမီးတော် စုဖုံရားလတ်သည် မည်သည့် တတက်ကို တင်ရမည်မသိ၍ မယ်တော်မိဖုရားထံ အပျိုတော်လွှတ်၍မေး သည်။ အလယ်နန်းမတော် ဆင်ဖြူရှင်မက 'ဘုရင့်သမီးတော်ဖြစ်ပြီး ဒါက လေးမူ မသိဘူးလား' ဟူ၍ အပျိုတော်ကို ငေါက်လွှတ်လိုက်သည်။ အပျို တော်က မိဖုရားကြီး အမိန့်တော် ရှိသည့်အတိုင်းပင် လျှောက်တင်သည်။ ထိုအခါ စုဖုံရားလတ်က (ထိုအခါက မင်းသမီးမျှသာရှိသေးသည်။) ထိုအပျို တော်ကိုပင် မယ်တော် ထံ ပြန်လွှတ်၍ လျှောက်ခိုင်းပြန်သည်။

“မိဖုရားခေါင်ကြီး သမီးမဟုတ်ခဲ့ရလို့ မသိဘူးတဲ့” ဟူ၍ လျှောက် ထားချေရမည်ဟုဆိုသည်။ ဤကား မိဖုရားခေါင်ကြီး မဖြစ်ခဲ့ရသော မယ် တော်ကိုပင် အနိုင်မခံ အရှုံးမပေးဘဲ ပြန်ချေသော စကား ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ သမီးတော်၏ စိတ်ထက်ပိုကို သိသော မယ်တော်က ပြန်ချော့ ရသည်။

မင်းတုန်းဘုရင်သည် မိဖုရားများကို အလိုလိုက်တော်မူသည်နှင့်အမျှ အချို့ မိဖုရားများ အလွန်နွဲ့ဆိုး ဆိုးသည်ဟူ၍ သိရသည်။ ဘုရင်ကြီးသည် မိဖုရားများကို နေရာတကာ ချော့နေရသည်က များသည်။ ဘုရင်ကြီးသည် များစွာ စိတ်သဘောထားကြီးတော်မူသည်။ မိမိအတွက်နှင့် အခြားသူများ စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်သည်ကိုပင် မကြည့်ရက်နိုင်။ တခါက ဘုရင့်ညီတော် အိမ်ရှေ့မင်း ဖြစ်တော်မူသည့် ကနောင်မုင်သည် နောင်တော် အစောင့်တင်

အထင်များ၍ စိတ်ဝမ်းကွဲတော်မူသည့် အလျောက် အခစားမဝင်၊ လွတ်
တော်သို့ပင်မတက်ဘဲ နားကိုက်ကျွန်ပြု၍ မင်္ဂလာ အိမ်တော်၌ပင် စံပယ်
တော်မူသည်ကို ဘုရင်မင်းမြတ် သိတော်မူ၍ ညီတော်၏အိမ်သို့ နန်းမတော်
ဘုရားနှင့်အတူ ကြွတော်မူပြီး ညီတော်၏ အနာကို မေးမြန်းတော်မူသည်။
လက်ဖွဲ့ခမည်း ငွေတသောင်းကိုလည်း ညီတော်အား ပေးခဲ့သည်။

မင်းတုန်းဘုရင်ကြီးသည် အားလပ်သည့် အချိန်များတွင် မှန်နန်း
ဆောင်၏ တောင်ဘက်၌ ကင်လျက်သော ရှေ့ဆောင်တော်တွင် အမြဲစံပယ်
တော်မူ၍ စာဖတ်တော်မူလေ့ရှိသည်။ တခါတရံ ကိုယ်တော်တိုင်လည်း
ကဗျာများကို ဝါသနာပါသည့်အလျောက် ရေးစပ်တော်မူသည်။ ဘုရင်ကြီး
စပ်ဖွဲ့တော်မူသော ကဗျာများသည် ဘုရင်ကိုယ်တိုင် လျှို့ဝှက်စွာ ထိန်း
သိမ်းထားသော ကဗျာများ ဖြစ်သည်။ ဘုရင်၏ ကိုယ်ပိုင် အသုံးပြုသော
စာတိုက်တခုရှိသည်။ ယင်းစာတိုက်တွင် ဘုရင်လတ်ရေးတော်နှင့် ရေးသား
ထားသည့် ပုဂံပိုက်ဖြူများလည်း ရှိသည်။ ဘုရင်ကြီးသည် ကဗျာများကို
လေ့လာ၍ စပ်ဖွဲ့စမ်းကြည့်တတ်သည်။ တခါတရံ ဘုရင်ကြီးစပ်ဖွဲ့သည့်
ကဗျာသည် ဘုရင်ကိုယ်တိုင်ကပင် ထုတ်ဖော် ရွတ်ဆိုပြသဖြင့် အပြင်သို့
ပေါက်ကြားလာတတ်သည်။ ဘုရင်ကြီး၏ ကိုယ်ရေး ကိုယ်တာ ကဗျာများ
အနက် ဘုရင်၏ မိဖုရားကြီးများ၏ အကြောင်းကို ဘုရင်ကိုယ်တိုင် ရေးဖွဲ့
သိမ်းဆည်း ထားသော ကဗျာ ၃ ပုဒ်သည် ဘုရင်ကြီး မရှိသည့်နောက်
သီပေါမင်းကလေးက ဘုရင်ကြီး စံတော်မူရာ (သက်တော် ပျောက်ရာ)
အဆောင်ကိုဖျက်၍ ရွှေကျောင်းတော်ကြီး ဆောက်လုပ်ရာတွင် တွေ့သည်
ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ အချို့ကလည်း ဘုရင်ကြီးရှိစဉ် အခါကတည်းက
ဤကဗျာများ နန်းတော်တွင်းရှိ အချို့မူးမတ်များ သိရှိကူးယူထားကြ
သည်ဟု ဆိုသည်။

မည်ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်စေ၊ နန်းတော်၏ အထွတ်အထိပ် ဖြစ်တော်မူသော
မိဖုရားကြီးများ၏ အမှုအကျင့် အရည်အသွေ တို့ကိုမူကား သာဓည စာဆို
တော်များက စပ်ဖွဲ့ဝံ့ကြလိမ့်မည် မဟုတ်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားသည်။ ထို့ပြင်
ဤကဗျာများတွင် ဖော်ပြထားသော အမှုအကျင့် သိက္ခာမှစ၍ အရည်
အသွေ ပုံစံနန်းလက္ခဏာများမှာလည်း မင်းတုန်းဘုရင် ကိုယ်တိုင်ကလွဲ၍
မည်သူတို့တယောက်မျှ မသိတန်ကောင်းသော အကြောင်း အချက်များ
လည်း ပါဝင်သည်ဖြစ်ရကား ဘုရင်ကိုယ်တော်တိုင် ရေးဖွဲ့လိမ့်မည်ဟူသော
အဆိုသာလျှင် ခိုင်လုံသော အဆိုဖြစ်ရာသည်။

ဘုရင်ကြီး ဖွဲ့ဆိုသောကဗျာ သုံးပုဒ်ဟူသည်မှာ နန်းမတော် မိဖုရား ခေါင်ကြီးဂုဏ် နှ့် ချီးကျူး၍ မိမိသိမြင်သည့်အတိုင်း မိဖုရားကြီး၏ စိတ်နေ သဘောထားတို့ကို ဖော်ထုတ်ထားခြင်း၊ ဆင်ဖြူမရှင် အလယ်နန်းမတော် မိဖုရား၏ စိတ်နေ သဘောထားနှင့် မိမိ၏ ထင်မြင်ချက်ကို ဖွဲ့နွဲ့ထားခြင်း၊ မြောက်နန်းမိဖုရား၏ ဂုဏ်ပုဒ်များနှင့် အမှုအယူများကို ဖွဲ့နွဲ့ထားခြင်းဖြစ်ရာ ဤကဗျာ အဖွဲ့အနွဲ့တို့ကို ကြည့်ပါလျှင်လည်း မင်းတုန်းဘုရင် ကိုယ်တော် တိုင်ကလဲ့၍ မည်သူမျှ ဤသို့ အချက်ကျကျ မဖွဲ့နိုင်စွမ်းပေရာဟု ထင်မြင်မိ ပေသည်။

နန်းမတော်ဘွဲ့ တေးထပ်

“ဘီးပုံတော် ခွေစပတ်ကယ်နှင့်၊ ကြွေတတ်မူရာ။ ရွှေနားကပ် မကူသာ ပေါင်၊ မဟူရာဆင်၍။ သိမ်ရှေ့ကျရော့ ရိုးခြံတယ်၊ ကြော့နည်းပုံ ဆန်းလိုတ်ပါပေ။ ဝတ်လဲတော် ကြိုးအဝါ၊ ခိုးနို့သာမသွေ။ ရိုးရှာသည့် လေ့မို့၊ ပြကတေ့ ယဉ်ပြန်။ မျက်လုံးတော် တမူသစ်တာက၊ ဇမ္ဗူရာဇ် သိန်းမကတန်။ ရွှေနန်းသူ ဇချာရှာဟန်မှာ၊ သောတာပန် မိသုဋ္ဌေးကဲ့သို့၊ မြေးရှစ်ကျိပ် ရတောင်ကွယ်၊ ရှေးကထက်ဝယ်။ လေးဆယ်ပြည့် ဇရာရွယ်တောဝဲ၊ ကညာမယ် သာဘူး ဖျာလေး”

ဤတေးထပ်ကို ထောက်လျှင် နန်းမတော်ဘုရား အလက်လေးဆယ် ရွယ်တွင် ဘုရင်မင်းတရားကြီး စပ်ဆိုဘွယ် ရှိသည်။ ဤတေးထပ်ကို ထီးနန်း ရပြီး တနှစ် ၂ နှစ်အတွင်း ဖွဲ့ဆိုဟန်တူသည်။ မိဖုရားကြီးသည် ရိုးရိုးသားသား ပြင်ဆင်နေတတ်သည်။ ဘီးဆံပတ်ခွေ ဆံထုံးနှင့် မဟူရာနားကပ်ကို ဝတ်ဆင် လေ့ရှိသည်။ အဝတ်အထည်၏ အရောင်တွင် အဝါရောင်ကို နှစ်သက်ဟန် တူသည်။ ပုသိမ်ထည်ပုဝါ ဖွပ်ပြီးသားကို ဆင်တတ်သည်။ မျက်လုံး အလွန် လှပုံရသည်။ လေးဆယ်ဟုဆိုသော်လည်း သားတော် သမီးတော် မထွန်း ကားဖြင့် အရွယ်တော်တင်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ မင်းတုန်းဘုရင်ကြီးသည် မိဖုရားကြီးကို အလွန်ချစ်မြတ်နိုးတော်မူသည်။ မိဖုရားကြီးသည် ဘုရင်မင်း တရားကြီးထက် အသက် ၂ နှစ်ကြီးသည်ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် မိဖုရား ကြီးနှင့် စကားပြောသည့် အခါ ဘုရင်က မိဖုရားကြီးကို “မိဖုရား” ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်းသည်။ ဆံတော် သန့်ရှင်းခြင်း၊ ဆံတော်ထုံးခြင်းကို အခြား မိဖုရား ပြုလုပ်ပေးသည်ကို အလိမ္မာ၊ နန်းမတော်ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ် ပေးရသည်။ မိဖုရားကြီးနတ်ရွာစံပြီးသည့်နောက်တွင်လည်း ဘုရင်ကြီးသည်

မည်သည့် မိဖုရားကိုမျှ ဆံတော် ထိုးခြင်း အမှုကို ပခိုင်း၊ ကိုယ်တော်တိုင် ထိုးတော်မူခဲ့သည်။

မြောက်နန်းတော် မိဖုရားဘွဲ့တေးထပ်

ရွှေမေတ္တာ ပိုမိုလှချေ့၊ ဗန္ဓရပုံလို၊ မြင်တိုင်းပ ရသာချိုတယ်၊ အမယ်ဒို သတ္တိလား။ ပါးရေကျ၊ ဆံတော်ကေမှာ ဖြူလေလေ တိုး၍သနား၊ ခါးတော်က ညွတ်ခွေခွေ၊ ကြင်မှာရွှေထပ်ပွား၊ မွဲနက်နီပုံများနှင့်၊ ချစ်အားက ထပ်မံ။ သူငယ် ပြန် အရွယ်ရောက်၊ ဘယ် ကလောက် တွေးလို့မမှန်။ မိုးဇုန်သက်နှံ့ငယ်၊ လိုက် စေရန် စကြာမျိုးနဲ့၊ မိုးလို အမယ်ဒို၊ လဲချင်လို့ငို၊ ကြင်ဦးမို့ စေတနာပိုတယ်၊ မလဲလို့ မြပါငဲ့လေး”

ဤအကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ “မင်းတုန်းမင်း၏ ငယ်ချစ် မယ်ဟဲ့” ဟူသော ဆောင်းပါးတွင် အကျယ်ဖော်ပြပြီးခဲ့လေပြီ။ မြောက်နန်းမိဖုရား ကြီးသည် မင်းတုန်းမင်း၏ မင်္ဂလာအိမ်တော်ပါ မိဖုရားဖြစ်သည်။ မင်းတုန်း မင်းအောက် အသက် ၂ နှစ် ငယ်သည်ဟု ဆိုသည်။ စိတ်နေသဘောထား အလွန်သိမ်မွေ့ သည်။ မောင်ဘုရားအတွက်ဆိုလျှင် အလွန်လည်း အနစ်နာခံ စော်မူတတ်သည်။ မောင်တော်ထားရာက နေတတ်သော သဘောရှိသည်။ နန်းမတော်ကို မိဖုရားခေါင်ကြီး မြောက်တင်သည့် တိုင်အောင် ငါက မင်္ဂလာအိမ်တော်ပါ ဖြစ်သည်ဟူ၍လည်းမဆန့်ကျင်ခဲ့။ မင်းတုန်းဘုရင်၏ သူ၏ မိဖုရားကြီးကို ကြည်လိုက်ဟိုင်။ အပန္နရသရက်သီး စားလိုက်ရသူ ကဲ့သို့ အားပြည့်ပြီး ကြည်လင်၍ပျတော်မူသည်။ မိဖုရား၏ ရုပ်ရေသည် မတင်၊ အရွယ်ကျသည်။ ဆံပင်များက ဖြူနေလေပြီ။ မွဲနီမွဲနက်များနှင့် အမယ်ကြီးအိုရုပ် ပေါက်နေပြီဟုဆိုသည်။ သို့သော်လည်း သူ တိုး၍သာ သနားနေပါသည်။ ခါးလေးညွတ်ကိုင်းပြီး သတိတော်များကလည်း အလွန် ခေ့စာတံသည်။ သို့ဖြစ်စေကာမူ သိကြားမင်းကလာ၍ နတ်သမီးနှင့် လဲ သေခံလည်း မလဲဘဲ စွဲစွဲမြဲမြဲ ချစ်ပါသည်ဟု ဆိုထားပါသည်။ ဤသည်ကို ထောက်လျှင် မင်းတုန်းဘုရင်သည် မြောက်နန်းမိဖုရားကြီးကို မည်မျှ ချစ် ကြောင်း သိရပါသည်။

နန်းမတော်ဘုရားလည်း နတ်ရွာစံခဲ့ပြီ။ မြောက်နန်းမိဖုရားကြီးလည်း နတ်ရွာစံတော်မူပြန်ပါသည်။ ထိုအခါတွင် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် များစွာ ယူကြုံးမရာ၊ စိတ်ချမ်းမြေ့တော်မမူ။ ထိုအတောအတွင်း ကျန်ရစ်သော

အလယ်နန်းမတော် မိဖုရားကြီး ဆင်ဖြူရှင်မယ်အ အတော်စိတ်မချမ်းမြေ့
အောင် ပြုတော်မူသည်ဟု ဆိုကြသည်။ နန်းမတော်နေရာကို လိုချင်လှ
သော်လည်း မင်းတုန်းမင်းက မပေးပေ။ နန်းမတော်ဆောင်ကို အတွင်းရှိ
ပရိဘောဂ အဆောင်အယောင်မျှ နှင့်တကွ မိဖုရားကြီး ရှိစဉ်ကကဲ့သို့
ခြေရာလက်ရာ မပျက်ထားပြီး မကြာခဏ အဆောင်တော်တွင်းသို့ ကြွဝင်
တော်မူကာ မိဖုရားကြီး၏ ပစ္စည်းများကို ကြည့်ကာ ကြေကွဲတော်မူသည်။

အလယ်နန်းတော် မိဖုရားဘွဲ့တေးတပ်

“ရာပြည်မြည် ရှိပန်သ၊ တိုင်းပူရ ဥသျှောင်။ ညာနန်းမ အခေါင်၊ သက်
အယောင်မပြား။ စန်းငွေလတ်စစ်စစ်လို၊ နှိုင်းမမြင် ထီးဖြူအောက်ဖွား။ ဇွတ်
လေးဝ နတ်မူနီလို၊ မှတ်တူညီမခြား၊ သို့ပါသော်စိတ်ထားမှာ၊ မျက်အဒူးတော်
လွန်ကြွယ်။ တနာရီအချိန်လောက် အကောက်က များလှပါတယ်။ မဖြစ်သင့်
မှုငယ်ကို၊ ဇွဲကာကျယ်ဥာဏ်ချဲ့လို့၊ ပူရှာဖွေကြည်လင်၊ ငြိုးမာန်ဖွဲ့ဆင်။ ရွှေ
စိတ်တော် သူ့ကြည်လင်အောင်၊ သိကြားပင် လာစမ်းတော့လေး”

အလယ်နန်းတော် မိဖုရားသည် အဝရွှေပြည်စတုတ္ထနန်းတည် ဘကြီး
တော်ဘုရားနှင့် နန်းမတော်မယ်နုတို့မှ ဖွားသန့်စင်တော်မူသော ရွှေလှိုင်
ပန်းနှင့် ရွှေထီးရိပ်အောက်တွင် အချင်းဆေးခဲ့သူဖြစ်သည်။ အကယ်စင်စစ်
အထက်ဖော်ပြပါ တေးထုပ်ကို မင်းတုန်းဘုရင် ရေးစပ်ခဲ့သည် မှန်ငြား
အံ့။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် အလယ်နန်းတော် ဆင်ဖြူရှင် အပေါ်တွင်
အတော် မကျေမနပ်ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်သဘော
တော် မကျသည်ကို ကိုယ်တိုင် လျှို့လျှို့ ဝှက်ဝှက် ရေးထားခဲ့သော စာ
ဖြစ်သဖြင့် ဤစာအရ မိဖုရားကြီး၏ သဘောတော် မည်သို့ ရှိမည်ကို
ကျွန်ုပ်တို့ ချင့်ချိန်ကြည့်ရှုနိုင်ပေသည်။

ဆင်ဖြူရှင်မသည် ရုပ်ရေဂ္ဂပကာရ အလွန်လှသည်။ နေပုံ ထိုင်ပုံ၊
ဝတ်ပုံ စားပုံ၊ ထီးမူနန်းရာ အပြည့်ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် မာန်
မာန အမျက်ထားတတ်သည်။ အငြိုးကြီးသည်။ တခုခု သူ၏စိတ်တော်
နှင့် မကိုက်ညီလျှင် ရန်လုပ်တတ်သည်။ စိတ်လည်း အလွန်ကောက်တတ်
သည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် စံနေတော်မူချိန် တနာရီ အတောအတွင်း၌ပင်
တခုခုကို အကြောင်းပြုပြီး ဘုရင်အပေါ် စိတ်တော်ကောက်၍ ရှေ့တော်မူ
ဆောင့်ဆောင့် ထွက်သွားသည်ကို ဘုရင်၏ ပြုံးပြုံးကြီး ရှုစားတော်မူ

တတ်သည်။ အပြစ်တော်မယူ။ တခါတရံ ဘုရင်မင်းမြတ် ကိုယ်တော်တိုင်က
 အဆောင်တော်အတွင်း ဝင်၍ ချော့မော့ရသည့် အကြိမ်ပေါင်းလည်း
 များလှချေပြီ။ စိတ်ကောက် ရန်လုပ်ရသည့် အကြောင်းကလေးများကို
 ကြည့်လိုက်ပါလျှင် ဘာမျှမဟုတ်သည့် အသေးအဖွဲ့အကြောင်း ကိစ္စကလေး
 တခုကပင် ဘုရင်ကြီး စိတ်မချမ်းသာအောင် ရန်လုပ်တတ်လေသည်။ ထို့
 ကြောင့်ဘုရင်ကြီးသည် သူ့အပေါ်တွင် အလွန်စိတ်ပျက်ရှာတော်မူသည်။
 စိတ်ကောက်တိုင်းလည်း ချော့ရသည်မှာ အမောဖြစ်တော့သည်။ တခါတရံ
 ဘုရင်ကြီးပင် လက်လျော့ရတော့မလိုဖြစ်သည်။ မိဖုရားစိတ်တော်မကောက်
 တဲ ကြည်ရှင်အောင် သူ့အလိုကို အမျိုးမျိုးလိုက်၍ ဖန်ဆင်းပေးနိုင်မည့်
 သိကြားမင်းပင်လျှင် လာ၍ စမ်းကြည့်လှည့်ပါ။ သိကြားမင်းပင်လျှင်
 လက်လျော့၍ ပြေးရပေမည်ဟု သူဆိုထားသည်။

ဤတေးထပ်များကို ဘုရင်ကိုယ်တော်တိုင်က မရေးခဲ့လျှင် မည်
 သူက လာ၍ ရေးမည်နည်း။ ဆင်ဖြူရှင်မသည် အလွန်ခေးထက်တော်မူ
 သည်။ ထိုခေတ်စာရေးသူများ ဤသို့ရေးဘို့ကို မဆိုထားဘိ စိတ်ကူးထဲ
 တွင်မျှ ထည့်ဝံ့မည်မဟုတ်ပေ။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် မိမိဝမ်းထဲတွင် တအံ့
 နွေးနွေးခံစားနေရသော မိဖုရားကြီး၏ စိတ်သောက ပေးမှုများကိုသူများ
 လည်း ဖွင့်ဟမဆိုခဲ့။ မိမိတဦးတည်းသာ ကျိတ်မှိတ်၍ သည်းခံလာခဲ့သည်။
 အခြားသူများကို မြွက်ဟ၍လည်း ကောင်းသည့်အရာမဟုတ်။ ထို့ကြောင့်
 သူ့စိတ်ကို သူ့ဖြေရန် သူသာလျှင်သိသော သူ့ကိုယ်တိုင်သာ ကိုင်သော
 ပုရပိုက်တွင် မိဖုရားကြီး အကြောင်းကို စိတ်ရှိ လက်ရှိ ရေးထားမိဟန်
 တူသည်။

မင်းတုန်းမင်း၏ သမီးတော်ကြီးဖြစ်သော စုဖုရားကြီးသည် မင်းတုန်း
 မင်းနှင့် စိတ်သဘောချင်းတွင် တူသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ခမည်းတော်ကဲ့သို့
 ပင် သဘောထားကြီး၍ သည်းခံတတ်သော သဘောရှိသည်။ ရှုပ်ရှုပ်
 ပွေ့ပွေ့ ဆူဆူပူပူ အကြားတွင် မနေတတ်ပေ။ အလျော့ ပေးတတ်လျှင်
 အလျော့ပေး၍ နေးအေးသာ နေလိုက်ချင်သည့်သဘောရှိသည်။ ခမည်း
 တော် မင်းတရားကြီးကဲ့သို့ပင် အမတော်စုဖုရားကြီးသည် လျှိုလျှိုဝှက်ဝှက်
 ဖြင့် တေးတပ်တစောင်ကို ရေးသာထားခဲ့သည်။ ညီမတော် စုဖုရားလတ်
 အပေါ်တွင်လည်း အမတော်ကျေနပ်ဟန်မတူ။ သို့သော် ခေါင်းငုံ့ ခံလိုက်
 သည်ကပင် အေးမည်ဟုထင်၍ အောက်ပါတေးတပ်ကို ရေးပပ်ခဲ့သည်။

ရုပူရာကြီးရှေး တေးစာပေ

‘ခုဖြစ်ပုံကြောင်းတွေ သိတာမို့၊ ခေါင်းကြွ ရိ ခွေ ကာ။ လောင်းစောမိ
 စွေမဟာလို၊ နေသာအောင်နေရ၊ နားမျက်စိခံတွင်းတော်ကို၊ ကင်းသနော်
 ရွေးမျှမဟ။ ရပ်ပြစ်ရှစ် ဝေးစင်ကွာအောင်၊ တွေးသက်ယန။ အေးချင်တာဘဝမို့
 အာအ လိုနေမယ်။ အမှုတွေလန့်မနားရယ်ကြောင့်၊ ငါးရန်ကန်းလူလုပ်ပါတော့
 မယ်။ ကံ့အခန်းသူဟုတ်ကယ်လျှင်၊ ဖြူဆုတ်မယ်ခရှောင်လွှာပါဘု၊ ရှေ့ကြောင်
 ကျလေးဘက်ပါ၊ ရွေးထွက်တဲ့ခါ။ ခုများဖြင့် အေးကွက်ရှာတယ်၊ ဈေးချက်နှာ
 လုပ်တုန်းမို့လော၊’

မင်း တုန်း ဘုရင်၏ တနေ့ တာ

တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်သူတို့ဟူသည် အပူအပင်မရှိ ပကတိချမ်းသာ
ခြင်းဖြင့် စည်းစိမ်တော်ယစ်မှူးလျက် လွန်ကျူးတင့်ဆန်း ဘုံရွှေနှန်းဝယ်
စံမြန်းတင့်တယ်တော်မူရှာ ကြလိမ့်မည်ဟု တိုင်းပြည်လူထုက ထင်မြင်သမှု
ရောက်ကြပေမည်ကား လေ့တော့ပေ။ သို့သော် စင်စစ်အားဖြင့် ဘုရင်
မင်းမြတ်များမှာလည်း လူအများထင်သကဲ့သို့ စည်းစိမ်တော် မကုန်မြူး
နိုင်ဘဲ ထူးတူးခြားခြား လူသားသာမညတို့ထက် ပိုမိုချမ်းသာခြင်းမရှိ
လှပါပေ။ သူတို့သည်လည်း တိုင်းပြည်အတွက် မနက်နှင့်ည ညီလာသတင်ခံ
တော်မူ၍ ဆွေးနွေးရခြင်း၊ တိုင်ပင်တော်မူရခြင်း၊ အမှုအခင်း ကြီးငယ်
တို့ကို ထိုက်သည့် အားလျော်စွာ စီရင်ရခြင်းတို့ဖြင့် တနေ့သာ အချိန်မှာ
ကုန်မွန်းမသိကုန်လျက် စည်းစိမ်တော်ယစ်မှူးရန်အချိန်မပင် မရှိပါကြောင်း
ကို အောက်၌ ဖော်ပြလတံ့သော မင်းတုန်းမင်းကြီး၏ တနေ့တာအလုပ်
ကိုဝေဖန်ကြည့်လျှင် ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

မင်းတုန်းဘုရင်ကြီး၏ တနေ့တာအလုပ်ကို မဖော်ပြမီ ရွှေနှန်းတော်
ကြီးအတွင်း မင်းတုန်းမင်း တနေ့တာအတွက် သွားလာနေထိုင်ရာ၊ စက်
တော်မူရာ စသော အခန်းဆောင်များကို ကြိုတင်သိရှိထားဖို့လိုပါသည်။

ပလ္လင်ရှစ်ခန်း၊ ရွှေနှန်း ကိုးဆောင် ရှိတော်မူရာ ထိုရွှေနှန်းဆောင်
များအနက် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် ပတ်သက်သော အဆောင်မှာ ပိတုန်းရုပ်
ခံသော အမရာသန ပလ္လင်ရှိတော်မူရာ အဆောင်ကြီးပင် ဖြစ်ပါသည်။
၎င်းကို တနည်းအားဖြင့် မွန်နန်းတော်ဆောင်ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြပါသေး

သည်။ ဘုရင်မင်းမြတ် အမြဲနေထိုင်ရာ စံမြန်းရာ (၀၇) တနေ့တာအတွက် အမြဲအသုံးပြုရာ အဆောင်မှာ အထက်ကဆိုခဲ့ပြီးသော ဘမရာသန မှန် နန်းတော်ဆောင်ကြီး၏ မြောက်ပက်တွင် ကပ်လျက်ရှိပြီးလျှင်၊ ၎င်းအမြဲ စံမြန်းရာ အဆောင်တော်ကို 'ရွှေနန်းတော်ဆောင်' ဟူ၍ အမည်တွင်သည်။ ရွှေနန်းတော်ဆောင်ဟုဆိုလျှင် ဘုရင်မင်းမြတ်စံမြန်းတော်မူရာ အဆောင် ဟူ၍ နန်းတွင်းသူ၊ နန်းတွင်းသားတို့ သိရှိကြ၏။

ဘုရင်မင်းမြတ် စံမြန်းတော်မူရာ ရွှေနန်းတော် ဆောင်မှာ အလွန် ကျယ်ဝန်း ကြီးမားလှသော အဆောင်တော် ကြီးဖြစ်၍ အရှေ့ပိုင်း၊ အနောက်ပိုင်း စသည်ဖြင့် အခန်းဆောင်ကြီးများ ခွဲခြားထားသေးသည်။ အရှေ့ပိုင်းရှိ အဆောင်ခန်းကြီးကို လျှောင်းတော်ဦးခေါင်းဘု ခေါ်သည်။ ၎င်းအခန်းဆောင်ကြီးတွင် အရေးကြီးသော ကိစ္စများကို ဆွေးနွေးတိုင်ပင် ရန် အရာရှိအရာခံတို့နှင့် ညညီလာခံ၍ တွေ့ဆုံတော်မူလေ့ ရှိသည်။ စံမြန်း တော်မူရာ ရွှေနန်းတော် ဆောင်၏ အနောက်ပိုင်းတွင်လည်း အခန်း မဆောင်ကြီးများရှိရာ ၎င်းအခန်းဆောင်များသည် မိဖုရားခေါင်ကြီးတို့ နေအခါ စံမြန်းတော်မူရာ အခန်းများဖြစ်သည်။ နေအခါတွင် မိဖုရား ခေါင်ကြီးသည် ၎င်းအခန်းဆောင်ကြီးသို့ ထာရောက် စံမြန်းတော်မူ၍ ဘုရင်မင်းမြတ်ကို ခစားတော်မူရလေသည်။ ညအခါများ၌ကား အနောက် နန်းရှိ မိဖုရားများသာခစားစံမြန်းရာ၊ တောင်နန်းမတော်ဆောင်သို့ပြန်နေ လေ့ ရှိသည်။

ဘုရင်မင်းမြတ် စံမြန်းတော်မူရာ ရွှေနန်းတော်ဆောင်ကြီး၏တောင် ပက်တွင် ညီလာခံရာ အခန်းဆောင်ကြီးတခု ရှိပေသေးသည်။ ၎င်းကို 'တောင်ရွှေနန်းဆောင်' ဟုခေါ်သည်။ ၎င်းအဆောင်ကြီးတွင် နံနက်တချက် တီး၊ စက်နာရီ ၉ နာရီအချိန်ခန့်လောက်တွင် မူးမတ်စုံညီတို့ ထောက်ရှိ ခစားလာကြလျက် နံနက်ညီလာခံသဘင်ကို ဆင်ယင်တော်မူသည်။

အဆိုပါ ညီလာခံရာ အခန်းဆောင်ကြီးနှင့်ကပ်လျက် အဆောင်ငယ် တခုရှိသေးသည်။ ၎င်းကို တောင်နန်းဆောင်ကလေးဟု ခေါ်သည်။ ဤနေရာသည် ဘုရင်မင်းမြတ် နေအခါအားလပ်ချိန်တွင် စာကြည့်တော် မူရာ အဆောင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတောင်နန်းဆောင်ကလေးသို့ ဘုရင်ထွက် တော်မူလျှင် မိဖုရားများနောက်တော်ပါးက လိုက်တော်မမူကြချေ။ အခြား အဆောင်များသို့ ထွက်တော်မူရာတွင်ကား အလှည့်ကျ မိဖုရားများသည် လိုက်ပါကြရသည်။

ဘုရင်မင်းမြတ် စံမြန်းတော်မူရာ ရွှေနန်းတော်ဆောင်၏ အနောက်
 ဖက်ရှိ မိဖုရားနေအခါ စံမြန်းရာ အဆောင်ကြီးနှင့် ကပ်လျက်တွင် ဘဏ္ဍာ
 တော် ခန်းတရရှိသည်။ ၎င်းဘဏ္ဍာခန်းတွင် ဘုရင်ကိုယ်ပိုင် ပစ္စည်းများ
 ဖြစ်သော အထည်အလိပ်များ၊ ရွှေထည်ငွေထည်ပစ္စည်းများမှစ၍ ကျောက်
 သံပတ္တမြားများကိုထားသည်။ ဘဏ္ဍာစိုး၏အလုပ်တာဝန်ကို မိဖုရားတပါး
 ပါးက ထမ်းဆောင်ရသည်။ ၎င်းမိဖုရားသည် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ချစ်ခင်
 ယုံကြည်သော မိဖုရားသာဖြစ်သည်။ ဘဏ္ဍာစိုး မိဖုရားသည် နေ့နှင့်ည
 အလှည့်ကျလျက် အပါးတော်မှာသာ နေရသည်။ အနောက်နန်းရှိ မိမိ
 အဆောင်တော်ရှိရာသို့ ညတွင်ပြန်၍မအိပ်ရဘဲ၊ ဘုရင်မင်းမြတ် စက်တော်
 ခေါ်လျှင်လည်း ဘုရင်၏ ခြေတော်ရင်းတွင်ပင် အိပ်ရသည်။ ၎င်းသည်
 ဘဏ္ဍာခန်း၏ ရွှေသော့ကို အမြဲကိုင်ထားရသူ ဖြစ်သည်။

ဘုရင်မင်းမြတ် စံမြန်းတော်မူရာ ရွှေနန်းတော် ဆောင်ကြီး၏
 မြောက်ဖက်တွင်ကပ်လျက် နံ့သာဖြူနန်းတော်ရှိသည်။ ၎င်းကို နံ့သာဖြူ
 သားဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားသည်။ ဤအဆောင်တော်မှာ ဘုရင်မင်းမြတ်
 လေညှင်းခံတော်မူရာ၊ အပန်းခဖြတော်မူရာ နေရာပင်ဖြစ်သည်။ နံ့သာဖြူ
 နန်း၏ပတ်ဝန်းကျင်တွင် မွှေးကြိုင်သင်းကြူလှသော ရာသီပန်းပင်များ
 ကို စိုက်ထားသည်။ ဆိုခဲ့ပြီးသော အဆောင်တော်များတွင် ဘုရင်အသုံးပြု
 တော်မူရန် အိမ်သာတော်များရှိသည်။ သို့သော် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် များ
 သောအားဖြင့် မိမိစံမြန်းရာ အဆောင်ခန်းရှိ အိမ်သာတော်ကိုမူ သုံးလေ
 ရှိသည်။ အခြား အိမ်သာတော်များကို သုံးခဲ့သည်။ မင်းတုန်းမင်းသည်
 အလွန် စင်ခြင်တော်မူလေ့ရှိသည်။

ဘုရင်မင်းမြတ်၏ တနေ့တာ အလုပ်မှာ နံနက် စက်နာရီ ၅ နာရီခွဲမှ
 စ၍ ည ၁၁ နာရီ အထိ ဖြစ်သည်။

နံနက် ၅ နာရီခွဲ အချိန်

ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ညဗဟိုရုံ ၄ ချက်မတီးမီ၊ စက်နာရီ အားဖြင့်
 ၆ နာရီ မထိုးမီ ၅ နာရီခွဲ အချိန်ခန့် စက်ရာတော်မှ နိုးတော်မူလေ့ရှိသည်။
 စက်ရာမှ နိုးလျှင်နိုးခြင်း အပြင်သို့ ထွက်တော်မူသည်မဟုတ်သေးပေ။ ဇာခြင်
 ရံထဲ၌ပင် ထိုင်တော်မူလျက် မိမိနိုးတော်မူကြောင်းကို အသံပေးတော်
 မူသည်။ စက်ရာအခန်းတွင် အလှည့်ကျ အိပ်ဖန်စောင့်ရသော မိဖုရားများ

သည် ဘုရင်မနိုးမီကပင် ထကြွ၍ ပြုလုပ်စီမံဘွယ်ရှိသမျှကို စီမံထားကြရ
 သည်။ ဘုရင်နိုးတော်မူ၍ အသံတော်ပေးသည်နှင့်တပြိုင်နက် မိဖုရားများ
 သည် ခြင်ရံတွင်းသို့ ဝင်ကြလျက် ကိုယ်ဝတ်တော်များကို လှန်ခွာပြီးလျှင်
 စပယ်ဂမုန်း စသော ပန်းပေါင်းဆီမွှေးများဖြင့် ကိုယ်တော်တော်လုံး
 ကို လိမ်းသပ်ပေးကြရသည်။ ကိုယ်လိမ်းဆီမွှေးနှင့် ဆံတော်လိမ်း ဆီမွှေး
 များကို တခြားစီထားသည်။ ဆီမွှေးများကိုမိဖုရားများက အနောက်ဆောင်
 တွင် ကိုယ်တိုင်ပွတ်ကြရသည်။ ကတိုးမှုန့်ပန် ပေါင်းမှုန့်များကိုလည်း ပြုလုပ်
 ၍ ကိုယ်တော်ကို ပွတ်ပေးရသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်တို့ မည်သည် နေ့စဉ်
 နေ့တိုင်း ချိုးရေတော် သုံးသည်မဟုတ်ပေ။ တခါတရံ မလွဲမကင်းသာမူ
 ချိုးရေတော် သုံးသည်။ ထိုသို့ ချိုးရေတော် မသုံးသဖြင့် ကိုယ်တော် မနံ
 မစော်ရအောင် စပယ်ဆီများလိမ်းပေးခြင်းအားဖြင့် ကိုယ်နံ့ တော်မှာ အမြဲ
 မွှေးပျံ့လျက် ရှိသည်။ ဤသို့ပြုလုပ်နေခြင်းဖြင့် နာရီဝက်ခန့်ကြာသည်။

နံနက် ၆ နာရီ အချိန်

နံနက် ၆ နာရီဆိုးလျှင် အလှည့်ကျ အနှိပ်တော်များက ဘုရင်မင်း
 မြတ်၏ စက်ရာသလွန်တော်အောက်ကနေပြီးလျှင် အနှိပ်တော် ဆက်ကြရ
 သည်။ အနှိပ်တော်မူသည် ဆိုရာ၌လည်း အညောင်းပြေရုံမျှထိရုံမိရုံမျှသာ ဖြစ်
 သည်။ ကြမ်းကြမ်း တမ်းတမ်း နှိပ်သည်မဟုတ်ပေ။ ၆ နာရီ တဆယ်
 ငါးမိနစ်ခန့်ရှိလျှင် သလွန်တော်မှ ထတော်မူပြီးလျှင် အိမ်သာတော်သို့
 ဝင်တော်မူသည်။ ထိုသို့ အိမ်သာတော်ဝင်သည့်အခါများတွင် အလှည့်ကျ
 မိဖုရားများက လိုက်ပါရသည်။ အိမ်သာတော်မှာ အလွန် ကျယ်ဝန်း
 သည်။ တဆယ် ငါးပေပတ်လည်ခန့်ရှိသည်။ အိမ်သာအတွင်းတွင် ယိုးပေါက်
 နှင့် ဆယ်ပေခန့်လောက် အကွာတွင် နေရာတော်၊ အုံးတော်၊ မျက်နှာသုတ်
 ပုဝါ၊ ရေအိုးစသည်တို့ ရှိသည်။ အမင်္ဂလာ စကားများ လျှောက်ထားရန်
 ရှိလျှင် ၎င်းအိမ်သာအဆင်းတွင်မူ လျှောက်ရသည်။ ဆွေတော် မျိုးတော်
 များထဲမှ အနိစ္စရောက်လျှင်လည်း ဤအိမ်သာ အဆင်းတွင်မူ လျှောက်ရ
 သည်။ သုံးတန်းလက်ရပေးသော စာရင်းကိုလည်း ၎င်းအိမ်သာ အဆင်း
 တွင်မူ လျှောက်ရသည်။ ဦးပုညကို သုံးတန်းလက်ရပေးသောအခါ အငြိမ်
 အပျိုတော်က ဤသို့လျှင် အိမ်သာအဆင်းတွင် မြဲတိုက်မူ ပေးပို့ သောစာကို
 ဖတ်လျှောက်သည်။ ချမ်းသာစေဟုဆိုလျှင် ရာဇဝတ်ကောင်ကို မသတိရ

သေးဘဲ အမိန့်တော်ကို ထပ်၍ နာခံရသည်။ မျက်နှာ လွဲတော်မူလျှင်ကား
မြတိုက်မှ သုံးတန်းလက်ရပေးသော အမိန့်သည် အတည်ဖြစ်သည်။ ဤသို့
လျှင် ဘုရင် မင်းမြတ်သည် အိမ်သာ အတက် အဆင်း၌ နာရီဝက်ခန့်
ကြာသည်။

နံနက် ၆ နာရီခွဲ အချိန်

ဘုရင်မင်းမြတ်သည် အိမ်သာတော်မှ ဆင်းတော်မူသည်နှင့် တပြိုင်နက်
အခန်းဆောင်အတွင်းသို့ ပြန်ဝင်တော်မူတော့ဘဲ အဆောင်တော်အရှေ့
ပိုင်းရှိ လျောင်းတော်ဦးသို့ ကြွတော်မူသည်။ ထိုနေရာတွင် သားတော်
များက စောင့်နေကြလျက် ဘုရင်မင်းမြတ်အတွက် နံနက် မျက်နှာသစ်
တော်ရေ၊ တံပူတော်များကို ဆက်သရသည်။ မြေရာမင်းသားသည် အမြဲ
အချိန်မှန် စောင့်နေလျက် မျက်နှာသစ်တော်ရေကို ဆက်သည်။ ထိုနေရာ
တွင် သားတော် များအား မှာကြား ပြောဆိုစရာ၊ ဆုံးမစရာတို့ ရှိလျှင်
ပြောဆိုဆုံးမသည်။ ထိုသို့ မျက်နှာသစ်တော် သုံးချိန်တွင် လျောင်းတော်
ဦးသို့ မိဖုရားကြီးကိုယ်တိုင် လိုက်ပါ လာရသည်။ မျက်နှာသစ်တော်ခရ
ကျပြီသည်နှင့် တပြိုင်နက် လျောင်းတော်ဦး၌ပင် ဆံတော် ရှင်းတော်မူ
သည်။ ဆံတော် ရှင်းဆူ၍ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ဆံတော်ကို မိဖုရားကြီးသာ
လျှင် လက်တော်နှင့် ကိုင်ရှင်းခွင့်ရသည်။ အခြားသူ ကိုင်ခွင့်မရပေ။ မင်းတုန်း
မင်းသည် မိဖုရားမရှိသည့်နောက် ကိုယ်တော်တိုင်သာလျှင် ဆံတော်ကို
ရှင်းတော်မူသည်။ ဆံတော်ကို ဆီမွှေးများနှင့်လိမ်းပုတ်၍ ကျနစွာထူးတော်
မူသည်။ ဆံတော်ကို တည့်မတ်စွာ ထူးတော်မူရာ၌ အနည်းငယ်စောင်းနေ
လျှင် ပြင်ထူးရသည်။

နံနက် ၇ နာရီ အချိန်

နံနက် ၇ နာရီခန့်တွင် မိမိနေမြဲ ရွှေနန်းတော်ဆောင်တွင်းသို့ ကြွတော်
မူလျက် ဝတ်လဲတော်များကို လဲတော်မူသည်။ ရိုးရိုး ပန်းနုရောင်ကို ပိုမို
နှစ်သက်တော်မူမြဲဖြစ်သည်။ ထိုနောက် ဘုရားဆောင်သို့ ကြွတော်မူပြီးလျှင်
နာရီဝက်ခန့် ရှိခိုးဝတ်တက်လျက် ကြည်ညိုတော်မူသည်။

နံနက် ၇ နာရီခွဲ အချိန်

ထိုနောက် စံတော်မူမြဲ ရွှေနန်းတော်ဆောင်၌ပင် နံနက်ပွဲတော်တည်တော်
 မူသည်။ မိဖုရားများနှင့် သမီးတော်များက ပွဲတော်ကို ပြင်ဆင်ကြရသည်။
 ပွဲတော် သုံးဆောင်တော်မူခိုက် သမီးတော်များက အနားမှာစူးတုပ်ဝပ်ပျပ်
 လျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းရွတ်ကျရသည်။ အများအားဖြင့် ဒုတ္တိ သ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ သတိ
 ပဋ္ဌာနိ စသည်တို့ကို ရွတ်ဖတ်သဇ္ဈာယ်ကြရသည်။ မိဖုရားခေါင်ကြီးကိုယ်
 တိုင်ပွဲတော်လိုက်ရသည်။ ပွဲတော်လိုက်သည်ဆိုခြင်းမှာ လိုသည့်ဟင်းထမင်း
 ထည့်ပေးခြင်း၊ အရိုးအရင်းသင်ပေးခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်ပွဲတော်
 တည်ရာ နေရာသို့ အလှည့်ကျ အပျိုတော် အားလုံး၊ အလှည့်ကျ မိဖုရား
 အားလုံး ဝင်ရောက်စားလာကြရသည်။ အလှည့်ကျသော်လည်း နေထိုင်
 မတောင်းက မိဖုရားတဦးတယောက်ကို မှာကြားပြောဆိုပြီး မစားဘဲ
 နေနိုင်သည်။ ထိုနေရာတွင် မမြင်မတွေ့သော မိဖုရား သမီးတော်များကို
 အမေးတော်ရှိမြဲဖြစ်သည်။ ဘုရင်ပွဲတော်တည်သည့် အချိန်မှာ တနာရီခွဲ
 ခန့် ကြာ၏။

နံနက် ၉ နာရီအချိန်

နံနက် ဗဟိုရိတချက်တီး၊ စက်နာရီ ၉ နာရီခန့် ရှိလျှင် စံတော်မူရာ ရွှေ
 နန်းတော်ဆောင်၏ တောင်ဖက်ရှိ တောင်ရွှေနန်းဆောင်သို့ ညီလာခံထွက်
 တော်မူသည်။ ထိုနေရာတွင် ဆိုင်ရာမှူးတော် မတ်တော်များက လျှောက်
 ထား သံတော်ဦးတင်ရန် အသေးအမွှက်စွမူစ၍ ပြည်ရေးပြည်ရာ ကိစ္စများ
 ကို ဆွေးနွေးတိုင်ပင်တော်မူသည်။ နံနက် ညီလာခံဆိုသည်မှာ ဤနေရာ
 ဤအချိန်၌ ပြုလုပ်သော ညီလာခံကိုခေါ်သည်။ ဤညီလာခံရာအဆောင်
 သို့ မိဖုရားကြီးနှင့်အကွ အလှည့်ကျသော မိဖုရားများ လိုက်ပါနိုင်သည်။
 အလှည့်မကျသော မိဖုရားများမှာ မိမိအဆောင်သို့ ပြန်လိုက ပွဲတော်ကျ
 ပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် ပြန်နိုင်သည်။ အလှည့်ကျသူ မိဖုရားများမှာ မိမိ
 နေလှည့် ကုန်သည်တိုင်အောင် နေရသဖြင့် ညီလာခံရာတိုင်အောင် လိုက်
 ပါရမြဲဖြစ်သည်။ နေလှည့်ဟူရာ၌ နံနက် ၅ နာရီမှ ညနေ ၆ နာရီအထိ
 ကို တလှည့်၊ ညနေ ၆ နာရီမှ ည ၁၁ နာရီအထိ တလှည့်ထား၍ လိုက်ပါ
 ရခြင်းဖြစ်သည်။

နံနက် ၉ နာရီမှ ၁၀ နာရီ

နံနက်ညီလာခံတွင် ရှေးဦးစွာ အဝေးရောက် ကြေးနန်းစာများ၊ ခြေမြှန်
တော်များ ဆက်သသည့်စာများ၊ နိုင်ငံခြားရေး ကိစ္စများမှာ၍ အရေးကြီး
သော ကိစ္စများကို ရှေးဦးစွာ ဆွေးနွေးတော်မူသည်။ နောက် အခြား
အရေးကိစ္စများကို ဆွေးနွေးလေ့ရှိသည်။ ညီလာခံကဲ့သည့် အချိန်မှာ
အမှန်မရှိ၊ ကိစ္စအရေးကိုလိုက်၍ ဆွေးနွေးရသဖြင့် တခါတရံ ၁၁ နာရီ
ခန့်အထိကြာ၏။

နံနက် ၁၁ နာရီ အချိန်

နံနက် ၁၁ နာရီတွင် ညီလာခံကွဲပြီးနောက် နေ့လယ်စာ အချိန်တွင်
ထိုအခါတွင် အလှည့်ကျ မိဖုရားများက အချိန်ပိုလိုက်ရသည်။ လက်ဘက်
ရည်တော် သားများက ဘုရင်အတွက် ပန်းကန်ခွက်ယောက် ဟူသမျှကို
ပြင်ဆင်၍ အတွင်းတော်သို့ပို့ကြသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် အချိန်ပို ကျ
ပြီးသည့်နောက် မိဖုရားများနှင့် ပြောဟောနေတော်မူသည်။ ဤအချိန်မှာ
ဘုရင်အတွက် နေ့လယ် ခေတ္တနားချိန်ပင်ဖြစ်သည်။ မိဖုရားများနှင့်လည်း
ပြောလိုရာ အတွင်းစကားများကို ထိုအချိန်တွင် ပြောဆိုလေ့ရှိသည်။ ဤသို့
အားဖြင့် နေ့လယ် ၁၂ နာရီအချိန်ခန့်အထိ ကြာသည်။

နေ့ ၁၂ နာရီခွဲ အချိန်

အချိန်ကျပြီးသည့် နောက်တွင် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် တောင်နန်းတော်ဦး
သို့ ကြွတော်မူ၍ ဗိုလ်ရှင်တော်မူသည်။ ဤအချိန်တွင် တိုင်းပြည်ကာကွယ်
ရေး အရာရှိများ၊ ဗိုလ်မှူး၊ တပ်မှူးများနှင့် တွေ့ဆုံတော်မူ၍ စစ်ရေးစစ်ရာ
များကို ဆွေးနွေးတော်မူသည်။ ဤဗိုလ်ရှင်တွင် ကုန်းတပ်၊ ရေတပ်၊ အဝေး
တပ်များမှ စစ်ဗိုလ်၊ စစ်မှူးများပါဝင်သည်။ ထူးထူးအပြောင်းအလဲ၊ အဝေး
တပ်အပြောင်းအလဲ၊ စစ်အခြေအနေ၊ တိုင်းပြည် ကာကွယ်ရေး အခြေ
အနေ၊ ရန်သူစစ်အခြေအနေ စသည်တို့ကို ဆွေးနွေးတိုင်ပင်တော်မူသည်။
ဤသို့ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်တော်မူသည်မှာ တနာရီ နှစ်နာရီခန့်ကြာသည်။

နေ ၂ နာရီ အချိန်

ဤအချိန်သည် ဘုရင်၏ အားလပ်ချိန်ဖြစ်သည်။ ပိုလ်ရှင်ရာမှ အတွင်း
 တော်သို့ ပြန်ကြွတော်မူလာလျက် ရေအိမ်သာတွင် ကိုယ်လက် သန့်ရှင်း
 တော်မူပြီးနောက် တကိုယ်တော်တည်းလျှင် တောင်နန်းတော်နှင့် ကပ်လျက်
 ရှိသော စာတော်ကြည့်ဆောင်သို့ ကြွမြန်းတော်သည်။ ထိုစာကြည့်ဆောင်
 တွင် စာအုပ်အမျိုးမျိုး၊ ပုရပိုက်အမျိုးမျိုး၊ ပေစာအမျိုးမျိုးကို ထားတော်
 မူသည်။ ဘုရင်အသုံးပြုသော ပုရပိုက်သည် ပုရပိုက်ဖြူသာဖြစ်သည်။ ၎င်း
 ပုရပိုက်ဖြူပေါ်တွင် မင်ဖြင့် ရေးသည့် စာများသာ ဖြစ်သည်။ အခြား
 ထွန်းပေါင် ပုရပိုက်၊ ရှေ့စေ့ပုရပိုက်များကိုလည်း အသုံးပြုသည်။ ဇာတ်
 အဋ္ဌကထာ ကျမ်းကြီးကျမ်းငယ် ဟူသမျှကို နေ့စဉ်မပြတ် ဖတ်ရှုလေ့လာ
 တော်မူသည်။ ထိုစာတော်ကြည့် ဆောင်သို့ ကြွတော်မူရာတွင် မည်သည့်
 မိဖုရားမျှ လိုက်ပါခွင့်မရ။

ညနေ ၄ နာရီ အချိန်

ညနေ ၄ နာရီထိုးသည်နှင့် တပြိုင်နက် စာတော်ကြည့်ရှုရာမှ ထွက်တော်မူ
 ပြီးလျှင် တောင်နန်းတော် အနောက်ဆောင်သို့ ကူးတော်မူလျက် မိဖုရား
 ကြီး တည်ခင်းတော်မူသော ညစာပွဲတော်ကို တည်တော်မူသည်။ ထိုသို့
 ပွဲတော်တည်ရာ၌လည်း အလှည့်ကျ မိဖုရားများ၊ သမီးတော်များ အားလုံး
 လာရောက်၍ နံနက်ပွဲတော်တည်သည့် အခါကကဲ့သို့ပင် အနား၌ တွပ်ပျပ်
 လျက် သတိပဋ္ဌာန် တရားတော်များ ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ကြံရသည်။ ပွဲတော်
 တည်ချိန်မှာ တနာရီခန့်ကြာသည်။ ပွဲတော်ကျပြီးလျှင် သမီးတော်များ
 အနက် ချစ်ခင်နှစ်သက်သော သမီးတော်၊ လိမ္မာရေးခြားရှိသော သမီး
 တော်များအား ပွဲတော်ကျကို ခွဲဝေပေးလေ့ရှိသည်။

ညနေ ၅ နာရီအချိန်

ပွဲတော်ကျပြီးသည့်နောက် ၅ နာရီသာသာ အချိန်လောက်တွင် နံ့သာဖြူ
 နန်းသို့ ကူးတော်မူသည်။ ဤနေရာမှာ ဘုရင်၏ လေညှင်းခံရာ၊ နားနေ
 အပန်းဖြေရာ ရိပ်သာမင်ဖြစ်သည်။ ထိုနေရာတွင် အမြို့မုံအပျိုတော်များ

လိုက်ပါ၍ အဆိုအတီးများဖြင့် အမှုတော်ထမ်းရသည်။ တခါတရံ စာဆို
 တော်ကြီးများနှင့် ပြောဟော နေထိုင်တော်မူလေ့ရှိသည်။ တခါတရံတွင်
 လည်း အထောက်တော် အကြီးအကဲတို့နှင့် တွေ့ဆုံတော်မူလျက် တိုင်းပြည်
 အတွင်း မြင်ခဲ့ကြားခဲ့ရသမျှ အရေးယူသင့်သောကိစ္စများ၊ တိုင်းပြည်ညစ်
 နွမ်းတူယ်ရာ အရေးကိစ္စ စသည်များကို အထောက်တော် များက
 လျှောက်ကြားကြရသည်။ ဝန်ကြီး မှူးကြီးများ၏ လုပ်စားမှု၊ အဂတိ
 လိုက်စားမှု စသည်တို့ကိုလည်း ထောက်လှမ်းတော်မူသည်။ အရေးယူစဉ်း
 စားသင့်သမျှကို စဉ်းစားအရေးယူ၍ ဆောင်ရွက်ရန်ရှိသမျှကို နံနက်ညီလာ
 ခံတွင် ဆောင်ရွက်ရန် အမိန့်တော်မြတ်မူ၏။

ညနေ ၆ နာရီ အချိန်

ညနေ ၆ နာရီတွင် နံ့သာဖြူနန်းတော်က ရွှေနန်းတော်ဦးသို့ ကူးတော်
 တော်မူ၍ ရွှေနန်းတော် အရှေ့ပိုင်းရှိ အဆောင်ကြီးတွင် ညညီလာခံ
 သဘင်သို့ တက်ရောက်တော်မူသည်။ ၎င်းညီလာခံတွင် မှူးမတ်အရာရှိ
 အစုံအလင် မပါပေ။ အလုပ်ဌာန လက်ကိုင်ရှိသော ဝန်ကြီးမှူးကြီးများ
 သာ တက်ရောက်ရသည်။ နန်းတော်တွင် အလှည့်ကျ အိပ်ဖန်စောင့်ရသော
 အတွင်းဝန်၊ ဝန်များသည် ညီလာခံသို့ တက်ရောက်ကြသည်။ လွှတ်တော်
 ဝန်ကြီးများမူလွဲ၍ မှူးမတ်အရာရှိမှန်သမျှ မည်သူမဆို ရက်ခြား၊ ရက်ခြား
 နန်းတော်သို့ လာရောက်၍ အတွင်းတော်တွင် အိပ်ဖန် စောင့်ကြရသည်။
 ညီလာခံပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက် ထိုညအတွက် အလှည့်ကျသော အိပ်ဖန်
 စောင့်မည့်သူများ၏ စာရင်းကို ဖတ်ပြရသည်။ ညညီလာခံ ကဲ့သည့်အချိန်
 မှာ ည ၉ နာရီခွဲ အချိန်လောက်တွင် ဖြစ်သည်။

ည ၉ နာရီမှ ၁၀ နာရီအချိန်

ညညီလာခံကဲ့သည့်နှင့် တပြိုင်နက်၊ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ရွှေနန်းတော်၏
 အနောက်ပိုင်းရှိ မိဖုရားကြီးစံပြနန်းတော်မူရာ အဆောင်တော်သို့ ကြွတော်
 မူလျက် မိဖုရားကြီး ဆက်သတော်မူသော အချိန်ပွဲတော်ကို တည်တော်မူ
 သည်။ နာရီဝက်ခန့် ကြာလျှင် အချိန်ပွဲကျလျက် ဘုရင်မင်းမြတ်သည်
 ညဝတ်လဲတော်များကိုလဲပြီးလျှင် စက်တော်မူရာ အခန်းတွင်းသို့ ဝင်သည်။

ည ၁၀ နာရီမှ ၁၁ နာရီအချိန်

စက်တော်မူရာ အခန်းတွင် အလှည့်ကျ စာတော်ဖတ်များက ခြင်ရံ၏ အပြင်
ဖက် သလွန်စော် နံဘေးမှ ပဌာန်းတရားတော်များ၊ သူ့ထုဖမဂ္ဂဒီပနီတို့
ကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ကြရသည်။ ထိုနောက်ဘုရင်မင်းမြတ် စက်တော်မူ
လို၍ ငိုက်မျဉ်း လခချိန်တွင် စာတော်ဖတ်များသည် စာအုပ်ကို ပိုက်၍
ဖြည်းညှင်းစွာ အပါးတော်မူ ခွာရှဲကြရသည်။

ဥပုသ်နေ့များ

ဥပုသ်နေ့များသည် ဘုရင်၏ အားလပ်ချိန်နေ့ဖြစ်၍ မည်သည့်အမှုတာဝန်
ကိုမျှ မဆောင်ရွက်ဘဲ အနားယူချိန်ဖြစ်သည်။ ထိုနေ့တွင် အထူးပင့်ဖိတ်
ထားသော ဆရာတော်များနှင့် ဗောင်းတော်ဆောင်တွင် အတွေ့ခံတော်မူ
၍ သီလခံယူလျက် တရားနာတော်မူသည်။ သာသနာရေးနှင့် ပတ်သက်
သော အရေးကိစ္စ ရှိသမျှကိုလည်း လျှောက်ထား ဆွေးနွေးတော်မူသည်။
ထိုနေ့တွင် လှူပြန်တော်များနှင့်လည်း တွေ့ဆုံတော်မူလျက် မိမိတို့ထောက်
လွှမ်း၍ရသော သာသနာ ညစ်နွမ်းဖွယ်ရာ အရေးကိစ္စများကို ဆွေးနွေး
လျက် အရေးယူဆင်သည်တို့ကို မှတ်သား အရေးယူတော်သည်။

ဤသို့အားဖြင့် မင်းတုန်းဘုရင်မင်းမြတ်သည် တနေ့တာလုပ်ငန်းများ
ကို ငြိငွေ့ခြင်းမရှိဘဲ ဆောင်ရွက်တော်မူသည်။ ဤအထက်ပါ ဆောင်းပါး
ကို ရွှေ့နန်းတွင်း အထုပွတ္တိ သုတဝခုနစာတမ်း၊ လွှတ်တော် မှတ်တမ်း၊
မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံ စာတမ်းများကို ကိုးကား၍ ရေးသည်။

ညီလာသုံးရပ်

တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်တော်မူကြကုန်သော မြန်မာဘုရင် မင်းမြတ်
တို့သည် မင်းစည်းစိမ်ကို စိတ်အလိုတော်ကျ ခံစားယစ်မူ၍ နေနိုင်ကြသည်
မဟုတ်။ ကြီးလေးသော တိုင်းပြည်တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်နေကြရသူများ
ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့် နေ့စဉ်နေ့တိုင်း သီတင်းဥပုသ်နေ့များမှလွဲ၍ နံနက်လျှင်
တကြိမ်၊ နေ့တကြိမ်၊ ညတကြိမ်၊ မင်း၊ မှူး၊ မတ်၊ ပိုလ်မှူး၊ တပ်မှူး၊ ဝန်ကြီး၊
ဝန်ထောက်တို့နှင့် ညီလာခံကျင်းပ၍ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်တော်မူပြီး လုပ်
ဆောင်ရန် ရှိသမျှတာဝန်များ လွှဲအပ်၍ အမိန့်တော်မြတ် ချမှတ်ရသည်။

မြန်မာဘုရင်သည် တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ရာ၌ တိုင်းပြည်တပြည်
လုံးက သူ့အပေါ်တွင် “ချစ်” “ကြောက်” “ရှိသေ” ဟူသော သဘာဝ
စည်းကမ်း ၃ မျိုးနှင့် လျော်ညီအောင်၊ ကျင့်သုံးတတ်အောင် အုပ်ချုပ်
ကြရသည်။ တိုင်းပြည်၏အမှုထမ်းများကို အနိမ့်ဆုံးအမှုထမ်းမှစ၍ အမြင့်ဆုံး
အမှုထမ်းအထိ လေးလေးစားစားနှင့် ဘုရင်သည် ဆက်ဆံသည်။ ကျေးတော်
မျိုး ကျွန်တော်မျိုးတို့၏အကျိုး၊ တိုင်းသူပြည်သား ဆင်းရဲသားတို့၏ အကျိုး
ကိုသာ ရှေ့ရှုတော်မူသည်။ ကိုယ်ကျိုးကိုမဖက်ဘဲ အသက်ပင်သေသေ၊
တိုင်းပြည်စည်ပင်ပြောချမ်းသာမှုအတွက် သက္ကရာဇ် ဖြိုလိုက်ခြင်းအား
ဖြင့် အသက်တိုရသော မင်းများလည်း ရှိခဲ့ဘူး၏။

ဘုရင်မင်းမြတ်တို့ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရာ၌ ညီလာခံသုံးရပ်ကို နေ့စဉ်
ကျင်းပမြဲ ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ နံနက်ညီလာခံ ကျင်ပပုံကို ဖော်မပြမီ
မည်သည့်အချိန်က ဘုရင်မင်းမြတ်သည် စက်တော်ရာမှထ၍ မည်သည့်ကိစ္စ

များကို ဆောင်ရွက်သည်ကို အကျဉ်းအားဖြင့် ဖော်ပြရန် လိုမည်ဟု ထင်သည်။ နေ့စဉ်ဘုရင်သည် အရှက်တက်အချိန်တွင် စက်ရာမှန်းသည်။ စက်ရာမှန်းလျှင် အလှည့်ကျ မိဖုရား ၂ ပါးသည် ဘုရင် ခြင်ရ သို့ဝင်၍ ကတ္တီပါ၊ သားမွေးစသော စောင် တင်းတိမ်များ၊ အိုးတော်များကို သိမ်းဆည်းရသည်။ ပြုပြင်ရန် အသစ်လဲလှယ်ရန်ရှိသည်များကိုလည်း အသစ် လဲလှယ်ရသည်။

ထိုနောက် မိဖုရားများသည် ခြင်ရတော်ကိုမတင်၍ လက်ယက်ရှိခိုး လျက် အပါးတော်မှ ခွာရသည်။ ထိုအခါ အသင့်စောင့်နေသော အနိပ် တော်များ လက်ယက်ရှိခိုး၍ အပါးတော်သို့ ချဉ်းရသည်။ ထိုနောက် အနိပ် တော်ဆက်ရသည်။ ကိုယ်တော်တရားကိုလည်း ရ ဖန်ရ ခါ ဆီများ လိမ်း တော်မူသည်။ ထိုနောက် ဘုရင်သည် စက်ရာသလွန်မှ ထတော်မူ၍ သလွန် တော်အောက်သို့ ခြေတော်ကိုချ၍ ဆိုင်တော်မူလိုက်သည်။ ထိုအခါဘုရင် ဆတ္တာငယ်သည် လက်ယက်၍ ဝင်လာပြီ ခြေတော်ကို ဦးခိုက်၍ ဆတ္တာ တန်ဆာပလာများထည့်သည့် သေတ္တာငယ်ကို ဖွင့်သည်။ ဘုရင်ခြေတော် မချမီ သေတ္တာငယ်ကို မဖွင့်ရပေ။ ခြေတော်ချပြီးသည့် အခါမှသာလျှင် သေတ္တာကိုဖွင့်၍ လက်သည်း ခြေသည်းတော်များကို သန့်စင်ပေးရသည်။ ထိုနောက် ဘုရင်သည် ကော်တော်ရာအခန်း အပြင်ဘက်သို့ ထွက်တော်မူလာ ၍ ရေအိမ်သာသို့ တက်တော်မူသည်။ တခုသောအခန်းကို လေးတောင် ငါး တောင်ကန်၍ အိမ်သာလုပ်ထားသည်။ စံနန်းဆောင်အပြင်ဘက်တွင် ကပ် လျက်ပင် အိမ်သာတော်တခုနှစ်ခုရှိသည်။ ထိုအိမ်သာတော်အတွင်း၌ ရေအိုး၊ ဆပ်ပြာ၊ ပုဝါများနှင့် အိမ်သာ၏အောက်တွင် စဉ်ရေသုတ် အင်တုံတခု ရှိသည်။ အိမ်သာသို့တက်ရန် နင်းခုံတခုရှိသည်။ ၎င်းအညစ်အကြေး အင်တုံ များကို သိမ်းယူသူများကို သူငယ်တော်ဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းတို့သည် နန်းတော်အတွင်း ရှိရှိသမျှ မင်းမိဖုရားများ၏ အိမ်သာများမှ အင်တုံများ ကို သိမ်းဆည်းဆေးကြော၍ ပြန်ထားကြရသည်။ ၎င်းသူငယ်တော်များ သည် နန်းတော်အုတ်ခုံ၏ တောင်ဖက်တွင် အလှည့်ကျ နေကြရသည်။ ၎င်းတို့ကို ပါဠိဘာသာဖြင့် ပါရိဆတ္တာကဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းအမှိုက်သွန် ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ဘုရင် အိမ်သာတော်မှဆင်းလျှင် အမက်သာ နိမိတ်ရှိသည့် ကိစ္စများကို အငြိမ့်အပျိုတော်က လျှောက်ရသည်။ ဥပမာ ဆွေးတော် မျိုးတော်များထံ မှ အနိစ္စရောက်သည့် သတင်းများ၊ လွှတ်တော်မှ သုံးတန်းလက်ရပေးသည့် စီရင်ချက်များဖြစ်သည်။ သုံးတန်းလက်ရပေးသည့်အမှုတွင် ဘုရင်ကအသက်

ချမ်းသာ ပေးလိုလျှင် လွတ်တော်ဏစာကိုကြည့်ပြီး လက်မလွန်စေနှင့်ဟု တခွန်းသာ ပြောလိုက်သည်။ ချမ်းသာမပေးလိုဘဲ သဘောတူလျှင် မျက်နှာ လွဲတော်မူသည်။

ထိုနောက်ဘုရင်သည် စက်တော်ရာအခန်းရှေ့ရှိ လျှောင်တော်ဦးသို့ မျက်နှာသစ်ရန် ကြွတော်မူလာသည်။ ဤနေရာတွင် နန်းတော်အတွင်း မိဖုရားများနှင့် အတူနေသော ၁၀-နှစ်ရွယ် ၁၂ နှစ်ရွယ်ခန့် သားတော် ကလေးများသည် အလှည့်ကျ စောင့်နေကြရသည်။ ရေအေး၊ ရေနှေး၊ ရေပူ သုံးမျိုးကို ရွှေဖလားတွင်ထည့်၍ အမွှေးအထုပ်စပ်ထားသော မျက်နှာ သစ်တော်ရေဖလားကိုကိုင်လျက် အသင့်နေကြရသည်။ အနားတွင် ဆပ်ပြာ၊ တံပူ စသည်တို့ကိုလည်း အသင့်ထားရသည်။

ထိုအချိန်သည် ဘုရင်မင်းတရားကြီး သားတော်ငယ်ကလေးများနှင့် တွေ့ဆုံရ၍ သားတော်ကလေးများ၏ လိမ္မာပုံကိုကြည့်ပြီး များစွာနှစ်သက် သဘောကျလျက် သားတော်များ၏ အရည်အသွေးကိုလည်း ခမည်းတော် အကဲခတ်ချိန်ဖြစ်သည်။ မကွရာမင်းသားသည် ငယ်စဉ်အခါက နေ့စဉ် ဤ လျှောင်တော်ဦးသို့ လာ၍ မျက်နှာသစ်တော်အရ ဆက်သည့်မှာ တနေ့ မှုမပျက်ဟု အဆိုရှိသည်။ ဘောင်ငူခေတ်အခါက ရှင်ရဲထွတ်သည် တပင်း ရွှေထီး၏ အမတော်ခင်ခင်ကြီးနှင့် အလှည့်အပါးဖြစ်၍ ဘုရင်မင်းတရား အမျက်တော်ရှိရာ ဤအချိန်မျိုးဖြစ်သော မျက်နှာတော် သစ်တော်မူချိန် တွင် ဝင်ရောက်၍ မိမိ၏ ဇာတာတော်ကို ဆက်သသည်ဟူ၏။

နန်းတော်အတွင်းတွင် မင်းသားကလေးများ နေရာထိုင်ရပါသော ဟူသော သံသယဖြစ်တယ်ရှိပါသည်။ စင်စစ်မှာ နန်းတော်အတွင်းတွင် မိဖုရားမယ်တော်များနှင့် အတူတူပင် သားတော်ကလေးများသည် အရွယ် မရောက်သေးပါက နေခွင့်ရှိပေသည်။ ၁၄ နှစ် ၁၅ နှစ်သား တိုင်အောင် ကား နန်းတော်အတွင်း မယ်တော်များနှင့် မနေထိုင်ပေ။ ရှင်လိင်ပြန်ပြီး လျှင် နန်းတော် မြောက်ဖက်တွင် အိမ်သီးခြားနှင့်နေရသည်။ အကြီး တော်ခေါ်သော အုပ်ထိမ်းသူနှင့်နေရသည်။ အကြီးတော်က အစစအရာ ရာ လိမ္မာအောင် ပြုပြင်ထိမ်းသိန်းပေးရသည်။ ဤသို့နန်းတော် အတွင်း၌ အရွယ်ရောက်သီတိုင်အောင် မထားသည်မှာ နန်းတော်အတွင်းသမီးတော် များလည်း ရှိသည်။ အပျိုအရွယ်ရောက်လာလျှင်ပင် သမီးတော် တစ်ဦးတော် ပြေးတော် မောင်နှမတော် ဝမ်းကွဲစသည်တို့ ယဉ်ပါးကြဇည်ကို စိုးရိမ်ကြရ သည်။ ထိုအတွက် ပြင်စသို့ မင်းသားများ အရွယ်ရောက်လျှင်ထုတ်ကြရ

သည်။ ထိုမင်းသားလေးများကကို “ပြင်အိမ်တော်စံ” မင်းသားများဟု
ခေါ်သည်။

မင်းသမီးများမှာ မယ်တော် မိဖုရားများနှင့်အတူ အိမ်ထောင်မကျ
မခြင်း နေထိုင်နိုင်ကြသည်။ အိမ်ထောင်ကျပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက် နန်းတော်
အပြင်ထွက်နေကြရသည်။ ထိုမင်းသမီးများကိုလည်း “ပြင်အိမ်တော်စံ”
မင်းသမီးဟုခေါ်သည်။

ဘုရင်မျက်နှာတော် သစ်သည်ကို မျက်နှာသစ်တော်ရေကျသည်ဟု
ခေါ်သည်။ မျက်နှာသစ်တော်ရေကျပြီးသည့်နောက်တွင် ဘုရင်သည် စက်
တော်ဆောင်သို့ ပြန်ဝင်တော်မူလျက် ယၤဂု၊ ရက်မန်းရေများ သုံးဆောင်
တော်မူသည်။ ထိုနောက် ချိုးရေးတော်သုံး၍ သျှောင်ထုံးတော်မူသည်။
မင်းတုန်းဘုရင်သည် အခြားမိဖုရားများအား သျှောင်ထုံးခွင့် မပေးပေ။
နန်းမတော် မိဖုရားတဦးကသာ ဘုရင်သျှောင်ကို ထုံးခွင့်ရသည်။ နန်းမ
တော် နတ်ရွာစံပြီးနောက်တွင်ကား ကိုယ်တော်တိုင် သျှောင်ထုံးတော်မူ
သည်။

ထိုနောက် ဘုရင်သည် ဝတ်လဲတော် အသစ်ကို လဲလှယ်တော်မူ
သည်။ ဝတ်လဲတော်ကျများကိုမူ အလှည့်ကျ မိဖုရားများကသိမ်းဆီး
ထားရသည်။ နောင် ဆုတော်လာဘ်တော်များ ပေးလိုသည့်အခါ ဤ
ဝတ်လဲတော်ကျများကို အမြတ်တနိုးခံယူလိုသူများရှိကြသည်။ ထိုနောက်
ဘုရားဆောင်သို့ ကြွတော်မူ၍ ဘုရားရှိခိုးတော်မူသည်။

ထိုနောက် နံနက်ပွဲတော်တည်ချိန် ကျရောက်သဖြင့် ပွဲတော်စာများ
သွင်းလာသည်။ ဘုရင်သည် ပွဲတော်ရုံမှ ထမင်းကို သုံးဆောင်တော်မူသည့်
မဟုတ်။ ဘုရင်အတွက် သီးသန့်ထားသော အလွန်ယုံကြည် စိတ်ချရသူ
ပွဲတော်ချက် ၄ ယောက်က သမားတော်ကြီးများ သင့်သည်ဟု ပေးသော
ရာသီလိုက်ခတ်စာ ဟင်းများကိုသာ ချက်ပေးဆက်သကြရသည်။ ပွဲတော်
ချက်များ ဘုရင်အထူးစားတော်ခေါ်လိုသောအခါ ချက်ပြုတ်ပေးနိုင်ရလေ
အောင် မြန်မာပွဲတော်ချက်၊ ကုလားပွဲတော်ချက်၊ တရုတ်ပွဲတော်ချက်၊
ရွှေလောင်းလှေတော် ပွဲတော်ချက် စသည်တို့သည် ဘုရင်သုံးဆောင်တော်
မူလိုရာ သင့်မြတ်သည့် ပွဲတော်များကို ချက်လုပ်ပေးကြရသည်။

ဘုရင်ပွဲတော်များတွင် ရွှေအုပ်၌ ထမင်းထည့်သည်။ ဟင်းခွက်ကို
ဒေါင်းဖန်းတွင်ထည့်သည်။ သစ်သီးကိုမူ ကလပ်နှင့် တစ်ထားသည်။ သမီး
တော်ကြီးများ၊ မိဖုရားများက အလှည့်ကျ အနားတွင်နေ၍ ပွဲတော်လိုက်
ကြရသည်။ ပွဲတော်လိုက်သည်ဟူသည်မှာ ငါးအရိုးသင်ပေးခြင်း၊ ဘုရင်

သုံးဆောင်တော်မူလိုရာ ဟင်းကို အချိုးအသား ခွဲ၍၎င်း၊ အဆီအသားခွဲ၍
 ၎င်း၊ အဖတ်လိုလျှင် အဖတ်၊ အရေလိုလျှင် အရေ လိုက်ပေးရသည်။
 မည်သည့်အခါမျှ မိဖုရား တစုံတယောက်နှင့် လက်ဆုံစားတော် မခေါ်
 ချေ။ သမီးတော်ကလေးများသည် အနားတွင် ကယုကယင် ဆင်ပြင်ထိုး
 ထားသော ရုပ်ရေဖြင့် ယပ်တော်ဆက်နေကြရသည်။ ယပ်တော်ဆက်ရင်း
 လည်း ကမ္ပဋ္ဌာန်းတရားများကို ညီညာဖြဖြ ရွတ်ဆိုနေကြရသည်။ အလှည့်
 ကျ မိဖုရားသည် ပွဲတော်အုပ်အနီးတွင် ထိုင်၍ ပွဲတော်လိုက်နေချိန်တွင်
 အခြား မိဖုရားများက ခပ်လှမ်းလှမ်း မှုးနေ၍ စားနေရသည်။

သားတော်ကလေးများကလည်း ဆပ်ပြာ၊ လက်ဆေးတော်ရေခွက်
 များကိုကိုင်၍ ခမည်းတော်အပါးတွင် ဖျော်ဖြေ နေကြရသည်။ ထိုအခါ
 သည် ဘုရင်မင်းတရားကြီး၏ စိတ်အချမ်းသာဆုံးသော အချိန်ဖြစ်သည်။
 တနေ့လုံး ပင်ပန်း နှမ်းနယ်ရတော့မည့် အချိန်အတွက် သားတော် သမီး
 တော်အလေးများနှင့် ရှေးဦးစွာ ယခုကဲ့သို့ ပျော်ပျော်ပါးပါး တွေ့ဆုံ
 လိုက်ရသည်ဆိုလျှင် ဘုရင်တွင် များစွာစိတ်ချမ်းသာသည်။ စိတ်ချမ်းသာမှု
 မြန်ရုဏ်စွာ စားတော်ကို သုံးဆောင်နိုင်မည်။ သို့မှသာ အားအင်ပြည့်ပြီး
 ပြီး ကိုယ်သွေး ကြည်လင်လျက် တနေ့အလုပ် လုပ်နိုင်မည်သာဖြစ်သည်။
 ပွဲတော်ကျပြီးနောက် ဘုရင်သည် လိမ္မာသော သားတော် သမီးတော်များ
 အား ပွဲတော်ကျကို ဝေငှတော်မူသည်။ ထိုနောက် အလှည့်ကျ မိဖုရား
 များ မိမိတို့၏ အဆောင်တော်သို့ ပြန်ကြသည်။ သားတော် သမီးတော်
 ကလေးများသည်လည်း မယ်တော် မိဖုရားများနှင့်တကွ အဆောင်အသီး
 သီးသို့ ပြန်ကြကုန်သည်။

နံနက်ညီလာခံ

နံနက်ညီလာခံ ပြုလုပ်သည့် အချိန်သည် မြန်မာ နံနက် တပဟိုရ်တွင်
 ဖြစ်သည်။ နံနက်ညီလာခံ ကျင်းပသည့် နေရာမှာမူ မှန်နန်းတော်ဆောင်
 ကြီး၏ ပြောက်ဖက်တွင်ရှိသော ရွှေနန်းတော်ဆောင်၌ ကျင်းပလေ့ ရှိ
 သည်။ တခါတရံလည်း ဘုရင်မင်းမြတ် သဘောတော်ကျရာ အဆောင်သို့
 ပြောင်း၍ ညီလာခံတော်မူသည်။ နံနက်ညီလာခံသို့ တက်ရောက်ရသည့်
 အရာရှိအရာခံများမှာ လှော်ရုံးငါးရပ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အရှေ့ရုံး၊
 အနောက်ရုံးလှော်ရုံးတော် ဗြဟ္မိန်တရားရုံးများမှ မျူးတော် မတ်တော်တို့
 စုံညီစွာ တက်ရောက်ကြရသည်။

မူးတော် မတ်တော်တို့သည် လွတ်တော်အရှေ့ရှိ နှာယောင်တိုင်စုရုံး
 နေကြရသည်။ ထိုအခါသည် ဘုရင်မင်းတရားကြီး ပွဲတော်သည်ချိန်ဖြစ်
 သည်။ ဤသို့ပွဲတော် တည်နေချိန်တွင် သူတို့သည် စုံညီစုဝေးပြီးမှ တညီ
 ညွတ်တည်း နန်းတော်သို့ ဝင်ကြရသည်။ အစည်းအဝေးသို့ တညီတညွတ်
 တည်း လာခြင်း၊ အစည်းအဝေးမှ တညီ တညွတ်တည်း ပြန်ခြင်းသည်
 အလွန် အရေးကြီးသည်။ နောက်ကျ လာ၍လည်းမရ၊ ရှေးဦး အလျင်
 ရောက်နေနှင့်၍လည်း မရပေ။ ဟိုရိုစည်သံ တိတ်ပြီး၍ ယခုအခါ နာရီ
 နှင့်ဆိုသော် ၉ နာရီအချိန်လောက်တွင် မူးတော် မတ်တော်များ နံနက်
 ညီလာခံရာ ရွှေနန်းတော်အောင်တွင် စုရုံးနေကြသည်။ မူးမတ်များ စုံညီ
 ရှိကြပြီဖြစ်ကြောင်းကို ရွှေနန်းတော်ဝန်က အပျိုတော် တယောက်အား
 သံတော်ဦးတင်စေသည်။ ထိုနောက် ညီလာခံရာ အဆောင်တခုလုံးသည်
 အပ်ကျလျှင် ကြားရမလောက် ငြိမ်သက်နေကြသည်။

မူးတော် မတ်တော်များသည် ပန်းချီအရုပ် ရေးထားဘိသကဲ့သို့
 ငြိမ်သက်လျက်၊ အားလုံး အဝတ်အစား ကျပ်မဲ့စွာ တညီနေကြရသည်။
 ပုဆိုးများ၏ အစက်ဖြန့်၍ စုရုံးတွင် ချထားကြရသည်။ ထိုနံနက်ချိန်တွင်
 ချမ်းသည် ဖြစ်ပါက ကတ္တီပ၊ အင်္ကျီလက်ပုကို ဝတ်နိုင်သည်။ အချို့
 သားမွေးအင်္ကျီဝတ်သည်။ အချို့ဂွမ်းထိုးအင်္ကျီဝတ်သည်။ မိမိနှစ်သက်ရာ
 ဝတ်နိုင်သည်။ ညီလာခံဆောင်တွင် ဘုရင်ကြီးသာတော်မူမည့် အချိန်တွင်
 အားလုံး ငြိမ်သက်နေကြရသည်။ မည်သူမျှ စကားမပြောကြရ။ ခြေလက်
 မချိုးကြရ။ မျက်နှာမော့ထား၍ တောင်ကြည့်မြောက်ကြည့် မကြည့်ရ။

အပျိုတော်သည် ဘုရင်ရှိရာသို့ သွားရောက်၍ လက်ယှက်ဂိုဏ်းပြီးလျှင်
 မူးမတ်များ စုံညီ ရောက်ပုံကြောင်းပါ ဘုရားဟု သံတော်ဦးတင်ရမည်။
 ထိုအခါ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် နေကောင်းထိုင်သာ ကျန်းမာစွာ ရှိလျှင်
 ညီလာခံရာသို့ ကြွလာတော်မူသည်။ နေကောင်းထိုင်သာ မရှိငြားအံ့ မကြွ
 ရောက်နိုင်ကြောင်းကို အပျိုတော်အား အကြောင်းပြန်စေသည်။ ထိုအခါ
 ရွှေနန်းတော်ဝန်အား အပျိုတော်က အကြောင်းကြားသည်။ ရွှေနန်းတော်
 ဝန်သည် မူးမတ်စုံညီရာသို့ မူးမတ်များရှိရာ နောက်မှ ရှေ့သို့ ပြည့်ညှင်း
 စွာ လျှောက်လာ၍ သလွန်တော်ခွင့်သို့ ရောက်လျှင်ရပ်သည်။ ထိုနောက်
 ဦးချလျက် ထွက်တော်မမူမီမင်းဘုရားတို့ ဟူ၍ပြောသည်။ ထိုအခါ မူးမတ်
 များစုံညီ ပြန်ကြရသည်။ နန်းတော်ပေါ်တွင် တယောက်မျှ နောက်ချန်၍
 မနေခဲ့ရပေ။

ဘုရင်သည် ညီလာခံသို့ ကြွရောက်လာနိုင်သည်ဖြစ်လျှင်၊ မှူးမတ်စုံ
 ရှေ့သို့ ကြွလာတော် မူသည်။ ထိုအခါ ဘုရင်သည် သလွန်ဖြစ်စေ၊
 ညောင်စောင်းဖြစ်စေ၊ သဗ္ဗလီပေါ်မှာဖြစ်စေ အလိဂ်ရာတွင် ထိုင်သည်။
 အရေးကြီးဆုံးသတင်းကို ဘုရင်ကစတင်၍ မေးသည်။ ရှေးဦးစွာ ကြေးနန်း
 သတင်းများကို ဆွေးနွေးသည်။ ထိုနောက် အဝေးမြို့မှ ရောက်ရှိလာသော
 သတင်းများကို ဆွေးနွေးသည်။ နောက် ဌာနရပ်ခြားသတင်းများ အခွန်
 တော်ကိစ္စများ၊ ရာဇဝတ်ကြောင်းများ၊ ရာထူးခန့် ရာထူးချများ စသည်တို့ကို
 ဆွေးနွေးသည်။ ထိုအခါ အံ့တွင်းဝန်များကသာ စကားပြောဆိုကြရသည်။
 ဘုရင်အမေးတော်ရှိမှ သက်ဆိုင်ရာဝန်က စကားပြောရသည်။ အစည်း
 အဝေးတွင် ပုရပိုက်တစ်စုံတစ်ခု ယူရန်ရှိလျှင်၊ ဘယ်သူဘယ်ဝါ ပုရပိုက်ကို
 ဆက်ဟု အမိန့်ပေးသည်။ နန်းတွင်းသံတော်ဆင့်ဖြစ်စေ၊ စာချိတော်ဖြစ်
 စေ ပုရပိုက်ကို ယူခဲ့လျှင် ချက်ခြင်းထမသွားရ၊ ဒူးတွင်၍ 'ရှိခိုးသံတော်ဦး
 တင်ပါသည်' ဘုရားဟူ၍ လျှောက်ရသေးသည်။ ထိုနောက်မှ ထမသွား၍
 ဆောင်ရွက်ရန်ရှိသည်ကို ဆောင်ရွက်သည်။ ညီလာခံ မှူးမတ်များ နှစ်ဦး
 နှစ်ဖက် ငြင်းခုံခြင်းဖြစ်နေလျှင် ဘုရင်သည် တရားသူကြီးသဖွယ် အဆုံး
 အဖြတ်ပေးရသည်။ ဘုရင်၏အဆုံးအဖြတ်ကို အားလုံးက လိုက်နာရပေ
 မည်။ မှားသော်အည်းရှိမည်၊ မှန်သော်လည်းရှိမည်။ သို့သော်ဘုရင်၏ အဆုံး
 အဖြတ်သည် နောက်ဆုံး အတည်ဖြစ်ရမည်။

ဘုရင်မိန့်ဆိုသမျှအသံကို ခပ်လှမ်းလှမ်း၌ ရှိနေသော သံတော်ဆင့်
 သည် တလုံးမကျန် ပုရပိုက်တွင် ရေးမှတ်ထားသည်။ သူ၏ လက်ရေးသည်
 လှရမည်၊ မြန်လည်း မြန်ရမည်။ ဘုရင်အမိန့်တော်မြတ် မှတ်သည့်အခါ
 တွင် ထိုအမိန့်တော်ကို သီးခြားပုရပိုက်တစ်ခုတွင် သံတော်ဆင့်က မှတ်ရ
 သည်။ အမိန့်တော်တစ်ခုကို သံတော်ဆင့်သည် မူငါးမူ ကူးယူထားရသည်။
 ဘုရင်အမိန့်တော် ကူးမှတ်ထားသည့်မူကို အမိန့်တော်ရင်းဟု ခေါ်၏။
 ထိုမူမှ လွတ်တော်သို့ တစ်စောင်၊ မြတ်တော်တစ်စောင်၊ မှတ်တမ်းတိုက် တစ်စောင်၊
 အတွင်းဝန်တစ်စောင်၊ အားလုံးငါးစောင်ပို ရမည်။ တစ်စုံတစ်ခု အမှားအယွင်း
 ရှိသော် ဤမူငါးစောင်ကို မှုရင်းဖြင့် တိုက်သည်။

ညီလာခံရပ်သိမ်းလျှင် မှူးမတ်များသည် တညီတညွတ်တည်း နေရာ
 မှုထ၍ ပြန်ကြရသည်။ နောက်ချန်၍ မနေခဲ့ရပေ။ ထိုအခါ ရုံးတက်ကြရန်
 အချိန်လိုသေးသဖြင့် အိမ်ပြန်ကြသည်က များသည်။ မိမိတို့ဆိုင်ရာ ရုံး
 တက်ချိန်မှာ မြန်မာ ၂ ချက်တီး အချိန်ဖြစ်သည်။ ယခု အင်္ဂလိပ် နာရီ
 နှင့်သော် ၁၂ နာရီတွင်မှ ရုံးတက်ကြရသည်။ ညနေ မြန်မာနာရီ သုံးချက်

တီးတွင် ရုံးဆင်းကြရသည်။ ရုံးကဆင်းချိန်မှာ ယခု စက်နာရီဖြင့်သော်
၃ နာရီခန့်ဖြစ်သည်။ ရုံးဆင်းသည်ဆိုသော်လည်း အလုပ်တာဝန် ပြီးသည်
မဆိုသာ။ အိမ်ရောက်လျှင် မိမိတာဝန်အရ ဆောင်ရွက်ကြရမည့် တာဝန်
ကို မြို့တွင်း မြို့ပြင်သို့ သွားရောက် ပြီးမြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ကြ
ရသည်။

နေ့ညီလာခံ

နံနက် ညီလာခံ ပြီးဆုံးသည်နှင့် တပြိုင်နက်ပင် ဘုရင်မင်းမြတ်သည်
မှန်နန်းဆောင်၏ တောင်ဖက်တွင်ရှိသော 'တောင်နန်းဆောင်တွင် ပြောင်း
စံတော်မူသည်။ ၎င်းကို 'တောင်နန်းတော်ဆောင်' ဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။
နန်းတော်အတွင်း၌ပင် နန်းတော် အမည်တပ်၍ အဆောင်များရှိသည်။
မင်းတုန်းမင်း အမြဲစံမြန်းတော်မူသော မှန်နန်းဆောင်၏ ပြောက်ဖက်ရှိ
နံနက်ညီလာခံ ကျင်းပရာနေရာ ရွှေနန်းတော်ဆောင်၌ပင် မင်းတရားကြီး
နတ်ရွာစံခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် သီပေါမင်း နန်းတက်သည်ကာလ ထိုအဆောင်
သည် အမင်္ဂလာပြုရာ အဆောင် ဖြစ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖျက်၍ အသစ်
ဆောက်ရသည်။ ထိုဖျက်ထားသော အဆောင်မှ သစ်သားများကို ရွှေ
ပကတိ ချထားသည့်အတိုင်း ကျောက်တော်ကြီးဘုရား၏ အရှေ့တောင်
ဖက်၊ အတုမရှိ ကျောင်းကြီး၏ အရှေ့ဖက်တွင် စံနန်းတော်ကျောင်း
ဟူ၍ ကျောင်းတဆောင် ဆောက်သည်။ မျူးမတ်များသည် နံနက်ညီလာခံ
ပြီးလျှင် အိမ်နီးသည့်မျူးမတ်များက နံနက်စာ စားရန် အိမ်ပြန်ကြသည်။
အိမ်ဝေးသည့် မျူးမတ်များကမူ နေ့ ၂ ချက်တီးအချိန် (ယခုစက်နာရီ
၁၂ နာရီ) တွက် ရုံးတက်သည်။ အိမ်မပြန်ကြရတော့ပေ။ ရုံးသို့ အိမ်မှ
ထမင်း ပို့ကြရသည်။

ဘုရင်သည် နံနက်ညီလာခံပြီးလျှင် တောင်နန်းတော် ဆောင်သို့
ပြောင်း၍ စာကြည့်သည်။ ထိုအချိန်သည် ဘုရင်ခေတ္တ အားလပ်သော
အချိန်ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ သားတော်ကလေးများ၊ သမီးတော်ကလေး
များဝင်ထွက် သွားလာ စကားကြသည်။ အချို့ သားတော် သမီးတော်
များ ပျော်ရွှင်စွာ ကစားကြသည်ကိုလည်း ကြည့်ရှုတော်မူသည်။ တခါ
တရံ သားတော် သမီးတော် ကလေးများနှင့်အတူ စော်ဘွားများ၏
သားကလေးများတို့လည်း နန်းတော်တွင် သိမ်းမွေးထား၍ သားတော်

များနှင့်ထပ်တူ ကြည်ဖြူတော်မူသည်။ ဘုရင်ချီးမြှင့်သော အဝတ်အစား
ကို စော်ဘွားကလေးများက ဆင်မြန်းရသည်။ ခါးတွင် ဆင်စွယ်ရိုးနှင့်
ပြုလုပ်သော ဓားမြှောင်ကလေးများသိုး၍ တကယ် မည်းတော်မယ်တော်
မှတ်ပြီးချစ်ခင်နေကြသည်။ ဤကား နန်းတော်ကို သံဃာဇဉ်ဖြစ်အောင်
ပြုလုပ်ထားချက် ဖြစ်သည်။

နေ့အခါ ဘုရင်သည်စာတော်များကို ဖတ်သည်ဆိုရာ၌ ရွှေမြို့တော်
လေးပြင်ရပ်မှ ရှိသော တံဆိပ်တော်ရ ဆရာတော်ကြီးများ သွင်းသည့်
စာများဖြစ်သည်။ များသောအားဖြင့် တရားစာများ ဆုံးမဩဝါဒစာများ
ကို ဆရာတော်ကြီးပေါင်း ၈၀ မျှလောက်က အပတ်စဉ်ပေးပို့ကြသည်။
ဘုရင်သည် တခါတရံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အစရှိသောစာများ၊ ပေဒင်ကျမ်းများ
စသည်ဖြင့် နှစ်သက်ရာကို ရွေးချယ်ဖတ်တော် မူသည်။

နေ့လယ်စားပွဲတော်ကို ယခုနာရီဖြင့် ၁၂ နာရီကျော်ခန့်တွင် သွင်း
လာသည်။ ထိုပွဲတော်မှာ ခေါက်ဆွဲဆံပြုတ်၊ အချိုအချဉ်ပွဲတော်၊ လဘက်
ရည်တော် စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ထိုနောက် ယခုစက်နာရီ ၁ နာရီခွဲခန့်တွင်
နေ့ညီလာခံကို ကျင်းပသည်။ ကျင်းပသည့်နေရာမှာ တောင်နန်းတော်
ဆောင်၌ပင် ဖြစ်သည်။ နေ့ညီလာခံသို့ တက်ရောက်သည့် သူများမှာ
လွှတ်ရုံးငါးရပ်မှ များတော် မတ်တော်များမဟုတ်။ ဗိုလ်မှူး၊ တပ်မှူး၊
ဆင်တပ်၊ မြင်းတပ်၊ ခြေလျင်တပ်၊ အမြောက်တပ်၊ သေနတ်တပ်၊ လက်နက်
တိုက်ဝန်များ အစရှိသည့် စစ်တပ်၊ ကကွယ်ရေးဖက်မှ ပုဂ္ဂိုလ်များသာ
တက်ကြရသည်။ နေ့ညီလာခံကို ဗိုလ်မှူး၊ တပ်မှူး များသာ တက်ကြရ
သဖြင့် ၎င်းကို “ဗိုလ်ရှုခံ” ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ထိုညီလာခံသို့ ဗိုလ်မင်း
တပ်မင်းများသည် မြဘိုက်တော်တွင် စုရုံးပြီးမှ စံညီဝင်လာကြရသည်။
ညီလာဆောင်သို့ ရောက်လျှင်မိမိတို့ဆိုင်ရာနေရာတွင် မိမိတို့ကိုင်ဆောင်လာ
သော ဓားများကိုအအိမ်နှင့်တကွ အရုံးလက်ကိုင်ကို ဘုရင်ရှိရာဖက်သို့
လှည့်၍ မိမိတို့၏ဆိုင်ရာ ညာဖက်ရှေ့တွင် ထားကြရသည်။ ဤဓားများ
မှာ အလွန်လှပစွာ စီခြယ်ပြုလုပ်ထားသော ကျောက်စိဓားများ ဖြစ်
ကြသည်။ ဗိုလ်မှူး တပ်မှူးတို့သည် ဤညီလာခံသို့ စစ်ဝတ်စစ်စားများ
ဖြင့် တက်ရောက်ရသည် မဟုတ်ပေ။ ရွှေကြင်ခတ်ပုဝါကို အစထောင်နေ
အောင်ပေါင်း၍ ကတ္တီပါအင်္ကျီ သို့မဟုတ် သားမွေးအင်္ကျီ၊ သို့မဟုတ်
ဂွမ်းအင်္ကျီစသည် တို့ကို ဝတ်ဆင်၍ ဗိုလ်သွေး ဗိုလ်မွေးနှင့် လာကြရသည်။

ဤနေ့ညီလာခံတွင် ဘုရင်သည် တိုင်းပြည်၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌ လူဆိုး
သူဆိုး သူပုန်အန္တရာယ် စသည် ရှိမရှိမေးသည်။ တိုင်းပြည်၏ စစ်ရေး၊

ကာကွယ်ရေး၊ နယ်ခြားလုံခြုံရေး၊ ခိုးသားဝေးပြေးရေး၊ အဝေးကင်းများ
 နယ်ခြားကင်းများ၊ ရှမ်းပြည်နယ်ပယ်အရေးများ အစရှိသည်တို့ကိုဆွေးနွေး
 တိုင်ပင်တော်မူသည်။ သူပုန်သူကန် ရှိလျှင်လည်း မည်သို့ နှိမ်နင်းမည်၊
 မည်သို့ စစ်အင်အား ဖြည့်မည်၊ လက်နက် ခဲယမ်း မီးကျောက် မည်သို့
 ပို့မည်၊ မည်သို့ စစ်ဖြန့်မည်တို့ကို တိုင်ပင်တော်မူသည်။ ထိုနောက် ညီလာခံ
 ကို ရုပ်သိမ်းတော်မူသည်။ ညီလာခံပြီးဆုံးသည့်အချိန်မှာ ယခုစက်နာရီနှင့်
 သော် ၃ နာရီ၊ ၃ နာရီခွဲ အချိန်ဖြစ်သည်။

နေညီလာခံ ပြီးဆုံးသောအခါ ဗိုလ်မှူး တ်မှူးတို့သည် အခိုက်
 အတန့်အားဖြင့် ဗိုလ်ရုံးဆောင်တွင် နေကြရသည်။ ၎င်းကား နန်းတော်၏
 တောင်ဖက်တွင် ရှိသည်။ ထိုဗိုလ်ရုံးတွင် နေကုန်အောင် နေကြရသည်။
 အိမ်သို့ပြန်သွားရသည် မဟုတ်ပေ။ ဤသို့ ဗိုလ်ရုံးဆောင်တွင် နေကြရခြင်း
 ကား အကြောင်း ရှိလာသော် ဗိုလ်မှူး တပ်မင်းများအား အလွယ်တကူ
 အမိန့်ပေးနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။

နေညီလာခံပြီးသော် ဘုရင်သည် မြောက်နန်းသော်သို့ ပြောင်းရွှေ့
 စံနေတော်မူသည်။ ယင်းနန်းတော်ကို နံ့သာဖြူ နန်းတော်ဟူ၍ ခေါ်
 သည်။ ဤနံ့သာဖြူနန်း၌ နေတော်မူစဉ် တိုင်းပြည်ဝန်းလျှင်၌ လွတ်ထား
 သော အထောက်တော်များထံမှ ရသည့် သတင်းများကို ကြားနားတော်
 မူသည်။ “မင်းနားတထောင်” ဟူသည့် စကားမှာ ဘုရင်မင်းမြတ်၌လျှင် ဝှက်
 ထားသည့် ကိစ္စအရပ်ရပ်၊ မင်းသား မိဖုရားပါမကျန် ထောက်လှမ်း
 စုံစမ်းနေသော အထောက်တော်များက ဘုရင်ကို သံတော်ဦးတင်ကြ
 ရသည်။ အထောက်တော်များမှာ လူအမျိုးမျိုးဖြစ်သည်။ ဖိုးသူတော်၊
 မယ်သီလများလည်း ပါသည်။

ည ညီ လာ ခံ

ညညီလာခံမစမီ ဘုရင်သည် ယခုနာရီဖြင့် ၅ နာရီခွဲအချိန်ခန့်တွင်
 ညပွဲတော်ကို စတင်သည်။ အသင့်အတင့် စီမံသောပွဲတော်ဖြစ်သည်။ နံနက်
 ပွဲတော်လောက် ချဲ့ထွင် မထားပေ။ အလှည့်ကျ မိဖုရားများဆက်ကပ်သည့်
 ပွဲတော်ကိုပင် သုံးဆောင်တော်မူသည်။ ပွဲတော်ပြီးသော် နံနက်က ညီလာ
 ခံခဲ့သည့် ရွှေနန်းတော်ဆောင်သို့ ထွက်စံတော်မူ၍ အပန်းဖြေတော်မူသည်။
 ညညီလာခံမစမီ အနောက်ဖက် အခန်းဆောင်၌ ရှိသော မိဖုရားများ

နှင့် တွေ့ဆုံတော်မူ၍ စကားစမြည် ပြောတော်မူသည်။ ထိုနောက် နန်း
 တော်တခုလုံးတွင် ရွှေတိုင်တော်များ လင်းတော်မူသည်။ ညညီလာခံတွင်
 မှူးမတ်များ စေလွှာချေ။ ညအလှည့်ကျ ရောက်သော မှူးတော် မတ်
 တော်တို့နှင့်သာ ဆွေးနွေးတော် မူသည်။

ညညီလာခံသည် နံနက်ညီလာခံလောက် အရေးမကြီးပေ။ ညညီ
 လာခံတွင် မှူးမတ်များ ဝတ်ဆင်လိုရာ အဝတ်အထည်များကို ဝတ်လာ
 နိုင်ခွင့်ပြုသည်။ သို့သော် ကလေးကလား အဝတ်မျိုးကိုမဆိုလို။ မင်း
 မှူးမတ်များနှင့် သင့်လျော်သော၊ သိက္ခာရှိသော အဝတ်အထည် မျိုး
 ကိုသာ ခွင့်ပြုသည်။ ရာသီဥတု ချမ်းအေးလျှင်စောင်များ၊ ခြုံခွင့်ပင်ပြု
 သည်။ ရာထူး ကြီးသူများအား ဤညီလာခံတွင်လက်ဘက်၊ ကွမ်းများ
 ကိုပင်စားခွင့်ပြုသည်။ ဘုရင်နှင့် မိဖုရား ဆေးလိပ်သောက်နိုင်သည်။ ထိုညီ
 လာခံ၌ သာယာသောကိစ္စများကိုသာ ဆွေးနွေးလေ့ရှိသည်။ ဥပမာသား
 တော်၏ သျှောင်ထုံးမင်္ဂလာ မည်သို့ကျင်းပရန်သင့်မည်၊ သမီးတော်၏
 တဘက်ဝတ်ဆင် မင်္ဂလာတွင် မည်သို့သော အဆောင် အယောင်နှင့်
 မည်သည့်နေရာ၌ ကျင်းပမည်၊ ပုခက်တင်မင်္ဂလာ မည်သို့ကျင်းပမည် စသည်
 တို့ကို ဆွေးနွေးလေ့ရှိသည်။ တခါတရံ သားတော်သမီးတော်လက်ထပ်
 မင်္ဂလာကိစ္စများ၊ ဆင်ဖြူတော်ကြီးယူရန်ကိစ္စများ၊ ဘုရားခုနစ်ဆူ အလှူ
 တော်ကိစ္စများစသည်ဖြင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာနှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စအရပ်
 ရပ်တို့ ဆွေးနွေးတော်မူသည်။ ညညီလာခံ ပြီးလုနီးလျှင် နောက်တနေ့
 နံနက်ညီလာခံတွင် ပြုစုလုပ်စရာကိစ္စများကို ဘုရင်က သတိပေးနှိုးဆော်
 ခြင်းပြု၏။ ထိုနောက် အိပ်ဖန်တော် စာရင်းကို စာင်းတိမ်ရံ မှူးက ဖတ်
 လျှောက်ရသည်။

ဝန်ကြီးများသည် အိပ်ဖန်တော် မစောင့်ကြံရပေ။ အိပ်ဖန်တော်
 ကျသော အတွင်းဝန်များသည် ထိုနေ့တွင် အိမ်မပြန် ရတော့ချေ။
 အိပ်ဖန်တော် စောင့် ကြံရသည်။ အတွင်းဝန်သည် အခန်းရ၏။ အိပ်
 ရာရ၏။ အမှုထမ်းတို့မှာ အိပ်ရာမရပေ။ မိမိအိပ်ရာကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင်
 အိမ်မှယူလာကြရသည်။ ဘုရင်စက်တော်ခေါ်ရာ အဆောင်ပတ်လည်ရှိ
 မောင်းမလည်ကိုခေါင်းအုံး၍ စောင့်အိပ်ကြရသည်။ ညီလာခံပြီး၍ အိပ်ဖန်
 ကျများသည် စောစောအိပ်ရာမဝင်ကြသေးဘဲ စစ်တုရင် ထိုးကစားခြင်း၊
 တခါတရံ စကားစမည်ပြောခြင်း၊ တခါတရံ အဖျင်း အပျက်ပြော
 ချင်းများကို တီးတိုးအသံထွက်စေဘဲ ပြုနိုင်သည်။ ထိုအချိန် အခါတွင်

ဘုရင်သည် အလယ်နန်းမှတော်ဆောင်သို့ကြွ၍ ညလည်ပွဲတော် တည်နေ
ချိန်ဖြစ်သည်။

ထိုနောက် အလယ်နန်းမှဆောင်က ပြန်လာပြီးလျှင် ညီလာခံတွင်
ဝတ်ဆင်သည့် ဝတ်လဲတော်ကို လဲတော်မူသည်။ ထိုအခါနန်းတော်အတွင်း
ရှိ စိန်ဆိုင် မြေဆိုင်တို့က ဝတ်ရုံတော်ကြီးသိချင်းကို တီးရသည်။ ဘုရင်စက်
တော်ခေါ်မည့်အကြောင်းကို သတိပေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ တနန်း
တော်လုံး အပ်ကျလျှင် ကြားရမလောက် တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်သွားသည်။
ထိုနောက် ဘုရားရှိခိုးဆောင်သို့ကြွ၍ ဝတ်ပြုတော်မူသည်။ ထိုနောက်
ဘုရင်သည် စက်ရာ သလွန်တော်သို့ ကြွသည်။ စာတော်ဖတ်များသည်
စာအုပ်ကိုပိုက်၍ လက်ယှက်ဝင်လာကြရသည်။ ဘုရင်စက်တော်ရာအခန်း
မောင်းမလည်၏ရှေ့တွင် စာဖတ်စင်ကလေးရှိသည်။ ထိုစာဖတ်စင်ပေါ်
သို့ စာအုပ်များတင်၍ ပဆစ်ဒူးတုပ်လျက် စာတော်ဖတ်ရသည်။ ဘုရင်
သည် လဲလျောင်းရာမှ စာကိုကြားနာတော်မူသည်။ သတိပဋ္ဌာန်းကျမ်း၊
သဘာရသိဒ္ဓိကျမ်း စသည်တို့ကို ဘုရင်နှစ်သက်သည်။ တခါတရံတွင်
ရွှေတိုက်စိုး မောင်တိုး၏ ရာမရကန်ကို နားဆင်တော်မူသည်။ ဘုရင်စက်
တော် ခေါ်တော်မူဟန်ရှိသည်နှင့် တပြိုင်နက် စာတော်ဖတ်သည် စာအုပ်
ကိုပိတ်၍ ဖြည်းညှင်းစွာ အပါးတော်မူခွါရသည်။

ဤသည်တို့ကား နံနက်ညီလာ၊ နေ့ညီလာ၊ ညညီလာတို့၏ လုပ်
ဆောင်ရိုး အစဉ်အလာများ ဖြစ်ကြပေသည်။

လွှတ်တော်

ရှေးပဝေဏီအစဉ် မြန်မာဘုရင်တို့ ဘုန်းမီးနေလ တောက်ပသော အခါ တွင် အုပ်ချုပ်ရေး၌ အရေးပါသော ဌာနကြီး ငါးခု ရှိခဲ့လေသည်။ ထိုဌာန ငါးခုကို လွှတ်ရုံးငါးရပ်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုသည်။ နိုင်ငံတော်အတွင်းဝယ် မြို့ပြ နယ်ပယ် အုပ်ချုပ်ရေးကို၎င်း၊ စစ်မက်ရေးရာကို၎င်း၊ တရားရေးရာတို့ကို၎င်း လွှတ်ရုံးငါးရပ်ထား၍ စီမံ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ လွှတ်ရုံး ငါးရပ်မှာ ကား လွှတ်တော်၊ မြဲ ကိုက်တော်၊ ရှေ့ရုံး၊ နောက်ရုံးနှင့် တရားရုံးတို့ပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့အနက် လွှတ်တော်နှင့် မြဲကိုက်နှစ်ဌာနမှာ နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ် ရေးတရပ်လုံး၏ အချက်အချာ ဖြစ်၏။ လွှတ်တော်သည် တရားရုံးချုပ်ဖြစ်၍ ဥပဒေပြုရာ ဌာနကြီးပင် ဖြစ်သည်။ တနည်းဆိုသော် မြန်မာ ဘုရင်တို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးပုံစံတွင် လွှတ်တော်သည် ဗဟိုကြီးကိုင်ရာ ဌာနကြီးဖြစ်ခဲ့၏။ မြန်မာဘုရင်တို့ လက်ထက် လွှတ်တော်သည် ဒီမိုကရေစီခေတ်၌ခေါ်သော လွှတ်တော်နှင့် မတူချေ။ ဒီမိုကရေစီခေတ်၌ လွှတ်တော်မှာ "မင်းတိုင်ပင် အစည်းအဝေးခေါ် 'ပါလီမန်' (Parliament) ဖြစ်သည်။ စင်စစ် ဝန်ကြီး များအဖွဲ့ဖြစ်သော 'ကက်ဘိနက်' (Cabinet) သည် မြန်မာ ဘုရင်တို့၏ လွှတ်တော်နှင့် တူသည်ဟု ဆိုသင့်သည်။ 'ကက်ဘိနက်' တွင် ဝန်ကြီးများ သာ ပါဝင် စည်းဝေးသကဲ့သို့ လွှတ်တော်တွင်လည်း ဝန်ကြီး လေးပါး၊ မြင်းစုဝန်ကြီး တပါး၊ အသည့်ဝန်တပါးနှင့် ဝန်ထောက် လေးပါးတို့ပင် ပါဝင်စည်းဝေးလေသည်။ သို့ရာတွင် အခြား လက်အောက်ခံ အမှုထမ်း ကြီးငယ်များရှိသေး၏။ လွှတ်တော်ကြီးထား၍ အုပ်ချုပ်ခြင်းသည် ဘုရင်၏

အခွင့်အာဏာ၊ ဝန်ကြီး ဝန်ထောက်တို့၏ အခွင့်အာဏာ စသည်အားဖြင့် ပိုင်းခြားသည်နှင့် တူ၏။ သို့ရာတွင် မိမိဘသဘောတည်းဖြင့် ထင်မြင်သလို လုပ်ချုပ်နိုင်သည် မဟုတ်ချေ။

တဖန် လွှတ်တော်မှတစ်ဆင့် အုပ်ချုပ်ရေး ကြိုးကိုင်ရာ လက်အောက်ခံ ဌာနကြီးစုမှာ 'ဗြိတိန်တော်'ပင် ဖြစ်သည်။ ဗြိတိန်သည် လွှတ်တော် နှင့် အမြဲပင် ဆက်ဆံလျက် ချမှတ်သော ပြည်တွင်း ပြည်ပအမှု၊ မြို့လုပ် ကျုံးတာအမှု၊ အခွန် တက္ကသိုလ်၊ ကုန်းကြောင်းဆိုင်ရာ အမှု၊ လမိုင်းလယ် ယာအမှု၊ စစ်သည်ရဲမက် အမှု၊ တရားရုဇာဝတ် အမှုတို့ကိုတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်ရာ ဌာနဖြစ်သည်။ ဗြိတိန်သည် ယခုအခါ အတွင်းဝန်များ ရုံးနှင့် တူသည်။

လွှတ်တော်ဟူသော ဝေါဟာရ

လွှတ်တော် ဟူသော စကားတွင် 'လွှတ်' နှင့် 'တော်' စကားနှစ်ရပ်ကို ပေါင်းစပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ရှေးဦးစွာ လွှတ်ဟူသော စကားကို ဆန်းစစ်သော် ပုဂံခေတ်အခါတွင် ပူဇော်ခြင်း၊ လှူတန်းခြင်း၊ လက်လွှတ်ခြင်း ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ဖြင့် သုံးစွဲခဲ့ကြောင်း တွေ့ရ၏။ စင်စစ် လွှတ်ဟူသောစကား၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ပူဇော်ခြင်း၊ စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ အခွင့်လွှတ်ခြင်း၊ လွှတ်လွှတ်လွှတ်ခြင်းဟူ၍ များစွာ ရှိသည်။

ပုဂံခေတ်တွင် မင်းစသော မှူးမတ်၊ ကလန်သံပျင်၊ သဋ္ဌေး၊ သူကြွယ်တို့ သားသမီးများကို ထိမ်းမြားမင်္ဂလာ ပြုအံ့သောအခါ 'ပန်းဦးလွှတ်' သည် ဟူ၍ ညဦးက အရည်းဆရာတို့ထံ ပို့ရသော အစဉ်အလာ ရှိခဲ့သည်။ မိုးသောက်၍ ပြန်လွှတ်မှုသာ ထိမ်းမြားရ၏။ အရည်းဆရာတို့ ဤသို့ ပန်းဦးလွှတ်ဘဲ ထိမ်းမြားပေးသော် အစဉ်အလာကို ဖျက်သည်ဟူ၍ ကြီးစွာသော မင်းပြစ်ကို ခံခဲ့ကြောင်း ဆိုသည်။ ဤတွင် 'ပန်းဦးလွှတ်' ဟူသော စကား၌ လွှတ်မှာ ပူဇော်ခြင်းအနက်ရမည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

လွှတ်ဟူသော စကားကို ပုဂံခေတ်ထိုး ကျောက်စာ အများအပြားတွင် ပူဇော်ခြင်း၊ လှူတန်းခြင်းဟူသော အနက် အဓိပ္ပာယ်တို့ဖြင့် သုံးစွဲကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။ * သင်ကြီးဆရာ ကျောက်စာရေ ၆၊ ၇ တွင်

“လွှတ်ဘော ကျောက်အိုတန် ၁ ဝေ (သံ) ” ဟူ၍ရင်း၊ တဖန် ကြောင်းရေ ၁၂၊ ၁၃၊ ၁၄ တွင်

* ပုဂံကျောက်စာလက်ရွေးစင်၊ စာမျက်နှာ ၁၂၊ ၁၃
29

“ဤကွန် ငှာ လွတ်သော သာဓိသရာ ဆိုင်ငြယ် လက် (တွ) ငှာ
ငှာ လွတ်လိုက်သောတေ” ဟူ၍ ၎င်း တွေ့ရ၏။

သက္ကရာဇ် ၄၀၂ ခုနှစ်ထိုး* သင်ကြားတော်လတ်သင် ကျောက်စာ (ခ)
ကြောင်းရေး ၂၊ ၃ တွင်

“ပုထိုး ၄ လိုလွတ်သော ကျောက် ရနီ ၁ ယောက်အိုမုင် ၁”
ဟူ၍ ၎င်း၊ တဖန် ထိုကျောက်စာကြောင်းရေး ၁၇၊ ၁၈၊ ၁၉ တွင်

“ဤ ငှာ လွတ်သော ကျောက် တို့ အိ ကိုဝမ်းစိမ်းစိမ်းသောသူက ပဉ္စတြိက်
မည်သော ငြယ်အပါယ်ထွဲ စိအိသောတေ”

ဟူ၍ လွတ်ဟူသော စကားကို လှူတန်းပူဇော်ခြင်း အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖြင့်
သုံးစွဲထား၏။

ဤသို့အားဖြင့် ပုဂံခေတ် ကျောက်စာများတွင် ကျောင်းလွတ်သည်၊
ငိဋ္ဌကတ်လွတ်သည်၊ လယ်လွတ်သည်၊ နွားလွတ်သည်၊ ဥယျာဉ်လွတ်သည်၊
ကျွန်လွတ်သည်၊ ဘုရားပုထိုးလွတ်သည် ဟူ၍ လှူတန်းသည်။ ပူဇော်သည်၊
ပေးသည်ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် သုံးစွဲခဲ့လေသည်။ ထိုမှတစ်ပါး မိမိ
ပိုင်နက်မှ စွန့်လွတ်ခြင်း၊ ခွင့်လွတ်ခြင်း၊ လွတ်လွတ်လွတ်လွတ်ခြင်းဟူသော အနက်
အဓိပ္ပာယ်တို့ဖြင့် သုံးစွဲကြောင်းကို** သက္ကရာဇ် ၆၂၀ ခုနှစ်ထိုး ရှင်ပင်ပေးမိ
ကျောက်စာ ကြောင်းရေး ၁၅၊ ၁၆ တွင်

“တစ်လီ ၁ ယောက်။ သရဘီ ၁ ယောက် ယကြွစဉ်ဤ ကွန် ၃ ယောက်
ကာ အလွတ်လျှင် ငှာ လွတ် သောတေ”

ဟူ၍ တွေ့ရသည်။ ဤတွင် ‘လွတ်’ ဟူသော စကား၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ပိုင်နက်မှ
လွတ်ခြင်း၊ စွန့်လွတ်ခြင်း၊ လက်လွတ်ခြင်း၊ လွတ်မြောက်စေခြင်း ဟူသော
အနက်ပင် ဖြစ်သင့်ပေသည်။ ကျွန်သုံးယောက်အား ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်
မြောက်စေခြင်း၊ လွတ်လိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်၏။

*** အိုပြည်စုံသင် ကျောက်စာကြောင်းရေး ၆၊ ၇၊ ၈၊ ၉ တွင်

“ဤ (ယ) ကွန် ၇ ယောက်သာကာ အမိလဒသော ကျွန်လေမဟုတ်၊
အဖလဒသော ကျွန်လေမဟုတ်၊ လေင် ငကောင် သင်နှင့် ငတိသိမုရယ်ရသော
ကျွန်တေထိုင်ကြောင် (ရာ) ကာ ငါလွတ်သောတေ” ဟူ၍ ရေးထိုးထား
ရာ ဤ၌လည်း ကျွန်ခုနစ်ယောက်အား ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်စေခြင်း၊ လွတ်
ခြင်း ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ပင် ယူသင့်မည်ထင်ပါသည်။

* ပုဂံကျောက်စာလက်ရွေးစင် စာမျက်နှာ ၈
** တိုင်းရင်းမြန်မာ ကျောက်စာ။ ပုံ ၁၉၈
*** ပုဂံကျောက်စာ လက်ရွေးစင် စာမျက်နှာ ၅၇

* ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိကျမ်းတွင် ကျော်အောင်ဆရာတော်ဘုရား
ကြီးသည် လွတ်ဟူသော ကဏ္ဍ၌

“ဟဆွေဆွေတသတ်ကား အတ္ထဝိတိုက်လွတ်၊ သံတံစိမ့်အနေ၊ ပျံကွန်
စွတ်စွတ်၊ တန်ခိုးလွတ်သော်၊ အဋ္ဌိနှင့်ဇယ လွတ်ဦးသဘင်၊ ပြတ်မူးအကြင်၊
ညွှက်နူးမရှင်၊ တခြားမြိတ်လွတ်၊ တလတ်ကြက်ဇတင်” စသည်ဖြင့် လွတ်စေ
သည်ကို လွတ်သည်ဟူ၍ ကာရိုက်အသံ မိန့်ဆိုသောအရာ ရုံးတော်၊ လွတ်တော်၊
ဆံမြိတ်လွတ် ဆိုသောအရာထင်၏။ ထို၌ ဆံမြိတ်လွတ်ဟူသည်လည်း အမြိတ်
အညွန့်သွတ်စေသည်။ လွတ်သည်ဟူသော ကာရိုက်အသံသည်လည်းကောင်း၊
ယူသည်လည်းသင့်၏။ လွတ်ရုံးဟူသည်၌လည်း၊ နည်းကူ ပြည်သူတို့၏ အမှုကို
ဆောင်ရွက်စေခြင်းငှာ အာဏာစက်လွတ်သော အာရပ်ဝိသေသဖြစ်၍ လွတ်
‘လွတ်ရုံး’ဟူသော အမည်ဖြစ်၏။ ယူလျှင် ယခင်က လွတ်စေသည်ကို လွတ်သည်
ဆိုသော ကာရိုက်အနက်လည်းကောင်းဖြစ်၏။ အနက်ထင်သာ၍ ထုတ်လိုက်
သည်၊ ပညာဟူလည်း သင့်ရာ၏”ဟူ၍ ပြဆိုသည်။

** ထိုမှတစ်ပါး သာသနာတော် ကျန်းဂန်များမှာလည်း မုဉ္ဇ၊ မုတ္တ
စကားကို လွတ်လွတ်စွန့်လွတ် ပေးကမ်းလှူတန်းသည်ဟု အနက်ပြန်ဆို
ကြသည်။ ပုဂံခေတ် ကျောက်စာများတွင် အလှူ လှူ၍ ရေစက်ချပြီး
သောအခါ ‘အိမ်ဗူးခဲခြင်း’ ဟူသော သဘောသည် ပေးလှူစွန့်လွတ်အပ်
သော ပစ္စည်းနှင့် ပစ္စည်းရှင်သည် ရေဗူးကဲ့သကဲ့သို့ အာလယ ကင်းပြတ်
သည်ဟူသောအကြောင်းပင် ဖြစ်သည်။ လွတ်လွတ်စွန့်လွတ်ပူဇော်လှူတန်း
ခြင်းဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်လည်း သက်ရောက်လေသည်။ လွတ် ဟူ
သော ဝေါဟာရသည် ပါဠိဘာသာ မုတ္တဆိုသည်ဟူ၍ မစ္စတာတော်
စိန်ခိုက် ဆို၏။ မည်သည့် ဝတ္ထုမျိုးမဆို ပိုင်ဆိုင်သူ သာမိက လက်တွင်းမှ
လွတ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

လွတ်ဟူသောဌာနတွင် ဆင်းရဲသား ပြည်သူတို့က မင်းကေရာဇ်ထံ
အခွန်အတုတ် လွတ်မြဲဆက်သ မြဲဖြစ်သည်။ ထိုအခွန်များကို ကသောင်
မြှောင်တိုက်တော်မှာ ထားရသည်။ ထို့ကြောင့် ဆင်းရဲသား ပြည်သူတို့က
အခွန်အတုတ်လွတ်ရာ၊ ဆက်သရာဌာနကို လွတ်ဟူ၍ ခေါ်ကြောင်းယူဆ

* ဝေါဟာရတ္ထပကာသနိကျမ်း စာမျက်နှာ ၆၅၄
** မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း တတိယပိုင်း
အပန်းဂဏန်းစဉ် ၄၁၁ (၁)
စတုတ္ထပိုင်း အခန်းကြီး ၉၊ အခန်းငယ် ၃၂။

ကြသည်။ စင်စစ်လွတ်ဟူသောအရာသည် ဆင်းရဲသားပြည်သူ လမိုင်းလယ်
 ယာ အလုပ်သမားတို့ ဆက်ဆံရာ၊ အခွန်အတုတ် ဆက်သရာ ဖြစ်သည်မှန်
 ငြားလည်း အခွန်အတုတ် တခုတည်းကိုသာ လွတ်သွင်းဆက်သရာမဟုတ်
 တိုင်းရေး ပြည်မှ အစုစုကိုလည်း ဆောင်ရွက်ရ၏။ ထို့ကြောင့် အခွန်
 အတုတ်လွတ်သွင်း ဆက်သရာဖြစ်၍ လွတ်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းသည် အနက်
 အဓိပ္ပာယ်ကျဉ်းသိမ်သည်ဖြစ်၍ သင့်အံ့မတင်မိပါချေ။ ပြည့်စုံပြီဟုလည်း
 မယူဆနိုင်ပေ။

* ရာဇသေဝက ဒီပနီ ကျမ်းတွင် လွတ်ကို “သန္တာဂါရ” ပြဆို
 သည်။ “သန္တာဂါရန္တိ ငုဇ္ဇံ အနုသာသနသာလာ” ဟု အဗ္ဗသုတ် အဋ္ဌ
 ကထာ၌ လာကြောင်းဆိုသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ သန္တာဂါရန္တိ၊ သန္တာဂါရံ
 ဟူသည်ကား ငုဇ္ဇံ၊ တိုင်းနိုင်ငံသူ လူအပေင်းကို အနုသာသနသာလာ၊
 ဆုံးမရာ ဇရပ်တန်ဆောင်းတည်း” ဟူ၍ပင် ဖြစ်သည်။ “ရေမြေသနင်း
 မင်းတို့သည် ထိုထိုအမှုကိုစွဲကို လွတ်၌ နေ၍ စီရင်အပ်၏။ စစ်ထွက်သော
 အခါစသည်တို့၌ ရေမြေသနင်း မင်းတို့သည် ထိုလွတ်၌ နေကုန်၍ ဤမျှ
 လောက်ကုန်သော ရဲမက် ဗိုလ်ပါတို့သည် ရှေ့မှသွားကုန်လော့၊ ဤမျှ
 လောက်ကုန်သော ရဲမက် ဗိုလ်ပါတို့သည် နောက်မှသွားကုန်လော့၊ ဤမျှ
 လောက်ကုန်သော ရဲမက် ဗိုလ်ပါတို့သည် နံပါးနှစ်ဖက်တို့မှ သွားကုန်
 လော့၊ ဤမျှလောက်ကုန်သော ရဲမက် ဗိုလ်ပါတို့သည် ဆင်စီးကုန်လော့၊
 ဤမျှလောက်ကုန်သော ရဲမက် ဗိုလ်ပါတို့သည် ရထားစီးကုန်လော့၊ ဤမျှ
 လောက်ကုန်သော ရဲမက် ဗိုလ်ပါတို့သည် မြင်းစီးကုန်လော့၊ ဤသို့
 အလုံးစုံသော အမှုကိုစွဲဟူသမျှတို့ကိုပြု၍ အပိုင်းအခြားကို ထစ ကုန်၏။
 ထို့ကြောင့် လွတ်ကို သန္တာဂါရ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ စစ်ခမြအရပ်မှ ပြန်လာ
 ခဲ့သည်ရှိသော် အကြင်မျှစောက် နန်းတော်၌ ရေသန့်စင်ခြင်း၊ နွားချေး
 ဆင်တေတို့ဖြင့် အပြေအပြစ်ပြုခြင်း၊ စသည်တို့ကို ပြု၍မပြီးသေး၊ ထိုမျှ
 လောက် နှစ်ရက် ဆုံးရက်ပတ်လုံး ရေမြေသနင်း မင်းတို့သည် ထိုလွတ်
 ၌နေကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုလွတ်ကို သန္တာဂါရဟူ၍ ဆိုအပ်၏” ဟု ဖေါ်ပြ
 ထားလေသည်။

စင်စစ်မူ လွတ်ဟူသည် ရှင်ဘုရင်၏ သြဇာ အာဏာတော်ကို လွတ်၍
 လှည်းကောင်း၊ အမိန့်တော်အမှာတော်ကို လွတ်၍လည်းကောင်း၊ သာသ
 နာရေး၊ ပညာရေး၊ တရားရေး စသော တိုင်းရေးပြည်ရာ အဖြာဖြာကို

* ရာဇသေဝက ဒီပနီကျမ်း စာမျက်နှာ ၁၁၂ ၁၁၃

စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်ရာ ဌာနကြီးကို လွတ်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူသော် သင့်နီးအံ့ထင်မိပါသည်။

“တော်” ဟူသော စကားနှင့် မတ်သက်၍လည်း ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနီကျမ်းတွင်

“အတော်အသင့် ဆိုသောအရာ၊ အမိန့်တော် အမှာတော်စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာ၊ တိရစ္ဆာန်၏အမည်၊ တော်ဟူသောအရာ၊ နေရာ၏ အမည် တော်ဟူသောအရာ၊ မိန်းမတို့အရိုအသေ စကားတို့သောအရာ၊ ဤသို့ စသည် ဖြင့် တသက်သက် ဆိုမိန့်သော အရာသာထင်၏။ ထိုတွင် အတော်အသင့် ဆို သောအရာကား နည်းမှ တော်သည်၊ မတော်ကုန်သည်၊ မတော်သုက္ခာ၊ သူတော် သူမတော် စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာ၌ မသင့်မမှန် ဆိုလို သည်ကို မတော်၊ အသင့်အမှန် ခြိုလိုသည်ကို တော်စသည်ဖြင့် ဆိုသောအရာထင် သးပြီ။ အမိန့်တော် အမှာတော်ဟူသည်၌ကား။ အရိုသေခေါ်ဝေါ်ကာမျှ အရ ထူးမထွက်၊ ထိုနှင့်လျော်စွာ သာအနာတော်၊ သံဃာတော်၊ ရွှေမြို့တော် ရွှေ နန်းတော် စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့်ခြင်း ထင်၏” ဟူ၍ ပြဆိုထားလေသည်။

“တဖန် တော်ဟူသော ဝေါဟာရမှာ အရှင်ခေါ်ခြင်း၊ ဘုရား ခေါ်ခြင်းများနှင့် ဆိုင်၏။ အိမ်တော်၊ နန်းတော်၊ ကျောင်းတော် စသော စကားတို့မှာလည်း ထိုနည်းပင် အရှင် နှင့်ဆိုင်သော ဝေါဟာရ ဖြစ်သည်။ ဥယျာဉ်တော်ဟု ရေးလျှင် ရှင်ဘုရင်နှင့် စပ်သည်ဆိုသည် ဟူ၍ အမှတ် ပြုကြသည်။ ဥယျာဉ်ဟု သာမညရေးလျှင် တော်နှင့် မဆိုင်ဟု အမှတ်ပြု ကြသည်။ “တ” ပုဒ်သည် တရုတ်ဘာသာတွင် မြင့်မြတ်ခြင်း၊ ကြီးမား ခြင်းကိုဆို၍ ဗင်္ဂလီလူမျိုးတို့သည် ‘က’ အက္ခရာကို “ကော”၊ တအက္ခရာ ကို “တော” ဟု အောသရရှည်၍ ခေါ်ခြင်းဖြင့် “တော” မှ “တော်” သို့ ရွှေးလျောသည်ဟု မစွတာ ဘော်စိန်ခိုက ဆိုသည်။

ထီးဟန် နန်းဟန်နှင့် စပ်လျဉ်းသမျှ ပြောဆိုရေးသားရာ တွင် တော် ဟူသော အသုံးကို ဈားစွာသုံးစွဲခြင်းမှာ မြန်မာတို့၏ ထီးနန်းလေ့ပင် ဖြစ်သည်။ အရှင်သခင် ဘုရင်မင်းမြတ်အား အရိုအသေ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း လည်းဖြစ်၏။ ရှေးအခါက ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်တိုင် လက်မှတ်ရေးထိုး လေ့ မရှိခဲ့။ သို့ရာတွင် ခေတ်အလျောက် အနောက်ရပ်ခြား ဥဇ္ဇေပသား

* ဝေါဟာရတ္ထ ပကာသနီကျမ်း စာမျက်နှာ ၃၀၃
** မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း တတိယပိုင်း အပန်းဂဏန်းစဉ် ၄၁၁ (၁)

များနှင့် ဆက်ဆံရာ၌ ဘုရင်ကိုယ်တိုင် လက်မှတ်ရေးထိုးရန် ပေါ်ပေါက်
 လာသည့်အခါ “တော်” ဟူ၍ တလုံးတည်းဖြင့် ရေးထိုးလေ့ရှိသည်။
 အမည်နာမ အစုံအလင် ထည့်သွင်းရေးထိုးလေ့ မရှိ။ တော်နှင့် ပတ်သက်
 ၍လည်း သားတော်များကိုပင် တော်ကြီး၊ တော်လတ်၊ တော်ကလေး ဟူ၍
 ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရိုး အစဉ်လည်းရှိသည်။ မြန်မာဘုရင်တို့ လက်ထက် ဘုန်း
 တော်ကြီးများတွင် တော်ရ မရဟူ၍ ရှိသည်။ တော်ဘွဲ့ကို မင်းပေးမှ
 ရနိုင်သည်။ မင်းမပေးသော် “တော်” တပ်၍ ဆရာတော်ဟု မခေါ်နိုင်။
 ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် မင်းတရားကြီး လက်ထက် သင်္ဂဇာ ဆရာတော်
 အောက်မြန်မာနိုင်ငံသို့ ကြွတော်မူရာ။ ဒါယကာ တဦးက “အုတ်ဖို ဆရာ
 တော်အား မင်းမပေးလျက် အတယ်ကြောင့် “ဆရာတော်” ဟူ တော်
 တပ်၍ ခေါ်ဝေါ်ပါကြောင်း လျှောက်ထားသည်။ ထိုအခါ သင်္ဂဇာ
 ဆရာတော်က “ကျွန်ုပ်တို့နားထုံးငှက်ကို ‘ငှက်တော်’ ဟု မည်သူအမည်ပေး
 သလဲ” ဟူ၍ ဒါယကားအား မိန့်ဆိုတူးကြောင်း မှတ်သားရမိပါသည်။
 ဤကိုထောက်လျှင် ဘော်မှာ ရှင်ဘုရင်နှင့် ဆိုင်ကြောင်း သိသာလှပေ
 သည်။

စင်စစ်သော်မူ တော်ဟူသော စကားသည် တော်တည့်ခြင်း၊ မြင့်
 မြတ်ခြင်း၊ ကြီးမြင့်ခြင်း သဘောပင်ဖြစ်သည်။ ထီးနန်းနှင့် ဆိုင်သော
 အခေါ်အဝေါ် ဟူသရွေ့ တော်ထည့်၍ ခေါ်ဝေါ်သည်သာ ဖြစ်လေ
 သည်။ ထီးနန်းနှင့် ဆက်စပ်၍ ထီးဟန်နန်းဟန်ရှိသည်ကိုပင် ‘တော်ဝင်’
 သည်ဟူ၍ ပြောဆိုကြသည်။ လွတ်ဟူသည် ရှင်ဘုရင်နှင့် ဆက်စပ်သည့်ပြင်
 တော်တည့် ကြီးမြင့်ခြင်းတို့ကြောင့် လွတ်တော်ခေါ်ဝေါ်သည်ဟု ယူဆ
 ဖွယ်ဖြစ်လေသည်။

လွတ်တော်ပေါ်ပေါက်လာပုံ

ရာဇဝင်အထောက်အထားအရ လွတ်တော်ကို ပုဂံခေတ်၌စတင်ပေါ်ပေါက်
 သည်ဟုမှတ်ယူရပေသည်။ သို့ရာတွင် ပုဂံခေတ်ကျောက်စာများကို လေ့
 လာသောအခါ တိုင်းရေးပြည်ရာအဖြာဖြာကိုစီမံအုပ်ချုပ်ရာ လွတ်တော်
 ကို အတိအကျ မတွေ့ရပေ။ သို့ရာတွင် ပုဂံခေတ်၌ အမှုအခင်း အငြင်း
 ဆဲပွားကို ဖြေရှင်းဆုံးဖြတ်ရာ ‘တရားကွန်းသာယာ’ ဟူ၍ ရှိခဲ့လေသည်။

တရားကွန်းသာယာမ္မာ တရားရုံးတော်ပင်ဖြစ်မည်ဟု တွေးထင်မိပေသည်။ ထိုတရားကွန်းသာယာတွင် 'သင်မဖ'ခေါ် တရားသူကြီးတို့က အမှုကိစ္စကို ဖြေရှင်းဆုံးဖြတ်ပေးရသည်။ *သက္ကရာဇ် ၅၇၆ ခုနှစ်သို့ တူရွှင်းတောင် ဘုရားကျောက်စာ ကြောင်းရေ ၄, ၅, ၆, ၇ တွင်

“ကြာသုကြိကာ ဣဝါပိတိ၊ ဘ၊ စတ္တ(ရယ်) ဘ၊
ကစ္စကာပတိယံ ဘ၊ ကစ္စ ပကြိ ဘ၊ ဤသု ၄ ယောက်

သောကာကြာ (ကွန်) သာယာတွင် မိယ်ပိယ်သတေ”ဟူ၍ တွေ့ရ၏။ ဤတရားကွန်းသာယာမ္မာ အမှုအခင်းကိစ္စ တခုတည်းကိုသာ ဆုံးဖြတ်ရန် ဖြစ်၍ တိုင်းရေးပြည်မှုအားလုံးကို ဆောင်ရွက်သော ဌာနကြီး ဟုတ်ဟန်မတူချေ။

ရွှေဘုံဒါနိန်းကျမ်း အရ လွှတ်တော်သည် ပုဂံခေတ် ပျူစောထီးမင်းလက်ထက်တွင် စတင်၍ပေါ်ပေါက်သည်ဟု မှတ်ဖွယ်ရှိလေသည်။ ပုဂံပျူစောထီးမင်းလက်ထက် မဇ္ဈိမဒေသမှ စန္ဒဂုတ်မင်း၏အနွယ် ဖြစ်သော မင်းမျိုး လေးယောက်တို့သည် ဆင်အစီးရှစ်ဆယ်၊ ဆင်သည်ရှစ်ကျိပ်နှင့် ပုဂံပြည်သို့ ရောက်လာခဲ့လေသည်။ ပျူစောထီးမင်းသည် ထိုမင်းမျိုး လေးယောက်ကို သစ္စာကတိအမှတ်ဖြင့် စားတော် တဆုပ်စီပေးသည်။ ထီးလည်း တစင်းစီပေး၏။ ထိုမင်းမျိုး လေးယောက်တို့၏ အမည်နာမကား ရာဇ ဝဇုနာ၊ နာမ ဝဇုနာ၊ ဒေဝ ဝဇုနာ၊ ဇေယျ ဝဇုနာဟု တွင်ကုန်သည်။ ထိုမင်းမျိုး လေးယောက်ကို ဆင်အစီး လေးဆယ်နှင့် မြို့လေးမျက်နှာ နဂါးပြည်တိုင်အောင် စီရင်စေ အခွင့်လွှတ်၍ ဆောင်ရွက်ရ၏။ ထိုသူတို့ ရောက်သည့်ကာလ စုရုံ၍ နေရာအဆောက်အဦကို 'ရုံး'ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပြည်ထဲရေးမျက်နှာကို စီရင်စေခွင့်လွှတ်၍ စီရင်တတ်နေရသည့် အဆောက်အဦကို 'လွှတ်'ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ကြောင်း ပြဆိုလေသည်။

တကြောင်းမှာလည်း ပုဂံခေတ် သက္ကရာဇ် ၅၃၆ ခုနှစ်၌နန်းတက်သော နရပတိ စည်သူမင်းကြီးတွင် သားတော် ဇေယျသူရ၊ သိင်္ဂီသူ၊ ရာဇသူ၊ ပျံချီဇေယျ၊ ဇေယျသိင်္ဂီဟူ၍ သားတော် ငါးပါးရှိလေသည်။ ယင်းတို့အနက် သားတော်အငယ် ဇေယျသိင်္ဂီ မင်းသား၏ မယ်တော်သည်

* ပုဂံကျောက်စာ လက်ရွေးစင် စာမျက်နှာ ၄၄

နရပတိ စည်သူ၏ လက်ညှိုးတွင် ခုနကုန်ခဲသဖြင့် နှုတ်ဖြင့် ငဲ့၍ထား
 လေသည်။ ဤသို့ ငဲ့ထားသဖြင့် ပြည်ပေါက်သည်ကို နိုးမည်စိုးသော
 ကြောင့် မျှီချလိုက်ရာ၊ သက်သာတော်မူလေသည်။ ထိုအကြောင်းကို နရ
 ပတိ စည်သူမင်းကြီးသိလျှင် နှစ်သက်တော်မူ၍ မိဖုရား တောင်းလိုရာ
 ပန်လိုရာသို့ တောင်းခွဲပန်ခွင့်ပေးတော်မူသည်။ မိဖုရားလည်း သား
 တော်အငယ်အား ထီးနန်းပေးအပ်ရန် တောင်းလေ၏။ ထီးဖြူဆောက်
 ၍ ဝိဋ္ဌာန်ပြုရာ ထီးလည်း ဇေယျသိခံမင်းသားငယ်ဖက်သို့ညွတ်၏ဟူသည်။
 ထို့ကြောင့် ထီးလိုမင်းလိုဟုတွင်သည်။ ထီးလိုမင်းလို ဘွဲ့မည်ရည်နှင့်
 ရွှေနန်းတက်သောအခါ ဘုရင်ဖြစ်လျက် နောင်တော်လေးပါး မင်းသား
 တို့အိမ်သို့ တအိမ်တအိမ်စီ လှည့်လည် သွားရောက် ဝတ်ပြုခြင်း၊ ဆွေး
 နွေးတိုင်ပင်ခြင်းပြုသည်။ လာဖန်များသဖြင့် နောင်တော်များလည်း ဘုရင်
 အဖြစ်သို့ ရောက်လျက် ရာဇဂုဏ်မမောက်၊ လာရောက်ကန်တော့ရှာပေ
 သည်ကို အားနာတော်မူကြသည်။ ထို့ကြောင့် နန်းရင်ပြင် အဆောက်
 အဦကြီးတခု ဆောက်စေ၍ ထိုအဆောက်အဦကြီးတွင် နောင်တော်လေး
 ပါးတို့က လာရောက်စုဝေးလျက် ညီတော်ဘုရင်က စစားဝတ်ပြုခြင်းဖြင့်
 ခွင့်လွှတ်လေသည်။ ရှင်ဘုရင်ဖြစ်သူ ညီတော်ကလည်း နောင်တော်လေး
 ပါးတို့အား မိမိကိုယ်စား တိုင်းရေးပြည်ရေးများကို ခန့်ထားစီရင်းဆုံးဖြတ်
 ကြရန် အခွင့်လွှတ်ပြန်လည်။ ဤသို့ အပြန်အလှန် အခွင့်လွှတ်ရာ နေရာဌာန
 အဆောက်အဦကို လွှတ်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ် သမုတ်လေတော့သည်။ ဤ
 အချက်ကိုထောက်လျှင် လွှတ်သည့် အခွင့်လွှတ်ရာ နေရာဟူ၍ ယူရမည်
 လော၊ တွေးတောရပွယ် ဖြစ်သည်။

မစ္စတာ တော်စိန်ခိုကမူ ဇေယျသိခံမင်း လက်ထက် လွှတ်တော်ပေါ်
 ပေါက်သည်ဟူသော အယူအဆသည် ယုတ္တိမတန်ဟုဆို၏။ အကြောင်း
 မှာ အခေါ်အဝေါ် ဝေါဟာရဆိုသည် တာသာဝါဒနှင့် စပ်သည့်အသုံး
 အစွဲမှ မင်းခမ်းမင်းနားသို့ ပြောင်းလဲသုံးစွဲလေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် မှတ်
 သားပွယ်အချက်တရပ်မှာ ထီးလိုမင်းလို၏ နောင်တော်လေးပါးအနက်
 ပျံချီဟူသောမင်းသားသည် အမှုများကိုဆုံးဖြတ်ရန် မေ့သတ်တစောင်ကို
 ရေးသားခဲ့သည်။ ထိုမေ့သတ်ကို ပျံချီမေ့သတ်ဟူ၍ခေါ်၏။ ထိုမေ့သတ်
 ပေါ်ပေါက်သည်ကို ထောက်သော်၊ တရားဆုံးဖြတ်ရာ၊ ပြည်တွင်းရေးရာ
 အမှုကို ဆောက်ရွက်ရာ လွှတ်တော်ကြီး ပေါ်ပေါက်သည်ဟူသော
 အဆိုသည် ယူသင့်ပြန်သည်။

လွှတ်တော်၏ တည်နေရာနှင့်
လွှတ်တော်တည်ဆောက်ပုံ

မန္တလေး ရတနာပုံခေတ် လွှတ်တော် အဆောက်အဦကြီးကို နန်းတော် နယ်မြေဟု သတ်မှတ်ရာပါသော သစ်တပ်အုတ်မြို့ရိုးကံာထားသော နန်းတော်အတွင်း မြေနန်းတော်အရှေ့ တံခါးနိတံခါး၏ တောင်ဖက် လက်ယာဖက်တွင် ရှိလေသည်။ လွှတ်တော်ကြီးကို လည်ပေါ် နှစ်ဆောင်တွဲဖြင့် တောင်မြောက်နေကျော် ဆောက်လုပ်ထား၏။ ကွန်းတိုင် ဆယ်နှစ်လုံး၊ အခန်းဆယ် လေးခန်း ပါဝင်သည့် ကြီးကြယ်သော အဆောက်အဦကြီးဖြစ်သည်။ အခန်းတခန်း၏ အကျယ်အဝန်းကိုကား ငါးတောင် သို့မဟုတ် ခုနစ်တောင်ဖြစ်မည်ကို အတိအကျ မသိရချေ။ ထိုလွှတ်တော်ကြီး နှစ်ဆောင်တွဲတွင် အနောက်ဖက်မှ အမိုးသုံးထပ်နှင့် လည်ပေါ်ဆောင်ကြီးကို 'ဇေတဝန်'ဟုခေါ်သည်။ ရှေ့ဖက်မှ အမိုးနှစ်ထပ်နှင့် လည်ပေါ်ဆောင်ကို 'ထားဝယ်'ဆောင်ဟု ခေါ်သည်။ ဇေတဝန်ဆောင်မှာ အောင်မြင် အဆောင်ဟု အနက် အဓိပ္ပာယ်ရ၍ ထားဝယ်ဆောင်မှာ မွန်တို့ ဘာသာဇွေးသော အဆောင်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိလေသည်။

လွှတ်တော်ကြီး၏ ကြမ်းပြင်အမြင့်မှာ အောက်မှ လူပုပုတယောက် ရပ်လျက်သွားနိုင်ရန်မျှသာဖြစ်လေသည်။ နန်းတော်အဆောက်အဦများမှာ နှစ်ဆစ်နှစ်ထပ် ဆောက်လုပ်လေ့ မရှိ။ တဆင့်တထပ်တည်းသာ ဆောက်လုပ်လေ့ ရှိသည်။ လွှတ်တော်ကြီး တခုလုံး၏ အနောက်ဖက် ဆောင်ဖြစ်သော ဇေတဝန်ဆောင်တွင် မြေနန်းတော်များကဲ့သို့ 'ယမနေ' သားဖြင့် လုပ်သည့် ခြင်္သေ့ ရုပ်ခံ သီဟာသနပလ္လင်ကို ထားရှိလေသည်။ ဤသို့ ထားသည်မှာလည်း တုရင်မင်းမြတ်တို့ လွှတ်တက်၍ တရားစီရင်မြဲ ဖြစ်သော ရှေးထူးအစဉ်အလာအရပင်ဖြစ်ပေသည်။ သီဟာသနပလ္လင် ကိုလည်း ဥကင်မာရဘင်နှင့်တကွ အတင့်အတယ် ပြုလုပ်ထား၏။

အမိုးသုံးထပ်နှင့် လည်ပေါ် ဆောက်လုပ်လျှင် ကျောင်းဖြစ်စေ၊ နန်းတော်ဖြစ်စေ၊ အိမ်ဖြစ်စေ၊ ဇေတဝန်ဆောင်ဟု ခေါ်သည်။ မြေနန်းပြဿဒိတော်နှင့် ဗောင်းတော်ဆောင်အကြား ဟံသာသနပလ္လင် ထားရာ အဆောင်ကိုလည်း ဇေတဝန်ဆောင်ဟု ခေါ်သည်။ လွှတ်တော်ဇေတဝန်ဆောင်မှ အကာမာရဘင်များ၊ တိုင်များ၊ အပြောက် အမွန်းများကို ရွှေပိန်းချထားသည်။ ရှေ့ဖက်အဆောင်ကိုမူကား တိုင်များ၊ အပြောက်

အမွမ်းများကို မင်းရာချန်လှုပ်၍ အနိတစုတွင် ရွှေနှစ်စုံသာ မွမ်းမံရသည်။
 သို့ရာတွင် လွှတ်တော်ဝန်ကြီး မင်းများနေသော ကွန်းစင်တိုင်ကြီးလေးလုံး
 မှာ ရွှေပိန်းချရ၏။ ထိုလွှတ်တော်ကွန်းစင် ခန်းမကြီးများ အတွင်းသို့
 မင်းသားများနှင့် ဝန်ကြီးမင်းများမှတစ်ပါး တခြားမည်သူမျှ ဝင်ခွင့်မရချေ။
 အခြားလွှတ်တော် အရာရှိကြီးငယ်များအတွက် နေရာသီးခြားထားရှိ၏။
 လွှတ်တော်တွင် ကွန်းစင်တိုင်အနီး ကွမ်းသွေးပေါက် မကြီးမငယ် ဖောက်
 ထား၏။ လွှတ်တော်နှင့်ဆိုင်ရာ အရာရှိကိုတွင်လည်း ကွမ်းသွေးပေါက်ရ
 သောအရာရှိ၊ မရသော အရာရှိဟူ၍ အဆင့်အတန်း အနိမ့်အမြင့် ခွဲခြား
 သတ်မှတ်ထား၏။ ကွမ်းသွေးပေါက်ရသော အရာရှိကြီးများမှတစ်ပါး အခြား
 အရာရှိတို့သည် ကွမ်းသွေးပေါက်ရှိရာနေရာအတွင်းသို့ ဝင်၍ တွန်းစင်
 တိုင်းကြီးကိုမှီကာ ထိုင်နေခွင့် မရပေ။ ကွန်းစင်တိုင်ကို မှီ၍ ထိုင်ခွင့်ရ
 သောကြောင့်ပင် နန်းတော်လောက၌ 'ကွန်းစင်ပိုင်'ဟု ခေါ်စမှတ်ပြု
 ကြသည်။

လွှတ်တော်ကြီး၏ ကြမ်းကို ဖျက်ထုကြီးသော သစ်သားပြားများဖြင့်
 ခင်းထား၍ တပြေးတည်း ညီညာလျက် ရှိနေသည်။ ကြမ်းမှာ ချောမွေ့
 ညီညာ၍ အရောင်တချက်ချက်ပင် ထွက်သည်။ ဖျာ၊ ကော်ဇော စသော
 တစုံတရာဖြင့် ခင်းကျင်းထားခြင်းမရှိ၊ ကြမ်းပေါ်မှာပင် ထိုင်ကြရသည်။
 ဖျာ၊ ကော်ဇောစသည့် ခင်းနီ၊ ခင်း၍ မည်သည့် အရာရှိမျှ ထိုင်ခွင့် မရ။
 ကြမ်းပြင်ကိုလည်း ချောမွေ့ပြောင်စင်အောင် အမြဲပင် တိုက်ပွတ်ထားရ
 သည်။ လွှတ်တော်ကြီးကို စမြင်ပတ်လည်ဖြင့် ခမ်းနားစွာ တွေ့မြင်နိုင်လေ
 သည်။ လွှတ်တော်ကြီး ပေါ်သို့ ခွေးမဝင်ရ၊ ဖောက်ရချေ။ အမြဲလည်း
 စောင့်ရှောက်ထားရ၏။

လွှတ်တော် တက်ရောက်ပုံ

လွှတ်တော်ကြီးတွင် လှေခါးသုံးစင်းဖြင့် ဦးတိုက်တပ်ဆင်ထား၏။ ထိုလှေ
 ခါး သုံးစင်းမှာ အလယ်တစင်း၊ ဝဲတစင်း၊ ယာတစင်းတို့ဖြစ်သည်။ အလယ်
 လှေခါးကို အက္ခရာဂါန်လှေခါး ဟုခေါ်၍ အမြတ်ထားသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်
 တက်ရောက်သော လှေခါးဖြစ်သည်။ လက်ဝဲဘက်မှ လှေခါးမှာ လွှတ်တက်
 မင်းသားကြီးနှင့် အဂ္ဂမဟာသေနာပတိဝန်ရှင်တော်များသာ တက်ခွင့်ရ၏။
 လက်ယာဘက် လှေခါးကမူ အရာရှိ ကြီးငယ်များ တက်ရောက်နိုင်သည်။

ထိုမှတပါး လွှတ်တော်ကြီးတွင် မလွယ်လှေခါး တပ်ဆင် ထားကြောင်း
လည်း မှတ်သားရသည်။ အရေးကိစ္စ တစ်ခုတရာ ဖြစ်ပေါ်လျှင် အသုံးပြုရန်
တပ်ဆင်ထားသော လှေခါးဖြစ်ဟန် တူ၏။

လွှတ်တော်သို့ သီတင်းညပုသ်ရက်မှတပါး နေ့စဉ် တက်ရောက်ကြရ
သည်။ တနေ့လျှင် နှစ်ကြိမ်ကျ တက်ရ၏။ ပထမဦးစွာ လွှတ်တက်ရောက်
ရသောအချိန်မှာ နံနက်ပတ်ဝန်းကျင် တချက်တီးတွင်ဖြစ်သည်။ နံနက်ပတ်ဝန်းကျင်
တီးမှာ ယခုအခါ ကိုးနာရီခန့်ပင် ဖြစ်သည်။ လွှတ်တက်လာသော အရာရှိ
သည် လွှတ်တော်အဆောက်အဦသို့ ရောက်သောအခါ လွှတ်တော် ခန်းမ
ကြီးအတွင်းသို့ ဝင်နိုင်ခွင့် မရပေ။ လွှတ်တော်၏ မြောက်ဘက်ပေါ်မှာ
စောင့်ရှု အစုံအညီဖြစ်အောင် စုကြံရသည်။ အကယ်၍ ဝန်ကြီးတဦးဦးသည်
မိမိအလျင်ရောက်သည်ဟူ၍ လွှတ်တော်အတွင်းသို့ဝင်လျက် ကွန်းစင်တိုင်
အတွင်းတွင် ထိုင်နေခွင့်၊ အလုပ် လုပ်နေခွင့် မရချေ။ လွှတ်တက်အရာရှိ
တိုင်းသည် “အညီအညွတ် အစည်းအဝေး တက်ရောက်ခြင်း၊ အညီအညွတ်
အစည်းအဝေးမှ ဆင်းခြင်း” ဟူသော စည်းကမ်းကို ရှိသေကြရပေသည်။

ဝန်ကြီးများ လွှတ်တော်တက်သောအခါ ကွမ်းအစ်ကိုင်း၊ ထွေးခံကိုင်း၊
ထီးတော်မိုး၊ မနပ်သိမ်း၊ ရေးရန် စာရေးတော် စသည်ဖြင့် အဆောင်ကိုင်း၊
အဆောင်ရွက် အများအပြားပင် ပါသေး၏။ ဝန်ကြီးသည် လွှတ်သို့ လာ
သောအခါ ယပ်ရိုးရှည်ကို ပုဂံတွင်တင်၍ အရိအသ ကိုင်ဆောင် လာရ
သည်။ ဤသို့ ယပ်ကြိုးရှည်ကို ကိုင်ဆောင်ခြင်းမှာ ငြိမ်းချမ်းခြင်းဟူသော
သဘောသက်တော် အမှတ်အသားတည်း။ တိုင်းပြည်နိုင်ငံကို ငြိမ်းချမ်းအောင်
ထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်မည် ဟူသော သဘော လက္ခဏာဟု ယူသော်လည်း
သင့်အံ့ထင်၏။ လွှတ်တက်လာသော ဝန်ကြီးသည် သိုရင်း အင်္ကျီအဖြူကို
ဒူးဖုံးဝတ်၍ ခေါင်းပေါင်းဖြူ၊ ဖော့လုံးကို တည့်တည့် မတ်မတ် ပေါင်း
ထားရသည်။ ဤသို့ အင်္ကျီအဖြူ၊ ခေါင်းပေါင်းဖြူ သို့ ဆင်ယင်ခြင်းသည်
ဖြူစင်ခြင်းဟူသော အဓိပ္ပာယ်ပင်ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ ဆံထူးကိုလည်း တည့်
တည့် မတ်မတ် ထူးရသည်။ အကယ်၍ ခေါင်းပေါင်းကို တည့်အောင်
မပေါင်းလျှင်သော်၎င်း၊ ဆံထူးကို တည့်မတ်အောင် မထူးမနှောင်လျှင်
သော်၎င်း၊ ဝန်ကြီး ဝန်ထောက် သချင်းချင်းပင် “မင်းကြီး တယ်စောင်း
ပါလား” ဟူ၍ နောက်ပြောင် ပြောဆိုတတ်ကြောင်း မှတ်သားရ၏။ ပုဆိုး
ကိုကား ကြိုက်နှစ်သက်ရာအရောင်ဖြင့် ခါးပုံဆိုး ဝတ်ဆင်နိုင်ခွင့် ရှိသည်။
နားတောင်းရသူသည် နားတောင်းကိုဆင်၍၊ စလွယ်ရသူသည် စလွယ်ကို
ဆင်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ဝန်ကြီးတဦးသည် ခေါင်းပေါင်းဖြူ

ပေလုံးသို့ ပေါင်း၍ သိုရင်းအင်္ကျီကို ဝတ်ဆင်ကာ ယပ်ရိုးရှည်ကို ကိုင်ဆောင်လျက် လွတ်တော်သို့ အဆောင်အယောင် များဖြင့် လာရောက်ရသည်မှာ လွန်စွာမူပင် ခမ်းနားပေလိမ့်မည်။ ဖိနပ်ကို လွတ်တော်ပေါ်သို့ စီးခွင့်မရချေ။ လွတ်တော်အောက် ဖိနပ်ချွတ်မှာချွတ်၍ ဖိနပ်တော်ကိုင်ကယူကာ သိမ်းဆည်းထားရသည်။ ဝန်ကြီး လွှတ်ဆင်းသော အခါ၌လည်း ဖိနပ်ကိုင်က လာ၍ ဖိနပ်ခင်းပေးရ၏။

လွတ်မတက်မီ လွတ်တော်ပေါ်တွင် တဦးတယောက်မျှ မရှိရချေ။ မြောက်နွားယောင်မှာ စုဝေးချိန်တွင် “လျှောက်လွှာ၊ လျှောက်လွှာ” ဟူ၍ လျှောက်လွှာများကို သိမ်းရ ခေါ်ရသည်။ လျှောက်လွှာများမှာ ‘ထွေထွေ’ ခေါ် ရာဇဝတ်မှုစသော လျှောက်လွှာအသေးအဖွဲ့များပင် ဖြစ်သည်။ ဤနံနက်တွင် လွတ်တက်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း လွတ်တော်တွင်းသို့ မဝင်မရောက်။ လျှောက်လွှာခေါ် လျှောက်လွှာ သိမ်းယူခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ အချိန်အားဖြင့် နာရီဝက်ခန့်ကြာသော် “ညီလာခံကြွစို့ မင်းဘုရားတို့” ဟူ၍ နံနက်ညီလာခံ တက်ရောက်ရန် သွားကြလေတော့သည်။

နံနက်ညီလာခံ ပြီးဆုံးသော် ဝန်ကြီးဝန်ထောက်စသည်တို့မှာ မိမိတို့ သွားလိုရာ သွားပြီး နေ့ဗဟိုရုံ နှစ်ချက်တီးလျှင် လွတ်တဖန် တက်ရပြန်လေသည်။ ဤအကြိမ်မှာ လွတ်တော်သို့ အကယ်တက်၍ လုပ်ဆောင်ဘယ်ရာ ကိစ္စဟူသရွေ့ကို ဆောင်ရွက် လုပ်ကိုင် ကြရတော့သည်။ ဤအကြိမ်မှာ ညနေ သုံးနာရီအထိ လွတ်တက်ရ၏။ လွတ်မတက်မီ အဆောင်ကိုင် လူလင်တို့မှာ လွတ်တော်ကြီး၏ အောက်တွင် ဂုံညှင်းထိုးခြင်း၊ စစ်တုရင် ကစားခြင်းဖြင့် ဆူညံ နေကြသည်။ သို့ရာတွင် လွတ်တက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အပ်ကျသံမျှ မကြားရလောက်အောင် တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်စွာ နေရ၏။

အကယ်၍ ဝန်ကြီး များသည် လွတ်တက်စဉ် ကလုပ် အနည်းငယ် အားလပ်ပါက ဆေးသောက်၊ ကွမ်းစားလိုသော် အဆောင်ကိုင် များထံမှ တောင်းယူရသည်။ အဆောင်ကိုင်တို့က ဆေးတံဆောက်လိုသော် ဆေးတံကို ကွမ်းသွေးပေါက်မှ ပေးရသည်။ ကွမ်းစားသူသော် ကွမ်းကို ယာ၍ ကွမ်းသွေးပေါက်မှ တင်ပေးရသည်။ ဤတွင် လွတ်တော်ပေါ်သို့တက်၍ မပေးရကြောင်းကို ထွေရသည်။ ကွမ်းစား၍ ကွမ်းသွေးထွေးသော အခါတွင် ကွမ်းသွေးပေါက်အောက်မှ ထွေးခံဖြင့် ခံထားရသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဝန်ကြီး၊ ဝန်ထောက်စသော လွတ်တက်အရာရှိ ကြီးငယ် များသည် ညနေ ဗဟိုရုံ သုံးချက်တီးသည့်တိုင်အောင် စည်းဝေးခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ စီရင်ခြင်းအမှု တို့ကို ဆောင်ရွက်ရသည်။

ညဉ္ဇနပဟိရိသုံးချက်တီးလျှင် မြဲတိုက်တော်မူ နာခံတော်သည် လွတ်
 တော်သို့ မရောက်လာလျှင် မပြန်နိုင်ကြသေးချေ။ နာခံတော် ရောက်၍
 ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အမိန့်တော် ပါမပါ သိရမှသာ လွတ်ဆင်း၍ အိမ်သို့
 ပြန်နိုင်ကြသည်။ နာခံတော်သည် ဘုရင်အမိန့်တော်ကို နာခံမှတ်သား၍
 ယပ်ရိုးရှည်ကိုထမ်းကာ လွတ်တော်သို့ ညဉ္ဇနပဟိရိသုံးချက်မတီးမီ ရောက်
 လာတတ်လေသည်။ ရောက်လာသောအခါ ဇေတဝန်ဆောင်တော်ရှိ
 သီဟာသနပလ္လင်ကို ဦးသုံးကြိမ်ရှိသေစွာ တိုက်ပြီးလျှင် ယပ်ရိုးရှည်ကို ထမ်း
 လျက် အမိန့်တော်ကို ဖတ်ကြားရသည်။ နာခံတော်သည် ဘုရင် အမိန့်
 တော်ကို ကွန်းစင်တိုင်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်၍ ဖတ်ကြားနိုင်ခွင့်ရှိသည်မှာ
 မှတ်သားဖွယ်အချက် ဖြစ်သည်။ လွတ်တော်အရာရှိ အားလုံးသည် နာခံ
 တော် ဖတ်ကြားသော ဘုရင်အမိန့်တော်ကို ခူးတုပ်လျက်နာခံကြရသည်။

အကယ်၍ နာခံတော်သည် ဘုရင်ထံမှ အမိန့်တော်မပါက ယပ်ရိုး
 ရှည်ကို အသာချ၍ “အမိန့်တော် မပါဘူး မင်းဘုရားထို့”ဟု ပြန်ကြား
 ရလေသည်။ ယပ်ရိုးရှည်ကို ချသည်နှင့် အမိန့်တော် မပါကြောင်း သိနှင့်
 ကြလေတော့သည်။ ဤသို့ “အမိန့်တော် မပါဘူး မင်းဘုရားထို့” ဆိုသည်
 နှင့် ထပြိုင်နက် ဝန်ကြီးစသော အရာရှိကြီးငယ်တို့မှာ လွတ်မှအညီအညာ
 ဆင်းကြရ၏။ ဝန်ကြီးတဦးဦးက အလုပ်ကိစ္စ မပြီးပြတ်၍ ဆက်လုပ်ချင်
 သော်လည်း ဆက်လုပ်နေနိုင်ခဲ့ခွင့် မရချေ။ တဦးနှင့်တဦးလည်း တိုင်ပင်
 နေခဲ့ခွင့်မရှိ။ အလုပ်ဆက်လုပ်လိုက အခြားသင့်ရာ တနေရာတွင် သွား၍
 လုပ်ကိုင်ရသည်။ သို့မဟုတ် အိမ်၌သာ ဆက်လက်လုပ်ကိုင်နိုင်၏။ ဤသို့
အညီအညာ လွတ်သို့ တက်၍ အညီအညာ လွတ်မှဆင်းရခြင်း သဘော
တရားမှာ အိပရိဟာနိယတရားအရ အညီအညာတံ စည်းဝေးခြင်း၊ အညီ
အညာတံ လစည်းအဝေးမှပြန်ခြင်း ဟူသော သဘောပင် ဖြစ်သည်။ အရာရှိ
 တဦးနှင့်တဦး အထင်အမြင် လွဲမှားမှုများလည်း ဖြစ်ပေါ်၍ မလာနိုင်
 တော့ပေ။ ဤကား တိုင်းပြည်ခေါင်းဆောင်များ ဖြစ်သော လွတ်တော်
 အရာရှိများ လိုက်နာရသည့် စည်းကမ်း အချို့ပင် ဖြစ်လေသည်။ လွတ်
 ဆင်းသောအခါ၌လည်း ဝန်ကြီးများမှာ သက်ဆိုင်ရာ လက်နက်တိုက်သို့
 သွားရောက်ကြည့်ရှုရခြင်း၊ တောင်သို့သွား၍ စစ်ဆေးရခြင်း၊ မြို့ထဲသို့သွား၍
 အမှုစစ်ဆေးရခြင်း စသော ပြင်ပအမှုကိစ္စများကို လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်ရ
 သေး၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဝန်ကြီးတို့မှာ တာဝန်ဝတ်တရား များပြားလှပြီး
 အလုပ်ကို အချိန်ပြည့် လုပ်ကိုင်ရသည်ဟု မှတ်ယူရပေမည်။

လွတ်တော်ကြီးနှင့် ပတ်သက်၍ အခြားသော မှတ်သားဖွယ် အချက်
 အလက်များမှာ လွတ်တော်ကြီး၏ စမြင်ပတ်လည်၌ ထိုင်နေသော အရာရှိ
 များ ရှိသေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအရာရှိများမှာ ရာထူးအဆင့်အတန်းတွင်
 အငယ်ဆုံးဖြစ်၍ နိုးကြောဖျာများကိုခင်းကာ ထိုင်ကြရသည်။ ထိုအရာရှိ
 များမှာ တောသုကြီးများဖြစ်၍ ရွှေပြည်ဆရာကြီး၏ အဆိုအရ သူကြီး
 တသောင်းခန့်ပင်ရှိကြောင်း မှတ်သားရပေသည်။ တဖန်လွတ်တော်ပေ၌
 မထိုင်ရသည့် အခြားသင့်ရာတွင် ထိုင်နေကြသော ကြိုး၊ ထိပ်တုံး ဓားကိုင်
 များလည်း ရှိသေးသည်။ လွတ်တော်ပေ၌ အမိန့်ရပိုလ်မူ။ တပ်မူ။
 များမှတပါး ခါးတောင်းကျိုက်၍ မတက်ရချေ။ လွတ်တက်စည်းဝေးကျင်းပ
 ချိန်၌ မြောက်ဖက်လှေခါးမှ စည်သူမျှ တောက်ရချေ။

လွတ်တော် အရာရှိ ကြီးငယ်များ

လွတ်တော်နှင့်ဆိုင်သော အရာရှိ ကြီးငယ်များမှာ

၁။	ဝန်ကြီး	၄
၂။	မြင်းစုကြီးဝန်	၁
၃။	အသည်ဝန်	၁
၄။	မြေတိုင် အမတ်	၁
၅။	ဝန်ထောက်	၄
၆။	နာခံတော်	၄
၇။	စာရေးတော်ကြီး	၄
၈။	အသုံးစာရေး	၄
၉။	ရှမ်းသံခံ	၂
၁၀။	ယွန်းသံခံ	၂
၁၁။	ကသည်းစာပြန်	၂
၁၂။	တရုပ်စာပြန်	၁
၁၃။	အသည်စာရေး	၄
၁၄။	အမိန့်တော်ရေး	၄
၁၅။	ပြောနေရာချ သွေးသောက်ကြီး	၁
၁၆။	လွတ်တော် သွေးသောက်ကြီး	၁
၁၇။	သစ္စာတော်ရေး	၁

၀၈။	လက်နက်တိုက်ဝန်	၀
၀၉။	လက်နက်တိုက်စိုး	၂
၂၀။	ကသောမြောင်တိုက်စိုး	၂
၂၁။	ယင်းတိုက်စာရေး	၁
၂၂။	လက်ဆောင်ယူတိုက်စိုး	၁
၂၃။	ယင်းတိုက်စာရေး	၁

သည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီးကလည်း လွှတ်တော်အရာရှိ ကြီးငယ် အစဉ်ကို အတိုကောက် သင်္ကေတမှာ—

“ကြီး၊ စု၊ သည်၊ ထောက်၊ ခံ၊ စာ၊ နှင့် မိန့်၊ သုံး၊ မှာ၊ ဝေး၊ သံ၊ လက်၊ ကြီး၊ အောက် ထက်ရေး” ဟူ၍ပင် ဖြစ်လေသည်။ ၎င်းတို့မှာ လွှတ်တော်ဝန်ကြီး၊ မြင်းစုဝန်၊ အသည်ဝန်၊ ဝန်ထောက်၊ နာခံတော် စာရေးတော်၊ အမိန့်တော်ရေး၊ အသုံးစာရေး၊ အမှတ်တော်ရေး၊ အဝေးထောက်မင်း၊ သံခံတော်နှင့် လက်ဆောင်ယူမှုူးတို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဝန်ကြီးဟူသော ဝေါဟာရ

လွှတ်တော်တွင် ဝန်ကြီး၊ ဝန်ထောက်၊ အသည်ဝန်၊ မြင်းစုဝန်ဟူ၍ ဝန်ဟူသော အသုံးကို တွေ့ရသည်။ လွှတ်တော်ဝန်ကြီးဟူသော စကားသည် ပင် ဘုရင်က တိုင်းပြည်နိုင်ငံအတွက် လုပ်ဆောင်ဘွယ်ရာ ကိစ္စအဖြာဖြာကို ဘုရင်ကိုယ်စားအဖြစ် ထမ်းဆောင်ကြရန် လွှဲအပ်ခြင်း ခံရသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည်က ကြီးမားလှသောဝန်တို့ကို ထမ်းဆောင်ရသော ကြောင့်ပင် ဝန်မင်း၊ ဝန်ကြီးမင်းဟူ၍ ခေါ်ခြင်း ဖြစ်တန်ရာသည်။ ဝန်ကြီးလေးပါးသည် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်မှုတွင် ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်ဖြစ်ရုံသာ မက စစ်တပ်မတော်တွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများအဖြစ် ရှေ့ဆောင် ရှေ့ရွက် ပြုစုရသူများဖြစ်၍ အဂ္ဂမဟာသေနာပတိဟု ခေါ်လေသည်။ အဂ္ဂမဟာသေနာပတိဟူသော ဘွဲ့မည် ရသည်နှင့်အညီ တိုင်းပြည်၏ သာသနာရေး၊ ပညာရေးကဲ့သို့မက စစ်ကျလစပါကလည်း စစ်ဗိုလ်ချုပ်အဖြစ်နှင့် ခေါင်းဆောင်တိုက်ခိုက် ခန့်ခွဲရ၏။

လွှတ်တော်အကြောင်းတွင် ဝန်ဟူသော ဝေါဟာရ သမိုင်းကိုလည်း တင်ပြသင့်သည်ဟု တွေးယူမိ၏။ ပုဂံခေတ်တွင် ဝန်ဟူသော ဝေါဟာရ

အစား အမတ္တာ၊ အမတ္တာ၊ အမတ္တာဟူသော အသုံးအနှုန်းများကို ပုဂံကျောက်စာများ၌ တွေ့ရသည်။ ဝန်ကို တာဝန်အရာဖြင့် သုံးစွဲသော စကားတလုံးကိုမူ သက္ကတ ၆၄၇ ခုနှစ်ထိုး၊ မင်္ဂလာစေတီခေါ် သျှင် ဒီသဒ္ဒါမောက္ခ ကြောင်းခရ ၃၉ တွင်

“ဩက်လုပ်ကာဌာ အဆွေလျှင် အဝန်ရာစေသတေ” ဟူ၍ တွေ့ရ၏။ ဘုရားဘည်ရန် စေတီတော်၏ အောက်ခြေ မြေတလင်း သုတ်သင်သော အလုပ်ကို ငါ့အဆွေအမျိုးများက တာဝန်အရာ ယူစေသတည်းဟု ဆိုရန် ရှိသည်။ ဝန်ဟူသောစကားသည် ဝဟ ဟူသော ပါဠိပုဒ်ပျက်များမှ ဖြစ်လာသည်ဟု ယူဆကြသည်။ သိဟမူ သိန်ဖြစ်လာနိုင်သကဲ့သို့ ဝဟမူ ဝန်ဖြစ်လာနိုင်တယ်ရာ ရှိသည်ဟုဆိုသည်။ ‘ဇ္ဇောဘာရံဝဟတိ’ ဟူသော စကားတွင် ဇ္ဇောဘာရံ၊ ပြည်ကြီးဝန်ကို၊ ဝဟတိ၊ ဆောင်ရွက်၏။ ဤသို့ ဆောင်ရွက်ရန် လွှဲအပ်ခြင်းခံရသူဖြစ်၍ ဝန်ဟု ခေါ်ကြောင်း ယူဆ သည်။ တိုင်းပြည်၏ ကြီးမားသော ဝန်ကို ထမ်းဆောင် ရသောကြောင့် ဝန်ဟူ၍ ခေါ်ခြင်းမှာ အကြောင်းယူ၍ တန်ပေသည်။

‘ဝန်အစ၊ မင်းတရားရွှေထီးလက်ထက်က’ ဟူ၍ လှေသင်းအတွင်း ဝန်မင်း မဟာဇေယသ ခံယာ ဆွဲချ ဦးချိန်က ဆိုချင်ဟန်တူ၏။ ဦးချိန်စီရင် သော * ဝေါဟာရလိနတ္ထဒီပနီ ကျမ်းတွင် ဝန်အကြောင်းကို ပြဆိုရာ၌

‘မင်းတရားရွှေထီးလက်ထက် သက္ကရာဇ် ၉၀၂ ခုနှစ်တွင်၊ မုတ္တမြေစား ဒေါမညားကို လုပ်ကြံသည့်ကာလ သမိန့်မဂူးသင်အောင် စီရင်လေအမိန့်တော် ရှိ၍၊ လှေတပ်ကို ဝန်ချုပ်ခန့်တော်မူသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုကစ၍ ဝန်ခန့်ရိုး တွင်သည်။ ရှာဇဝန်များတွင် သည့်အလျှင် ဝန်ဟူသောစကားကို မတွေ့ဖူးချေ။ သည်တွင် ဝန်အစဟု မှတ်ရမမှည်’

ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။ သို့ရာတွင် ဝန်ဟူသောစကားကို ထိုထက်စော၍ တွေ့ရသေးသည်။ * သက္ကရာဇ် ၈၄၂ ခုနှစ်တွင် အင်းဝ ရွှေနန်းကို သိမ်းမြန်းတော်မူသော ဒုတိယ မင်းခေင်လက်ထက်တွင်

‘တူပါရုံ အရှေ့မြောက်ယွန်း၌ ရတနာ ဗိမာန်ကျောင်း သမက်တော် ဇနင်ရထာတို့ ဝန်ပြု၍ တည်လုပ်ရသည်’ ဟူ၍ မှန်နန်းရာဇဝင်၌ဆိုလှသည်။

* ဝေါဟာရလိနတ္ထဒီပနီ စာမျက်နှာ ၂၅၄
** မှန်နန်းရာဇဝင် ဒုတိယတွဲစာမျက်နှာ ၃

ဝန်တို့တွင် လွှတ်တော်ဝန်ကြီးမှာ တန်ခိုးအကြီးဆုံး၊ အာဏာ အများဆုံးဖြစ်သည်။ ယင်းတို့၏ အဆုံးအဖြတ် အမိန့်အာဏာကို ရှင်ဘုရင် မကျေနပ်သည့်တိုင်အောင် မပယ်ဖျက်နိုင်ပေ။ တရားစစ်ဆေး စီရင်ရာ၌ လည်း သေဇက်အထိ စီရင်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ရှင်ဘုရင်က သဘောမတူ ပါက ပယ်ဖျက် ကန့်ကွက်၍ ဆိုင်းငံ့ ထားနိုင်၏။ ရာဇဝတ်မှု အသေးအပွား၊ အစ၍ ငါးထောင်တန်အထိ စီရင်နိုင်သော အခွင့်အာဏာမှာ ဝန်ကြီး တို့တွင်ရှိလေသည်။ တရားမမှုများကား အကန့်အသတ်မရှိ စီရင်နိုင်၏။ စင်စစ်လွှတ်တော်ကြီးမှာ နောက်ဆုံး အယူခံဝင်ရာ ဌာနကြီးပင်ဖြစ်တော့ သည်။

လွှတ်တော်အရာရှိများတွင် ပြန်တမ်းကြီးခံ၊ ပြန်တမ်းရိုးခံဟူ၍နှစ်မျိုး ရှိသည်။ ဝန်ကြီး၊ မြင်းစုကြီးဝန်၊ အသည်ဝန်နှင့် ဝန်ထောက်များသာ ပြန်တမ်းကြီးခံခွင့်ရှိသည်။ ကျန်အရာရှိများမှာ ပြန်တမ်းရိုး၊ ပြန်တမ်းဇယ် ခံများသာ ဖြစ်ကြသည်။ ပြန်တမ်းကြီးဆိုသည်မှာ တာဝန်ခံရသော ဝတ် တရားကို အစီအစဉ် မာတိကာပင်ဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ပြန်တမ်းခံ ဆိုသည်မှာ ရှင်ဘုရင်အမိန့်တော်ကို နာခံတော်က လွှတ်တော်တွင်ဖတ်ပြန် သည့်အခါ ရာထူးခန့်ထားခြင်းကို ခံရသူသည် အမိန့်တော် ပြန်သော အနားမှာ ရှိသေစွာ နာခံရသည်ကို ခေါ်၏။ ပြန်တမ်းဝင်ဆိုသောစကား အရ ပြန်တမ်းဝင်ဖြစ်သော အရာရှိ တဦးသည် မိမိအကြောင်းအရာ အထူးပွင့် ဂုဏ်အရည် အသွေးတို့ကို ရေးသား၍ ရွှေတိုက်တော်တွင် စာရင်းပြု၍ထားရသည်။ ဤသို့စာရင်းပြု၍ ရွှေတိုက်တော်တွင် ထားသော ကြောင့် ရွှေတိုက်တော်စာရင်းဝင် သို့မဟုတ် ပြန်တမ်းဝင် အရာရှိဟုခေါ် သည်။ ယခုအခါ ဂဇက်ဝင် အရာရှိတို့နှင့် တူသည်ဟု ထင်မိသည်။

* ဝန်ကြီးခန့် အမိန့်တော်ပြန်တမ်းမှာ

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူသော ရေမြေအရှင် ဆဋ္ဌနိဆင်မင်း သခင် ဆင်ဖြူများရှင် လက်နက်စကြာသခင် အရှင်ဘဝရှင် မင်းတရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ တောင်ခွင်မြို့စား သတိုးမင်းကြီး မဟာမင်းထင် စည်သူကို ဝန်ကြီးခန့်တော်မူသည်။ သို့ခန့်တော်မူကြောင်းလည်း တောင်ခွင် မြို့စား သတိုးမင်းကြီးမဟာ မင်းထင်စည်သူသည်၊ ကျေးဇူးသစ္စာတော်မြတ်နှစ် ပါးကို စောင့်သိရှိသေစွာ အမှုတော်ကို ဖြောင့်ဖြောင့်ရှိရှိ ကြိုးစား အားထုတ် ထမ်းရွက်သောကြောင့် အမည်နေရာ အဆောင်အရွက် အထိုက်အလိုက် သနား ပြုရတော်မူသည်။ အတွင်းမှု အပြင်မှုမှစ၍ ခပ်သိမ်သော စီရင်ဖွယ် စီရင်ခင်း

* ရွှေနန်းသုံး ဝေါဟာရ အဘိဓာန်
အမှတ် ၅၃ စာမျက်နှာ ၄၀
81

အလုံးစုံကို ကျွမ်းသိ နားလည်သသူ အထူးသဖြင့် ယုံမှတ်သနားတော်မူသည့် ကျွန်တော်မျိုးဖြစ်သောကြောင့် မင်းညီ မင်းသား မှူးတော် မတ်တော် ကျွန်တော်မျိုး အပေါင်းတို့တွင် ရွေးချယ်စိစစ်တော်မူ၍ အဂ္ဂမဟာသေနာပတိ အချုပ်ကြီး၊ အကိုင်ကြီး အရာနှင့် ဝန်ကြီးခန့်တော်မူသည်။ ဝန်ကြီးဆိုသည့် အရာသည် ငါအသျှင်ကေရာဇ် မင်းမြက်တို့တွင် ရာဇဌာနီ ရွှေပြည်တော်ကြီးမှ စ၍ အခြံအရံများသော တိုင်းနိုင်ငံအနီးအဝေး ပြည်ရေးရွာမှု ခပ်သိမ်းသော စီရင်ဖွယ် စီရင်ခင်း အလုံးစုံကို မြှော်ထောက်၍ သာသနာတော် ထွန်းပွင့်လင်းကြောင်း အကျိုးစီးပွားတော်များ၍ သားတော်အစဉ် မြေးတော်အဆက် တိုင်းကား နိုင်ငံ စည်ပင် သာယာကြောင်းများကို အမြဲနှလုံးသွင်း၍ ဓမ္မဝတ်၊ ရာဇဝတ်၊ လောကဝတ် အကြောင်းသုံးပါးကို ကျွမ်းသိနားလည်သည်နှင့်အညီ ရှေးအဂ္ဂမဟာ သေနာပတိအင်ကို ထောက်၍ ဝန်တို့နှင့် ခန့်ထားစီရင်” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ဤကားလွတ်တော်ဘွင် ပြန်ကြားရသော အမိန့်တော် ပြန်လမ်း ဖြစ်သည်။ ဘုရင်၏ ဝန်ကြီးခန့် တိုက်ရိုက်အမိန့်တော်ကိုကား ဆင်ထက် တင်၍ ဝန်ကြီးလောင်းအိမ်ရှေ့သို့ သွားကာ ဖတ်ကြားရသည်။ ထိုအမိန့် တော်မှာ—

“ရေမြေ သခင် ဆန္ဒဆင်ဖြူရှင် ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး အမိန့်တော် တောင်ခွင်မြို့စား သတိုးမင်းကြီး မဟာမင်းထင်စည်သူကို ဝန်ကြီးခန့်” ဟု တကြောင်း စာချွန်ဖြင့် ထန်ဖူးတွင် ရေးသားရသည်။ ထိုပြန်ကြားသော အမိန့်တော်ကို ဝန်ကြီးလောင်းက ဒူးတုပ်လျက် နာခံရသည်။ စင်စစ် ဝန်ကြီးဖြစ်ရန်မှာ လွယ်ကူလှသည် မဟုတ်ချေ။ ဝန်ကြီးဖြစ်မည့်သူသည် ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်ခြင်း၊ တရားဓမ္မသတ်ကျမ်းဂန် ကျေပြန်ခြင်းစသော ဂုဏ်ထူးဝိသေသတို့ဖြင့် ပြည့်စုံရသည်။ လောကဝတ်၊ ဓမ္မဝတ်၊ ရာဇဝတ် တွင်လည်း သိစမ်းမြင်နွဲ့သူဖြစ်ရသည်။ သာမန်အရည်အချင်းရှိရုံနှင့် ဝန်ကြီး အဆင့်သို့ မရောက်နိုင်။ တိုင်းပြည်၏ ကောင်းကျိုး မကောင်းကျိုး ကံကြမ္မာ သည်လည်း ဝန်ကြီးဝန်ထောက်တို့တွင် မူတည်၏။ ထို့ကြောင့် ဝန်ကြီး ဝန်ထောက်တို့၏ အရည်အချင်းကား အရေးကြီး၏။

ဝန်ထောက်များမှာကား ဝန်ကြီးများ တခါတရံ သတိလစ်ခြင်း၊ မေ့ကျန်ခြင်း၊ မှားယွင်းခြင်းရှိသော် ထောက်မ ကူညီပေးရသူ ဖြစ်သည်။ ဝန်ထောက် မှာလည်း ဝန်ကြီး ကဲ့သို့ပင် ပြန်တမ်းကြီးခံ ဖြစ်သည်။ ဝန်ထောက်ပြန်တမ်းမှာ ဝန်ကြီးပြန်တမ်းနှင့် အနည်းငယ် ကွဲပြားသော် လည်း သဘောသွားအားဖြင့်တူ၏။ ဝန်ထောက်တို့မှာလည်း ဝန်ကြီးတို့ နှင့်အမျှ တာဝန်ဝတ်တရား ကြီးစားများပြား၏။ ပြန်တမ်းရိုးသာ ခံရသော ရာထူးအတွက် ခန့်အပ်လွှာ အမိန့်တော်ပြန်တမ်းမှာ မည်သူ့က မည်သည့်

နေ့တွင် မည်သည့်ရာထူးတွင် ခန့်အပ်သည်ဟု သာမန်မျှသာ ပါရှိသည်။
ပြန်တမ်းကြီးတွင်ကား ပြန်တမ်းရိုးထက် ပိုမိုပြည့်စုံလေသည်။ ခမ်းလည်း
ခမ်းနားသည်။ ထို့ပြင် ရာထူးခန့်ထားခြင်း ခံရသူ၏အမည်၊ ခန့်ထားသော
ရာထူးနေရာ၊ ခန့်ထားခံရသူ၏ဂုဏ်၊ သတ္တိစွမ်းရည် ယုံကြည်စိတ်ချရပုံ
အကြောင်းများကို စုံလင်ရှေ့လျားစွာတွေ့ရသည်။ ဝန်ထောက်ခန့် အမိန့်
တော်ပြန်တမ်းမှာကား ဤသို့ပင်လျှင် ကျယ်ကျယ်ဝန်းဝန်း ရှိလှပေသည်။
ဝန်ထောက်ခန့် အမိန့်တော်ပြန်တမ်း ပုံစံမှာ အစတွင် အချိအားဖြင့် ဝန်ကြီး
ခန့် အမိန့်တော်ပြန်တမ်းနှင့် တူညီ၍

* ဝန်ထောက်ဆိုသည့် အရာသည် ဝါအရှင် ဧကရာဇ်တို့တွင် ဝန်တို့သည်
ပြည်ဧရာ ရွာမှစ၍ ခပ်သိမ်းသော စီရင်ခင်း စီရင်ဖွယ် အလုံးစုံကို မလစ်မဟင်၊
ရအောင် ရှေ့နောက် မြှော်ထောက်၍ ခန့်ထားစီရင်ရန် အလွန်ကျယ်လှပေ
သည်။ သို့ကျယ်ဝန်းလျှင်လည်း ရံဖန်ရံခါ မေ့ကျန်သည့်အခါ မေ့ကျန်လေ
တန်ရာသည်။ ဝန်တို့စီရင်ခန့်ထားသည့် အရာများတွင် မေ့ကျန်သည့် အရာရှိ
လျှင်လည်း သတိရှိသည့်အတိုင်း အလုံးစုံ စီရင်ဖွယ် စီရင်ခင်းရှိသမျှကို ဓမ္မဝတ်၊
ရာဇဝတ်၊ လောကဝတ်ကို ကျွမ်းကျင် နားသည်နှင့်အညီ မပြတ်ထောက်မ စီရင်
ရမည်” ဟု ရေးသား ပြန်ကြားရသည်။

ဝန်ကြီးလေးပါး၊ ထားရိုးအစဉ်မှာလည်း ပြည်ထဲရေး လေးမျက်နှာကို
တဦးစီခွဲဝေ၍ စီမံအုပ်ချုပ်ရန် သဘောပင်ဖြစ်သည်။ မဟော်သခင်ဇာတ်
တော်တွင် သေနက၊ ဒေဝိန္ဒ၊ ဣမိန္ဒ၊ ဟန္တုသဟူ၍ အမတ်ကြီးလေးပါး
ထားကြောင်း တွေ့ရ၏။ တနည်းဆိုသော် ဝန်ကြီးလေးပါး ထားရိုးအစဉ်
မှာ ပုဂံခေတ် ပျူစောထီးမင်းလက်ထက် စတင်ခဲ့သည် ယူရန်ရှိသည်။
မဇ္ဈိဒေသ စန္ဒဂုတ်မင်း၏ အမျိုးအနွယ်ဖြစ်သော မင်းမျိုးလေးယောက်
တို့သည် ဆင်အစီးနှစ်ဆယ် ဆင်သည်နှစ်ရာစီနှင့် ပျူစောထီးနန်းစံရာ ပုဂံ
နေပြည်တော်သို့ ရောက်လာကြသည်။ ပျူစောထီးမင်းလည်း ထိုမင်းမျိုး
လေးဦးတို့အား ထီးတစင်းစီ ပေးသည့်ပြင် သမ္မာကတိ အမှတ်ဖြင့်
စားတော် ထမင်းတအုပ်စီနှင့် ဆွဲမည်ရည်များပေးကြောင်း ရွှေတုံနိဒါန်း
တွင် ဆိုလေသည်။ ထိုမင်းမျိုးလေးယောက်၏ ဆွဲမည်ရည်များမှာ

** (၁) ရာဇ ဝစုန(၂) နာပ ဝစုန(၃) ဒေဝ ဝစုန(၄) ဇေတ ဝစုန
ဟူ၍ ဖြစ်၏။ ထိုမင်းမျိုး လေးယောက်အား ပြည်ထဲရေး လေးမျက်နှာကို

* ရွှေနန်းသုံး ဝေါဟာရ အဘိဓာန် အမှတ်၅၄။ စာမျက်နှာ ၃၉။
** မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံ စာတမ်း

တယောက်စီ ခွဲဝေအုပ်ချုပ်ရန် အခွင့်အာဏာ လဲအပ်ခြင်းခံရသည်။ ထိုမှ စ၍ ဝန်ကြီးလေးဦး ခန့်ကားရိုး အစဉ်ဖြစ်ခဲ့သည်ဟူ၍လည်း ယူသင့်မည်။
 မြင်းစုဝန်ကြီးမှာ မြင်းမူး မင်းသားများအပေါ် အုပ်ချုပ်ရသူဖြစ်သည်။ ကသည်းမြင်းတပ်၊ အက္ခရာတပ်မြင်းစသော မြင်းတပ်များအပေါ်လည်း အုပ်ချုပ်ရသူဖြစ်၏။ မျိုးရိုးစဉ်ဆက် မြင်းစုဝင်များကို ပယ်ဝန်း၊ ပယ်စိတ်၊ ပယ်ခွဲ၊ စန္ဒရရွက်တင်၊ လေးကျွန်းမှန်ကူ အစရှိသော မြင်းရေးသုံးဆယ် ခုနစ်ချင်းကို မပြတ်လေ့လာ သင်ကြားစေရသည်။ ပြန်တမ်းကြီး ခံယူသူလည်း ဖြစ်၏။

နိုင်ငံတော်အတွင်း အစုကြီး၊ အငန်းကြီး၊ စုသေး၊ ငန်းသေး တို့မှ တပါး မင်းမှုထမ်းမဟုတ်သော သူတို့ကို အသည်၊ အလာ၊ ဝင်ခန့် ကပ်ပါး ဟူ၍ ရှိလေသည်။ ထိုသူတို့မှာ အစုအငန်း၌ မပါဝင်။ ရှင်ဘုရင် သို့မဟုတ် ရွှေ့နန်းတော်နှင့် သက်ဆိုင်သော အမှုကိစ္စကိုလည်း ထမ်းရွက် သူများ မဟုတ်ချေ။ ထိုအသည်တို့အား အုပ်ချုပ်သူကို အသည်ဝန်ဟု ခေါ်သည်။ တမာစေး၊ လျော်၊ အုံတုံ၊ လဲ၊ တင်လဲ စသော မင်းတိုင် ဆယ်နှစ်ရပ်ကို ဆက်သွင်းရန် အသည်ဝန်က အသည်တို့အား ကြီးကြပ်ဆင့်ဆိုရ၏။ အသည်တို့ကလည်း လွှတ်တော်ကစာကို မနာခံ၊ အသည်ဝန်၏ အမိန့်နှင့် စာကို သာ နာခံကြလေသည်။ အသည်ဝန်သည် မြင်းစုကြီးဝန်ကဲ့သို့ ပြန်တမ်းကြီး ခံရသူဖြစ်သည်။

စာရေးကြီးသည် ဝန်ကြီးမင်း ဝန်ထောက်မင်းတို့ ဆင့်ဆိုသမျှ မှုခင်း ကိစ္စများကို နာခံ ဆောင်ရွက်ရသည်။ အဝေးမြို့ဝန် အရာရှိ တို့ကို လွှတ်တော်က ဆင့်ဆိုရန် အမိန့်အာဏာအရ စာရေးကြီးက ဆင့်ဆိုလျှင် လွှတ်တော် အာဏာ ဖြစ်၍ ရှိသေ ကျိုးနွှံ့စွာ နာခံမြဲ ဖြစ်သည်။ မြန်မာဘုရင် လက်ထက် စာရေးကြီး ရာထူးသည် ယခုအခါ စာရေးကဲ့သို့ အဆင့်အတန်း နိမ့်ကျလှသည် မဟုတ်ချေ။ ထိုခေတ်စာရေးကြီး အဆင့်အတန်းသည် ဤခေတ်အတွင်းဝန်နှင့် အဆင့်အတန်းအားဖြင့် တူညီသည် ဟု ဆိုနိုင်၏။ ပုဂံခေတ်တွင် စာရေးဟူသော အမည်ဖြင့် မတွေ့ရသော်လည်း စာခီဟူ၍ တွေ့ရသည်။ စာရေး၊ စာရေးကြီး၊ စာရေးတော်ကြီးဟူ၍ ရှိသည်။ စာရေးတော်ကြီးမှာ ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်။ လွှတ်တော်စာရေး၊ မြဲတိုက်စာရေး၊ ကွမ်းခန့်စာရေးဟူ၍ များစွာရှိသည်။ အက္ခရာစာရေးမှာ လခမရသော်လည်း တဖြည်းဖြည်း စာရေးကြီးအဆင့်သို့ ရောက်နိုင်သော အခွင့်အရေး ရှိ၏။

အမိန့်တော်ရေးမှူး ဆွေတော်မျိုးတော်၊ များတော်မတ်တော်မှစ၍ သူ
ကြီး ကလန်တိုင်အောင် ရာထူးခန့်ထားခြင်း၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအရက်
သနားတော်မူခြင်း၊ ပစ္စည်းဝတ္ထု ဆုလာဘ်တို့ကို သနားတော် မူခြင်း
ရှိသည့်အခါ အမိန့်တော်ကို ထန်းဖူးညွန့်ရှည်တွင် တကြောင်းတည်း
သတ်စံဖြင့် ရေးသားရသူဖြစ်၍ အမိန့်တော်ရေးမှူး ခေါ်သည်။

အသုံးစာရေးမှူးကား ရွှေနှင်းရွှေအိမ် ကျောင်းကန်ဘုရား စေတီ
စသော အလုပ်အဆောင် အပြင်အဆင် တဆယ်နှစ်ရာသိ သဘင်တော်
အခမ်းအနားတို့နှင့်စပ်၍ အကုန်အကျ ငွေတော်စာရင်းကို ရေးမှတ်ရသူ၊
စာရင်းတင်ရသူဖြစ်သည်။ အသုံးစာရေးမှူး ထွက်သုံးငွေစာရင်း တင်နိုင်ရ
သည်။ နာမည်ငယ်သော်လည်း ရာထူးအားဖြင့် လွတ်တော် အတွင်းဝန်နှင့်
ညီမျှသည်။

စာပေးခံ အရာရှိ တို့၏ ဂုဏ် အရည် အဆင့်ကို ထောက် ၍
ဝန်ကြီးမင်းတို့က “ကြားလိုက်သည်”၊ “မှားလိုက်သည်” နှစ်မျိုးဖြင့် ချီ၍
စော်ဘွား စော်ကန် ဘုရင်ခံများ ရေးသားရသူဖြစ်၍ အမှားတော်ရေးမှူး
ခေါ်၏။ သို့ရာတွင် အကြားတော်ရေးမှူး မရှိချေ။ အဝေးရောက် စာရေး
မှူး အဝေးက ရောက်လာသော စာနှင့် ပတ်သက်သည်။ နိုင်ငံခြားရေး
ဌာနနှင့် တူသည်။ အရေးကြီးသောသူဖြစ်၍ ကိစ္စဖြင့် ဝင်းတခုအတွင်းသို့
အလွယ်တကူ အလျင်အမြန် ဝင်နိုင်သည်။

သံတော်ခံနှင့် ပတ်သက်၍ ရှမ်းသံတော်ခံ၊ လွန်းသံတော်ခံ၊ အက
ဘတ်သံတော်ခံ ဟူ၍ ရှိသည်။ နှစ်သစ်၊ ဝါဝင်၊ သီတင်းကျွတ် သုံးကြိမ်
သောကတော့ခံ အခမ်းအနားတွင် လက်ဆောင်တော် ပစ္စည်းများကို
အပီအသ ရွှေနှင်းတော်ကြား လျှောက်ထားရသူဖြစ်သည်။ လက်ဆောင်
ယူမှုများ ဆိုသူကား အလုပ်အရှုပ်ဆုံးသူ ဖြစ်သည်။ ကတော့ခံ အခမ်း
အနားတွင် ရောက်လာသော လက်ဆောင်တော်များကို ပေးအပ်သူ၏
အမည်နေရပ်မကြွင်း ပစ္စည်းမည်မျှကို အတိအကျ အသေအချာ မှတ်
သား ထိန်းသိမ်းရသူဖြစ်သည်။ လက်ဆောင်တော် စာရင်းထိန်းဟု ဆိုဝါ
သော် ဆိုကောင်းရာသည်။

လွတ်တော် အရာရှိတို့တွင် နာခံတော်မှူး အရေးကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်
ဖြစ်သည်။ လွတ်တော်နှင့် မြဲတိုက်ကို အမြဲဆက်သွယ် သွားလာရသူဖြစ်
သည်။ လွတ်တော်မှ အမှုကိစ္စမှန်သမျှ နာခံတော်လက်သို့ အပ်ရသည်။
တဖန် နာခံတော်က မြဲတိုက်သို့ ပို့ရသည်။ နာခံတော်သည် လွတ်တော်မှ

သာမဟုတ်၊ မြတိုက်တော်မှာလည်း နေရာသီးခြားရှိသူဖြစ်၏။ အမိန့်တော် အဆုံးအဖြတ်တခုကို မူငါးခု ကူးယူရသည်။ ထိုမူငါးခုမှာ

- ၁။ လွှတ်တော်တွင် မူရင်းတမူ။
- ၂။ နာခံတော်လက်၌ တမူ။
- ၃။ မြတိုက်တော်၌ တမူ။
- ၄။ သံတော်ဆင့်၌ တမူ။
- ၅။ ဘုရင့်ထံတော်၌ တမူ။

ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ဘုရင့်အတွက်မူကို ရွှေ့နန်းတော်ဝန်က သိမ်းဆည်းထားရသည်။ နာခံတော်၏မူကို 'နာခံကြားလွှာ' ဟုခေါ်သည်။

နားခံတော်သည် လွှတ်တော်ဝန်ကြီးများ စီရင်သော အဆုံးအဖြတ်ကို နားဖြင့်ခံယူ၍ နန်းတော်ရှင် ဘုရင်ထံသို့ အရောက်ပို့ကာ နားတော်လျှောက်ရသူ ဖြစ်သည်။ နားတော်ခံသည် စီရင်ခင်း စီရင်ဖွယ်အထူးအခြားရှိမရှိ၊ အဝေးမြို့ ရှာအကြောင်း အထူးအခြား ရောက်မရောက်ကို "နားခံဘုရား ကျွန်တော်ဝင်ပြီး အစီအရင် အထူးအခြား မရှိ။ အဝေးအလံအစာမရောက် ဘုရား" ဟူ၍ အထက်ကြောင်းက ရေးကာ လွှတ်တက်မင်းသား၊ ဝန်ကြီး ဝန်ထောက်စာရင်းကိုလည်း ပြဆိုရသည်။ တဖန် 'မည်သူ့ကို မည်သည့်ရာဇဝတ် အပြစ်အလျှောက် သုံးတန်းလက်ရ ပေးသည်ဘုရား' ဟူသော လွှတ်တော်စာကို မြတိုက် သံတော်ဆင့်လက်သို့ အပ်ရသည်။ သံတော်ဆင့်က အတွင်းတော်ဝန်သို့ အပ်ကာ အတွင်းဝန်ကတဆင့် အငြိမ့်အပျိုတော်သို့ ပေးရသည်။ အငြိမ့်အပျိုတော်အလည်း ထိုသုံးတန်းလက်ရ ပေးစာကို ဘုရင်အိမ်သာတော်က အဆင့်တွင် စောင့်ရှုဆက်သရလေသည်။ အခြားအချိန်များတွင် အမင်္ဂလာ မဖွယ်မရာကိစ္စဖြစ်၍ မဆက်သ မလျှောက်ကြားရချေ။ ထိုသို့ဆက်သသောအခါ ဘုရင်မင်းမြတ်နုတ်ပိတ်၍ ဆိတ်ဆိတ် နေတော်မူလျှင် မျက်နှာ လွှဲတော်မူသည်ဟု ယူဆကာ သတ်စေအမိန့်ရသည် မှတ်ယူရ၏။ သနားတော်မူသဖြင့် ချမ်းသာစေလိုကလည်း ထိုအမိန့်တော်ကို သံတော်ဆင့်မှ တဆင့် နာခံတော်သို့၊ နာခံတော်မှ တဆင့် လွှတ်တော်တွင် ပြန်ကြားရသည်။ တရုတ်တခါတွင် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် 'ဆိုင်းထားစေ'ဟူ၍ မိန့်ဆိုတတ်၏။ ထိုအခါ လွှတ်တော်မှာလည်း ဘုရင်မင်းမြတ်ထံက နောက်ထပ် အမိန့်တစုံတရာ မရမချင်း ဆိုင်းထားရသည်။ မည်သို့မျှလည်း ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့် မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် သေဒဏ်ကြီးဖြစ်ကို ဝန်ကြီးတို့သည် မိမိတို့သဘောအလျောက် ဆုံးဖြတ်

စီရင်နိုင်သော်လည်း လက်မလွန်စေရန် ဘုရင်က တားမြစ်ထခးနိုင်ကြောင်း သိရသည်။

* ရာဇဝတ်ပြစ်မှု ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်ကောင်ကို အကြမ်း အတမ်းရှိက်နှက်၍ လက်ပြန်ကြိုးကုပ်နှောင်ကာ ခေါ်ယူလိုသောအခါ သူရဲလက်ရတောင် လက်ရသုံးတန်း အမှုထမ်းတို့က မောက်တို့ကို ဆောင်း၍ ဆောင်ရွက်ရသည်။ လွတ်တော်ကြီးက သုံးတန်းလက်ရ ပေးသောအမှုကို မြို့ဝန်လှက်သို့ အပ်ရ၏။

ဝန်ကြီးဝန်ထောက်တို့၏ အဆောင်အရွက် အစီအရင်

လွတ်တော်တွင် စါဝင်သော အရာရှိများ အနက် ဝန်ကြီးမင်းများ၊ ဝန်ထောက်မင်းများ သွားလာသည့်အခါ 'လက်ရတောင်'ခေါ် အမှုထမ်း နှစ်ယောက်သည် ရှေ့က အတောင်သုံးဆယ် ကွာလောက်တွင် မောက်တို့ ကိုဆောင်း၊ ဝဲ-ယာကြိမ်ကိုထောင်ကာ၊ ပုဆိုးခါးတောင်းကျိုက်ဝတ်ကာ လိုက်ပါရသည်။ ကိုယ်ရံတော်များနှင့် တူမည်လောဟု တွေးတောမိသည်။ ထိုလက်ရတောင် နှစ်ယောက်သည် အင်္ကျီဖြူ ထိုင်မသိမ်းကို ဝတ်၍ မောက်တို့ကို အတည်အမတ် ဆောင်းရ၏။ ခရီးမြန်သော ဆင်၊ မြင်း၊ လှည်း စသောယာဉ်ကို စီးနင်း၍ သွားခဲ့လျှင် လက်ရတောင်များ အလွန်ပင်ပန်း ဆဖြင့် အလဲအလှယ်နှင့် လိုက်ပါရသည်။ ရှေးရခိုင် မင်းများလက်ထက် အမတ်ကြီးများ၊ မြို့စားကြီးများ သွားလာသည့်အခါ ရှေ့က ကြိမ်ကိုင် နှစ်ယောက်ပါရသည်။ သို့ရာတွင် 'ရှေ့ဆောင်ရွှေသိုင်း'ဟု ခေါ်တွင်သည်။ သိုင်းမှာ ကြိမ်လုံးအရှည် ခြောက်တောင်ခန့်မျှရှိ၍ အရှည်၏ သုံးပုံတပုံခန့် တွင် အဝတ်ဖြူဆွဲရသည်။ သိုင်းဟူသော အသုံးအဆောင်မှာ မြန်မာတို့ ထုံးတန်းအရ တော်နှင့် ဆိုင်သော အရာဖြစ်သည်။ မြန်မာ ဝန်ကြီး၊ ဝန်ထောက်တို့ရှေ့က လိုက်ပါရသော အမှုထမ်းနှစ်ယောက်ကို 'လွတ်တော် ရှေ့လိုက်'ဟုလည်း ခေါ်၏။ နန်းတော်အတွင်းနှင့် ကျောင်းတုရားအတွင်း သွားလာသည့်အခါ ဤသို့ ခင်းကျင်းစီစဉ်၍ မသွားရချေ။ အခြားမြို့ပြကိစ္စ သွားလာသည့်အခါမှာသာ ခင်းကျင်းစီစဉ်၍ သွားလာရသည်။ မြင်းစုကြီး ဝန်နှင့် အသည်ဝန်သက်သက်များမှာ ဝန်ထောက်များထက် ရာထူးကြီး သော်လည်း 'လက်ရတောင်'မဆောင်နိုင်ကြပေ။ ဤသို့ ရှေ့လိုက် လက်ရ

* မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံ စာတမ်း၊ တတိယပိုင်း

တောင်ဆောင်ရသူများမှာ ဝန်ကြီးများ၊ ဝန်ထောက်များ၊ တရားရုံးမှ တရားသူကြီးများ၊ မြို့ဝန်များ၊ အနောက်ရုံးမှ အနောက်ဝန်များပင် ဖြစ်လေသည်။

လွှတ်တော်ဝန်ကြီးမူတပါး လွှတ်တော်ဆိုင်သော အရာရှိများသည် ဝဲ-ယာခွဲလျက် အိပ်ဖန်အိပ်ကြရသည်။ အိပ်ဖန်ပျက်ကွက်လျှင် ထိုက်သင့်ရာ အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းခံရ၏။ အပြစ်ဒဏ်မှာ တခါတရံ၌ နှုတ်ဖြင့် သာမန်သတိပေးရုံ ပေးသော်လည်း၊ တခါတရံ၌ အိမ်သို့ နှစ်ရက်သုံးရက် ပြန်ခွင့် မပြုဘဲ လွှတ်မှု အမြဲနေရသည်ဟု ဆို၏။

ထိုမူတပါး မြေမြို့ရိုးအတွင်း မီးလောင်သောအခါ အိပ်ဖန်အလှည့်ကျ မဟုတ်သူများပင်လျှင် လွှတ်တော်သို့ အလျင်လာ၍ စာရင်းပေးရသည်။ ညအခါ တနေရာ၌ မီးလောင်လျှင် မြို့မြို့ငြင်ငြင် သွားရောက်၍ စာရင်းပေးရသည်။ ဖျားနာနေသူများ၊ အဝေးရောက် နေသူများမှာကား စာရင်းမပေးဘဲ နေနိုင်ခွင့် ရှိသည်ဟုဆိုသည်။ စာရင်းမပေးချေဘဲ လွတ်လပ်သူ အရာရှိအား နေ့နှစ်ချက်တီးက သုံးချက်တီးသည့်တိုင် ထွန်တုံးတမျှရှိသော တုံးနှင့် မြေပေါ်တွင်မှောက်၍ အဖိခံရသည်။ ဤသို့ စာရင်းပေးရခြင်း အကြောင်းမှာ ရှေးက မီးပြု၍ ပုန်ကန်လေ့ ရှိသည့်အတွက် ပုန်ကန်ရာ၌ မပါ သိသာစေရန်ဖြစ်သည်။ လွှတ်တော်ကြီး၏ စည်းကမ်းဥပဒေတို့ သိသာနိုင်တော့၏။

လွှတ်တော်၏ ထုံးစံလေ့

ရှေးခေတ် လွှတ်တော် စွင် ထုံးစံလေ့ တရပ်ကို တွေ့ရပေသည်။ ထိုစံလေ့မှာ လွှတ်တော် အရာရှိများ တိုးချဲ့သည့်အခါ တွင်၎င်း၊ အရာအထူးအသစ် တိုးပွားခန့်ထားလျှင် သော်၎င်း၊ လွှတ်တော်နှင့်စပ်သောသူ ဟူသမျှကို အရာသစ် ဖြစ်လာ သူတို့က ထမ်းကျွေးရမည်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ကျွေးမွေးရသည့်အကြောင်းမှာ အမှုထမ်းအများချင်း တဦးနှင့်တဦးပေးစားမှု ရှိခြင်းပင်ညီညွတ်မှုနှင့် ချစ်ကြည်မှု တိုးပွားရန်အတွက်ပင် ဖြစ်အံ့ထင်မိသည်။ ထမင်းမကျွေးချင် မနေရချေ။ ထမင်းစားသူတို့ကလည်း ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြင့် ဩဘာစကား ပြောကြားရသည်။ အရာတိုးသည့်အခါဖြစ်စေ၊ အရာသစ်ခန့်ထားသည့် အခါဖြစ်စေ ထမင်းကျွေးခြင်းဟူသော အလေ့

သည် ဖဲကျွဲကြီးတို့တွင် ဥတည်မင်းရှိစဉ်က တည်ထွန်းဘူးသည်ဟု မစွဲတာ
တော်စိန်ခိုက်ဆို၏။

လွတ်တော်နှင့်ဆိုင်ရာ အရာရှိများ ခန့်ထားပုံ

လွတ်တော်တွင် စာရေးတော်ကစ၍ လက်အောက်အရာရှိများ ခန့်ထားလို
သည့်အခါ လက်ကိုင်ဆိုင်ရာ အကြီးအမှူးအရာရှိကစ၍ တဆင့်တဆင့်
ဝန်ကြီးများအထိ အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းရသည်။ ပုံစံအားဖြင့် စာရေး
တော်ခန့်ထားသော စာရေးတော်ခေါင်းက စာရေးတော်ကြီး၊ ဝန်ထောက်
မင်း စသည်ဖြင့် တဆင့်တဆင့် အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရသည်။ ဝန်ထောက်
မင်းတို့ကလည်း ဝန်ကြီးမင်းတို့ထံအစီရင်ခံစာတင်၍ ဝန်ကြီးလေးဦးအထံ
အညီ သဘောတူလျှင် ဘုရင်ထံမှ အမိန့်တော်ခံယူကာ ခန့်ထား ထမ်းရွက်
စေရသည်။ သို့ရာတွင် ဘုရင်၏ အမိန့်တော်မခံယူဘဲ ဝန်ကြီးဝန်ထောက်တို့
၏သဘောဖြင့် ထမ်းရွက်စေသော အရာရှိအနည်းငယ်လည်း ရှိသေးသည်။
ထိုအရာရှိများမှာ ရုံးတော်၊ သစ္စာတော်ရေး၊ တံဆိပ်စာရေး၊ ကသောင်း
မြောင် တို့ကစိုး၊ လက်ဆောင်ယူ တို့ကစိုးနှင့် ယင်းတို့ကစားတို့ပင် ဖြစ်
သည်။ ဝန်ကြီးဝန်ထောက် သစ်များ ခန့်ထားလိုသည်အခါ ဘုရင်မင်း
မြတ်သည် လက်ရှိဝန်ကြီးဝန်ထောက်တို့နှင့် တိုင်ပင်၍ ခန့်ထားမြဲဖြစ်သည်။
အချို့အချို့သော ဘုရင်တို့လည်း ဥပဒေစည်းကမ်း နှိုဖျက်၍ မိမိသဘော
သက်သက်ဖြင့်နှစ်သက်ရာ ခန့်ထားကြောင်း တွေ့ရ၏။ ဤသို့ ဘုရင်က
မိမိသဘောအလျောက် အတိုင်အမင်မဲ့ ခန့်ထားသောအခါ ဝန်ကြီး ဝန်
ထောက်တို့က ဥပဒေစည်းကမ်း ဖျက်သည်ဟူ၍ နှစ်သက်ကျေနပ်နိုင်ကြမည်
မဟုတ်ပေ။ သို့ရာတွင် “မင်းတို့အာဏာ မဆန်သာ” ဟူသောမျိုးသဘော
ဖြင့် တရံတခါ အလိုက်အလျော ပေးရခြင်းဖြစ်တန်ရာသည်။

ဝန်ကြီးလေးဦး သဘောတူမျှ ခန့်ထားရသော ရာထူးတွင် “မည်သူ
ကို မည်သည့်ရာထူးတွင် ခန့်ထားထမ်းရွက် စေမည်၊ ဘုရားကျွန်တော်ဝန်
တို့ဆိုသည် ဘုရား” ဟုရေး၍ ဘုရင်ထံသို့ စာသွင်းရသည်။ ထိုစာမျိုးကို
လွတ်တော်သွင်းစာဟု ခေါ်သည်။ ဤသို့လွတ်တော်ဝန်ကြီး လေးဦးက
အစုံအညီ တင်သွင်းသော စာအရ ရှင်ဘုရင်ထံ အမိန့်တော်ထုတ်၍ ခန့်
ထားရသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ် မခန့်ချင်မနေရပေ။ သို့ရာတွင် ထင်းရှူးသော

အပြစ် ပေါ်ထွက်လာသော် ဘုရင်က နှုတ်ပယ်လဲလှယ် ခန့်ထားစီမံခွင့် ရှိသည်။

ရာထူးမှ နှုတ်ပယ်ခြင်း

ရာထူးမှ နှုတ်ပယ်ရန်ရှိသည့်အခါ ဝန်ကြီးလေးဦးသဘောတူမှု နှုတ်ပယ်ခွင့် ရသော အရာရှိမျိုးဖြစ်သော် “မည်သူ့ကို မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် မည်သည့်အရာမှ နှုတ်ပယ်မည် ဘုရား ကျွန်တော်ဝန်တို့ဆိုသည် ဘုရား” ဟူ၍၎င်း၊ ဝန်ကြီးတဦးတည်းက နှုတ်ပယ်နိုင်သော အရာရှိမျိုး ဖြစ်မှု၊ “မည်သူ့ကိုမည်သည့် အကြောင်းကြောင့် မည်သည့်အရာမှ နှုတ်ပယ်မည်၊ ဘုရားကျွန်တော် မည်သည့်ဝန်ကြီးဆိုသည် ဘုရား” ဟူ၍၎င်း၊ ဘုရင့်ထံသို့ စာသွင်းရသည်။ ဘုရင်သဘောတူလေ၏ အမိန့်တော်ပြန်၍ နှုတ်ပယ်ရ သည်။ ပုံစံအားဖြင့် “တောင်ခွင်မြို့စားဟောင်း ငကောင်းအရာက နှုတ်” ဟူ၍ပင် ဖြစ်သည်။

လွှတ်တော်နှင့်ဆိုင်သော လက်အောက် အမှုထမ်းများ

လွှတ်တော်နှင့် ဆိုင်သော လက်အောက် အမှုထမ်းများတွင် လွှတ်စေ လေးတန်း၊ လက်ရသုံးတန်းများ ပါဝင်သည်။ သာမညအမှုနှင့် လွှတ်တော် က ဆင့်ခေါ်ချုပ်ထားရန် အလုပ်ကိစ္စများကို လွှတ်စေလေးတန်းက ဆောင် ရွက်ရသည်။ ထိုလွှတ်စေ လေးတန်းမှာ ယခုအခါ သမ္ဗန်၊ ပျာတာ၊ ရုံးပျာ တာများနှင့် အလားဟူသည်။ လွှတ်စေလေးတန်းမှာ

- ၁။ တည်တော
- ၂။ မြို့သစ်
- ၃။ ခင်ဦး
- ၄။ စည်ပုတ္တရာဟူ၍ ဖြစ်သည်။

လွှတ်စေလေးစု ဟုလည်း ခေါ်၏။ လက်ရသုံးတန်းတို့ကား အကြပ် အတည်း ခေါ်ရာတွင် ဆောင်ရွက်ရသည်။ ခေါ်ပုံမှာ မှောက်တိုကြိုးကြိမ် များ ဆောင်သွား၍ အကြပ်အတည်း ချည်နှောင် ခေါ်ယူခဲ့ရသည်။

ကြိုးမှာ တလက်မ၏ ရှစ်ပုံတပုံခန့်ရှိ၍ အရှေ့ လေးတောင်ခန့် ရှိသော ကောင်းမွန်ခိုင်ခန့်သည့် ကြိုးဖြစ်သည်။ ထိုအမှုထမ်းတို့မှာ ဝရနီးကို အတည်ပြုရသော မြို့စောင့်ပုလိပ်၊ စစ်ပုလိပ်များနှင့် အလားတူသည်။

ကြေးမှုနှင့် ဖြစ်စေ၊ အစိုးရ စပ်လျဉ်းသော ငွေမှုနှင့်ဖြစ်စေ၊ မြို့ပြ ကျေးရွာနှင့်ဆိုင်သော ငွေမှုနှင့်ဖြစ်စေ၊ ခံဝန်ချက် လရက်သို့တိုင်အောင် မပေးမသွင်းနိုင်မှု ချည်နှောင်တောင်းခံလေ့ ရှိသည်။ ချည်နှောင်သော အချိန်ကာလမှာ နေ့ဆယ်နှစ်နာရီမှ ညနေ သုံးနာရီအထိပင် ဖြစ်၏။ အချည်ခံရသူသည် လွတ်တော်အရှေ့ ဖက်ရှိ စွယ်တော်စဉ် ဘုရားအနောက် ဖက်နားတွင် ဖြစ်သည်။ တယောက်ထက်များလျှင် အနောက်ဖက်သို့ မျက်နှာမူ၍ တောင်မြောက် တန်းစီလျက်နေရသည်။ နေ့ရှိရာဖက်သို့ မျက်နှာ မူရသဖြင့် နေလှန်းထားဘိသို့ ရှိတော့သည်။ ချည်နှောင်ခါနီး အခါ အင်္ကျီနှင့် ခေါင်းပေါင်းတို့ကို ချွတ်ထားပြီးမှ လက်နှစ်ဖက်ကို ကျောဖက်သို့ယူပြီးလျှင် တတောင်ဆစ် နှစ်ဖက်တွင်ဖြစ်စေ၊ တတောင်ဆစ် နှစ်ဖက် အထက်နားတွင်ဖြစ်စေ၊ ချည်နှောင်လေ့ ရှိ၏။ ချည်သောကြိုး မှာ ငါးပေမှ ခြောက်ပေအထိရှိ၏။ ဤသို့ချည်သည်ကို လက်ပြန်ချည်သည်၊ မျက်မှောင်ချည်သည်ဟု နှစ်မျိုးပင်ခေါ်သည်။ အတင်း၊ အလျော့ချည် ခြင်းအားဖြင့် ချည်နှောင်သူတို့အတွက် စားကွက် ပေါ်သေးကြောင်း သိရ၏။ ကြေးမှုများတွင် မြို့ရှင်များနစ်နာ၍ မြို့စားမှ သက်သာ၏။ သိပေါမင်း မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်သည်နှင့် လွတ်တက်၍ တရားစီရင်ရသည်။ လွတ်တက်လာသောအခါ လွတ်ရုံးရှေ့ရှိ ကြေးပူများ၊ ကြေးမှုရှိသူများက “ကယ်တော်မူပါဘုရား” လှူ၍ တပြိုင်နက် အော်ကြသည်။ သိပေါမင်း လည်း အလွန် ထိတ်လန့်တော်မူသည်နှင့် မအော်ရဟု အမိန့်တော်မှတ် ရသည်။ နောက်တနေ့ လွတ်တက်သောအခါတွင် အားလုံးငြိမ်သက်နေ ကြသော်လည်း ကြေးမှုနှင့်ရုံးရောက်၍ အမှုမပြီးပြတ်သဖြင့် စိတ်ပျက်နေ သော ဦးထုတ်ပေါကို အခြားသူများက အော်ရန် သွေးထိုးမြှောက်ပင် ကြသည်။ ဦးထုတ်ပေါကလည်း “ကယ်တော်မူပါဘုရား” ဟူ၍ အော်လိုက် ၏။ ထိုအခါ အာဏာသားတို့က ဖမ်း၍ ရိုက်နှက်ကြသည်။ အဘယ် ကြောင့် အော်ရသနည်းမေး၍ အကြောင်းချင်းတ အစုံအလင်သိရလျှင် လွတ်တော်တက်ရက် နောက်ဆုံးရက်တွင် နိုင်ငံတော်အတွင်း ကြေးမြီ ပေါင်း လေးသောင်း ခန့်စံထောင်ကို စစ်ဆေးကာ စိုက်ထုတ်၍ လျှော် တော်မူသည်။ ကြေးတင်ရှင်ဘုရင်ဆိမ့် ဟူသော သဘောတရားပင်တည်း။

လွတ်တော်စာနှင့် လွတ်တော် လျှောက်လွှာများ ရေးသားပုံ

လွတ်တော်က ဆင့်ဆိုသော စာချွန်များတွင် မည်သည့် အခါ၌ မဆို “ဝန်မင်းများစာ” ဟူ၍ ဆင့်စံာ အောက်ခြေက စာလုံးကြီးကြီးနှင့် ရေးထိုးလေ့ ရှိသည်။ လွတ်တော်မှ စာများကို ထန်းပွား ညွှန်ရှည်ဖြင့် နှစ်ကြောင်း ရေးသားရသည်။ လွတ်တော်တံဆိပ်ကိုလည်း ရိုက်နှိပ်လေ့ ရှိ၏။ ဘုရင်၏စာနှင့် လွတ်တော်စာခွေပုံ ရေးပုံမှာ မတူချေ။ * အဝမြို့ မှန်နန်းဆင်ဖြူရှင် လက်ထက် မင်းရာဇာဆို “လျှောက်စာစေသည်” ချီ ရတုတွင်

“နန်းမှာတထွာ၊ လွတ်မှာတညို၊ ရုံးကိုတမိုက်၊ ထိုက်လိုက်သိမြင်၊ သို့ရာ တွင်မူ၊ သခင်ထို့မှာ၊ မတ်ကြီးလျာဟု၊ ခွေစာကျစ်လစ်၊ ခုနစ်သစ်ကို၊ ရစ်သည် အစ၊ ကြောက်မသတ်၊ လိပ်မှတ်ထိုးဟန်၊ ဖြောင်းပြန်မနေ၊ ဆက်လာစေရှင့်” ဟူ၍ ရေးသားစပ်ဆိုလေသည်။ ဤသည်ကား စာချွန်များ ခွေပုံပင် ဖြစ်သည်။ နန်းတော်က စာဖြစ်လျှင် တထွာခန့်ခွေ၍ လွတ်တော်သုံးစာ ဖြစ်မှ တညိုခန့်ခွေရသည်။ လွတ်တော်မှ ရေးသားသော စာများသည် ရာထူးအဆင့်အတန်းအလိုက် နှစ်ထွေနှစ်မျိုး ရေးသားရသည်။ လွတ်တော် မှ ဝန်ကြီးဝန်ထောက်တို့သည် မိမိတို့နှင့် အဆင့်အတန်းတူသည် မြို့ဝန် ကဲ့သို့သောသူများထံ စာချွန်ခွေရေးသားလျှင် “မှာလိုက်သည်” အစချီ တာ ရေးသားရမြဲ ဖြစ်သည်။

“မှာလိုက်သည်။ လယ်ကိုင်း၊ စကု၂ - မြို့ဝန်မဟာမင်းလှ မင်းခေါ်ကျော်။ လယ်ကိုင်းမြို့ စီရင်စုမြီးပြန်းရွာ သူကြီးရိုး ငထွန်းအေး ငထုပေ ငခိုင် ငကွမ်းရေ ငရွှေကျန်း ငဆယ် ငရွှေရွန်း ၇ ဦးသားတို့ ကြီးရိုးကြီးရိုး မှစကားကို အသီးသီး ဆွေမျိုးစဉ်ဆက် စာရင်းပုံကို တင်စေ၍” စသည်ဖြင့် အတွင်းစာသားကို ကြိုက်နှစ်သက်ရာ အကြောင်းကိစ္စရှိသည့် အတိုင်း ရေးသားရသည်။ အဆုံးတွင် လွတ်တော်သို့ တင်ပို့ လျှောက်ထား ရမည်ဟု အဆုံးသတ်ရေးလေ့ ရှိသည်။

တဖန် လွတ်တော်ဝန်ကြီး ဝန်ထောက်သည် မိမိထက်အဆင့်အတန်း နိမ့်သော စော်ဘွား၊ စော်ကန်၊ မြို့စား၊ ရွာစားတို့ထံ ရေးလိုသောအခါ ကြားလိုက်သည်ဟု အစချီ၍

* ဝေါဟာရလိနတ္ထ ဒီပနီကျမ်း၊ စာမျက်နှာ ၁၅၅

“ကြားလိုက်သည်။ ဝန်ထောက် မင်းကြီး မင်းခေါင် မဟာကျော်ထင်၊ မရစ်တောင်စားက ဆက်သသည့် သမီးကညာကို ရွှေဝါးတော်အောက် စံဆောင်ယူလာရောက်သူ ငရှင်ပွန်း၊ တောင်စား ပဗ္ဗတဒေဝကျော်သူ၊ စက္ကလီ တောင်စား ပဗ္ဗတဒေဝကျော်စွာတို့နှင့် ယောက်ျား ၁၇၊ မိန်းမရ ၂၅ လူ ၂၄ တို့ကို ဆုလာတ်တော်ဘွဲ့၊ ထီးအထိုက်အလိုက် သနားတော်မြတ် ခံစေပြီးလျှင်” စသည်ဖြင့် အတွင်းစာသားကို ကြိုက်ရာ ကိစ္စရှိတိုင်း ရေးသား၍ စာကို ခွေရသည်။ ထိုစာများကို ဝန်ကြီး ဝန်ထောက်တို့ဖြင့် လက်အောက် အမှု ထမ်း လွှတ်တော်အရာရှိ အများတော်ရေးက စီကုံးရေးသားရမြဲ ဖြစ်လေ သည်။ ဤသို့ လွှတ်တော်သုံး စာရေးဟန်ကို

“ဘုန်းတော်အလွန်၊ ကြီးဝှန်မြတ်လှ၊ ဘဝသခင်၊ အရှင်မင်းတရား၊ ဘုရား ရှေ့စက်၊ စုံနှစ်ဖက်ကို၊ ဦးထက်ရွက်ခါ မြဲစွဲရသည်၊ အဂ္ဂမဟာ၊ သေနာပတိ၊ နှံ့သိကျော်ထင်၊ ဝန်ရှင်တော်မင်းများ၊ စကား သာကြည်၊ မှာလိုက်သည်ဟု၊ ဦးတည်အာဒိ၊ အချို့ရှိ၏”

ဟူ၍ သူဇာပျို့ တွင် ဖွဲ့ဆိုလေသည်။ စာကိုကြည့်ရုံမျှဖြင့် မည်သည့်ဌာနမှလာကြောင်းအမှတ်အသားများ အရ သိနိုင်လေသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အမိန့်တော်ကိုမူ ထန်းဖူးညွန့်ရှေး တွင် တကြောင်းတည်းသတ်ရုံဖြင့် ရေးသားရသည်။ ရှင်ဘုရင်၏ အမှတ် တံဆိပ်ကိုလည်း ခပ်နှိပ်လေ ရှိသည်။ တကြောင်းတည်း ရေးသားခြင်းမှာ ကေရာင်ဘုရင်မင်းမြတ်တို့ ခဉ်သည် နောင်အပြင်အဆင်၊ အရုပ် အသိမ်း၊ အနှုတ်အပယ်မရှိ။ တခွန်းတည်းသော စကားကို ဆိုမြဲ ဖြစ်သည် ဟူသော သဘောလက္ခဏာဖြစ်သည်။ နှစ်မျိုးနှစ်ထွေမရှိ။ တလမ်းတစဉ် တသမတ် တည်း လုပ်ဆောင်မည်အဓိပ္ပာယ်လည်း ယူသော် ရနိုင်သည်။ ‘မင်းတို့စကား၊ မိုးကြိုးသွား’ ဟူသော ထို စကားလည်း တွင်ခဲ့သည်ပင် ဖြစ်၏။

လွှတ်တော်၏စာရေးရသော စည်းကမ်းမလေ ထူးတွင် လျှောက်လွှာ ရေးခြင်းသည်လည်း အသတ်အမှတ်ရှိသည်ပင် ဖြစ်သည်။ ဘုရင်သည် လွှတ် တော်သို့ တက်နိုင်သရွေ့ တက်ရမည်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ဘုရင်မင်းမြတ် လွှတ်တော်သို့ တက်ရောက်သောအခါ လျှောက်လွှာကို

“ရွှေဝါးတော်မြတ်အောက် ရှိခိုးသံတော်ဦး တင်ပါသည်ဘုရား” ဟု အစချီရေးသား၍ အတွင်းစာသားကို သက်ဆိုင်သရွေ့ ရေးသား နိုင်သည်။

“ဘုရားကျန်တော် မြင်းစုကြီး ဝန်မင်းကြီး မဟာမင်းလှ မင်းခေါင် ကျော်ထင် ရှိခိုးအစီရင်တော် ခံပဲ သည်ဘုရား” ဟူ၍လည်း အစချီနိုင်သည်။ ဤသို့စ၍ ရေးသားပြီးလျှင် အတွင်းစာသားကို ကြိုက်ရာရေး၍ အဆုံးတွင်

“ရှိခိုးအစီရင်တော် ခံပါသည်ဘုရား” ဟုပိတ်၍ ရေးရမြဲဖြစ်လေသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ် လွှတ်တော်သို့ မတက်နိုင်သော် အိမ်ရှေ့မင်းသား ဖြစ်စေ၊ ဓမ္မရာဇာခံမင်းသား တပါးပါးဖြစ်စေ၊ လွှတ်တော်သို့ တက်ရသည်။ ဤသို့ အိမ်ရှေ့မင်းသား သို့မဟုတ် ဓမ္မရာဇာခံမင်းသား တပါးပါး လွှတ်တော်သို့ တက်ရောက် လာသော အခါ လွှတ်တော်သို့ ရေးသော လျှောက်လွှာ များတွင်

“ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ပါသည်ဘုရား” ဆိုသောစကားကို လျှောက်လွှာ အစုအဆုံး နှစ်ရပ်လုံးတွင် ထည့်သွင်း ရေးသားရသည်။ ဤသို့အားဖြင့် မြန်မာဘုရင်လက်ထက် လွှတ်တော်မှ ပေးစာ၊ လွှတ်တော်သွင်းစာ အမျိုးမျိုးကို ရေးရာ၌ စည်းကမ်း နည်းလမ်းများကို သတ်မှတ်ထားခဲ့၏။

အိမ်ရှေ့မင်း လွှတ်တော်သို့ တက်ရောက်ပုံ

ဘုရင်မင်းမြတ် လွှတ်တော်သို့ မတက်သည့်အခါ အိမ်ရှေ့မင်းရှိလျှင် အိမ်ရှေ့မင်း တက်ရ၏။ စင်စစ် အိမ်ရှေ့မင်းသည် လွှတ်တော်တွင် သဘာပတိ သဗ္ဗယ် ဖြစ်လေသည်။ အိမ်ရှေ့မင်းမရှိသော် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ညီတော် သားတော် ဓမ္မရာဇာခံ မင်းသားကြီးများ လွှတ်တက်ရလေသည်။ အိမ်ရှေ့မင်းသည် လွှတ်မတက်လျှင် မဖြစ်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ အကြောင်းသော်ကား တနေ့နေ့တွင် ဘုရင်ဖြစ်မည့်သူသာတည်း။ လွှတ်တက်မင်းသားလုပ်ဖူးမှပင် နောင်အခါ ပြည်ရေးရှာမှုကို ကြည့်ရှုစီစဉ်နိုင်သည်။ တိုင်းပြည် အုပ်ချုပ်ရမည့်သူသည် တိုင်းရေးပြည်မှုကို ကြိုတင်ကျွမ်းသိ နားလည်ထားရန် အရေးကြီးဆုံးသော အချက်ဟု ဆိုနိုင်ချိမ့်မည်။

ဤသို့ မင်းသားများ လွှတ်တော်မြဲ ဖြစ်ကြောင်းကို ကျမ်းဂန်ရာဇဝင် တို့၌ လာလေသည်။ ဇာတ်ကြီးဆယ်ဖွဲ့ဝင် စန္ဒာကုမာရမင်းသားသည် အစဉ် လွှတ်တော်သို့ တက်ရောက်၍ တရားဓမ္မသတ် အဆုံးအဖြတ် ပေးရကြောင်းကို ရာဇသေဝက ဒီပနီကျမ်းတွင် ဖော်ပြထားလေသည်။ ရှေးက ပုပ္ဖဝတီ မည်သော ဗာရာဏသီပြည်၌ စဏ္ဍဟာလပုဏ္ဏားတံစိုးစား၍ တရားဆုံးဖြတ်ရာတွင် နိုင်သင့်လျက် ရှုံးရသောသူက စန္ဒာကုမာရ မင်းသားထံသို့ဝင်ကာ “ကယ်တော်မူပါ” ဟု တင်လျှောက်တောင်းပန်လေသည်။ စန္ဒာကုမာရ မင်းသားလည်း အမှုကိုတရားသဖြင့် အမှန်အကန်ကြားနာဆုံးဖြတ်သဖြင့် ပြည်သူ့အလုံး အုံးအုံး ကျွက်ကျွက် ဇောင်းချီးပေးသံကို ခမည်းတော် မင်းကြီး

ကြား၍ “ယနေ့မှစ၍ ငါ့သား စန္ဒာကုမာရသည် လွတ်တော်သို့ တက်၍ တရားဆုံးဖြတ်ရမည်” ဟု အပ်နှင်းလာလေသည်။

ရတနာပုံ မြို့တည်နန်းတည်ဖြစ်သော မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် လည်း လွတ်တက် မင်းသားကြီး ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ မင်းတုန်း မင်းကြီး လက်ထက် ညီတော်ကနောင် အိမ်ရှေ့ စံမှာ လွတ်တက်မင်းသားဖြစ်ခဲ့သည်။ တခါသ၌ ကနောင် မင်းသားသည် နောင်တော် မင်းတုန်းမင်းကြီးအား စိတ်နာ၍ လွတ်မတက်ဘဲ နေသည်ဆို၏။ ဤသို့ စိတ်နာသောအကြောင်း မှာလည်း နောင်တော်အား မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်သည့်တိုင် လက်ရုံး နှလုံး တို့ဖြင့် ကြီးပမ်းပေးခဲ့သော်မှပင် သားတော်တို့ကို အိမ်ရှေ့ အရာ ပေးမည် စဉ်းစားကြောင်း မျှားမတ်တို့ရှေ့တွင် ဖွင့်ပြောသည်ကို သိရသောကြောင့် စိတ်နာ၍ လွတ်မတက်ခြင်းဖြစ်လေသည်။ လွတ်တက်စာရင်း၌ ဖတ်ကြား ရာ မပါသဖြင့် မင်းတုန်းမင်းကြီး သိသောကာလ “အဘယ်ကြောင့် ညီတော် လွတ်မတက်ဘဲ နေသနည်း” ဟု မေးတော်မူ၏။ စာနောင်မင်းသား လည်း နားကိုက်သောကြောင့်ဟူ၍ ပရိယာယ်ဆင်ကာ လျှောက်ကြားလိုက် သည်။ ဤသို့ မြောက်အိမ်တော်မှာ စိတ်နာသဖြင့် စံနေတော်မူသည်ကို မင်းတရားကြီးလည်း မိဖုရားကြီးနှင့်အတူ သွားရောက်၍ ရွှေတိုက်တော်မှ ငွေတော် ‘တသောင်း’ လက်ဖွဲ့ကာ ချော့မော့ရဘူးသည်ဟု ဆိုလေသည်။

ဘုရင်မင်းမြတ် လွတ်တက်၍ တရားစီရင်ရခြင်း

ဘိသိက်ခံ ဘုရင်မင်းမြတ်တို့သည် အမြဲပင် လွတ်တက်၍ တရားစီရင်သင့်လှ သည်ဟု ရာဇသေဝက ဒီပနီကျမ်း၌ ဆိုပေသည်။ စင်စစ်သော် ဘုရင်မင်း မြတ်မှာ တိုင်းပြည် အုပ်ချုပ် ရေးတွင် အကြီးဆုံးသောသူ ဖြစ်သည်။ ထိုနောက်မှာ အိမ်ရှေ့ ဓမ္မရာဇာခံ မင်းသားများဖြစ်သည်။ ကုန်းဘောင် ခေတ် နောက်ပိုင်းတွင် ဓမ္မရာဇာခံ မင်းသားများ တဖြည်းဖြည်းနည်းသွား သည်။ ဓမ္မရာဇာခံပြီး နောက်တဆင့်မှာ ဝန်ကြီးများဖြစ်သည်။ ဘုရင် လွတ်တော် တက်လိုသောအခါတွင် ကြိုတင် အကြောင်းကြားထားရ၏။ ဘုရင်နှင့် အိမ်ရှေ့ မင်းတို့မှာ လွတ်တော်သို့ ဝေငါယဉ်နှင့် အတူလာရသည်။ သိပေမင်းသည် လွတ်တော်သုံးကြိမ်မျှသာ တက်၏။ ဘုရင်သည် အကန့် အသတ်မရှိ တရားစီရင်နိုင်၏။ ဘုရင်ထံ၌ အယူခံဝင်နိုင်ခွင့် မရတော့။ လွတ်တော်ဝန်ကြီးတို့ ထံ၌သာ အယူခံဝင်နိုင်သည်။

လွတ်တော်သည် ဘုရင်၏ သြဇာအာဏာ လွှမ်းမိုးရာ ဌာနကြီးဖြစ်
မည်ဟု ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ သို့ရာတွင် ဘုရင်၏ အာဏာနှင့် လွတ်တော်ဝန်ကြီး
တို့ တန်ခိုးအာဏာမှာ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်လျက်ရှိ၏။ အစဉ်အလာအားဖြင့်
ရှေ့နှင့် မြေကို စိုးပိုင်၍ ပြည်သူအပေါင်းတို့အား အသက်ဦးဆံပိုင်ဖြင့်
အုပ်ချုပ်သည် ဆိုငြားလည်း ဘုရင်ထင်သလို မပြုလုပ်နိုင်ရန် လွတ်တော်
ကြီး အပါအဝင် လွတ်ရုံးငါးရပ်က ပဲ ထိန်းပဲ ကိုင်သဖွယ် ချုပ်ကိုင်၍
ထားလေသည်။ ထိုလွတ်ရုံးငါးရပ်မှာ ပြည်သူတို့၏ ကိုယ်စားဟုလည်း
ဆိုနိုင်သည်။ လွတ်ရုံးငါးရပ်၏ မလျော့ကျသေးသမျှ တိုင်းပြည်ကြီးမှာ
လည်း ကတိမ်းကပါး မဖြစ်နိုင်ဟု ဆိုရပေမည်။

တရုတ်တခါ ဘုရင်လုပ်လိုတိုင်း လွတ်တော်က ခွင့်မပြုမလိုက်လျော
လျှင် မလုပ်နိုင်ချေ။ ဘုရင်ထီးအကျိုက် ဝန်ကြီး မလိုက်သော သဘော
လဲဖြစ်သည်။ ဘုရင်သည် မိမိကိုယ်ပိုင် အမှုထမ်း အရာထမ်း များနှင့်
ပတ်သက်၍ မိမိသဘောကျ နှစ်သက်ရာ ခန့်ထားနိုင်သည်။ မိမိပိုင်
သတ်မှတ်ထားသော လက်နက်ပစ္စည်းများကိုလည်း မိမိသဘောကျသုံးစွဲ
နိုင်သည်။ လွတ်တော်နှင့်ပတ်သက်သမျှ မခြယ်လှယ်နိုင်ဟု ဆိုသင့်သည်။
အမရပူရ မြို့တည် နန်းတည် ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်တွင် သားတော်
တောင်ငူဘုရင်ခံရှိရာ တောင်ငူသို့ အမြောက်နှစ်လက် ထုတ်ပေးရန်
ထုတ်ပြန်သော အမိန့်တော်ကို လွတ်တော် ဝန်ကြီးတို့က ပယ်ဖျက်တားမြစ်
လေသည်။ နောက်တရက် ညီလာခံ သဘင်တွင် “ငါ့သားဘို့ငါ့အမြောက်
ပေးသည်ကို ဝန်ကြီးများက ဘာကြောင့် တားဖျက်ရသလဲ” ဟု ဘိုးတော်
က မေးသည်။ ထိုအခါ ဝန်ကြီးတို့က “ဘုရင်မင်းမြတ် သားတော်ကို
ဘုရင်ပေးလိုလျှင် ဘုရင်မင်းမြတ် ကိုယ်ပိုင် ရတနာရွှေငွေများကို ပေးနိုင်
သော်လည်း နိုင်ငံတော်နှင့် ဆိုင်သော အမြောက်လက်နက်များကို ဘုရင်
သဘောအတိုင်း မပေးနိုင်ကြောင်း” နှင့် ခုခံတင်လျှောက်သည့် အခါ
ဘိုးတော်မင်းတရားလည်း အမိန့်တော်ကို ပြန်၍ ရုတ်သိမ်းရသည် ဆို၏။

တခါသ၌ ဘိုးတော် မင်းတရားသည် အိမ်တော်ပါကျန် ဦးရွှေလေး
ကို လွတ်တော်ဝန် ခန့်လိုသည်။ ဦးရွှေလေးသည် ဘိုးတော် မင်းတရား
ညှိုးငယ်စွာ နေရစဉ်အခါက အကြေအညာစွန့်ဆန်ကာ လှေထိုးလိုက်၍
လုပ်ကျွေးပြုစုခဲ့ဘူးသည်ဟု ဆို၏။ ထို့ကြောင့်လည်း လွတ်တော်ဝန်
အရာရှိ ပေးလိုဟန်တူသည်။ စင်စစ်သော် ဦးရွှေလေးသည် ဝန်ထောက်
ဖြစ်လောက်သော အရည်အချင်း ရှိသူကား မဟုတ်ပါချေ။ ထို့ကြောင့်
ဝန်ကြီးများက လွတ်တော်ဝန်ခန့်ရန် သဘောမတူသဖြင့် ထန်တိုက်

ကြ၏။ ဘုရင်မင်းတရားကြီးလည်း နန်းဘွင်း၌ စစားသော အရာအထူး မဟုတ်သဖြင့် လွှတ်တော်နှင့် ဆိုင်သော လွှတ်တော်ဝန် ရာထူးကို မခန့်ထားနိုင်ခဲ့။ ရှေ့နန်းတော်ဝန် ရာထူးလို့မူ ခန့်ထားနိုင်၏။

ရတနာပူရ စတုတ္ထမြို့တည် နန်းတည် ဘကြီးတော်ဘုရား လက်ထက် ၌လည်း မင်္ဂလာ အိမ်တော်ပါ ငယ်ကျွန်တော် တဦးကို ဝန်တောက်ခန့် စေလို၍ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ထမ်းရည်ရွက်ရည် နှလုံးရည် လက်ရုံးရည်နှင့်ပြည့်စုံသည်ဟု မိန့်တော်မူပြီးလျှင် သတိုးသုဓမ္မ မဟာသက်တော်ရှည် ထံသို့ လွှတ်လိုက်လေသည်။ သတိုးသုဓမ္မ မဟာသက်တော်ရှည် ဝန်ကြီးလည်း ဘုရင်လွှတ်လိုက်သူကို ကြည့်သောအခါ မကြာတင်က ဆင်ကျုံးသွင်း သည့်ပွဲတွင် သျှောင်၌ နှင်းဆီပန်း ပန်လျက် ကြည်သူဖြစ်ကြောင်းကို မှတ်မိသည်။ ညီလာခံသဘင် ဆင်ယင်တော်မူသောအခါ ဘကြီးတော်မင်းတရား သည် ကိုယ်လူကို ဝန်ထောက် ခန့်ပြီလောဟု မေးခတ်မူသည်။ ထိုအခါ သက်တော်ရှည် ဝန်ကြီးက “အင်း၊ ထမ်းရည်ရွက်ရည်လည်း ရှိပါရဲ့၊ အမှု ကိစ္စများလဲ ပြီးစီးအောင်မြင်ပါရဲ့၊ ဖပ်စပ်ကြားကြားလည်း ရှိပါရဲ့၊ မကြာမီက ဆင်ကျုံးသွင်းပွဲတွင် နှင်းဆီပန်းပန်သည်ကိုလည်း မြင်ပါရဲ့” ဟူ၍ လျှောက်ထားလေသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ် ကလည်း “အင်းလေ၊ ဝန်ကြီးမကြိုက်လည်း နေပါစေတော့” ဟု မိန့်တော်မူသည်ဟု ဆို၏။

အမရပူရမြို့တည် ဘိုးတော်မင်းတရားကြီး လက်ထက် ပိဋကတ်တော် အုပ် ဆရာကြီး ဦးပညာ ကွယ်လွန်၍ သား ဖြစ်သူ “မောင် မှိုင်း” ဆရာကြီး၏ဂုဏ်ကို ထောက်သဖြင့် ပညာရှိအဖွဲ့တွင် အမှုတော်ထမ်း ရန် ခန့်ထားသူကောင်း ပြုလေသည်။ စင်စစ်သော် မောင်မှိုင်း သည် ဖခင် ဆရာကြီး ဦးပညာ၏ ငြေရာမနှင်းနိုင်ရုံမျှမက ထင်ရာကို လုပ်တတ်သော “ငွေတံသမား” တယောက်လည်း ဖြစ်လေသည်။ တခါသ၌ ဘိုးတော် မင်းတရားကြီးက မောင်မှိုင်းအား “ဟဲ့ငှာမှိုင်း၊ နင် ကသဲညီနောင်ကို အရှင် ဖမ်းဆီးဆက်သ နိုင်ပါမလား” ဟု မေးရာ မောင်မှိုင်းက “မူနိပါ ကသဲ ညီနောင်ကို ၇ ရက်အတွင်း ရှေ့တော်ထောက် ဆက်သပါမည်” ဟု လျှောက်အားသည်။ မဆက်သနိုင်သော် အဆုံးစီရင်၍ ဆက်သ နိုင်သော် လွှတ်တော်ဝန်ကြီး အဖြစ် ခန့်ထားရန် ထည့်သွင်း လျှောက်ထားလေ ၏။ မင်းတရားကြီးလည်း “နင်လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း ဝါဆူစောစင်း ပြုမည်” ဟူ၍ ဒုမရာဇာ ကသဲညီနောင်ကို အဖမ်းလွှတ်လေ၏။ မှိုင်းလည်း ကြိုက်ရာ လူတကျိပ်နှင့် ဝေသာလီမြို့သို့သွား၍ ကသဲညီနောင်ကိုဖမ်းရာ အောင်လေသည်။ ကသဲညီနောင်ကို ကြိုးနှင့်တုပ်၍ နေပြည်တော်သို့

ခေါ်ဆောင်ကာ လွှတ်တော် ဝန်ကြီးများကို ပေးအပ်လေ၏။ နောက်
 တနေ့တွင် မောင်မိုင်းသည် လွှတ်တော်ဝန်ကြီး အဆောင်အယောင်နှင့်
 လွှတ်တော်တက်၍ ဝန်ကြီး လုပ်လေ၏။ လွှတ်တော် ဝန်ကြီးများလည်း
 မိုင်းဝန်ကြီး လုပ်သည်ကို ရွှေနှင်းတော် ကြားလေသည်။ ဘိုးတော်
 မင်းတရားကြီးလည်း လွှတ်တက်၍ “ဟဲ့ ငမိုင်း နင့်ကို ဘယ်သူက လွှတ်
 တော်ဝန်ကြီး ခန့်ထားသလဲ” ဟု ငမိုင်းအား မေးတော်မူရာ၊ “မုန့်ပါ
 ဘုန်းတော်ကြောင့်ဒုမရာဇာ ကလဲ ညီနောင်က ခန့်ပါကြောင်းပါ ဘုရား”
 ဟု လျှောက်လေသည်။ ဘိုးတော်မင်းတရားကြီးလည်း “ကလဲညီနောင်
 က နင့်ကိုဝန်ကြီး ခန့်နိုင်သလား၊ အင်း မင်းတို့စကား မိုးကြိုးသွားတဲ့
 မောင်မင်း” ဟုဆိုကာ လွှတ်မှုဆင်းကာ ရွှေနှင်းတော်သို့ ဝင်သည်ဟုဆို၏။
 ဤကား မော်ဘီ ဆရာသိန်းကြီး “ပစပ်ရာဇဝင်” မှ သိမှတ်ဖွယ်သော
 အကြောင်းအရာတည်း။ ဤအချက်ကို ထောက်လျှင် ရှေးက လွှတ်တော်
 ဝန်ကြီး ရာထူးဖြင့်လိုသူ၊ ရလိုသူများ ပေါများမည်ဟု ယူဆရပေသည်။

ရတနာပုံ မြို့တည် နန်းတည် မင်းတရားကြီး လက်ထက် ၁၂၂၈
 ခုနှစ်တွင် ပတိမ်းစား အရေးတော်ပုံ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ပတိမ်းမက်မှုသူပုန်
 သူကန်များလည်း ရွှေမြို့တော် ပတ်ဝန်းကျင် တဝိုက်က ဝိုင်းရံနေသည်။
 မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးလည်း ပြည်သူ ပြည်သားတို့ အဆင်းရဲမရှိစေရန်
 ထီးနန်းကိုသော်မျှ လွှဲပေးသင့်က လွှဲပေးမည်ဟု ကြံစည်တော် မူလေ
 သည်။ ရှေ့အဖို့အရေးတော် မည်သို့ရှိမည်ကိုလည်း သိလိုသဖြင့် ပေဒင်
 တတ်ကျွမ်းသော ဗြဟ္မစန္ဒာပုဏ္ဏားပညာရှိ တယောက်၊ ကနူးမြို့ဝန်မင်းလှ
 သိရှိ သင်္ခယာ ဦးဝိုက်တယောက် နာရီတော်မျိုး ဆင်းတဲ့ ရွာစား မင်းလှ
 သိရှိစည်သူ ဦးဖေတယောက် ဤသုံးယောက်တို့အား ရှေ့တော်သို့ခေါ်ယူ
 လျက် ယခုအရေးတော်ပုံ ရှေ့တွင် မည်သို့ရှိမည်ကို မှန်ကန်စွာ တင်ခံ
 လျှင် တင်ရမည်။ မတင်ဝံ့ လျှင် မတင်နှင့်။ တင်သည့်အတိုင်း မမှန်လျှင်
 အသက်ဆုံးအောင် စီရင်မည်။ အကယ်၍ မှန်ကန်လျှင် အလိုရှိရာ ရာထူး
 တွင် မြှောက်စား သနားတော်မူမည်ဟု အမိန့်တော်ရှိသည်။

ပညာရှိသုံးဦးသည် ခေါင်းချင်းဆိုင်တွက်ချက်ကြည့်ရာ အရေးတော်
 အောင်မည့်ရက်မှာ အချိန်မျှသာ ကွဲလွဲသော်လည်း တရက်တည်း တိုက်
 ဆိုင် ကိုက်ညီနေကြသည်။ ဤသို့ ပညာရှိများ တိုင်ပင်ပြီးနောက် “မမှန်
 လျှင် အသက်ကို အဆုံးစီရင်ပါ ဘုရား၊ မှန်ပါက အလိုရှိရာတွင် ချီးမြှင့်
 မြှောက်စား အသနားခံရပါမည့် အကြောင်း လျှောက်ထား ကြလေ၏။
 မင်းတရားကြီးလည်း မှန်လျှင် နောင်မေ့ကျန် ပျက်ကွက်ခြင်း မရှိရလေ

အောင် ပုရပိုက်ဖြူနှင့် မှတ်သားထားမည်ဟု မိန့်တော်မူ၍ မည်သည့်
 ရာထူးများ အလိုရှိသည်ကို မေးတော်မူ၏။ ဗြဟ္မစန္ဒာပုဏ္ဏားက ပုဏ္ဏားဝန်
 အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပညာရှိ ကန္တမြို့စား ဦးဝိုက်က ရွှေနန်းတော်
 အတွင်းဝန်အဖြစ် ထမ်းရွက်လိုပါသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပညာရှိနာရီ
 တော်မှူး ဆင်တဲရွာစား ဦးပေက လွတ်တော်ဝန် ရာထူးဖြင့်လည်းကောင်း
 အသီးသီး ထမ်းရွက်လိုကြောင်း လျှောက်ထားကြသည်။ ထိုသို့သုံးဦး၏
 ဟောစာတမ်းကိုလည်း ပုရပိုက်ဖြူဖြင့် ရေးမှတ်၍ သိမ်းဆည်း ထားသည်။
 ထိုသုံးယောက်လုံးအားလည်း ဟောသည့်နေ့မှစ၍ အရေးတော်အောင်မည့်
 နေ့ရောက်သည့်တိုင် နန်းတော်ခနုဆောင်တွင် နေစေသည်။ အပြင်သို့မထွက်
 စေရဟုလည်း တံခါးနိသို့ အမိန့်တော်ပြန်သည်။

ပညာရှိတို့ဟောသည့်ရက်တွင် အချိန်နာရီသာ လွဲကြသည်။ အရေး
 တော်ပုံအောင်ကြောင်း လျှောက်ထားလာ၏။ ဘုရင်မင်းတရားကြီးအား
 ဝမ်းမြောက်တော်မူလှသဖြင့် “ငါ့ပညာရှိများ တင်သည်မှာ မှန်သည်” ဟု
 ပုရပိုက်ကိုတောင်းယူကာ ကတိထားချက်အတိုင်း ဗြဟ္မစန္ဒာကို ပုဏ္ဏားဝန်
 ခန့်၊ ဦးဝိုက်ကို အတွင်းတော် အတွင်းဝန်ခန့်ဟူ၍ မိန့်တော်မူလိုက်သည်။
 သို့ရာတွင် ဦးပေကို လွတ်တော်ဝန် ခန့်ရန်မှာ လွတ်တော်နှင့် ဆိုင်သဖြင့်
 ဝန်ကြီးမင်းများ သဘော တူမံတူ။ မိန်းမစိုးဦးစိကိုလွတ်၍ မေးစေသည်။
 ပခန်းဝန်ကြီး ဦးရန်က သဘောမတူကြောင်း သံတော်ဦး တင်သည်။ ထို
 အခါ မင်းတရားကြီးလည်း ထားခဲ့သောကတိကြောင့် စိတ်မကောင်း ဖြစ်မိ
 သည်။ သို့ရာတွင် “ဝန်ကြီးသဘောမတူက ရှိစေတော့” ဟူ၍ ထုံးစံဥပဒေကို
 မငယ်ခဲ့ချေ။ ဆင်တဲရွာစားကို ခေါ်၍ “လွတ်တော် ဝန်ထောက်အောက်
 အဆင့်အတန်း မရှိမိသော အတွင်းတော်မှာ အတွင်းဝန် ခန့်တော်မူမည်။
 ကြေနပ်ပါ၏လော” ဟု မေးလျှင် ဦးပေက မည်သည့်နေရာက ထမ်းရွက်ရ
 စေကာမူ ကြေနပ်ပါကြောင်း လျှောက်ထားလေ၏။

အတွင်းတော် ရာထူးခနုရာ ခန့်ထားရေးနှင့် ပတ်သက်လျှင် ဘုရင်
 မင်းမြတ်သည် မိမိ၏အမိန့်အာဏာကိုသုံး၍ သဘောကျ ခန့်ထားနိုင်သည်။
 လွတ်တော်ကြီး၌မူကား တိုင်းပြည်၏ ကိုယ်စားလှယ် ဖြစ်သော ဝန်ကြီး
 တို့နှင့်သက်ဆိုင်သဖြင့် ဝန်ကြီးတို့သဘောကျနှစ်သက်သူကို ဘုရင်မင်းမြတ်
 ထံ အမိန့်တော်ခံ၍ ခန့်ထားထမ်းရွက်စေနိုင်သည်။ ဘုရင်က လွတ်တော်
 အံ့တွက် ခန့်ထားသော်လည်း လွတ်တော် ဝန်ကြီးတို့က လက်မခံသော်
 တရားမဝင်ဟု ဆိုသင့်မည်။ ဤသို့ ဘုရင့်သဘောအရ မခန့်နိုင်ခြင်းသည်ပင်
 ဘုရင်ထီးအကြိုက် ဝန်ကြီး မလိုက်သော သဘော ဖြစ်လေသည်။ စင်စစ်

လွတ်တော်ဝန်ကြီး၊ ဝန်ထောက်စသော အမှုထမ်း၊ အရာထမ်းဖြစ်ရန် အရည်အချင်းမှာ အရေးကြီးလှပေသည်။

- (၁) သူတပါး ခိုက်ရန်ဖြစ်ရာ၌ ဝင်ရောက် စွက်ဖက်တတ်သူ
- (၂) မြင်တာဟူသရွေ့ လိုချင်မက်မောတတ်သူ
- (၃) စာသင်၍ စာမရေးတတ်သူ
- (၄) စာရေးသော်လည်း တည်းဖြတ်လေ့ မရှိတတ်သူ
- (၅) ယောက္ခမအား မှီခိုခယ်မ်းနေတတ်သူ
- (၆) ဆွေမျိုးအချင်းချင်း ချောပစ်ကုန်းတိုက်တတ်သူ
- (၇) မိန်းမအပေါ်မှ မခွာဘဲ နေတတ်သူ
- (၈) လူအများကို လက်ခံတတ်သူ

ဤသူ ရှစ်ဦးတို့အား တိုင်းပြည်၏ အမှုထမ်း အရာထမ်း ခန့်ထားရန် မသင့်ဟု ဆိုလေသည်။ ကင်း ဝန် မင်း ကြီး ကလည်း ဤ သူ ရှစ် ဦး အကြောင်းကို

“သူခိုက်ပွား ဝင်စားတတ်တဲ့လူ၊
မြင်တိုင်းလိုချင်လို့ စာသင်ကာ စာမရေးနိုင်ဘူး
စာရေးလျှင် မြတ်မတည်းတဲ့ပြင်၊ ကပ်ဆည်း၊
သဿုရ၊ ယမ်းခတ်ီမှ။
မျိုးဆွေပေ သုညနှင့် မိန်းမ မခွာအားလို့၊
အများလက်ခံသူ၊ မှတ်ယူပရှစ်ဦး။
မှန်ဘိချေ၊ ပဏ္ဍိတမဟူစေနှင့်၊ ဇမ္ဗူဇမ္ဗ
မြလျှံပိုင်၊ မှုခါရိုင်းခေါင်ထိမှူး”

ဟူ၍ လေးဆစ် ကဗျာဖြင့် ဖွဲ့ဆိုထားလေသည်။ ဤကဗျာကို ကင်းဝန် မင်းကြီး ဖွဲ့ဆိုသည်မှာ ထိုခေတ် ထိုအခါက ရှေ့ထူး ခန့်ထားရေးနှင့် ပတ်သက်၍ မကျေနပ်နိုင်ဖွယ်ရာများ ရှိမည်လောဟု တွေးတောမိပေသည်။

လွတ်တော်တွင် ဆောင်ရွက်ရသော တာဝန်များ

လွတ်တော်ကြီးသည် နန်းတော်ကြီးမှတစ်ပါး တိုင်းပြည်တွင် အကြီးဆုံး အမြင့်ဆုံးဌာနကြီး ဖြစ်လေသည်။ တိုင်းရေးပြည်ရေး ရှိသမျှတို့ကို တာဝန်တည်း အုပ်ချုပ်ဆင့်ဆိုရာ ဌာနကြီးဖြစ်သည်။ ဤသို့ဆင့်ဆိုရသော ဝေပုံဌာန အပိုင်းအခြားမှာ ရှေးအခါက ကိုးဌာနရှိခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ရတနာပူရစတုတ္ထ မြို့တည် နန်းတည်ကြီးတော် မင်းတရားလက်ထက်တွင် နိုင်ငံ

ရပ်ခြား တိုင်းတပါးနှင့် အဆက်အသံများခဲ့လေသည်။ ဤသို့အဆက်အသံများခဲ့သည့်အလျောက် နိုင်ငံခြားဌာနကို တိုးချဲ့ထားရှိခဲ့ရ၍ ယခင် ကိုးဌာနမှ ဆယ်ဌာန ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ ထိုဆယ်ဌာနကို တိုင်းပြည်၏ အုပ်ချုပ်ရေးအတွက်ဖြစ်သော လွှတ်တော်ကြီးက ခန့်ခွဲထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

၁။ အရာအထူး ခန့်ထားခြင်း၊ နှုတ်ပယ်ခြင်း၊ အရာအထူးအသစ် ခန့်ထားခြင်း၊ တိုးတက်ခြင်း၊ ပေါ်လာသည့်အခါ သစ္စာတော်ပေးရတိုက်ရခြင်းများဖြင့် စပ်လျဉ်းသမျှအမှု၊ ဤဌာန ယခုအခါ ရာထူးဝန်ဌာနနှင့်တူသည်ဟု ထင်မြင်မိပေသည်။

၂။ ဥပဒေ စကားချက်များမှာ မတ်စာရေးသားခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသမျှအမှု၊ ဥပဒေပြုဌာနဟု ဆိုသင့်ပါသည်။

၃။ ကျောက်စာဟောင်းစာတမ်းပိဋကတ်ရာဇဝင်၊ ဗေဒင်ဝတ္ထုကံ၊ ဘေးမဲ့ပေး၊ အရပ်ရပ်စာမေးပွဲ၊ စာပြန်ပွဲ၊ အလှူအတန်း၊ စာပေးအုကမ်း၊ ထောက်ပံ့ခြင်းစသော သာသနာ ပညာများနှင့် စပ်သောအမှု၊ သာသနာရေးနှင့် ပညာရေးဌာန နှစ်ဌာနပင်ဖြစ်ပေမည်။

၄။ ကြည်းကြောင်း၊ ရေကြောင်း၊ အနီးအဝေး၊ အစောက်အရှောက်စသော စစ်ဖက်နှင့် စပ်လျဉ်းသမျှအမှု၊ ယခုအခါ ကာကွယ်ရေးဌာနနှင့် တူပါသည်။

၅။ မျက်နှာညှိမှု၊ လူလူမှု၊ ကြေးတွက်မှု၊ ရိုးရာလူမှု၊ စစ်တမ်းသွင်းစသော တရားရာဇဝတ်နှင့် စပ်လျဉ်းသောအမှု၊ တရားဓမ္မသတ်ရေးဌာန ဖြစ်ပေသည်။

၆။ ကင်းခွန်၊ သစ်တောခွန်၊ တွင်းထွက်ခွန်၊ ရွှေခွန်၊ ငွေခွန်၊ သစ်စေးခွန်၊ ဈေးခွန်၊ ကူးတို့ခွန်စသော အကောက်အခွန်နှင့် စပ်လျဉ်းသမျှအမှု၊ ဤသည်ကား အခွန်တော်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးဌာနဟု ဆိုတန်ရာသည်။

၇။ မြို့လုပ်ကျုံးတာနန်းတော်၊ အိမ်တော်၊ ကျောင်းဘုရားဆယ် နှစ်ရာသီစသော အလုပ်အဆောင်နှင့် စပ်လျဉ်းသမျှအမှု၊ ပြည်ထဲရေး သို့မဟုတ် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဟု ခေါ်သင့်ပေသည်။ ဤတွင်ဆယ်နှစ်ရာသီဆိုသော စကားသည် အဓိပ္ပာယ်ယူစရာများစွာကျယ်ဝန်းလှပေသည်။ နေ့စဉ်၊ လစဉ်၊ နှစ်စဉ် လုပ်ဆောင်ရသော အခမ်းအနား၊ သေမှုရှင်ခန်းစသော အကြောင်းများလည်း ပါဝင်လေသည်။ ဤသို့လုပ်ဆောင်ရန် အခမ်းအနားစာတမ်းများကို လွှတ်တော်ကရေးသားတင်သွင်းရလေသည်။ ဤသို့ ရေးသွင်းသော စာတမ်းကို လွှတ်တော်သွင်း စာတမ်းဟု ခေါ်လေသည်။

၈။ ခြေလျင်၊ လှေလျင်၊ မြင်းလျင်စသော စာပေးစာယူနှင့် စပ်လျဉ်း
 သမျှအမှု၊ ယင်းမူကြေးနန်းနှင့် စာတိုက်လုပ်ငန်း ဌာနဖြစ်ပေသည်။ သို့ရာ
 တွင် ကြေးနန်းအလုပ်မူကား ၁၂၃၆ ခုနှစ်လောက်ကစ၍ ပေါ်ပေါက်
 လာခဲ့ပေသည်။

၉။ နိုင်ငံခြားနှင့် စပ်လျဉ်းသောအမှု၊ ဤနိုင်ငံခြားနှင့် စပ်လျဉ်း
 သော အမှုကိစ္စဟူသရွေ့ကို ယခုအခါ၌ကဲ့သို့ ဝန်ကြီးတဦးဦးက တာဝန်
 ယူကြည့်ရှု ခန့်ခွဲသည်ဟုဆိုလေသည်။

မြန်မာဘုရင်တို့လက်ထက်၌ ဤဌာနကြီး ကိုးခုခွဲ၍ တိုင်းပြည်ကို
 အပက်ဖက်က တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။ လွှတ်တော်ကြီးမှ
 ဤဌာနကြီး ကိုးခုလုံးကို ချုပ်ကိုင်ခန့်ခွဲ၍ သက်ဆိုင်ရာ လွှတ်ရုံးအသီးသီး
 သို့ ချမှတ်လေသည်။ သာသနာ့ ပညာရေးကဏ္ဍလည်း သာသနာ့ပညာရေး
 အလိုက်၊ အရာရာစေတနာရေးကလည်း တရားရာစေတနာရေးအလိုက် အဖက်
 ဖက်မှ မလစ်လပ်အောင် စီမံဆောင်ရွက်ကြရလေသည်။ နိုင်ငံခြားနှင့်
 အဆက်အသွယ်များလှသော ဘကြီးတော်လက်ထက်၌ကား နိုင်ငံခြားရေး
 ဌာနဟူ၍ တဌာန သီးသန့်ထားရှိရန် လိုအပ်ကြောင်း သိမြင်ဟန် တူလေ
 သည်။ စင်စစ်ထိုအခါက ဥရောပသားအင်္ဂလိပ်တို့နှင့် ရောယှက်ဆက်ဆံနေ
 ကြရချိန်ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဌာနကို ထပ်မံတိုးချဲ့၍ ဖွင့်လှစ်ခဲ့
 လေ၏။ ထိုအခါ ဆယ်ဌာနဖြစ်လာသည်။

ဤသို့အားဖြင့် လွှတ်တော်ကြီးမှာ ဌာနကြီးဆယ်ဌာနခွဲ၍ အုပ်ချုပ်
 ခဲ့သဖြင့် မြန်မာဘုရင်တို့ လက်ထက် တိုးတက်ခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင်
 မှူးမတ်များလည်း ရှိခဲ့လေသည်။ ဌာနကြီးဆယ်ခုကို ချုပ်ကိုင်သော
 လွှတ်တော်မှ ဝန်ကြီးဝန်ထောက်တို့သည် အချင်းချင်းမှသင့်မမြတ် တဖက်
 ကပ်ဝါဒဖြင့် နေထိုင်ခဲ့ကြသဖြင့် လွှတ်တော်အုပ်ချုပ်ရေးကြီးသည် ပြိုယွင်း
 လာခဲ့ရလေသည်။ သီပေါဘုရင်မင်းမြတ် လက်ထက် မဟာသက်တော်ရှည်
 ဝန်ကြီး၊ ကင်းဝန်မင်းကြီးနှင့် တိုင်းတားမင်းကြီးတို့မှာ ကွဲလွဲချက်များနှင့်
 ပြဿနာပွေ့ခဲ့ရပေသည်။ တခါသ၌ ညီလာခံတွင် သီပေါမင်းက ကင်းဝန်
 မင်းကြီးအား

“ထားပြုမှ မိအောင် မဖမ်းနိုင်ဘူးလား မင်းကြီးရဲ့” ဟု မေးမြန်းရာ
 ကင်းဝန်မင်းကြီးကလည်း

“မှန်ပါ။ တိုင်ကွယ်သည်နှင့် ထားပြုပျောက်ပါသည်” ဟူ၍ ပြန်
 လည် လျှောက်ဆိုဘူးကြောင်း မှတ်သားရပေသည်။ ဤအချက်ကိုထောက်

လျှင် လွှတ်တော်ဝန်ကြီး အချင်းချင်းပင် ခညီမညွတ် အချွတ်အယွင်း များခဲ့ရလေသည်။

သီပေါမင်းနန်းဘက်သော အခါ အဂ္ဂမဟာသေနာပတိ ယောအတွင်း ဝန် ဦးဘိုးလှိုင်သည် ပဒေသရာဇ်စနစ်ကို ရှိမုန်း၍ နိုင်ငံအတွင်း မြို့ ကျေးရွာက လူတို့သဘော တူသော လူကြီးစုနှင့် အင်း အစဉ် အတိုင်း လာသော မူးဖက်စုတသင်း ဤနှစ်သင်းဖြင့် လွှတ်တော် နှစ်ရပ် ထား၍ အုပ်ချုပ်ရန် အရေးဆိုခဲ့လေသည်။ ပဒေသရာဇ်စနစ် ဆန့်ကျင်ရေးသား ထားသော 'ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်း'ကိုပင် လွှတ်တော် သို့ တင်သွင်းခဲ့သည်ဟု ဆိုလေသည်။ သို့ရာတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကား မဖြစ်ခဲ့။ မင်းကြီးပင် အရာကျ၍ အချုပ်တွင် စံရသည် ဆိုပြန်သည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ မြန်မာ ဘုရင်တို့၏ နန်းတွင်း လွှတ်တော်ကြီးသည်ကား တိုင်းပြည်၏ အချက် အချာ မဏ္ဍိုင်ကြီးသဖွယ် ဖြစ်ခဲ့ပါသတည်း။

စားတော် ဝန် ဦး ခဲ

ရှေးအခါက မြတ်စွာဘုရားသခင် သက်တော်ဆင်ရှား ရှိစဉ်အခါများကပင် ဘုရင်မင်းမြတ်များ၏ နန်းတော် အိမ်တော်များ၌ စားတော် ခေါ်ရန် အတွက် စီမံဆောင်ရွက်ရသော စားစောက်ကံများ ရှိကြောင်းကို ၅၅၀ ဇာတ် နိပါတ်တော်သာ သုတသောမဇာတ်၊ သုမုခကျီးမင်း ဇာတ်များ၌ ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။

ပုဂံပြည် ဥဇနာမင်းလက်ထက် သက္ကရာဇ် ၅၇၄ ခုနှစ်တွင် ရှေးထိုးသော စေရဟန်သိမ်ကျောက်စာတခုတွင် ထိုသိမ်သို့ ပေးလှူသော ကျွန်ုပ်များအနက် မင်းပေးစွဲရ ထမင်းသည်၊ တတ္ထပိစည်း၊ ဟင်းသည်၊ နွားနို့သည်များ၏ အမည်များကို တွေ့ရသည်။ တတ္ထပိစည်းဟူသောစွဲမှာလည်း ထမင်းဟင်း ချက်ပြုတ်ရေး၌ လွန်ကဲစွာအောင်မြင်သူ ဟူသော အဓိပ္ပာယ် ပါရပါသည်။

မြန်မာဘုရင်များ၏ နန်းတော်အိမ်တော်များတွင် ရှေးအခါကစ၍ မြန်မာထမင်းချက်၊ ကုလားထမင်းချက်များ ရှိဟန်တူသည်။ ဘုရင့်နောင်လက်ထက် အတ္တပတ်မင်းထံ သံစေလွှတ်ရာ၌ အတ္တပတ်မင်းက မြန်မာမင်းထံသို့ ထမင်းကောင်းစွာ ချက်သူ စားတော်ကံများ ရှိပါ၏လောဟု မေးတူးသည်။ မြန်မာသံများ အပြန်တွင်လည်း ကုလားစားတော်ကံများကို သံဘက်ခန့်၍ စေလွှတ်တော်မူတူးလေသည်။ ၁၁၈၅ ခုနှစ် ကဆုန်လအတွင်း အင်းဝရွှေမြို့တော်သို့ တရုတ်ပြည် ဥဘည်မင်းထံမှ စေလွှတ်လိုက်သော သံများ ရောက်လှစသည့် အချိန်တွင်လည်း တရုတ်သံတော်များကို

မြန်မာများက ညွှန်ခံရာ၌ အပေါင်းအလှော် အကြော်အကျစ် ဟင်းမျိုးစုံ နှင့် ကျေးမွေးသည့်အပြင် ကြက်ကောင်လုံးကြော်၊ ဘဲကောင်လုံးကြော် များ အတွင်းမှ စာသုဇယ် အရှင်များ ပျံထွက် သွားကြသဖြင့် လန်ဖျပ် ဦးလည်ငုံ့ကြလျက် များစွာ အံ့ဩကြရကြောင်းကို တရုပ် သံရောက် မော်ကွန်းတွင် အဆိုရှိသည်။

ထို့ကြောင့် မြန်မာမင်းများ လက်ထက်တော် အခါက စားတော် သောက်တော်နှင့် ပတ်သက်၍ တာဝန်ယူရန် အတွက် ဝန်စုမှူးစုများ အပါအဝင် စားတော်ဝန်များ ရှိကြသည်ဟု သိရှိကြသည်။ စားတော် ဝန်၏ အောက်တွင် စားတော်ချက်များ ရှိကြသည်။ ဘုရင့်အစားတော် အသောက်တော်များကို တာဝန် ယူရသူများမှာလည်း ဘုရင်မင်းမြတ် ယုံကြည်ကိုးစားခြင်း ခံရသူများကိုသာ ခန့်ထားတော်မူကြသည်။ စင်စစ် ဆိုသော် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အသက်သည်ပင် စားတော်ကဲများ၏ လက်ထဲ၌ ရှိသည်ပင်တည်း။ ရှေးအခါက ဘုရင်အား အဆိပ်ခတ်၍ နတ်ရွာစံကြရ သည်လည်း များစွာရှိသည်။ ထို့ကြောင့် စားတော်ဝန်၏ တာဝန်များ သည် များစွာကြီးလေးလှသော တာဝန်ဖြစ်သည်။

ဘုရင်အတွက် ချက်ရသော ဆန်သည်ပင် ပေါ့ပေါ့ဆဆ စိုက်ပျိုး ထုတ်ယူရသော ဆန်မဟုတ်။ ဘုရင့်လယ်တော်များ ဖြစ်ကြသည့် အလွန် သန့်ပြန့်လှသော မြေနေရာ လမိုင်းတော်များမှ လမိုင်း လယ်တော်သား များက စိုက်ပျိုးပေးရသော စပါးဖြစ်သည်။ ဘုရင့်လယ်တော်များ၌ ရွှေနန်းရိုး၊ လမိုင်းလယ်တော်၊ အောင်ပင်လယ် လမိုင်းလယ်တော်များမှ တူ၍ သီးသန့်ထားရှိရသည်။ ထိုလမိုင်း လယ်အတွင်း လင်းတုတ်ဆိုးများ မဝင်မရောက်နိုင်အောင်ကိုပင် စောင့်ရှောက်ကြရသည်။ ထိုလမိုင်း လယ် တော်များကို အုပ်ချုပ်ရသူများကိုလည်း ဝန်အဆင့်အတန်းပေး၍ လမိုင်း ဝန်ဟု ခေါ်ကာ အချိန်ကျလျှင် လယ်တော်မှ ထွက်သော စပါးများကို ဘုရင့်ကျိတော်များသို့ သွင်းကြရသည်။ ဘုရင့်ကျိတော်များမှာ ရတနာပုံ ရွှေမြို့တော်မြောက်ဖက် အလယ်တံခါးအဝင် မြို့ရိုးအတွင်း၌ရှိ၍ မစိုးရိမ်၊ မကြောင့်ကြ၊ မတောင့်တ၊ ခန့်တိုင်းရ ဟူသော အမည်တော် မှည့်ခေါ် ထားချေသည်။ ထိုကျိတော်များကို အုပ်ချုပ်ရန်လည်း ထိုကျိဝန်များ၊ ကျိစာရေးများ စသည်ဖြင့် ခန့်ထားသူကောင်းပြုသည်။ ကျိဝန် မောင်ကြီး၊ ကျိစာရေး မောင်သင်တို့မှာ ၁၂၂၄ ခုနှစ်က ခန့်ထားသောသူများ ဖြစ် သည်။ စုစုပေါင်း ကျိအမှုထမ်း ၂၇ ယောက်ရှိသည်။ ထိုကျိတော်များမှာ မလှမ်းမကမ်းအရပ်တွင် မောင်းထောင်းရုံတခုရှိသည်။

ရွှေမြို့တော်အနောက် အလယ် တံခါးအဝင် လက်ယာဖက်၌ အနီ
 သုတ် အထွတ်ရွှေချ လည်ပေါ်တန်ဆောင်းကြီးတစ်ခုရှိသည်။ ၎င်းမှာလည်း
 ထောင်းခြင်း အမှုထမ်းများ စပါးထောင်းရာ နေရာဖြစ်သည်။ ထိုတန်
 ဆောင်းအတွင်း၌ ညှပ်တိုင်မောင်းတုံး၊ မောင်းခုံ၊ ကျည်ပွေ့၊ ဆန်ကော၊
 ဆန်ကော၊ ဗန်း စသည်တို့ ကိရိယာအစုံရှိသည်။ ၎င်းကိရိယာ အားလုံးကို
 ရွှေချထားသည်။ ဘုရင့်အတွက် စပါးများကို ကျီတော်မူယူ၍ ဤနေရာ
 တွင် ရွှေဆုံဖြင့်ထောင်းခြင်း၊ ရွှေဆန်ကောဖြင့် ချခြင်း၊ ဆန်လုံးတီးများကို
 ရွှေဘောကနာဖြင့် ကောက်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရသည်။ ဘုရင့်အတွက် စပါးမှ
 ဆန်ဖြစ်အောင် ထောင်ရာ၌ပင် တဆုံလျှင် အချက်ပေါင်း မည်မျှထောင်း
 ရမည်ကို အမှတ်အသားဖြင့် ဆုံအပေါ်၌ ပုတီးစေ့များတန်း၍ ကြိုးဖြင့်
 ဆွဲထားသည်။ တချက်ထောင်းမိလျှင် ပုတီးစေ့တလုံး ရွှေ့ရသည်။ ဤ
 မောင်းထောင်းရုံ၌ အမှုထမ်းသူများအားလုံးကို ထောင်းခြင်း အမှုထမ်းများ
 ဟု ခေါ်သည်။

စားတော်ဝန်သည် စားတော်ချက်ကျမ်းများကို များစွာကျမ်းကျင်ရ
 သည်။ ရာသီဥတုအလိုက် ဘုရင်နှင့် သင့်မည့်ဟင်း၊ ရာသီစာ၊ ဓာတ်စာ စသည်
 များကို ကောင်းစွာနားလည်ရသည်။ ဘုရင့်သမားတော်ကြီးများနှင့် အခါ
 မလင့် တိုင်ပင်နှိုးနှောရသည်။ မုန့်လုပ်ငန်းကိုလည်း ကောင်းစွာနားလည်ရ
 သည်။ ဘုရင်စားလိုရာ ခိုင်းသည်ကို ချက်မပေးရပေ။ ရှေးမင်းများလက်
 ထက်က စားတော်ချက်တို့တွင် အရည်အချင်း အင်္ဂါ ၅ ပါးရှိသည်။
 ၎င်းတို့မှာ (၁) ဖိစိုသည်၏ မျိုးခိုးစဉ်ဆက် ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာသူ
 ဖြစ်ခြင်း၊ (၂) စားတော်ချက်ကျမ်းကို ကောင်းစွာနိုင်နင်း တတ်မြောက်
 ရာခြင်း၊ (၃) ချက်ပြုတ်ရာ၌ လူတကာအား မျက်နှာရွေးကာ မစေခိုင်းတတ်
 ခြင်း၊ (၄) မြိန်ရှက်စဖွယ် ချက်ပြုတ်ရာ၌ ကြော်လှော်ဘတ်ခြင်း၊ (၅)
 ချက်ပြုတ်ရာ၌ စိတ်ကူးဉာဏ် ကြံစည်ဝေဖန်မှု ရှိခြင်း ဟူသည်တို့ဖြစ်သည်။

“ကြီး၊ စု၊ သည်း ထောက်၊ ခံ၊ စာနှင့်၊ မိန့်၊ သုံး၊ မှာ၊ ဝေး၊ သံ၊ လက်၊
 ကြီးထောက်လက်ရေး” ဟူ၍ ဝန်စုမှူးမှ အဆင့်ဆင့် ရာထူး ကြီးငယ် ခွဲခြား
 ပုံ သင်္ကေတ စကားရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ဝန်ကြီး၊ ဝန်စု၊ အသည်ဝန်၊
 ဝန်ထောက်၊ နားခံ၊ စာရေးတော်ကြီး၊ အမိန့်တော်ရေး၊ အသုံးစာရေး၊
 အမှာတော်ရေး၊ အဝေးရောက်၊ သံတော်ခံ၊ လက်ဆောင်ယူမှူး စသည်ဖြင့်
 အောက်ထပ် အဆင့်ခွဲရသည်တွင် စားတော်ဝန်သည်လည်း ဝန်စုတွင်
 ပါဝင်သည်ကို မှတ်ကြရသည်။

စားတော်ဝန် ဦးခဲသည် ထိုဝန်စု အပါအဝင်ဖြစ်၍ မင်းတုန်းဘုရင်
 မင်းတရားကြီးထံတွင် အမှုထမ်းခဲ့သည်။ အမရပူရ ရွှေမြို့တော်မှ ပါလာသူ
 ဖြစ်သည်။ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးထက် အသက်အနည်းငယ် ကြီးသော်
 လည်း အင်္ဂါရှုပ်မှုစ၍ အသံနေ အသံထား၊ ကိုယ်လုံး ကိုယ်ထည်၊ သွားပုံ
 လာပုံ စသည်တို့မှာ ဘုရင်မင်းတရားကြီးနှင့် ခွဲမရအောင် တူသည်ဟုဆို
 သည်။ ဘုရင်နှင့် အဝေးမှ ကြည့်ခွဲရသည်ရှိသော် ဦးခဲဝတ်ဆင်သော
 အဝတ်တန်ဆာကို ကြည့်၍သာလျှင် ရုတ်တရက်ခွဲခြားနိုင်သည်။ နန်းတော်
 ဘုရင်၏ အဝတ်အစားမျိုးကို မည်သူမျှ တုပမဝတ်ရ။ အယုတ်သဖြင့် ဘုရင်
 သည် ဤယနေ့ ပုဆိုးအစိမ်း ဝတ်လာငြားအံ့။ နန်းတော်တွင် မည်သည့်
 အမှုထမ်းမျှ ပုဆိုးအစိမ်း မဆင်ကြရ။ မသိ၍ ဝတ်လာမိသော် ချက်ခြင်းပြန်
 လဲကြရသည်။ ပုဆိုးကို သိသိသာသာ ခွဲခြားထားခြင်းကား ဘုရင်၏
 အိတ်ဆောင်တွင် 'ဒေါင်းရှပ်' ပါသည်။ ဤတချက်သာ ခွဲခြားနိုင်သည်။
 သိပေါမင်း လက်ထက်တွင် ကျောင်းနေဖက် သူငယ်ချင်း မောင်မောင်ဥ
 ကို သိပေါမင်းသတိရ။ မတွေ့ရသည်မှာကြော၍ တွေ့ချင်သဖြင့် အစား
 ဝင်ရန် မိန့်တော်မူသဖြင့် မောင်မောင်ဥဝင်လာသည်။ နန်းတော်တခါမျှ
 မရောက်ဘူးပေ။ ဝတ်လာသည် ပုဆိုးမှာ ဘုရင်နှင့် တဆင်တည်းဖြစ်နေ၍
 ရှေ့တော်ကျမှ ပြန်လဲရန်လည်းမဖြစ်။ သိပေါမင်းသည် မောင်ဥ၏ ပုဆိုး
 ကိုကြည့်ပြီး "ဟင်...မောင်ဥ၊ ယခုထက်ထိုမိုက်တုန်းဘဲလား" ဟု မေးလိုက်
 သည်ကို မောင်ဥကြောက်ရွံ့ပြီး နားအူပူထူသွားရာမှ သေသည်တိုင်အောင်
 နားလေးသွားတော့သည်။

ဦးခဲအား ဘုရင်နှင့်တူလွန်း၍ နန်းတော်သူများပင်လည်း အမှတ်မှား
 တတ်သည်။ ဦးခဲသည် နံနက်မိုးလင်းသည်နှင့် တပြိုင်နက် စားတော်ရုံသို့
 ရောက်လာတတ်၍ စီမံခိုင်းတတ်သည်။ နန်းတော်ဝန်းကျင်တွင် နံနက်လင်း
 သည်နှင့် နန်းတော်သူ ရုံးရွှေတော်တို့ ပန်းခူးပန်းတင်မှုစ၍ အလုပ်ရှုပ်ကြ
 ချိန်ဖြစ်သည်။ စားတော်ရုံနံတေးမှ နန်းတော်သူများ ဖြတ်သွားသည့်အခါ
 များတွင် ဦးခဲကိုတွေ့ရာ၌ ဘုရင်ဟု အထင်မှား၍ ခေါင်းငုံ့ လက်ရှက်ပျပ်
 ဝပ်၍ နေမိသူလည်း နေမိကြသည်။ တခါက မှန်နန်းအပျိုတော်များ
 မှန်နန်းဆောင်သို့ ဝင်ကြမည့်အခိုက်၊ မှန်နန်းဆောင်အထက် စနံဆောင်
 တွင် ရှေ့တူမှ ဦးခဲလျှောက်လာသည်ကို ဘုရင်ဟု အထင်မှား၍ ပျပ်ဝပ်
 ခေါင်းငုံ့ လက်ရှက်နေကြရာ အနီးသို့ရောက်မှ "ဟဲ့-တယ်လဲ လူမှားကြတာ
 ကိုး" ဟုဆိုမှ အပျိုတော်များ ပုဆိုးဆောင်ကိုကြည့်ပြီး မျက်နှာမော်ကြည့်
 ရာတွင် ဦးခဲမှန်းသိကြ၍ ရှက်ကိုးရှက်စာနိုးနှင့် ရယ်ကြသည်။

အင်္ဂလိပ်သံအမတ် မေဂျာဖယ်ယာသည် ၁၈၅၅ ခုနှစ်က ခင်းတုန်း ဘုရင်ကြီးအား အခရပူရ ရွှေမြို့တော်တွင် ဖူးမျှော်ခွင့်ရသဖြင့် ရွှေမျက်နှာ တော်ကို မှတ်မိနေသည်။ ရဟနာပုံရွှေမြို့တော်သို့ ပြောင်းလာပြီးသည် နောက် တဖန် ၁၈၆၃ ခုနှစ်လောက်တွင် မေဂျာဖယ်ယာ ရွှေမြို့တော်သို့ တက်လာပြီး ဖူးမျှော်ရန် နန်းတော်တွင်းသို့ ဝင်လာကြသည်။ သံအဖွဲ့သည် ဇေတဝန်ဆောင်၌ ခေတ္တ စောင့်ဆိုင်း နေကြရာ စားတော်ခုံဘက်မှ ဦးခဲ သည်ရုတ်တရက်ပေါ်ပေါက်လာပြီး ဇေတဝန်ဆောင်ဖက်သို့ ကွေ့ချိုးလိုက် ရာတွင် ဖယ်ယာတို့လူစုသည် ဘုရင်မင်းမြတ် ကြွလာတော်မူပြီ အထင်နှင့် အားလုံးတပြိုင်နက် အရှိအသေပြုကြသည်။ ထို့နောက်မှ ဧည့်ခံနေသည့် ဝန်ထောက်တော်က ဦးခဲအား ပြုံးရယ်ကာ နှုတ်ဆက်လိုက်သည်တွင် ဖယ်ယာတို့လူစု လူမှားမွန်းသိလဲ ကြသည်။

ဦးခဲသည် တခါတရံ တောင်ဝေးကိုကိုင်၍ ပွဲတော်ရှိ လာတတ်သည်။ ထိုအခါက ဦးခဲ၏အသက်မှာ ၆၀ နှင့် ၇၀ အတွင်းမှာရှိလိမ့်မည်ထင်သည်။

ဦးခဲ ခြေလှမ်းပုံမှာ ဘုရင်နှင့် အလွန်တူသည်။ တခါကလည်း မင်းတရားကဲ့သို့ နှုတ်ခမ်းမွေးကျင့်စွယ်၍ရှိခဲ့ဘူးသည်။ ဘုရင်နှင့် ချွတ်စွတ် တူလှသဖြင့် အခြားမျိုးမတ်များ သတိပေးချက်အရ ရိုတ်သိမ်းပစ်ရသည် ဟု ဆိုသည်။

ဦးခဲ၏လက်အောက်တွင် ကုလားပွဲတော်ချက်၊ မြန်မာပွဲတော်ချက်၊ တရုတ်ပွဲတော်ချက်၊ သျမ်းစာသံဃာစ၍ ရွှေလောင်း လှေတော်စု၊ မုန်ကိုင်း လှေတော်စုများမှ ခေါ်ယူထားသော ပွဲတော်ချက်များ ရှိသေးသည်။ လှေတော်သားစုတွင် ပါဝင်သော်လည်း အချက်အပြုတ် ကောင်းသူများ ကို ရွေးချယ်ထားဟန်တူသည်။ ရေး၊ ဘိတ် ထားဝယ် အမှုထမ်းသားများ ဖြစ်ဟန်ထူ၍ အချက်အပြုတ် ကျွမ်းကျင်ဟန်တူသည်။

ပွဲတော်ဖိုဆောင်မှာ အလယ်နန်းမတော်ဆောင်နှင့် ကပ်လျက်ရှိပြီး အုတ်တိုက် အဆောင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းကို စားတော်ဖိုဟုလည်း ခေါ်သည်။ ၎င်းတွင် ဟင်းထမင်းချက်ရန် စဖိုပေါက်ပေါင်း (၁၀၀) တိတိရှိသည်။ စားတော်ကဲ စားတော်မျိုးများသည် စာတော်ဝန်၏ အမိန့်ကိုနာခံရသည်။ စားတော်ချက်ကျမ်းကို ကောင်းစွာ နားလည်သည်။ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း စားတော်ချက်ကျမ်း တစောင်ကို ရေးသားခဲ့ရာ ၎င်းကျမ်းတစောင်ကို ဗိဇ္ဇာပြည် အိန္ဒိယ စာကြည့်တိုက်တွင် ရှိသည်ဟု ကြားဘူးသည်။

စားတော်ဝန်သည် အခါခပ်သိမ်း သမားတော်ကြီးများနှင့် တိုင်ပင် ၍ ချက်ရသည်။ မိမိလိုရာ ချက်နိုင်သည်မဟုတ်ပေ။ မိမိလက်အောက်ရှိ

စားတော်ကဲများကို သမားတော်များက ရာသီအလိုက် ဘုရင်နှင့်သင့်တော် မည့်အစာကို ဓာတ်တိုင်သက်တိုင်များနှင့် တွက်ချက်၍ ပေးသမျှကိုချက် ကြရန် စီမံပေးရသည်။ ပွဲတော်ချက်သု အမှုထမ်းဦးရေ ၂၀၀-ကျော် ရှိသည်။ အပြင်က မှ သွင်းခန့်သော မှ သည်ခေါင်းဦးရွက်သည် မူစလင် လူမျိုးဖြစ်၍ သူ၏လက်အောက်၌ပင် အမှုထမ်း လူ ၂၀၀-ရှိသည်။

ဘုရင်သည် တခါတရံ တရုတ်စား၊ တခါတရံ ကုလားစား စသည်ဖြင့် စားလိရာရနိုင်အောင် ဦးခဲက စီမံရသည်။ သို့သော် သမားတော်က ခွင့်မ ပြုသည့်အစာကို ဦးခဲချက်မပေးနိုင်။ ဘုရင်သည် အစာတရုကို မည်မျှ တောင့်တစေကာမူ သမားတော်က ချက်ခွင့်မပေးလျှင် စားတော်မခေါ် ရပေ။ တခါတရံဘုရင်သည် ပဲကြီးဟင်းကို အလွန်တောင့်တသည်။ စားတော် ဝန်က ချက်မပေးပေ။ အလွန်တောင့်တလွန်းသဖြင့် ဘုရင်သည် စိတ်သ ဘောတူသူ မောင်းမတဦးအား ဈေးတွင်ဝယ်စေ၍ မှန်နန်းဆောင်အထွက် စနုအဆောင်နံဘေးတွင် ပဲကြီးဟင်းအိုးကို တည့်စေသည်။ မီးခိုးမသန်း ရအောင်လည်း ပြုလုပ်ရသည်။ ဘုရင်ကအတွင်းတော်မှ အရိပ်အကဲကြည့်ပြီး အနံ့ရသည်နှင့် များစွာ နှုတ်တော်ပြင်လျက် ရှိလေသည်။ ကျက်၍ အိုးချ ခါနီးတွင် အမှတ်မဲ့ စားတော်ဝန်ဦးခဲသည် တောင်ငွေကိုင်၍ ထိုနေ့ ရာသီ တူရှုလျှောက်လာသည်နှင့် မောင်းမဖယ်ထွက်ပြေးသည်။ ဘုရင်လည်း အဆောင်တော်သို့ ဝင်သည်။ ဦးခဲသည် အိုးအနီးသို့ ရောက်လာလျက် စလောင်းကို တောင်ငွေနှင့် လှန်ချလိုက်ပြီးကြည့်ရာ ပဲကြီးဟင်းအိုးကို တွေ့ရသည်။ ဦးခဲသည် တောင်ငွေဖြင့် အိုးကို အပေါ်တည့်တည့်မှ ဆောင် ချလိုက်ပြီး “သယ်- မ တဲ့တာ မှ သုံးဆောင်ချင်ရန်ကော်”ဟု ဘုရင် ကြားအောင်ပြောပြီး ထွက်သွားသည်။ ရှင်ဘုရင်သိသော်လည်း အပြစ် မယူပေ။

နန်းတော်တွင် နန်းစဉ် ချက်ပြုတ်မြဲ ပွဲတော် အမှုထမ်းများလည်း ရှိသည်။ ၎င်းတို့ကို ပွဲတော်ကြီးဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းတို့မှာ ရွှေလောင်းလှေ တော်၊ မှန်တိုင်းလှေတော်များက သင်ကြား တတ်မြောက်လာသူ အမှုထမ်း များဖြစ်၍ အမှုထမ်းဦးရေ ၅၀-ရှိသည်။ တလလျှင် လစာတော်ငွေ တဦး လျှင် ၁၅^၀-ခန့် ရကြသည်။

ဘုရင်ခွင့်ပြုထားသည့် ဘဏ္ဍာရေးအရ ပွဲတော်ရှိသည့် တနေ့လျှင် ကျပ်ငွေ ၂၀၀-အိုးအထိ ချက်နိုင်သည်။ ဘုရင်မင်းတရားကြီးထံသို့ တနေ့ လျှင် ပွဲတော်အုပ်ပေါင်း ၂၀၀-အရေအတွက်ကို နေ့စဉ်ပို့ ရသည်။ ပွဲတော် အုပ် ၂၀၀ ဟုဆိုရာ၌ တအုပ်လျှင် ဟင်းမျိုး တမျိုးစီမဟုတ်၊ ဟင်းအမျိုး

မျိုးကိုပင် ပွဲတော်အုပ်တိုင်း၌ စေ့ငှစအောင် ထည့်၍ပို့ရသည်။ ဘုရင့်
 အတွက် ပွဲတော်အုပ်တွင်သာလျှင် ရွှေပန်းကန်၊ ရွှေငှန်း၊ ရွှေယောက်မ
 စသည်တို့ကို ထည့်ရသည်။

ဘုရင့်ထံဆက်သရသော ပွဲတော်အုပ် ၂၀၀—သည် ဘုရင့်တဦးတည်း
 သုံးဆောင်သည်မဟုတ်။ ၎င်းပွဲတော်အုပ်များအနက် မည်သည့်ဆရာတော်
 ဘုရားကြီးအားတအုပ်၊ နောင်တော်ပုဂံမင်းနှင့် မိဖုရားတအုပ်၊ သာသနာ
 ပိုင် ဆရာတော်တအုပ်၊ အကြီးတော် ပခန်းမင်းကြီးနှင့် မင်းကြီးကတော်
 ၂—အုပ် စသည်ဖြင့် ဘုရင့်ဝတ်ပြုထားသည့်အတိုင်း ပွဲတော်အုပ်များ ဝတ်
 ပို့ရသည်။ ကျန်ပွဲတော်အုပ်များကို ပွဲတော်တည်သည့်အခါ အနားတွင်
 ရှိသည့် မိဖုရား၊ သားတော်၊ သမီးတော်တို့အား အလှည့်ကျ ချစ်ခင်သည့်
 အလျောက် ပွဲတော်ချပေးတတ်သည်။ ပွဲတော်တည်သည့်အခါသည် ဘုရင့်
 ၌ သားတော်သမီးတော် မင်းမိဖုရား စုံသောအခါဖြစ်သည်။ သားတော်
 သမီးတော်တို့နှင့် ကြည်ဖြူစွာ နေရသောအခါဖြစ်သည်။ ထိုအခါ သမီး
 တော်များက ယပ်တော်ဆက်ခြင်း၊ ဓမ္မစကြာဝတ်ရွတ်ခြင်း စသည်ဖြင့်
 အနီးမှဝတ်ဖြည့်ကြရသည်။ လိမ္မာသော သားတော် သမီးတော်များကို
 နှစ်ခြိုက်တော်မူလျှင် ပွဲတော်အုပ်ကို ဆုချီလေ့ရှိသည်။ ဤအခါကား
 ဘုရင့်မင်းတရားအတွက် လွတ်လပ်စွာ သားတော်၊ သမီးတော်များနှင့်
 ကြည်ဖြူစွာ စံစားနေတော်မူသည့်အခါပင် ဖြစ်သတည်း။

ရွှေ နန်း သုံး မြန် မာ သ မား တော် များ

မဇ္ဈိမတိုင်းမှ သာကီဝင်မင်းမျိုးတို့သည် အလုံးအရင်းဖြင့် မြန်မာပြည် အထက်အညာ တကောင်းပြည်သို့ ရောက်လာစဉ်အခါကပင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မှ အာယုဗေဒဆေးကျမ်းများလည်း ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်အတူ ပါလာခဲ့သည်။ ထိုအခါက အစပြု၍ မြန်မာပြည်တွင် အိန္ဒိယဆေးကျမ်းများ ပြန့်ပွားလာ ကြရပေသည်။

ပုဂံပြည်သူပြည်သားများလည်း ဤဆေးကျမ်းများကို အမှီပြု၍ ဆေး ပညာ၌ကျွမ်းကျင် တတ်စွမ်းသဖြင့် ပုဂံပြည်၏ ကျန်းမာရေးသည် အခြား ခေတ်များထက်ပင် ပိုမိုကောင်းမွန်လျက်ရှိသည်။ ပုဂံခေတ်တွင် ပေါင် လောင်ရှင် ကဿပမထေရ်သည် တေသဇ္ဇပါရဂူဖြစ်၍ မည်သည့်ရောဂါ မဆို လူနာကိုကြည့်ပြီး လက်လှမ်းမှီရာ၌ ပေါက်ရောက်နေသည့် သစ်ပင် သစ်ရွက်တခုကိုခူး၍ အနံ့ရှူခိုင်သည်နှင့်ပင် ရောဂါများ ပျောက်ကင်းရ ကြောင်း၊ ပေါင်လောင်ရှင်ကဿပ၏ ကျောက်စာတခုတွင်လည်း ပုဂံပြည် ရှင် နုရပတိမင်း၏ဦးရီး ခေါင်းခဲနာကို ကုပေးသဖြင့် နန်းတော်သို့ ပင့် လျက် ဝူဇော်ကန်တော့ကြောင်းများတို့ကို ဖတ်ရှုရပေသည်။ ဤသည်တို့ အား မဇ္ဈိမဒေသအာယုဗေဒကျမ်းများ၏ အစွမ်းအားကြောင့် မြန်မာ များ ဆေးပညာ၌ ကျွမ်းကျင်လာပုံများတည်း။

ဤဆေးပညာ ကျမ်းများကိုလည်း ပုဂံခေတ်အခါက ဖေထက်အက္ခ ရာစာင်ထားရှိပေသည်။ သက္ကရာဇ် (၈၀၄) ခေတ်တိုး “တက်ခွဲကျောင်း” ကျောက်စာတွင် အလှူရှင်သည် ကျောင်းများသို့ ဆေးကျမ်းများလှူရာ

တွင် ပေထက်အကွရာတင်ထားသော အာယုဗေဒဆေးကျမ်းများ၏ အမည် စာရင်းနှင့်တကွ ဖော်ပြထားပေသည်။ ပုဂံခေတ်အခါက ဘာသာပြန်ဆိုမှု၌ အလေးအနက်မပြုကြသောကြောင့် ဤဆေးကျမ်းတို့သည် တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်ချသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ သက္ကဋဘာသာ၊ ဟိဋ္ဌဘာသာနှင့်ရှိသော ဆေးကျမ်းများကို ယင်းဘာသာများကို တတ်ကျွမ်းသူများက လက်ကိုင်ပြုကြသောကြောင့် ဆေးပညာဖက်က မွေးမြူခဲ့ရသည်။ ကုန်ဘောင်ခေတ်တွင် မောင်းထောင် သာသနာပိုင်သည် သက္ကဋဘာသာနှင့်ရှိသော ဆေးကျမ်းများကို ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့သည်။

သမားတော်တယောက်ဖြစ်ရန်မှာ အဓိက လက္ခဏာ(၃) ချက်ရှိရပေမည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁) ရောဂါ နိဒါန်းစစ်တမ်း၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊ (၂) နိဂဏ္ဍဟုခေါ်အပ်သော ဆေးပင် ဝါးပင်တို့၌ တတ်သိနားလည်ရခြင်း၊ (၃) စိကိစ္ဆာဟု ဆိုအပ်သော ရောဂါကုထုံးကို နားလည်ရခြင်းတို့ပင် ဖြစ်သည်။ လောကီဗေဒင်ကျမ်းများ၌လည်း နှံ့စပ်ရသည်။ ရှေးမြန်မာ ဘုရင်များလက်ထက်တော်အခါက၊ နန်းသုံးတော်ဝင် သမားတော်တယောက်ဖြစ်ရန်မှာ လေ့ယုံကုလှချေ။ အာယုဗေဒ၌ များစွာကျွမ်းသော သူများကိုမူသာလျှင် “ဘိသက္ကဋဇာ” ဘွဲ့ကို အပ်နှင်း၍ သူကောင်းပြုတတ်ကြပေသည်။ ဤဘွဲ့ချသည့်အခါမှသာလျှင် ရွှေနန်းအတွင်းသို့ ဝင်ထွက်ခစားနိုင်သော ဘုရင်သမားတော်ကြီးများဖြစ်လာနိုင်သည်။ သမားတော်များသည် ရောဂါ၏ဖြစ်ကြောင်းကို သိရခြင်း၊ ရောဂါ၏လက္ခဏာကိုသိရခြင်း၊ ရောဂါကို ကုစားနိုင်ခြင်း၊ နောက်တဖန် ပြန်မဖြစ်လာနိုင်အောင် (အမြစ်ပြတ်အောင်) တားမြစ်ရခြင်းတို့၌ ကျွမ်းကျင်စေရမည်ပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးပညာရှိများက “အနာမမြင် ဆေးမတင်နှင့်၊ အနာမသိ ဆေးမရှိ၊ အနာမပိုင် ဆေးမကိုင်နှင့်” စသည်တို့ကို ဆိုထုံးပြုထားကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာသော ဆေးကျမ်းများနှင့်တကွ မြန်မာ သမားတော်များ ပြုစုခဲ့ကြသည့် ဆေးကျမ်းပေါင်းမှာ အရေအတွက်အားဖြင့် ကျမ်းပေါင်း ၂၀၀-ကျော်ရှိသည်။ ထိုကျမ်းများအနက် အာယုဗေဒ၊ မာဓေကျမ်း၊ စရကဗျူဟာကျမ်း၊ မန္တန္တရီကျမ်း၊ ဗြဟ္မဓေဝတ္ထပူရာမ်ကျမ်း၊ နိဂဏ္ဍကျမ်း၊ ရောဂဝိညာဏကျမ်း၊ ရောဂါပရိဝါယကျမ်း၊ ရောဂပရိက္ခာကျမ်း၊ ရောဂလက္ခဏာသင်္ဂဟကျမ်း စသည်တို့မှာ ထင်ရှားသော ကျမ်းဖြစ်၍ အချို့ကျမ်းများကို ယခုအခါ စက်တင် ပုံနှိပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

သမားဟူသော စကားသည် စင်စစ် မြန်မာမကား မဟုတ်ပါပေ။ သမားဟူသည် မွန်စကားရင်းဖြစ်၍ မည်သည့် အတတ်ပညာပစ္စည်း ကောင်းစွာ တတ်ကျွမ်းပြီး ထိုအတတ်တို့နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုသည့်သူကို သမားဟူ၍ ခေါ်ကြောင်း မွန်ဘာသာအဘိဓာန်ကျမ်းများက ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။ သမားတော်ဟူ၍ သမားဟူသော စကားနောက်က တော်တတ်၍ ခေါ်ခြင်းကား ထီးသုံးနန်းသုံးအဝင်ဖြစ်သော မြင့်မြတ်သော သဘောပင်ဖြစ်သည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ် မင်းများလက်ထက်တွင် မြန်မာ နန်းသုံးသမားတော်များအပြင် လူမျိုးခြားသမားတော်များလည်း ရှိခဲ့ဘူးသည်။ တကြီးတော် လက်ထက်တော်အခါက ဘုရင် သမားတော်ပင် မဟုတ်စေကာမူ အင်္ဂလိပ်သမားအော် ဒေါက်တာအိဂရီဗီ ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်သည် နန်းတော်သို့ အမြဲဝင်ထွက် ခစားသည်။

မင်းတုန်း ဘုရင် လက်ထက်တော်အခါကမူ နန်းတော်၌ “ဘိသက္ကရာဇ်” ဘွဲ့ရ သမားတော်ကြီးပေါင်း ၁၀ ယောက်ကို ခန့်ထားခဲ့သည်။ ထိုသမားတော်ကြီးတို့မှာ အမည်အားဖြင့် သမားတော်ကြီး ဦးဘဲ၊ သမားတော်ကြီး ဦးစံဝင်း၊ ဦးခနောင်၊ ဦးစေ၊ ဦးနက်၊ ဦးမျှင်၊ ဦးမိတ်၊ ဦးဘူ၊ ဦးခဲ၊ ဦးပေါ်တို့ဖြစ်ကြသည်။ ဤသမားတော်တို့သည် တခုတည်းသော ရောဂါ၌သာ ကျမ်းကျင့်ကြသည်မဟုတ်ဘဲ ဘေဘဇ္ဇ ပါရဂူ ထူးချွန်သူများဖြစ်ကြသည့်အပြင် အချို့မှာ ရောဂါအထူးကုသမားတော်များလည်း ဖြစ်ကြသည်။ အထူးကု သမားတော်ဟုဆိုရာ၌ အချို့ သမားတော်များသည် မီးယပ်ရောဂါကုရာ၌ ပိုမိုထူးချွန်သည်။ အချို့ အနာပေါက်တွင် ထူးချွန်သည်။ အချို့မှာ ကလေးရောဂါများတွင် ပိုမိုထူးချွန်သည်။ ဤသမားတော်များအနက် ဗီဇ္ဇောကျမ်း၊ ဓာတ်ကျမ်းများကို ပိုမိုနားလည်သူများရှိသည်။ ဥပမာဆိုသော် ဦးမျှင်သည် မီးယပ်နာကုရာတွင် တဖက်ကမ်းခတ်တတ်သည်ဟုဆိုသည်။ ဦးခဲသည် ကလေးရောဂါကုရာတွင် ဝိဝေသနာ ပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ယခုအခါ မန္တလေးမြို့တွင် ဦးခဲ၏ အိမ်အနီး အနွယ်များ ရှိနေသေးသည်။ ဦးခဲ၏ သား ဓာရညို၏ သမီးသည် ယခုတိုင် ဆေးကုသနေသေးသည့်အပြင် ယခုခေတ်မြန်မာသမားတော်များ အသင်း၏ ခေါင်းဆောင် တဦးလည်းဖြစ်သည်။

သမားတော်တို့သည် ခေါင်းပေါင်းဖြူ ဖော့လုံးထုံး၍ အင်္ကျီရှည် အဖြူကို ဝတ်ဆင်ရသည်။ ပုဆိုးခါးပုံထိုးရသည်။ သျှောင်ထုံးထိုလည်း ပေါ်အောင်ထုံးရသည်။ ၎င်းတို့ကိုမြင်ရုံနှင့် သမားတော်ကြီးမုန်း သိသာသည်။

ယင်းသမားတော်ကြီးများ နန်းတော်အတွင်း ဝင်ထွက် သွားလာသည် အခါတွင် နောက်ပါးက အသက် ၁၂ နှစ် ခန့်အရွယ် သူငယ်တယောက် ဆေးအစ်ကိုပေ့ လျက်လိုက်ပါရသည်။ ယင်းသူငယ်မှာလည်း နန်းလေ့ ထူးတမ်းများကို ကျွမ်းကျင်လိမ္မာလျက် သိမ်မွေ့နူးညံ့ သူဖြစ်ကြရသည်။ သမားတော်ကြီးများသည် နန်းမြို့တော်အတွင်း မည်သည့် အဆောင်၊ မည်သည့်အခန်းသို့ဖြစ်စေ အတားအဆီးမရှိ အချိန်မရွေး ဝင်နိုင်ထွက်နိုင် ခွင့်ကို ဘုရင်မင်းမြတ်က ပေးသနားတော်မူသည်။ သမားတော်၏နောက်မှ သူငယ်သည် အဝန်းသုံးထွာခွဲ၊ လေးထွာခန့်ရှိ ယွန်းထိုးဆေး အစ်ကြီး ကို ကတ္တီပါအိတ်စွပ်ပြီးလျှင် ၎င်းအိတ်၏အပေါ်ပိုင်းကိုစု၍ ကတ္တီပါကြိုး နှင့် ချည်လျက် အိတ်ကိုကောင်းစွာပေ့ ပိုက်၍ လိုက်ရသည်။ ဆေးအိတ် ကိုပခုံးပေါ်တွင် မထမ်းရပေ။ ရှေ့ရင်ခွင်၌သာ ပေ့၍ လိုက်ပါရသည်။ ဤသူငယ်ကား သမားတော်၏သားဖြစ်စေ၊ ဆွေမျိုးညာတိထဲမှ ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် ဆေးပညာကို တပည့်ခံ၍ သင်ယူနေသော သူငယ်မျှသာဖြစ် သည်။ ဤ ၁၂ နှစ် သား အချိန်ကစ၍ ဆေးပညာကို သင်ကြားလိုက်ပါ နေရသည်ကို ကြည့်လျှင် မြန်စွာဆေးပညာသည် မည်မျှအချိန်ကြာအောင် လက်တွေ့ သင်ယူရသည်ကို သတိပြုသင့်သည်။

ယင်း သမားတော်ကြီးများအား ချီးမြှင့်တော်မူသော လစာငွေမှာ တလလျှင် ၅၃ ကျပ် ဖြစ်သည်။ ဤငွေမှာ ယခုအခါနှင့်တူကွဲလျှင် လစာ တော်ငွေ ၁၅၀ လောက်နှင့်ကိုက်ညီသည်။ လွှတ်တော်ရုံးတော်များတွင်ယခု အခါ အတွင်းဝန်မင်းများနှင့်တူမျှသော လွှတ်တော်စာရေးတော်များ၏ လစာနှင့် ထပ်တူပင်ဖြစ်သည်။ ဤသမားတော်ကြီးများသည် နေ့ညမဆို အဆောင်တော်များသို့ ဝင်ထွက်၍ ဝဲလှည့် ယာလှည့် ခစားကြရသည်။ ဘုရင်ကျန်းမာသည်ဖြစ်စေ၊ မမာသည်ဖြစ်စေ ဘုရင့်အပါးတော်သို့အလှည့် နှင့် ခစားရသည်။ ညညီလာခံများတွင်လည်း အပါးတော်၌ ရရှိသည်။

သမားတော်များ၏ အလုပ်မှာ ဝဲလှည့်ယာလှည့် ခစားရုံမျှ မဟုတ် သေး။ နေ့စဉ်ပင် ဘုရင့်စားတော်များကို စီမံသည့် စားတော်ဝန်များနှင့် တွေ့ဆုံပြီး ဘုရင့်အတွက်၊ မိဖုရားအတွက် စသည်ဖြင့် သင့်တော်မည့်အစား များ၊ တခါတရံ ဓာတ်စာများကို အခါရာသီအလိုက် တွက်ချက်၍ ပေး ရသည်။ ဘုရင်သည် မိမိစားလိုရာကို စားနိုင်သည် မဟုတ်ပေ။ စားလို သည်ရှိသော် သမားတော်ကြီးများကို မေးမြန်းပြီးမှ သမားတော် များ၏ အတောတူညီချက်ကိုယူ၍ စားတော်ဝန်တို့က စီမံရသည်။

သမားတော်များအနက် စိတ်ဓာတ်နှင့် ကုသတတ်သော သမားတော်များလည်းရှိသည်။ ဥပမာဆိုသော် သမားတော်ဟူသည် ဤသို့စိတ်ဓာတ်ဖြင့် ကုရာ၌ ကျော်ကြားသည် ဆိုသည်။ တရုတ်ခါသော် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ မိဖုရားငယ် တဦးသည် ၃ လ ကျော်မျှ အိပ်ရာတွင် လဲ၍ ချညှန်သကဲ့သို့သော ပေဒနာကို ခံစားနေရသည်ဆိုသည်။ ဤပေဒနာမှ ကင်းအောင် အမျိုးမျိုးကုသ၍မရသဖြင့် ဘုရင်သည် ဦးတူနှင့် တိုင်ပင်ရာ မိမိအစား အသက်မှ ချမ်းသားပေးပါလျှင် ကုမနိုင်မည့်အကြောင်း လျှောက်ထားသည်။ မိဖုရားအားမည်ကဲ့သို့မင် ပြုစေကာမူ အပြစ်မယူဘဲချမ်းသာခွင့်ပေးရန် တောင်းခြင်းဖြစ်သည်။ ဘုရင်ထံမှ အခွင့်ရပြီးသော် ဦးတူသည် မိဖုရားငယ်၏ အဆောင်သို့ ဝင်၍ အခြားရံ ရှေ့လက်ပါးစေ များကို အပြင်သို့ ထွက်သွားရန် ပြောသည်။ ထိုနောက် ဘာမပြောညာမပြောနှင့် မိဖုရား၏ ဆံပင်ကိုဆွဲ၍ “ဟဲ့ ကောင်မနင်က ဘုရင်မယားမို့ မောက်မာရသလား၊ ထလဟဲ့” ဆိုပြီး ရိုက်သည်။ ထိုအခါ မိဖုရားသည် များစွာဒေါသထွက်၍ ဦးတူကို ရိုက်ရန် လက်ဖြင့် လှမ်းဆွဲရာ မိမိစီးသော ဖနပ်ကို ဆွဲမိသဖြင့် ဦးတူက ပိုမိုစိတ်ဆိုး ဒေါသအောင် ပြောပြီး ထပြေးသည်တွင် မိဖုရားသည် အတင်းထ၍ လိုက်သည်။ တုန်ယင်စွာ ရှိနေပြီး တဖြည်းဖြည်း ဦးတူကလည်း မလှမ်း မကမ်း မြင်လောက်ရာမှ နေပြီးဒေါသထွက်အောင် လုပ်သည်။ သို့နှင့်တဖြည်းဖြည်း ထလိုက်ရာ မှန်နန်းဆောင်ကိုပတ်၍ ပြောသည်။ လူအများအုတ်အုတ်သဲသဲဖြစ်၍ အကယ်ပင်ရန်ဖြစ်ကြသည်။ ဦးတူက မိဖုရားကို စော်ကားသည်ဟု ထင်ပြီး အချို့ မှန်နန်းဆောင်သို့ ဝင်ပြီး “ကယ်တော်မူမါဘုရား” ဟု အော်ကြသည်။

ဦးတူသည် ဘုရင်ထံသို့ ပြေး၍ ရောက်မှမိမိဆေးကုသ၍ ပြီးခဲ့ပါကြောင်း သံတော်ဦးတင်သည်။ ထိုအခါမှ အလှူများလည်း ရိပ်မိသိရှိကြ၍ မိဖုရားမှားလည်း ဒေါသထွက်မောလျက် နန်းတော်ခံရံကို မှီ၍နေသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ် ထွက်တော်မူလာ၍ မိဖုရားငယ်ကိုချီမပြီး အဆောင်တော်သို့ ပို့သည်။ နောက်တနေ့တွင် မိဖုရားသည် ရောဂါမှ သက်သာလာစပြုပြီး ဦးတူက မိမိအား ဆေးကုသသောအဖြစ်သနစ်ကို သိရတော့သည်။ ဦးတူသည် နောက်တနေ့တွင် ငှက်ပျောပွဲဖြင့် မိဖုရားထံ ရောက်လာ၍ မိမိရိုင်းပြုစွာ ကုသရခြင်းကို ခွင့်လွှတ်ပါရန်တောင်းပန်သည်။ မိဖုရားသည် ဘုရင်မှကြားထားသည့်အတိုင်း အတွင်းတော်မှ ငွေတထောင်ထုပ်ကို ယူ၍ ဆုသနားတော် မူသည်ဟု ဆိုသည်။ ဤကား စိတ်ပညာနှင့် ကုသခြင်း သဘောမျှသာတည်း။ ဤသို့ကုသခြင်းမျိုးလည်း များစွာရှိခဲ့ဘူးသည်။

မင်းတုန်းဘုရင် လက်ထက်တော် အခါက ဓာတ်အရာတွင် တဖက် ကမ်းမြောက်သော ဓာတ်ဆရာကြီး ဦးပိုဆိုးသူရှိခဲ့သည်။ ဘုရင့်သမားတော် ကား မဟုတ်ပေ။ အပြင်၌ ကုစား၍ ကျွမ်းကျင်သော ဆေးဆရာဖြစ်သည်။ မည်သည့် ရောစါမဆို ဓာတ်စာပေး၍ကုသည်။ ပျောက်သည်လည်းများ သည်။ ဤဆရာပိုကား 'ဇောတိ' ဂိုဏ်းဝင် ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားတော်ကို အထင်အမြင် မှားအောင် ဟောပြောမှုနှင့် နေပြည်တော်၏ မြောက်ဖက် မတ္တရာသွား လမ်းပေါ်တွင် ကားကျက်၍ စီရင်ခံရသည်ဟု ဆိုကြသည်။

နန်းတော်တွင် သမားတော်များနှင့် အတူပူးတွဲ ထမ်းရွက်ရသူများ ကား အနိပ်တော်များ ဖြစ်ကြသည်။ မြန်မာ့လက်နိပ်ပညာ ယိုးဒယားမှ ရရှိသည်။ ယိုးဒယားနိုင်ငံတွင် 'ကလဟု' အမည်ရှိသော အမတ်ပညာရှိ တဦးသည် ရာဇဝတ်ကောင်လေးဦးကို တယောက်ကိုအိပ်စေ၍၊ တယောက် ကိုမောက်စေ၍၊ တယောက်ကို စောင်းစေ၍၊ တယောက်ကို ထိုင်စေ၍ သံချိုင့်တွင် ထားပြီးလျှင် အစာရေစာ မကျွေးဘဲ ထားသည် ဆိုသည်။ ထိုသူများသေလျှင် အသားတို့ကို ပိုးမွှားများကစားစေ၍ အကြောကိုသာ ကြွင်းကျန်စေခဲ့ရာမှ ယင်းအကြော၏ တည်ရာ လှုပ်ရှားရာ စသည်တို့ကို လေ့လာမှတ်သား၍ အနိပ်ကျမ်းတစောင်ကို စီရင်သည်ဟု ဆိုသည်။

ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်တော်အခါက ဇော်ပူရ ကသည်းလူမျိုး အနိပ်တော်များ ရှိသည်။ မင်းတုန်းမင်း လက်ထက်တွင်လည်း ကသည်း အနိပ်တော် ဂီရိ၊ စိတ္တဝ စသည့် အနိပ်တော်များ ရှိသည်။ အင်းဝဖက်တွင် အလွန်ကျော်ကြားသော 'ဘလံ့ဘ' ဆရာကြီးတဦးသည်လည်း အကြော၊ အဆစ်၊ ခြေကျိုး၊ လက်ကျိုးဆက် အရာ၌ များစွာကျွမ်းကျင်သည်။ ယခု တိုင် ၎င်းအဆက်အနွယ်များ ဤပညာဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုနေ ကြသေးသည်ဆို တွေ့ရသည်။

မင်းတုန်းမင်း လက်ထက်တော် အခါက မြန်မာလက်နိပ်တော်များ မှာ ဆရာလူ၊ ဆရာနုပန်းဆံ အစရှိသူများ ၁၀ ယောက် ရှိသည်။ ယောက်ျား အနိပ်တော်များသာမက မိန်းမအနိပ်တော် ၇ ယောက်လည်း ရှိသည်။ ၎င်းတို့တွင် မညွှာက ခေါင်းဆောင်သည်။ ထိုအနိပ်တော် ၁၇ ဦးတို့သည် ရွှေနန်းတော်တွင် အလှည့်ကျ ဝဲလှည့် ယာလှည့် ခစား နေထိုင် ကြရသည်။ အခေါ်တော် ရှိလျှင်လည်း အမြန်လာရောက် ကြရသည်။ ယင်းအနိပ်တော် ၁၇ယောက်မှာ တလလျှင် လစာတော်ငွေ ၃၅ ကျပ်ရကြ သည်။ နံနက်ဘုရင်မင်းမြတ် စက်တော်ရာမှနိုးသည်နှင့် တပြိုင်နက် အပါး

တော်သို့ သွား၍ စက်ဆုသလွန်အောက် ဒူးတုပ်လျက် အနှိပ်တော်ဆက်ကြ
 ရသည်။ မြန်မာလက်နှိပ် ပညာသည် ဆန်းကြယ်သည်။ တနှစ်ကျော်ခံစား
 ရသော ခေါင်းကိုက်ရောဂါကို ခြေမကို ရေလောင်း၍ နှိပ်ရာတွင် ယူပစ်
 သကဲ့သို့ပျောက်ဘူးသည်ကို တွေ့ရဘူးသည်။ မျက်စိနာရောဂါကိုလည်းခြေမ
 ကို နှိပ်ရုံနှင့်ပျောက်သည်ကို တွေ့ရဘူးသည်။ ဤပညာမျိုး မှာ ယခုအခါတိမ်
 ကောမတတ် ရှိနေသည်မှာ ဝမ်းနည်းဖွယ်ပင်ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ
 ဤပညာမျိုးကို သင်ကြားလိုသူ မရှိပေ။ အောက်တန်းကျသည့် အလုပ်
 ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြဟန်တူသည်။ အချို့သားမြေး အစဉ်အဆက်များ
 ရှိကြသော်လည်း အနှိပ်သည်အဖြစ်ဖြင့် လုပ်ကိုင်မှုစားလိုကြ၍ ထိုပညာမှာ
 တစတစ တိမ်ကောသွားကြရတော့သည်။

ရွှေနန်းတော်တွင် အနှိပ်သည်များသာမက မြွေသမားများလည်း
 ရှိသည်။ နန်းတော်တွင် တောင်ဥယျာဉ် မြောက်ဥယျာဉ်တို့၌ မြွေပေါသည်
 ဖြစ်ရာ တခါတရံအဆိပ်ထန်သော မြွေများ ကိုက်သဖြင့် ဆေးမမှီဘဲသေဆုံး
 တတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် နန်းတော်တွင် မင်းတုန်းဘုရင်လက်ထက်က
 ဆရာဟိန်း ခေါင်းဆောင်၍ မြွေသမားတော် ၁၂ ယောက်ကို နန်းတော်
 တွင် အလှည့်ကျ စောင့်နေပြုစုကြရသည်။ ၎င်းတို့သည် ညအခါ ဇေတဝန်
 ဆောင်တွင် အိပ်ဖန်စောင့်ကြရသည်။ လစာတော်မှာ တလလျှင် ၁၅ ကျပ်
 မျှရသည်။ မြွေသမားဟူသည် ပယောဂ အတတ်ကိုလည်း ကျွမ်းကျင်
 ရသည်။

နန်းတော်သုံး စုန်းအတတ်ကို တတ်သူ မညာကြီးသည် အလိုရှိသည်
 အခါတွင် ဝင်ခစားရသည်ဟု ဆိုသည်။ တခါတရံ ပျင်းသည့်အခါများ၌
 စုန်းမမညာကြီးနှင့် မြွေသမားတော် ဆရာဟိန်းတို့သည် ပညာစမ်းတတ်
 ကြသည်ကို မျက်မြင်တွေ့ဘူးကြသည် သူများရှိသည်။ တခါသော် မညာ
 က ဆရာဟိန်း နန်းတော်ဘေးက လျှောက်အလာတွင် မိမိဆံစုကိုဖြုတ်၍
 ဆရာဟိန်းထံ ပစ်ပေး လိုက်သည်။ ဆရာဟိန်းက ဖမ်းယူလိုက်သည်တွင်
 လက်ထဲ၌ မြွေဖြစ်နေသည်။ ထိုအခါ ဆရာဟိန်းက “ဒီကောင်မကြီး
 ငါ့ကိုစမ်းလို့” ဟုဆိုကာ ထိုမြွေကို ခေါင်းဘကိုင်ပြီး အိမ်သာကွင်းထဲ
 ချလိုက်ရာတွင် မညာက လိုက်လုသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုနေ့မညာတွင် ဆံစု
 စေါင်၍ မလာနိုင်သည်ကို အချို့သူတို့မေးရာ ဆရာဟိန်းက ချေးတွင်းထဲ
 ကျသွား၍ ဆံစုမခပင်နိုင်ကြောင်း ပြောပြီး ရယ်မော နေကြကြောင်းကို
 တွေ့ခဲ့ကြရဘူးသည့် သူများရှိခဲ့ဘူးကြောင်း သိရှိရပါသည်။

မင်းတုန်းဘုရင် အရေးပေးခံရသူ နှစ်ဦး

ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး လက်ထက်တော် အခါက ရတနာပုံ ရွှေနန်းတော်ရာဇဝင်တွင် ဘုရင်မင်းတရားကြီး အရေးပေးခံရသူ မှူးမတ်နှစ်ဦး ရှိခဲ့သည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးအား ဘုရင်မင်းတရားကြီးအ အရေးပေးခဲ့တော်မူခြင်းမှာလည်း အကြောင်းရှိပေသည်။ ထိုအကြောင်းများမှာ ရာဇဝင်၌ ထုတ်ဖော်ရေးသားထားသည်လည်း မဟုတ်သောကြောင့် သာမညအနေနှင့် သိနိုင်ဖွယ်ရာ အကြောင်းလည်း မပြင်ပါပေ။ ဘုရင်မင်းတရားကြီးသည် စိတ်တော်အလွန် နူးညံ့ သိမ်မွေ့တော်မူသည်။ မိမိအတွက်နှင့် သူတပါးစိတ်မချမ်းမြေ့ ဖြစ်မည်ကိုလည်း အလွန်စိုးရိမ်တော်မူတတ်သည်။ အနစ်နာခံစရာရှိလျှင် မိမိသာအနစ်နာခံမည်၊ သူတပါးအတွက် ငဝက်ကဒဏ်မခံစေလို။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် အနောက်နိုင်ငံရာဇဝင် ဆရာများက မင်းတရားကြီး၏ စိတ်နှလုံးတော် မြင့်မြတ် သိမ်မွေ့တော်မူပုံကို အချက်ကျကျ ချီးမွမ်းရေးသား မှတ်တမ်းတင်ထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရပေသည်။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး ကိုယ်တော်တိုင် အရေးပေးခံရသူ တယောက်မှာ ရွှေမြို့တော်လက်နက်တိုက်ဝန်မင်း ဦးအောင်မင်း ဖြစ်သည်။ ရွှေမြို့တော်အတွင်း လက်နက်တိုက်သည် နန်းတော်သစ်တပ်ဝင်းအနီး နန်းမြို့တော်၏ အရှေ့တောင်ထောင့်၌ ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုသစ်တပ်အနီး လက်နက်တိုက်၏ အနောက်ဖက်တွင် လက်နက်တိုက်ဝန်မင်း၏ အိမ်ရှိသည်ဆိုသည်။ လက်နက်တိုက်ဝန်၏အလုပ်မှာ ဝေး၊ လှ၊ သေနတ်၊ ခဲယမ်းမီးကျောက်များ

ကို သို့လျှင်စုဆောင်းထားရသည်။ အရေးရှိသာသော်အဆင်သင့်ဖြစ်စေ
ရန် လက်နက်တိုက်ဝန်မင်းက စာရင်းနှင့် သိမ်းဆည်း မှတ်သားထား၍
လွှတ်တော်မှ ဆင့်ဆိုသည့် အခိန်အတိုင်း လက်နက်များကို ထုတ်ပေး
ရသည်။

ဦးအောင်မင်းသည် လက်ရုံးရည်နှင့် အမှုထမ်းလူသာ ဖြစ်သည်။ စာပေ
ကား မတတ်ပေ။ တိုင်းပြည်တခု၏ တည်တံ့အတွက် လက်ရုံးရည်နှင့်
အမှုတော်ထမ်းရှက်ကြသော အမှုထမ်းကောင်းများ ရှိမှသာလျှင် ရန်သူ
တကာ မတော်လှန်စွဲစဲ တိုင်ပြည် ငြိမ်းချမ်းသာယာမည်။ စာတတ်ပညာ
ရှိများပေါ်တိုင်း တိုင်းပြည်ကို ငြိမ်ဝပ်ပိပြားအောင် မဆောင်ရွက်နိုင်
ဟူ၍ မကြာခဏ ကြွားလုံးထုတ်တတ်သော သူလည်းဖြစ်သည်ဟု ဆို
ကြသည်။

မင်းတုန်းမင်းသားဘဝက နောင်တော်ပုဂံမင်းကို ပုန်ကန်၍ ညီတော်
နောင်တော်နှစ်ပါးရွှေဘိုသို့ ထွက်စဉ်အခါက နောက်တော်ပါးကဦးအောင်
မင်းပါသည်။ လမ်းခရီးတိုက်ပွဲများတွင်လည်း ဦးအောင်မင်းသည် ပွဲအကြိမ်
ကြိမ် ရခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မင်းတရားကြီးသည် များစွာအားကိုးသည်။
များစွာလည်း ယုံကြည်စိတ်ချတော်မူသည်။

မင်းတရားကြီး ရွှေဘိုဆို့ရောက်တော်မူ၍ တညသ၌ အလွန်ထင်ရှား
ပေါ်လွင်သော အိပ်မက်တခုကို မက်သည်။ ထိုအိပ်မက်တွင် မင်းတရား
ကြီးသည် အရေးတော်အတွက် စစ်သည်မိုလ်ပါတို့နှင့်အတူ တောတွင်းသို့
လှည့်လည်သွားလာ နေသည်။ ထိုအခါ အလွန်မြင့်မားလှသော တောင်
ထွတ်တခု အပေါ်တွင် အဝေးမှကြည့်သော် မြိုးမြိုးပြက်ပြက် ဝင်းလက်
နေသော ရတနာအတိဖြစ် ပြီးသည့် ဘီလူးမာန် တန်ဆာကို တွေ့ရသည်။
ထိုမာန်တန်ဆာကို ဝတ်ဆင်လိုက်ပါက ရန်အပေါင်းတို့ကို အောင်မြင်
တော်မူလိမ့်မည်ဟူ၍ ငှက်အပေါင်းတို့ကလည်း ကြွေးကြော်နေသည်ကို
ကြားရသည်။ မင်းတရားကြီးသည် ထိုဘီလူးမာန်တန်ဆာကို ဝတ်ဆင်လို
တော်မူသောကြောင့် မိုလ်မူးတပ်မှူးတို့အား ယူစေတော်မူသော်လည်း
မည်သူမျှ ယူဆောင်ပေးဆောင်နိုင်ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ကြဟု ဆိုသည်။
ထိုအတွင်း အပါးတော်မှ အမြဲစေားနေသော ဦးအောင်မင်းသည်
လက်ပမ်းပေါက်ခတ်၍ “ကျွန်တော်မျိုး ဆောင်ကြဉ်း ယူငင်ပါမည်ဘုရား”
ဟု လျှောက်တင်ပြီးလျှင် မျက်စိရွှေ့ မှောက်၌ပင် တောင်ထွတ်အပေါ်သို့
အစပြုတက်၍ ဘီလူးမာန်တန်ဆာကို ယူပြီး ဘုရင်မင်းတရားကြီးထံ ဆက်သ
သည်ဆိုသည်။ ထိုမာန်တန်ဆာကို ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဝတ်ဆင်လိုက်

သည်နှင့် တပြိုင်နက် ရန်အပေါင်းတို့သည် ပျပ်ဝပ်ကြရကုန်သည်ဟု
 အိပ်မက်တော်တွင် ထင်ရှားစွာ မြင်မက်တော်မူသည်။ ထိုအချိန်အခါ
 ကစ၍ ဘုရင်မင်းတရားကြီးသည် ဦးအောင်မင်းအား များစွာအရေးပေး
 တော်မူပြီလျှင် “ငါ၏နောက်တော်ပါးတွင် အောင်မင်းရှိနေသမျှ ငါသည်
 ရန်အပေါင်းကို အောင်မြင်ရမည်မလွဲ” ဟူ၍ လက်ရုံးဆန်တန်း ကြိမ်းဝါး
 တော်မူဘူးလေသည်။ အရေးတော် ပြီးပြေသည့် အခါတွင် ယုံကြည်တော်
 မူသည့်အလျောက် ဦးအောင်မင်းအား လက်နက်တိုက်ဝန်ခန့်တော်မူသည်။

ဦးအောင်မင်းသည် ဘုရင်မင်းမြတ် ကိုယ်တော်တိုင်က အရေးပေး
 မှန်းကို သိသဖြင့် ထင်ရာမြင်ရာကို စိတ်လိုက်မာန်ပါ လုပ်တတ်သည်ဟု
 ဆိုသည်။ တိုင်းပြည်ငွေ၊ ဘုရင်ငွေများကိုလည်း ခပ်ပြောင်ပြောင်ပင်
 အလွဲသုံးစား ပြုလုပ်တတ်သည်။ မူးကြီး မတ်ကြီးများကလည်း ဤသို့
 မလုပ်ထိုက်ကြောင်း မင်းတရားကြီးထံ လျှောက်ထားသော်လည်း ဘုရင်
 မင်းတရားကြီးသည် မိမိငွေတော်ထဲမှပင် ပေးဆပ်သဖြင့် မူးမတ်များ
 နောက်ထပ် မလျှောက်ရဲကြပေ။ တခါသော် ညီလာခံအစဲတွင် လက်နက်
 ပစ္စည်း ဝယ်ရန်အတွက် ဦးအောင်မင်းအား ငွေ ၅၀၀၀ ကို ထောင်ထုပ်
 ငါးထုပ်ထုပ်၍ ညီလာခံဆုံးဖြတ်ချက်များအတိုင်း ချိပေးလှာသည်ကို
 ဦးအောင်မင်းက မိမိအဆောင်ကိုင် တယောက်ကား ခေါ်၍ မူးမတ်များ
 ရှေ့မှောက်၌ပင် “ဟဲ့ကောင်၊ ဒီအထဲက တထုပ်ကို ငါသုံးဖို့အိမ်ယူသွား၊
 သုံးစရာမရှိဘူး” ဟူ၍ ပြောင်ပြောင်ပင် ပြောပြီးထွက်သွားသည်။ မူးမတ်
 များကလည်း အံ့အားသင့်လျက် ရှိနေကြသည်။ ထိုအကြောင်းကို
 နောက်တနေ့တွင် မင်းတရားကြီး ကြားသိတော်မူပြီး ညီလာခံစဲသည့်အခါ
 ၌ ဦးအောင်မင်းအားအပေးတော်မူ၍ ခေါ်၍ပြောရသည်။

“မောင်အောင်မင်းရယ်၊ နင်သုံးစရာမရှိရင် ငါ့ပိုက်ဆံ ကိုတော့
 ယူပါကွယ်၊ တိုင်းပြည်ငွေကိုတော့ မလုပ်ပါနှင့်ကွယ်” ဟူ၍ ချော့မော့
 ပြောဆိုတော်မူသည်။

တရ ခါသော်ဦးအောင်မင်းသည် သားများရှင်ပြုရန်အတွက် အလှူကြီး
 စွာပေးအံ့ ဟူ၍ မိမိ၏ ဝင်းအတွင်းရှိ အိမ်ရှေ့တွင် မဏ္ဍပ်ကြီး စွာ ထိုးထား
 လေသည်။ ယင်းမဏ္ဍပ်မှာ လက်နက်တိုက်တော်နှင့် လွန်စွာ နီးကပ်နေသည့်
 အပြင် ရာသီဥတုမှာလည်း လေပြင်းထန်ချိန် ဖြစ်သောကြောင့် အလှူ
 အတွင်း ချက်ပြုတ်ရာတွင် မီးကိုစိုးရိမ်ရကြောင်း အချို့ မူးမတ်များက
 ဘုရင့် ရှေ့နားတော်ကြား လျှောက်ထားကြရာတွင် မင်းတရားကြီးကိုယ်
 တော်တိုင် ၎င်းမဏ္ဍပ်ကို အမြန် ပျက်စေဟူ၍ အမိန့်တော်မြတ်မုတ်ရသည်။

မဏ္ဍပ်ကို လာရောက်ဖျက်ကြသောအခါ ဦးအောင်မင်းသည် အိမ်ပေါ်မှ နေ၍ အသံကုန် ဟစ်ကာ “ဘယ်မအေပေးတွေက မျက်နှာလို့ မျက်နှာရ လှော်တာလဲက” ဟူ၍ ဆဲဆိုပြီး အိမ်အတွင်းရှိ လှူဘွယ်ပစ္စည်း များကိုပါ ယူ၍ မြို့ပြင်တွင် ဖျက်၍ စုပုံထားသော မဏ္ဍပ်နှင့်အဟူ မီးတင်ရှို့လိုက် တော့သည် ဟူ၏။

ထိုအကြောင်းကို နောက်တနေ့ မင်းတရားကြီး သိရှိတော် မူသဖြင့် ဦးအောင်မင်းအား အပါးတော်သို့ ခေါ်လျက် “မောင်အောင်မင်းရယ်၊ ဖြစ်ပြီးတာ ရှိပါစေတော့ကွယ်၊ မင်းသားများရှင်ပြုဘို့ စေတနာဟာလဲ မပျက်ပါနဲ့ကွယ်၊ ငါ့ပိုက်ဆံနဲ့ ဘဲဒက္ခိဏာရာမ ကျောင်းမှာ သွားပြုချေ ပါကွယ်” ဟူ၍ မိန့်တော်မူ၍ ငွေတော် တထောင် ထုတ်ပေးတော်မူ လေသည်။

ဤကား လက်ရုံးရည်နှင့် ပြည့်ဝစွာ အမှုတော် ထမ်းခဲ့ဘူးသည့် ကျေးဇူးသစ္စာစောင့်သိသူအား မင်းတရားကြီးသည် အရေးပေးတော်မူပုံ ဖြစ်သတည်း။

မင်းတုန်းဘုရင် မင်းတရားကြီး အရေးပေး ခံရသူ အခြားတဦးမှာ ဘုရင်မင်းတရားကြီး၏ အသက်သခင် ကျေးဇူးရှင် သူရဲဝန်ကြီး ဦးလုံးပင် ဖြစ်သည်။ ဦးလုံးသည်လည်း ဦးအောင်မင်းကဲ့သို့ပင် ပညာကား မတတ်၊ သို့သော် သက်စွန့်ကြိုးပမ်း လက်ရုံးရည်ဖြင့် အမှုတော်ထမ်းသူ ဖြစ်သည်။ ဦးလုံးသည် မှန်အမတ်ကြီး တဦးဖြစ်သော သမိန်လောက်ဖျား၏ သမီး မမကြီးနှင့်အကြောင်းပါသည်။ ၎င်းမမကြီးကား ထိုအခါက တိုင်းပြည်တွင်း သိမ့်သိမ့်တုန်အောင် ကြောက်ရွံ့ကြသော ရာဇဝတ် ကောင် များ အား ကားစင်မိတင်မူ၍ လက်ဝါးဖြင့် တချက်တည်း ရိုက်သတ်၍ အသက်ခန့် ချေလေ ရှိသော မင်းလက်ဝါး အမည်ခံအောက်မြစ်စဉ် ခရိုင်စားဝန်ကြီး၏ နှမပေတည်း။

ဦးလုံးသည် ဟံသာဝတီအဝေးမြို့ဝန်အဖြစ် အမှုတော်ထမ်းနေရာမှ အရေးကြီးသော ကိစ္စတခုဖြင့် နေပြည်တော်သို့ ခေါ်ယူသဖြင့် လာခဲ့ သည်။ ထိုအခါက မင်းတုန်းမင်းမှာ မင်းတုန်းမြို့စားမျှသာ ရှိသေးသည်။ ရွှေဘိုမင်းသည် ရှေ့ဝတီမြစ်အတွင်း ရေတပ်မတော်ကြီး၏ စစ်တက်လှုပ် ရှား ကစားလေ့ကျင့်မှုကို ရှုစားတော်မူနေသည့် အချိန်ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါက မင်းသားများမျှသာဖြစ်သော မင်းတုန်းမင်းသားနှင့် ကနောင် မင်းသားညီအကိုတို့သည်လည်း ဘုရင်မင်းတရားကြီး၏ နောက်တော်မူ

ပါလာကြသည်ဆိုသည်။ ထိုသို့ရေတပ်မတော်ကြီး၏ စစ်ဆင်မှု သတင်ကြီး ပြီးဆုံး၍ မင်းတရားကြီး ရွှေနန်းတော်သို့ ကြွချီပြန်မြန်းတော် မူချိန်တွင် မင်းတုန်းမင်းသား ညီနောင်တို့သည် နန်းတော်သို့ မပြန်ကြသေးဘဲ ရေကစားတော် မူလို့သေးသဖြင့် ရင်းရဲကျောက်ဆောင် ဆိပ်ကမ်းတွင် လှေလှော် ပျော်ပါး ရေကစားလျက် ရှိနေကြသည်။ ထိုအခွက် မိုးသက် မုန်တိုင်း ကျလာသည်နှင့် မင်းသားများ လှေသည် ကမ်းသို့မကပ်နိုင်ဘဲ မျောပါးသွားရာ ကျောက်ဆောင်တစ်ခုနှင့် တိုက်မိပြီး လှေမျောက်လေ သည်။ မင်းသား ၂ ပါးလည်း ကမ်းသို့ကူးခတ်ကြရာကွင် လက်ပမ်းကျ၍ မြုပ်ချည်တလှည့် ပေါ်ချည်တခါနှင့် ရှိနေစဉ် ဟံသာဝတီမှ လာသော ဦးလုံးတို့၏ လှေနှင့်တွေ့၍ ဦးလုံးသည် ကိုယ်တိုင်မြစ်အတွင်းသို့ ခုန်ဆင်းပြီး လက်ပမ်း ကျနေသော မင်းသားနှစ်ပါးအား ဆယ်ထင်လျက် အသက်ကို ကယ်ဆယ်တော်မူသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့်ပင်လျှင် မင်းတုန်းမင်းသည် ဗိုလ်ပုံ အလယ်တွင် “ငါ့မှာ မောင်လုံးအသက်ဘဲ ရှိတော့သည်” ဟူ၍ မိန့်တော်မူဘူးလေသည်။

၁၂၁၄ ခုနှစ်တွင် မင်းတုန်းမင်း အထွတ်အမြတ်သို့ ရောက်တော်မူ၍ ညီတော်ကနောင်မင်းသားအား အိမ်ရှေ့ပေးတော်မူသည့် တနေ့တည်း၌ ပင် ဟံသာဝတီ အဝေးမြို့ဝန် ဦးလုံးအား အမြင့်မြို့ကို အပိုင်စားစေ၍ ရွှေပြည်မြင်းဝန် သူရဲဝန်ရာထူးဖြင့် တိုးမြှင့်သနားတော်မူသည်။ ထို့နောက် တလုပ်မြို့ ကိုးခရိုင်ဝန် ရာထူးတို့ဖြင့် ထပ်မံသနားတော်မူပြီး အမှုတော်ကို ရှုပ်ရှုပ်ချဲ့ချဲ့ ထမ်းရွက်နိုင်သော သတ္တိများကြောင့် ရှေ့ဝင်းတော်မှူး ရာထူး ကို သနားတော်မူပြန်သည်။ သတိုးမင်းကြီး သမိန်ဗေဗြတ်စ ဟူသော ရွှေဘွဲ့တော်ကို ချည်တော်မူသည်။ ရွှေကျိုင်း ၂ လက် ရှေ့ထိုး ၂ ချက်ရ သည်။ ကွမ်းစဉ်တိုင်ရွှေချ၊ စကြောအိမ် ၂ ထပ်ရသည်။ ရွှေလှော်ကားနှင့် တလ၊ ကကြိုးတန်ဆာ အပြည့်အစုံနှင့် ဆင်တော်တစ်ကုံလည်း ရသည်။

ထိုသူရဲဝန်မင်းသည် ကိုးခရိုင်ဝန် အဖြစ်နှင့် အုပ်ချုပ်စဉ် အခါအ ကိုးခရိုင်တရားလုံး နေညတံခါးဖွင့်အိပ်နိုင်သည်ဟု ဆို၏။ သူခိုး ဓားပြကင်း ၏။ တိုင်းပြည်ငြိမ်ဝပ်၏။ ယင်းသူရဲ ဝန်မင်းသည်။ မိမိ၏ နယ်ပယ်အတွင်း သူခိုးဓားပြမှု မရှိစေရအောင် စောင့်ရှောက်၏။ ပူးသီးတလုံး ခရမ်းသီး တလုံး ခိုးမှုပေါ်သဖြင့်လည်းသတ်၏။ ခိုးသူမုန်လျှင် ကားကြက်၍ သတ်ပြီး လျှင် ရက်သတ္တတပတ်မျှ မသင်္ဂြိုဟ်သေးဘဲ စာဆွဲ၍ အခြားသူများအား လန့်စေ၏။ ကိုးခရိုင် တခွင်လုံးသည်။ ‘နိရဂ္ဂလ အကျိုး’ကိုရသည်။ ၎င်းကား ညအခါ အိမ်တံခါးကို ဖွင့်အိပ်နိုင်သော အကျိုးတည်း။ ဤကဲ့သို့ ပြင်းပြင်း

ထန်ထန် အုပ်ချုပ်သည်ကို ဘုရင်ကမကြိုက်ပေ။ ထိုစဉ်အတွင်း အခြား များမတ်များကလည်း ကုန်းချောကြသည်။ ဘုရင်သည် မယုံကြည်ပေ။ တနေ့တွင် များမတ်များ၏ရှေ့၌ပင် “ငါ့မှာ မောင်လုံးအသက်ပဲ ရှိတော့ သည်။ သူ့ဘာဘဲလုပ်လုပ် သည်းခံကြပါ” ဟူ၍ပင် ညည်းညူ၍ မိန့်တော်မူ ဘူးလေသည်။ သူ့ရဲဝန်ကိုကား ကြောက်၍သာခံကြရသည်။ လူမုန်းအတော် များသည်။ တနေ့အရေးကြုံလျှင် သိမည်ဟု ကြိမ်းဝါးသူ အတော်များသည် ဟုဆိုသည်။

သူ့ရဲဝန် ဦးလုံးသည် သစ္စာလည်းရှိသည်။ သတ္တိလည်းပြောင်သည်။ ကျောက်စိရွှေစားကို အမြဲမချဘဲ အပါးတော် တိုင်အောင် ကိုင်ဆောင် သွားလာခွင့်လည်း ရသည်။

တနေ့သော် ညီလာခံတွင် များမတ်အပေါင်းခြံရံလျက် မင်းတရား ကြီး စမ္ပယ်နေတော်မူသည်။ ထိုအခါ၌ နေရာတော် ချထားသည့်အတိုင်း နေကြရ၍ လွတ်တော်ဝန်ကြီး များကြီးမတ်ကြီးများကသာလျှင် ရှေ့တော် နေရာကိုရကြ၍ သူ့ရဲဝန်မှာကား ထိုဝန်ကြီး များ၏ နောက်တန်း ကျကျ နေရာကနေ၍ ခစားရသည်။ ထိုသို့ခစားရသည်ကို သူ့ရဲဝန်ဦးလုံးသည် မကြိုက်။ အရှင်သခင်၏ ရှေ့မျက်နှာတော်ကို နီးနီးကပ်၍ ဖူးမျှော်ခစား ချင်ရှာသည်။ သို့သော် ရာထူးရာခံအရ အခွင့်အရေး မသာသောကြောင့် နောက်တန်းက နေ၍ ဘုရင်မင်း တရားကြီး ကြားလောက်အောင် ခပ်ကျယ်ကျယ်ပြောသည်။

‘အသက်စွန့်စရာရှိတော့ ငလုံးတို့ကဲ့။ ဘုရင့်အနားအပ်ပါး ရပ်ပါးနဲ့ အခွင့်အရေးယူစရာရှိတော့ ရှေ့ကမအေးပေးတွေချည်းဘဲ’ ဟူ၍ပြောရာ များမတ်များ အားလုံးကြားရသဖြင့် စိတ်မကောင်းကြပေ။ နောက်တနေ့ ညီလာခံအပြီးတွင် မင်းတရားကြီးသည် ဦးလုံးအား အပါးတော်သို့ ခေါ် တော်မူသည်။

‘မောင်လုံးကလဲ သည်းခံမှပေါ့ကွယ်။ တကယ်ဆိုတော့ မင်းဟာ ငါ့အသက်သခင်ဘဲဟာ၊ မင်းနေချင်တဲ့နေရာက နေနိုင်သားဘဲ မဟုတ် လားကဲ့။ သူတပါးပေးဘူးတဲ့ အဆောင်အယောင်တွေလဲမင်းမှာအများ ကြီးဘဲ၊ မင်းက ဘုရင့်အသက်သခင်ဖြစ်လို့ များမတ်တွေအပေါ် စော် အားရင် နင့်မုန်းတာနဲ့ တိုင်းပြည်ပါ မှောက်နိုင်တယ် မောင်လုံး’ ဟူ၍ ဆုံးမပြီ တနေ့အပြောမိဆိုမိသမျှကို ဝန်ကြီးများအား တောင်းပန်ရှိခိုးရ မည်ဟူ၍ ချော့ခော့သဖြင့် နောက်တနေ့ ညီလာခံတွင် ဦးလုံးသည် ငှက် ပျောတပွဲဖြင့် ဝန်ကြီးများအား ကန်တော့ ဝန်ချတောင်းပန်ရှာပါသည်။

၁၂၂၀ ခုနှစ်၊ မြင်းကွန်း၊ မြင်းခုံတိုင် သားတော်ကြီးများ၏အရေး
 တော်ပုံတွင် သူရဲဝန် ဦးလုံးသည်ဘုရင့်နောက်တော်ကပါသည်။ ရုတ်ရုတ်သဲ
 သဲကြားသည်နှင့် ကျောက်စိရွှေခားကိုခားအိမ်မှချွတ်၍ မင်းတရားကြီးနှင့်
 အတူ စံနန်းတော် အနောက်ဖက်သို့ ထွက်လာသည်။ မင်းတရားကြီးအား
 သားတော် မက္ခရာမင်းသားက ခေါ်ဆောင်၍ အနောက်ဖက် တံခါးသို့
 ထွက်ရာတွင် သူပုန်များ နန်းတော်တွင်းသို့ ရောက်လာသည်။ သူပုန်တို့တွင်
 ရှေ့ဆုံးမှ ငဖြူသီး ခေါင်းဆောင်လာသည်။ စံနန်းတော်အတွင်း သူရဲဝန်
 ဦးလုံးနှင့်တွေ့၍ လက်နက်ချစေရာ ဦးလုံးသည် လက်နက်မချ။ ငဖြူသီးက
 'ဝန်မင်းလက်နက်ချ၊ သစ္စာတော်ခံပါ' ဟုဆိုသည်။ သူရဲဝန်သည်လက်နက်
 မချဘဲ ကျောက်စိခားကိုဆုပ်၍ ကိုင်ထားသည်။ ငဖြူသီး၏လူတယောက်
 က နောက်မှနေ၍ သူရဲဝန်ကို ပိုင်းလိုက်သည်။ ထိုနောက် အရေးတော်
 ပြီးပြေသည့်အခါတွင် သူရဲဝန်၏ အလောင်းကို ရှာရာ မတွေ့ဖြစ်သည်။
 အလောင်းမှာ အရိုးအသားမျှ ရှာမရခဲ့ပေ။ ဤကား သူရဲဝန်အားမုန်းနေ
 သမျှ သူရဲဝန်မင်း မိုးကောင်းနေစဉ် အတွင်း မလှန်နိုင်သောသူ တစုက
 အခဲမကျေတုံးတစ်ပစ်လိုက်ဟန်တူသည်။ သူရဲဝန် ဆောက်ခဲ့သောကျောင်း
 ကြီးမှာ ယခုအခါ အရိပ်မထွက်၊ ဘုရား၏အရှေ့မှာ ကျောင်းတိုင်သာ
 ကျန်ရစ်သည်။ ထိုစဉ်အခါက ကျောင်းမှာဆောက်နေဆဲဖြစ်၍ အရေး
 တော်ပြီးသည့်အခါတွင် ယင်းကျောင်းကို ဆက်လက် မဆောက်နိုင်ဘဲ
 အထိ တည်းရှိခဲ့သည်။ သူရဲဝန် ကျောင်းနေရာဟူ၍ပင် အမှတ်အသားဖြင့်
 သိရပေတော့သည်။

ဤသည်တို့ကား မင်းတုန်းဘုရင် မင်းတရားကြီးဘုရား လက်ထက်
 အသက်ပေး၍ အမှုတော်ကို ထမ်းဆောင်လာခဲ့ကြသူများဖြစ်ပြီး မင်း
 တရားကြီးကုန်တော်တိုင် အခွင့်အရေး မျက်နှာသာ အပေးခံကြရသော
 များတော် မတ်တော်များ ဖြစ်သော်လည်း ရာဇဝင်ကမူ စာမတင်ဘဲထား
 ခဲ့လေတော့သတည်း။

မင်း တုန်း ဘု ရင် နှင့် ပ ခန်း မင်း ကြီး

ပခန်းမင်းကြီး ဦးရန်ဝေးသည်လည်း မင်းတုန်းဘုရင်ကြီး၏ အလွန်အရေး
ပေးခံရသော ဝန်ကြီးဘဝဖြစ်သည်။ ဦးရန်ဝေးသည် မင်းတုန်းဘုရင်၏
ငယ်ဆရာ ဖြစ်သည်သာမက ဦးရန်ဝေး မင်းကျောင်းဆရာ ဘဝနှင့်ရှိစဉ်
ကပင် မင်းတုန်းမင်းက ၎င်းဘုရင်ဖြစ်လာလျှင် တိုင်းပြည်နိုင်ငံအေးချမ်း
စည်ပင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးပါ ဘုရားဟူ၍ လျှောက်ထားဘူးသည်။
ဦးရန်ဝေးသည် ၁၁၇၄ ခုနှစ်ဖွား၊ ပခန်းကြီး ဇာတိဖြစ်သည်။ မင်းတုန်း
မင်းဘုရင်ဖြစ်သော် မင်းကျောင်းဆရာတော် ဦးရန်ဝေးကို လူထွက်စေ၍
မင်းတိုင်ပင် လွှတ်တော်ဝန်ကြီး ရာထူးဖြင့် ဖခန် မြို့ကို အပိုင်စား သူ
ကောင်းပြုတော်မူသည်။ မင်းတုန်းမင်းက ပခန်းမင်းကြီးကို ဆရာကြီးဟူ၍
၎င်း၊ ပခန်းရှင်ဘုရင်ကြီးဟူ၍၎င်း ခေါ်သည်။ ပခန်းမင်းကြီးလူထွက်ပြီး၍
ဖွားမကြာမီ မိဖုရားခေါင်ကြီးနှင့် တိုင်ပင်၍ ပခန်းမင်းကြီးကို ရွှေဘိုမင်း
၏မိဖုရားငယ်တဦးဖြစ်သော သံလျှင်မြို့စား မိမိ၏ မိထွေးတော်နှင့်လက်ထပ်
ထိမ်းမြားပေးလေသည်။ နေ့စဉ် ညနံနက် ပခန်းမင်းကြီး အိမ်တော်သို့
မင်းတရားကြီးက ပွဲတော် ၂ အုပ်ကျပေးပို့သည်။ လခတော်ငွေ ၂၀၀၀
ရသည့်အနက် မင်းကြီးကတော်အား တထောင်ပေးပြီး ကျန်တထောင်
အနက် မိမိကိုယ်တိုင် ၅၀၀ ကျပ်ကိုသုံး၍ ငယ်သား အမှုထမ်းများကို
လုပ်ရည်ကိုင်ရည်စု အဖြစ် ကျန်ငွေငါးရာမှ ခွဲဝေချီးမြှင့်လေ့ရှိသည်။

တနေ့သော် ကုရင်နီတောင် စော်ကဲကာ ကုရင်နီနယ်ကို သိမ်းယူရန် အမိန့်တော်ဖြတ်
သံတော်ဦးတင်လွှာဆက်သသည်ကို ဘုရင်က သိမ်းယူရန် အမိန့်တော်ဖြတ်

ဗုဒ္ဓ၏ လွတ်တော်သို့ပို့သည်။ လွတ်တော်သို့ ဘုရင့်အမိန့်တော်စာရောက်
 သည့်ကာလ ပခန်းမင်းကြီးသည် ဘုရင့်အမိန့်ကို ဆုတ်ပစ်သည်။ ‘မင်းတို့
 ဘုရင်က တောင်နားမလည် မြောက်နားမလည်နှင့် သည်ကဲ့သို့အမိန့်ထုတ်
 ရသလား’ ဟူ၍ နားခံတော်အား ကြိမ်းမောင်း လွတ်လိုက်သည်။ ရှင်ဘုရင်
 စိတ်ဆိုးသဖြင့် နန်းတော်သို့ချက်ချင်း ဝင်စေဟု အမိန့်တော်မြတ်မှတ်သည်။
 ဦးရန်ဝေးက ‘ငါ့မှာ တိုင်းရေး ပြည်ရေးအတွက် အလုပ်ရှုပ်နေတယ်။
 ဘုရင်က အားအားရှိ ခေါ်တိုင်း ငါမလာနိုင်ဘူး’ ဟုပြောပြီး နန်းတော်သို့
 ငါးရက်ကြာမှဝင်သည်။ ထိုအခါ ဘုရင်က ‘အဘယ်ကြောင့် ငါ့အမိန့်
 တော်မြတ်ကို ဖျက်ရသနည်း’ ဟု အမေးတော်ရှိသော် ပခန်းမင်းကြီးက
 ဤအရာသည် ဘုရင့်အလုပ်မဟုတ်၊ လွတ်တော်ဝန်ကြီးများရှိလျက် ဘုရင်
 ကမေးသင့်သည်။ ကုရင်နိနယ်ကိုသိမ်းလျှင် ယိုဒကားနယ်စပ် ဖြစ်သွားလိမ့်
 မည်။ ကုလားများကလည်းထကြွမည်။ လွတ်တော် မတိုင်ပင်ဘဲ အရမ်း
 အမိန့်ထုတ်နေလျှင် လွတ်တော်ကို အဘယ်ကြောင့် ထားသေးသနည်း။
 ဖျက်သိမ်းသင့်တော့သည်သာဆို၍ ညီလာခံမှဆင်းသွားသည်။

တခါသော် လွတ်တော်က ကုန်သည် ပွဲစားများအား ထုတ်ပေးသည့်
 ရွှေဒင်္ဂါများသည် ငွေငါးကျပ် တန်ဘိုးရှိသော်လည်း အပြင်ရောက်သည့်
 အခါ ငွေသုံးကျပ်သာ တန်ဘိုးထား၍ ကုန်သည် ပွဲစားတို့က အလှူ
 အလှယ်လုပ်သည့်အတွက် ရွှေဒင်္ဂါးတပြားလျှင် ငွေ ၂ ကျပ်တန်ဘိုးလျော့
 လျက် ကုန်သည်တို့ ဆိုးရွားသဖြင့် ပခန်းမင်းကြီးသည် ရွှေတိုက်တော်က
 ထုတ်ပေးသော ရွှေဒင်္ဂါးများကို အချိန်အခါမရွေး လွတ်တော်၌ လာ၍
 လဲလှယ်လျှင် ငွေငါးကျပ် ထုတ်ပေး လဲလှယ်ရန် အမိန့်ထုတ်သည့်အတွက်
 ကုန်သည်များနှင့်တကွ နှစ်နာလက်ခံ ထားရှိသူတို့ အများအပြားလာ
 ရောက် လဲလှယ်ကြရာ လွတ်တော်တွင် ငွေကုန်သွားသဖြင့် ဘုရင်မင်း
 တရားကြီးက ပခန်းမင်းကြီးအား အလိုတော်မကျ၍ မေးမြန်းရာ၊ ပခန်း
 မင်းကြီးက ဤရွှေဒင်္ဂါးများသည် ဘုရင်ကိုယ်တော်တိုင်က ငါးကျပ်
 တန်ဘိုးထား၍ ထုတ်ပေးသည်ကို ပြန်၍လဲလှယ်လိုသော် ငါးကျပ်ပင်
 ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ သုံးကျပ်နှင့် ပြန်အမ်းမည်ဆိုလျှင် ရှင်ဘုရင်ရှက်စရာ
 ကောင်းသည်။ သည်လောက် အမြတ်လိုချင်လျှင် ရှင်ဘုရင် မလုပ်ပါနှင့်
 တော့။ ကုန်သည် ထွက်လုပ်တော့ဟု ပြောရာ မင်းတရားကြီးသည် ဆိတ်
 ဆိတ်နေတော် မူသည်။

၁၂၂၈ ခုနှစ်တွင် မြင်းကုန်း၊ မြင်းခန့်တိုင်အရေတော်တွင်ပါဝင်
 သူများကို သူပုန်အဖြစ်နှင့်ဖမ်းဆီးပြီး လွတ်တော်သို့ ပို့အပ်ရမည်ဟူ၍

မင်းတရားကြီး အမိန့်တော်မြတ်မှတ်တော်မူရာ၊ အဝေးမြို့ဝန်၊ မြို့သူကြီး တို့က လေိုသူတို့အား သူပုန်အဖြစ်ရောယောင်၍ ထည့်လှူတံပို့သောကြောင့် ထောင်တန်းမဆန့်ဖြစ်နေရာ၊ ပခန်းမင်းကြီးက နောက်ထပ် သူပုန်ဟူ၍ မဖမ်းစေနှင့်ဟု အမိန့်ထုတ်ဆင့်လေသည်ကို မင်းတုန်းမင်း ကြားသိတော် မူ၍ မင်းကြီးကိုခေါ်ပြီး အမေးတော်ရှိရာ၊ ပခန်းမင်းကြီးက “ဤကိစ္စ တွင် ရှင်ဘုရင် တာဝန်မကင်း ဖြစ်သည်။ သူပုန်များသည် သားတော် မြင်းကွန်းစား၏ သူပုန်များဖြစ်သည်။ သားမကောင်း၍ နိရုဓာား၊ ကြောက်ရပြီး လိုက်ပါရသည်မှာလည်း ကိုယ်သားမကောင်း၍ ကိုယ် တာဝန်သာဖြစ်ချေသည်။ အဝေး မြို့ဝန်တို့သည် အချက်ကောင်းကိုယူပြီး ဣတ္ထုစည်းစိမ်တက်ရန် မျှော်ကိုးလျက် မိမိနှင့်မသင့်မလိမ္မာတို့ကို သူပုန် အဖြစ် ဆွဲထည့်နေကြသည်ကို ရှင်ဘုရင် နန်းတော်ထဲနေပြီး ဘာသိသလဲ” ဟု ပြောပြီး နန်းတော်ပေါ်က ဆင်းသွားသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်သံအမတ်များ နေပြည် တော် ရောက်လာ၍ တိုင်းရေး ပြည်ရေး စကားဆိုကြမည်ဟူ၍ ရောက်လာ သောကြောင့် နန်းတော်အတွင်းအပြင်ရှိ သားတော်များအားလုံး နံနက် ညီလာခံဝင်ကြရမည်ဟု ပခန်းမင်းကြီးက အမိန့်ထုတ်သည်။ ထိုနေ့နံနက် တွင် သားတော်များအား ဘုရင်က မြင်၍ အဘယ်ကြောင့် ငါ့ထံပါး ခစားနေကြသနည်းဟူ၍ အမေးတော်ရှိရာ၊ ပခန်းမင်းကြီးက သူက အမိန့် တော်ထုတ်၍ လာကြရကြောင်း မင်းသားတို့သည် ပေါ့ပေါ့မနေကြဘဲ၊ ဤနေ့မှစ၍ ခမည်းတော်၏ အမွေကိုစောင့်ထိန်းကြမည် ဖြစ်ကြောင်း။ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးသည် မြန်မာပြည်ကို မျက်စောင်းထိုးနေပြီး ဖြစ်ကြောင်း၊ မိမိတို့ တပ်နှင့် မကွာရှိပြီး နေ့စဉ် စစ်ဆင်စစ်တတ် ဓားခုတ်လှ ထိုးများ ကျင့်ထားကြရမည် ဖြစ်ကြောင်းပြောပြီး မင်းသားများအား ပြန်လွှတ် လိုက်လေသည်။

တခါသော် ဘုရင်မင်းတရားကြီးသည် အမှုထမ်း ဝန်စုမျှစုတို့ သားမယား တယောက်မက အမြှောင် အပိုထားကြသည့်အတွက် ရရှိသော ရှိကွာတော်ငွေနှင့် မလောက်မဝရှိကြသည်ကို သိရသဖြင့် သားမယား တယောက်ထက် အပိုယူကြလျှင်၊ ထယောက်လျှင် မည်မျှထက်မပိုရန် ဥပဒေပြုလုပ်မူသင့်မည် ထင်ကြောင်းနှင့် ပခန်းမင်းကြီးအား တိုင်ပင်တော် မူသည်။ ပခန်းမင်းကြီးသည် ဤဥပဒေကို များစွာ ကြိုက်နှစ်သက် ကြောင်း။ သို့သော် ဝန်ကြီး၊ မျိုးကြီးများအတွက်သာ ဥပဒေမထားဘဲ

ရှင်ဘုရင်ကိုပါ ဤဥပဒေဘောင်အတွင်းထားလျှင် များစွာ သင့်လိမ့်မည် ထင်ကြောင်းနှင့် လျှောက်ထားသဖြင့် မင်းတရားကြီးသည် ခတ်မဆိတ် နေတော်မူသည်။

တနေ့သော် အဝေး မြို့ဝန် တနေရာလစ်လပ်ရှိနေရာ အတွင်းတော်က အဝေး မြို့ဝန် တိုက်ရိုက်ခန့်စာတစောင်ကို လွှတ်တော်သို့ ပို့လေသည်။ ခန့်ထားသူမှာ မိဖုရားကြီး၏ ဆွေမျိုးတဦး ဖြစ်သည်။ ပခန်းမင်းကြီးထံ ရောက်လေသော်၊ မင်းကြီးက “ဟေ့၊ ရှင်ဘုရင်က ခန့်ပေး ငါမန့် နိုင်ဘူး” ဟု ဆိုပြီး စာချွန်တော်ကို ဆုတ်ဖဲ့ပစ်သည်။ ထိုအခါ အတွင်း တော်သို့ ထိုသတင်းရောက်သွားပြီး ညညီလာခံတွင် ဘုရင်မှင်းတရားကြီး က မေးတော်မူရာ၊ ပခန်းမင်းကြီးက၊ လွှတ်တော် ဝန်ကြီးများသည် မိဖုရား များ၏ အမှုတော်ကို ထမ်းရွက်နေသည်မဟုတ်၊ ဘုရင်ကိုယ်စား တိုင်းပြည် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားအောင် ပြုလုပ်ရမည့် တာဝန်ရှိသည်။ အစဉ်အလာမှာလည်း လွှတ်တော်ဝန်ကြီးများကသာ အဝေးမြို့ဝန်ကို သင့်တော်ရာ ရွေး၍ ခန့်ရခြင်းဖြစ်သည်။ အရှေး အခန့် မတော်၍ အအုပ် အချုပ်၊ ညံ့ ဖျင်းခဲ သော် တိုင်းပြည်ပင် ငါးပါးမွှောက်မည် ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ ဝန်ကြီး နှင့်တကွ ရှင်ဘုရင် အသို့ မကျကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြသည်နှင့် တူတော့ သည်။ ထို့ကြောင့် အမိန့်တော် ဆုတ်ဖဲ့ပစ်သည်ဟု လျှောက်ထားပြီး နန်းတော်ပေါ်မှ ဆင်းသွားသည်။ တနေ့သော် လောက မာရဇီနံ ဘုရား ပွဲသို့ ပခန်းမင်းကြီး သွားရာတွင် လမ်းခရီး၌ အတွင်းဝန် ကတော် တယောက်သည် လှည်းယဉ်ခြောက်စထောင်ကို စီး၍ ရွှေထီး မိုးတာပြီး အဆောင်ကိုင်များ ဝန်းရံလျက် သွားနေသည်ကို နောက်မှ မြင်ရ၍၊ မိမိ လှည်းသမားအား ကြိမ်လုံးဖြင့် ဆင်း၍ရိုက်ခိုင်းလိုက်သည်။ အုတ်အုတ် ကျက်ကျက်ဖြစ်၍ အတွင်းဝန်ကတော်လည်း အရှက်ရပြီး နေအိမ်ပြန်သွား ၍ မိမိလင် အတွင်းဝန်ကို တိုင်ကြားသည်။ ထိုအခါ နန်းတော်ကြီး သို့ ဘုရင့်ရွှေနားတော် ပေါက်ကြားပြီး ညညီလာခံတွင် ပခန်းမင်းကြီး အား အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ဆုံးမရကြောင်း အမေးတော်ရှိရာ၊ မင်းကြီး က ဤဝန်ကတော်အား ဆင်းရဲသားများက မြင်လျှင် သူလင်သည် တံစိုးလက်ဆောင်ရ၍ ဤသို့ ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ သွားလာနိုင်သည်ဟု ထင်မှတ်ကြလိမ့်မည်။ လင်ကို ချီးမြှောက်တော်မူသည့် ရိက္ခာနှင့် အဆ မတန်အောင် စိတ်ကြီးဝင်ပြီးသွားလာနေသဖြင့် ရိုက်ရကြောင်းပြန်ကြား လျှောက်ထားလေသည်။

တနေ့သော် ပခန်းမင်းကြီး၏ နှမဖြစ်သူ မယ်နိသည် ပခန်းကြီး မြို့တွင် လင်သားသေ၍ ခိုကိုးရာမဲ့ ဖြစ်ပြီလျှင် ရွှေမြို့တော်သို့ လိုက်လာ သည်။ မင်းကြီး ကတော်သည် မယ်နိအား သင့်တော်သော နေရာ၌ ထား၍ ကျေးမေ့ ပြုစုရှာသည်။ မင်းကြီးသည် ၂ ရက်မျှ ကြာလျှင် ဘုရင့် ပန်းတိမ်တော်သို့ သွား၍ ဘုရင်က စေခိုင်းသော ရွှေပုခက်တော်ကို ပန်းတိမ်တော်သားများက ကျောက်မျက်ရတနာများ စီချယ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုအခါ ဘုရင့်ထံမှ ထုတ်ယူထားသည့် ရွှေပုခက်ပြုလုပ်ရာမှ ပိုလျှံနေသော ၄၅၀ သားရှိ ရွှေတုံးတုံးကို ပခန်းမင်းကြီးသည် ကောက်ယူ၍ ပန်းတိမ်တော်များအား ဤရွှေတုံးကို မိမိယူသွားကြောင်း နန်းတော်က မေးလျှင် လျှောက်လိုက်ဟူ၍ ပြောပြီး ယူသွားသည်။ ပန်းတိမ်တော်သားတို့လည်း များစွာ ကြောက်ရွံ့ တုန်လှုပ်ကြလျက် မိမိ တို့ အသက်စည်းစိမ်ကို ညှာတာသော အားဖြင့် ဤသို့ မပြုလုပ်ပါရန် တောင်းပန်ကြသည်။ ပခန်းမင်းကြီးက “နင်တို့ဘာမျှ မဖြစ်စေရ။ ငါယူ သွားသည်ဟုသာ လျှောက်ထားကြ” ဟုဆိုပြီး ယူသွားလေတော့သည်။ အိမ်သို့ရောက်ကာလ နှမ မိနိကို ၎င်းရွှေတုံးပေးပြီးနောက် “ဒါဟာ မင်းတရားကြီးက ပေးတာ မဟုတ်ဘူး။ ငါပန်းတိမ်တော်က ယူလာသည့် ပစ္စည်းဖြစ်သည်” ဟု ဆိုလေသည်။ ထို့နောက် ၂ ရက်မျှ ကြာလျှင် မင်းတရားကြီး ရွှေနားတော်ကြား၍ ပခန်းမင်းကြီးထံ ယောအတွင်းဝန် ဦးလှိုင်ကိုလွှတ်ပြီး စုံစမ်းစေတော် မူသည်။ ထိုအခါ ပခန်းမင်းကြီးက “မောင်လှိုင်၊ ငါဟာ မင်းတရားကြီး၏ ရွှေတုံးကိုယူလာခြင်းက ငါ့မူာ ဆင်းရဲသော နှမ မိနိကို အကို၏ ဝတ်တရားအတိုင်း ပြုစုစောင့်ရှောက်ချင် လို့ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ငါ့မူာလည်း ရသည့်ရုံကွာတော်က လောက် ရှိဘဲ ဖြစ်နေတယ်။ လာဘ်လာဘတံစိုးလက်ဆောင်ဆိုတာဟာလဲ ငါ့ထယ်ထော့ မှ မယူခဲ့။ ဒါကြောင့်ခိုးချင်းခိုလျှင် ကိုယ် အရှင်သခင်ရဲ့ ပစ္စည်းကိုခိုးပြီး အပြစ်ပေးလျှင်လည်း ကိုယ် အရှင်သခင်ရဲ့ ပေးသည့် အပြစ်ကို ခံရသည် က မြတ်တယ်လို့ ငါအောက်မေ့ပြီး၊ နောင်သံသရာမှာလည်း အတု အလှည့် ခံရပါလျှင် ကိုယ် အရှင်သခင် အိမ်မှာဘဲ ခွေဖြစ်ဖြစ် ခံရတာထဲ ချမ်းသာမယ်လို့ ငါထင်တယ်” ဟု ပြောဆိုလေသည်။ ထိုစကားကို မင်းတရားကြီးသိလျှင် များစွာသဘောကျတော်မူလျက် ထိုရွှေတုံးကို နန်း တော်က ငွေတော်တထောင်ပေး၍ ရွှေးတော်မူစေသည့်အပြင် ဆင်းရဲလှ စွာသော မင်းကြီး၏ နှမ မိနိကိုလည်း နန်းတော် အနောက်ဆောင်မှ ခေါ်တော်မူ၍ မိဖုရားများက အကျီအဝတ်အစားများ ပေးသဖြင့် မိနိ

အတွက် လာဘ်လာဘ ရွှင်လျက်ရှိတော့သည်ကို ပခန်းကြီးမြင်လျှင် “မိနီ၊
 နှင် ပခန်းပြန်ရောက်လျှင် ဤပစ္စည်းများကို ငါက ပေးသည်ဟု မပြော
 နှင့်၊ ရွှင်ဘုရင်နှင့် မိဖုရားတို့က ပေးကြောင်းပြောပြပါလေ။ နှင်လည်း
 နောက်ထပ်၍ ငါ့ထံ မလာနှင့်တော့၊ ဤအချိန်ကစ၍ နှင်နှင့် ငါဟာ
 နောက်ဆုံးတွေ့ခြင်းဘဲ” ဟု ပြောကာ မိနီကို ပြန်လွှတ်လိုက်လေတော့
 သတည်း။

ဤသည်တို့ကား ပခန်းမင်းကြီး၏ ဂုဏ်သတ္တိနှင့် ရွှင်ဘုရင်က အရေး
 ပေးရသော အကြောင်းများ ဖြစ်သတည်း။

ဘုရင်ထီးအကြိုက် ဝန်ကြီး မလိုက်

‘ဝန်’ ဟူသော စကားသည် ‘ဝဟ’ ဟူသော ပါဠိပုဒ်ပျက်၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘ဆောင်ရွက်ခြင်း’ ဖြစ်သည်ဟု ပညာရှိအများက ယူဆကြသည်။ သီဟမူ သိန်ဖြစ်လာနိုင်သကဲ့သို့ ဝဟမူလည်း ဝန်ဖြစ်လာနိုင်တယ်ရာ ရှိသည်ဟုဆို သည်။ ‘ရဇ္ဇ’ ဘာရုံ ဝဟတိ ဟူသော စကားတွင် ရဇ္ဇ’ ဘာရုံ၊ ပြည်ကြီး ဝန်ကို၊ ဝဟတိ၊ ဆောင်ရွက်၏။ ဤသို့ဆောင်ရွက်ရန် လွှဲအပ်ခြင်းခံရသူဖြစ်၍ ဝန်ဟုခေါ်သည်ဟု ယူဆကြရာ၌လည်း ဘလ္လတိ ယဇာတ်တော်တွင် ဗာရာဏသီမင်းသည် တိုင်းပြည်၏ ဝန်ကို အမတ်တို့အား လွှဲအပ်ခဲ့၍ တောက်စား ကြူးတော်မူရာမှ အစ ပြည်ကြီး ဝန်ကို ဆောင်ရွက်သူတို့အား ‘ဝန်’ ဟု ခေါ်ဆိုလာကြဟန်တူ၏။ ရှေးမင်းများလက်ထက်တော်အခါက ဝန်ကြီး များခန့်အပ်ရာတွင်လည်း နိုင်ငံတော်အတွင်း၊ နိုင်ငံခြား၊ တရားရာဇဝတ်၊ အခွန်အုတ်တို့မှစ၍ အလုံးစုံစပ်ဆိုင်တော်မူသမျှ ပြည်ကြီး ဝန် ပြည်ကြီး ကိစ္စဟူသမျှ မင်း၏ကိုယ်စားလွှဲအပ်ခြင်း၊ သမုဒ္ဒရာကဲ့သို့ ကျယ်ဝန်းများပြား လှစွာသော မှုခင်းကိစ္စတို့မှစ၍ ကြီးလေးလှသော ဝန်ကို နေ့စဉ်ရက်ဆက် ဆောင်ရွက်တာဝန်ယူရမည်ဟု ပါရှိလေသည်။ ထိုသို့တိုင်းပြည်၏ ဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရခြင်းကြောင့် ဝန်ဟု ခေါ်သည်မှာ အကြောင်းယူ၍ တန် ပေသည်။

ပုဂံခေတ်ထိုး ကျောက်စာများ၌ကား ဝန်ဟူသောစကားကို တာဝန် ယူဆောင်ရွက်ရသော ရာထူးအဖြစ် သုံးစွဲထားသည်ကို မတွေ့ရပေ။ ပုဂံ ခေတ်တွင် ဝန်အစား အမတ္တာဟူသော စကားကို အများအပြားတွေ့ရ

ပေသည်။ နန်းတော်အတွင်းအပါးတော်၌ အမှုကိစ္စ ပြည်ကြီးဝန်ကိုဆောင်ရွက်သူ အမတ်ကြီးများကိုမူ 'သံဗျင်ကြီး'ဟူ၍ ခေါ်ဆိုသည်ကိုသာ တွေ့ရပေသည်။ ဝန်ကိုတာဝန်အရာဖြစ်သုံးစွဲထားသော စားတလုံးကိုမူ သက္ကရာဇ် ၆၄၇ ခုနှစ်ထိုး၊ မင်္ဂလာစေတီခေါ် သျှင်ဒိသာပါမောက္ခ ကျောက်စာကြောင်းရေ ၃၉ တွင်

'ဩက်လုပ်ကား ငါအဆွေလျှင် အဝန်စာစေသဇွတ်' ဟူ၍တွေ့ရသည်။ ဘုရားစေတီတည်ရာ၌ စေတီတော်၏ အောက်ခြေမြေပေါ်တွင် ရှင်းလင်းခြင်း၊ တလင်းကိုင်ခြင်း အလုပ်ကိုကား ငါ့ဆွေမျိုးများက တာဝန်အရာယူစေသတည်းဟု ဆိုလိုဟန်တူပါသည်။

'ဝန်အစ၊ မင်းတရားရွှေထီး လက်ထက်က'ဟူ၍ လှေသင်းအတွင်း ဝန်မင်း မဟာဇေယျ သင်္ခယာက ဆိုလိုချင်ဟန် တူသည်။ ပညာရှိမင်း မဟာဇေယျသင်္ခယာဘွဲ့ရ ဦးချိန်စီခင်သော 'ဝေါဟာရလိနတ္ထဒီပနီ' ကျမ်းတွင်ဝန်ဟူသောစကားကို မြေကြားရာ၌

သက္ကရာဇ် ၉၀၂ ခုနှစ်က မုတ္တမစား ဒေါပညားကို လုပ်ကြံသည် ကာလ၊ သမိန်ပရူး သင့်အောင်စီခင်လေ'ဟု အမိန့်တော်ရှိ၍ လှေတပ်ကို ဝန်ချုပ်ခန့်တော်မူသည် ဆိုသည်။ ထိုအခါကစ၍ ဝန်ခန့်ရိုးတွင်သည်။ သည့်အထက်က ဝန်ဆိုသောအရာ မတွေ့'ဟူ၍ ဆိုခဲ့သည်။

ဤအဆိုအမိန့်ကို လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းသည် မှတ်ချက်ချထားစေကာမူ 'ဝန်'ဟူသောစကားကို ထိုထက်စော၍ ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ရပေသေးသည်။ ထို့ကြောင့် လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်း၏မှတ်ချက်သည် မှန်သော်မူ မှန်ပေမည်။

သက္ကရာဇ် ၈၄၂ ခုနှစ် အင်းဝရွှေနန်းကို သိမ်းမြန်းတော်မူသော ဒုတိယမင်းခေါင်လက်ထက်တွင် 'ထူပါရုံဘုရား အရှေ့မြောက်ယွန်းနှိုက်၊ ရတနာပိမာန်ကျောင်းကို သမက်တော် နော်ရထာကို ဝန်ပြု၍ တည်လုပ်ရသည်'ဟူ၍ မှန်နန်းရာဇဝင် ဒုတိယတွဲ၊ ဒုတိယမင်းခေါင် အခန်းတွင် ပြဆိုခဲ့သည်။

ထိုဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းများကြောင့် 'ဝန်'ကို ရာထူးအနေဖြင့် သုံးလာသည်ခေတ်မှာ အင်းဝ ပျက်လုနီးအချိန်က ဖြစ်ဟန် တူသည်။

ဝန်တို့တွင် လွတ်တော်ဝန်ကြီးများသည် တိုင်းပြည်တွင် တန်ခိုးအာဏာအကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ မိမိတို့၏အမိန့်အာဏာများကို ဘုရင်မကျေနပ်သည်တိုင်အောင် ဘုရင်က မဖျက်နိုင်ပေ။ သေဒဏ် တရပ်ကိုမူကား ဝန်ကြီးများက သုံးတန်း လက်ရပေးသည့်တိုင်အောင် ဘုရင်က သဘော

မတူလျှင် ချမ်းသာခွင့်ပေးနိုင်သည်။ သို့သော် ဝန်ကြီး၏ အာဏာကိုကား
မလွန်ဆန်တတ်ကြပေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၄ ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော်ဘုရားသည် ကိုယ်လုပ်တော်
ရှင်မင်းစိမ့်ဖွားသော တောင်ငူမင်းသားကိုမျှစွာချင်ခင်သည်အလျောက်
တောင်ငူကို ရန်သူတို့၏ဘေးမှ အကာအကွယ်ပြုနိုင်ရန် အမြောက်နှစ်လက်
ကို အတွင်းတော်မှ ထုတ်ပေးရန် အမိန့်တော်မှတ်ခဲ့သည်။ တောင်ငူမင်း
သားကား ခွန်အားအလွန်ကြီးသော မင်းသားဖြစ်သည်။ ရွှေကြက်ယက်
နောင်တော်ဘုရားမူသည် ညီတော်ဘုရားဖက်သို့ မျက်နှာမူ၍ လှူရှင်
လွှတ်ရာတွင် ညီတော်ဘုရား၏ ခြေရင်းကို ခိုက်သည်ဆို၏။ ထိုမင်းသားသို့
ဘုရင်မင်းမြတ် အမြောက်နှစ်လက်ပို့ သည်ကို လွှတ်တော်က ကြားသိရာ
လွှတ်တော်က ကန့်ကွက်သည်။ ဤအင်းသည် ဘုရင်၏ အရေးမဟုတ်၊
ကိုယ်ပိုင်သည့် ပစ္စည်းမဟုတ်ပါဘဲ ပိုင်စိုးပိုင်နင်း မပေးနိုင်။ ဤကိစ္စသည်
လွှတ်တော်ကဆိုင်သောကိစ္စဖြစ်၍ ဘုရင်ပေးလိုတိုင်း မပေးနိုင်ဟုဆိုသည်။

ထို့နောက် လွှတ်တော်က တောင်မင်း ငူမင်းသားထံပေးပို့ ထားသော
အမြောက်နှစ်လက်ကို ပြန်ယူစေသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် မည်သို့မျှ
မိန့်တော်မမူနိုင်ဘဲ ဆိတ်ဆိတ်နေခဲ့ရသည်။

တခါသော် ဘိုးတော်မင်းတရားသည် အိမ်တော်ပါကျွန် ဦးရွှေလေး
ကို လွှတ်တော် ဝန်ခန့်လိုသည်။ ဦးရွှေလေးသည် ဘုရင်မင်းမြတ် ညှိုးငယ်စွာ
နေစဉ်အခါက အထက်အောက် အညာအကြေသို့ လှေထိုးလိုက်၍ ရွာဖွေ
လုပ်ကျွေးပြုစုခဲ့ရာဘူးသူဖြစ်သည် ဆိုသည်။ ထိုကြောင့်လည်း ဦးရွှေလေးကို
လွှတ်တော်အရာကို ပေးလိုဟန်တူသည်။ သို့သော် ဦးရွှေလေးသည်
ဝန်ဖြစ်လောက်သော ပညာအရည်အချင်းမရှိ၍ လွှတ်တော်ဝန်ကြီးများက
သဘောမတူချေ။ ထိုကြောင့် ထန်ကွက်ကြသဖြင့် ဘုရင်မင်းမြတ်သည်
ဦးရွှေလေးအား အမိန့်တော်၌ စားထမ်းရွက်စေသည်။ အိမ်တော်ဝန်
အရာကို ပေးသည်ဟုဆိုသည်။

နန်းတော်အတွင်း၌ စားရသော ထုထူ များကိုကား ဘုရင်မင်းမြတ်
အလိုတော်ကျ ခန့်ထားနိုင်သဖြင့် အိမ်တော်ဝန်ရာထူးကိုမူ ဘုရင်ခန့်ထား
နိုင်သည်ဟုသိရသည်။ လွှတ်တော်နှင့်ဆိုင်သည့် ဝန်စုဝန်မှူးရာထူးများ
ကိုကား ဘုရင်ကမခန့်ထားနိုင်ဘဲ ဝန်ကြီးများကသာ အရည်အချင်းရှိလျှင်
ရှိသည့်အလျောက် ခန့်အပ်နိုင်သည်။ လွှတ်တော်နှင့်ဆိုင်သော ထုထူးများ
တွင် ဘုရင်က ခန့်ထားလိုသော် လွှတ်တော်ဝန်ကြီးများထံ တောင်းဆိုရ
စေသည်။

ရတနာပူရ စတုတ္ထနန်းတည် ဘကြီးတော်ဘုရား လက်ထက်တော်
 အခါကလည်း မင်္ဂလာအိမ်တော်ပါ ငယ်ကျွန်တော် တဦးကို ဝန်ထောက်
 ခန့်စေလို၍ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ထမ်းရည်ရွက်ရည် နှလုံးရည် လက်ရုံးရည်နှင့်
 ပြည့်စုံသည်ဟု အမိန့်တော်ရှိပြီးလျှင် သတိုးသုဓမ္မ မဟာသက်တော်ရှည်ထံ
 လွှတ်လိုက်သည်။ လွှတ်တော်ဝန်ကြီး သတိုးသုဓမ္မ မဟာသက်တော်
 ရှည်သည် ဘုရင်လွှတ်လိုက်သောသူကို ကြည့်သည့်အခါတွင် မကြာမီက
 ဆင်ကျုံးသွင်းသည့်ပွဲတွင် သျှောင်၌ နှင်းဆီပန်းပန်လျက် ကြည့်သူဖြစ်
 ကြောင်းကို မှတ်မိသည်။ ထို့ကြောင့် ညည်လာခံတွင် ဘုရင်က ကိုယ်လူကို
 ဝန်ထောက်ခန့်ပြုလော့ဟု အမေးတော်ရှိသည်။ ထိုအခါ သက်တော်ရှည်
 က 'အင်း ထန်းရည်ရွက်ရည်လဲ ရှိပါရဲ့၊ အမှုကိစ္စများလဲ ပြီးစီးအောင်
 မြင်ပါရဲ့၊ စပ်စပ်ကြားကြားလဲ ရှိပါရဲ့၊ မကြာမီက ဆင်ကျုံးသွင်းပွဲတွင်
 နှင်းဆီပန်းပန်၍ ကြည့်သည်ကိုလဲမြင်ပါရဲ့' ဟူ၍လျှောက်သည်။ ထိုအခါမူ
 ဘုရင်မင်းမြတ်က 'အင်းခေ ဝန်ကြီးမကြိုက်လျှင်လည်း နေပါစေတော့'ဟု
 မိန့်တော်မူသည်။

ရတနာပုံမြို့တည် နန်းတည် မင်းတရားလက်ထက် ၁၂၂၀ ခုနှစ်တွင်
 ပတိမ်းစား အရေးတော်ဖြစ်သည်။ ပတိမ်းစားဖက်မှ သူပုန်သူကန်များသည်
 ရှေ့မြို့တော်ပတ်ဝန်းကျင်တဝိုက်က ဝိုင်းထားသည်။ ပြည်သူပြည်သားတို့
 ဆင်းရဲပင်ပန်းရှိကြသည်ကိုမြင်၍ ဆင်းရဲပင်ပန်း မရှိစေရန် ထီးနန်းကို
 လွှဲပေးသင့်က လွှဲပေးတော်မူမည်ဟု ကြံစည်တော်မူသည်။

ထို့နောက် အရေးတော် ရှေ့အဖို့ မည်သို့ရှိမည်ကို သိလိုသဖြင့်
 ဗေဒင်ပညာ၌ များစွာကျွမ်းကျင်ကြကုန်သော ဗြဟ္မစန္ဒပုဏ္ဏားပညာရှိ
 တယောက်၊ ကန္တမြို့ဝန် မင်းလှ သိရှိသခံသာ ဦးတိုက်တယောက်၊ နာရီ
 တော်မှူး ဆင်တဲရွာစား မင်းလှသိရှိစည်သူ ဦးပေတယောက် ဤသူ
 ၃ ယောက်တို့အား ရှေ့တော်သို့ ခေါ်ယူလျက် ယခုအရေးသည် မည်
 သည့်အခါမည်သို့ ဖြစ်ရန်ရှိသည်ကို မှန်အန်စွာ တင်ဝံ့လျှင် တင်ရမည်။
 မတင်ခံ့လျှင် မတင်နှင့်၊ အကယ်၍ တင်သည့်အတိုင်းမမှန်လျှင် အသက်
 ဆုံးအောင်စီရင်မည်။ အကယ်၍ မှန်ကန်လျှင်ကား အလိုရာ ရာထူးတွင်
 မြှောက်စား သနားတော်မူမည်ဟု အမိန့်တော်ရှိသည်။ ဗညာရှိ ၃ ဦးသည်
 ခေါင်းချင်းဆိုင်၍ တွက်ချက်ကြည့်ရာတွင် အရေးတော် အောင်မည့်ရက်
 မှာ အချိန်မျှသာ ကွဲပြားသော်လည်း တရက်တည်း တိုက်ဆိုင်ကိုက်ညီနေ
 ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပညာရှိများ တိုင်ပင်ပြီးနောက် မမှန်လျှင်အသက်
 ကို အဆုံးစီရင်ပါဘုရား၊ မှန်ပါက အလိုရှိရာ ရာထူးများတွင် ချီးမြှင့်

မြောက်စား အသနားခံရပါအကြောင်းကို လျှောက်ထားသည်။ မှန်လျှင်
နောက်မေ့ကျန် ပျက်ကွက်ခြင်း ဧဂ္ဂိရလေအောင် ငါ့ကိုယ်တော်တိုင်
ပုဂ္ဂိုလ်ဖြူနှင့် မှတ်သားထားမည်ဟု မိန့်တော်မူပြီး မည်သည့်ထုထူးများ
အလို့ရှိသည်ကို အမေးတော်ရှိရာ၊

ဗြဟ္မစန္ဒပုဏ္ဏားတော်က ပုဏ္ဏားတော်ဝန်အဖြစ် ထမ်းရွက်ပါရမည့်
အကြောင်းကိုတင်သည်။ ပညာရှိ ကိစ္စမြို့စား ဦးစိုက်က ရွှေနန်းတော်
အတွင်းဝန်အဖြစ် ထမ်းရွက်ရပေ 'မည့် အကြောင်းတင်သည်။ ပညာရှိ နာရီ
တော်မူပေးဆင်တဲရွာစား ဦးပေဇာ လွတ်တော်ဝန်ထောက်ထူးတွင် စား
ထမ်းရွက်ရပါမည့်အကြောင်း သံတော်ဦးတင်သည်။ ထိုသူ ၃ ယောက်တို့၏
ဟောစာတမ်းကို ပုဂ္ဂိုလ်တွင် မင်းကိုတိုင်တင်၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကိုသိမ်းဆည်းထား
သည်။ ဟောသည့်ရက်မှစ၍ အရေးတော်အောင်မည့်နေ့ ရောက်သည့်တိုင်
အောင် ထိုသူ ၃ ယောက်အား နန်းတော်နေအောင်တွင် ထားသည်။
အပြင်မထွက်စေရဟု တံခါးနီသို့ အမိန့်တော်ပြန်သည်။

ပညာရှိတို့ဟောသည့်ရက်တွင် အချိန်နာရီသာ လွဲကြသည်။ အရေး
တော်ပုံအောင်ကြောင်း လျှောက်ထားလာသည်။ ဘုရင်မင်းဘုရားသည်
ဝမ်းမြောက်တော်မူလှသဖြင့် လျှောက်ထားလာသူတို့အား မည်သို့အောင်
မြင်သည်ကိုမျှ မေးတော်မူသေးဘဲ ငါ့ပညာရှိများတင်သည်မှာ မှန်သည်
ဟု ပုဂ္ဂိုလ်ကိုတောင်းယူပြီး ပုဂ္ဂိုလ်ပေါ်တွင် ကတိထားချက်ကို ထွေရှိ
သည့်တပြိုင်နက် ဗြဟ္မစန္ဒကို ပုဏ္ဏားဝန်ခန့်၊ ဦးစိုက်ကို အတွင်းတော်
အတွင်းဝန်ခန့်ဟူ၍ မိန့်တော်မူသည်။ ဦးပေဇာမူကား လွတ်တော်ဝန်
ထောက်ခန့်ရန်မှာ လွတ်တော်နှင့်သာ ဆိုင်ပေသည်။ ဝန်ကြီးများသဘော
တူမတူ မေးဦးမည်ဟု မိန့်တော်မူပြီး မိန်းမစိုး ဦးစိုကို လွတ်၍မေးစေသည်။
ထိုအခါ ပုခန်းဝန်ကြီး ဦးရန်ဝေးက သဘောမတူကြောင်း သံတော်ဦး
တင်သည်။ ဘုရင်က အဘယ်ကြောင့် သဘောမတူနိုင် သည်နည်းဟု
အမေးတော် ရှိပြန်သည်။ ပုခန်းဝန်ကြီးသည် မည်သူ၏ မျက်နှာကိုမျှ
မထောက်ထားနိုင်ပေ။ မိမိသဘောမတူသည်မှာ အလုံးစုံသဘောမတူ၍
ဖြစ်ပါကြောင်း သံတော်ဦးတင်သည်။ ထိုအခါဘုရင်သည် များစွာ စိတ်
မကောင်းပေ။ မိမိကိုယ်တိုင် ကတိပြုခဲ့မိသည် ကိစ္စဖြစ်နေသည်။ ဘုရင်သည်
ထုံးစံကို မပယ်ဖျက်။ ဝန်ကြီးသဘောမတူက ရှိစေတော့ဟုပင် ဆိုသည်။
ထို့နောက် ဆင်တဲရွာစားကို ခေါ်တော်မူ၍ မင်းကိုကတိအတိုင်း ဝန်ကြီး
များကိုတိုင်ပင်ရာ အားလုံးကပင် သဘောမတူကြ။ ထို့ကြောင့် လွတ်တော်
ဝန်ထောက်အောင်က အဆင့်အတန်းမရှိသော အတွင်းတော်မှာ အတွင်း

ဝန် ခန့်တော်မူမည်။ ကျေနပ်ပါမည်လော'ဟု မေးတော်မူသည်။ ဦးပေက
မည်သည့်နေရာက ထမ်းရွက်ရစေကာမူ ကျေနပ်ပါကြောင်း လျှောက်ထား
ချက်အရအတွင်းတော် အတွင်းဝန် ခန့်တော်မူသည်။

ဤသည်တို့ကား ဘုရင်ထီးအကြိုက် ဝန်ကြီးမလိုက်နိုင်သောထိုးသက်
သေသာဓကများ ဖြစ်ကြပါကြောင်း။ တိုင်ပြည်ကိုအုပ်ချုပ်ရာ၌ သူ့နေ
ရာနှင့်နေရာ အာဏာတန်ခိုး ပေးထားပြီး ထိုအာဏာကိုပင် အသက်ဦး
ဆိုင်ပိုင်သော ဘုရင်များကိုယ်တိုင်က အလွဲသုံးစားမလုပ်ဘဲ မိမိတို့ ကိုယ်
တိုင် ထိုအာဏာကို မလွန်ဆန်ဘဲ အလျော့ပေးရရှိစေ ထိုးစံ၍ပါကြောင်းကို
တင်ပြအပ်ပါသတည်း။

ကုလား ဝန်

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် လွန်စွာအမြော်အမြင်ကြီးတော်မူသော ဘုရင်
မင်းတရားကြီးဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ တိုင်းပြည်အတွင်း၌ မှီတင်းနေထိုင်
ကြသော လူမျိုးခြားသား အပေါ်တွင်လည်း ရင်ဝယ်သားကဲ့သို့ သနား
တော်မူလျက်၊ ကျောသား ရင်သား မခွဲခြားဘဲ ကျင့်သုံးတော်မူတတ်လေ
သည်။

ဘာသာရေးခြား လူမျိုးခြားတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံများကိုလည်း မိမိတို့
ထုံးစံအရရှိသည့်အတိုင်း လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်ခွင့်ကို ပေးလေသည်။
တိုင်းပြည်အတွင်း၌ ဘာသာမျိုးခြားတို့၏ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ရာ ခရစ်တော်
ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၊ တရုတ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၊ မွတ်ဆလင် ဘုရားရှိခိုး
ကျောင်းများကိုလည်း ငွေတော်များ လှူတန်း၍ ဆောက်လုပ်ခေခဲ့သည်။
ထိုကြောင့်လည်း လူမျိုးခြားတို့၏ ချစ်ခင်ရိုသေခြင်းကို များစွာခံရသည်။

လူမျိုးခြားတို့၏ ကိစ္စနှင့် ပတ်သက် လာလျှင် တိုင်းပြည် အတွက်
အထောက်အကူ ပြုနိုင်မည့် အုပ်ချုပ်ရေးဘက်ဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကိုလည်း
ခန့်ထားလေ့ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့်ဆိုသော် တိုင်းပြည်အတွင်း၌ ကုလား
ဝန်၊ ပုဏ္ဏားဝန်၊ တရုတ်ဝန်စသည့် အရာရှိများသည် မိမိတို့လူမျိုး ၏ အကျိုး
အတွက် စွန့်ပေးပေးနိုင်၍ အရေးဆိုနိုင်အောင် ခန့်ကားရခြင်း ဖြစ်သည်။

ကုလားဝန်ဆိုသည့် အရာသည် နိုင်ငံတော် အထွင်းရှိ လူမျိုးခြား
ကုလားမွတ်ဆလင်တို့၏ အကျိုးအတွက် သည်ပိုးဆောင်ရွက် နိုင်စေရန်
ခန့်ထားသော အုပ်ချုပ်ရေး အရာရှိပင် ဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည်တွင် ကုလား

မုတ်ဆလင်လူမျိုး ကျား-မ မည်မျှရှိသည်။ မည်သည့် ထူးစံခလေ့ရှိ
 သည်၊ ကုန်သည်မည်မျှရှိသည်၊ မင်းမှုထမ်း မည်မျှရှိသည် စသည်စာရင်း
 ကို ထိန်းသိမ်း၍ ယင်းလူမျိုးတို့နှင့် ပတ်သက်သော ဥပဒေများ၊ ယင်းလူ
 မျိုးတို့နှင့် ပတ်သက်သော ဘာသာပုံလမ်းများ၊ ယင်းလူမျိုးတို့၏ ငြိမ်းချမ်း
 သာယာစွာ အသက်မွေး ဝမ်းခကြောင်း ရှာဖွေမှုများ၊ ဆက်ဆံမှုများ
 စသည်တို့ကို ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်၍ လွတ်တော်ဝန်ကြီးများထံ လျှောက်
 တောင်းခံ သင့်သည်များကိုလည်း လျှောက်တောင်းခံကြရသည်။

ကုလားဝန်တို့ ဝတ်ဆင်ရသည့် သနားတော်မူသော အဆောင်
 အယောင် အဝတ်အစားတို့မှာ မြန်မာမင်းမျိုးမတ်တို့၏ အဝတ်အစား
 မျိုးမဟုတ်ဘဲ တမူထူးခြားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ထိုကုလားဝန်တို့၏
 အဆောင်အယောင် အဝတ်အစားမျိုးကို ယခုအခါ မန္တလေးတက္ကသိုလ်ရှိ
 ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာ ပြတိုက်ထွင် တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ကုလားဦးထုပ်
 သဏ္ဍာန်ရှိသော ပိုးကတ္တီပါ အနုစားရွှေကြယ်ပွင့်ထိုး ဦးထုပ်ကိုဆောင်းချ၍
 အကျိုဖြူလက်ကျယ် ရွှေချည်ဘဲရိတပ်ကို ဝတ်ဆင်ရသည်။ ထို့ပြင်ပုဆိုးဖြူ
 ကို အောက်ပိုင်းကျိုက်၍ ထားရသည်။

ကုလားဝန်တို့သည် နိုင်ငံအတွင်းရှိ ကုလားကုန်သည်တို့၏ စာရင်းကို
 ကောက်ယူ၍ ၎င်းတို့မည်သည့် နိုင်ငံများနှင့် ကုန်စည်ကူးသည် အမြတ်
 အစွန့်မည်မျှရသည်တို့ကိုလည်း စေ့ဆော်မှတ်သားရသည်။ အခွန်တော်
 များကိုလည်း ကောက်ယူကြရသည်။ နိုင်ငံအတွင်း ထူးစံရှိသည့် ကုလား
 မုတ်ဆလင်တို့ မည်သည့် အခါကြီး ရက်ကြီး များတွင် မည်သည့်ပလီ
 များ၌ နွားကောင်ရေမည်မျှ သတ်ခွင့်ကိုလည်း ကုလား ဝန်များမှတစ်ဆင့်
 အမိန့်တော် တောင်းခံကြရသည်။ ကုလားလူမျိုးတို့၏ ထူးစံရှိသည့်အတိုင်း
 နိုင်ငံအတွင်း လှည့်လည်ဆုတောင်းခြင်း၊ တမန်တော် အခါတော်နေ့များ
 တွင် စုရုံးခြင်း စသည့် အခါကြီး ရက်ကြီးများ၌ တိုင်းသူပြည်သား မြန်မာ
 လူမျိုးတို့နှင့် အနှောက်အယှက် မဖြစ်ကြရလေအောင် ဆိုင်ရာဝန်တို့က
 ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက် ကြရသည်။ အထူးသဖြင့် လူမျိုးခြားတို့သည်
 ဘာသာ အယူဝါဒအားဖြင့် တစိတ် တဒေသ ကွဲပြား ကြသော်လည်း
 ဇင်းတုန်းမင်း အုပ်စိုးနေချိန်ကာလတွင် တမျိုးနှင့်တမျိုး မည်သည့် ပဋိပက္ခ
 မျိုးမျှ မဖြစ်ခဲ့ဘူးပါချေ။ ဤသည်တို့ကား အုပ်ချုပ်သူတို့၏ ကျွမ်းကျင်မှု၊
 တရားမျှတမှုတို့ကြောင့် ဖြစ်တန်ရာသည်။

ကုလားဝန်၏ လက်အောက်တွင် ကုလားဝန်စာရေး၊ လေးဦးကိုလည်း
 ဘုရင်မင်တရားကြီးက ခန့်ထားပေးသည်။ အရှေ့ရုံးတွင် ကုလားဝန်ရုံး

တခုကို သီးခြားထားလေသည်။ ထိုရုံးတွင် ကုလားလူမျိုး၊ ကျွန်တော်မျိုး တို့နှင့် စပ်ဆိုင်သော အမှုအခင်းများကို သီးခြားစီရင်၍ လွှတ်တော်သို့ တင်သင့်သည် တို့ကိုလည်း တင်ရသည်။

ကုလားလူမျိုးတို့သည် သင်းဘောတော်တွင်တချို့၊ ပန်းရံတော်အမှု ထမ်းတချို့၊ မုန့်သည် ဦးခေါင်းရှက် (မုတ်ဆလင်လူမျိုး)တို့တွင်တချို့၊ ဆေးသုတ် အမှုထမ်းတချို့၊ စက်ရုံ ကုန်ရုံ တို့တွင်တချို့၊ အမှုတော်ကို ထမ်းသူများလည်း ရှိသည်။

မုတ်ဆလင် လူမျိုးတို့ကို ဖွဲ့စည်းထားသော စစ်မှုထမ်း များလည်း ရှိသေးသည်။ ၎င်းတို့ကိုကုလားပျိုအမှုထမ်းများဟုခေါ်သည်။ ၎င်းကုလား ပျို အမှုထမ်းများသည် အများအားဖြင့် အမြောက်တပ်ဖွဲ့တွင် အမှုထမ်း ကြသည်။ ဤအမြောက်တပ်သားစုသည် မင်းတရားအပေါ်တွင် သစ္စာရှိ သည်။ စည်းကမ်းသေဝပ်စွာနှင့် အမှုထမ်း ကြသည်ဟုဆိုသည်။

အမရပူရ သံတဲ

ပဉ္စမ သံသယနာတင် ဘဝရှင် မင်းတရားကြီးသည် တိုင်းတပါးသား
လူမျိုးခြားတို့နှင့် ဆက်ဆံရာ၌ အလွန်မုန်ရည်သူလည်း ဖြစ်သည်။ အမြင်
ကျယ်သူလည်းဖြစ်သည်။ ပရိယာယ်လည်း အလွန်ကြွယ်ဝသည်။ မင်းအဖြစ်
သို့ရောက်ပြီးနောက် ရတနာပုံ ရွှေမြို့တော်ကြီးကို မတည်ထောင် သေးမီ
အမရပူရရွှေနန်း၌ စံတော်မူကြိုက်၊ ၁၂၁၇ ခုနှစ်၊ တော်သလင်းလတွင်
မေဂျာ အာသာဖယ်ယာ အမှူးပြုသော အင်္ဂလိပ်သံအဖွဲ့တစ်ခုသည် ရွှေမြို့
တော်သို့ ဆိုက်ရောက်လာသည်။ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် သံတမန်
များ တည်းခိုရန် သံတဲရိပ်သာတစ်ခုကို ကြိုတင်ဆောက်လုပ်ထားပြီးဖြစ်သ
ဖြင့် ၎င်းသံတဲရိပ်သာ၌ပင် သံတမန်များကို နေရာချထားခဲ့လေသည်။

အောက်ပါအကြောင်းအရာများမှာ ဖယ်ယာ သံအဖွဲ့တွင် ပါလာ
သော ကပ္ပတိန် ဟင်နရီဂျူးလ်က အိန္ဒိယ ဘုရင်ခံချုပ်ထံသို့ မြန်မာပြည်
အကြောင်းကို အသေးစိတ် အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသော အမရပူရ
သံတဲရိပ်သာနှင့် ၎င်းတို့အား ဧည့်ခံပုံအကြောင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းရေးသား
ချက်ကို ဘာသာပြန် ကြည့်လိုက်သော် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရပေ
လိမ့်မည်။

ကျွန်ုပ်တို့အား နေရာချထားသောသံတဲရိပ်သာမှာ အလျားပေ ၈၀၊
အနံ ပေ ၈၀ ခန့်ရှိသော အဆောက်အဦကြီးဖြစ်၍ ဝါးဖြင့် ဝင်းခြံနံရံကို
ခတ်ထားသည်။ ၎င်းဝင်းခြံ၏ အနောက်ဖက်နှင့်အရှေ့ဖက်တို့တွင် အပြင်သို့
ထွက်ရန် ထွက်ပေါက်ဝများ ရှိသည်။ သံတဲဝင်းခြံ၏ အပြင်ဖက်တွင်အား

မြန်မာစစ်သား ၆၀၀ ခန့် စခန်းချရန်အတွက် စစ်တဲများ ဆောက်ထားသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ ရောက်ရှိနေသည့် အချိန်တွင် ၎င်းတဲများ၌ စစ်သားများကို နေရာချထားပြီးဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ စစ်သားများကို ချထားခြင်းမှာ ကျွန်ုပ်တို့ လုံခြုံရေးအတွက် ထားရပါသည်ဟု ဆိုသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ကို မယုံကြည်၍ ကျွန်ုပ်တို့၏ ခြေလှမ်းများကို စောင့်ကြည့်ရန် ထားခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ဖြစ်တန်ရာသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ ကိုယ်ပိုင်စစ်သားများထားရှိရန်ကိုမူကား ခြံဝင်းအတွင်း ပတ်ပတ်လည်တွင် စစ်တန်းလျားများကို ဆောက်ထားသည်။

သံတဲရိပ်သာမှာ အလွန်ကျယ်ဝန်းသော အဆောက်အဦကြီးတခု ဖြစ်ပြီး အမိုးကို ယွန်းဆက်ဆောင်ထပ်ဖြင့်မိုး၍ထားပါသည်။ ဤအဆောက်အဦကို သံတဲမန်များ လာရောက်ကြမ္မသာလျှင် အသုံးပြုဟန်တူ၍ အခါအားလျော်စွာလည်း ပြုပြင်ထားဟန် မတူပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ ၎င်းအဆောက်အဦ၏ မြင်မိရိပ်တဲမှာ ပျက်စီးယိုယွင်းလျက်ရှိပြီး ကျွန်ုပ်တို့ ရောက်သည့်အချိန်တွင် မိုးဥတုဖြစ်လေရကား ၎င်းမြင်မိရိပ်တဲ အတွင်းမှ မိုးများယိုစီးကျလာသည်ကို ကြောရပါသည်။ ထိုသံတဲရိပ်သာ၏ အိမ်တိုင်ထုတ်ယောက်၊ ယက်မတို့ကို ကျန်းသစ်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားစေကာမူ အိမ်နံရံအကာနှင့် အခင်းမှာ ဝါးကြမ်းခင်း၍ ဇလီသတ် ဝါးထရံကပ်ထားပါသည်။ ထိုအဆောက်အဦတွင် ပေ ၈၀ နေကျယ်ဝန်းသော ညှော်ခန်းဆောင် ၂ ဆောင်ရှိပါသည်။ သို့သော် ကျွန်ုပ်တို့သံအဖွဲ့တွင် လူကများလှသဖြင့် ဤမျှကျယ်ဝန်းသော နေရာနှင့်ပင် မကောက်သေးချေ။ အချို့ကို အခြားတဲများတွင် နေရာချထားလိုပါသော်လည်း ဝင်းဝရှိ တဲအိမ် ၂ အိမ်ကလွဲ၍ အခြားအဆောက်အဦကောင်းများ မရှိပါပေ။ အလျားကျယ်ဝန်းသော အိမ်ရှေ့ဆောင်ခန်းကို ကျွန်ုပ်တို့အဖွဲ့ ထမင်းစားခန်းအဖြစ် ဆင်ပြင်ထားလိုက်ပါသည်။ ၎င်းအခန်းဆောင်ကြီးအတွင်း၌ ကျွန်ုပ်တို့ မရောက်မီအခါကပင် ကြိုတင်ပြင်ဆင် ထားဟန် တူပါသည်။ လှပ၍ ဆေးချယ်ထားသော တရုတ်စည်ပိုင်းကြီးများအတွင်း၌ မြန်မာ့လက်ဖြစ်စက္ကူဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော ပန်းပင်များ၊ သစ်သီး၊ သစ်ပင်များကိုထိုးစိုက်၍ အလှပြုထားလေသည်။

မြန်မာ့လက်စွမ်းပြ သစ်ပင်များတွင် ပိန္နဲ၊ သရက်သီး၊ ဩဇာသီး၊ သစ်တော့သီးများကို တကယ် သစ်ပင်များမှ သီးနေသကဲ့သို့ပင် ပြုလုပ်ဆင်ယင်ထားသဖြင့် ၎င်းသစ်သီးများကို ယောင်မှားတာပင် ခူးဆွတ်ယူဝင်ကြည့်မိပေသည်။ ဤသို့ခူးဆွတ်ယူဝင်ကြည့်သည့်အခါ သစ်သီးများအတွင်း

၌ကျွန်ုပ်တို့ စားသုံးနေကျ ကျွန်ုပ်တို့အတွက် သကြားလုံးများ၊ မုံအချိုများကို ကြိုးနှင့်တုပ်၍ သေသပ်စွာ ထည့်သွင်းထားသည်။ ၎င်းတို့ကို လိုသလောက်ယူစားကြရန်ကိုလည်း မှာထားလျက် သစ်ပင်၌ အသီးကုန်သည့်အခါတွင်လည်း အစားထပ်ထည့်၍ ပေးလေသည်။ ဤပဒေသာ သစ်ပင်များကို ပြုလုပ်ထားပုံမှာ အလွန်လှပ မြိုင်ဆိုင်၍ နည်းယူတယ်ပင် ဖြစ်သည်။

သံတံရိပ်သာအတွင်းရှိ အခန်းများကို ခန်းလုံးပြည့် တရုတ်ကော်စောကြီးများဖြင့် ခင်းထားလျက် ၎င်းကော်စောများ ပေါ်တွင်လည်း စားပွဲကုလားထိုင်များကို ခင်းကျင်းထားလေသည်။ မျက်နှာကျက်အပေါ်ကမူ ဆွဲယပ်များ ဆွဲချထား၍ ၎င်းဆွဲယပ်များ တခုနှင့်တခုအကြားတွင် လှပဆန်းကြယ်သော တရုတ်မီးပုံးများကို ဆွဲချိတ်ဆင်ယင် ထားပေသည်။ အခန်းနံရံများတွင်လည်း အနောက်နိုင်ငံဖြစ် နံရံကပ်ခွန်အိမ်များ ဆွဲချိတ်ထားလျက် ၎င်းမုန်အိမ်များအတွင်းတွင် ညနေချိန်တိုင်း၌ အဝါရောင် ဖယောင်းတိုင်ကြီးများကို ထွန်းညှိထားသည်။

ညွှန်ခန်းဆောင်၏ အပြင်ဘက်တွင် အကာအရံမရှိသော နေသာဆောင်တခုရှိသည်။ ၎င်းသည်ပင်လျှင် ကျွန်ုပ်တို့၏ ပွဲကြည့်ဆောင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းပွဲကြည့်ဆောင်မှနေကြည့်လျှင် ရှေ့မှာနှာစာ တည့်တည့်၌ ကျယ်ပြန့်သော မြေပေါ်တွင် အဝန်းအဝိုင်းသဏ္ဍာန် ဆောက်လုပ်ထားသော ဇာတ်ရုံကြီးတခုရှိသည်။ ၎င်းဇာတ်ရုံကြီး၏အမိုးမှာ ကျွန်ုပ်တို့ လူမျိုးများ ရွက်ထည်တဲဆောက်သကဲ့သို့ အလယ်တွင် တိုင်ကြီးတိုင်ရှိ၍ ၎င်းတိုင်ထိပ်ကိုအုပ်၍ ထီးမိုးထားသကဲ့သို့ ဝန်းဝိုင်းသော အမိုးကိုဖြန့်ချိ၍ မိုးထားပေသည်။ ဇာတ်ရုံအတွင်းဘက်၌ကား ဇာတ်ခုံတခုရှိပြီး ၎င်းဇာတ်ခုံကို အပြာရောင်ရွှေအနားပတ်နှင့် ပြည့်ဖုံးကားတခု ချ၍ထားသည်။ ဇာတ်စင်၏ရှေ့ပိုင်းတွင် မြန်မာအနုပညာ ပန်းချီလက်ရာများ ဖြစ်သော မန်းတောင်၊ ပန်းကြ၊ ခြူး၊ ပေါင်စိုင်၊ ပေါင်များကို ရေးခြယ်ဆင်သထားပေသည်။ ဇာတ်ခုံပေါ်တွင် ကျွန်ုပ်တို့ရောက်ချိန်၌ အကသဘင်ဆင်ယင်ကျင်းပနေသည်။ ၎င်းအပေါ်တွင် လူတယောက်က မျောက်သဏ္ဍာန်ဝတ်ဆင်၍ အမျိုးမျိုး ခုန်လွှားကပြလျက်ရှိသည်။ ၎င်းလူ၌ မျောက်မျက်နှာဖုံးတပ်ဆင်ထားလျက် အမြီးကဲ့သို့ သွက်သွက်ခါအောင် လှုပ်ရင်း ခုန်ပေါက် ကနေပုံမှာ သဘာဝကျလှ၍ တခါတရံ တကယ်မျောက်အစစ်ပင်လောဟု တွေးတောထင်မြင်ရသည်။

သံတဲဝင်းတနေရာ၌လည်း ရုပ်စေ့ပဲ့တခု ရှိသေးရာ ၎င်းရုပ်စေ့
ပဲ့ရှိ တီးဝိုင်းမှ ကျကျကျကျသံချဉ်ဆွဲ၍ တီးမှုတ်ကြသံများနှင့် တကွ
ငြီးငွေ့ဘယ်ကောင်းသော ဇာတ်စကားသံတို့မှာ ပြန်မာစစ်သားများ
အထွက် ဖျော်ဖြေဘယ်ရာစင် ဖြစ်လင့်ကစား၊ ကျွန်ုပ်တို့အထွက်မှာမူ
ခရီးရောက်မဆိုက် ထိုညအထွက်အိပ်ပျက်အောင် ဖန်တီးသကဲ့သို့ ဖြစ်ပေ
သည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ အပြင်ခန်းဆောင်ပဲ့ကြည့်ရန် နေရာချထားသည့်အခန်း
တွင် ငွေရေတကောင်းကြီးများ၊ ငွေရေအိုးကြီးများကို ရေအပြည့်ထည့်၍
ချထားသည်။ ၎င်းအိုးတို့မှာ လူ ၂ ယောက်အတွင်း၌ ဝင်၍နေနိုင်လောက်
အောင် ကြီးမားလှသည်။ ၎င်းအိုးကြီးများပေါ်တွင်လည်း ငွေရေမှုတ်များ
ကို ကန့်လန့်တင်၍ ထားသည်။ ၎င်းငွေရေအိုးကြီးများကို ပြုလုပ်ထားပုံမှာ
အလွန် သပ်ယပ်ထည်ဝါလှသည့်အပြင် တော်ဝင် နန်းဆန်သော အထည်
ဖြစ်လျက် အနုပညာလက်ရာအတော် ကောင်းလှပေသည်။ ကျွန်ုပ်တို့
စီးလာသော သင်္ဘောကို ကျောက်ဆူးချထားသည့် နေရာနှင့် ယခုကျွန်ုပ်
တို့အား နေရာချထားသည့် သံတဲရိပ်သာမှာ ခရီး ၂ မိုင်ခန့်ကွာဝေး
သဖြင့် အသွားအလာ မလွယ်ကူလှပေ။ ထို့အတွက်ကြောင့် ဤသို့အစီ
အစဉ် ပြုလုပ်ချထားပေးသည်ကိုပင် ကျွန်ုပ်တို့များစွာ စိတ်မကောင်းဖြစ်
ရတော့သည်။ သို့သော် ကျွန်ုပ်တို့အား သံတဲရိပ်သာ၌ နေထားတကျ
နေရာချထားပြီးဖြစ်၍ နောက်ထပ် နေရာသစ်ရှာက ရွှေ့ပြောင်းပေးဖို့မှာ
ခဲယဉ်းသဖြင့် ဝမ်းနည်းစွာနှင့်ပင် ပေးထားရင်းနေရာကို လက်ခံလိုက်ရပေ
တော့သည်။

ကျွန်ုပ်တို့အား မြန်မာဘုရင်မင်းမြတ်က ရွှေမြို့တော်သို့ သွားလိုရာသို့
လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်ပြုပါသည်။ သို့သော် ကျွန်ုပ်တို့ လုံခြုံရေးကို
စောင့်ရှောက်ရမည့် ဝတ်တရားရှိသည့်ဆိုကာ သွားလေရာရာတွင် မြန်မာ
အရာရှိ အကြီးအကဲတယောက်ကို တွဲဖက်ထည့်ပေးတတ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်
တို့သည် မြို့တွင်း မြို့ပြင်၌ လွတ်လပ်စွာ လည်ပတ်ကြရာတွင် မည်သို့မျှ
အနှောက်အယှက်ပြုသည်ကို မတွေ့ကြရပါ။ ကျွန်ုပ်တို့၏ မြင်းစီးတပ်သား
၂ ဦးသာလျှင် တနေရာတွင် အမှတ်မဲ့ ခဲ့ဖြင့်ပေါက်ခြင်း ခံခဲ့ရပေသည်။
သက်သက်မဲ့ စော်ကား ရိုင်းပြုလိုက်သည် ဟူ၍ကား ကျွန်ုပ် မယူဆပါ။
လမ်းပေါ်ရှိ ကလေးများ ခဲဝစ်ကစားရာတွင် မတော်တဆမှုန်ခြင်း ဖြစ်ပါ
လိမ့်မည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ သံတဲရိပ်သာသို့ မြန်မာအမျိုးသားများကို သက်ဆိုင်ရာ မြန်မာအရာရှိများထံမှ ခွင့်မရဘဲ အလိအလျောက် ကျွန်ုပ်တို့နှင့် လစာ ရောက် စကားပြောဘို့ဖြစ်စေ၊ မြန်မာဖြစ်စေသည်များကို ရောင်းဝယ်ဘို့ ဖြစ်စေ၊ တွေ့ဆုံလာရောက်ခွင့်ကို မပေးသဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် မြန်မာ လူမျိုး ဆင်းရဲသားများနှင့် ရင်းရင်းနှီးနှီး ပြောဆိုတွေ့ဆုံခွင့်ကို မရခဲ့ပါပေ။ ကျွန်ုပ်တို့၏ မျက်မှောက်၌ပင်လျှင် ကျွန်ုပ်တို့နှင့် လာရောက် တွေ့ဆုံသို့ သူများကို သံတဲ အပေါက်ဝ၌ပင် မောင်းထုတ် ပစ်လိုက်သည်ကို တွေ့ရ ပါသည်။

မြန်မာဘုရင်ထံတော်သို့ အဖူးအမြင်ဝင်ရန်အတွက် အတော်ကြာမှ အခွင့်ရခဲ့ပါသည်။ ရခဲ့ပြန်ပါသော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့နှင့် အတူပါလာသော ရာဇသံ စာသဝဏ်ကို ကျွန်ုပ်တို့ အမျိုးသားအလံဖြစ်သော ယူနိုက်တက် အလံအုပ်၍ နန်းတွင်းဝင်ခွင့်ပြုရန်ကို ခွင့်မပေး၍ များစွာ စိတ်ပျက်ကြရ ပါတော့သည်။ နောက်ဆုံး၌ တံခါးနီအထိ အလံတော် အုပ်၍ယူဆောင် ခွင့်ကို ရသဖြင့် ဤမျှနှင့်ပင် ကြေညပ်လိုက်ရပါတော့သည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် နေပြည်တော်သို့ ရောက်ရှိပြီး များမကြာမီပင်လျှင် မြန်မာအမျိုးသားများ ဝါကျွတ်သဘင် ဆင်ယင်ကျင်းပသည်ကို တွေ့မြင် ကြရပါသည်။ မြို့တွင်း၌ အရာဝတ္ထု အမျိုးမျိုးကို လှူတန်း ပူဇော်ရန် ဆင်ပြင်ထား ကြသည်။ မြို့တွင်းရှိ သံဖြူဆရာများကလည်း လှူဘွယ်ဝတ္ထု များကို ချိတ်ဆွဲရန် သံဖြူဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ပြဿဒီများ၊ ဖယောင်း တိုင် ထည်ထွန်းရန် သံဖြူမီးပုံးများကို ပြုလုပ်နေကြ ကြည့် ကို တွေ့ရသည်။ အချို့ကမူ လှူဘွယ်ပစ္စည်းများကို လမ်းစေး၌ ချိတ်ဆွဲထားကြသည်။ လူတစ်စုမှာ တုန်းကြီးများ ကိုင်ဆောင်လေ့ရှိသော ထန်းရွက်ယပ်တောင် သဏ္ဍာန်ရှိသည့် ပဒေသာပင်ဟု ခေါ်သော အရာဝတ္ထုကခုကို ကိုင်ဆောင် လာကြသည်။ ၎င်းယပ်တောင်ကြီးပေါ်တွင် ရွှေဆိုင်များစွာတို့ကိုကပ်၍ ချိတ်ဆွဲထားသည်။ အခြား လူတစ်စုမှာ မဟာမေဒင် လူမျိုးတို့၏ ပလိ သဏ္ဍာန်ရှိသည့် ပဒေသာပင်ကြီးကခုကို ယူဆောင်လာသည်။ အချို့မှာ ပေဘရာခန့် ရှည်လျားသော ကြီးမားလှသည့် ဒဂုန်းပုံကြီးကခုကို ယူ ဆောင်လာသည်။ ဤအရပ်ကြီးကို အတွင်းက ကြိုင်အပိုင်း ကွင်းများခံ၍ အပေါ်က ပိတ်ဖြင့် ချုပ်လုပ်ပြီး လှိုင်ရှားသွားလေ့ရှိသော စိမ့်သား ဘည်။ ဦးခေါင်းကိုကား ကြောက်စရာ ကောင်းလောက်အောင် ပြုလုပ် ဖန်တီးထား၍ ရွှေချထားသည်။ ၎င်းအရပ်ကြီးကို လမ်းပေါ်၌ ကျွေ လိမ်၍ တက်ပျံသွားသကဲ့သို့ ဖြစ်အောင် အရုပ်ကိုင်များက ကျမ်းကျင်စွာ

ကုန်ဆောင် ကြံနေကြပုံမှာ သဘာဝကျ၍ ရှုမခန်းသော မြင်ကွင်းတကွက်ပင် ဖြစ်လေသည်။

တနေ့သော ညနေတွင် ကျွန်ုပ်တို့ သံတဲရှေ့သို့ ဆင် ၂ ကောင်ကို ယူဆောင်လာကြသည်။ ၎င်းတို့မှာ အလွန်ယဉ်ကျေးလိမ္မာ၍ လူ့စကားကို နားလည်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ လွန်စွာလည်း ကပြတတ်သည်ဟု ကျော်ကြားသည်။ ဆင်အငယ်မှာ ၆ ပေခန့် မြင့်၍ ဆင်ဦးစီးက ခိုင်းစေသည့် အခါတွင် ခြေလေးဖက်လုံးကို တခုပြီးတခု မှ၍ ကြွ၍ ပြသည်။ ဆင်ဦးစီးက အမိန့်ပေးသော ခြေထောက်ကို အသံကြားသည်နှင့် တပြိုင်နက် မှ၍ ပြသည်။ ဒူးထောက်၍ လမ်းလျှောက် ပြခိုင်းသည့် အခါတွင်လည်း ဒူးထောက်၍ လမ်းသွားပြနိုင်သည်။ ဆင်ဦးစီးက နန်းတွင်း အပျိုတော်များ၏ သဏ္ဍာန် လမ်းလျှောက်ပြခိုင်ရာတွင် နောက်ခြေ ၂ ချောင်းကို ဒူးထောက်၍ ဒဂ္ဂတ်တိုက်သွားပြီး ရှေ့ခြေထောက် နှစ်ဖက်ဖြင့် ဖြည်းဖြည်းစွာ တလှမ်းချင်းလှမ်း၍ သွားပြသည်မှာ အလွန် ကြည့်ကောင်းပြီး နန်းတွင်းအပျိုကြီးများ၏ ဟန်အမူအရာကို သဘာဝကျအောင် အတုခိုးနိုင်သည်။ ဆင်အကြီးမှာ အစွယ်နှစ်ချောင်း ထွက်လျက်ရှိပြီး အနည်းငယ်ပိုနိုသည်။ သို့သော် ၎င်းသည် ဆင်အငယ်ထက်ပင် ပိုမို၍ လူ့စကားကို နားလည်သည်ဟု ဆိုသည်။ ဆင်ဦးစီးက ရွတ်ဆိုသော အသံများကို ၎င်းသည် လိုက်၍ တလှမ်းချင်းရွတ်ဆိုနိုင်သည်။ သို့သော်များစွာ မပီသပါပေ။ အသံကိုလိုက်၍ ရွတ်ဆိုသည့်အခါတွင် ရှင်မြူးဖွယ်ရာပင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ရှေ့ခြေနှစ်ဖက်ကို မြှောက်ထားပြီးလျှင် ထိုင်လျက်နှင့်ပင် တပတ်လည်အောင်လှည့်၍ပြနိုင်သည်။ ထို့နောက် ရှေ့က ဆင်ဦးစီး လုပ်သမျှကို အတုယူပြီး ဆင်ဦးစီးက ခြေတဖက်မြှောက်ပြလျှင် ၎င်းကလည်း မြှောက်ပြသည်။ ခုန်ပြလျှင် ခုန်ပြသည်။ ပါးစပ်မှလည်း ဆင်ဦးစီး အော်သလို အော်ပြသည်။ ဆင်ဦးစီးက ခြေကို ဘေးသို့ကန်ပြလျှင် ၎င်းကလည်း ကန်ပြသည်။ ဆင်ဦးစီးက မြင်ကဲ့သို့ ခြေနှစ်ဖက်လုံးကို ဘေးသို့ ဝှဲစောင်း၍ ကန်ပြလျှင် ၎င်းကလည်း အတုလိုက်၍ ကန်ပြသည်။ ဦးခေါင်းကို ဘယ်ညာ လှည့်ပြသည့် အခါတွင်လည်း ၎င်းက ဆင်ဦးစီးကဲ့သို့ ပြသည်။ ဆင်ဦးစီးက မြေပေါ်၌ မောပန်းမေ့ မြောလေဟန် ခြေဆင်း၍ လှဲအိပ်ပြသည့် အခါတွင်လည်း ၎င်းသည် ပစ်လွှဲအိပ်ပြနိုင်သည်။ ဤဆင်များမှာ အလွန်လိမ္မာလှပါပေသည်။ သွန်သင်ပြသသော ဆင်ဦးစီးမှာလည်း အလွန်တော်ပါပေသည်။

နောက်တနေ့တွင် ကျွန်ုပ်တို့နှင့်အတူ ပါလာသော ပုံတူဒရား ပန်းချီ
ဆရာ မစ္စတာဂရန့်က ဘုရင်မင်းတရား၏ ပုံတူကို ရေးကူး ခွင့်ပြုပါရန်
လျှောက်ထားသော်လည်း ခွင့်မပြုသဖြင့် ရေးဆွဲခြင်း မပြုခဲ့ရပါ။ သို့
သော် စိတ်ကူးဖြင့် ရေးဆွဲခဲ့သော ပုံမှာ ဘုရင်မင်းတရားကြီးနှင့် အလွန်တူ
သဖြင့် မြန်မာလူမျိုးကို အလွန် အံ့ဩကြရပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့မှာလည်း
ဤပုံတူနှင့်ပင် ကြော်နပ်ကြရပါတော့သည်။

သီတင်းကျွတ်ပွဲတော်ရက်အတွင်း တနေ့သောညနေခင်းတွင် ကျွန်ုပ်တို့
နေထိုင်ရာ သံတံခိုပ်သာ၏ ရှေ့မျက်နှာစာ၌ မြန်မာ့မီးရှူး မီးပန်းများကို
ရှိ လွှတ်၍ ပြပါသည်။ ကောင်းကင်ထက်သို့တက်သွားသော မီးရှူး မီးပန်း
များအနက် မြေနဂါးကြီးများကဲ့သို့ ကောင်းကင်ယံတွင် ပျံတက်သွား
ပုံများကိုလည်း တွေ့ရသည်။ အကောင်းဆုံး မီးရှူးမှာ ကောင်းကင်ထက်သို့
တည့်မတ်စွာတက်သွားသော မီးရှူးမီးပန်းများအနက် မြေနဂါးကြီးများ
ကဲ့သို့ ကောင်းကင်ယံတွင် ပျံတက်သွားပုံများကိုလည်း တွေ့ရသည်။ အ
ကောင်းဆုံး မီးရှူးမှာ ကောင်းကင်ထက်သို့ တည့်မတ်စွာ တက်သွားပြီး
ပဒေသာမီးပန်းများ ပေါက်ကွဲကြကာ မီးခိုးများအတွင်းမှ ပန်းဟေမဝန်
တောကြီးသဏ္ဍာန် သစ်ပင်အကိုင်အခက်များ ပေါ်ပေါက်လာကြပြီးလျှင်
၎င်းတို့တွင် ခွာညှိပန်းများကဲ့သို့ ခရမ်းရောင်ပန်းပွင့်၊ အဖူး၊ အငုံ့များ
လှပစွာ ပွင့်ဖူးနေပုံတို့ကို တွေ့မြင်ကြရသည်။ ထို့ပြင် အလွန်ထူးဆန်းဆန်း
အံ့ဩတယ်ကောင်းသော စာတမ်းထိုး မီးရှူးများကိုလည်း တွေ့ရပါသေး
သည်။ ၎င်းတို့မှာ ပစ်ဖောက်လိုက်သည့် တပြိုင်နက် ကောင်းကင်ထက်သို့
မီးခိုးတန်းများ တက်သွားပြီးလျှင် အပြားရောင်မီးများ ထွက်ပေါ်လာကြ
လျက် လေထဲ၌ လွင့်ပျောက်၍မသွားဘဲ စာတမ်းများပေါ်လာသည်အထိ
ကောင်းကင်၌ ငြိမ်သက်ရပ်တည်၍ နေကြသည်။ ၎င်းစာလုံးများမှာ အလွန်
လှပ၍ ကျမ်းကျပ်စွာပြုလုပ်နိုင်ခြင်းကိုပင် ချီးမွမ်းရတော့သည်။ မီးရှူး
မီးပန်းမှ ထွက်ပေါ်လာသော စာတမ်းမှာ “ဘုရင်မင်းမြတ် သက်တော်
ရာကျော် ရှည်ပါစေ” ဟူသော ဆုတောင်းစာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။

ဖခင်က မြန်မာပြည်သို့ လာခဲ့ရက်ခဲ့ဘူးသော ဂျွန်ကရော့ဖိုဒ်၏
ဆောင်းပါးများတွင် ကျွန်ုပ်တို့သည် မြန်မာပြည် အကြောင်းနှင့် တကွ
လူမျောက်ရွှေခောင် အကြောင်းအပြင် ရွှေမောင်၏ သမီးငယ်ကလေး
တယောက်၏ ပုံတူရုပ်ပုံကိုပါ တွေ့မြင်ခဲ့ရဘူးပေသည်။ ၎င်းသမီးငယ်ကလေး
၏ အမည်မှာ မယ်ဖု ဖြစ်၍ ဖခင်ကျွန်ုပ်တို့ ရောက်လာချိန်ဝယ် ၎င်းမယ်ဖု
မှာ အတော်ကြီးပြင်လာပြီ ဖြစ်ရကား အိမ်ထောင်လျက်သား ကျလျက်၊

ကလေး ၂ ယောက်ပင် ရရှိနေလေပြီ။ ဤနေ့သည် ကျွန်ုပ်တို့သံတဲရိပ်သာ
 သို့ မယ်ဖုလော့ဆောက်လည်ပတ်သောနေ့ ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းသာဆောက်မည့်
 အကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့သည် ကြိုတင်သိရှိမထားသဖြင့် မယ်ဖုလော့ သံတဲ
 သို့ ရုတ်တရက် ဝင်လာလာခြင်း ကျွန်ုပ်တို့လူစုမှာ အတော်လန့်သွားကြ
 သည်။ သူ၏ပုံသဏ္ဍာန်မှာ လူ့ကိုယ်နှင့် ခွေးခေါင် ရှိသော (Anubis)
 အကောင်သဏ္ဍာန်နှင့် တူလှသည်။ သူ့မျက်နှာတခုလုံးပေါ်တွင် အမွှေး
 အမွှင်များဖြင့် ဖုံးအုပ်၍ နေပါသည်။ နှာခေါင်းနှင့် ပါးစပ်တဝိုက်တွင်
 ကား အမွှေးအနည်းငယ်မျှမပေါက်ဘဲ အခြားနေရာအားလုံး အပေါ်၌
 ကား ၄-၅ လက်မခန့် ရှည်လျားသော အမွှေးညိုများဖြင့် ဖုံးလွှမ်းနေပေ
 သည်။ မျက်စိအောက်နှင့် ပါးရိုးနေရာတွင် အမွှေးအမွှင်များမှာ ပို၍ရှည်
 လျားလေသည်။ နားအပေါ်ပိုင်းမှ လွဲ၍ နားတအုံလုံးတွင် အသားကို
 မမြင် ရလောက် အောင် အမွှေးများ ဖုံးလွှမ်းနေသည်ကို တွေ့ရ
 ပေသည်။

အချုပ်အားဖြင့် ဖော်ပြရပါလျှင် ၎င်းမယ်ဖု၏ ပြင်ပဒွာရပေါက်
 ဟူသမျှတို့၏ တေးပတ်လည်တဝိုက်တွင် ဂပေမူ ၉-၁၀ ပေအထိ ရှည်
 လျားသော အမွှေးများ ဖုံးလွှမ်းလျက် ရှိနေပေသည်။ အခြား မမြင်
 အပ်သောနေရာတို့၌ အမွှေးအမွှင်များ မည်မျှဖုံးလွှမ်းလျက် ရှိနေပေလိမ့်
 ဦးမည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ မတွေးတောတတ်ပေ။ မယ်ဖုကိုယ်တိုင်အမူ ၎င်း၏
 အဝတ်အစားများကို ဖယ်ရှားကြည့်လိုပါက ကြည့်ရှုရန် ခွင့်ပြုပါသော်
 လည်း ကျွန်ုပ်တို့ မကြည့်လိုခဲ့ပါပေ။ နဖူးပေါ်ရှိ အမွှေးများကိုမူ မယ်ဖု
 သည် ၎င်း၏ ဆံပင်များနှင့်အတူ ရောထွေး၍ နောက်လှန်ကာ ဖြီးချထား
 ပါသည်။ နှာနုပေါ်တွင် အမွှေးများ ဖုံးလွှမ်းနေခြင်းမှာ အံ့ဩစရာပင်။
 တိရစ္ဆာန်တိုင်း နှာနုပေါ်၌ အမွှေးမဖုံးသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ သိရှိ နားလည်
 ကြပါသည်။ ဤမယ်ဖုမှာကား နှာနုများပေါ်၌ပင်လျှင် အမွှေးများဖုံး
 လွှမ်းနေသောကြောင့် သာကောပြုရသော် တယ်ရီယားခွေး၏ အမွှေးများ
 နှင့် တူလှပေသည်။

မယ်ဖု၏ အနေအထိုင်မှာကား ပီရီ၍ ယဉ်ကျေးလှပေသည်။ သူ့
 အသံမှာ ပြောပျောင်းနူးညံ့၍ သာယာလှသည်။ သူ့မျက်နှာမှ မျက်နှာ
 ထားမှာ ဆေးဆေးတည်ကြည်သည်။ အလွန်လည်း မှန်ရည်သည်။ သူ့ခန္ဓာ
 ကိုယ် တခုလုံးကို ခြုံကြည့်လိုက်လျှင် မိန်းမချောတယောက် မျက်နှာဖုံး
 တပ်ဆင်ထားသည်နှင့်သာ တူသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ ပန်းချီဆရာ မစ္စတာ ဂရန်
 မရှိသဖြင့် ကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင် သူ၏ပုံတူကို ကူးဆွဲသော်လည်း မတူလှပေ။

သို့သော် နောက်တနေ့ မစတင်ဘဲ ဂရုန်ဂျီချိန်တွင် မယ်ဖုတ်ခေါက် လှာသေး
 သဖြင့် သူ၏ပုံတူကူးယူနိုင်ခဲ့ပါသည်။ များမကြာမီ သူ၏ ယောက်ျားဖြစ်သူ
 ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ ၎င်းနှင့်အတူ မယ်ဖုတ်နှင့်ရသော သားယောက်ျား
 ကလေး ၂ ယောက် ပါလာပါသည်။ ၎င်း ၂ ဦးအနက် သားအကြီးမှာ
 လူသားပကတိပင်ဖြစ်၍ ကိုယ်ခန္ဓာပေါ်၌ အမွှေးအမှင်များ ပေါက်သည်ကို
 မတွေ့ရပါ။ ကလေးအငယ်မှာမူ မိခင်နှင့် လွန်စွာတူပြီးလျှင်၊ ၁၄ လရွယ်
 နှင့်ပင် နားပေါ်၌ အမွှေးများ စုံစုံလင်လင်ပေါက်နေပြီ ဖြစ်ကြောင်းကို
 တွေ့ရပေသည်။ ဤကလေး၏ပုံမှာ ဂျွန်ကရော့ဖိုဒ်၊ ရေးဆွဲခဲ့ဘူးသော
 မယ်ဖုတ်ငယ်စဉ်က ပုံနှင့် များစွာ တူလှပေသည်။ ဤကလေးများမှာ
 လူမျောက်ရွှေမောင်၏ မြေးငယ်များဖြစ်၍ မယ်ဖုတ်မှာ ရွှေမောင်၏ သမီး
 အရင်းပင်ဖြစ်လေသည်။ မယ်ဖုတ်၏သားများကို စင်ဆေးကြည်ရှုသည့်အခါ
 တွင် သူ့အဖေရွှေမောင်ကဲ့သို့ပင် အသွားဟူ၍ အလျဉ်းမရှိဘဲ၊ ရှေ့ပိုင်းမျှ
 လောက်သာရှိသည်။ အံ့နေရာတွင်ကား မာကျောသော သွားဖုတ်များ
 လောက်သာရှိပြီး ၎င်းတို့နှင့်ပင် အစားအစာများကို ကောင်းစွာ ဝါးနိုင်
 သည်ဟုဆိုသည်။ သူ့အကြောင်းကို တဆင့်ကြားသိရသည်မှာ များမကြာမီ
 မယ်ဖုတ်အမျိုးအနွယ်နှင့် ရှိစဉ်အခါက အိတ်လျှံလူမျိုးတဦးသည် မယ်ဖုတ်
 အား လူသိနတ်ကြား လက်ထပ်ယူလိုပါသည်ဟူ၍ စကားကမ်းလှမ်းဘူး
 ပါသည်။ သို့သော်လက်ထပ်ပြီးနောက် ၎င်း၏နိုင်ငံသို့ ခေါ်ဆောင်သွား
 မည်ဆိုသဖြင့် မြန်မာများက သဘောမတူခဲ့ကြပါပေ။ ယခု မယ်ဖုတ်လက်ရှိ
 ယောက်ျားကိုမူ ဆုတော်သာဘိစောင့်ပေး၍ ဘုရင်ကိုယ်တိုင်က ပေးစား
 သည်ဟု ဆိုသည်။ သူ၏ဖခင်ရွှေမောင်မှာ ချမ်းသာကြွယ်ဝ၍ တောရွာ
 တခုတွင်နေထိုင်ရင်း ဓားပြလူဆိုတို့၏ လက်ချက်ဖြင့် အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရ
 သည်ဟု ပြောပြသဖြင့် သိရှိရပါသည်။

(အထက်ပါ အကြောင်းအရာများမှာ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၅၅ ခု၊
 မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၁၂၁၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံတော် အမရပူမြို့တော်သို့
 မေဂျာအာသာယယ်ရာ သံအဖွဲ့နှင့်ရောက်ရှိလာသော ကပ္ပိတန် ယူးလ်ဆိုသူ
 က မြန်မာပြည်သို့ သံအဖွဲ့စေလွှတ်ရာတွင် မြန်မာပြည်၌ တွေ့ရှိခဲ့သမျှ
 အကြောင်းအရာများကို အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်ထံသို့ အစီရင်ခံချက် စားတမ်း
 များမှ ကောက်နုတ် ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါကြောင်း။)

[From the Narrative of The Mission sent by
 Governor General of India to The Court of Avain
 855]

သံရွှေစာဆက် အခမ်းအနား

ခရစ်သကရစ် ၁၈၅၅ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယ ဘုရင်ချုပ်ထံမှ မြန်မာဘုရင် မင်းတုန်းမင်းထံသို့ မဟာမိတ် စာချုပ်ချုပ်ဆိုရန် ကျောဏာသာဖယ်ယာ အမှူးပြုသော အင်္ဂလိပ် သံအဖွဲ့တစ်ခုကို စေလွှတ်လိုက်သည်။ ၎င်းတို့ သည် ဘင်္ဂလားပြည်မှ ပန်းလန်အမည်ရှိသော သင်္ဘောဖြင့်လာကြ၍ သံရွှေ စာနှင့် လက်ဆောင်တော်များကို ယူဆောင်လာကြသည်။ သံအဖွဲ့တွင် စစ်တပ်သား ၇၅ ယောက်၊ ဘင်္ဂလားအဖွဲ့၊ အမှုထမ်း၊ အရာထမ်း မှစ၍ လူပေါင်း ၁၅၀ ခန့် ပါလာကြသည်။ ၎င်းသံအဖွဲ့သည် အင်းဝ ရွှေပြည် တော်သို့ ၁၈၅၅ ခု စက်တင်ဘာလ ၈ ရက်၊ ၁၂၁၇ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁ ရက်နေ့တွင် ရောက်လာကြလျက် ရော့တီမြစ်မှ သင်္ဘောဖြင့် တောင်သမန်အင်းထဲသို့ ပေါက်ရောက် ဝင်လာနိုင်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် ၁၂၁၇ ခု တော်သလင်းလဆန်း ၇ ရက်၊ ၁၈၅၅ ခု စက်တင်ဘာလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် အမရပူရရွှေနန်းတော် မင်းတုန်းဘုရင်၏ ရွှေတွားတော်အောက် သို့ ဝင်ရောက်၍ ရာဇသံ ရွှေစာနှင့်တကွ လက်ဆောင်တော်များကို ဆက် သကြသည်။ ဤဆောင်းပါးမှာ သံအဖွဲ့၏ အတွင်းရေးမှူးဖြစ်သူ ဟင်နရီ ဝီလျံလ်က သူ၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ရေးမှတ်ထားသော ရွှေတွားတော် အောက်သို့ သံရွှေစာဆက် အခမ်းအနား အကြောင်းကို ဘာသာပြန်၍ ပြန်လည်တင်ခြင်း ဖြစ်ပါကြောင်း။

ကျွန်ုပ်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတော်သို့ ခရစ်သကရစ် ၁၈၅၅ ခု စက်တင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် ရောက်လာကြပါသည်။ ထိုနောက် မြန်မာ

အတွင်းဝန်များနှင့် တိုင်ပင်၍ ရှေ့တော်မောက်သို့ သံရွှေစာ ဆက်သရန် အခမ်းအနားကို စီစဉ်ကြပါသည်။ ဝန်ကြီးများနှင့် တိုင်ပင် နှီးနှောသည့် အခါတွင် အဆင်မပြေသည့် အချက်အလက် များကိုလည်း တွေ့ကြရပါ သည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ သံတမန်ကြီး အာသာဖယ်ယာက ဘုရင်ခံချုပ်၏ သံရွှေစာကို ထီးဖြူတော်မိုး၍ မြေနန်းတော် လှေကားတိုင်အောင် ယူဆောင်လာလိုသည်။ ဘုရင်မင်းတရားကြီး၏ ဆွေတော်၊ မျိုးတော်၊ မျိုးမတ်များပင် မြေနန်းလှေကားအရောက် အဆောင်အယောင် များကို ကိုင်ဆောင်လာခွင့် ပေးသည်မှန်လျှင် သံရွှေစာကိုလည်း ထီးဖြူတော် မိုး၍ ၎င်းလှေကားအထိ ယူဆောင်ရန်မှာ ဝန်လေးလိမ့်မည်မဟုတ်ကြောင်း ပြောဆိုပါသည်။ ဤအချက်ကို မြန်မာ မျိုးတော်၊ မတ်တော်များက ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကန့်ကွက်ကြသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ် ကိုယ်တိုင်ကလည်း ဤကြံရွယ်ချက်ကို မနှစ်မြို့လှပေ။ သို့တစေ သံတမန်ကြီးသည် မြန်မာနှင့် မဟာမိတ်စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုရန်က အရေးကြီးသဖြင့် ၎င်းကိစ္စ အောင်မြင် ရေးအတွက် မျိုးမတ် သေနာပတိတို့၏ လိုအင်ဆန္ဒနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ပြု လုပ်ရန် မဖြစ်နိုင်ရကား အလျော့ပေးလိုက် ရပါတော့သည်။

မျိုးကြီး မတ်ကြီးတို့၏ စစ်စဉ် ပြုထားချက်အရ ကျွန်ုပ်တို့သံအဖွဲ့ သည် ရှေးဦးစွာ လွှတ်ရုံ တော်သို့ သွားရောက်၍ ၎င်းနေရာမှ နေပြီးလျှင် နန်းတော်သို့ အိမ်ရှေ့မင်း ဝင်တော်မူပုံ အခမ်းအနား၊ ဝန်ကြီး မျိုးကြီး စသော တိုင်းပြည်ထိပ်သီးပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဝင်တော်မူပုံ အခမ်းအနားများကို ကြည့်ရှုလေ့လာ ကြရန်ဖြစ်သည်။ လွှတ်ရုံးတော်မှာ သင်တပ်တံခါး၏ အပြင်ဘက်တွင် ရှိပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် မင်းညီမင်းသားအပေါင်းတို့ နန်းတော်ဝင်ပုံ အခမ်းအနားကို ကြည့်လို မြင်လို ကြပါသည်။ သို့သော် ရုံးတော်သို့ဘက်လျှင် မည်သည့်လူမျိုးမဆို ဘိနပ်ချွတ်ပြီးမှ တက်ရောက် ရသည့် ထူးစံအရရှိသဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့အားလည်း ဘိနပ်ချွတ်ပြီး မှ တက်ရမည် ဟု ဆိုကြပါသည်။ သို့သော် ရှေးအခါက မေဂျာ ဘားနေးနှင့် ဂျွန်က ရော့ဗိုတို့ လာရောက်ကြစဉ် အခါကမူ ဘိနပ်စီး၍ ဝင်ခွင့်ပြုခဲ့ဘူးသဖြင့် ဤအစဉ်အလာကို ကျွန်ုပ်တို့အားလည်း ပေးသင့်ပါသည်။ သံတမန်ကြီးက ဖြင့် ရုံးတော်သို့ ဘိနပ်ချွတ်ပြီး တက်ရောက်ရန်ကို လိုက်လျောချင်ယောင် ရှိပါသည်။ ကောင်းပါပြီ၊ မြေနန်းတော် လှေကားရင်းတိုင်အောင် ကျွန်ုပ် တို့၏ သံရွှေစာကို ထီးဖြူမိုး၍ ဆောင်ယူလာခွင့် ပြုလျှင်သော်ကား ရုံးတော်သို့ မဆိုထားနှင့် မြေနန်းတော်တိုင်အောင် ဘိနပ်ချွတ်ပြီး လာနိုင် ကြပေလိမ့်မည်။ မြေနန်းတော် လှေကားသို့ရောက်လျှင် မည်သို့မဆို ဘိနပ်

ချွတ်ရသည်ဖြစ်၍ ကျွန်ုပ်တို့ အဖို့လည်း ချွတ်ရန် ဝန်ခံလေးမည်မဟုတ်ပါ။ သံရွှေစာကို ထီးဖြူတော်မိုး၍ မှ ယူးဆောင်ခွဲ မပြုလျှင် ကျွန်ုပ်တို့ဘုရင်၏ ဂုဏ်ကို ငယ်စေမည်ဖြစ်သဖြင့် အောက်ကျ နောက်ကျ နိုင်လှသည့် အတွက် ကျွန်ုပ်အလွန်ပင် ဝမ်းနည်းမိပါတော့သည်။

သံတမန်ကြီးကမူ ကျွန်ုပ်တို့အား ဖျောင်းဖျ ပြောဆိုပါသည်။ ရုံးတော်သို့ တိန်ချွတ် ဝင်ရစေကာမူ ကျွန်ုပ်တို့အား ၎င်းရုံးတော်တွင် တိုင်းပြည်၏ ရုထူးအကြီးမြင့်ဆုံးသော ဝန်ကြီးတဦးက ခရီးဦးကြို ပြု၍ ညွှန်မည်ဖြစ်ပြီးလျှင် ၎င်းဝန်ကြီးကပင်လျှင် ရွှေ နန်းတော် အထောက် ကျွန်ုပ်တို့အား ခေါ်ဆောင်သွားမည်ဖြစ်သဖြင့် မြန်မာလူမျိုး၏ စိတ်ထဲတွင် ကျွန်ုပ်တို့သည် အလွန်အကဲရောက်စေပြီး ဂုဏ်တက်ဦးမည့်အကြောင်း၊ တိန်ချွတ်ရခြင်း ကိစ္စသည် သူတို့၏ ထုံးစံဖြစ်သဖြင့် သူတို့၏ မျက်စိထဲတွင် တိန်ချွတ်မပါသော ကျွန်ုပ်တို့အား ဂုဏ်ငယ်အောင်ကျင့်သည်ဟု ထင်ကြမည် မဟုတ်ကြောင်း သံတမန်ကြီးက အားပေးစကား ပြောကြားလျက် ရှိပါသည်။ သို့ပါသော်လည်း သံအဖွဲ့ဝင် တခုလုံးက ရုံးတော်သို့ တိန်ချွတ် ဝင်ရမည့် ကိစ္စကိုပင် မလိုလားကြသဖြင့် သံတမန်ကြီးသည် ရုံးတော်သို့ သွားရောက်ကြမည့် အစီအစဉ်သို့ ဖျက်သိမ်းလိုက်ရပါတော့သည်။

၁၈၅၅ ခု၊ စက်တင်ဘာလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် ကျွန်ုပ်တို့ သံအဖွဲ့သည် နန်းတော်သို့ဝင်၍ သံရွှေစာကို အခမ်းအနားဖြင့် ဆက်သရန် အခွင့်ရကြသည့်အတွက် ထိုနေ့အဖို့ အစီအစဉ်များကို ကြိုတင်စီစဉ်ကြရပါတော့သည်။ ၎င်းနေ့နံနက်စောစောတွင် နန်းမတော်ဘုရားဝန်၊ ဝန်ထောက်မောင်မွန်၊ လွှတ်တော် တရားဝန်ကြီးနှင့်တကွ အခြားမူးမတ်တော်များသည် ကျွန်ုပ်တို့အား ရွှေနန်းတော်သို့ ပို့ဆောင်ရန် သံတံသို့ ရောက်လာကြပါသည်။ သူတို့အား ကြည့်ရသည်မှာ ယခင် ကာလကနှင့် မတူဘဲ ဗောင်းနားတောင်း၊ ဝတ်လုံများနှင့် ခမ်းနားစွာ ဆင်ယင်လာကြသဖြင့် သူတို့အား မမှတ်မိလောက်အောင် အသွင် ပြောင်းနေပါတော့သည်။ သူတို့၏ဗောင်းမှာ ကတ္တီပါအနီဖြင့်ပြုလုပ်ထား၍ ထိပ်မှာ နောက်သို့ကော့လန်နေပြီးလျှင် ရွှေချည်ထိုး အနားပတ်ပြားကြီးဖြင့် ဗောင်းထုပ်အရင်းကို ပတ်ရစ်၍ လှံသွားသဏ္ဍာန်ရှိသော တမာရွက်ထောင်များကို ပတ်ပတ်လည်၍ ဆင်ယင်ထားသည်။ ဝတ်လုံမှာလည်း ကတ္တီပါအနီဖြင့် ချုပ်လုပ်၍ လက်နှင့် ကိုယ်ထည်တို့တွင် ဗာရာဏသီ တရိုက်တံသဏ္ဍာန် ရွှေချည်ထိုး အနားပတ်များ ပတ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အချို့ ဝန်ကြီးများ၏ လက်တွင် ဆင်စွယ်ဖြင့် ပြုလုပ်သော ဓားပြားကလေးများ ကိုင်ဆောင်လာသည်။

ဤစားပြားကလေးများနှင့် သူတို့၏ ဗောင်းအောက်ရှိ ရှုပ်ထွေးနေသော ဆံပင်များကို မကြာခဏ ထိုးသွင်းနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သူတို့၏ ရင်ဘတ်ပေါ်တွင် ညာဘက် ပခုံးကို သိုင်း၍ ဆင်ယင်ထားသော ရွှေလွယ်များမှာ ရာထူးဌာနန္တရအလိုက် ကွဲပြားခြားနားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သူတို့၏ နားနှစ်ဖက်တွင်မူ လေးလက်မခန့်ရှိ ရွှေနားတောင်း မီးသွင်းကို တွေ့မြင်ရပါ၏။

ကျွန်ုပ်တို့ ဆက်သကြမည့် သံရွှေစာနှင့် တကွ လက်ဆောင်များကို ကျွန်ုပ်တို့ စီးလာသော မီးသားဘုံပေါ်မှ ထုတ်ယူကြရပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ သင်္ဘောသည် ယခုအခါတွင် တောင်သမန် အင်းအတွင်း၌ ဆိုက်ကပ်ထားပါသည်။ ရောဂတီမြစ်မှ တောင်သမန်အင်းတွင်း ရောက်အောင် ရေများ လွှမ်းမိုးနေသဖြင့်သာလျှင် အမရပူရ မြို့တော်တွင်း ရောက်အောင် သင်္ဘောဖြင့် လာရောက်နိုင်ကြပေသည်။ ထိုနေ့တွင် သံရွှေစာကို အခမ်းအနားနှင့် ယူကြရမည်ဖြစ်၍ စောစောကပင် ကျွန်ုပ်တို့အလုပ်များကြပါတော့သည်။ သံရွှေစာကို သင်္ဘောမှ တဆင့် ဇနီးဘီယား အမည်ရှိ သမ္မန်ပေါ်သို့ တင်၍ သမ္မန်၏ ဦးပိုင်းတွင် ယူနီယံဂျက် အလံတော်ကို လွှင့်ထူထားသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်အားဆက်သရန် အင်္ဂလိပ်မင်းစီး ရထားကိုလည်း ဘောဇတခုပေါ်တွင် တင်ရပါသည်။ ၈၄ နံပါတ် တပ်မတော် သားတို့က သမ္မန်၏နံဘေးမှ ရဲလှေများပေါ်တွင် စီး၍ စောင့်ရှောက်လိုက်ပါကြပါသည်။ ထိုအခါ အင်္ဂလိပ် ဘင်ရော အဖွဲ့ကလည်း သမ္မန်နောက်က သီဆိုတီးမှုတ်လာကြသည်။

သံတမန်ကြီး ဖယ်ယာနှင့် သံအဖွဲ့ဝင် အားလုံးတို့သည် ဝန်ကြီးများနှင့်အတူ ရွှေပိန်းချထားသော လှော်ကားတော်ကြီးပေါ်တွင် စီး၍ လှော်တော်သား ၅၀ တို့က လှော်ခတ်လာကြပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ သံရွှေစာကို ယူဆောင်လာသော အခမ်းအနားမှာ အလွန် ကျက်သရေမင်္ဂလာနှင့် ပြည့်စုံပါသည်။ အင်းကြီးတခုလုံး ကမ်းပါး ညွတ်မျှ ကြည့်နေကြကုန်သော လူထုကြီးအပေါင်းနှင့်တကွ အင်းကြီး၏ နောက်ကွယ်တွင်ရှိသော မဟာဝိဇယရံသီ ဘုရားကြီးမှာ တောင်သမန် အင်းစောင်း၏ ရေရိပ်တွင် အရောင်ဟပ်လျက် အလွန်ပန်ရလျက် ရှိနေပါတော့သည်။

အင်း၏ တဖက်ကမ်းသို့ရောက်လျှင် ဘုရင်မင်းမတ်အား ဆက်သရန် ဖြစ်သော လက်ဆောင်တော်များကို ရွှေထမ်းစင်များပေါ်သို့ တင်ရပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့နှင့်အတူ ပါလာသော ဘုရင်မင်းမြတ်အား ဆက်သမည့် မင်းစီး ရထားကိုမူ တဖက်ကမ်းရောက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ကကြီး တန်

ဆာပလာ ဆင်ထားသော အာရပ်မြင်းလေးကောင် ကလျက် နံဘေးမှ အင်္ဂလိပ်မြင်းတော်ခံ တဆယ် ငါးယောက်တို့က အဆောင်အယောင်နှင့် တကွ လိုက်လာကြပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ တပ်မတော်သား ၇၅ ယောက် မှာမှ သံရွှေစာ၏ နောက်ပါးမှ အခမ်းအနားနှင့်လိုက်ပါရန် စီစဉ်ရပါ သည်။ လက်နက်ကိုင် ၈၄ နံပါတ် တပ်မတော်၏ နောက်တွင်မူ အင်္ဂလိပ် ဘင်ခရာ အဖွဲ့က လိုက်ပါလာပါသည်။

သံအဖွဲ့၏ အတွင်းရေးမှူး မှာ ကကြိုးတန်ဆာပလာ ဆင်ထားသော ဆင်ထက်တွင် ယူနိုယံဂျက်အလံတော် အုပ်မှီးထားသော သံရွှေစာကို ပိုက်လျက် လိုက်လာရပါသည်။ သံတမန်ကြီးမှာမှ နန်းမတော်ဖုရား ဝန် နှင့် ဝန်ထောက်များနှင့်အတူပင် အခြားဆင်တကောင်ထက်တွင် လိုက်ပါ ကြရပါသည်။ ဒေါက်တာဖေဆစ်နှင့် တရားသူကြီးကတတ်၊ မေဂျာအာ လန်နှင့် စာရေးတော်ကြီးကတတ်၊ အခြား သံအဖွဲ့ဝင်များ မှာလည်း မှူးမတ်များနှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ထမ်းစစ်များပေါ်တွင် စီးနင်းလိုက်ပါလာ ကြပါသည်။ ထမ်းစဉ်ပေါ်တွင် လိုက်ပါရသူတို့မှာ ရှေ့ဒူးနှင့်ဖက်ကို နောက်ပစ်ပုဆင်တုပ်၍ လိုက်ပါရသဖြင့် ကျင့်သားမရှိသော ကုလားထိုင် သုံးစွဲဘတ်သူ အနောက် နိုင်ငံသားများအဖို့ အေမသာနှင့် ကဆိကအောက် ဖြစ်လှပါတော့သည်။

ဤနည်းအားဖြင့် လမ်းတလျှောက်လုံး သံရွှေစာကို ဆင်ထက်တွင် တင်လျက် ယူနိုယံဂျက် အလံတော် အုပ်မှီးပြီး ယူဆောင် လာခဲ့ရာ နန်းတော် တံခါးဝသို့ ရောက်သည်နှင့် အပြိုင်နက် မြန်မာ ဝန်ထောက် တော် တဦးက ယူနိုယံဂျက် အလံတော် လွှင့်ထူ၍ လာခြင်းကို မကြည့် ရက်နိုင်ဘဲ အလံတော်ကို ရုပ်သိမ်းရန် ကန့်ကွက် ပြောဆိုလေသည်။ ၎င်းမှာ အခမ်းအနားတွင် တာဝန်ရှိသူ ဖြစ်၍ အလံတော်ကို မရုပ်သိမ်း သမျှ ရှေ့သို့ ဆက်လက်၍ သွားမည် မဟုတ်ကြောင်းကို ကန့်ကွက် ပြောဆို လေသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ သံတမန်ကြီးကလည်း ဤနေရာတွင် အလျော့ မပေးဘဲ သံရွှေစာကို ယူနိုယံဂျက် အလံတော် အောက်တွင် အုပ်မှီး၍ မသွားရပါက ရှေ့သို့ ဆက်လက် မသွားလိုကြောင်း သံတံ သို့သာ ၎င်းတို့အား ပြန်ပို့ ပေးရန် တောင်းဆိုပါတော့သည်။ ကျွန်ုပ်တို့ အထူးအဆမှာ သံရွှေစာကို ထီးဖြူမှီး၍ ယူဆောင်ရခြင်းထက် အင်္ဂလိပ် အလံတော်လွှင့်ထူ၍ ယူဆောင်လာရခြင်းကိုသာ ဂုဏ်ရှိသည်ဟု ထင်မြင် လည်။ ထိုနောက် အခြား ဝန်ကြီး မှူးကြီးတို့က စပ်ကြား ဖြန်ဖြေပေးချက်

အိရ အလံတော်အုပ်မိုးလျက်ပင် သံရွှေစာကို နန်းတော်ရင်ပြင်အရောက်
သယ်ယူနိုင်ခဲ့ ရကြလေသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ သံရွှေစာကို ယူဆောင်လာကြသည့် လမ်းမကြီး၏အမည်
မှာ သံလမ်းမကြီးဟု တွင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ သက္ကရာဇ် ၁၇၉၅
ခုနှစ်က တရုတ် သံတမန် အဖွဲ့တခုသည် ဤလမ်းအတိုင်းသွားရာ
၍နန်းတော်သို့ ဝင်ခဲ့ဘူးပါသည်။ အင်္ဂလိပ်သံဘဦးဖြစ်ခဲ့ဘူးသူ ကာနယ်
ဆင်းမ်သည်လည်း ဤသံလမ်းမကြီးကိုပင် အသုံးပြု၍ နန်းတော်သို့ ဝင်ခဲ့
ဘူးပါသည်။ ဤသံလမ်းမကြီးသည် ရွှေနန်းတော်ကြီး၏ အနောက်မုခ်
ပေါက် အလယ်တံခါးသို့ ဆိုက်ရောက် ပါသည်။ ၎င်းသံလမ်း မကြီး
တလျှောက်တွင် မြန်မာ သေနတ်ကိုင် စစ်တပ်မတော်ကြီးက လမ်းဘေး၏
တဖက်တချက်တွင် စိတန်း၍ ရပ်နေကြပါသည်။ စစ်သား ၁၅ ယောက်
အပေါ်တွင် မြင်းစီ ဗိုလ်တဦးက အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသည်။ စစ်သားများကို
ကြည့်ရသည်မှာ သူငယ်လူရွယ်၊ အဖိုးအိမ္မစ၍ သောင်းပြောင်း အတင်း
အကြပ် အရေးပေါ် သိမ်းသွင်း ခေါ်ဆောင်ထားသော စစ်သားများ
ဖြစ်ဟန်တူသည်။

ဤအချက်တွင် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် သူ၌ သေနတ်လက်နက်မည်မျှ
များပြားသည်ကို အကဲခတ်နိုင်အောင် ထုတ်ဖော်ပြသထားဟန်တူသည်။
လမ်းလေးခုတိုင်းမှာပင် ဆင်ပြောင်ကြီးများအပေါ်၌ ခံ့ညားစွာစီး၍
စောင့်ရှောက်နေသော စစ်ဗိုလ်မှူးများကို တွေ့ရပါသည်။ သူတို့ဝတ်ဆင်
ထားသော မောက်ရူး၊ မောက်တို၊ မျဉ်းတို၊ မျဉ်းရှည်အင်္ကျီများနှင့်ပါး
ကပ် နားစာ အဝတ်အစားများမှာ အလွန်နန်းသံလှ၍ ကျွန်ုပ်တို့မကွေ့ မြို့
တွင် ဇာတ်သဘင်ထဲ၌ မြင်ရသော မင်းသားကြီးများနှင့်အလွန်တူသည်။

မြန်မာ သေနတ်ကိုင် စစ်သားများသည် သူတို့၏ သေနတ်ပြောင်းဝ
တွင် ပန်းများ၊ သို့မဟုတ် သစ်ရွက်များကို ထိုးသွင်းထားကြသည်ကို
တွေ့ရပါသည်။ အခမ်းအနားနှင့်အတူ လိုက်ပါလာသော မြန်မာသေနတ်
ကိုင်တပ်သားများမှာ အင်္ကျီအနီနှင့် မောက်တိုများကို ဝတ်ဆင်၍လိုက်
ပါလာသည်။ သူတို့ကို ကြည့်ရသည်မှာ လက်ရွေးစင် တပ်သားများဖြစ်၍
သေနတ်ကိုင်ဘူးသူများ ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ယူဆပါသည်။ အခမ်းအနားကို
လာရောက်ကြည့်ရှုကြသောသူများအနက် မိန်းမများကိုသာ အများအပြား
တွေ့ရပါသည်။ သူတို့သည် လမ်းတလျှောက်လုံးတွင် ကာရံ ခင်းကျင်း
ထားစော ရာဇမတ်ကွက်များ အကြားမှ ငြိမ်သက်စွာ ကြည့်ရှုနေကြပါ
သည်။ ရွှေမြို့တော်ကို ဝင်သည့်အခါတွင် လက်ယာဖက်မှလှည့်၍ အရှေ့

ဖတ်ကံခါးသို့ ရောက်အောင် တပတ် ပတ်ရပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ သင်္ဘော ဆိုက်ကပ်ထားသော တောင်သမန် အင်းစောင်းမှသည် ရွှေမြို့တော်သို့ အကွာအဝေးမှာ ၃ မိုင်ခန့်ရှိလိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။ လမ်းခုလတ် တွင် မကြာခဏဆိုသလို ရပ်ဘန်၍ လက်ဆောင်တော် မင်းစီးရထား တော်ကို ချွတ်ထဲမှ ဆွဲထုတ်ယူဆောင် လာကြရပါသည်။ ယမန်နေ့က ရွာထားသောမိုးမှာ အလွန်ပြင်းထန်လှပါသဖြင့် စံနစ်တကျ ပြုလုပ်ထား သော လမ်းမကြီးမှာ ဗွက်အတိဖြင့်သာလျှင် စိတ် ပျက် ဖွယ် ကောင်း လောက်အောင် ရှိနေပါတော့သည်။

ရှုဗွက်ထူထဲသော မင်းလမ်းမကြီး တလျှောက်တွင် စစ်သည်တော် တပ်သားများမှာ အသင့်ပြုလုပ်ထားပေးသော ဝါးကွပ်ပစ်ပေါ်တွင် မတ် တတ်ရပ်နေရသဖြင့် ဗွက်၏ဘေးမှ အနည်းငယ် စိတ်အေးရပေလိမ့်မည်။ စစ် သားများအကြားရှိ အချို့သော စစ်ဗိုလ်များမှာ စစ်သားများထက်မြင့် သော ဝါးစင်ပေါ်တွင် ထိုင်၍နေကြရပါသည်။ သူတို့၏အပါးတွင် ထွေးခံ၊ ကွမ်းအစ် စသည်တို့လည်း ရှိပါသည်။ တစ်တရ ကွမ်းများကို အလွန် အမင်းစား၍ ဝါးစင်အောက်ရှိ ဗွက်ထဲသို့ ကွမ်းသွေးများကို အရမ်းမဲ ထွေးချလိုက်သည့် အခါများတွင် အနီးအနားရှိ လူများမှာ သူတို့၏ ကွမ်းသွေးရေကိုပင် အတော်ရှောင်ရှား ကြရပါတော့သည်။ ၎င်းစစ်ဗိုလ် များထဲတွင် စစ်ဗိုလ်ကိုက် ဖမ်းသူများကို တဦးတယောက်မျှ မတွေ့ရပေ။ အခမ်းအနားကို ကြည့်ရှုနေကြသော မိန်းမများအနက် ပြေပြစ်ချောမော လှပသူများကိုလည်း တွေ့ကြရပါသည်။ သို့တစေ မိန်းမတိုင်းပင် ကွမ်းစား ကြသည့် အလေ့အထရှိသဖြင့် သူတို့ကို ကြည့်ရသည်မှာ ရုပ်လက္ခဏာလှပါ လျက် ပါးစပ် အလွန်အရုပ်ဆိုးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

များမကြာမီ ကျွန်ုပ်တို့၏ အင်္ဂလိပ် စစ်တပ်မတော်သားများသည် နန်းတော်အရှေ့ တံခါးသို့ ရောက်ကြလျှင် သူတို့၏ လှံစွပ်သေနတ်များကို အထက်သို့ ဆောင်၍ စီတန်းရပ်နေကြလျက် သံအဖွဲ့ကြီး ဖြတ်သန်းသွား ပြီးသည့်တိုင်အောင် စောင့်ဆိုင်းနေကြပါသည်။ ထိုအတောအတွင်း တဖက် သောလမ်းမှ အိမ်ရှေ့ ဥပရာဇာသည် အဆောင်အယောင်များ၊ နောက် လိုက်နောက်ပါ များနှင့် နန်းတော်သို့ဝင်ရန် ကြွလာသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာ့ ထုံးစံအတိုင်းဆိုလျှင် ဂုဏ်ဒြပ်ကြီးသူတို့အား ဝင်ခွင့်ကို ဦးစားပေး ရပါသဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် စောင့်ဆိုင်းရပ်တန့်၍ အိမ်ရှေ့မင်း ကြွဝင် သွားသည်ကို ကြည့်ရှုနေကြပါသည်။

အိမ်ရှေ့မင်း၏ အဆောင်အယောင် များမှာ ထူးခြား လှသည်။ သူသည် ရတနာ ထမ်းစင်ပေါ်တွင် စီး၍ လာသည်။ ထမ်းစင်၏ နံဘေး တွင် ရွှေထီးရှစ်လက် အုပ်မို့လျက် နန်းဦးလှေကားသို့ ရောက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် သစ်တပ် တံခါးမှာ ပိတ်လိုက်သည်။ သို့သော် အိမ်ရှေ့မင်း၏ တပ်မတော်သားများမှာ သစ်တပ်တံခါးတွင် ကျန်ခဲ့၍ စက်ဝိုင်းသဏ္ဍာန် စစ်ရေးပြလျက် ရှိနေကြပါသည်။

အချိန်အတော်ကြာမှ ကျွန်ုပ်တို့နှင့် အတူပါလာသော ဝန်ထောက် တော်က သစ်တပ်တံခါးမှူးထံသို့ အင်္ဂလိပ် သံအဖွဲ့တော်ကြီး ရောက်လာပြီ ဖြစ်၍ ဝင်ခွင့်ပြုပါရန် စေတမန်တယောက်ကို လွှတ်၍ ပြောခိုင်းလိုက်ပါ သည်။ ဤသစ်တပ် တံခါးတွင်ပင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဆင်ထက်မူ ဆင်းသက် ၍ ဆောင်းထားသော ထီးများကို ပိတ်ရပါသည်။ ထိုနောက်လည်း ကျွန်ုပ်တို့ကိုင်ဆောင်လာသော အဆောင်အယောင် စစ်ဓားလွယ်များကို ဤနေရာတွင် ထားခဲ့ရပါသည်။ ဤနေရာတွင် လက်နက်များကို ထားခဲ့ရ သည်မှာ နန်းတော်၏ ထုံးစံနှင့်အညီ ဖြစ်ပါသည်။ အိမ်ရှေ့မင်းသော်မှ သူ၏ အဆောင်အယောင်ဖြစ်သော လက်နက်တို့ကို ထားခဲ့ရပါသေးသည်။ အတွင်းတော်သို့ ဘုရင့်သက်တော်စောင့်မူ တပါး မည်သူမျှ လက်နက်ကို ကိုင်ဆောင်ယူသွားခွင့် မရကြပေ။ ကျွန်ုပ်တို့ ဝင်လာသော တံခါးမှာ ရွေး တော်ယူတံခါးဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဤတံခါးကို လက်ရွေးစင် စစ်သား များက စောင့်ရှောက် ကြရပါသည်။ ကျွန်ုပ် ဆင်ပေါ်မှ ဆင်းသည်နှင့် တပြိုင်နက် ၁၂ နာရီအိုးသဖြင့် ပဟိုရီစင်မှ စည်တော်ကြီးတီး၍ နာရီအချက် ပေးသည်ကိုလည်း ကြားရပါသည်။ ၎င်းပဟိုရီစင်မှာ ရွေးတော်ယူ တံခါး ဧနီးတွင်ပင် ရှိပါသည်။

ရွေးတော်ယူ တံခါးသို့ ရောက်လျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည် အစီ အစဉ် တခု ပြုလုပ်ကြရပြန်ပါသည်။ ယခုအခါတွင် သံတမန်ကြီးကိုယ်တိုင် သံရွှေ စေကို ကိုင်ဆောင်လျက် မြေနန်းလှေကားပေါ်သို့ တက်ရောက်ရမည် ဖြစ် ပါသည်။ ဤတံခါး၌ပင်လျှင် ဝန်ကြီး မှူးကြီးမှန်သမျှ ဖနပ်ချွတ်ကြရလျက် ကျွန်ုပ်တို့အားလည်း ဖနပ်ချွတ်စေချင်ကြသည်။ သို့သော် မြေနန်းလှေကား ရောက်မှသာ ကျွန်ုပ်တို့က ချွတ်ရန် ရည်ရွယ်ပြီး ဖြစ်သည့် အတွက် ဖနပ် မချွတ်လိုသေးပါ။ ကျွန်ုပ်တို့ဆောင်းထားသောဦးထုပ်ကိုချွတ်ရန် ပြောဆို ကြပါတော့သည်။ မေဂျာအယ်လင်ကိုမူ သူနှင့်အတူပါလာသူ ဝန်ထောက် က ဖနပ်နှင့်ဦးထုပ် ချွတ်ခိုင်းရာ မချွတ်သဖြင့် ခိုင်းပြစွာ ပြောဆိုသည်ကို လည်း ကြားလိုက်ရပါသည်။ မေဂျာအယ်လင်ကမူ သူ့အား ဂရုမစိုက်

သကဲ့သို့ လှည့်၍မျှပင် မကြည့်သဖြင့် ၎င်းဝန်ထောက်မှာ များစွာစိတ်ဆိုး
ပြီးလျှင် နောက်အခါများ၌ ကျွန်ုပ်တို့နှင့်မျှပင် မျက်နှာချင်း မဆိုင်တော့
ပေ။ ဝန်ကြီး၊ မူးကြီးတို့သည် တံခါးကို ဖြတ်ကျော်ပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက်
နေရာ လေးနေရာတွင် ရွှေနန်းတော်တက်သို့လှည့်၍ လေးကြိမ်တိုင် ဦးညွတ်
ရှိခိုးကြပါသည်။

ရွေးတော်ယူတံခါး အရောက်တွင် မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်မဆို ဖနပ်ချွတ်
ရသည့် ထုံးစံရှိသော်လည်း ယခင်အခါက မြန်မာပြည်သို့ လာရောက်ကြ
သော သံအဖွဲ့ဟူသမျှ ဖနပ်မချွတ်ကြပေ။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့သည်လည်း
မည်သည့်အခါမျှ ချွတ်ကြလိမ့်မည် မဟုတ်ပါပေ။ ဤသို့ ဖနပ်ချွတ်ရသည့်
ကိစ္စမှာ မြန်မာဘုရင်အတွက် မည်မျှ အကဲရောက်မည်ကိုကား မသိရပါ။
မြန်မာဘုရင်ကို ဘုန်းကြီး ဘည့်ဘုရင်အဖြစ် အထင်ရောက်အောင် လှည့်စား
ပြုလုပ်ထားသောထုံးစံပင် ဖြစ်လိမ့်မည်။

ရွေးတော်ယူတံခါးကို ကျော်ဖြတ်ပြီးသည့်တပြိုင်နက် ကျွန်ုပ်တို့သည်
မြေနန်းပြဿဒ်ဆောင်ကြီး၏ရှေ့တွင် ရောက်နေကြပါတော့သည်။ မြေနန်း
ပြဿဒ်ဆောင်၏ အောက်မြေပြင်တွင် အငြိမ်သတင်များ၊ ကပွဲများ၊ ဂျမ်း
ဘားတူရိယာမှစ၍ အကသတင်များ ခင်းကျင်းပြုသလျက် ရှိနေပါသည်။
မြေနန်းတော်၏ မြောက်ဖက်အုဆောင်ရှေ့ရှိ လှေခါးမှ ကျွန်ုပ်တို့ တက်
ရောက်ရန် အာမီးနိယန်းလူမျိုး အဖိုးကြီးတယောက် လမ်းညွှန် ပြပါသည်။
၎င်းအဖိုးကြီး၏နာမည်မှာ ဆားကစံမနုခ်ဖြစ်၍ သူ့တွင် ဖနပ်မပါဘဲ ခြေ
စွပ်ရှည်ကို ဝတ်ဆင်၍ နန်းတော်တွင် အမှုထမ်းနေကြောင်း သိရပါသည်။
အမှုန့်မှာ ကျွန်ုပ်တို့အား ဤအဖိုးကြီး၏ နမူနာကို ပြရန်မလိုပါ။ ဤလှေ
ကားရင်း၌ပင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤအဖိုးကြီးကဲ့သို့ပင် ဖနပ်မချွတ်၍ ခြေစွပ်
ရှည်နှင့် နန်းတော်သို့ဝင်ရောက်ကြမည် ဖြစ်ပါသည်။ လှေခါးမှာ နန်းတော်
လှေခါးနှင့်ပင် မတူအောင် ညစ်ပတ်ပေရေနေပါသည်။

သို့နှင့်ပင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ခြေစွပ်ရှည်များဖြင့် လှေခါးကို တက်၍
မြေနန်းတော်အတွင်းပိုင်း ဘုရင်မင်းမြတ် စံတော်မူရာ ရာဇပလ္လင်ရှေ့သို့
ရောက်လာကြပြီးလျှင် ခင်းထားသောကော်လောများပေါ်တွင် ထိုင်ကြရ
ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ ထိုင်သည့်အခါတွင် မြန်မာမူးမတ်များကဲ့သို့ ကြမ်း
ပေါ်တွင် ပြားပြားဝပ်မဆိုင်ကြဘဲ ခူးတုပ်၍ မိန်းမထိုင်ပင် ထိုင်ကြပါ
သည်။ ဤသို့ ထိုင်လေ့ထိုင်ထမရှိသော ကျွန်ုပ်တို့အတွက် အလွန်ပင် ကသိ
တအောက်နိုင်လှပါတော့သည်။

မြေနန်းဆောင်ကို ကျွန်ုပ်တို့ မြင်တွေ့ရသည့်အတိုင်း ပြောဆိုရပါလျှင်
 ၎င်းမှာ အင်္ဂလိပ်ဘုရားရှိခိုးကျောင်း အတွင်းပိုင်းနှင့် ဆင်ဆင် တူပါသည်။
 ဘေးဖက်အပြင်ဆောင်များမှာ ကျယ်ဝန်းလှသော်လည်းတိုင် ကြီးအတွင်း
 ရှိအခန်းဆောင်မှာ အလွန်ကျဉ်းပါသည်။ ၎င်းအဆောင်အမိုးအထွတ်
 မှာမူ ပြာသာဒ်ကိုးဆင့်ဖြင့် တည်ဆောက်ထားသဖြင့် အခြား အဆောင်
 များနှင့်မတူဘဲ ထူးခြားပါသည်။ မြေနန်းဆောင်၏ တိုင်ကြီးများကို သစ်
 စေး သားရိုးကိုင်ထား၍ မှန်ကူကွက်များဖြင့် မွမ်းမံခြယ်လယ်ထားပါသည်။
 တိုင်ရင်းကိုမူ သစ်ပေးအနီရောင် သုတ်လိမ်းထားသဖြင့် တောက်ပြောင်နေ
 ပါသည်။ ပြာသာဒ်ဆောင်အတွင်းရှိ ရာဇပလ္လင်တော်မှာ ဘုန်းကြီးကျောင်း
 များတွင် တွေ့မြင်နေကျဖြစ်သော ဘုရားရုပ်တုတော်ထားရာ ပလ္လင်မျိုးပင်
 ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပလ္လင်အချိုးအစားမှာမူ ကွဲပြားခြားနားလိမ့်မည်ထင်
 သည်။ ပလ္လင်၏ အပေါ်တွင် ကတ္တီပါ ဗုဒ္ဓိဖြင့် ခင်းထား၍ ယာဖက်စွန်း
 တွင်ဘုရင်၏ လက်တော်ထောက်ရာ ဖြစ်သော မှီအုံးဝန်းကိုတွေ့ရသည်။
 ပလ္လင်မှာ မှန်စီရွှေချဖြစ်၍ခန့်ညား တင့်တယ်ပါသည်။ ပလ္လင်၏ အလယ်ဆင့်
 တွင် လိုက်ပေါက်ငယ်များရှိ၍ ၎င်းလိုက်များအတွင်း၌ အရုပ်ငယ်များကို
 ထည့်ထားပါသည်။ ဤအရုပ်များမှာ လူမျိုး တရားတပါး၏ အရုပ်ဖြစ်သည်
 ဟု ဆိုပါသည်။

ရာဇပလ္လင်၏ ဘေးတဖက်တချက်တွင် ပိုတ်ဖြူဖြင့် ကျွက်ထားသော
 ထီးဖြူတော်များ ရှိပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ရှေ့တွင်ရှိသောနေရာမှာ သီးသန့်
 နေရာဖြစ်၍ အဖိုးတန်သော ဇမ္ဗူလာ ကော်ဇောကြီး များကို ခင်းကျင်း
 ထားပေသည်။ အခြားနေရာများကိုမူ ဖျာချေးများသာ ခင်းထားလျက်
 ရာထူးကြီး မြင့်သူများ ဆိုင်ရန် နေရာများကိုသာ ကော်ဇောများခင်းဟန်တူ
 ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ရှေ့တွင် ရှိသောနေရာတော်တွင် မည်သူမျှမထိုင်ကြ
 ပါ။ ထိုနေရာတော်၏လက်ဝဲလက်ယာ ဖက်တွင်မူ ဘုရင့်သားတော်ငယ်များ
 ထိုင်နေကြပါသည်။ သူတို့တွင် အင်္ကျီဖြူ ရှေ့အနားကွပ်နှင့် ပုဆိုးများ ဝတ်
 ဆင်ထားပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏လက်ယာဖက်တွင်ကား အိမ်ရှေ့မင်း၏ သား
 တော်များ ထိုင်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ရာဇပလ္လင်တော်၏ခြေရင်းရှိ လက်ယာဖက် ခင်းထားအပ်သော ဗုဒ္ဓဝန်း
 ပေါ်တွင် အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာ ထိုင်ပါသည်။ အိမ်ရှေ့စံ၏ ကိုယ်ဝတ်တော်မှာ
 ဗာရာဏသီဖြစ် ဘရိုက်တိ ပိုးပွင့်ဖော်အင်္ကျီ ဖြစ်ပြီးလျှင် ခေါင်းပေါ်တွင်
 လည်း ကျောက်သံပတ္တမြားတို့ဖြင့် စီခြယ်ထားသော ဥသျှောင်ကို ဆောင်း
 ထားပါသည်။ သူသည် နောက်သို့လှည့်၍ မကြည့်စေကာမူ သူ၏နောက်ဖက်

တွင်ရှိနေသူများ၏ အသွင်အပြင်ကို သူဆောင်ယူလာခဲ့သော လက်တွင်းရှိ မှန်အဝိုင်းဝယ်တွင် မြင်နေဟန် တူပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ရှေ့ ဖက်နေရာတွင် ဝန်ကြီးများထိုင်ကြပါသည်။ ၎င်းတို့၏ အဝတ်အစားများမှာ ဆန်းကြယ် တောက်ပြောင်လှပ၍ ဆောင်းထားသော ဗောင်းများမှာလည်း စိန်ကျောက်တို့ဖြင့် စီခြယ်ထား ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏အနီးတွင်မူ နှာခံတော်များနှင့်အတွင်းရန် ၂ပါး ထိုင် ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ နောက်ဖက်တွင်ကား စော်ဘွားများ ထိုင်ကြသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ ထိုင်သည်နှင့်တပြိုင်နက် သံတမန်ကြီး ဖယ်ယာသည် မိမိ ကိုင်ဆောင်လာသော အိန္ဒိယ ဘုရင်ခံချုပ်၏ သံရွှေစာကို ကျောက်စိ ရွှေ ကလပ်ပေါ်တွင်တင်၍ ရှေ့တွင် ချထားပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ရှေ့ရှိ အခြား သောကလပ်များအပေါ်၌မူ ကွမ်းဆေးများ၊ ငွေလင်ပန်းပေါ်တွင် ဆေး လိပ်များ၊ လတက်အုပ်များစသည်တို့ကို ချထားပါသည်။ ရေသောက်ရန် အတွက် ချိုထားသော ငွေရေတကောင်းအတွင်းမှ ရေကို ကျွန်ုပ်သောက်၍ ကြည့်သည့်အခါတွင် အမွှေးအယု များနှင့် ရောစပ်ယားသဖြင့် ဓသောက် နိုင်အောင် ရှိပါတော့သည်။

ဘုရင်မင်းမြတ် ကြွလာတော်မမူသေးမီ ကျွန်ုပ်တို့သည် နန်းတော် အတွင်းရှိ နေရာအဆောင်ဆောင်တို့ကို မျက်စိကစား၍ ကြည့်မိပါသည်။ ဤမြန်နန်းဆောင်ကို ခင်းကျင်း စီမံထားသည်မှာ ခန့်ညား တင့်တယ်လှ၍ မှန်ရောင်ကျောက်ရောင်တို့ဖြင့် တပြောင်ပြောင် ထွန်းလင်း တောက်ပြောင် လျက် ရှိနေပါတော့သည်။

ထိုနောက် ဘုရင်မင်းမြတ်ကြွလာတော်မူပြီဖြစ်ကြောင်းကို နန်းတော် အတွင်းရှိ ဆိုင်းတော်က တူရိယာသံဖြင့် တီးမှုတ် သီစေ အပ်ပါသည်။ တူရိယာသံကို ကြားရပြီးနောက် သေနတ်ကိုင် ကိုယ်ရံတော်ကပ်သားများ သည် ပလ္လင်၏ လက်ဝဲ လက်ယာဖက်သို့ ရောက်ရှိလာကြပြီးနောက် ကွန်းစင် တိုင်များ၏ အပြင်ဖက်တွင် ဘုရင်ဖက်သို့ မျက်နှာမူလျက် လက်ယှက် ရှိခိုး ကာ နေရာယူကြပါသည်။ သူတို့၏ သေနတ်များကိုမူ ခူးနှစ်လုံးကြားတွင် ညှပ်၍ အထက်သို့ထောင်ထားပါသည်။

တူရိယာသံများ ရပ်စဲသွားသည်နှင့် တပြိုင်နက် ပလ္လင်၏နောက်ဖက်ရှိ နန်းဥကင်တံခါး ပွင့်လာပြီးလျှင် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် အတွင်းဆောင်မှနေ ၍ မင်းတက်လှေကားပေါ်သို့ လေးကန်စွာတက်လာသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ကျွန်ုပ်သည် မြန်မာဘုရင်ကို သေချာစွာ ကြည့်နေပါသည်။ ဘုရင်သည် သူ၏ ကိုယ်က လေးလံလှသည့်သူ၏ညာဖက်တွင် ကိုင်ဆောင်လာသော ကျောက်

စီ သံလျက်ခားကို လှေကားထစ်များပေါ်တွင် တောင်စွဲသဖွယ် ထောက်
၍ တက်လာသည်ဟု ထင်ရပါသည်။

သို့သော် ကျွန်ုပ်၏ ယူဆချက် မှားကြောင်းကို နောက်တနေ့တွင်
နန်းတွင်း၌ အမှုတော်ထမ်းနေသော မစ္စတာကားမားရေးတားပြောပြချက်
အရ သိရသည်မှာ ထိုစဉ်အခါက ဘုရင်မင်းမြတ်သည် နဝရတ် ၉ ပါး
စီခြယ်ထားသော ဒုရင်ဝတ်စုံကို ဆင်ယင်၍ လာသဖြင့် ဤဝတ်စုံမှာ
အင်္ဂလိပ်ပေါင်တရာခန့် လေးသဖြင့်သာလျှင် သန်လျက်ဖြင့် လှေကားထစ်
များကို ထောက်၍ အားယူကာ တက်လာခြင်း ဖြစ်ကြောင်း သိရပါ
သည်။ ဘုရင်မင်း၏ နောက်တော်ပါးက မိဖုရားခေါင်ကြီးသည် ကပ်လျက်
တက်လာပါသည်။ ဘုရင်သည် လက်ဝဲလက်တော်တွင် ကိုင်ဆောင်လာ
သော သားမြီးယပ်ဖြင့် ပလ္လင်တော်ပေါ်ရှိ ဖုံကိုခါချပြီး ထိုင်တော်မူပါ
သည်။ သူ၏ တတောင်ဆစ်မှာ မှီအုံးပေါ်တွင် ထောက်၍ ထားပါသည်။
မိဖုရားကြီးသည် ဘုရင်၏ လက်ယာဖက်တွင် ထိုင်တော်မူလျက် ဘုရင်နှင့်
တပြေးတည်း မဟုတ်ဘဲ နောက်သို့ အနည်းငယ် ကျပါသည်။ ထို့နောက်
ရာဇပလ္လင် နောက်ဖက်မှ အပျိုတော်များ ယူဆောင်လာ၍ ဆက်သသော
ကွမ်းချပ်တော်၊ ရတနာ ကွမ်းလောင်းတော်များကို ဘုရင်မင်းမြတ်၏
ရှေ့တော်တွင် ချထားပါသည်။ ထို့နောက် မိဖုရားကြီးသည် မိမိ၏
ကိုယ်ကိုရင်း၊ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ကိုယ်ကိုရင်း၊ ကိုင်ဆောင်လာသော ယပ်ဖြင့်
ခပ်၍ပေးပါသည်။ ပလ္လင်တော်၏ နောက်မှ အပျိုတော်တဦးက ဆေးပေါ့
လိပ်ကြီးကို ဆက်သပြန်သဖြင့် မိဖုရားကြီးသည် ထိုဆေးပေါ့လိပ်ကြီးကို
လက်တော်ကြားတွင် ညှပ်လျက် နှစ်ခြိုက်စွာ သုံးဆောင်တော်မူသည်ကို
လည်း တွေ့ရပါသည်။

ခပ်လှမ်းလှမ်းမှနေ၍ ဖူးမျှော်ရသော ကျွန်ုပ်တို့၏ အဖို့မှာ ဘုရင်
မင်းမြတ်၏ နွှာကိုယ်သည် အနည်းငယ် ဝဖြူသည်ဟု ထင်ရပါသည်။
သူ၏ကျေးတော်မျိုး၊ ကျွန်တော်မျိုး၊ ဝန်ကြီး၊ များကြီးများနှင့် မတူဘဲ
မျက်နှာတော်မှ တည်ကြည်ငြိမ်လေးသော ဣန္ဒြေတော်နှင့် ပြည့်စုံသည့်
ရှင်လက္ခဏာကို တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာအမျိုးသားဇာတိ၏ အသွင်အပြင်
လည်း ပေါ်ပါသည်။ မိန့်တော်မူသော စကားများကို ကြားနာရသည့်
အခါတွင်လည်း စမ္ဘီရ ဥာဏိပညာနှင့်ပြည့်စုံသူတယောက် ဖြစ်ကြောင်း
ခန့်မှန်းသိသာရပါသည်။

ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ကိုယ်ဝတ်တော်မှာ ပခုံးမှသည် ဒူးတိုင်အောင်
ဖုံလှမ်းထားသော မင်းဝတ်ဒုရင်ဖြစ်၍ အသွေးအရောင်မှာ အလွန်နုသော်

လည်း ကျောက်သံပတ္တမြားများက ဖုံးလွှမ်းစိခြယ်ထားသဖြင့် အတွင်း ပိတ်သားမျှကိုပင် မမြင်ရပါ။ ဆောင်းထားသော မုက်ခွံသရဖူတော်မှာ ဥသျှောင်ထက်တွင် ဘုရားစေတီများ၏ ထီးသဏ္ဍာန် ချွန်တက်နေလျက် နားနှစ်ဖက်ကိုပင် ဖုံးအုပ်နေပါသည်။ စိခြယ်ထားသော ကျောက်သံ ပတ္တမြားတို့၏ တန်ဘိုးမှာ အဖိုး သိန်းသန်းမက တန်ပေလိမ့်မည်။

မိဖုရားကြီး၏ ပုံသဏ္ဍာန်မှာမူ အထူး ပြောဆိုပွယ် မရှိပါ။ သူ၏ ခေါင်းပေါ်တွင် ဆံပင်များကို ဖုံးအုပ် မိအောင် ဆောင်းထားသော ဥသျှောင်ကျင်မှာ ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် မတူဘဲ အတက်သို့ ချွန်တက်၍ ကြံ့ သတ္တဝါ၏ ဦးချိုကဲ့သို့ ရှေ့သို့ အနည်းငယ် ဝိုက်နေသည်ကို တွေ့ရပါ သည်။ မိဖုရားကြီး ဝတ်ဆင် ထားတော် မူသော ကိုယ်ဝတ်တော်မှာ အင်္ဂလိပ်ဘုရင်မကြီး လေီဇဘက်ခေတ်က အဝတ်အစားမျိုး သဏ္ဍာန်နှင့် ဆင်တူပါသည်။ လက်ကောက်ဝတ်မှစ၍ ပခုံးတိုင်အောင် ကော့တက်နေ သော ကြာကွေးများကို အထပ်ထပ် တွေ့ရပါသည်။ လည်ပင်းပတ်လည် တွင် ဇာယီကြာ၊ သို့မဟုတ် ဗာလည်ကွေးဟု ခေါ်သော ကော်လာပြားကို တွေ့ရ၍ ကိုယ်ထည်၏ ရှေ့ပိုင်းတွင်မူ ဒွာဒရာခေါ် ကျောက်စိ အဝတ်ထူ ပြားကို တွေ့ရပါသည်။ မိဖုရားကြီး၏ ခါးပိုင်းလောက်တွင်မူ အလွန်အဖိုး ထိုက်တန်လှသော ကျောက်ပတ္တမြားတို့ဖြင့် စိခြယ်ထားသည့် ခါးစည်းကို တွေ့ရသည်။ မိဖုရားကြီး၏ ဥသျှောင်ကျင်နှင့်တကွ ကိုယ်ဝတ်တော်၏ တန်ဘိုးမှာ အလွန် အဖိုးထိုက်လှပေလိမ့်မည်။

ရာဇပလ္လင်တော်၏ နောက်ဖက်ရှိ မင်းတက်လှေကားချင်းတွင် မိဖုရား ကြီး၏ အသင်အပြင်နှင့် ထပ်တူ ဆင်ယင် ဝတ်စားထားသော မင်းလမီး ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ်များကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ သူတို့သည် ဘုရင်သမီး တော်များ ဖြစ်ကြသည်ဟု သိရပါသည်။ ၎င်းတို့အနက် အလွန် လှပ၍ ကျက်သရေ မင်္ဂလာနှင့် ပြည့်စုံသော သူငယ်မ ကလေး ဝါယောက်သည် မကြာခဏပင်လျှင် ကုလားဖြူ လူမျိုးများကို အပေါက်ဝမှ ချောင်း ကြည့်လေ့ ရှိပါသည်။ သူကား အိမ်ရှေ့မင်း၏ သမီးတော်ဖြစ်သည်ဟု ဆို ပါသည်။

ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ရာဇပလ္လင်ပေါ်သို့ ရောက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ကျွန်ုပ်တို့သည်လည်း အနောက်နိုင်ငံသားတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုစလေ့ကို ဖြစ် စေရန် ဆောင်းထားသော ဦးထုပ်များကို ချွတ်ကြပါသည်။ ထိုအခါတွင် တပြိုင်နက်ပင်လျှင် နန်းတော်တွင်းရှိ မျူးကြီး မတ်ကြီး မင်းညီမင်းသား အပေါင်းတို့သည် ကြမ်းပေါ်၌ ပြားပြားဝပ်၍ လက်ယှက်ကာ ရှိခိုးကြ

ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ ရှေ့တည့်တည့်၌ ကြမ်းပေါ်တွင် တကိုယ်လုံးကို ဦးညွတ်လျက် ရှိခိုးနေသော ဝန် ၂ ဦးတို့မှာ အင်္ဂလိပ်စာကို အနည်းငယ် တတ်မြောက်သော ဆရာရှိများ ဖြစ်ကြပြီးလျှင် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် အကျွန်ုပ် တို့၏ စပ်ကြားမှုနေ၍ စကားပြန် အဖြစ်ဖြင့် ပြောဆို လျှောက်ထားရန် အတွက် ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ကျွန်ုပ်တို့၏ သံတန်ကြီး ဖယ်သာ သည် မြန်မာစကားကို ရေလည်အောင် ပြောဆိုနိုင်ပါသဖြင့် လိုမည် မထင်ပါ။

ထိုနောက် ပုဏ္ဏားတော်ကြီး ၈ ယောက်တို့သည် ရာဇဝလ္လင်အနီးသို့ ရောက်လာကြလျက် မန္တာန်ဂါထာများကို ရွတ်ဆိုကြပါသည်။ ထိုနောက် ဘုရင်မင်းမြတ်အား အဘိသိက်သွန်းလောင်းကြပါသည်။ အဘိသိက်သွန်း သည် ဆိုရာ၌လည်း ခရုသင်းအတွင်းရှိ ရေဖြင့် ဘုရင်အား အနည်းငယ် ပက်ဖျန်းခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနောက် တရားသူကြီးက ဘုရင် မင်းမြတ်၏ အလှူတော်စာရင်း ပရပိုက်မှုဖတ်ကြားလျှောက်ထားပါသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်က သာဓုသုံးကြိမ်ခေါ်၍ ရေစက်ချပါသည်။

ထိုနောက် ကျွန်ုပ်တို့ ယူးဆောင်လာသော အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်၏ သံ ရွှေစာကို ပတ္တမြားကျောက်စိကလပ်ပေါ်မှယူ၍ သံတော်ခံကသံနေသံထား ဖြင့် ဖတ်ကြားပါသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် မိဖုရားကြီးထံသို့ ဆက်သုသော လက်ဆောင်တော်များစာရင်းကိုလည်း ဖတ်ကြားပါသည်။ လက်ဆောင် တော်များကိုမူ ကုန်းစဉ်တိုင်၏ အပြင်ဖက်၌ ဆင်ပြင်၍ ပြသထားပါသည်။ မစ္စတာ မက္ကဒေ နယ်စာတိဖင်ဆန်က ဆက်သလိုက်သော မီးရထား အငယ် စားတခုကို လူစီးတွဲ၊ ကုန်တွဲ၊ သံလမ်း အစုံ နလင်ဖြင့် နန်းရင်ပြင်ပေါ်တွင် ပြသဆင်ယင်ထားပါသည်။ ၎င်းတို့ကို ခုတ်မောင်းပြသဖြင့် မြင်ရသူတိုင်း ရင်သတ်ရှူးမာ အံ့ဩချီးမွမ်းကြပါသည်။

သံရွှေစာကို ဖတ်ကြားသည့် အခါတွင် မြန်မာဘာသာသို့ တဆင့် ပြန်ကြား၍ လျှောက်ထားပြောဆိုပါသဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ အင်္ဂလိပ်ဘုရားရှိခိုး ကျောင်းများတွင် လူစုလူအုပ်ကြီးများ၏ ဝတ်ရွတ်သံ အဆုံးတွင် အာမင် ဟု အော်ကြသကဲ့သို့ပင် ဝန်ကြီး မူးကြီးအပေါင်းတို့က 'ဘုရား' ဟူသော အသံ ဖြင့် မိုးမွန်နေအောင်ပင် ကျယ်လောင်စွာ ရွတ်ဆိုကြပါသည်။

ထိုနောက် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ထုံးစံတော်အတိုင်း ကျွန်ုပ်တို့၏ သံ တမန်ကြီးအား မေးရိုးမေးစဉ် မိန့်တော်မူချက်သုံးရပ်ကို မေးမြန်းပါသည်။ ၎င်းတို့ကို ဝန်များကို အဓိပ္ပာယ်ပြန်၍ ပြောကြားသည်။

ဘုရင်။ ။“အင်္ဂလိပ်ဘုရင် အကြည်တော်မင်း ကျန်းမာပါစ”
တမန်ကြီး။ ။“မုန်ပါ။ ကျန်းမာပါသည်”

ဤနေရာတွင် သံတော်ခံက မြန်မာတာဝာဖြင့် လျှောက်ကြားပါ
သည်။ သူ၏ လျှောက်ကြားချက်တွင် သံတမန်ကြီး၏ စကားကိုပင်
တန်ဆာဆင်၍ လျှောက်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

သံတော်ခံ။ ။“မုန်လှပါ။ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ရွှေဘုန်းတော်ကို ခိုလှုံရ
ပါသဖြင့် ကျန်းမာတော်မူကြောင်းပါဘုရား”

ဘုရင်။ ။“အင်္ဂလိပ်ပြည်က ရွှေမြို့တော်ရောက်အောင် ဘယ်လောက်
ကြာလာရသလဲ”

သံတမန်ကြီး။ ။“ဘင်္ဂလားပြည်မှ ရွှေမြို့တော်အရောက် ငါးဆယ်
ငါးရက်ကြာပါသည်”

ဘုရင်။ ။“အင်္ဂလိပ်ပြည်မှာ မိုးလေဝသမုန်ကန်၍ တိုင်းသူပြည်သား
များ စည်ပင်ဝပြောပါရဲ့လား”

သံတမန်ကြီး။ ။“အင်္ဂလိပ်တိုင်းပြည်မှာ ရာသီဥတု ညီညွတ်ကောင်း
မုန်၍ တိုင်းသူပြည်သားများ စည်ပင်ဝပြောကြပါသည်”

ထိုနောက် သံအဖွဲ့ဝင် အားလုံးတို့အား မြန်မာဘုရင်က လက်ဆောင်
တော်၊ ဘွဲ့တော်များ ပေးကမ်းသော အခမ်းအနားကို ဆက်လက် ကျင်းပ
ပါသည်။ သံတမန်ကြီးအား တဆယ်နှစ်ရာသီ ရုပ်ပါသော ရွှေဖလား
တလုံး၊ ပတ္တမြားကျောက်ကြီး တလုံး၊ စလွယ်၊ နိုးသွယ် တခုနှင့် ပုဆိုး
တထည် ပေးသနားပါသည်။ အခြားသံအဖွဲ့ဝင် များအားလည်း ရွှေဖလား
မိုးရိုးတလုံးစီ၊ ဆက်စွပ်တကွင်းစီနှင့် ပုဆိုးတထည်စီ ဆက်ဆောင်တော်
ပြုပါသည်။

ထိုနောက် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ရာဇပလ္လင်တော်မှထတော်မူ၍ မိဖုရား
ကြီးသည်လည်း နောက်တော်မူကပ်လျက် လိုက်ပါးတော်မူပြီး ရာဇပလ္လင်
မင်းတက် လှေကားမှပင် အတွင်းဆောင်သို့ ကြွမြန်းတော် မူပါသည်။
အတွင်းတော်မှ ဝင်စည်တော်များတီး၍ ဆုံးလျှင် အခမ်းအနားမှာ ပြီးဆုံး
ပြီ ဖြစ်ကြောင်းကို အတွင်းဝန် များက ကျွန်ုပ်တို့အား အမိန့်ရှိ ပါတော့
သတည်း။

မင်းတုန်းမင်းနှင့် ဘယ်ရာ

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၇-ခု၊ တော်သလင်း လဆန်း ၁၁ ရက်နေ့ နံနက် တချက်
 တီးကျော် အချိန်၊ တောင်ညယျာဉ်တော် အတွင်း၊ စံနန်းတော်ဟောင်း
 အဆောင်တော်တွင် အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး အာရတာပါရဝီ ဘယ်ရာကို အတွေ့
 ခံတော်မူ၍ မနိုးခော်အတွင်းဝန် မဟာမင်းလှစည်သူ၊ ဝန်တောက် ပုပ္ပား
 မြို့စား မဟာမင်းထင်မင်းကျော်၊ သံတော်ဆင့် အဆောင်မှူး မင်းလှ
 မင်းကျော်စည်သူ၊ သံတော်ဆင့်ရွှေပြည်လယ်အုပ် မင်းလှသိခံသူ၊ အကောက်
 ဝန် ရွှေတိုက်စိုး မဟာမင်းလှရာဇာ၊ သင်္ဘောတော်စိုး မင်းလှမင်းတင်၊
 ဘုရင်ဂျီ မင်းကြီး ဒေါင်ပေါက်လူး၊ သင်္ဘောလူကြီး စဖြစ်ရာတို့ အစုံအညီ
 ဘုန်းတော်ကြီးလှသော ဘုရားက အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး အာရတာ ပါရဝီဘယ်ရာ
 ကို မေးမြန်းတော်မူ၍ အမိန့်တော်မြတ်ရှိရာ အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး အာရတာ
 ပါရဝီ ဘယ်ရာက မြန်မာစကားဖြင့် ရှိခိုးသံတော်ဦးတင် လျှောက်သည်
 များကို မှတ်သားချက်ဘုရား။

အမိန့်တော်။ ။ဘယ်ရာ၊ ယခု ရွှေဘဝါး တော် အောက် တွင်
 နေထိုင်ရသည်။ ပျော်ပါ၏လား မေးတော်မူသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ရွှေဘဝါးတော် အောက်တွင် နေထိုင်
 သည် ပျော်ပါကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ဘယ်ရာ၊ မြစ်စဉ်တလျှောက် ဆန်တက်ခဲ့သည်မှစ၍
 ရွှေဘဝါးတော်အောက် ရောက်အောင် အဆွေခင်ပွန်းနှင့်အညီ ကျွေးမွေး
 ပြုစုသည်၊ အပြည့်အစုံရှိသည် မရှိသည်၊ မေးတော်မူသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ။ကျေးမွေး ပြုစုတော်မူသည် အပြည့် အစုံဖြစ်ပါသည်။ ဧည့်သည်အရာမှ မပြည့်မစုံ မရှိကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော် ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ဘယ်ရာ၊ ဥာဏ်ဗညာရှိကြောင်း၊ မျူးမတ် လူကြီး လက္ခဏာနှင့် ညီကြောင်း၊ စိတ်သဘောကောင်းကြောင်းများကို ကြားသိ တော်မူသည်။ ၂ နှစ် ၃ နှစ်ရှိပြီ၊ ယခုမှ စေ့စေ့စပ်စပ် တွေ့မြင်ရသည်။ အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ။ဟုတ်မှန်ကြောင်းနှင့် ဦးခိုက်သံတော် ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ဘယ်ရာ၊ မြန်မာ စာ တတ်၏လား မေးတော် မူသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ။မြန်မာစာ တတ်ကြောင်းနှင့် ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။မြန်မာလိုတတ်၏ဆိုသော် မည်သည့်စာများကို သင် ဘူးသည် မေးတော်မူသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီးဘယ်ရာ။ ။မင်္ဂလသုတ်၊ ဇနက္ခဏာတော်များကို သင်ဘူး ကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။မင်္ဂလသုတ် ကို သင်ဘူးသည်ဆိုသော် အနက် အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ မှတ်သားမိပါ၏လား အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ။အနက် အဓိပ္ပာယ်နှင့် တကွ မှတ်သား မိကြောင်းကို ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။မင်္ဂလာ တရား ဘယ်နှစ်ပါးရှိသည် မေးတော် မူသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ။မင်္ဂလာတရား ၃၀ ပါး ရှိကြောင်းနှင့် သံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။မင်္ဂလသုတ်မှာ ရှေးဦးစွာ လူမိုက်ကို မပေါင်းဖက် ထိုက်၊ ရှောင်ကြဉ်ရမည်၊ အကြောင်း၊ ပညာရှိကို 'ပေါင်းဖက်ရမည် အကြောင်း၊ ပူဇော်ထိုက်သူကို ပူဇော်ရမည် အကြောင်းနှင့်ပါသည်။ မှန်၏ လား မေးတော်မူသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ။မှန် ကြောင်း နှင့် ရှိခိုးသံတော်ဦး တင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ လူမိုက်ဆိုသည်မှာ သူတပါးအကျိုး စီးပွားမဲ့ကို စိတ်ဖြင့်ကြံသည်။ ကြံသည့်အတိုင်းလည်း နှုတ်မြှောက်၍ဆိုသည်။ ဆိုသည့်အတိုင်းလည်း ကိုယ်ဖြင့်ပြုသည်။ သည်အင်္ဂါ ၃ ပါးရှိသူကို လူမိုက်ဆိုသည်။ ပညာရှိဆိုသည်မှာ သူတပါးအကျိုးစီးပွားမဲ့ကို စိတ်ဖြင့်မကြံ၊ နှုတ်မြှောက်၍လည်း မဆို၊ ကိုယ်ဖြင့်လည်း မပြု၊ သည်အင်္ဂါ ၃ ပါးရှိသူကို ပညာရှိသည်ဖြစ်၍ လူမိုက်ကို မပေါင်းမဖက်၊ ပညာရှိကို ပေါင်းဖက်သင့်ကြောင်းကို အသေဝနာစ ဗလာနံ၊ စသည်ဖြင့် မင်္ဂလသုတ်တွင်လာသည်။ သဘော ဟုတ်မှန်သင့်မြတ်လား မေးတော်မူသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ အမိန့်တော်ရှိသည့်အတိုင်း မှန်ပါသည်။ ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ ငါတို့မြန်မာကျမ်းစာတွင် ဇောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတရားသုံးပါးကို ဆိုသည်။ သူတပါးဥစ္စာကို မတရားသဖြင့် ယူလိုခြင်းကို ဇောဘ။ အမျက်ထွက်သဖြင့် ပြစ်မှားခြင်းကို ဒေါသ။ မိုက်မဲတွေ့ဝေ၍ ဉာဏ်ပညာ မရှိခြင်းကို မောဟဆိုသည်။ သည်တရားသုံးပါးသည် မကောင်းသည့်တရား ဖြစ်သည် အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီးဘယ်ရာ။ ။ ဟုတ်မှန်ကြောင်းနှင့် ရှိခိုး သံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ နောင်တော် ရွှေနှန်းရှင် လက်ထက် အင်္ဂလိပ်တို့နှင့် ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားကြသည်။ အထွတ်အမြတ်သို့ ရောက်တော်မူမိလျှင် ဘုရင်ကျခင်ကြီး ဒေါင်ပေါက်လူး၊ ဒေါင်းဒမိန်ကူတို့ကို ရတနာသိသံမြို့တော်ကပင် ပြည်မြို့သို့ရောက် စေလွှတ်တော်မူ၍ ရှေးဦးစွာ စတင်၍ စစ်မက်မဖြစ်ရန် ပြောကြေအောင်ပြောဆိုစေသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ အလိုရှိသည့်အတိုင်း အောက်မြို့ကျေးရွာရှိ ရဲမက်ဘော်များကိုလည်း ရုပ်သိမ်းတော်မူသည်။ အစားဆန်ရေ ဆွဲရှားကြောင်းကို သိတော်မူသောကြောင့် ဆန်လှေ စပါးလှေမှ စ၍ အရပ်ရပ်ကုန်လှေများကိုလည်း မဆီးမတား မပိတ်မပင် စုန်ဆင်းစေသည်။ အနီးအစပ်ရှိ မြို့ရွာ တလိုင်းမြန်မာတို့ကိုလည်း အင်္ဂလိပ် အမျိုးသားတို့နှင့် ခိုက်ရန်မဖြစ်မပွားစေရ။ မြို့ဝန်စစ်ကဲ သူကြီး ကလန်တို့ကို စောင့်ထိန်းစေသည်။ အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ။ အမိန့်တော် ရှိသည့်အတိုင်း အလုံးစုံ ဟုတ်မှန်လှပါသည်။ ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ အဆွေခင်ပွန်း ဆိုသည့်အရာသည် တဦးအကျိုးကို တဦး ပြုကျင့်ဆောင်ရွက်မှု အဆွေခင်ပွန်း လက္ခဏာ ပြည့်စုံသည်။ ယခု

ငါတို့က ပြုသည့်အရာသည် အဆွေခင်ပွန်းလက္ခဏာ မပြည့်စုံသည့် အရာ၊
ကြွင်းကျန်သည့်အရာ ရှိသေးသလား မေးတော်မူသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ။အလုံးစုံ အဆွေ ခင်ပွန်း လက္ခဏာ
ပြည့်စုံကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ငါတို့ အဆွေခင်ပွန်း လက္ခဏာ ပြည့်စုံကြောင်းကို
ဘယ်ရာက ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။ဘယ်ရာတို့က အဆွေခင်ပွန်းလက္ခဏာ
နှင့် ပြည့်စုံအောင် ပြုသည် မပြုသည်များကို ဘယ်ရာလည်း ဥာဏ်ပညာ
သတိနှင့် ပြည့်စုံ၍ အရေးအရာကို သိမြင်သူ ဖြစ်သည်။ အဆွေခင်ပွန်း
လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ မပြည့်စုံသည်၊ မည်သို့ ထင်သည်များကို ရှိခိုး
သံတော်ဦးတင်ရမည် အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ။ယခု အလိုတော် ရှိသည့် အမြောက်
သေနတ် ခဲယမ်းမီးကျောက်များကို မြန်မာနိုင်ငံတော်သို့ မတင်ဆောင်ရ၊
တားမြစ်ထားသည် အမှုရှိပေသည်။ အနောက်တိုင်းပြည် ထူးစံ၌ အင်္ဂလိပ်
အမျိုးသားတို့နှင့် ပြင်သစ် အမျိုးသားတို့မှစ၍ တိုင်းပြည်ကြီးချင်း မဟာ
မိတ်ပြုလုပ်ကြလျှင် မဟာစာချုပ်ထား၍ မဟာမိတ် အဆွေခင်ပွန်း ပြုကြ
ပါသည်။ သည်ကဲ့သို့ ဖြစ်သည့် အတိုင်း မဟာစာချုပ် ချုပ်တော်မူလျှင်
အလိုတော်ရှိသည့် အမြောက် သေနတ် ခဲယမ်း မီးကျောက်များကို တင်
ဆောင်ရအောင် အင်္ဂလိပ်မင်းက ခွင့်ပြုလိမ့်မည် အကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်
ဦး တင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။စာပေချုပ်သည့်အရာသည် နှစ်ဦးအလိုရှိရာ ပုရပိုက်
ဖြစ်စေ၊ အင်္ဂလိပ်စက္ကူပေါ်မှာဖြစ်စေ၊ ရေးသားကြသည်ကို စာချုပ် ဆိုသည်
မဟုတ်လား အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ။ဟုတ် မှန် ကြေခင်းနှင့် သံတော်ဦး
တင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။အဆွေခင်ပွန်းဖြစ်သည့်အတိုင်း တဦးအလိုသို့ တဦး
လိုက်၍ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်အဆွေခင်ပွန်း လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံအောင်ကိုသာ
လိုရင်းဖြစ်သည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အဆွေခင်ပွန်းကောင်း လက္ခဏာနှင့်ပြည့်စုံ
အောင်ပြုကြလျှင် ပုရပိုက် စက္ကူပေါ်မှာ သာမက ကျောက်မှာဖြစ်စေ၊
သံပြားမှာဖြစ်စေ၊ ရေးသားထုလုပ်လိုလျှင် ရေးသားထုလုပ်ချုပ်ဆိုတော့၊
အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီးဘယ်ရာ။ ။မဟာစာချုပ်ချုပ်တော်မူလျှင် အဆွေ
ခင်ပွန်းလက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံပါမည်ဖြစ်၍ စာချုပ်သာကောင်းပါသည်။ ရှိခိုး
သံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ငါတို့ အဆွေခင်ပွန်းဝတ်နှင့် ပြည့်စုံအောင် ပြုရန်
ရှိသည်။ ဘယ်ရာတို့က အဆွေခင်ပွန်းဝတ်နှင့်ညီအောင် ပြုမပြုကို ဘယ်ရာ
စဉ်းစားဆင်ခြင်ဦးတော့၊ စာချုပ်ဆိုသည့် အရာသည် တဦး အကျိုးရှိ၍
တဦးအကျိုးမရှိသည်ကို ချုပ်မြဲမဟုတ်၊ နှစ်ဦးအကျိုးရှိမှ ချုပ်မြဲဖြစ်သည်။
ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ စာချုပ်ကြသည်မှာလည်း နှစ်ဦး အကျိုးရှိ၍ အလို
တူမျှကြသောကြောင့်သာ စာချုပ်သည် မဟုတ်လား၊ မေ့တော်မူသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ။နောက်ကိုလည်း ရှေ့တော်သို့ ဝင်
ပါဦးမည်၊ အမိန့်တော်မြတ်ရှိ သည့်စကားကိုလည်း စဉ်းစားဆင်ခြင်ပါမည့်
အကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

ပြီးလျှင် အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာကို မုန့်ယိုမျိုးစုံ အထူး အဆန်း
များကို ရှေ့တော်တွင် ကျွေးတော်မူသည်။ ဘယ်ရာနှင့် အတူပဲ လာသူ၊
ဆင်မင်းနန်းမှာ ဆင်မင်းပိုရေးသည့် ပန်းချီဆရာ ဆရိုက်ကို ခေါ်တော်မူ၍
မုန့်ယိုမျိုးစုံ ကျွေးတော်မူသည်။ ပြီးလျှင် အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာကို
ဂေါမိတ်တပိုင်း၊ နိသာတပိုင်း ကျောက်လက်စွပ် ၁၊ ပိုးဆောင်ထည်ရေ ၂၊
ဆုသနားတော်မူသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက သော့ပေးလျှင် မြည်သည့် ငှက်ရုပ် ၁၊
ဆက်သသည်။ စိန်တင်လက်စွပ် ကွင်းရေ ၁ ကိုလည်း အကောက်ဝန် ရှေ့
တိုက်စိုးသွား၍ အဆောင်တော်ရောက် ဆက်သသည်။ မုန့်ယိုစုံကျွေး၍
ဆုသတော်မူပြီးနောက် အမိန့်တော်ရှိသည့်စကား—

အမိန့်တော်။ ။ဘယ်ရာသည် သတိပညာနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ အရေး
အရာ မြော်မြင်သည်၊ အများပြောဆို ကြားသိရသည်။ ကြားသိရသည့်
အတိုင်း မှန်အောင်လုပ်သည်။ အစသာ ကောင်း၍ အလယ် မကောင်းသူ
အည်း ရှိသည်။ အစအလယ်သာကောင်း၍ အဆုံး မကောင်းသူလည်းရှိသည်။
အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး သုံးပါးစုံကောင်းမှ တော်သည် အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။အမိန့်တော်ရှိသည့် အတိုင်း မှန်ပါ
သည်။ ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။မင်းကေရင်ဆိုသည့်အရာသည် မိမိအကျိုးစီးပွား၊
သူတပါး အကျိုးစီးပွားရှိအောင် ပြုကျင့်မှ ကောင်းမည်။ ကိုယ်အကျိုး
စီးပွားကိုသာပြု၍ သူတပါးပျက်အောင်ပြုလျှင် ကိုယ်ကွယ်ပသော်လည်း

ပြုကျင့်သည့်အမှု မကွယ်ပေ။ မည်သည့်မင်း မည်သို့ပြု၍ အကျိုးစီးပွား ပျက်စီးကြောင်းကို ရာဇဝင်စာတမ်းအစဉ်ဖြစ်၍ အရှက်ကြီးစွာ ရရာသည်။ ကောင်းကျိုးကို ပြုလျှင်လည်း ကောင်းမွန်ကြောင်းကို အစဉ် အဆက် ရာဇဝင် အထင်အရှား ပြောပရာ ဖြစ်သည်။ ကောင်းကျိုးကိုလည်း ဖြစ်အောင်မပြု၊ မထောင်းကျိုးကိုလည်း မဖြစ်အောင် မပြုသည့် မင်းကေရာဇ် မှားလည်း အကျိုးမရှိ၊ အချည် နှီးသာဖြစ်သည်။ မှူးမတ်ပြုသူတို့ မှားလည်း မကောင်းကျိုးပြုလျှင် မည်သည့်မင်းလက်ထက်၊ မည်သည့် မှူးမတ် မည်ကို ပြုကြောင်း၊ ကောင်းကျိုးပြုလျှင်လည်း မည်သည့်မှူးမတ်မည်သို့ပြုကြောင်း များကို အစဉ်ပြောပရာဖြစ်သည်။ ကောင်းကျိုးကိုလည်း ဖြစ်အောင်မပြု၊ မကောင်းကျိုးကိုလည်း ဖြစ်အောင်မပြုသည့် မှူးမတ်တို့ မှားလည်း အကျိုး မရှိ အချည်နှီးသာဖြစ်သည်။ ငါတို့က အင်္ဂလိပ်တို့ကို လိမ်လည်၍ မဟုတ် မမှန် မတရားသဖြင့်ပြုလျှင် မဟုတ်မမှန် ပြုကြောင်းများကို အထင်အရှား ပြောပရာသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့က မဟုတ်မမှန် ပြုလျှင်လည်း သည်ကဲ့သို့ ပြောရာဖြစ်မည်၊ အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။ဟုတ်မှန်ကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော် ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ဘယ်ရာကို ယခု အဆွေခင်ပွန်းဝတ် အရပ်ရပ် ပြုသမျှသည် ရှေးအစဉ်အလာ ထူးစံ သံတို့ကို ပြုမြဲသာ ပြုသည်မဟုတ်၊ ချစ်ကြည်သူဖြစ်၍ သံတို့ ပြုမြဲထက်လွန်၍ အထူးသဖြင့် ပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ နောက်နောင် သံတမန် လာရောက်သော်လည်း ဘယ်ရာကို ပြုသကဲ့သို့ ပြုမည်မဟုတ်ကြောင်း အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။အထူးသဖြင့် ပြုတော် မူသည်ကို သိပါကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ယမန်နေက သတင်းစာ ရောက်သလာမေးသည်။
အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။သတင်းစာရောက်ကြောင်းနှင့် ရှိခိုး သံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။သတင်းစာတွင် မည်သည့် အကြောင်း ပါသည်၊ အမိန့်တော် ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။ရွတ်နှင့် အင်္ဂလိပ်ပြင်သစ်တို့ တိုက် ခိုက်ကြသည်။ အားတူအားမျှရှိကြကြောင်းကိုသတင်းများတွင် ပါပါသည်။ ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ရွတ်နှင့် အင်္ဂလိပ် ပြင်သစ်တို့ မည်သူက အင်အား ကြီးသည်၊ မေးတော်မူသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီးဘယ်ရာက။ ။အင်္ဂလိပ်ကမီးသဘောများပါသည်။ ပြင်သစ်က လူများပါသည်။ အင်အားကြီးသူ နှစ်ဦးပေါင်း၍ တိုက်ခိုက်ကြ သောကြောင့် ရွတ်ခံနိုင်ရန် မရှိကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ငါလည်း ဤကဲ့သို့ကြားကြောင်းနှင့် အမိန့်တော် ရှိသည်။ တဦးနှင့်တဦး စစ်တိုက်သည်ဆိုသည့် အရာသည် သတ္တဝါ အများ ပင်ပန်းဆင်းရဲသည်။ စစ်တိုက်၍ အကျိုးမရှိကြောင်းနှင့် အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။စစ်တိုက်၍ အကျိုး မရှိကြောင်းကို သိပါသည်။ ရွတ်က ရွတ်ကို နှိပ်စက် တိုက်ခိုက် သောကြောင့် အင်္ဂလိပ်နှင့် ပြင်သစ်တို့က ရွတ်နှင့် မိတ်ဖြစ်၍ ကူညီပါသည်။ ရှိခိုး သံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။မီးသဘော၊ သေနတ်၊ ခဲယမ်း မီးကျောက်များကို အလိုတော်ရှိသည်မှာ အင်္ဂလိပ်နှင့် အဆွေခင်ပွန်း ဖြစ်၍ အင်္ဂလိပ် မင်းတို့ အဆွေခင်ပွန်းမှန်သမျှ ပြင်သစ်မှစ၍ အနောက်နိုင်ငံ တိုင်းပြည် များကို လည်း အဆွေခင်ပွန်း ဖြစ်လိုသောကြောင့် သွားလာဝင်ထွက်ရန် လေ့လာ သာအောင် မီးသဘောများကို ရလိုသည် အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။အမိန့်တော်ရှိသည့် အတိုင်း သင့် ပါသည်။ ရှိခိုးသံတော်ဦး တင်သည်။

ပြီးလျှင် ဘယ်ယာကို ဆင်ပွဲကြည့်လိုလျှင် ကြည့်ပါစေ၊ အမိန့်တော် ရှိ၍ ဆန္ဒန်ဆင်မင်းပုံကိုလည်း သနားတော်မူသည်။ ပထမသံတော် အတော် ခံပြီး၏။

ဒုတိယအကြိမ် ရှေ့တော်သို့ဝင်ခြင်း

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၇ ခု၊ တော်သလင်းလပြည့်ကျော် ၉ ရက်နေ့ နံနက် တချက် တီးအချိန် အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ယာနှင့် အကောက်ဝန်တို့က၊ ဂေါ်ရာ မိုလ် ဝိလစ်စစ်တို့ ရွှေရန်းတော်သို့ ဝင်စေ၍ ဇေတဝန်ဆောင်တော်သွင် အတော်ခံတော်မူရာ အတွင်းဝန် ဝက်မစွတ် မြို့စားမင်း၊ လေစင်းရှည်မြို့စား မင်း၊ ဗန်းမော်အတွင်းဝန်မင်း၊ လှေသင်းအတွင်းဝန်တို့ အစုံအညီ အမိန့် တော် ရှိသည်များကို မှတ်သားချက်တူရား။

ပိဋကတ် ကျမ်းဂန် ရာဇဝင် စာအုပ်များကို အမိန့်တော်ရှိသည်။
အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာကလည်း မဟာရာဇဝင်တွင် မှတ်မိ ဘမျှကို
ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။အင်္ဂလိပ် ရာဇဝင်မင်းသက်နှစ်ပေါင်း ၃၀၀ ကျော်
ပြီမဟုတ်လား အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။နှစ်ပေါင်း ၃၀၀ ကျော် မက၊
၈၀၀ ရာကျော်ရှိကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ရှေးကမ္ဘာဦးအစ လူတို့တွင် မင်းစိုး အထိန်းအအုပ်
မရှိမီ ဘုရားလောင်း မဟာသမ္မတ ဆိုသူကို လူအပေါင်းတို့က ဆယ်ဘိဘိ
အခွန်ပေးဆက်ပါသည်။ ဆုံးမစီရင်သင့်သူကို ဆုံးမစီရင်ပါမည့်အကြောင်း
နှင့် တညီတညွတ်တည်း လျှောက်ထားကြ၍ မင်းမြှောက် ကြကုန်သည်။
မဟာသမ္မတ မင်းမူစ၍ သားတော် မြေးတော် အစဉ်အဆက် ယခုတိုင်
မင်းမျိုး မင်းစဉ်မပြတ် အသမ္ဘိန္ဒာတို့သ ဖြစ်ကြောင်းနှင့် အမိန့်တော်ရှိ
သည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။မဟာသမ္မတမင်း မည်သည့်ပြည်မှာ
စံတော်မူကြောင်း ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

ကုသဝတီပြည်မှာ စံတော်မူကြောင်းနှင့် မိန့်တော်မူသည်။

အမိန့်တော်။ ။နိုင်ငံတော်အတွင်း ကန်၊ ချောင်း၊ ဆည်၊ မြောင်းများ
ကို ထပ်မံပြင်ဆင်ဘို့ လုပ်ဆောင်တော်မူသည်။ တောင်ဘက် ၉ ခရိုင်တွင်
ဆည်မြောင်းပေါင်း ၉၉ ရှိသည်။ တမြောင်း တမြောင်းမှာ ရေသောက်
လယ်ပေါက် အများရှိသည်။ ၎င်းလယ်ပယ်စုလည်း အစေ့ အနှံ့ အများ
အပြား လုပ်ဆောင်ရကြောင်းနှင့် အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။အမိန့်တော် ရှိသည့် ၉၉ မြောင်း
သည် နော်ရထာမင်းစော စ၍ဆည်ဖို့ လုပ်ဆောင်သည့် ဆည်မြောင်းဖြစ်
ကြောင်းကို ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။မြန်မာရာဇဝင်တွင် နရပတိစည်သူမင်းကို ကြားဘူး
၏လား အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာ။ ။ကြားဘူးကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်
ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ငါတို့မြန်မာပြည် ဘောင်စကြာရှင် နရပတိစည်သူ
မင်း လက်ထက်၊ ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းလုံးကို အစိုးရသည့်ဖြစ်၍ မောင်မင်းတို့

ကုလားပြည်တိုင်အောင် မြန်မာမင်း လက်နက်နိုင်ငံပြု၍ အစိုးရကြောင်းနှင့် အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။ဟုတ်မှန်ကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော် ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။မြန်မာကျမ်းဂန်တွင် သုတ္တန် ပိဋကတ်၊ ဝိနည်းပိဋကတ်၊ အဘိဓမ္မာ ပိဋကတ်ဟူ၍ ပိဋကတ် ၃ ပုံရှိသည်။ သုတ္တန်ပိဋကတ်မှာ ဒါန၊ သီလစသည်ကိုဆိုသည်။ ဝိနည်းပိဋကတ်မှာ ကျင့်အပ် မကျင့်အပ် တရားစုကိုဆိုသည်။ အဘိဓမ္မာ ပိဋကတ်မှာ အလွန်သိမ်မွေ့ နက်နဲသည်။ သုတ္တန်ပိဋကတ်၊ ဝိနည်း ပိဋကတ်များထက် အလွန်အသိဓက်သည်။ အလုံးစုံတရားစုကိုလည်း အချုပ်မှာ နာမ်နှင့်ရုပ် ၂ ပါးသာရှိသည်။ နာမ်ဆိုသည်မှာ ဝမ်းတွင်းမှာ ရှိသည့်စိတ်ကို ဆိုသည်။ ရုပ်ဆိုသည်မှာ အံ၊ ခြေသည်း-လက်သည်း အစရှိသော ဒုတ္တိ သ ကာယရုပ် ၂၀ပါးကိုဆိုသည်။ စိတ်ဆိုသည်မှာလည်း ကုသိုလ်စိတ်၊ အကုသိုလ်စိတ် ရှိသည်။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ခုတွင် လိုချင်သော လောဘစိတ်၊ အမျက်ထွက်ခြင်း ဒေါသစိတ်ဆိုသည်။ လူတို့မည်သည် မိမိဥစ္စာကို သူတပါးသို့ ပေးလိုသည်။ သူတပါးဥစ္စာကို လိုချင်သည့်သူ မည်သူများနည်း မေးတော်မူသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။သူတပါးဥစ္စာကိုသာ လိုချင်ကြပါသည်။ ကိုယ်ဥစ္စာ မပေးချင်ကြပါကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ဘယ်ရာ၊ ဇာတ်များကို ကြည့်ဘူးသည် ဆိုသည်။ မဟော်ဇာတ်ကို ကြည့်ဘူး၏လား အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာက။ ။မဟော် ဇာတ်ကို မကြည့်ဘူးကြောင်း၊ ဇနကဇာတ်တို့ကိုသာ ကြည့်ဘူးကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။မဟော်ဇာတ်တွင် ဝိဒေဟရာဇ်နှင့် စူဠနိဗြဟ္မဒတ် မင်းတို့ စစ်ဖြစ်၍ ပြေငြိမ်းကြသည်နောက် စူဠနိဗြဟ္မဒတ်မင်းက ဝိဒေဟရာဇ်မင်း အမတ်မဟော်သခင်ကို ဥာဏ်ပညာ ကြီးကျယ်သူ ဖြစ်ပေသည်။ ငါတိုင်းပြည်မှာနေ၍ အမှုတော်ကို ထမ်းရွက်လျှင် ဝိဒေဟရာဇ် မင်း သူကောင်းပြုသည်ထက် သာလွန်၍ သူကောင်းပြုမည်ဆိုရာ မဟော်သခင်က ကျွန်ုပ်မှာ ဝိဒေဟရာဇ်မင်း ထမ်းသခင် ကျေ ဇူးရှင်ဖြစ်ပါသည်။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းထံမှ ထွက်၍ မလာလိုပါဟု လျှောက်ကြားလျှင် စူဠနိဗြဟ္မဒတ် မင်းက ဝိဒေဟရာဇ်မင်းရှိစဉ် မလာလိုလျှင် ဝိဒေဟရာဇ်မင်း မရှိသည့်နောက် လာခဲ့၊ ဝိဒေဟရာဇ် သူကောင်းပြုသည်ထက် သာလွန်၍ သူကောင်း

ပြုစည် ဆိုသည့်အတိုင်း ဝိဒေဟရာဇ်မင်း မရှိသည့်နောက် မဟော်သခင်
 စုဋ္ဌနိဗြဟ္မဒတ်မင်းထံသို့သွားရာ စစ်သူကြီးခန့်၍ အကြီးအကျယ် သူကောင်း
 ပြုသည်ကို မယ်တော်နှင့်တကွ မိဖုရားမှူးမတ်တို့က မဟော်သခင်ကို ယုံကြည်
 ရမည့်သူ မဟုတ်ကြောင်းနှင့် အကြိမ်ကြိမ် ဂုံးချောစကား လျှောက်ထား
 ကြသည်ကို စုဋ္ဌနိဗြဟ္မဒတ်မင်းမနာမယူတိုင်း ပြည်အလုံး ခိုအပ်၍ သူကောင်း
 ပြုကြောင်းကို မဟော်သခင်တော်တွင်ဆိုသည်။ ငါ့ဘိုးမင်းမည်သည် အမှု
 တော်ကို ရိုးသားဖြောင့်မတ်စွာ ထမ်းရွက်လျှင် မည်သည့် အမျိုးသားမဆို
 ပြုစုချီးမြှင့်ရမည်။ လူ့ဘိုးမဆိုနှင့်ဦး မာရာဏသိပြည်ကြီးမှာ အသိုက်တွင်
 ရသည့် ငှက်ဥသုံးလုံးက ပေါက်ဖွားသည့် ကျေးသား၊ ဇရက်၊ ဥဩငှက် ၃
 ကောင်ကို ပြုစုကျွေးမွေးထားရာ ဥာဏ် ညှာရှိသူတို့ချည်းဖြစ်၍ ကျေးသား
 ကို စစ်သူကြီးခန့်သည်။ ဇရက်ကို ရွှေတိုက်ကို အပ်သည်။ ဥဩကို တရား
 သူကြီး ခန့်၍ တရားမူများကို စီရင်စေသည်။ နောက် ကျေးသား၊ ဇရက်နှင့်
 ဥဩတို့ ပြန်လို့ကြောင်းနှင့် လျှောက်ထားရာ ဟောကြားဆုံးမ စီရင်သည်
 များကို ဟောပြောခဲ့ရမည်ဆို၍ အသီးသီး ဟောကြားသည်။ တရားအဆုံး
 အမများကိုရွှေပေဖြင့် ရေးသားထား၍ ကျေးသား၊ ဇရက်၊ ဥဩတို့ကို
 တောသို့ပြန်သွားစေသည်။ ၎င်းငှက်သုံးဦးတို့၏ ဆုံးမသည့်တရား အနှစ်
 ရှစ်သောင်းတည်ကြောင်းကို ၅၅၀ တေသကုဏ တော်တော်တွင်ဆိုသည်။
 ကိုယ်တွင်ရှိသည့် အသွေးအသား ကိုလျက်လည်း မကောင်းလျှင် ထုတ်၍
 ပစ်ရသေးသည်။ တောမှာရှိသော အေးကို ရောဂါဝေဒနာ ပျောက်ကင်း
 စေတတ်သောကြောင့် ဝမ်းတွင်းသို့သွင်းရသကဲ့သို့ သူမိမ်းသူကျက်မရွေး
 အမှုကို ဖြောင့်ဖြောင့်ရိုးရိုး ထမ်းရွက်လျှင် သူကောင်းပြုသည်။ အမိန့်
 တော်မြတ်ရှိ၍ ဘယ်ရာသည် ဥာဏ်ပညာရှိသည်။ အင်္ဂလိပ်တိုင်းပြည်မှာ
 ဖြစ်၍သာ ငါတို့မြန်မာတိုင်းပြည်မှာ မြန်မာလူမျိုး ဖြစ်၍ ငါနှင့်အနီးနေ
 ရလျှင် ဥာဏ်ပညာတိုး၍ ကြီးကျယ်ရန်ရှိသည် အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီးဘယ်ရာက။ ။ အမိန့်တော်ရှိသည့်အတိုင်း ဟုတ်မှန်
 ကြောင်းနှင့် သံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ ဘယ်ရာကို ၅၅၀ တော်ကြီး ၁၀ စောင်များနှင့်
 မဟာရာဇဝင်များကို သနားတော်မူသည်။ မှတ်မိအောင် ကြည့်ရှုရမည်။
 အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုသိလျှင် အလွန်အကျိုးရှိသည်။ ဥာဏ်ပညာ တိုး၍ကြီး
 မည်။ နောက်တခေါက် ဘယ်ရာလာရောက်လျှင် အနက် အဓိပ္ပာယ်များ
 ကို မေးမည်။ အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီးဘယ်ရာက။ ။အမိန့်တော်မြတ်မင်းအတိုင်း မေးတော်
မူသည်ကွာလ တင်လျှောက်နိုင်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်၍ ကြည့်ရှုပါမည်။
မတင်လျှောက်နိုင်လျှင် အရှက်ကြီးစွာ ရပါလိမ့်မည် ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်
သည်။

ပြီးလျှင် ဘယ်ရာကို ရထားကမြင်း ၂၊ ဂေါ်ရုဗိုလ် ဝိလစ်စစ်၊
အကောက်တော်ဝန် ဘွန်တို့ကို ရွှေဖလား ၁ စီ သနားတော်မူသည်။
ဂေါ်ရာ ၁၄၀ တို့ကို သနားတော်မူသည့် ပိုးသားပုဆိုးထည်ရေ ၁၄၀၊
မီးခတ်စင်းရေ ၁၄၀ များကိုလည်း ဘယ်ရာသို့အပ်သည်။ ပြီးလျှင် ဘယ်ရာ
တို့ကို မှီယိုမျိုးစုံ ထည့်ကျွေး၍ ပြီးမှ ထွက်စေအမိန့်တော်ရှိ၍ ဝင်တော်
မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၇-ခု၊ တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက်နေ့
အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး မေဇာအာရတာ ပါရဝီဘယ်ရာ လက်ယာဗိုလ်ကြီး၊ ဆရာ
ဝန် မေဇာအာလံ၊ အကောက်ဝန် တွက်၊ ကျောက်ဆရာတို့ ရွှေနန်းတော်
သို့ဝင်ရာ ဇေတဝန်ဆောင်တော်ဘွင် အတွင်းဝန်အဖွဲ့အစည်းတို့ အတွင်းဝန် ဝက်ခ
စွတ်မြို့စားမင်း၊ လောင်းရှည် မြို့စားမင်း၊ လှေသင်း အတွင်းဝန်မင်း၊
ဗန်းမော်အတွင်းဝန်မင်းတို့ အစုံအညီ အမိန့်တော်ရှိသည်ကို မှတ်သားချက်
ဘုရား။

အမိန့်တော်။ ။ဘယ်ရာ အောင်ပင်လယ်ကန်တော်၊ နန္ဒာကန်တော်
များကို မြင်ပြီလား၊ အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး မေဇာအာရတာ ပါရဝီဘယ်ရာက မမြင်ဘူးပါ
ကြောင်း ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ဝန်ထောက် ပုပ္ပား မြို့စားက ဘယ်ရာကို ပြပါ။
ကြည့်ပါစေ အမိန့်တော်မြတ်ရှိသည်။

ဝန်ထောက် ပုပ္ပားမြို့စားက။ ။အမိန့်တော် မြတ် ရင်း အတိုင်း
အောင်ပင်လယ် ကန်တော်၊ နန္ဒာကန်တော်၊ ကြူးဝန်းကွန်းလှ ဆည်တော်
များကို ပြသပါမည်။ ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ဘယ်ရာ ဥာဏ်ပညာရှိသူ ဖြစ်သည်။ စာပေကို
လုံ့လထုတ်၍ ကြည့်ရမည် အမိန့်တော်မြတ်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး မေဇာအာရတာ ပါရဝီဘယ်ရာက အမိန့်တော်မြတ်
ရှိသည့်အတိုင်း ကြိုးစား၍ ကြည့်ပါမည့် အကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်ဦး
တင်သည်။

အမိန့်တော်။ ။ သုတ္တန်နိပါတ်၊ ငါးရာငါးဆယ် ဇာတ်ဆိုသည်မှာ
ဘုရားအလောင်းတော် ပါရမီဖြည့်တော်မူ၍ အကြောင်းအရာ များကို
ဆိုသည့် အရာဖြစ်သည်။ မှတ်သားရန်အများပါသည် အမိန့်တော်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး မေဇာအာရတာ ဘယ်ရာက။ ။ အမိန့်တော်မြတ်
ရင်းအတိုင်း မှတ်သားရန် ပါပါကြောင်းနှင့် ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။

အတန်ကြာလျှင် ငါးရာငါးဆယ် ဇာတ်တော်မဟာဝင် စာထုပ်ရေ
၁၉ များကို အင်္ဂလိပ်ဝန်ကြီး ဘယ်ရာသို့ သနားတော်မူသည်။ အထုပ်
များကို အတွင်းတော်မြတ်တို့ ရွှေဒင်္ဂါးလန်နှင့်တင်၍ ဘယ်ရာရှေ့တည်ထား
လှာသည်။ အတန်ကြာလျှင် ဝင်တော်မူသည်။

ရှေးပဝေဏီ ဗမာပြည်ရောက် ခရီးသည်များ

နယ်ချဲ့သမား လောဘသားတို့သည် ပဝေဏီ တောင်တာကာလ အခါ
ကပင် ကမ္ဘာမြေပြင်ကိုခြေတင်၍ ခရီးလှည့်လည်လျက် ရှိခဲ့ကြလေသည်။
သူတို့သည် ကမ္ဘာ့မြေပြင်ပေါ်တွင် နယ်ချဲ့ရန် အလို့ငှာသော်၎င်း၊ ကမ္ဘာ
အရပ်ရပ်ရှိ တိုင်းပြည်များနှင့် ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရန် အလို့ငှာ
၎င်း၊ အသက်ဆံဖျား စွန့်စားသွားလာ၍ ခရီးထွက်ခဲ့ကြရာ၌ သူတို့ခေတ်
တွင်ဂုဏ်သတင်း အလွန်ကြီးသော ဗမာ့ရွှေမြေ၊ သူနာပရန္တတိုင်းချွန်ဗေ
သို့ အခက်အခဲများစွာနှင့် မရောက်ရောက်အောင်ပင် လာခဲ့ကြလေသည်။
သူတို့သည် သဘာဝပစ္စည်းဖြင့် အလွန်ကြွယ်ဝသော ဗမာပြည်ကို တွေ့မြင်
ကြရသည်အခါတွင် ရင်သပ်ရှူးမာ လောဘဇောများကြွကစ စပါးကြီး
မြေ၏ ညိုခြင်းကို ခံရရဘိသကဲ့သို့ ဗမာ့မြေပြင်က မထွက်ချင်အောင်
ပင် ရှိခဲ့ကြတော့သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဗမာ့ရွှေမြေပြင်ကို အငမ်းမရ
စာသ၍ထားသော သူတို့မှတ်တမ်းများအရ သူတို့၏ဗမာပြည်ကို နယ်ချဲ့ရန်
အကြံမှာ ဘေးစဉ်ဘောင်ဆက်က သမရိုးကျ ဆင်းသက်လာသော မဟာ
အကြံတော်ကြီး ဖြစ်လေတော့သည်။

တော်လမိ။ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၀၀ ခန့်

ဗမာ့မြေပြင်ကို နယ်ချဲ့သမားတို့၏ အမြင်အရ ဖော်ပြရသည်ရှိသော် ခရစ်
သက္ကရာဇ် ၁၀၀ ခန့်က မြန်မာပြည်၏ မြေပုံ အကြမ်းနှင့်တကွ တည်ပုံတို့ကို
ဖော်ပြခဲ့ဘူးသော ကမ္ဘာ့ပထဝီပါရဂူကြီးဖြစ်သူ တော်လမိကို ရှေးဦးစွာ

ဖော်ပြရပေလိမ့်မည်။ သူ၏မှတ်တမ်းများတွင် ဖော်ပြထားခဲ့သည်မှာ ရှေး
 ပဝေဏိ အခါကာလက တိုင်းယားမြစ်ဝှမ်းမှ အမျိုးသား ခရီးသည်တိုင်း
 ဖြစ်သူ မားရိုးနပ်စ်သည် သီးနှေးနယ်နှင့် ကတ္တိုဂါရာ နယ်များသို့ ထောက်
 ပေါက်ခဲ့ဘူးရာ သူဖော်ပြထားသော နယ်နှစ်နယ်သည် မည်သည့်နယ်များ
 ဖြစ်ကြောင်း အတိအကျ ခန့်မှန်းရန် ခက်လှပေသည်။ သီးနှေးနယ်သည်
 နောက်ရောက်ခရီးသည်များအဆိုအရ တနင်္သာရီနယ်ကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်မည်
 ဟုမှတ်ချက်ချထားကြလေသည်။ ထိုဝတ်မြစ်ဝှမ်းရှိ နယ်ပယ်များ အား
 လုံးကို တော်လမီတို့ ခေတ်က သူနာပရန္တပြည်ဟု ခေါ်သည်ကို မသိသော်
 လည်း ထိုစဉ်အခါက “ချာဆောနီး” ပြည်ဟု ခေါ်ဝေါ်သတ်မှတ်ကြ
 သည်သာဖြစ်သည်ဟု ဆိုထားလေသည်။ အဘယ်ကြောင့် ချာဆောနီး
 ပြည်သည် ဗမာပြည်ကိုဆိုလိုကြောင်း ခန့်မှန်းရပါသည်ဟူမူ ယင်းချာ
 ဆောနီး နယ်ပယ်အတွင်းရှိ မြစ်ချောင်းများ၏ အမည်များ လေ့လာကြည့်
 ရှုသည့်အခါတွင် ပုသိမ်ချောင်းကို အထင်းအရှား ရေးသားဖော်ပြထား
 သည်ကိုတွေ့ရပေသည်။ ထို့ပြင် ချာဆောနီးပြည်၏ အတွင်းကျကျမြို့တမြို့
 ကို သာယာ သို့မဟုတ် ရှုရာမြို့ဟု အမည်ပေးထားသည်ဖြစ်ရကား ယင်းမြို့
 သည် သရေတောမြို့ ဖြစ်ဟန်တူသည်။

မာကိုပိုလို။ ။ ခရစ်သကရစ် ၁၂၇၂

မာကိုပိုလိုအမည်ရှိသော ကမ္ဘာ့ခရီးသည်ကြီး တိုင်းသည်လည်း ပဝေဏိ
 အခါက သူနာပရန္တတိုင်း ဗမာပြည်ကို ထောက်ခဲ့ဘူးလေသည်။ သူသည်
 ဗမာပြည်ကို မြန်မာလူမျိုးတို့၏ပြည်သို့မဟုတ် မြန်ပြည်အဖြစ်နှင့် မြင်တွေ့ခဲ့
 သည်။ သူ၏မှတ်တမ်းများတွင် မြန်ပြည်သည် အလွန်ခန့်ညားထယ်ဝါ
 လှသော ပြည်ဖြစ်သည်ဟု ချီးကျူးရေးသားခဲ့သည်။ ထို့ပြင်တွင် တွေ့ခဲ့ရ
 သည့် အချက်အလက်များတွင် အထူးတလည် အံ့ဩတယ်ရာ ရေးသားထား
 ရာ၌ “မြန်ပြည်၏ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် အလွန်တန်ခိုးကြီးလှပါသည်။ သူ၏
 နန်းတော်အနီးတွင် အလွန်ကြီးထွားမြင့်မားလှသော အုပ်ပုံကြီး နှစ်ပုံကို
 ခိုင်ခန့်စွာ ဆောက်လုပ်ထားလျက်ရှိ၍ အုပ်ပုံကြီး၏ အပေါ်ပိုင်းတွင်
 တော်လုံးသဏ္ဍာန် ဝန်းဝိုင်းသော အထွတ်ရှိလေသည်။ ၎င်းအထွတ်၏
 အပေါ်တွင်ကား အဘိုးတန်လှသော ရွှေသရဖူကို တတ်ဆင်၍ ထားသည်။
 သရဖူ၏ နံတေးပတ်လည်တွင် တပ်ဆင်ထားသော ရွှေခေါင်းလောင်းက

လေးများမှာ လေတိုက်သည့်အခါတိုင်း လှုပ်ရှား၍ သာယာစွာ မြည်နေ
ပါသည်ဟု ဆိုထားသည်။

နိကောလိဒိကောင်တိ။ ။ခရစ်သကရစ် ၁၄၄၄

သစာရစ် ၁၄၄၄ ခုနှစ်တွင် ဗီးနစ်မြို့သား နိကောလိဒိကောင်တိ ဆိုသူ
သည် အရှေ့တိုင်းပြည်များသို့ အနှစ် ၂၅ နှစ်ကျော်မျှ ခရီးလှည့်လည်ပြီး
ပြန်လာခဲ့လေသည်။ သူသည် အိန္ဒိယပြည်ဖက်မှ ဖြတ်သန်း၍ ရခိုင်ပြည်သို့
ရှေးဦးစွာ ရောက်လာခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် ရခိုင်ပြည်မှ ကျဉ်းမြောင်းလှ
သော တောင်ကုန်းလျှိုမြောင်များကို ဖြတ်သန်း၍ ၁၇ ရက်ခန့် ကြာခဲ့
သည်။ သူသည် အင်းစတောင်ကြားလမ်းကို ဖြတ်ကျော်ပြီး အလွန်ခမ်းနား
ကြီးကျယ်လှသော တိုင်းပြည်ကြီးတပြည်သို့ ရောက်ခဲ့ပါသည်ဟု ဆိုသည်။
၎င်းပြည်၏အမည်မှာ 'အင်း-နွား'ဟု တွင်၍ အကျယ်အဝန်းမှာ ၁၅ မိုင်
ဝတ်လည်ခန့် ရှိပါသည်။ ၎င်း၏မှတ်တမ်းတွင်သူသည် အင်းနွား(အင်းနဝ)
ဘုရင်၏ ဆင်ဖြူတော်အကြောင်းကို တခမ်းတနား ဖော်ပြထားပါသည်။
၎င်းပြည်ရှိ ယောက်ျား မိန်းမတိုင်း ကိုယ်ခန္ဓာတွင် ထိုးကွင်းထိုးလေ့ရှိကြ
ကြောင်းကိုလည်း ဖော်ပြပါသည်။ (မိန်းမဟူရာ၌ ချင်းလူမျိုးများကို သူ
တွေ့ခဲ့ဘူးဟန် တူပါသည်) ထိုလူမျိုးတို့သည် ရတနာသုံးပါးဟူသည့်အရာကို
ကိုးကွယ်ကြကြောင်း၊ ၎င်းသုံးပါးသော ရတနာမှာ သူတို့အခေါ်အဝေါ်
အားဖြင့် ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သံဃာတို့ ဖြစ်ကြကြောင်းကို တိကျစုံလင်စွာ ဖော်ပြ
ထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ဟိုင်ရိုနိုင်း မိုဒါဆန်တို့ စတီဖားနီး။ သကရစ် ၁၄၉၆

ခရစ်သကရစ် ၁၄၉၆ ခုနှစ်တွင် ဂျီနီးဗာ မြို့သား ဟိုင်ရိုနိုင်းမိုဒါဆန်တို့
စတီဖားနီးဆိုသူသည် ဗဲဇူးခေါ် ဟံသာဝတီမြို့သို့ ရောက်လာခဲ့ဘူးသည်
ဟု ဆို၏။ သူ၏မှတ်တမ်းတွင် သူ့ရောက်ခဲ့စဉ်အခါက ဟံသာဝတီပြည်ကို
မွန်ဘုရင်တပါးသည် အုပ်ချုပ်နေသည်ဟု ဆိုသည်။ ၎င်းဘုရင်မှာ ဆင်တ
သောင်းပိုင်သော အရှင်ဖြစ်၍ ဘုန်းတန်ခိုး အလွန်ကြီးမားသော ဘုရင်
ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ချက်ချထားလေသည်။ သူသည်ဟံသာဝတီမှ အင်းဝ
ပြည်သို့ ခရီးဆက်လက်သွားလိုသော်လည်း ထိုအချိန်သည် မွန်လူမျိုးနှင့်

မြန်မာလူမျိုးတို့ စစ်ဖြစ်နေချိန်ဖြစ်၍ သူ့အား သွားခွင့်မပြုကြောင်းကို ရေးသား ဖော်ပြထားလေသည်။

လိဒိုဗိုကိုဘာသီးမား။ ခရစ်သကရစ် ၁၅၀၀

ခရစ်သကရစ် ၁၅၀၀ လောက်တွင် ဗိုလောက်ဂနား မြို့သားလိဒိုဗိုကို ဘာသီးမားသည်လည်း ဟံသာဝတီပဲခူးသို့ ရောက်ခဲ့ကြောင်းကို သူ၏မှတ် တမ်းတွင် ရေးသားထားခဲ့လေသည်။ သူ့တွေ့ခဲ့ရသမျှတွင် စည်ပိုင်းလောက် ကြီးမားသော ကြိမ်ကြီးများအကြောင်း အထူးအံ့ဩဘွယ်သူရဲ ရေးသား ဖော်ပြထားခဲ့လေသည်။ (ဝါးဘိုး ဝါးကြီးများကို ဆိုဟန်တူသည်) သူသည် မြန်မာပြည်၌ တွေ့ရသော ကျောက်နီများ အကြောင်းကိုလည်း ရေးသား ဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းကျောက်နီ များသည် အင်းဝမြို့ အနီးတဝိုက်တွင် အလွန်ပေါများ၍ တောတောင်ထူထပ်လှသော ကပိလန်နယ်တွင် ကျောက် ရိုင်းများစွာ ထွက်သည်ဟု ဆိုလေသည်။ သူ့ရောက်နေသော အချိန်တွင် အင်းဝနှင့် ဟံသာဝတီသည် စစ်ဖြစ်နေသည်ဟုလည်း ရေးသားဖော်ပြ ထားသည်။

ရိုင်းနုနပ်စ် ဒီအကွန်ဟား။ သကရစ် ၁၅၁၁

ခရစ်သကရစ် ၁၅၁၁ ခုနှစ်တွင် ပေါ်တူဂီလူမျိုး ရိုင်းနု နပ်စ်ဒီအကွန် ဟားအား မြန်မာပြည်သို့ သွားရောက်၍ စီးပွားရေးစာချုပ်တစ်ခုကို ချုပ် ဆိုနိုင်ရန် ကြိုးစားဘို့အကြောင်းနှင့် အယ်ဖွန်ဆိုဘုရင်က လွတ်သဖြင့် ရိုင်း နုနပ်စ်သည် ဗမာပြည်သို့ ရောက်ခဲ့လေသည်။ ၎င်း၏မှတ်တမ်းတွင် မား ရားမားပြည်၏ အကြောင်းကို အထူးတလည် ရေးသား ဖော်ပြထားခဲ့လေ သည်။ ထိုအချိန်လောက်တွင်ပင် ပေါ်တူဂီ ဘုရင်သည် အင်တိုနိုကိုးရီး ယားကို ဟံသာဝတီ ဘုရင်နှင့် စီးပွားရေး စာချုပ်တစ်ခုကို ချုပ်ဆိုရန်စေ လွှတ်ခဲ့သေးသည်။

ဖာဒီနင်မင်းဒတ်စ်ပင်တို။ သကရစ် ၁၅၄၅

ခရစ်သကရစ် ၁၅၄၅ ခုနှစ်တွင် ဖာဒီနင်မင်း ဒတ်စ်ပင်တိုသည် စစ်မှု ထမ်း နေရာမှ ကမ္ဘာ့ခရီးသည်အဖြစ် ကမ္ဘာကို လှည့်ဖတ်ခဲ့ရာတွင် မြန်မာ

ပြည်သူ့လည်း သူ့ရောက်ခဲ့တူးပါသည်ဟု ဆို၏။ သူသည်မြန်မာတုရင်စာ
 မုတ္တမနှင့် ပြည်မြို့ကို ဝန်ရိုင်း၍ အစာငတ် ရေငတ်ထားကာ သိမ်းယူသော
 အဖြစ်ကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကြံ တွေ့ခဲ့ရလေသည်။ သို့သော် ဝင်တို့၏ မှတ်
 တမ်းများကို ဝေဖန်ကြည့်ပါက တကယ်အဖြစ်အပျက် အမှန်ထက် လုပ်
 ကြံ ချဲ့ထွင်၍ ရေးသားထားသည်က များပေသည်။ သူသည် မြန်မာပြည်
 သို့ ရောက်ခဲ့သည်ကား မှန်ပါ၏။ သူ၏မှတ်တမ်းများတွင် ဒလမြို့၊ ဒဂုံ
 မြို့၊ ဒန့်ဖြူမြို့၊ မြေထဲမြို့ အကြောင်းများကို ရေးသားထားသည်ကို
 တွေ့ရပေသည်။ မြေထဲမြို့မှသည် ပြည်မြို့သို့ အကွာအဝေးမှာ ၁၂ မိုင်ရှိ
 ၍ ထိုအခါက မြေထဲမြို့သည် ခံတပ်မြို့ကြီးတစ်မြို့ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထား
 သည်။

သူ၏ မှတ်တမ်းစာအုပ်တွင် ပထဝီမြေပုံများကိုလည်း တွေ့ရသေးရာ
 ၎င်းမြေပုံများအနက် “ချင်းမေးအိုင်” အကြောင်းကို အထူးတလည်ရေး
 သား မှတ်တမ်း တင်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းအိုင်သည် အင်ဒိုချိုင်း
 နားနယ်အတွင်းတွင်ရှိ၍ အရှေ့ အနိဗ္ဗယတိုင်းရှိ မြစ်ကြီး ချောင်းကြီးများ
 မှန်သမျှမှာ ၎င်းအိုင်ကြီးတွင် မြစ်ဖျားခံကြသည်ဟု သူဆိုထားသည်။
 (အနုဝတတ်အိုင်ပေလား)

ဤအဆိုပါ ချင်းမေးအိုင်ကြီးကို ထူးထူးခြားခြား နိုင်ငံခြားသား
 များအနက် သူတဦးသာ တွေ့ခဲ့တူးကြောင်း ကြားဝါထားပေသည်။

မြန်မာပြည်၌ စစ်မီးတောက်နေချိန်တွင် သူသည် ယိုးဒယား၊ ဟံသာ
 ဝတီ၊ တောင်ငူ၊ အင်းဝ၊ ရခိုင်ပြည်များသို့ သူ့ရောက်တူးခဲ့လေသည်။
 သက္ကရာဇ် ၁၅၄၄ ခုနှစ်တွင် မုတ္တမမြို့ကို ဘုရားမင်းတရားကြီးသည် (ဘုရင့်
 နောင်ကို ဆိုလိုဟန်တူသည်၏) ဝန်ရိုင်းပိတ်ဆို၍ သိမ်းယူကြောင်းကို
 လည်း ကိုယ်တိုင်မြင်ခဲ့သည်ဟု သူဆိုထားခဲ့သည်။

ဂက်စဖာဒီကရစ်၊ သက္ကရာဇ် ၁၅၅၀-၁၅၆၀

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၅၅၀-၁၅၆၀ အတွင်းတွင်း ကမ္ဘာ့ခရီးသည် တဦး
 ဖြစ်သော ဂက်စဖာ ဒီကရစ်သည် အရှေ့တိုင်းပြည်များသို့ ရောက်လာခဲ့
 ဘူးလေသည်။ သူ၏မှတ်တမ်းများတွင် မြန်မာပြည်အကြောင်းကို ရိုးရိုး
 နှင့်ပင် ရေးသားထားသည်။ မြန်မာပြည်သည် လူမျိုးကြီးတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး
 ရွှေ ဝေ့ ကျောက်သံ ပတ္တမြား အလွန်ပေါများသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုပြည်

တိုင် အစားအသောက် အလွန်ပေါများ၍ မြန်မာလူမျိုးတို့သည် အဝတ် အထည်များကို ဆေးရေး၊ သို့မဟုတ် အကွက်ယက်လုပ်၍ ဝတ်ဆင်ကြ သည်။ သူတို့၏ မျက်နှာပုံပန်းသဏ္ဍာန်မှာ တရုတ်လူမျိုးနှင့် တူ၍ သူတို့ စီးသော လှေသမ္ဗန်များကို ရွှေချထားတတ်လေသည်။ သူတို့၏အိမ်များ ကို သစ်သားနှင့် ဆောက်လုပ်၍ အလွန်ဆင်းရဲသည့်အိမ်ပင် ဖြစ်စေကာမူ ရွှေခွက် ငွေခွက်တို့ကို အသုံးပြုလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ သူတို့သည် တရုတ်နှင့် စစ်ဖြစ်လေ မရှိပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ ထိုတိုင်းပြည် နှစ်ပြည် အကြားတွင် အလွန်ထူထပ်သော တောတောင်ကြီးများက ကာခြားနေ သောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်ဟု သူမူတ်ချက် ချထားလေသည်။

ဗွန်ဗားရပ်စ်။ သကရစ် ၁၅၅၇။

သကရစ် ၁၅၅၇ တွင် အမေရိကန် သာသနာပြုအဖွဲ့မှ တရားဟောဆရာ ကြီး ဗွန်ဗားရပ်စ်သည် ဟံသာဝတီသို့ ရောက်လာခဲ့သည်။ သူ၏မှတ်တမ်း တွင် သူသည် မြန်မာစာဝေနှင့် မြန်မာစကားကို ၃ နှစ် သင်ခဲ့ဘူးသည် ဆို၏။ သူသည် မြန်မာဘာသာနှင့်ပင် တရားဟောနိုင်သည်။ သို့သော် သူ ဝမ်းနည်းပက်လက် ဖြစ်ခဲ့ရသည်မှာ မြန်မာတို့သည် သူ၏တရားကို နားမ ဝင်ဘဲ သူတို့၏ အယူဝါဒကိုသာ တယူတသန် ဖြစ်နေကြသဖြင့် သူတို့က နှင်မထုတ်မီ အိန္ဒိယပြည်သို့ ပြန်လာခဲ့ရပါသည်ဟု ဆိုထား၏။

ဆီဇာပရက် သကရစ် ၁၅၉၆။

ခရစ်သကရစ် ၁၅၉၆ ခုနှစ်တွင် ဗိန့်မြို့မှ ကုန်သည်တစ်ဦးဖြစ်သူ ဆီဇာ ပရက်ဇရိက်သည် ဟံသာဝတီမြို့သို့ ရောက်ခဲ့၏။ သူ၏ မှတ်တမ်းသည် အလွန်စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ကောင်းလှသည်။ သူ့ရောက်ခဲ့စဉ်က တောင်ငူ ဘုရင်သည် (ဘုရင့်နောင် ဖြစ်မည်) မြန်မာပြည်ကို အုပ်စိုးနေချိန် ဖြစ်သည်။ သူ၏ ရွှေဘွားတော် အောက်တွင် ၂၆ ပြည်မှ ဘုရင်တို့သည် ကျွန်တော် မျိုးခံလျက် ရှိသည်။ သူ့အလိုရှိသည့်အခါတွင် စစ်သည်တော် တစ်သောင်းကို နေချင်း ညချင်း စုရုံးနိုင်သည်။ လူသူအင်အားနှင့် ရွှေငွေအင်အား (မိတ္တူ ဗသ ဘောဂဗလ) တွင် တူရက် ဘုရင်တို့ထက် အလွန်သာသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုထားလေသည်။ ၎င်းဘုရင်လက်ထက်တွင် စစ်မက်အလွန်

ထူထဲလှသဖြင့် ဟံသာဝတီမှ လူအများပင် အခြားဘုရင်ပိုင် နယ်ပယ်
များဖက်သို့ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်သွားကြသည်ဟု ဆိုခဲ့လေသည်။

ဂါစပါ ရို ဗာ လဗီး သကရစ် ၁၅၈၃။

ခရစ်သကရစ် ၁၅၈၃ ခုနှစ်တွင် မီးနစ်မြို့မှ ရတနာကျောက်ကုန်သည်တစ်ဦး
ဖြစ်သူ ဂါစပါးရိုးဗားလဗီးသည် ကျောက်ကုန်ကူးရန်အတွက် ဟံသာ
ဝတီသို့ ထောက်လာခဲ့လေသည်။ သူစီးလာသော သင်္ဘောသည် ပုသိမ်မြစ်ဝ
တွင် ဆိုက်ကပ်ခဲ့ရာတွင် ထိုမြို့၌ အတန်ကြာအောင် သောင်တင်လျက်ရှိခဲ့
သည်။ ၎င်းပုသိမ်မြစ်ဝတွင်ရှိသော မြို့ကို နိုင်ငံခြားသားတို့က 'ကော့စမိန်'
ဟု ခေါ်ပေသည်။ မြန်မာတို့ကမူ ကုသိမနဂရဟု ခေါ်ကြသည်။ ဤမြို့
သည် ဟံသာဝတီပြည်၏ ဆိပ်ကမ်းမြို့တမြို့ ဖြစ်၍ နောက်နောင်တွင်
ဤကော့စမိန်မြို့သည် ပုသိမ်ဟုဖြစ်လာသည်။ ပုသိမ်မြစ်ဝမှ မြစ်ဝကျွန်း
ပေါ်အရပ်သို့ ၎င်းတို့၏ သင်္ဘောသည် ဝင်ထောက်လာသည့် အခါတွင်
ရွှေရောင်ဖြင့် ဝင်းပြောင်နေသော မုရွှေဘုရားတစ်ဆူကို တွေ့ရသည်။
ထိုအနည်း ဆိပ်ကမ်းမှန်သမျှတို့တွင် ယင်ကောင် များစွာတို့ကို တွေ့ရ၍
မြန်မာအခေါ် "ငပိ" ဟူသော စားသောက်ဖွယ်ရာများအပေါ်တွင် ဝိုင်းအုံ
ပျံ့ဝဲလျက်ရှိသည်။ ကော့စမိန်မှ သင်္ဘောသည် မြစ်ဝကျွန်းပေါ် နယ်တွင်း
သို့ ဝင်ထောက်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက် မြို့တိုင်းတွင် အလွန်လှပသောအိမ်
များကို တွေ့ရသည်။ ရက်သတ္တ တပတ်ကြာလျှင် သူတို့သည် ဒလမြို့သို့
ထောက်ရှိလာကြသည်။ နောက်တနေ့တွင် ဒဂုံမြို့သို့ ထောက်ရှိလာကြောင်း
နှင့်တကွ တန်ခိုးကြီးသော ရွှေတိဂုံ ဘုရားကို မြင်ရကြောင်း သူ၏မှတ်တမ်း
တွင် ရေးသားဖော်ပြထားလေသည်။

မစ္စတာ ရာ့ဖစ်ချ်။ ၁၅၈၆။

မစ္စတာ ဗာလဗီး ဟံသာဝတီသို့ ထောက်ရှိလာပြီးနောက် ၃ နှစ်အကြာ
သကရစ် ၁၅၈၆ ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်မြို့မှ ကုန်သည်တစ်ဦးဖြစ်သော မစ္စတာ
ရာ့ဖစ်ချ်သည် ဟံသာဝတီပြည် အကြောင်းကို ရှေးဦးစွာ ထုတ်ဖော်ရေး
သားခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ရာ့ဖစ်ချ်၏ မှတ်တမ်းတွင် တွေ့ရှိရသော အကြောင်း
အရာမှာ မှာ ဆီ ဝေးဖရက်ဒရစ် ရေးသားခဲ့သော မှတ်တမ်းများနှင့် အတူ

တူပင် ဖြစ်သည်။ သူသည် 'အင်းပတေး' မြို့သို့ ရောက်သည်ဟု ဆိုသည်။
၎င်းမြို့သို့ ဟံသာဝတီမှ သွားလျှင် ၂၅ ရက်ကြာမျှ သွားရသည် ဆို၏။
အင်းပတေး သို့မဟုတ် ဇင်းမယ်ခေါ်သောမြို့မှာ အလွန်လှပ ခန့်ငြားသည်။
အိမ်များကို ကျောက်အတိဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားကြသည်။ (ဇင်းမယ်ကို
ဆိုလိုဟန်တူသည်)

ဤအထက်ပါ ကုန်သည်များ၏ မှတ်တမ်းများအရ၊ ရှေးအခါက
ဟံသာဝတီပြည်သည် အခြားတိုင်းပြည်များ မြို့များနှင့် ကုန်စည်ကူးသန်း
ရောင်းဝယ်ရာ ဗဟိုဌာနဖြစ်သည်။ သို့သော် ဖရက်ဒရစ်နှင့် ဖစ်ချ်ကမူ
မုတ္တမမြို့သာလျှင် ရောင်းဝယ်ရာ ဗဟိုဌာနဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ထိုမြို့များ
သို့ မဇ္ဈိမဒေသမှ သင်္ဘောများ၊ မလ္လာမြို့မှ သင်္ဘောများ ကုန်ကူးရန်
အများအပြားလာရောက်ကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ဟံသာဝတီမြို့သို့ ဖစ်ချ်
ရောက်သောနှစ်တွင် ဟံသာဝတီ မြို့တော်ကြီးသည် လွန်စွာ ခမ်းနား
ကြီးကျယ် လှပသည်ဟု ဆိုထားလေသည်။

နိကောလပ်ပိမင်တာ။ သကရစ် ၁၅၉၈ ခုနှစ်

ခရစ်သကရစ် ၁၅၉၈ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယပြည်သို့ ရောက်လာသော
နိကောလပ်ပိမင်တာဆိုသူ၏ မှတ်တမ်းတွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ၊ သူသည်
ဟံသာဝတီမြို့သို့ ရောက်လာ၍ သာသနာပြုရန် ကြံရွယ်သော်လည်း
သူ့လာမည့်အချိန်တွင် ဟံသာဝတီပြည်ကြီး မှာ ကြေကွဲဝမ်းနည်းဘွယ်ရာ
ကောင်းလောက်အောင် ပျက်စီးယိုယွင်းလျက် စစ်မီးတောက်နေချိန်ဖြစ်၍
ဟံသာဝတီသို့သွားရန် အစီအစဉ်ကို ပျက်လိုက်ရလေဘော့သည် ဟူ၍
ရေးသားဖော်ပြထားလေသည်။

ဗောဗိမ်း။ သကရစ် ၁၆၀၀ ခုနှစ်

သာသနာပြု ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းဖြစ်သူ ဗောဗိမ်းဆိုသူသည်၊ ခရစ်သက္ကရာဇ်
၁၆၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဟံသာဝတီပြည်၌ ရောက်ရှိနေပြီးလျှင် ဟံသာဝတီ
ကို ရခိုင်ဘုရင်နှင့် တောင်ငူဘုရင်တို့က ပူးပေါင်းလုပ်ကြံ၍ သိမ်းယူပြီး
နောက် ဟံသာဝတီဘုရင်ကို ရက်စက်စွာ ကွပ်မျက်လိုက်ကြောင်းကို
ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်ရပါသည်ဟု ဆိုထားသည်။ သူ၏ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့

အားဖြင့် ပြောရပါလျှင်၊ ဟံသာဝတီဘုင် ယခင်အခါက သစ်သီးပန်း
 မလံတို့ဖြင့် ဝေဆာနေသော မြစ်ကမ်းပါးကြီးသည် ကစင့်ကရဲ ပျက်စီး
 ဖြိုကျလျက် ရွှေရောင်ဖြင့် ဝင်းပြောင်ခဲ့ပါသော ဘုရားစေတီတို့မှာလည်း၊
 ထီးတော်များမြေခလျက်၊ မဂ္ဂလာ ပျက်စီးယိုယွင်းနေသည်ကို တွေ့ရပါ
 သည်။ တိုက်တာအိုးအိမ်တို့မှာလည်း မီးသောင်ကျမ်းလျက် မြို့တွင်းရှိ
 လမ်းကြား လမ်းမြောင်ဟူသမျှတို့တွင် အစာငယ်၍သေသူ၏ အလောင်း
 ကောင်များ သတ်ဖြတ်၍ သေသူတို့၏ အလောင်းကောင်များတို့မှာ ထပ်
 လျက် အရိုးမှာ ဘောင်လို ပုံနေပါတော့သည်။ မြစ်တွင်း၌လည်း
 အလောင်းကောင်များဖြင့် ဆို့ပိတ်နေပါသဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် သဘော
 သွားလာနိုင်တို့ကိုပင် အခက်အခဲနှင့် တွေ့ရပါသည်။ ဤအဖြစ်အပျက်
 ကို ထောက်ရှု၍ ကမ္ဘာ၌ အရက်စက်ဆုံး ဘုရင် ရှိနေသေးကြောင်းကို
 ကျွန်ုပ်၏ စိတ်၌ တွေးထင်ကြောက်ရွံ့လျက်ပင် ရှိတော့သည်။

ဟံသာဝတီပြည်ကြီး ပျက်စီးယိုယွင်းပြီးသည့်နောက်၊ ရခိုင်ဘုရင်
 သည် သံလျင်မြို့ကို ပူတကေလူမျိုး ဖိလစ်ဒီဗရစ်တို့အား ပေးအပ်လိုက်လေ
 သည်။ နောက်များမကြာမီ ဒီဗရစ်တို့သည် ရခိုင်ပြည်နှင့် မသင့်မတင့် ဖြစ်
 ကြ၍ ဂိုးအားဘုရင်ထံသွား၍ စင်ကူးတောင်းလေသည်။ သူ၏နောက်လိုက်
 များက သူမရှိသည့်နောက်တွင် သူ့အား ဟံသာဝတီဘုရင်ဟု သမုတ်ပြီး
 ကြေငြာကြသည်။ သူသည်ရခိုင်ဘုရင်၏သားတော်ကို လက်ရဖမ်းဆီးပြီး
 ငွေငါးသောင်းနှင့် ရွေးယူစေလေသည်။ ထိုနောက် များမကြာမီ သူသည်
 သူ၏မဟာမိတ်ဖြစ်သူ တောင်ငူဘုရင်ကို ဘိုက်ခိုက်၍ စောင့် ပြုပြင်ကို သိမ်
 ယူပြီးနောက် တောင်ငူဘုရင်နှင့်တကွ သူ၏ရတနာများစွာတို့ကို သစ္စာမဲ့စွာ
 သံလျင်သို့ ယူဆောင်ခဲ့လေသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၆၀၀ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ
 ပြည်သို့ရောက်လာသော ကုန်သည်တိုင်းဖြစ်သူ ပိတောက်လျှံဆန်ဖလောရစ်
 ဆိုက ဒီဗရစ်တို့ကို အောက်ပ အတိုင်း မှတ်ချက်ချ ထားလေသည်။ 'ဒီဗ
 ရစ်တို့သည် အာဂနယ်ခွဲသမားဖြစ်သည်။ သူ့အကောက်ကြံလိုလျှင် သူသည်
 ကျေးဇူးရှိသည် မရှိသည်ကို မကြည့်၊ အလွန်အကျင့်တန်သည် သတ္တဝါ
 ကြီးဖြစ်သည်' ဟု ရေးထားလေသည်။ သူသည် သူ၏သား ဆိုင်မွန်ကိုလည်း
 မုတ္တမဘုရင်၏ သမီးနှင့်ပေးစားထိမ်းမြားပြီးလျှင် နယ်ချဲ့ရန်ကြံရွယ်သည့်
 လူယုတ်မာတယောက် ဖြစ်သည်ဟု ရေးသားဖော်ပြသည်။

ဤကား မြန်မာကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ မတိုင်မီ မြန်မာပြည်သို့
 ရောက်ရှိလာကြသော ကမ္ဘာ့ခရီးသည်များ၏ မှတ်တမ်းမှ ကောက်နုတ်
 ချက်များဖြစ်ပါသည်။ ထောဇာသက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ အထက် ရောက်လာ

ကြည့်တို့၏ မှတ်တမ်းများမှာ များပြားစွာ ရှိသော်လည်း ရှေးပဝေဏီ
 ဗမာပြည်ရောက် ခရီးသည်များဟူသော ခေါင်းစဉ်နှင့် ကိုက်ညီအောင်
 ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၆၀၀၊ မြန်မာကောဇာ သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ အထိကိုသာ
 ပိုင်းဖြတ်၍ ဤဆောင်းပါးကို ရေးသားရပါသည်။ ဤဆောင်းပါးကို
 ရေးရာ၌ အများအားဖြင့် အင်းဝရွှေနန်းသို့ သံအဖြစ်နှင့်လာသော ဖဲဆု
 သံအဖွဲ့ အတွင်းရေးမှူး အာသာယူးလ်၏မှတ်တမ်း Mission to the
 count of Aua စာအုပ်ကို ကိုးကား၍ ရေးသားအပ်ပါကြောင်း။

မ မာ့ သေ နင် နှင့် နယ် ချဲ အ မြင်

အင်္ဂလိပ်သည် သဘာဝပစ္စည်းများဖြင့် ကြွယ်ပေါလှသော မြန်မာပြည်ကို သွားရေတများများဖြင့် မျက်စောင်း ထိုးနေသည်မှာ ကြာလှချေပြီ။ အောက်မြန်မာပြည်ကို သိမ်းသွင်းပြီးသည့် နောက်လည်း အထက်မြန်မာပြည်ကို အငမ်းမရ မျက်စိကျခဲ့ပြန်ပါသည်။ ထိုအတွက်ကြောင့် နယ်ချဲ့ဘီလူးသည် မြန်မာပြည်ကို သိမ်းပိုက်ရယူနိုင်မည့် နည်းအမျိုးမျိုးတို့ကို ကြံစည်ခဲ့လေသည်။ မြန်မာပြည်တွင်းသို့လည်း သူ့လျှိုအမျိုးမျိုးတို့ကို စေလွှတ်၍ မြန်မာပြည်၏ အခြေအနေကို လျှို့ဝှက်စွာ စုံစမ်းအစီရင်ခံခဲ့စေသည်။ နယ်ချဲ့သည် အထက် မြန်မာပြည်ကို ပုဂံမင်း လက်ထက်ကလည်း အတင်းသိမ်းပိုက်ရန် တကြိမ် ကြံခဲ့ဘူးသည်။ မင်းတုန်းဘုရင်ကြီးလက်ထက် တော်တွင် အတော်ပီရိ ဟန်ဆောင်၍ နေပြီး သူတို့အပေါ်တွင် အစစအရာရာ လိုက်လျောသော စေတနာကြောင့် သူတို့သည် မင်းတုန်းဘုရင်ကြီးအား ရန်စရန်အချက်ကိုမျှ မတွေ့ဘဲ အကြံကို ရွှေ့ဆိုင်းရ ပြန်ဟန် တူပါသည်။

မင်းတုန်းဘုရင်ကြီး လက်ထက်တော်တွင် နိုင်ငံတော် အနှံ့အပြား၌ သူ့လျှိုတို့၏လူများသည် ခြေချင်းရှုပ်လျက် ရှိကြသည်။ သူတို့၏ ခေါင်းဆောင် သူ့လျှိုကြီးများမှ အချို့က ကုန်သည်ကြီးများဟန်ဆောင်၍၎င်း၊ အချို့က ဘုရင့် အလိုတော်ရှု ဟန်ဆောင်၍၎င်း၊ အချို့မှာ မြန်မာတပ်မတော်များသို့ပင် ဝင်ရောက်၍ အမှုထမ်းကြပြီးလျှင် သူ့လျှိုလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိကြပါသည်။ ၎င်းသူ့လျှိုကြီးများ အနက် မစ္စတာ ကာတာဂါရီ၊ မစ္စတာ ကာမာဇေးတာ၊ အင်္ဂလိပ်ဘုန်းကြီး အိုဂျီ

ဗီးလ် စသည်တို့သည် အတော်အကင်းပါး၍ သူလျှိုလုပ်ငန်းကို နိုင်နင်းစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်သူများ ဖြစ်သည်။ သူတို့သည် မြန်မာပြည်၌ အသုံးပြု၍ ရသော သေနတ် အမြောက်ပေါင်းမည်မျှရှိ၍ အသုံးပြု၍ မရသော သေနတ်လက်နက်ပေါင်း မည်မျှရှိကြောင်းကို၎င်း၊ စစ်သားဦးရေ မည်မျှအနက် ကျိုးကန်းနေသက မည်မျှ ရှိကြောင်းကိုပင် အတိအကျ ထောက်လှမ်း၍ စာရင်းအင်းနှင့်တကွ အစီရင်ခံနိုင်ခဲ့ကြသည်။ သူတို့ပေးပို့သော သတင်းအရ အင်္ဂလိပ်သည် မြန်မာပြည်၏ စစ်အင်အားအခြေအနေကို မင်းတုန်း မင်းတရားကြီး လက်ထက်တော်ကပင် ကောင်းစွာ သိသားပြီး ဖြစ်၍ အကယ်၍ စစ်ဖြစ်ခဲ့သော် ပိုင်လောက်ပြီဟု သဘောထားခဲ့ပေသည်။ သို့သော် မြန်မာစစ်သားများ၏ ရဲစွမ်းသတ္တိ အရည်အချင်းတို့ကိုလည်း နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် သိထားပြီး ဖြစ်ပြန်ရကား မြန်မာများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြ ရမည်ကိုပင် အတော်လန့်နေကြဟန် တူသေးသည်။

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၈၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လအတွင်း အင်္ဂလိပ်မင်း၏ လက်ပါးစေ၊ အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်က မြန်မာဘုရင် အင်းဝမင်းနှင့် စီးပွားရေးစာချုပ် တခု ပြားယောင်း၍ ချုပ်ဆိုရန် မြန်မာပြည်သို့ စေလွှတ်ခဲ့သည်။ မင်းတုန်းဘုရင်ကို ၎င်းတို့က အင်းဝမင်းဟုစင် ခေါ်၍ မင်းတုန်းမင်း၏ပိုင်နက်တော်ကိုလည်း အင်းဝနိုင်ငံတော်ဟူ၍ပင် ခေါ်ဆိုကြသည်။

အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်က သံပြု၍ လွှတ်ခြင်းခံရသောအဖွဲ့တွင် မေဂျာ အာသာဖယ်ယာမူာ သံအဖွဲ့၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်၍ ကပ္ပတိန် ပိုလ်ကြီး အာသာယူးလ်မူာ သံအဖွဲ့၏ အတွင်းရေးမှူး ဖြစ်လေသည်။ ကာလကတ္တား မြို့မှ လိုက်ပါလာကြသော သံအဖွဲ့ဝင်များမှာမူ မစ္စတာအိုးလဟမ်း၊ မေဂျာအာလံ၊ ဒေါက်တာဖော့ဆက်၊ ကပ္ပတိန်ရေးနီး၊ မစ္စတာဟီးကုတ်၊ ကပ္ပတိန်ဝေးလစ်နှင့် ပန်းချီဆရာ မစ္စတာဂရန်တို့ဖြစ်လေသည်။

၎င်းသံအဖွဲ့သည် ရန်ကုန်မြို့မှ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၅၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁ ရက်နေ့တွင် 'ပန်းလနီ' အမည်ရှိသော သင်္ဘောဖြင့် ထွက်ခဲ့ကြ၍ အမရပူရနေပြည်တော်သို့ ၎င်းနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ရောက်ရှိလာလေသည်။ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၁၇ ခုနှစ်၊ တော်သလင်းလဆန်း ၁၀ ရက်နေ့တွင် ရွှေနန်းတော်ကြီးသို့ ဝင်၍ မင်းတုန်းဘုရင် ဇင်းတရားကြီးကို ဖူးမြော်ကြလေသည်။ ၎င်းသံအဖွဲ့သည် မြန်မာပြည်၌ သုံးလကျော်ကျော်မျှ နေထိုင်ခဲ့ပါသော်လည်း စီးပွားရေး စာချုပ်ကို မယ်မယ်ရရ ချုပ်ဆိုရန်ကိုပင် မအောင်မြင်သဖြင့် စိတ်ပျက်လက်ပျက်နှင့် ပြန်လာခဲ့ကြရလေသည်။

၎င်းတို့ အပြန်တွင် သံအဖွဲ့၏ အတွင်းရေးမှူး ဖြစ်သူ ကပုတိန် အာသာယူးလ် အိန္ဒိယ ဘုရင်ခံချုပ်ထံ မြန်မာပြည်၏ အခြေအနေကို အစီရင်ခံစာ တစောင်ရေးခဲ့ရာ အောက်ဖော်ပြပါ ဆောင်းပါးမှာ သူတို့၏ အစီရင်ခံချက်များမှ ကောက်နုတ် ဘာသာ ပြန်၍ ဖော်ပြ ထားသော ဆောင်းပါးဖြစ်ပါသည်။ သူတို့သည် မည်မျှ လျင်မြန်ဖျပ်လပ်သည်၊ မည်မျှ အကင်းပါးသည်၊ မြန်မာပြည်နှင့် မြန်မာလူမျိုးကို ဘယ်လို သဘော ထားခဲ့သည်။ မြန်မာလူမျိုးကို ဘယ်လို သဘောထားခဲ့သည်။ မြန်မာ ပြည်ကို မည်သည့် အချိန်အခါက စ၍ သွားရေကျကာ သိမ်းယူနိုင်ဘို့ လျှို့ဝှက် ကြံစည်ခဲ့သည့် အကြောင်းများကို ကွင်းကွင်းကွက်ကွက် ဖော်ပြ၍ သူ့ အစီရင်ခံစာတွင် ရေးသားထားခဲ့ပါသည်။

ကျွန်ုပ်သည် အောက်ပါ ဆောင်းပါးကို အတွင်းရေးမှူး အာသာ ယူးလ်၏ အစီရင်ခံချက် စကားအတိုင်း တိကျပေါ်လွင်စွာ ဘာသာပြန်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

မြန်မာပြည်၏ အခြေအနေကို ကျွန်ုပ်ကောင်းမွန်စွာ လေ့လာသိရှိခဲ့ပါပြီ။ အင်းဝဘုရင်တွင် စစ်တိုက်ခိုက်ရန် သို့လျှောက်ထားသော စစ်လက်နက် ပစ္စည်းဟူ၍ မရှိပါ။ နန်းတော်ဘုရင်တွင် မြေပြင်ပြစ် အမြောက်များ များစွာရှိသော်လည်း ၎င်းတို့မှာ ပစ်ခတ်အသုံးချ၍ မရနိုင်အောင်ပင် ချွတ် ယှင်း ပျက်စီးလျက် အမြောက်ဆန်များလည်း လုံလောက်အောင် မရှိလှပါ။ ထို့အပြင် ဤအမြောက်များကို ကောင်းစွာ ပစ်ခတ်နိုင်သော တတ်ကျွမ်း နားလည်သည့် အမြောက်ပစ် ရဲဘော်များလည်း မရှိသည့်ပြင်၊ ဤ အမြောက်များကို တနေရာမှတနေရာသို့ သယ်ယူပို့ဆောင်နိုင်ရန် ကိရိယာ မှုစ၍ ပို့ဆောင်ရန်အစီအစဉ် ဟူ၍လည်း မရှိပါ။ ဤလက်နက်ပစ္စည်း များကို နန်းသုံးပစ္စည်း အနေဖြင့်သာလျှင် နန်းတော် သစ်တပ်အတွင်း၌ ထားရှိပါသည်။ သေးဥပဒ် အလွန်များသော ယမ်းများကိုလည်း နန်းမြို့ အတွင်း၌ပင် ထား၍ အမြောက်တင်အတွက် လိုအပ်သော ပစ္စည်းကိရိယာ ဟူသမျှကို နန်းတွင်း၌ပင်လျှင် စုဆောင်းထားပါသည်။ ဤပစ္စည်းများကို နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများက လိုလားသည့် အခါမှသာလျှင် နန်းတွင်းရှိ စစ်ဌာနချုပ်မှ ပို့ပေးလေ့ရှိသည်။

နန်းမြို့တွင်းရှိ စစ်လက်နက်ပစ္စည်း အမျိုးမျိုးတို့၏ အရေအထွက်ကို အတိအကျ အမှန်းဆုံး ချင့်ချိန်တွက်ဆ ကြည့်မည်ဆိုလျှင် အင်းဝမင်းတွင် ပုံစံအမျိုးမျိုး ရှိသော ကြေးဝါအမြောက်ပေါင်း ၂၇၀ ခန့်သံအမြောက်

အကြီးစားအမျိုးမျိုး ၂၀၀ ခန့်၊ မော်တာအမြောက် ၄၀ ခန့်နှင့် ဆွဲ
 အမြောက်အသေးစား ၅၆၀ ခန့်ရှိပါသည်။ ၎င်းအမြောက်များ၊ အနက်
 ၅၃ လုံးမှာ အမြောက်တင် လှည်းပေါ်တွင် တင်ထားသော အမြောက်
 ကြီးများ ဖြစ်သည်။ အခြားကျန်ရှိနေသည့် အမြောက်များမှာ နန်းတွင်း
 သစ်တပ်တံခါးရှေ့ရှိ လမ်းဘေးနှစ်ချက်တွင် စီတင်း၍ ချထားပါသည်။
 ၎င်းအမြောက်များ အားလုံးလိုလိုပင် သံချေးတက်လျက် ဖြုတ်ထနေပြီး
 စစ်တိုက်ရာတွင် အသုံးမဝင်ဟု ကြားသိရပါသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ် ညီလာ
 ခံရာ မြေနန်းတော် ရှေ့တွင် အမြောက်ကြီး ၂၁ လုံးကို နေရာချထား
 သည်မှာ အတော်ပင် ပနာရပါသည်။ သို့သော် ဟန်ပြု၍ ထားသည့်
 အမြောက်မျှသာဖြစ်ပြီး အသုံးဝင်ဟန် မဟူပါ။

ကျွန်ုပ်သည် မြတောင်ဝန်ကြီးအိမ်သို့ အလည်အစတ်သွားရောက်ခဲ့ရာ
 ၎င်းဝန်ကြီး၏ ဝင်းရှေ့တွင် အမြောက်တင် လှည်း ၇ စီးကို တွေ့ခဲ့ရပါ
 သည်။ ၎င်းတို့မှာ မြန်မာပြည်ဖြစ် လှည်းများဖြစ်ပြီး အမြောက်ကိုအထက်
 သို့မြှင့်နိုင် နှိမ့်နိုင်သော စက်ကိရိယာများ တပ်ဆင်ထားသည့် အပြင်
 အင်္ဂလန်လုပ် အမြောက်တင်လှည်းများနှင့် မခွဲခြားနိုင်လောက် အောင်ပင်
 အတူယူ၍ ပြုလုပ်ထားသည် ဖြစ်ရကား၊ ရုတ်တရက် အမြောက်ဖြုတ်
 ချနိုင်သဖြင့် ၎င်းတို့၏လက်မှုပညာမှာလည်း အောက်တန်း မကျလှပါပေ။
 ကျွန်ုပ်တွေ့ရှိခဲ့ရသော အမြောက်များ အားလုံးအနက် အလုံး ၃၀ ထက်
 ပိုပြီး အသုံးချ နိုင်လောက်အောင် မမြင်ခဲ့ပါပေ။ ၎င်းလက်နက်များ
 အပြင် မြန်မာပြည်တဝှမ်းရှိ အရေးကြီးအော ခံမြို့များတွင်လည်း အမြောက်
 အချို့ကို ပို့ပေးထားသေးသည်ဟု သတင်းရရှိခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအား
 ဖြင့်ဆိုသော် တောင်တွင်းကြီးမြို့၊ မြိန်မြို့၊ သီပေါ၊ ရှမ်းပြည်နယ် တို့တွင်
 လည်း ရှိသေးသည်ဟု သိရပါသည်။ မည်မျှရှိ ပည်ကိုကား မခန့်မှန်းနိုင်
 ခဲ့ပါ။

လက်နက်များတွင် အသုံးပြုရန် ယမ်းများကို ရွှေ့မြို့တော်အပြင်ဖက်
 ဇနပုဒ်များတွင် မြန်မာများ ကိုယ်တိုင် လုပ်ကြ သည်ဟု သိရပါသည်။ ယမ်း
 ပြန်ရွာ၊ ယမ်းထောင်းရွာ ဟူသည်တို့မှာ ယမ်းလုပ်ရာ အရပ်များဖြစ်ကြ
 ပါသည်။ ယမ်းလုပ်ငန်းကို အာမီးနီးယန်း လူမျိုးများက ဘုရင့်ထံမှ လခ
 ရယူပြီးလျှင် ဦးစီးခေါင်းဆောင် အုပ်ချုပ်၍ လုပ်ကိုင်ပေးကြပါသည်။
 ၎င်းယမ်းများကို ထုတ်လုပ်ရာ၌ ပထမအချိန်ကအလွန်ကောင်းသော ယမ်း
 များကို ရခဲ့ပါသည်။ သို့သော် မြန်မာများက ၎င်းယမ်းများကို သိုလှောင်

ထားပုံတို့မှာ စနစ်တကျ မရှိသည်က တကြောင်း၊ ထားရာတွင် စွတ်စို
 ထိုင်းမျိုင်းသော နေရာ၌ထားရှိခြင်းကြောင့် ယမ်းဓာတ်အား ပျက်ပြယ်ပြီး
 လျှင် ကောင်းသင့်သလောက် မကောင်းလှဘဲ အလဟဿ ဖြစ်ရသည်ထ
 များပါတော့သည်။ ယမ်းစိမ်းမှာ မြန်မာပြည်တွင် လွန်စွာ ပေါလှသဖြင့်
 အားကျ ဘွယ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဤယမ်းစိမ်းများမှာ ဆမိတ်ခုံ ရွာတွင်
 အလွန်ပေါ့လှပါသည်။ မြန်မာများယမ်းစိမ်းထုတ်လုပ် ယူသည့်နည်းမှာ
 ဂူတီသားဘွယ်ကောင်းပါသည်။ နွေအခါတွင် ၎င်းယမ်းစိမ်းများ ထွက်ပေါ်
 ရာမြေကို တူးဖော်၍ ယမ်းစိမ်း ပါသော မြေအတုံးကို ၆ လက်မ
 လောက် နုတ်အောင် အပေါ်သားများကို ခြစ်ပြစ်လိုက်ပါသည်။ ထိုနောက်
 ယမ်းစိမ်းပါ မြေကို ရှုံ့နှင့်လုံးပြီးလျှင် ခြင်းတခုထဲသို့ ထည့်ပါသည်။
 ခြင်းအတွင်းရှိ ၎င်းရှုံ့တုံးပေါ်က သဲမြေများ ဖုံးပြီးလျှင် တဖန် ၎င်း
 အပေါ်က ဖွဲ့ပြာများကိုဖုံးပါသည်။ ၎င်းနောက် ရေလောင်းပါသည်။
 ရေစစ်သွားသည့်အခါ ရေက ဆားယမ်းကို အရေပျော်စေပါသည်။ ၎င်း
 ခြင်းအောက်က မြေအိုတခုကို ခံထားခြင်းဖြင့် မြေအိုထဲသို့ ယမ်းစိမ်းရေ
 များစစ်၍ ကျလာပါသည်။ ၎င်းကို ဒုတိယအကြိမ် စစ်ပြန်ပါသည်။ ထို
 နောက် စစ်ပြီး၍ ရသော အရေကို တရုပ် သံဒယ်အိုးကြီး အတွင်းသို့
 ထည့်ပြီးလျှင် မီးနှင့်ကျိုချက်ရပါသည်။ မီးနှင့် ကျိုသည် ဆိုရာ၌လည်း
 မီတောက် အပေါ်သို့ မတက်စေရအောင် တွင်းတခုပြုလုပ်၍ အိုးဒယ်နှင့်
 တွင်းဝကို အံ့ကိုက်အောင် ပြုလုပ်ပြီးလျှင် တွင်းထဲ၌ မီးထည့်ပါသည်။
 မကြာမီ အိုအတွင်းမှ ချွေးငွေ့များ တက်လာပြီး အိုးနှုတ်ခမ်းတွင် ယင်း
 စိမ်းများ ကပ်နေပါတော့သည်။ ၎င်းတို့ကို တုတ်နှင့်ခြစ်ယူပြီး စုဆောင်း
 ရပါသည်။ ယမ်းစိမ်းအဖြစ်သို့ ရောက်သည့်တိုင်အောင် တခါကျိုချက်
 လျှင် ၂၄ နာရီခန့်ကြာပါသည်။ တခါကျိုလျှင် ဒယ်အိုတခုမှ ယမ်းစိမ်း
 များ (မြန်မာ ပိသာချိန်) ၃ ပိသာခန့် ထွက်ပါသည်။ ၎င်းကိုတဖန် ဒုတိ
 ယအကြိမ်ရေထဲသို့ ထည့်၍ ကျိုရပြန်သည်။ ထိုနောက်တွင်မူ ကောင်းမွန်
 သော ယမ်းစိမ်း ခဲများကို ရပါတော့သည်။ ၎င်းယမ်းစိမ်းများကိုထုတ်
 လုပ်သည့် အလုပ်ကို အစိုးရတဦးတည်းက လက်ဝါးကြီးအုပ်၍ ပြုလုပ်
 သည်ဟုတ်ပါ။ အပြင်အပ ဆင်းရဲသားများလည်း ထုတ်လုပ်နိုင်ကြပါ
 သည်။ ဆင်းရဲသားများကိုလည်း ထုတ်လုပ်ရောင်းချနိုင်၍ အစိုးရက အချိန်
 တရာလျှင် မြန်မာငွေ ၁၅ ကျပ်မှ ၂၀ အထိပေးပါသည်။ မေဂျာအာလံ
 ၏ အဆိုအားဖြင့် မြန်မာပြည်တွင် ယမ်းစိမ်းပေါင်း တနှစ်လျှင် ပိသာ
 ၂၀၀၀၀ ခန့်ထွက်သည်ဆိုပါသည်။ ၎င်းယမ်းစိမ်းများကို အစိုးရ အသုံး

ပြုသို့မှတပါး ပြင်ပသို့လည်း ထုတ်ရောင်းနိုင်သည်။ သို့သော်များများ
မရောင်းနိုင်ဘဲ အားလုံးလုံလုံပင် ဘုရင့်စစ်တပ်၊ တော်အတွက် လုပ်ကိုင်
ရောင်းချသည်က များပါသည်။

ဤမြန်မာပြည်မှ ထွက်သော ယမ်းစိမ်းများကို မက်ခမာ သွားရေယို
ကြသဖြင့် ၁၇ ရာစုနှစ် အချိန်က အရှေ့အိန္ဒိယ ကုမ္ပဏီသည် အင်းဝ
ဘုရင်နှင့် ရောင်းဝယ်ရေး စာချုပ် တခုကို ပြုလုပ်ရန် ကြိုးစားခဲ့ဘူးပါ
သည်။ သို့သော် မရရှိခဲ့ပါပေ။ ၎င်းယမ်းစိမ်းများသည် စလေမြို့နယ်
တဝိုက်တွင်လည်း ထွက်ပါသေးသည်။ မြန်မာများထံမှ တရုတ်ကုန်သည်
များကလည်း အနည်းငယ် ဝယ်ယူ၍ တရုတ်ပြည်သို့ တင်သွင်းကြပါသည်။
မြန်မာတို့၏ သဘောကို သိရသည်မှာ သူတို့သည် မြန်မာပြည်ဖြစ် ယမ်း
စိမ်းများထက် နိုင်ငံခြားမှ မှာယူသော ယမ်းစိမ်းများကို ပိုမိုနှစ်သက်သည်
ဟု ဆိုပါသည်။ မြန်မာကုန်သည် အချို့သည် ယမ်းစိမ်းများကို ထုတ်တံ
မြစ်ကြောင်းမှ လှေဖြင့် ယူဆောင်သွား၍ (အန်းတောင်ကြားလမ်းကို
ဖြတ်၍) ၎င်းမှတစ်ဆင့် တရုတ်ပြည်တွင်းသို့ ခိုးသွင်းတတ်ကြပါသည်။ တရုတ်
များကမူ ထိုကဲ့သို့ ခိုးမသွင်းရဲကြရှာပေ။ ဓားထက်လှသော မြန်မာဘုရင့်
သစ္စာတော်ခံ ကုန်သည်များက ခိုးသွင်းပေးနိုင်ကြသည်မှာ အံ့ဩတယ်ပင်
ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း အမရပူမြို့တွင် ယမ်းစိမ်း၏ ဈေးမှာ
ဒုတိယ အင်္ဂလိပ်မြန်မာ စစ်မဖြစ်မီကထက် ဈေးကျသွားသည်။

နန်းတော်သစ်တပ် အပြင်ဖက် အနောက်တောင်ထောင့် အရပ်တွင်
လက်နက် ခဲယမ်းမီးကျောက်များ သိုလှောင်ထားရာ အုပ်တိုက်ကြီး တခု
ရှိပါသည်။ ယခုလက်ရှိ ဘုရင့်ခမည်းတော် လက်ထက်က ၎င်းအက်နက်တိုက်
ကြီး အတွင်းမှ ယမ်းများ ရုတ်တရက် ပေါက်ကွဲပြီး မီးလောင်ဘူးပါ
သည်။ ယခု ဘုရင်မင်းတရားကြီးမှ လည်း ယမ်းများကို ၎င်းတိုက်ကြီး
နေရာ၌ပင် ပြန်လည် ဆောက်လုပ်၍ သိုမှီးထားပြန်သည့်အပြင် ထားသို့
ပုံမှာလည်း စနစ်တကျရှိသည်ကို မတွေ့ရသဖြင့် ဒုတိယအကြိမ် ပေါက်ကွဲ
မည့်ဘေးကို မြင်နေပါသေးသည်။

မြန်မာ အမြောက်တပ်တွင် စစ်သည်တော် အမှုထမ်း ၅၀၀ ရှိပါ
သည်။ ၎င်းတို့အနက် ၈ ယောက်မှာ အမရပူမြို့တွင် လာရောက်နေထိုင်
သည့် ကုလားစစ် ဗာရီများ ဖြစ်ပါသည်။ ကျန် အခြား ရဲဘော်များမှာ
ကသဲ၊ မြန်မာနှင့် မူစလင်လူမျိုးများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ကသဲများနှင့် မူစလင်
စစ်မှုထမ်းများမှာ တလလျှင် ရိက္ခာ ဆန်နှစ်တင်းသာ ရပါသည်။ မြန်မာ
များမှာကား ရိက္ခာမရကြဘဲ လယ်မြေကို အခမဲ့ ထွန်ယက်လုပ်ကိုင်စား

သောက်ခွင့် ရကြပါသည်။ ပသီကုလားများကိုမူ အခွန်တော် အမျိုးမျိုးမှ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ပေး၍ စစ်မှုထမ်းစေပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ မြန်မာပြည်သို့ မရောက်မီ တနှစ်လောက်ကမှစ၍ အိမ်ရှေ့မင်း၏ အမိန့်တော်နှင့် မြေပြင်ပြစ် အမြောက်တပ်သားတို့သည် တလလျှင် ၂ ကြိမ်၊ ၃ ကြိမ်ကျ အမြောက်ပစ်နည်းကို လေ့ကျင့် ကြရပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ ရှိနေစဉ် အတွင်း၌ကား လေ့ကျင့်မှုကို ရင်စဲဘားပါသည်။ အမြောက်ပစ် လေ့ကျင့်ရာ၌လည်း လိုက်နာအုပ်သော စည်းကမ်းနည်းလမ်းများ စနစ်တကျ မရှိခဲ့ပါ။ အမြောက်ပစ်နည်းကို အားလုံးသော တပ်သားတိုင်း တတ်မြောက်ဖို့ကိုလည်း မရည်ရွယ်ခဲ့ပါ။ ၎င်းတပ်စုများ အပေါ်တွင် အကြီးအကဲ လုပ်သူများရှိ၍ ၎င်းတို့က သဘောနှစ်ခြိုက်သူများသာလျှင် လေ့ကျင့်ခွင့်ကို ရကြပါသည်။ ကျွန်ုပ် သိရသလောက်မှာ မည်သူမျှလည်း ဤလေ့ကျင့်ခန်းကို အရေးမထား ကြပါပေ။ သူတို့သည် အမြောက် လက်နက်များကိုလည်း များစွာ အထင်မကြီး ကြပါပေ။ မြန်မာပြည်သည် တောတောင် ထူထပ်သဖြင့် စစ် အတောအတွင်း ၎င်းအမြောက်များကို သယ်အပို့ ဆောင်ဘို့မှာ ခက်ခဲလှသည့်ပြင် လှည်းချထား အစီအစဉ်လည်း မရှိသဖြင့် အမြောက်ကို အရေးမထားကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့ စစ်သေနင်္ဂ အခြေအနေကို ကျွန်ုပ်တို့ ချင့်ချိန်ဝေဖန်ရလျှင် မြေပြင်ပစ် အမြောက်တပ်နှင့် မြင်းတပ်များက ကျွန်ုပ်တို့သည် အရေးပါအရာရောက်သည့် တပ်ဖွဲ့အနေနှင့် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန် မလိုပါပေ။

မြန်မာများသည် စစ်တိုက်ရာ၌ အမြောက်တပ်ထက် ခြေလျင်တပ်ကို အားကိုးကြပါသည်။ သူတို့သည် စစ်တိုက်ခိုက်ရာတွင် အမြောက်များကို သယ်ယူရွှေ့ပြောင်းရာ၌ လူအပို့ကုန်မည်ကိုလည်း တွက်ဆပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့အဖို့ တွက်ဆထားဘို့ရန်မှာ မြန်မာများ၌ စစ်သားအင်အားသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အင်အားထက် နည်းသည် များသည် ပခော့ မဟုတ်ပါ။ သူတို့၏ ထက်ထဲ၌ ယခုရှိနေသော သေနတ် လက်နက် အင်အားသာလျှင် ပခော့ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာတို့သည် တောနက်လယ်ခေါင်တွင် အသွားအလာ ကျွမ်းကျင်သည်ဖြစ်၍ သူတို့အား မည်သည့်ရန်သူမဆို တောထဲတွင် ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ခိုက်ရပါလျှင် သူတို့အား နှင်နင်းမည်မဟုတ်ဟု သူတို့ ယူဆထားပါသည်။ တောထဲ၌ သူတို့နှင့် ရင်ဆိုင်ရပါလျှင် သူတို့သည် ဘီလူး၊ သဘက်ကဲ့သို့ အလွန်ကြောက်စရာ ကောင်းသည်ဟု ကြားသိရပါသည်။ သို့သော် ရှေ့အဖို့ ကျွန်ုပ်တို့နှင့် စစ်ဖြစ်ရပါလျှင် သူတို့၏ စစ်ဆင်မှု၊ အနေအထား

ကောင်းမှုတို့ကို ဂရုစိုက်ရန် မလိုပါ။ သူတို့ လက်ထဲရှိ သေနတ် အရေ
 အတွက်သာလျှင် ပဓာန ဖြစ်ပါသည်။ သူတို့၏ လက်နက်ဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့၏
 စစ်သားများ ထိခိုက် ဒဏ်ရာရသည့်တိုင်အောင် ဂရုစိုက်ဖွယ် မဟုတ်သေး
 ပါ။ သူတို့၏ သေနတ်လက်နက် အရေအတွက်ကိုသာ ဂရုစိုက်ရန် လိုပါ
 သည်။ သူတို့ လက်ထဲရှိ သေနတ်လက်နက် အရေအတွက်မှာလည်း နိုင်ငံ
 ခြားမှ ဝယ်ယူရရှိထားသော ပစ္စည်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ သူတို့ကိုယ်တိုင်
 သေနတ်လက်နက် လုပ်ကိုင်နိုင်သည့် မဟုတ်ပါ။ မြန်မာပြည်သို့ ဗြိတိသျှ
 လက်အောက်ခံ နယ်ပယ်ဟူသမျှတို့က ရှေ့အဖို့တွင် သေနတ် လက်နက်
 များကို တစ်စင်းတစ်လက်မျှ ထုတ်မရောင်းကြရန် ပြင်းပြင်းထန်ထန် အမိန့်
 ထုတ်ထားသင့်ပါသည်။ မြန်မာပြည်နှင့် စီးပွားရေး စာချုပ်များ ချုပ်ဆို
 သည့်အခါတွင်လည်း သေနတ်လက်နက် အရောင်းအဝယ် ဖလှယ်ပေးသွင်း
 ရေးစသော အချက်များကို မည်သည့်အခါမျှ မပါဝင်အောင် သတိပြုကြရ
 ပါမည်။ နိုင်ငံခြားမှ မြန်မာပြည်သို့ သေနတ် လက်နက်များကို ရှေ့အဖို့
 ထုတ်မရောင်းခွင့်ပေးလျှင် ယခု လတ်တလော မြန်မာတို့ လက်ထဲရှိသော
 သေနတ် အစုံစုပေါင်း ၂၅၀၀၀၊ သို့မဟုတ် ၃၀၀၀၀ လောက်သည်
 နောင် နှစ် ၂၀ အတွင်း သုံးပုံ တပုံခန့်သာ အသုံးပြုနိုင်လောက်အောင်
 ကောင်းမွန်လျက် ရှိနေပေလိမ့်မည်။ ထိုအခါ သူတို့၏ အားကိုးမှုတို့သည်
 ပျက်ပြားဆုတ်ယုတ်၍ စိတ်အထင်ကြီးမှုတို့မှာလည်း လေထဲ၌ လွင့်ပျောက်
 ပျက်ပြားပြီးလျှင် မြန်မာပြည်ရှိ လူဦးရေ သုံးပုံနှစ်ပုံလောက်က စိတ်ဓာတ်
 ပျက်ပြားလျက် ရှိကြမည်။

ရှင်ဘုရင်သည် သူ၏ အထက်ဦးဆံပိုင် အာဏာအရ ယောက်ျား
 မွန်သမျှတို့ကို စစ်ထဲသို့ သိမ်းသွင်းခေါ်ယူ နိုင်ပါသော်လည်း စစ်သား
 ဦးရေများသည်က ပဓာန မဟုတ်ပါ။ ဘုရင်ကလည်း စစ်သားများကို
 သိမ်းသွင်းစုဆောင်းရာ၌ အင်နှင့်အားနှင့်အမျှ စစ်ရိက္ခာထောက်ပံ့ပေးနိုင်
 သလောက်သာ သိမ်းသွင်းမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့မဟုတ် စစ်သားများကို
 စုဆောင်းပေးသွင်းရသော ဆိုင် ၁၀ မြို့နယ်များက ကျေးမွေးနိုင်သလောက်
 ကိုသာ သိမ်းသွင်းနိုင်သည် ဖြစ်ပါစေ။ သေနတ် လက်နက် အင်အားရှိ
 သလောက်သာ သိမ်းသွင်းရမည်ဖြစ်၍ သေနတ်လက်နက် အရေအတွက်နှင့်
 မမျှဘဲ ပိုလာသမျှ လူများမှာ စစ်ပြေပြင်သို့ လွှတ်၍ သတ်သည့်နှင့်သာ
 တူချိမ့်မည်။

စစ်ဖြစ်၍ ဘုရင်သည် စစ်သာသန့် လာလျှင် လွတ်တော်က မြို့နယ်
 များသို့ စစ်သားပေးသွင်းရေး အမိန့်ကရ ပုံကို ကျွတ်ပြန်သည်။ ၎င်းအမိန့်

■၈၄ မြို့နယ်အုပ်ချုပ်သူတို့က မိမိတို့ မြို့နယ်တို့တွင် ကြိုတင် သတ်မှတ် ထားသော စုဆောင်းပေးရမည့် စစ်သားဦးရေ စာရင်းအရ တမြို့နယ်လျှင် စစ်သား ၄၀၀ ကျ၊ ၅၀၀ ကျ၊ ၁၀၀၀ ကျ စသဖြင့် ပေးပို့ ရသည်။ မြို့စား များက တိုက်သူကြီးတို့ထံ တဆင့်တောင်းခံ၍ တိုက်သူကြီးတို့က တဖန် မြို့သူကြီးတို့ထံ တောင်းဆိုပြီး မြို့သူကြီးတို့က တဖန် ရွာသူကြီးတို့ထံ စစ်သားများကို တောင်းခံကြရသည်။

စစ်သား စုဆောင်းရာ၌ စစ်သည်တော် အရေအတွက်နှင့် ၎င်းစစ်သား များအတွက် ကောက်ခံယူသော စစ်ခွန်တော် ငွေများမှာ တနယ်နှင့်တနယ် မတူကြဘဲ၊ မြို့နယ် အကြီးအငယ်လိုက် ကွဲပြားခြားနားကြသည်။ ဥပမာ ပြရမည်ဆိုသော် မြေထဲနယ်မှ စစ်ဖြစ်လာလျှင် စစ်သား ၅၀၀ လွတ်ရ သည်။ ၎င်းမြေထဲမြို့ကို ၅၀၀ ပြု မြို့ဟုခေါ်သည်။ ပြီးခဲ့သော ဒုတိယ အင်္ဂလိပ် မြန်မာ စစ်ပွဲ ဖြစ်စဉ်က ၎င်းမြေထဲမြို့မှ ကျောက်မန်းတောင်း ဝန်ကြီးက ဗိုလ်မှူးကြီးလုပ်၍ စစ်သားဦးရေ ၂၀၀၀ အထိ သိမ်းသွင်းနိုင် ခဲ့သည်။ ထိုသို့ စစ်သားများ လွတ်ရသည့်အခါတွင် မြေထဲနယ်ရှိ ကျေး ရွာများ၌ စစ်သားစုဆောင်းသိမ်းသွင်းပုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းကျေးရွာများရှိ ရွာသူရွာသားများအနက် မိသားစုစုရှိသော အိမ် ထောင်ပေါင်း ၁၆ အိမ်ထောင်အပေါ်တွင် ခေါင်းတခေါင်းရှိ၍ ၎င်းကို ဆယ်အိမ်ခေါင်းဟုခေါ်သည်။ ၎င်းဆယ်အိမ်ခေါင်းသည် မိမိအုပ်စုမှ စစ် သား ၂ ယောက်ကျပေးရသည်။ ၎င်းစစ်သားများ အတွက်ကိုလည်း ၎င်း အိမ်ထောင်စုများကပင် ထောက်ပံ့ရသည်။ စစ်သားသိမ်းသွင်းရာ၌ သူကြီး များ၏ ဆန္ဒအတိုင်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။ စစ်ထဲမလိုက်လိုလျှင် လူစားသွင်းနိုင် သည်။ ထိုသို့ လူစားသွင်းရန်ကိုလည်း သူကြီးများကို လာဘ်ထိုးရသည်။ လူတယောက်အတွက် ငွေ ၁၅၀ မှ ၂၀၀ အထိ လာဘ်ထိုး ရပါသည်။ ၎င်းငွေနှင့် အခြားလူစားတယောက်ကိုရှာဖွေ၍ လူစားထိုးသွင်း ရပါသည် ဟု သူကြီးများက အသံကောင်းဟပ်စေကာမူ သူတို့၏အိတ်ထဲသို့ ထိုးငွေများ ရောက်ကျတော့သည်။ သို့သော် ဤမျှသော ငွေကိုပေး၍ လူစား မထိုးနိုင် သည့် တိုင်အောင် ဆင်းရဲသားများက ပေါသောကြောင့် စစ်ထဲသို့ အသင်း သိမ်းသွင်းသဖြင့် မုဆက်မသာ လိုက်ပါရသည်က များလှပါသည်။ မိသား စုစု ၁၆ အိမ်ထောင်ရှိသော ခေါင်းတခေါင်းသည် စစ်သား ၂ ယောက် ကိုစုပေးပြီးနောက်၊ ၎င်းစစ်သား ၂ ယောက်အတွက် လက်နက်ပစ္စည်း များကိုလည်း ဝယ်ပေးရသည့်အပြင် စစ်သားတယောက်အတွက် တလလျှင် ဆန်တစ်တင်း (၅၆ ပေါင်ကိုက်) နှင့် ငွေ ၅ ကျပ်ကို စစ်မပြီးချင်း ထပ်

ဆက်ကြေး ပေးရပါသည်။ ၎င်းစစ်သား၏ လက်နက် ခဲယမ်းမီးကျောက် အတွက် တပ်မှူးက ရရာနေရာမှ ဝယ်၍ပေးရသည်။ ဝယ်ပေးရသည့် ငွေမှာ စစ်သားထံမှရသော ရွာကထောက်ပံ့သည့် ငွေပင်ဖြစ်သည်။ စစ်သားများ အတွက် တခါတရံနန်းဟော်ကြီးမှ လက်နက်ထုတ်ပေးပါသည်။

သာယာဝတီနယ်မှ စစ်သား ၁၅၀၀ စုဆောင်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့အားလုံးကို အတင်းအကျပ် အာဏာနှင့် စုဆောင်းသိမ်းသွင်းရသည် မဟုတ်ဘဲ သူတို့အလိုအလျောက် စစ်ထဲဝင်သူများဖြစ်သည်။ သူတို့အား မြို့နယ် အုပ်ချုပ်မှုတို့က လက်နက် ခဲယမ်းထောက်ပံ့ကြပါသည်။ သူတို့ သည် ပြည်သူ့ စပါးကျိမှု ရိက္ခာစပါးများကို အခမဲ့ ရခဲ့ပါသည်။ ပြည်သူ့ စပါးကျိဆိုသည်မှာ လူထုက စစ်သားများအတွက် ထောက်ပံ့ထားသော စပါးများကိုသာ ထည့်သွင်းထားသည့် စပါးကျိဖြစ်ပါသည်။ သူတို့သည် စစ်ဖြစ်၍ စစ်သားလိုလာလျှင်အချိန်မရွေးစစ်ထဲသို့ ဝင်ရောက်အမှုထမ်းကြ ရပါသည်။ ပဒေါင်းမြို့နယ်က စစ်သားပေးသွင်းပုံမှာ အထက်ပါမြို့များ နှင့် ခြားနားသည်။ ၎င်းနယ်မှစစ်သား ၅၀၀ ပေးသွင်းခဲ့ရသည်။ စစ်သား တယောက်ကို အိမ်ထောင်စုနှစ်ဦးကထောက်ပံ့သည်။ အိမ်ထောင်စုတဦးက ၎င်းအတွက် လယ်မြေကေ ၅ ကေကိုလုပ်ကိုင်၍ ရသမျှစပါးများအနက် တဝက်ကို ၎င်းစစ်သားအတွက်အသုံးချရပါသည်။ ၎င်းအိမ်ထောင်သည် လူ့ခွန်တော်နှင့်မြေခွန်တော် လွတ်ငြိမ်းပါသည်။ အခြားအိမ်ထောင်စုတဦးက မှ တနှစ်လျှင် ငွေ တဆယ်ကျပ်နှစ် တကူ ထင်းနှင့်အခြား အသေးအဖွဲ့ ပစ္စည်းများကို ထိုစစ်သားတို့၏သို့မဟုတ် ကျန်ရစ်ခဲ့သော သူ၏ သား မယားအတွက် ထောက်ပံ့ရသည်။ စစ်သား ၅၀ အပေါ် အုပ်ချုပ်သော သွေးသောက်ကြီး တယောက်၏တာဝန်ကိုမူ အိမ်ထောင် ၇ အိမ်ထောင် က ဝိုင်း၍ ထောက်ပံ့ရသည်။ ၎င်းအိမ်စုများအနက် အိမ်ထောင်စု ၆ စုက တနှစ်လျှင် ငွေတဆယ်ကျပ် ထောက်ပံ့လျက် ကျန်တစ်ခုအမှု လယ် ၁၀ ကေကို လုပ်ကိုင် ထွန်ယက် စပါးစိုက်ပေးရ၍ ရရှိသောစပါးများ အနက် တဝက်ကို ၎င်းသွေးသောက်ကြီး သို့မဟုတ် ၎င်း၏သားမယားများ သို့ ပေးရသည်။ ၎င်း လုပ်သောလယ်အတွက်မှာမူ မြေခွန်တော်လွတ် ငြိမ်းသည်။

ထို့အတူ စစ်သား ၁၀၀ အပေါ် အုပ်ချုပ်သော ဗိုလ်တယောက် အား အိမ်ထောင်စု ၅၂ စုက အထက်ပါအတိုင်း ထောက်ပံ့ရသည်။ စစ်သား ၅၀၀ အပေါ် အုပ်ချုပ်ရသော ဗိုလ်မှူးကမူ ၎င်းလက်အောက် ရှိ စစ်ဗိုလ် စစ်သားများအပေါ်မှ ရသောအကောက်အစားဖြင့် နေထိုင်

ရသည်။ အဘယ်ကဲ့သို့ အကောက်အစားရသနည်းဟူမူ ၎င်းသည်ငယ်
 သားစစ်သား တဦးတယောက်ကို မကျန်းမမာကြောင်းပြ၍ အိမ်သို့ပြန်
 လွှတ်နိုင်သည်။ ထိုအခါတွင် လာဘ်များစွာ ရသည်။ တခါတရံ ကစား
 ဝိုင်းများ ကြီးစွာခံစေ၍ ၎င်းအပေါ်တွင် အကောက်အစားယူသည်။
 မိုးကောင်းမြို့ဝန်သည် ဤအတိုင်းပြုလုပ် နေသည်ကို ကာနယ်ဟားနေး
 ကိုယ်တိုင် တွေ့ဘူးခဲ့ရပါသည်။ ထိုစားဝိုင်းတွင် ရန်ဖြစ်၍ အချင်းများ
 သည့် အခါများတွင်လည်း ဇော်ငွေရိုက်ခြင်းဖြင့် ငွေများစွာရနိုင်ခဲ့ပါသည်။
 မြစ်စဉ် တလျှောက်ရှိ အခြားမြို့များကမူ စစ်သားများအစား စစ်ရဲ
 လှေများကိုပေးသွင်းရသည်။ ရွှေတောင်မြို့က စစ်ဖြစ်လာလျှင် စစ်ရဲလှေ
 ၁၂ စင်းပေးသွင်းရ၍၊ လှေသား ၅၀ မှ ၇၀ အထိ ပေးသွင်းရပါ
 သည်။ ထိုသို့နယ်များမှ ရသောစစ်သားများအပြင် ရွှေမြို့တော်အတွင်း၌
 စစ်မှုထမ်းနေသော ဘုရင့်အိတ်ဆောင် တပ်များမှ စစ်တိုက်ရန် စစ်သား
 ပေါင်း တသောင်းခန့်ကို ရွေးထုတ်၍ ယူနိုင်သည်။ ဤကဲ့သို့ တပိမံတော်
 ကြီးကို သိမ်းသွင်းဖွဲ့စည်းပြီးသည့်အခါ စစ်သားများ စုဆောင်းပေးပို့ သော
 နယ်ပယ်များသည် မြေခွန်တော်နှင့် လူခွန်တော်များ လွှတ်ငြိမ်းကျသည်။
 စစ်သားများပင် သက်ဆိုင်ရာ စစ်ဝတ်စုံများကို ဝတ်ဆင်စေပေးသော်လည်း
 ခံ့ညားထယ်ဝါသည့် ဝတ်စုံများလည်း ဖောက်သည့်အပြင်၊ ဝတ်ဆင်ရာ၌
 လည်း စည်းကမ်း တကျ ဝတ်ဆင်ခြင်းမရှိပါပေ။ သူတို့စိတ်ထင်သလိုသာ
 လျှင် ဝတ်ဆင်ကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ စစ်သားများကို အုပ်ချုပ်သော
 စစ်ဗိုလ်များမှာ စာရေးစာချီ၊ ကုန်သည် လယ်လုပ်များသာဖြစ်၍ စစ်စည်း
 ကမ်းကိုနားလည်ကြဟန် မတူပေ။ ထင်သလိုသာ ဝတ်စား နေထိုင်ကြ
 လျက် စစ်ရေးပြ လေ့ကျင့်ခန်းများကိုလည်း ပြုလုပ် လေ့ကျင့်သည်ကို
 မတွေ့ရပါပေ။ စစ်ထွက်သည့်အခါတွင် သူတို့၌ အသုံးအဆောင် စတုန်း
 ဟူသ၍မှာ များများစားစား မရှိပါပေ။ စစ်သား၏ ပစ္စည်းဟူသ၍မှာ
 ဖျာ တချပ်၊ ထမင်းအိုး တလုံး၊ ငြုတ်သီးအနည်းငယ်၊ ထမင်းချောက်
 အိတ်ငယ် တလုံးနှင့် ဓားတလက်သာ ရှိပါသည်။ သူတို့တွင် တကယ်တမ်း
 တိုင်းပြည်ကို ချစ်သောစိတ် နည်းပါးပါသည်။ အိမ်ကိုခင်တွယ်တတ်၍
 စစ်တိုက်ထွက်သည့် သခါတွင်လည်း သားမယားများကို လွှမ်းမော်သည်က
 များပါသည်။

စစ်သား ၅၀၀ ရှိ စစ်တပ်တစ်တပ်ကို ဗိုလ်မှူးက အုပ်ချုပ်၍၊ ၎င်း
 လက်အောက်တွင် စစ်သား ၁၀၀ ကျစီကို ဗိုလ်ကြီးက အုပ်ချုပ်ပါ
 သည်။ ၎င်းဗိုလ်ကြီးများအောက်တွင် စစ်သား ၅၀ ကျစီကို အုပ်ချုပ်သော

သွေးသောက်ကြီးများရှိပါသည်။ ၎င်းအောက်တွင် တပ်စိပ်စစ်သား ၂၀ ကျစ်ကို အုပ်ချုပ်သော အကြပ်များရှိပါသည်။ စစ်သား ၄ ယောက် လျှင် ထမင်းအိုးထမ်း တယောက်ရှိ၍ ၎င်းငါးယောက်တို့ကို တအိုးစား ခေါ်ပါသည်။ တအိုးစားအဖွဲ့ ၄ ဖွဲ့ပေါ်တွင်သာ အကြပ်တယောက်က အုပ်ချုပ်ပါသည်။

ဗိုလ်မှူးနှင့် ဗိုလ်ကြီးများစသည့် အဆင့်အတန်း ထားရှိပုံမှာ အင်္ဂလိပ် စစ်တပ်ရှိ ဂဇက်ဝင်ဗိုလ်များ ထားရှိပုံနှင့် ဆင်ဆင်တူပါသည်။ နိုင်ငံခြား စစ်အုပ်ချုပ်ပုံစံကို အတုယူဖွဲ့စည်းထားဟန်တူပါသည်။

စစ်မက်အချိန်အခါ ကြာရှည်လေးမြင့် သည့်အခါများတွင် အထက်က ဆိုခဲ့ပြီသည့်အတိုင်း ရပ်ရွာများက မိမိတို့ပေးပို့ စုဆောင်းပေးသော ဆိုင်ရာစစ်သားများအတွက် ထောက်ပံ့ကြေးများကို ဆက်လက်ပေးပို့၍ ရသမျှနှင့်ပင် သုံးစွဲနေထိုင်သွားကြရပေသည်။ သို့တော် သူတို့သည် စစ်ထောက်ပံ့ကြေး ရသည်ဖြစ်စေ၊ မရသည်ဖြစ်စေ စစ်စခန်းချရာ အရပ်တွင် အထက် ဗိုလ်ကြီးများ မသိရအောင် တိတ်တဆိတ် လုယက် စားသောက် နေယိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်သားများ စခန်းချရာအရပ်များသည် အလွန်ပူပင် ဆင်းရဲလျက် နစ်နာကြရှာသည်။ ၎င်းတို့ကို လက်ခံထား ထားကြရသည့် မြို့ရွာများကလည်း ၎င်းတို့ကို လက်ခံခြင်းကိုပင်လျှင် ဘီလူးသဘက်များကို လက်ခံဘိသကဲ့သို့ အလွန် စက်ဆုတ်ရွံ့ရှာကြ သည်။

မြန်မာစစ်တပ်၏ တပ်ရင်းတခုတွင် စစ်သား ၁၀၀၀ ရှိပြီး၊ ၎င်းကပ်မျိုး ၂ တပ်ကို ဘယ်တောင်ပံ ညာတောင်ပံ ဟု သိမှတ်ခေါ်ဆိုသည်။ ၎င်းအမည်များမှာ ပါဠိအခေါ်များဖြစ်ကြ၍ မည်သည်ကို ဆိုလိုကြောင်း မသိရပါ။ ကျွန်ုပ်တို့သည် မြန်မာတပ်စတော်၏ စစ်ဗျူဟာ ခင်းကျင်းပုံကို တခါမှမမြင်ခဲ့ဘူးပါ။ ကာနယ် ဘားခန်းမြင်ခဲ့ရသည့် အနေနှင့်ပြောပြရမည် ဆိုသော်၊ မြန်မာသေနင်္ဂဗျူဟာတပ် စေ့ ကျင့်ပုံကို တခုသော ဇနွေဝါရီလ (ပြာသိုလ) အခါက မြင်ခဲ့ဘူးသည်ဆိုသည်။ ထိုအခါက ဘကြီးတော် ဘုရားသည် ဆင်ဖြူတော်ကြီးပေါ်တွင် ခံညားစွာစီးလျက်၊ မိဖုရားများ တေးက ခြံရံပြီး ကိုယ်တော်တိုင် စစ်ရေးပြပွဲကို ရှုစား ဆင်းနွဲ့နေသည်ကို တွေ့မြင်ခဲ့ရပါသည်။ ၎င်းအခမ်းအနားတွင် ဝန်ကြီးများ၊ အတွင်းဝန် များ၊ အစိုးရအရာရှိများသည် မျဉ်းတိုမျဉ်းရှည်၊ ချပ်မိန်ညို တန်ဆာများ နှင့်တကွ မောက်ရွှံ့ မောက်တိုများကို ဆင်ယင်လျက် နန်းရှေ့ရင်ပြင် ကွက်လပ်ကြီး၏ တဖက်တွင် ကကြီးတန်ဆာများ ဆင်ထားသော မြင်း

များထက်တွင် စီးကာ စိတန်းလျက် ရပ်နေကြပါသည်။ သူတို့၏ လက်ထဲ တွင် ၅ ပေခန့် ရှည်လျားသော လှံတပ်များကို ကိုင်ဆောင်ထားကြပါ သည်။ အချက်ပေးလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် သူတို့အသိ သီးဘုရင်ရှေ့တော် မှုဖြတ်သန်းကာ မြင်းကိုလျှင်မြန်စွာ စိုင်း၍ သွားကြပါသည်။ တာလမ်း၏ အလယ်လောက်တွင် ၂၅ ပေခန့် မြင့်သော တိုင်တခုရှိ၍ ၎င်းပေါ်တွင် စက်ဝိုင်း တခုရှိရာ ၎င်းစက်ဝိုင်းကို မြင်ပေါ်မှနေ၍ ထိမှန်အောင် ပစ်သွင်း ကြရပါသည်။ ထိုသို့ပစ်သွင်းပြီးနောက် ယခင်က ၎င်းတို့ရပ်နေရာ ဌာနသို့ မြင်းကိုပြန်၍ စီးပြေးလျှင် မိမိ၏ အလှည့်သို့ ရောက်သည့်တိုင်အောင်စောင့် ဆိုင်း၍ နေကြရပါသည်။ ထိုနေရာသို့ ရောက်သောအခါ သူတို့၏အစေ အပါး လှံကိုင်ရဲဘော်များထံမှ လှံအသစ်ကို ထပ်မံ၍ယူပြီးလျှင် တဖန် မြင်းကို အပြေးစီး၍ စက်ကွင်းသို့ ထိုးကြပြန်သည်။ ဤသို့အားဖြင့် စစ် ဗိုလ်တဦးသည် ၁၂ ကြိမ်ထက်မနဲ လှံဖြင့် စက်ကွင်းကို ထိုးသွင်းကြ သည်။ သို့သော် ၎င်းလူများ တယောက်ပြီး တယောက် စက်ကွင်းကို လှံဖြင့် ထိုးသွင်းသည့်တိုင်အောင် အချက် တထောင်လောက်တွင် အယ် မျှလောက်သာ စက်ကွင်းအလယ်သို့ ထိမှန်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ သူ တို့လှံများအားလုံးကို ပစ်သွင်းပြီးသည်နောက်တွင် စက်ကွင်းအတွင်းသို့ ထိမှန် လက်ဖြောင့် သူတို့၏ အမည်စာရင်းကို ခေါ်၍ သူတို့သည်ဘုရင့် ရှေ့တော်မှောက်သို့ ဒူးထောက်၍ ဝင်လာကြပြီးလျှင် မိမိဘုရားကြီးကပန်း များနှင့် ပိတ်အုပ်များကို ဆုတော်လာဘ်တော်အဖြစ် ပေးပါသည်။

ထိုအခမ်းအနား ပြီးဆုံးသည်နောက် မြင်းတပ် တတပ်သည် ဘုရင့် ရှေ့တော်မှောက်သို့ ရောက်လာ၍ နှစ်ယောက်တဖွဲ မြင်းကို အမြန်စီးကြ ပြီးလျှင် ပြေးပေါ်၌ ချထားသော လိမ္မော်သီးများကို မြင်းပြေးနေစဉ် အတွင်း လှံစွပ်များဖြင့်ထိုး၍ ကောက်ယူကြသည်။ ၎င်းတို့အနက် မြင်းတပ် သား ၂ ဦးသာလျှင် လိမ္မော်သီး ၂ လုံးကို ပြေးရင်း လှံဖြင့် ထိုးစွပ်၍ ကောက်ယူနိုင်သည်။ ၎င်းတို့အနက် တယောက်မှာ မဟာမေဒင် လူမျိုး မြင်းတပ်ဗိုလ်ဖြစ်ပြီး ဘုရင့်မြင်းတပ်၌ အမှုထမ်းသူဖြစ်လေသည်။ ဘုရင့် မြင်းတပ်မတော် ကြီးဘင် တပ်စိပ် သုံးတပ်ရှိ၍ မြင်းတပ်စိပ် တခုလျှင် မြင်းစစ်သည် ၁၀၀ ခန့်ရှိသည်။ မြင်းတပ် တခုနှင့်တခု ဆင်ယင်ဝတ်စားပုံ တို့မှာ မတူကြပေ။ ၎င်းမြင်းတပ်များအနက် မြင်းတပ်တခုမှာ အလွန်ထူး ခြားလှစွာ ဆင်ယင်ဝတ်စား ထားပါသည်။ ၎င်းတို့၏ စစ်သားများသည် ဆန်းကြယ်သော ဦးထုပ်များထို့ ဆောင်းထား၍ အဝတ်အစား များမှာ ရှေးခေတ်အခါက 'ဇာဆေး' စစ်မြင်းတပ်၏ အဝတ်အစားပင်ဖြစ်သည်ဟူ

ဆိုပါသည်။ ၎င်းမြင်းတပ်သားများမှာ မကိပုဂ္ဂ ကသည်းလူမျိုးများဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ လက်ထဲတွင် အောင်းလှ ကြီးများသာရှိ၍ သေနတ်လက်နက်များကို မကိုင်ဆောင်ကြချေ။ သူတို့အား ရုတ်တရက် ကြည့်မည်ဆိုလျှင် မြင်းစီးကျင်လည်ကြပုံ မပေါ်သော်လည်း သူတို့သည် မြေပေါ်ရှိ လိမ္မော်သီးများကို မြင်းပြေးနေစဉ်အတွင်း လှဖြင့်ထိုး၍ ကောက်ယူနိုင်ခြင်းကို ထောက်လျှင် မြင်းစီးကောင်းများ ဖြစ်ကြကြောင်းကို သိရပါသည်။

မြန်မာ မြင်းစစ်သည်တို့သည် ဖနပ်မပါဘဲ မြင်းကိုစီးနိုင်သည်။ မြင်း၏ ခြေနှင်းကွင်းတွင် သူတို့၏ ခြေမက်ညှပ်၍ မြေပြဲ စွာစီးနိုင်ကြသည်မှာ အံ့ဩဖွယ်ရာပင်။ သူတို့တွင် အင်္ဂလိပ်မြင်းစီးသူတို့ကဲ့သို့ မြင်း၏ဝမ်းဗိုက်ကို ကလံဆွ၍ ပေးသော သံချွန်တပ် ဖနပ်မပါရှိပေ။ ၎င်းသံချွန်ပါ ဖနပ်အစား မြင်းကုန်းနှီး၏ အောက်ခံခါးတောင် အဝတ်ထူပြားကြီးက တဖျတ်ဖျတ်နှင့် မြင်း၏ဝမ်းဗိုက်ကို ရိုက်ပေးရင်း မြင်းကို သတိပေးသကဲ့သို့ ရှိသည်။ သူတို့သည် မြင်းစီးနေရင်းပင် သူတို့၏ ကိုယ်ဘာယကို နောက်သို့ ကော့၍ စက်ကြိုးကို တင်းကျပ်စွာ ဆွဲထားတတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာမြင်းမုန်လျှင် ပါးပေါ်ပြဲပြဲနှင့်သာ တွေ့ကြရပါသည်။ စီးသူ၏ခြေထောက်သည် အပေါ်ထောင်လွန်းပြီး ခူးနှစ်ဖက်သည် မြင်း၏နံဘေးကို အမြဲရိုက်ခတ်နေရကား မသက်သာလှပေ။ သို့သော် မြန်မာကုန်းနှီးများတွင် ကုန်းရှေ့နှင့် ကုန်းနောက်များ၌ အတွယ်အဘာ အဖုကြီးများရှိသဖြင့် မြင်းပေါ်မှ အမှတ်တမဲ့ အလွယ်တကူ စဉ်ခကျနိုင်ပါပေ။ မြင်းတပ်များ အားလုံး စစ်လေ့ကျင့်ရေးကို ပြုကြပါသေးသည်။ သို့သော် သူတို့ပြုသပုံမှာ မြန်မာဆန်လှပြီး အနောက်နိုင်ငံ မြင်းတပ်များ၏ နည်းစနစ် လုံးဝမပါရှိပါ။

ဤမျှလေးစက် အဆင့်အတန်း နိမ့်ကျသော မြန်မာ့သေနတ်ဗျူဟာ တပ်တို့ကြည့်လျှင် ၎င်းတို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ စစ်တပ်မတော် များနှင့် ဘယ်သောအခါမျှ မယှဉ်နိုင်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားလှပါပေသည်။ သို့သော် ကျွန်ုပ်တို့စည်းကမ်းကျနစွာ ဖွဲ့စည်းထားသော တပ်မတော်သားများထက် မြန်မာတပ်မတော်သားတို့က အရေးသာသော အချက်အချက်ကား ရှိပါသည်။ ၎င်းမှာ မြန်မာတပ်မတော်သားတို့သည် ဖြစ်သလို ခြိုးခြံစွာ နေထိုင်မှုပင်ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ တပ်သားများသည် အစားအသောက်၊ အနေအထိုင်တွင် ဗီဇာကျယ်လှ ပါသည်။ မြန်မာတပ်သား တဦးကို ကြည့်လိုက်လျှင် သူ၌အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းဟူ၍ ဘာမျှမလို။ သူ၏သေနတ်

သည်ပင် သူ၏ပစ္စည်းထမ်းသော ထမ်းပိုးဖြစ်၍ သေနတ်၏ပြောင်းဝဖက်
 တွင် ဖျားလိပ်တလိပ် ထမ်းအိုးတလုံးကို တွေ့ရပါသည်။ သူ၏ခါးတွင်
 ကား ထမ်းခြောက် အိတ်ငယ်တခု ငြုပ်သီးထုပ် တထုပ်ကိုသာ
 ယူဆောင်လာသည်။ ခါးတဖက်တွင်ကား ငှက်ကျေးတောင် ဓားတလက်
 ကို ချိတ်ဆွဲထားလျက် ဤဓားဖြင့် တောက်ရှင်းသည်။ သူ့အတွက်နေထိုင်
 ရန် တဲခန်းကိုလည်း သူပင်ဆောက်သည်။

မြန်မာစစ်သားအကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာ ပေးဖီးလ်
 သည် တခါက ရေးသားဘူးသည်။ သူသည် ပယင်းတွင်း တောင်ကြား
 တွင် မြန်မာစစ်သားများနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ဘူးရာ ၎င်းတို့ နေပုံထိုင်ပုံနှင့်ပတ်
 သက်၍ အတော်လေ့လာခဲ့ဘူးသည်ဟု ဆိုသည်။ ၎င်းပြောပြချက်အရ
 မြန်မာ တပ်သားတို့သည် စားသောက်ရန် ရိက္ခာကုန်သည် အခါတွင်
 တောတွင်းရှိ သစ်ပင်များမှ အရွက်နှုတ်တို့ကို ခူးဆွတ်ယူပြီးလျှင် သူတို့၏
 တခေါ်အခေါ်အားဖြင့် ငါးပိဟုခေါ်သော အလွန် ပုတ်ဆိုးနေသည့်
 ဆားနယ်ငါးပုပ်များနှင့် ကျိုချက်စားသောက် နေထိုင်ကြသည်မှာ အလွန်
 အံ့ဩဖွယ်ရာပင် ဖြစ်သည်။

ထို့အတူ မစ္စတာ ဆီးဇား ဖရက်ဒရိတ်ဆိုသူ တဦးက ဆိုခဲ့သည်မှာ
 သူသည် ယခင် အနှစ် ၃၀ လောက်က မြန်မာနယ်စပ်သို့ ရောက်ခဲ့ရာတွင်
 မြန်မာတပ်သားတို့သည် ဧ မ္ဘာပေါ်တွင်ရှိသမျှ တောတိရစ္ဆာန် ဟူသမျှကို
 ဆတ်ဖြတ် စားသောက်ကြသည်ကို မျက်စိနှင့်တပ်အပ် တွေ့ခဲ့ဘူးပါသည်။
 သူတို့သည် အလွန်ရှုပ်ထွေးကောင်းသည့် အစောင်မျိုးကိုလည်း မြန်ရေရှက်
 ရေ စားသောက်ကြပါသည်။ သူတို့သည် မြေကင်းများကိုလည်း ဗုတ်ကင်
 စားသောက်ကြသည်ကို တွေ့ရဘူးပါသည်။ မည်သည့်အကောင်မျှ မရနိုင်
 သည့် အခါများတွင် မြက်များ၊ သစ်ဥ၊ သစ်ဖုများကို စားသောက်၍
 အသက်ရှင်အောင် နေထိုင်နိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤကဲ့သို့သော လူမျိုး
 သည် တောတောင်အတွင်း၌ ရေမလို ဆာမလို အသက်ရှင်အောင် နေထိုင်
 ကြလျှင် သူတို့နှင့် ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ရာ၌ ရေရှည်ဆွဲ တိုက်ခိုက်ရမည်ဆို
 အ သူတို့ကို ဘယ်လူမျိုးမှ ယှဉ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါပေ။ သူတို့တွင် ထမ်း
 ခြောက်အိတ်များ ရှိပါသော်လည်း အခြားအစားအစာ ရနေသမျှ ဤထ
 မင်းခြောက်များကို လက်ဖြင့်မျှ မတို့ကြချေ။ အလွန်ငတ်ပြတ်၍ မတတ်
 သာမှသာလျှင် ဤထမ်းခြောက်များကို ရေစိမ်၍ စားကြသည်ဟု ဆိုထား
 သည်။

မေဂျာအာလ်၏ ထင်မြင်ချက်အရ ပြောရမည်ဆိုသော် မြန်မာ
လူမျိုးတို့သည် အာရှတိုက်အတွင်းရှိ အခြားလူမျိုးများနှင့် မတူဘဲ လိုက်
လျော ဖော်ရွေတတ်သူများ ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့သည် ပျော်ပျော်နေ
တတ်ကြ၍ အမြဲဖျပ်သတ်ကြသည်။ ဖြစ်ပြီးသမျှကိုလည်း လွယ်လွယ်ကူကူနှင့်
မေ့ပျောက်ပစ်တတ်ကြသည်။ သူတို့တွင် တိုင်းပြည်ကို ချစ်တတ်သောစိတ်
အနည်းငယ် ရှိကြပါ၏။ မိမိတို့၏ သားမယား အိုးအိမ်တို့ကို ခွဲခွာ၍
သွားလိုစိတ် မရှိကြပေ။ သူတို့တွင် ဇာတ်မရှိ၊ လူတန်းစား ခွဲခြားခြင်းမရှိ။
လူတစ်မိန်းများနှင့် ရောဝင် ပေါင်းသင်းနိုင်၍ သူတို့ထက် အရည်အချင်း
သာသည်ဟု သူတို့ထင်သော ဥရောပတိုက်သားများအား နှိမ့်ချအောက်
ကြို၍ ပေါင်းတတ်သည်။ သူတို့ကို နှုတ်အုတ်သည်ဟု ဆိုပါရသော်လည်း
သူတို့သိလိုသည့် အချက်များကို တွေ့သည့်အခါများတွင်မူကား မေးမြန်း
စုံစမ်း၍ ဆည်းပူးလေ့လာတတ်သည်။ တိုင်းပြည်နှင့် သူတို့တူရင်အတိုက်
ဆိုလျှင် အသက်ပခာန မထားဘဲ သေရဲ လုပ်ရဲသော လူမျိုးဖြစ်သည်။
သို့သော် သူတို့၌ ရက်စက်သော စိတ်ထားကားမရှိ။ မျှတသော သဘော
ထား ရှိသည်။ ကြမ်းတမ်းခက်တရော်သော အလုပ်များတွင်လည်း ခံနိုင်ရည်
ရှိသည်။ သို့သော် ပျင်းရိတတ်၍ အလုပ်လုပ်ရာတွင် စိတ်ဦးသန်ခြင်း မရှိပေ။
သူတို့သည် စည်ကမ်းစံနစ် ရှိရန်ကိုကား စိတ်မဝင်စား။ အလုပ်၌လည်း
တာရှည်စွာ စိတ်ဝင်စားခြင်း မရှိ။ ခဏတာဖြင့် ပြီးငွေ ဖင်နဲ့ လာတတ်ကြ
သည်။ စကားပြောရာတွင်လည်း ကြိုကြီးကျယ်ကျယ် ချဲ့ထွင်ပြောတတ်ကြ
သည်။ သူတို့ကား အတင်းလည်း ပြောတတ်ကြသည်။ မမှန်သဘင်းကောဠာ
ဟုလည်း လွှင့်တတ်ကြသည်။ ဝါကြားတတ်ကြသည်။ သူတို့အပေါ်၌
အုပ်စိန်းမှု မရှိလျှင် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူ တတ်ကြသည်။ ထုလွန်းသူကို
နှိပ်တတ်သည်။ မျက်နှာလိုက်တတ်သည်။ အကတိလိုက်စားတတ်သည်။ ရဲစွမ်း
သတ္တိကား မရှိ။ မြဲချောက်လျှင် ကြောက်တတ်သည်။ သူတို့စစ်ဗိုလ်များ
မှာ ရှေးဦးပင် မြင့်သော်လည်း သူရဲဘော နည်းလှသည်။ စစ်တိုက်ခိုက်ရာ၌
ပရိယာယ်အလွန်များ ဖြစ်သည်။ ပေါ့ပေါ့နေ ပေါ့ပေါ့စားတတ်သည်။ သူတို့၏
လက်နက်များကို မည်သို့ သိမှီးထားရမည်ကိုပင် သူတို့မသိ။ ပေါ့ပေါ့ဆဆ
ထားတတ်၍ ပစ်ခတ်ရာ၌လည်း လက်မမြောင့်လှပါပေ။ ထို့ပြင် မတောတောင်
ထူထပ်သော နေရာအရပ်၌ နေထိုင်ကြစေကာမူ တောမကျွမ်းကျင်လှဘဲ
ရင်ဆိုင် တိုက်ခိုက်ရာ၌ မြေပြင်သို့သာထွက်၍ တိုက်ခိုက်လေ့ရှိသည်။ ပြီးခဲ့
သော ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်တွင် မြန်မာစစ်ပွဲတွင် သူတို့သည် ကျွန်ုပ်တို့နှင့် ရင်ဆိုင်
တိုက်ခိုက်ရာ၌ အတော်ပင် ကြံ့ကြံ့ခံ၍ တိုက်ခိုက်ကြပေသည်။ သို့သော်

သူတို့၌ ဇွဲမရှိ။ စစ်တဖက်က နာလာလျှင် တတပ်လုံး စိတ်ဓာတ်နိမ့်ကျသွား
ပြီးလျှင် လက်လျှော့လာတတ်ကြသူများ ဖြစ်ကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ကောင်း
ကောင်း သတိပြုကြရမည် ဖြစ်သည်ဟူ၍ မေဂျာအာလံက ဆိုထားခဲ့သည်။

၁၈၅၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလိပ်သံ အဖွဲ့ကို
မြန်မာအစိုးရက ညွှန်ကြားသောပွဲနှင့် နန်းမြို့အတွင်းတွင် တွေ့ရသော မြို့စောင့်
တပ်၏အင်အာ မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။ နန်းမြို့တွင်းရှိ မင်းလမ်း
မများပေပါတွင် လမ်းတဖက်တချက်စီ၌ တန်း၍ ရပ်နေကြသော ခြေလျှင်
တပ်သားများ၏ ဦးရေမှာ ၉၂၃၀ ရှိပါသည်။ မြင်းပေပါတွင်စီး၍ နန်းမြို့
တွင်း လမ်းတဖက်တွင် စောင့်နေကြသော မြင်းတပ်သား၏ ဦးရေမှာ ၁၂၈၆
ရှိပါသည်။ ထိုတပ်များအပြင်၊ စစ်ကိုင်းမြို့၌ တပ်သား ၅၀၀၊ အင်းဝ၌ တပ်
သား ၅၀၀ စခန်းချထားရ သေးသဖြင့် ထိုနေ့က နန်းမြို့တဝိုက်တွင် စခန်း
ချထားသော တပ်မတော်၏ အင်အားစုပေါင်းမှာ ၁၁၅၁၆ ယောက် ဖြစ်
ပါသည်။ ၎င်းတို့ကို ကြည့်ရသည်မှာ ရှေးယခင်အခါက သေနတ်ကိုမျှပင်
မကိုင်ဘူးသူ များလည်း ပါဝင်လိမ့်မည် ထင်သည်။

နန်းတော် သစ်တပ်အတွင်းချထားသော ခြေလျှင်တပ်မှာ စည်းကမ်း
ကျနစွာ ဝတ်ဆင်ထားသည့်ပြင် သေနတ်အသစ်များကိုလည်း ကိုင်ထား
၍ ခန့်ညားထယ်ဝါလှပေသည်။ ရှေးကလည်း သေနတ်အသုံးပြုနည်းကို
ကျင့်သားရထားသူများ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ဤကဲ့သို့ မြို့စောင့်တပ်၏ အင်
အားကို ရှိရင်းစွဲထက်ပိုမို၍ ဗန်းပြထားသည်မှာ ရည်ရွယ်ချက်နှစ်ချက် ရှိ
ဟန် တူသည်။ တချက်မှာ ပြည်သူပြည်သား တို့အား ရွံ့စိုင်း ထိတ်လန့်
ခြင်းမှ ပြေပျောက်စေရန် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ အကြောင်းမူကား ထိုအချိန်
တွင် တိုင်းပြည်၌ ကောဠာဟာလ ဖြစ်နေသည်။ အင်္ဂလိပ်သည် မြန်မာပြည်
ကို အတင်းအကြပ်သိမ်းပိုက်ရန် အကြံနှင့် သံတမန်များ လာကြသည်ဟု
သတင်းပြေးနေသည်။ အခြားတချက်မှာမူ မြန်မာအစိုးရက အင်္ဂလိပ်သံ
များ လာခိုက်တွင် စည်းကမ်းစံနစ်ကျနစွာ ဖွဲ့စည်းထားအပ်သော စစ်တပ်
မတော်ကြီး၏ အင်အားကို ပြလိုသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ညွှန်ကြား
ပြီးဆုံးသည့် နောက်တနေ့တွင်ကား အရေးပေါ် သိမ်းသွင်း ခေါ်ဆောင်
လာရသော ၎င်းမြို့စောင့် စစ်တပ်သား အချို့တို့ကို မိမိတို့နေရာဌာနသို့
အသီးသီး ပြန်လွှတ်လိုက်လေသည်။ ထိုနေ့ထိုရက်အတွက် စစ်သားများကို
ကျွေးမွေး ထားရသည်မှာလည်း မြန်မာဘုရင်တွင် ဝန်လေးဘွယ်ရာပင်
ဖြစ်ပေသည်။ မေဂျာအာလံ စုဆောင်းရရှိသော သတင်းအရ ဆိုလျှင်
ကျွန်ုပ်တို့ ရောက်လာသောအချိန်အခါ၌ မြန်မာဘုရင်တွင် သေနတ်

လက်နက်ကိုင် ခြေလျင်တပ်သား အစုစုံပေါင်း ၁၀၀၀၀ ခန့်ထက် မပိုရ
ဟု သိရပါသည်။ ထိုသေနတ် လက်နက်ကိုင် တပ်သားများအပြင်ကရင်နယ်၊
ရှမ်းပြည်နယ်များမှ သိမ်းသွင်းထားသော လက်နက်ကိုင် စစ်သား အများ
အပြားလည်း ရှိပေသေးသည်။ သို့သော် သူတို့ကိုကား ကျွန်ုပ်တို့သည် အမှု
ထားလောက်စရာ မဟုတ်ပေ။

အချို့ နယ်ပယ်များတွင် စစ်သားများသည် အလေခင်းဘုရား လက်
ထက်မှအစပြု၍ ဘေးဘိုးအစဉ်အဆက် မိရိုးဖလာ စစ်မှုထမ်းလာကြ
သော စစ်သားများ ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့သည် လယ်ဧကများစွာ တို့ကို
ပိုင်ဆိုင်၍ တိုင်းပြည်ချမ်း ငြိမ်သက်ချိန်အခါဝယ် ချမ်းစွာပင် လယ်ကို
ထွန်ယက်၍ စားသောက် နေထိုင်ကြသည်။ စစ်ဖြစ်သော၍ တိုင်းပြည်က
စစ်သားလုံလာသည်အချိန်တွင် သူတို့သည် စစ်ထဲသို့ဝင်၍ စစ်မှုထမ်းကြ
မည်။ ဤသို့အားဖြင့် မုဆိုးဘို၊ အလုံ၊ ဒီပဲယင်း၊ ကနူးမြို့တို့တွင် အဆိုပါ
သူကောင်းပြု စစ်သားများဖြင့် ပြည့်နက်လျက် ရှိကြသည်။ ဤစစ်သား
များသည် စစ်လေ့ကျင့်မှုများကို အခွင့်သဖြင့် မပြုလုပ်စေကာမူ ၎င်းတို့
အား သူရသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်များအဖြစ်အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရ
သူများဖြစ်သည်။ သူတို့သည် မြန်မာဘုရင်၏ သစ္စာတော်ကို စောင့်သိ
ရိုသေသူများ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း မြန်မာဘုရင်က သူတို့အား တုန့်ပြန်
၍ ကျေးဇူးပြုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

အထူးသဖြင့် အမရပူရ၊ အင်းဝ၊ စစ်ကိုင်းမြို့များရှိ ပြည်သူလူထုသည်
ဘုရင်မင်းမြတ်၏ သစ္စာတော်ကို စောင့်သိ ရိုသေသူများဖြစ်ကြ၍ ၎င်းတို့
သည် မင်းတိုင်း၊ မင်းမှုများမှလည်း လွတ်ကင်းကြရသည့်အပြင် အခွန်
အတုတ်များ ပေးဆောင် ကြရခြင်းမှလည်း လွတ်ကင်းကြသည်။ ၎င်းမြို့နယ်
ရှိ လူအချို့မှာ မင်းမှုထမ်းများဖြစ်ကြ၍ အချို့မှာ ဝန်ကြီး များကြီးများ
၏ ရာထူးသို့ပင် ရောက်ရှိနေကြခြင်းကြောင့် အခြား မြို့နယ်များထက်
အခွင့်အရေးပိုမိုရရှိကြောင်း သိရှိရပေကြောင်း။

အထက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအရာများသည် မြန်မာပြည်သို့ ကျွန်ုပ်
သွားရောက်၍ တွေ့ရှိသိမြင် ငုံ့စမ်းရသမျှ အကြောင်းများ ဖြစ်ပါသည်။
အင်္ဂလိပ်အစိုးရသည် ဤအစီရင်ခံစာကို အခြေပြု၍ မြန်မာပြည်အပေါ်၌
လောလောဆယ် ဖြစ်ပေါ်လာအံ့သော အခြေအနေ အချက်အအက်များ
ကို ကောင်းစွာ ချင့်ချိန်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ပါကြောင်း။

ရေ မြုတ် ဗုဒ္ဓ၏ ဇာတ် သိမ်း

ရာသီမကာရ၏ အေးမြပြင်းထန်လှသော မြောက်လေပြေသည် မန္တလေး
တောင်ယံကို ဖြတ်ကျော်ကွေ့တက်၍ အုရှေ့ဖက်မှ ထွက်ပေါ် လာစဖြစ်
သော အရုဏ်ဦး၏ရောင်နီကို မောင်ရီရီ နှင်းယုကြားမှ ဆီးကြို နှုတ်ဆက်
လျက် ရှိနေသည်။ အောင်ပင်လယ်ကန်ရိုး၏ တောတန်း တလျှောက်တွင်
ကား အိပ်မောကျနေဘိသကဲ့သို့ ငြိမ်သက်နေသော်လည်း ဖြိုးဖြိုး ဖျောက်
ဖျောက် ကလိကစား၍ ကျနေသော ဆီးနှင်းပေါက်တို့၏ အလံနှင့် နန္ဒာ
လယ်တော်ကွင်းကို ချင်းနှင်းဖြတ်တိုက်လာသော လေ၏ လှုပ်ရှားသံတို့မှာ
ကား အောင်ပင်လယ်ကန်၏ ရွာရိုးတလျှောက်ကို ငြိမ့်ညောင်းစွာ တေး
ဆိုလျက် ချော့မော့သိပ်နေသကဲ့သို့ပင် ရှိတော့သည်။

ထိုသို့ တိတ်ဆိတ်ခြင်းဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော တောတန်းကလေး
အတွင်းသို့ ပတ်ဝန်းကျင်တခုလုံးကို လှုပ်ကိုင်နှိုးလိုက် ဘိသည့်အလား အပြင်း
စိုင်းနှင်လာသော မြင်းခွာသံများကြောင့် ကောက်ရိုးပုံများအကြား၌ အိပ်
နေသော ယာစောင့်ခွေးကြီးများသည်ပင် ကွေးနေရာမှ လန်နှိုး၍ အသံ
လာရာသို့ မျှော်မှန်ယောင်ရမ်းကာ အသံရှည်ဆွဲကာ အူလိုက်ကြသည်မှာ
ကြက်သီးထဖွယ်တမျှပင် ဖြစ်သည်။ လယ်တော်သား လမိုင်း ကျန်တော်မျိုး
တို့မှာကား သက်ငယ်တဲအတွင်းရှိ မီးလင်းပို၏ ဘေးတွင် ကျောညှိတ် စိတ်
စော၍ အိပ်မောကျလျက်ပင် ရှိချေသေးတော့သည်။

“ဟေ့ ဟေ့၊ မွန်းရေပေ၊ ထိုရ၊ မထကြသေးဘူးလား ဟရီ။ နန်းဦး
ကျောင်းက ကုလွှားတက်ခေါက်သံတောင် ကြားနေရကမင်း။ အိပ်ပဲအိပ်နိုင်

လွန်းသကဲ့။ ဒီကနေ အိမ်ရှေ့ ကိုယ်တော်ကြီး ဘုရား အောင်ပင်လယ် ထွက်တော်မူမယ်ဆို မဟုတ်လား” ဟူသော ရွာဆော်ကြီး၏ အသံနှင့်အတူ လယ်တဲတခုမှ ကညင်ဆီးမီးတိုင်တတိုင်ပေါ်လာပြီးနောက် အောင်ပင်လယ် လမိုင်းရွာကြီးတခုလုံးလည်း အရုဏ်ဦး၏ အလင်းရောင်အောက်တွင် လှုပ် ရွားစပြုလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ မကြာမတင်ပင်လျှင် အိမ်ရှေ့ ကိုယ်တော် ကြီး၏ နောက်တော်ပါ မြင်းတပ်မှ မြင်းစစ်သည်များ ထောက်ရှိုလာပြီး လျှင် အောင်ပင်လယ် တဝိုက်တွင် တပ်ဖြန့်လျက် ငြိမ်သက်စွာ နေကြ လေသည်။

“ဟေ့ ဟေ့၊ လမိုင်း လယ်တော်သားများ၊ အိမ်ရှေ့ ကိုယ်တော်ကြီး ထွက်စံတော်မူရာမှာ အလုပ်အကိုင် မပျက် နေမြဲ သွားမြဲတိုင်း လုပ်ကိုင် နေထိုင်ကြစေလို့ အမိန့်တော် ရှိတော် မူတယ်တဲ့။ ဒီနေ့ လုပ်ဆောင် ရန် ရှိသမျှ မလှုပ်လှမ်းကြစေရဲ့။ သေကွင်းနဲ့ နီးတယ် မောင်တို့” ဟူသော လမိုင်း လယ်ဆော်ကြီးများ တို့၏ အသံကြားများကို ကြားရသည်နှင့် တပြိုင်နက် လမိုင်းလယ်တော်သားများသည် ကြောက်ရွံ့သဲဖိုရှိနေကြရာမှ လယ်ကွင်းတဖက်ရှိ နေရာသို့ ကခုန်မြူးတူးလာသော ကောက်စိုက်မအိုးစည် သံများကြောင့် ကြောက်စိတ်ပင် ပျောက်သလိုလို ရှိလာကြတော့သည်။

“လာဟောစွား၊ မိစံလှ နင်လိုက်ပါအိုးလား၊ ပလို့ထု၊ ပလို့ထု၊ ဒို နန္ဒာ လယ်တော်တိုက်အေး၊ ညည်းစိုက်တဲ့ ကော်ကပ်ပင်ယေ၊ မှန်း ဘယ်မျှကြီး၊ ကြည့်စမ်းပါ့မုန့်၊ တန့်ကို ဆယ်ပြည်ထွက်တယ်၊ ပြီးအက်လို့သီး” ဟူသော ကောက်စိုက်မအိုးသံများ သံနှင့်အတူ လမိုင်း လယ်သူမတို့၏ အိုးစည်သံသည် အောင်ပင်လယ်တဝိုက်ကို လွှမ်းမိုး၍သွားလေသည်။

အရှေ့ဖက်တစ်ခု နှင်းစိုစိုကြားမှ ရောင်နီ မြူးပြီးသည့်နောက် ရွှေနန်း တော်ဦးဆီမှ ညဉ့်ပဟိုရ် လေးချက် တီးသည့် နာရီမောင်း လေးဆယ် လေး ချက်နှင့်အတူ ပဟိုရ်သံကို ကြားရချေပြီ။ အောင်ပင်လယ် ရွာဦးကျောင်း ဆရာတော် ဦးနန္ဒမဇ္ဈ၏အမျှဝေသံမှာ ချာလည်ချာလည်မြည်တီးနေသော ကြေးစည်သံနှင့်အတူ နိဗ္ဗာန်တေးကို ရင့်ကျူးလျက်ရှိသည်။ ယနေ့နံနက် ရွှေနန်းတော်ကြီးမှ ဆွမ်းစား ပင့်ဖိတ်ထားသည်ကို သတိရလာသည်။ ထိုနောက် ဘုန်းတော်ကြီးသည် သင်္ကန်းတော်များကို လဲလှယ်၍ တပည့် ကျောင်းသားကလေးနှင့်အတူ ကျောင်းပေါ်မှ သက်ဆင်း ကြွမြန်းတော် မူသည်။

ထိုရွာဦးကျောင်းနံဘေးရှိ ကိုင်းတောက်ပြတိုက်၌ ပေါ်ထွက်လာသော စာကြိုးတန်ဆာ အပြည့်အစုံ ဆင်ယင်ထားသည့် ဖောင်းဝတ်ဖြူ မြင်းကြီး

တစီးပေါ်တွင်ကာ၊ ခံ့ညားထယ်ဝါလှသော ချပ်မိန်ညိုတို့ဖြင့် ခါးတွင်
 လွယ်ထားသည့် ဗတ္တမြား ကျောက်စိမ်းရိုးပေါ်တွင် လက်တင်ကာ နင်း
 ကွင်းကိုထောက်၍ ရှေ့သို့ လှမ်းမျှော်ကြည့်နေသော အိမ်ရှေ့ ကိုယ်တော်
 ကနောင်မင်းသားကြီးကို တွေ့ရသည်။ အိမ်ရှေ့ ဘုရား၏ နောက်တော်ပါ။
 မကျတကျ မြင်းတခေါင်းမျှ နောက်ချန်၍ ဘေးမှ ကပ်လိုက်လာသော
 အုန်းခွံရောင်မြင်းညိုကြီးပေါ်မှ ပုဂ္ဂိုလ်မူမူ လေးလံလှသော ဗယားအိတ်
 ကြီးကိုထမ်းလျက် အသက်အရွယ်ထောက်လာသည့်အလျောက် မောပန်း
 လာဟန်တူသော်လည်း ခံ့ညားထယ်ဝါလှသော နှုတ်ခမ်းမေ့ဖြူကြီးများ
 မှာ ပါးသွယ်နှစ်ဖက်မှ ကျဆင်းလျက် ရှိသည်။

“ဘယ် နယ်လဲ ရှေ့ပြည်ဝန်ကြီးရဲ့၊ စောစောစီးစီး ထွက်ခဲ့ရလို့ မော
 မှတ်တယ်ဗျာ”

“တိုင်းပြည်ရဲ့ ရှေ့ရေးတေးပြီး မေောနိုင်ပါဘုရား”
 “အေးလေးဒီ ဒီက ဒီကနေ့အောင်မြင်ရင် ကျုပ်တို့ဘုရင် နောင်တော်
 ဘုရားဟာ ဒီဥဉ္စေတရိုးမှာ ဘယ်လူမျိုးမှ ကြောက်ဖွယ်ဆု မမြင်ဘူး မဟုတ်
 လားဗျ”

“မှန်လှပါ၊ ဒီကနေ့ ဒီကိစ္စကဖြင့် အောင်မြင်ပုံ ပေါ်ကြောင်းပါ။
 အဲနောက်နိုင်ငံ ကုလားဖြူတွေ သုံးထွဲစပ်ထုံးအရ နည်းစနစ် မဖောက်ဘဲ
 အထောက်တော်များ ပေးပို့ လိုက်တဲ့လျှို့ဝှက်စာပါအတိုင်း အောင်မြင်စွာ
 စီမံဖော်စပ် လုပ်ကိုင်ထားတာဖြစ်လို့ အကြောင်းမဲ့ မဖြစ်နိုင်ပါ”

“အိန်း၊ညီတော် သုံးဆယ်မင်းသားရဲ့ ယင်းစပ် ဖော်နည်းစနစ်ဟာလဲ
 အတော်ကောင်းသဗျ”

“မှန်ပါ၊ အနောက်နိုင်ငံထွက် ကျမ်းစာအုပ်များမှ သုံးဆယ်ကိုယ်တော်
 လေး၊ ကုလားဖြူ ဂျပန်ဆင်ကို မြန်မာပြန်ခိုင်းပြီး ကူးယူရထားတဲ့နည်းများ
 ဖြစ်ကြောင်းပါ”

ထိုစကား၏အဆုံးတွင် ကနောင်မင်း၏ မျက်နှာတော်မှာ ပြုံးယောင်
 သန်းလာပြီး ရှေ့သို့ ငေးစိုက်ကြည့်ရင်းက မျက်လွှာတော် တမျိုးပြောင်း
 လာလျက် ရှေ့ခင်းတော်ကို လက်တော်နှင့်ဆုပ်ကိုင်လိုက်ပြန်သည်။ ရှေ့ပြည်
 ဝန်ကြီး ဦးဖိုးလှိုင်မှာ အိမ်ရှေ့ကိုယ်တော်ကြီး၏ မျက်နှာတော်ကို အကဲ
 ခတ်လျက် ရှိသည်။

“ယောမင်းကြီးရဲ့၊ ကင်းဝန်ကဖြင့် ကုလားဖြူများကို တယ်ချီးမုမ်း
 ဆိုပါကလားဗျ။ ကုလားဖြူနိုင်ငံကို တခေါက်စ နှစ်ခေါက်စ ရောက်ဖူး
 တာနဲ့ ကုလားဖြူကို တယ်အထင်ကြီးခဲ့သိတိုး။ ကုလားဖြူ ဖက်တော်

သားများ ဖြစ်သွားမှာ စိုးရိမ်နေရပြီဗျ။ ကမ္ဘာတလွှားမှာ ကုလားဖြူက တယ်သူမှ ဗိုလ်မထားဘူးလို့ ဆိုစကားကြားရတော့ ရှက်ဖွယ် ဓဟုတ်လား မင်းကြီး”

“မုန်လှပါ။ မြန်မာ့သတ္တိနဲ့ မြန်မာ့ဥာဏ်ကို မြန်မာဆန်ဆန် အကဲ မခတ်တတ်လို့ အလွဲအမှတ် ပြောမိခြင်းဖြစ်ဟန် တူပါသည်ဘုရား။ ယခု အထောက်တော်များထံမှလဲ ကုလားဖြူများရဲ့ အရိပ်အခြေကို အစီရင်ခံ ချက်များ ရထားပြီးဖြစ်လို့ စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ မရှိကြောင်းပါ”

“အင်း ပညာတော်သင်ငရွေသားထံမှ တနေ့ကရတဲ့ လျှို့ဝှက်စာဟာ လေးလှကြာမှ ကုလားဖြူအရေးပိုင်မှုတဆင့် ရွှေမြို့တော် ရောက်လာတာ ကလား၊ ဒူးဂဏန်း ကြေးဂဏန်းနဲ့ ဆိုတော့ ကြားဖောက်ပြီး သူတို့ဖတ်ပေ ဓယ် သူတို့ နားမလယ်နိုင်ပါဘူး မင်းကြီး။ အခု ငရွေသား လက်နက်မျိုးစုံ လုပ်ကိုင်တဲ့အတတ်ကို တတ်မြောက်ပြီးပြန်လာတော့မှာမို့ မကြာခင် ဗမာ နိုင်ငံကို လက်နက်တပ်ဆင်ပြီး အောက်ကုလားဖြူပိုင်နယ်ကို ဆိမ်းမယ်ဗျ”

“မုန်လှပါ။ ကိုယ်တော်ကြီး တည်ဆောက်ခဲ့တဲ့ စက်ရုံထော်ဟာဖြင့် မြန်မာကို ကမ္ဘာက မော်ပူးရမယ် အရေးပါတဲ့တနေ့က ပြီးစီ လုပ်ဆောင် အောင်တော်မူခဲ့တဲ့ ဝဇီရာဝဓ အမြောက်တော်ကြီး ၄၀ အပြင်၊ သေနတ် စက်ရုံတော်က တပတ်တပတ်လျှင် တေးဖွင့်နောက်ထိုးပထက်ချိုင်သေနတ် အလက်ပေါင်း ၂ ထောင် ထွက်နေပါသဖြင့် ကုလားဖြူရန်ခံနိုင်ဖွယ် မရှိ နိုင်တော့ပါ”

အားလုံး တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်သွားကြပြန်သည်။ ထနောင်မင်းသည် လည်း အောင်ပင်လယ် ကန်ရိုးသို့ စုစိုက်၍ ကြည့်ရှင်း အရှေ့ အရပ်က ထွက်ပြုလာသော ဝနေရောင်အောက်တွင် ရွှေသား အဆင်းကဲ့သို့ ဝင်းဝါ သော အင်္ကျီတော်များ၏အရောင်ဖြင့် မင်းလမ်းကြီးကို တန်ဆာဆင်၍ ရွှေနန်းတော်ကြီးသို့ ဦးတည်ကာ ကြွမြန်းနေတော် မူကြကုန်သော သင်္ဘော တော်အသျှင်မြတ်များကို တွေ့ရသည်။

“ဒါနဲ့ မင်းကြီးရဲ့၊ မိန့် နောင်ထော်ဘုရား ရွှေနန်းတော်မှာ သံသ ဝါန ဆွမ်းကျွေးအလှူတော်ကြီး ခင်းကျင်းတဲ့နေ့ပါကလား။ အင်း ရွှေနန်း ရှင်ကတော့ဖြင့် သာသနာရေးကိုသာ အကဲပေးတော်မူနေတာတဲ့။ ထိုင်း ပြည်ရဲ့ ရန်ဆွယ် ရန်ငြောင့်တွေကိုဖြင့် တဆိတ်ဆောက်မှု အောက်မေ့ တော်မမူဘူး”

“မုန်ပါ။ အရွယ်တော်က ထောက်လာတော့ သာသနာရဲ့ အရိပ် အာဝါသအောက်မှာဘဲ ရတနာသုံးပါးကိုသာ အကြည်ညို ပွားတော်မူရှာ

တာပါဘုရား။ မနက်ဖန်ဆိုရင် မြင်းခင်း၊ သဘင်ပွဲတော်ကြီး စတော်မူတော့ မယ် ဖြစ်ပေမယ်။ ရွှေနန်းရှင်ဘုရား ထွက်တော်မူတူလို့ ကြားရပါတယ် ဘုရား”

“အဲ့ အဲဒီလို တိုင်းပြည်ကို ပစ်ထားလို့လဲ ဘယ်တော်မူလဲ မင်းကြီး။ ကျုပ်မှတော့ နောင်တော်ဘုရားကို အစွာတော်မြဲပြီး အသက်နဲ့လဲလို့ တိုင်းတော်ပြည်တော်အရား ဆောင်ရွက်နေရတာ ဘယ်မှာများ အိမ်ရှေ့ စည်းစိမ်ဆိုတာ ခံစားရတူး သလဲဗျ။ ဒါတောင် မြင်ကွန်းညီအကိုနှစ်ယောက် က မျက်နှာတော်ကို မျှမထောက်ဘောက်မောက်မာမာ နေရာတကာ ဝင်ရှုပ် ချင်နေတာ ကြားရမဟုတ်လားဗျ”

ထိုအတောအတွင်း ကနီစစ်ကဲတော်မင်း ကြွရောက်လာသဖြင့် ကောင်း ပြတ်သွားလျှင် ကနီစစ်ကဲတော်မင်းသည် မြင်းပေါ်မှ ဆင်း၍ အိမ်ရှေ့ ကိုယ်တော်အား ဗူးတုပ် ရှိခိုးပြီး နောက်တော်ပါ စစ်မြင်းတပ်သားများ ယူလာသော ဗယားအိမ်တွင်းမှ ရေမြှုပ်ဗုံး၊ တော်ပီတို့ ယမ်းဘိလူးများကို တခုချင်းထုတ်ကာ အိမ်ရှေ့ ကိုယ်တော်ကြီး၏ ရှေ့တော်ရှိ ကတ္တီပါ ကော်ဇောပေါ်သို့ တင်ဆက်ရလေသည်။

“အချိန်တော်ကျပြီလား မောင်မင်း”

“မုန်လှပါ ဘုရား”

“ကဲ ကဲ၊ ကိုယ်တော်ကွပ်ကဲပြုလုပ်တဲ့ ယမ်းဘိလူး တော်ပီတို့ ဗုံးတလုံး ကို ဗွေဆော်စမ်းကြည့်မယ်၊ နောက်ပြီး ယောမင်းကြီး စီရင်တဲ့ ရေမြှုပ်ဗုံး ကို စမ်းကြ မောင်မင်းများ”

အိမ်ရှေ့ ကိုယ်တော်ကြီးသည် တရွေ့ရွေ့ ကန်တော်ဖက်သို့ မြင်းဇက် လှည့်၍ ပေးလိုက်သည်။ ကနီစစ်၏ ရှေ့တင်ကား ရေမြှုပ်ဗုံး၊ တော်ပီတို့၊ ယမ်းဘိလူးဗုံးများသည် စုပုံ၍ အကဲပြုရန် စောင့်မျှော်နေသကဲ့သို့ ရှိလေ သည်။ အချိန်ကားနံနက် ၂ မောင်းခန့် ကုလားဖြူ နာရီနှင့်ဆိုသော် ၇ နာ ရီခန့်ရှိနေလေပြီ။ အိမ်ရှေ့ ကိုယ်တော်ကြီးသည် မြင်းထက်မှ ဆင်း၍ အနုစစ် နှစ်အလှလက မိမိကိုယ်တော်တိုင် လျှို့ဝှက်စီမံထားသော တော်ပီကို လက် နှက်ဗုံးများကို ရွှေလက်နှင့် ကိုင်ကြည့်၍ အားရကြေနပ်စွာ ပြုံးတော်မူ လိုက်သည်။ အောင်ပင်လယ် တဝိုက်တွင်ကား တိတ်ဆိတ် ငြိမ်သက်လျက် ရှိသည်။

သို့သော် နန္ဒာလယ်တော်ဘဝိုက်မှာကား လမိုင်း လယ်တော်သား တို့၏ အိုးသည်သံသည် ကနောင်ငင်း၏အောင်ပွဲကို ကြိုဆိုနေသည့် အလား တခြံမြံမြံနှင့် မြည်ဟည်း နေသည်။ ကိုယ်တော်ကြီးသည် တော်ပီတို့၏

စနက်တံကို မီးရှို့၍ အားကုန်လွဲကာ အောင်ပင်လယ်ကန်တွင်းသို့ ပစ်သွင်းလိုက်သည်။

“ဒိုင်း” ဟူသောအသံကြီး မှာ စကြာဝဠာ တခုလုံးကို တုန်ခါစေ မြည်ဟည်းသွားပြီး နောက်တွင် ဆက်ကာ ဆက်ကာပင် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းလှသော ရေမြုပ်ဗုံး သံတော်ပီတိုဗုံး သံတို့ ဘည် ဒလစပ်မြည်ဟည်း၍ ပေါ်ထွက်လာပြီး အောင်ပင်လယ်ကန် တခုလုံးကို မီးခိုးဖြင့် ဖုံးစေတော့သည်။ ပဲ တင်ထပ်မျှ မြည်ဟည်းလိုက်သော အသံများ ခကြောင့် အောင်ပင်လယ် ရွာသူရွာသားများမှာ ကမ္ဘာပျက်သကဲ့သို့ အိုးအိမ်များမှ ထွက်လာကြ၍ ဦးတည်ရာသို့ စိုက်စိုက်ပြေးကြတော့သည်။

“ဟား ဟား ဟား အော်ပြီ။ ကမ္ဘာတလွှားမှာ ဗမာ ကြားနိုင်ပြီ။ ဒီလက်နက်ဒဏ်ကို ဘယ်ကုလားဖြူ ခံနိုင်မှာတုန်း မင်းကြီးရဲ့။ ကျုပ်တို့ ၆ နှစ်လုံးလုံး လျှို့ဝှက် ကြံစည်လာခဲ့ရတဲ့ ရေမြုပ်ဗုံး၊ ရေကြောင်းက သင်္ဘောပေါင်းများစွာနဲ့ တက်လာမယ် ကုလားဖြူရန် ကျုပ်တို့ ရေမြုပ်ဗုံးရဲ့ ဒဏ်ဘယ်မှာ ခံနိုင်မှာတုန်းဗျ”

ကိုယ်တော်ကြီး၏အသံမှာ မာကျော တောင့်တင်း၍ လက်သုံးတော်ကျောက်စီစားကို ဓားအိမ်မှထုတ်ပြီး တချက် နှစ်ချက် ဝင့်ကာ “ဟေ့— ဗမာကို အထင်သေးရင် ကုလားဖြူ ရင်လေးမဟေ နော်”

အိမ်ရှေ့ ကိုယ်တော်ကြီး၏အသံမှာ အောင်ပင်လယ်ကန် တခုလုံးကို လှမ်းခြုံ သွားတော့သည်။ အောင်ပင်လယ်တဝိုက်တွင် ဝိုင်းဝန်းတပ်ချထားသော တပ်တော်သားများလည်း ‘အောင်ပြီဘုရား’ ဟူသော အသံဖြင့် သူတို့၏ ဓားများကို မိုးယံထက်တွင် တဝင့်ဝင့်ကွန်မြူးလျက်ရှိတော့သည်။

က နောင် မင်း သည် ရွှေနန်းတော် ဖက် လှည့်၍ လက်ယှက် ရှိခိုးလိုက်သည်။

“နောင် တော် ဘုရား ကြား ရ ရင် အားရ ရွှင်လန်း တော် မှ မယ် မင်းကြီး”

“မုန့်ပါ။ ဒီအသံကို ရွှေနန်းတော်အတွင်း သံသဒါန ဆွမ်းကျွေ ပွဲမှာ အုတ်အော်သောင်းလဲ ဖြစ်သွားမှာပါ ဘုရား”

အားလုံးတိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်သွားကြပြန်သည်။ အောင်ပင်လယ် ကန်ကောက်ရွာမှ ကြေးစည်သံနှင့်အတူ “သဗ္ဗေ သတ္တာ အဝေရာ ဟောန္တု” ဟူသော ဘုန်းကြီး ဦးသုမန၏ မေတ္တာ ကမ္မဋ္ဌာန်းသံသည် ကန်တော် တဖက်ကိုဖြတ်ကျော်၍ တိမ်ယံသို့ တက်သွားသည်။ ကနောင်းမင်း၏ မျက်နှာတော်သည်လည်း အနည်းငယ် ညိုသွားသည်။ မကြာမီ အောင်ပင်လယ် ကန်တော်

တစိုက်ရှိ နောက်တော်ပါ မြင်းတပ်ကြီးသည် ရုပ်သိမ်း သွားကြလျက် နေ
ရောင်တွင် တဝင်းဝင်း တပြောင်ပြောင် တောက်ပနေသော ချပ်ဝတ်
တန်ဆာများ၏ အရောင်ဖြင့် ကန်ဘောင်ရိုး၏လမ်းမကြီးပေါ်တွင် စိတန်း
လျက် သွားနေကြတော့သည်။

အိမ်ရှေ့ ကိုယ်တော်ကြီးသည် အိမ်ရှေ့ ကံခါးမှဝင်၍ မြောက်အိမ်
တော်သို့ ဦးတည်စိုက်စိုက် မြင်းကုစိုင်းနှင်းသွားသည်။ မြောက်ဥယျာဉ်
တောင်ဖက်ရှိ လက်နက်စက်ရုံတော်မှ တူသံပေသံတို့သည် အောင်ပွဲရ
ကိုယ်တော်ကြီးအား ဆီးကြို နှုတ်ဆက်နေသကဲ့သို့ ထင်ရသည်။ စက်ရုံတော်
ထိပ်မှတလူလူ လွင့်တက်နေသောမီးခိုးများကို မော်ကြည့်ရင်း ထိုမီးခိုးများ
နှင့်အတူ ကနောင်မင်း၏ ရွှေစိတ်တော်မှာ ကောင်းကင် တိမ်ကြား၌
လွင့်ပါး ပျော်မြူးနေသည်။

မြောက်အိမ်တော် အရှေ့လှေကားက တလှမ်းချင်း တက်လာသော
မောင်တော်ဘုရားအား လှိုင်မိဖုရားသည် ကိုယ်တော်တိုင် ငွေဖလားဖြင့် ရေ
ခွက်ကိုကိုင်၍ ခြေတော်ဆေးရန် စောင့်နေသည်။ မောင်တော်၏ဘိနပ်တော်
ကိုချွတ်၍ ခြေတော်ကို ရေဆေးတော်မူပြီးနောက် လှမ်းပေးလိုက်သော
လက်သုံးတော် ရွှေခင်းကို ပိုက်ကာ အတွင်းတော်သို့ ဝင်တော်မူသည်။
ထို့နောက် မောက်ရှုတော်ကိုသိမ်းတော်မူပြီး ဗောင်းတော် စင်ပေါ်သို့တင်
လျက် မောင်တော်ကို ဒူးတုပ်စောလျက် နေလေ့သည်။

“ခေါင် နန်းတော်ကြီးသို့ ဒီမနက် အစစားဝင်ပါသေးသလား”
အိမ်ရှေ့ ကိုယ်တော်ကြီးက ရွှေမျက်နှာတော်ကို မျက်သုတ်တော်ဖြင့်
သုတ်ရင်း အမေးတော်ရှိသည်။

“မုန်လှပါ။ အလှူတော်ပွဲက ဖဲခင်ဘဲ ပြန်ခဲ့ကြောင်းပါ ဘုရား”
လှိုင်မင်းသမီး၏ ရွှေမျက်နှာမှာ ညှိုးနွမ်းသွားသည်ကို ကနောင်
ကိုယ်တော်ကြီး မြင်လိုက်သည်။

“ကိုယ်တော်ရဲ့ တော်ပီဘိုဗုံး ရွှေနန်းယံက ကြားကြ မဟုတ်လား”
ဟု တလုံးချင်း အမိန့်တော်ရှိသည်။

“မုန်ပါ။ မောင်ဘုရားရဲ့ ဗုံးသံကြောင့် တနန်းတော်လုံး အုံးအုံး
ကျက်ကျက် ဆူညံသွားကြောင်းပါ ဘုရား”

ကနောင်ကိုယ်တော်ကြီး၏ မျက်နှာတော်မှာ ကြေနပ်ခြင်းဖြင့် ပြုံး
တော်မူသည်။

“ရွှေနန်းရှင်ဘုရားက ဘယ်လိုများ အမိန့်တော်ရှိသတန်း”

“မုန့်လှပါ။ မှူးတော် ဓိတ်တော်များလျှောက်တင်ချက်အရ ရွှေနန်းရှင် ဘုရားသည် အိမ်ရှေ့ကိုယ်တော်ရဲ့ စစ်လက်နက်သံ ဖြစ်ကြောင်း သိရှိကြောင်းပါ။ ဒါပေမယ့် သာသနာပိုင် ဆရာတော်ဘုရား ဆွမ်းစားရာ ဆွမ်းကို ဆက်လက် ဘုဉ်းမပေးတော့ဘဲ လက်တော် ဆေးလိုက်တဲ့အတွက် ရွှေနန်းရှင်ဘုရား စိတ်မကောင်းတော်မူဘဲ လျှောက်တော်မူပါတယ် ဘုရား”

“အင်း၊ မိန့်စမ်းပါ။ ဘယ်လိုတဲ့တုန်း”

“မုန့်ပါ။ သတ္တဝါတို့ရဲ့ အသက်ပေါင်း များစွာ ဇောကျေ ပျက်စီးမဲ့ အရေးတူးပြီး ဆွမ်းစားမဝင်ပါကြောင်း မိန့်ကြားပါတယ် ဘုရား”

“အင်း အင်း။ ကုလားဖြူ ဘုန်းကြီးများဆိုရင် သည့်ထက် မဝင်လိမ့် မပေါ့”

“သာသနာ့ ဒါယကာမင်းမြတ်ရဲ့ စိတ်ဓာတ်တော်တွေနဲ့ သတ္တဝါ အပေါင်း ပျက်စီးကြောင်း အမှု ဤနှစ်ခုဟာ ဒွန်တဲ့ မနေသင့်ပါဘူးတဲ့ ဘုရား။ ဒါကြောင့် သတ္တဝါများရဲ့ အေးငြိမ်းရာ အေးငြိမ်းကြောင်း ရှာစေချင်ပါတယ်လို့ ဧတ္တာရပ်ခံပါတယ် ဘုရား”

“အင်း-တယ်ဟုတ်ကိုး။ နောင်တော် ရွှေနန်းရှင်က ဘယ်လိုလျှောက်ထားသတဲ့လဲ”

ဤနေရာတွင် လှိုင်ထိပ်တင်မှာ မည်သို့မျှ မလျှောက်ထားတတ်ဘဲ ခေါင်းငုံ့ငြိမ်သက်လျက် ရှိနေသဖြင့်

“အင်း တိုင်းပြည်အရေးထဲ ဝင်စွက်ရင် တိုင်းပြည် ပျက်ဖို့ဘဲ ရှိတော့တာဘဲ မဟုတ်လား”

ထိုအတောအတွင်း လျောင်းတော်ဦးမှာ ယောမင်းကြီးအစား ဝင်ကြောင်း အဆောင်ကိုင် တဦး လျှောက်ထား လာသည်နှင့် ကနောင်မင်းသည် ပြေးညှင်းလေးကန်သော ခြေနှစ်စုံ ကို ကြမ်းပေါ်၌နင်းကာ လက်ပိုက်လျက် လျောင်းတော်ဦးသို့ ကြွတော်မူသည်။ အံ့ကျိတ်လျက် တက်စာချက် ခေါက်ပြီးမှ

“ဘယ်နှယ်လဲ ယောမင်းကြီးရဲ့၊ ကြားရဲ့ မဟုတ်လားဗျ။ ဒီလိုဆို ဒီနိုင်ငံ ကြာကြာခံနိုင်ပါ့မလား မင်းကြီး”

“မုန့်လှပါ။ နစ်မုန့်ဘို့ အကြောင်းပါဘဲ ဘုရား”

“အိန်း၊ ရွှေနန်းရှင်ဘုရားရဲ့ သဘောတော်ဇာ ဘယ်လိုတဲ့ တုန်း”

“မုန်လှပပါ၊ ရွှေနှန်းရှင်ဘုရားက ကိုယ်တော်တိုင် ညီတော်ကို ဖျောင်း
ဖျ၍ မေတ္တာ ရပ်ခံပေးပါမယ်လို့ သာသနာပိုင် ဆရာတော်ကို ဦးတိုက်
လျှောက်ထားပါသတဲ့ ဘုရား”

“ဟိုက်၊ ကိုယ်ကျိုးနဲ့ပြီ မင်းကြီး။ တိုင်းပြည်တော့ ဆုံးပြီ”
အိမ်ရှေ့ ကိုယ်တော်ကြီးသည် ဝတ်လဲတော် အင်္ကျီ ရွှေစာဖျင်လက်
ဖြင့် မျက်နှာတော်ဘုရားကို ပိတ်ဖုံး၍ ယူကျုံးခရ။ သူ၏ နားထဲ၌ကား
အဝေးမှ စစ်တက်ဘင်ခရာသံတို့ကို ကြားယောင်ယောင်။ ။

ရ နောင် မောင် တုတ်

ဥဉ္ဇမ သင်္ဂါယနာတင် မင်းတရားကြီး ဘုရားနှင့် မန်အောင် ရတနာ ဒါယကာ အရှင်သီပေါမင်းတရားတို့ ခေတ်တွင် နန်းတွင်း အရေးသည် အလွန်ရှုပ်ထွေးခဲ့သည်။ ထိုနန်းတွင်း အရှုပ်အထွေးများ၊ အကြားတွင် အရှင် သီပေါမင်းကလေး၏ အချစ်ရေးသည် အတွင်းတော်၌ မီးထတောက်ရ လောက်အောင် ကြီးကျယ်ခဲ့လေသည်။ ဤအချစ်ရေးတွင် အရေးပါ အရာစရာကံခဲ့သုတယောက်ကား 'ရနောင်မောင်တုတ်'ပင် ဖြစ်သည်။ ရှေ့ နန်းတွင်းအရေးနှင့် ရနောင်မောင်မောင်တုတ်တို့၏ အကြောင်းကို စာဆို တော် ဝတ္ထုတွင် ဒေါ်ဒဂုံခင်ခင်လေးသည် အကုန်ဖွင့်ချ၍ ရေးသားခဲ့ သည် ဆိုသော်လည်း ဗုဒ္ဓိတန်သလောက်ကား ဗုဒ္ဓိထားဟန် တူသည်။ ဒေါ်ဒဂုံခင်ခင်လေးသည် စာရေးရာတွင် အလွန်ပါးနပ်သူ တယောက် ဖြစ်သည်။ ရေးသားပုံ အလွန်ပီရိသည်။ ထိုအကြောင်းများကြောင့် ဒဂုံ ခင်ခင်လေးအား ကျွန်တော် အလွန် ချီးမွမ်းမိပါသည်။ ရှေ့နန်းတွင်း အကြောင်းကို ရေးသားလျှင် အခြားအကြောင်းအရာများကို ရေးသား သည်ထက် ပိုမိုသတိထားရသည်။ အသက်ရှင်လျက် ရှိသေးသော ဆွေ တော်မျိုးတော်တို့ကိုလည်း ငဲ့ညှာ ရသေးသည်။ ရနောင်မောင်မောင် တုတ်နှင့် မြို့ဝန် ရှေ့လှ ဗိုလ်တို့အကြောင်းကို အထိအကျ မှန်ကန်အောင် ရေးရမည်မှာလည်း ရှေ့လှ ဗိုလ်တို့၏ ဆွေမျိုးများက ရှိနေပေသေးသည်။ ထို့ကြောင့် မယုတ်မလွန်ရေးသည်ကပင် ကောင်းသည်ဟု စာရေးဆရာမ ကြီး တွေးမိဟန်တူသည်။

ရနောင်မောင်မောင်တုတ်၏ အကြောင်းကို သိမိလိုက်သူများထံမှ စုဆောင်းရရှိသော အကြောင်းအချက်များကို ထုတ်ဖော် ပြရမည်ဆိုပါလျှင် စာဆိုတော်ဝတ္ထုတွင် ဒဂုန်ခင်ခင်လေး ရေးသားထားသည်ထက် ပိုသည်လည်းရှိပါသည်။ လိုသည်လည်းရှိပါသည်။ ရနောင်မောင်တုတ်ဟု ခေါင်းစဉ်တပ်၍ ရေးသားလိုက်ရသော်လည်း သူ့ကိုမောင်မောင်တုတ်ဟု ခေါ်မှု မှန်ပေမည်။ သူကလည်း မောင်မောင်တုတ် ခေါ်မှု ကြိုက်ပေမည်။ သူ၏ ငယ်မည်မှာကား မောင်ညိုတုတ်ဖြစ်သည်။ မင်းတုန်း မင်းတရားကြီးသည် ပုဂံမင်းကို ပုန်ကန်၍ ရွှေဘိုသို့ ထွက်ခွာအခါက မောင်ညိုတုတ်၏ဖခင်သည် ကျေးကျွန်တော်ရင်း ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ နောက်တော်က ပါသည်ဟု ဆိုသည်။ လမ်းခရီးတွင် မောင်ညိုတုတ်၏ ဖခင်မှာ ကျဆုံးခဲ့သည်။ မင်းတုန်းမင်းတရား အမရပူရသို့ ပြန်၍ ရွှေနန်းသိမ်းတော်မူချိန်တွင် တိုင်တားမင်းကြီး မှစပေးချက်အရ မောင်တုတ်သည် လက်သုံးတောင်ကိုင်ကလေးရာထူးတွင် ခ၊စားရသည် ဆိုသည်။

မောင်တုတ်၏ အရည်အသွေးနှင့် ဖျက်လတ်မှု၊ ရဲစွမ်းသတ္တိ ချိခြင်းတို့ကို ကင်းဝန်မင်း၊ ယောမင်းကြီးနှင့် တိုင်တားတို့က သဘောကျသည်။ မောင်တုတ်သည် အလုံးအရပ်လည်း ကောင်းသည်။ အသား ညိုသည်။ ကျောက်ပေါက်မွန် သက်သက်ရှိသည်။ ကျင်စွယ်လည်း ရေးရေးထားသည်။ မောင်တုတ်ကို အဝေးမှဖြစ်စေ၊ အနီးမှဖြစ်စေ မြင်ရလျှင် မောင်တုတ်၏ ကျက်သရေရှိသော အင်္ဂါရုပ်ကို လူတိုင်းနှစ်ခြိုက်မည်ပင်ဖြစ်သည်။ မောင်တုတ်၏ မျက်နှာပေါက်မှာ ခန့်ညားထယ်ဝါသော သဘောရှိသည်။ စူရှသော မျက်လုံး၊ အသံဩဇာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်။ စင်စင် လူချောလူလှ ဖြစ်၍ မိန်းမများကိုယ်က မောင်တုတ်ကို ကြိုက်ကြသည်ဟု သိရပါသည်။ မောင်တုတ်ကလည်း သူ့ကိုယ်တိုင်က မယားများသည်။ လင်ရှိမယားပင် မရှောင်ဟု ဆိုကြသော်လည်း လင်ကြီးကြော့နပ်မှ တနည်းဆိုသော် လင်ကြီး ကြော့နပ်အောင် ပြုပြီးမှသာ မောင်တုတ်၏ လက်ဝယ် ရောက်ရပါသည်ဟု အချို့ မိလိုက်သူများက ပြောကြပါသည်။

ဥပမာဆိုသော် တောင်တွင်းကြီးသူ သဘင်သည်မလေးကို သူ၏ လင်ကြီးအား ရွှေငါးပိဿာနှင့် သားနှစ်ယောက်အပြင် မြို့သူကြီး ရာထူးကိုပါ ပေးသဖြင့် လင်ကြီးက ကြေကြော့နပ်နပ်ထည့် ပေးလိုက်ပါကြောင်း၊ ဆင်ခိုးမလေးကိုယ်တိုင်လည်း မောင်တုတ်ကို သူချစ်ကြောင်း၊ သူ့ လင်ကြီးမှာ မယားနှစ်ယောက်နှင့် သူ့ကို မေ့နေမည်မှာ အမှန်ဖြစ်ကြောင်းတို့ကို ဖွင့်ပြောကြောင်း ကြားသိရပါသည်။ ရနောင်မောင်တုတ်ကို ကိုယ်တိုင်

တွေ့မြင်သိရှိဘူးသူ တယောက်ကမူ မောင်တုတ်သည် အလွန် ကျက်သရေ ရှိကြောင်း၊ သူက မပိုးရဘဲ မိန်းမများကသာ သူ့ကို ပိုးနေကြကြောင်း၊ သူ့ကို အပျို အအိုများက ငမ်းငမ်းတက် လိုချင်ကြကြောင်းကို ပြောပြ သဖြင့် သိရှိရပါသည်။

သီပေါမင်း နန်းတက်လာသည့်အခါတွင် အရည်အသွေးကို ကြည့်၍ ဆီပေါမင်းတရား များစွာနှစ်သက်သောကြောင့် ရနောင်မြို့ကို အပိုင်စား စေ၍ လက်သုံးတော်ကြီးကို၊ မြောက်ထားဝယ်ဗိုလ်၊ ဝဲလှည့်ခေါင်း ခန့် တော်မူသည်။ သီပေါမင်း နန်းတက်၍ မင်းမူ မတ်များအား ဘွဲ့မည်ရည် ပေးသောအခါတွင် ရနောင်မောင်တုတ်အား မဟာမင်းလှမင်းထင်စည်သူ ရွှေဘွဲ့ချည်တော်မူသည်။ ရနောင်မောင်တုတ်သည် ရွှေနန်းတော်တွင်း၌ အချိန်မရွေး ကျောက်စိရွှေခားကို လှယ်၍ ခစားရသည်။ ရွှေနန်းတွင်း အတွင်းတော်၌ လက်သုံးတော်ကြီး၊ လက်သုံးတော်ကလေးများသာလျှင် ရွှေခားကိုင်၍ ခစားနိုင်သည်။ ရနောင်မောင်တုတ်၏ လက်အောက်တွင် လက်သုံးတော်ကြီးကို ၁၂ ယောက်ရှိသေးသည်။ ၎င်းတို့သည် မြောက် ဖက် ထားဝယ်ဆောင်တွင် နေထိုင်၍စောင့်ကြပ်ရသည်။ ထားဝယ်ဆောင် ဆိုသည်မှာ မှန်နန်းဆောင်နှင့်ကပ်လျက်ရှိသော အဆောင်ကို ဆိုလိုသည်။

ရနောင်မောင်တုတ်သည် အနီ အနား ရွှေကြယ်ပွင့်ထိုး အတ္ထိပါ စိမ်း ထိုင်မသိမ်း ဒူးအထိ အရှည်ကို ဝတ်သည်။ ဘောင်းဘီ အနားကွပ် အောက်ခံနှင့် အပေါ်ကလွန်းပုဆိုးကို အောက်ပိုးကြိုက်ထားသည်။ ရွှေ ကျင်ခတ်ပုဝါကိုလည်း ပေါင်းထားသည်။ သူ့အဝတ်အစားနှင့်သူ့ ရုပ်ရည် မှာမင်းသားရုပ်ပေါက်သည်။ မောင်တုတ်၏လက်အောက်တွင် မြောက်ထား ဝယ် အမှုထမ်းသား ၆၀၅ ယောက်ရှိသည်။ အမှုထမ်းသားများ၏ ယာ ဖက်လက်ဖမိုးတွင် ခြင်္သေ့ ရုပ်ဆေးနီဖြင့် ထိုးမှတ်ထားသည်။ မောင်တုတ် သည် တိုင်တားမင်းကြီး၊ ကင်းဝန်မင်းကြီးတို့က အရေးပေးခြင်း ခံရသည် သာမက ဆင်ဖြူရှင်မိဖုရားကြီး ကိုယ်တိုင်က အရေးပေးခြင်း ခံရသဖြင့် လည်း မောင်တုတ်သည် သြဇာ ကြီးသည်။ အတွင်းရေး ကိစ္စများကိုလည်း တိုင်ပင်သည့်အခါများ၌ပင် မောင်တုတ်မပါက မပြီးသလောက် အရေး ပေးခြင်း ခံရသည်။

မင်းတုန်းမင်းတရား နာမကျန်း ရှိတော်မူစဉ်အခါ မည်သူ့အား နန်းလျာထားမည်ဟု မှူးမတ်ကြီးများနှင့် ဆင်ဖြူမရှင်တို့ လျှို့ဝှက်စွာ တိုင်ပင်ကြစဉ်အခါကလည်းရနောင်မောင်တုတ်သည်မိဖုရားကြီးတို့နှင့်အတူ ပါသည်။ ထို့နောက် သီပေါမင်းသားကို နန်းလျာအဖြစ် ရွေးကြပြီး

နောက်တွင် ကြေးတိုက်အတွင်း အကျဉ်းချထားသော မင်းသားများ
 အနက် သီပေါမင်းသားကို မောင်မောင်တုတ်သည် ပခုံးပေါ်တွင်ထမ်း၍
 ထုတ်ယူလာသည်။ မင်းသားသည် ဝဋ္ဋန်းဘဝမှ လူ့ဘောင်ထွက်လာသည်
 မှာ ရက်မျှစင် မလည်သေးပေ။ ဘုရင်ဘုရားနှင့် အဖမ်းခံလိုက်ရသည်နှင့်
 ယခုအခါ မောင်မောင်တုတ်က ပခုံးပေါ်တင်၍ ထုတ်သားသည်ကို ကြေး
 တိုက်အပြင်ဘက်ရောက်မှ မေးမိသည်။ မောင်မောင်တုတ်က “အရှင်မင်း
 သား ဘုရင်ဖြစ်တော့မည်အမှန်ပါပင်။ ဘုရင်ဖြစ်လာသည့် အခါ အရှင်ကိုအ
 သက်ပေး၍ အမှုတော်သမ်းပါမည်။ အမှုတော်သမ်းရာ၌ အမှားရှိချင်သော်
 လည်း ရှိပေမည်။ သို့သော် အရှင်သား လက်နက်နှင့်ဒီတသက်တွင်အသက်
 မသေရဟူသော ကတိကို ပေးတော်မူပါတုနား” ဟူ၍ လျှောက်သည်။

ရနောင်မောင်တုတ်အား သီးပါမင်းသားက “မောင်တုတ်၊ ငါ
 တသက်မှာ ငါ့လက်နက်နှင့် မသေစေချင်” ဟူ၍ ကတိထားတော်မူတူးသည်။
 ဤအချက်သည် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ပေါ့ပေါ့ဆဆ ထားသော
 ကတိမဟုတ်ပါပေ။ မောင်တုတ်အပေါ် ဘုရင်ကလည်း ကတိထားသည်နှင့်
 အမျှလည်း မောင်တုတ်က ဘုရင်ကသေး ကို အသက်ပေး၍ ချစ်သည်။
 သစ္စာရှိသည်။ ရိုးသားသော စိတ်ကိုလည်း ကြည်ညိုမိသည်။ မောင်တုတ်သည်
 ဘုရင်အတွက်ဆိုက အကယ်ပင် အသက်ပေးခဲ့သူလည်းဖြစ်သည်။ သီပေါ
 မင်းတရားသည် ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် မောင်တုတ်အား ရနောင်မြို့ကို စား
 စေလျက် မင်းသား၏ အဆင့်အတန်းတွင်ထား၍ မင်းသား၏ အဆောင်
 အယောင်များနှင့်တကွ မြှောက်စားကော်မူသည်။

ရနောင်မောင်တုတ်ကို တနည်းသားဖြင့် ရနောင်မင်းသားဟု ခေါ်
 ရသည်။ အရှေ့ပွဲတက်အခမ်းအနားတွင်လည်း မောင်တုတ်သည် မင်းသား
 များ၏နေရာတော်တွင် နေရသည်။ မင်း၏သား၊ ညီပင် စင်စစ်မဟုတ်
 သော်လည်း ဘုရင်မင်းမြတ် ချီးမြှင့် သူ့ကောင်းပြုခြင်းခံရသူဖြစ်၍ မင်း
 သားခေါ်ရသည်။ သီပေါမင်းတရား နန်းတက်ပြီးသည့်နောက်တွင် ရနောင်
 မောင်တုတ်သည် များစွာတန်ခိုးကြီးလေသည်။ နန်းတွင်း နန်းပြင်တွင်
 မောင်တုတ်၏ဩဇာညောင်းကြသည်။ ထိုသို့အရေးပေးခြင်းခံရသည့်အထဲ
 တွင် မိဖုရားခေါင်ကြီးနှင့်တကွ ဆင်ဖြူမရှင် မိဖုရားကြီးတို့ကပါ မောင်
 တုတ်မပါလျှင် မပြီးသလောက် အမှုကိစ္စတိုင်းတွင် မောင်တုတ်ကို တိုင်ပင်
 လေ့ရှိသဖြင့် တိုင်းပြည်ရှိဥပဒေများကိုပင် မောင်တုတ်က လက်တလုံး
 ခြားကွေ့ရှောင်၍ မိမိထင်သလို ပြုတတ်လေသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်
 ပေးသနားတော်မူထားသောဝင်းခြံကြီးအတွင်း အဆောင်ခန်းပေါင်းများ

စွာရှိသော အိမ်ကြီးတလုံးတွင် မောင်တုတ်သည် မယားပေါင်းမြောက်
မြားစွာနှင့် ကြီးစွာသောစည်းစိမ်ကို ခံစားနေလေသည်။ မယားများ
တိုးတက်များပြားလာတိုင်း အိမ်ကြီးကို ချဲ့ထွင်၍ ဘေးပတ်ပတ်လည်တွင်
အဆောင်အခန်းများ ထပ်မံဆွဲဆောင်လုပ်ရသဖြင့်လည်း မောင်တုတ်၏
အိမ်ကြီးမှာ အိမ်နှင့်ပင်မတူတော့ဘဲ အခန်းအဝိုင်းကြီးဖြစ်၍ မည်သည့်
အသောက်အငြိမ်းကြီး ဖြစ်သည်ကိုပင် ရှုတ်တရက်မပြောနိုင်အောင် မှီတော့
သည်။

မောင်တုတ်သည် သိပေါမင်း ကလေးအား အလွန်ချစ်ခင်သည်။
အသက်ပေး၍ အမှုတော်ကို ထမ်းဆောင်ပါမည်ဆိုသည့် အတိုင်းလည်း
သိပေါမင်းအလိုရှိပါက ဘာမဆို ရေရှည်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးမည်ဟု
စိတ်ကိုဆုံးဖြတ်ထားသူဖြစ်သည်။ ထိုထက်သိပေါမင်းကို မိမိတို့နန်းတန်းခိုး
တိုးတက်အောင်လည်း ကြံဆောင်လိုသည်။ သိပေါမင်း၏ ထီးနန်းကို
မျှော်မှန်းသည် ဟူ၍ကား ကျွန်ုပ်မမြင်မိပေ။ မင်းကလေးအား မိမိအလိုသို့
ပါအောင် ဥပါယ်တမျှဖြင့် တဖြည်းဖြည်း ဆွဲဆောင်၍ မိမိစီမံထား
သော ညွတ်ကွင်းတွင်မိအောင် ကြံစည်သည်ဟူ၍ကား မမြင်မိပါပေ။
သိပေါမင်းကလေး၏ရိုးသားသော အမှုအကျင့် စိတ်နှောဘောထားကို
မောင်တုတ်သည် များစွာနှစ်ခြိုက်သည်။ မိဖုရားအခြံအရံတို့၏ အလယ်
တွင် ဘုရင်မင်းမြတ်တို့၏ ခံစားအပ်သော စည်းစိမ်ဖြင့် မခံစားရဘဲ တဦး
တည်း ပျင်းရိစွာ တလင်တမယားစံနစ်ဖြင့် ငြီးငွေ့ တွယ်ရာခံစားနေရသော
သိပေါမင်းလေးကို သူ့ကိုယ်ချင်းစာမိသည်။

‘ဟဲ့ မောင်တုတ်ရဲ့၊ နင့်မှာ မယားတွေ တယ်များဆို့၊ ဒီမယားတွေ
နင်တယ်အ ရတာလဲ။ နိုင်ထက်စီနင်းများ မလုပ်ပါနဲ့ မောင်တုတ်ရယ်’
ဟူ၍ပင် မိန့်တော်မူတူးသည်။

မောင်တုတ်မှာ မယားများသည်ကို ဘုရင်က အားကျနေသည်ဟု
မောင်တုတ်ထင်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မောင်တုတ် စွန့်စားခဲ့သည်။
မကြာမီ ခိုင်းဝန်၏သမီး ခင်ခင်လေးနှင့် နီးစပ်အောင် မောင်တုတ်နှင့်
သူငယ်ချင်း မောင်ဖေငယ်တို့က ကြီးဆောင်ပေးသည်။ အစောင့်အရှောက်
အခြံအရံ များစွာထားသော အကြားထဲကပင် မောင်တုတ်တို့သည်
သိပေါမင်းကလေး၏စိတ်ကို ဖျော်ဖြေဘို့ ကြံကြသည်။ ထိုအခါ မိဖုရား
ခေါင်ကြီးမှာ ထိပ်စုမြတ်ဘုရားကြီးကို မိဂျူးသန်စင်တော် မှုနေခိုက်ဖြစ်
သည်။ ဤအချက်သည် အပျက်အပျက်နှင့် နှာခေါင်းသေးထွက်ဆိုသလို
ပင် မောင်တုတ်၏ထံကြွမှုကို ဖန်တီးလာသော အချက်ပင်ဖြစ်သည်။

မြို့ဝန်ရွှေလှ ဗိုလ်ကလေး ဦးခြုံ (စာဆိုတော်ကမူ ဦးချစ်ဟုဆိုသည်) နှင့် မောင်တုတ်သည် မသင့်မတင့် ဖြစ်နေသည်မှာ ကြာလေပြီ။ ရွှေလှ ဗိုလ်မင်းဦးခြုံသည်လည်း မောင်တုတ်ကဲ့ပင် မယားများသူဖြစ်ပြီး သူ့မယား ကိုယ် မယားစည်းမစောင့်ကြဟု သိမှီသူများက မှတ်ချက်ချထားသည်။ (မှန်မည်မမှန်မည်မသိပါ) အကြံတူ ရန်သူဟူသကဲ့သို့ပင် ဤအရေး၌ မောင်တုတ်နှင့် ရွှေလှ ဗိုလ်သည် တယောက်ကိုတယောက်မနာလို ဝန်တိုဖြစ်ကြသည်သာမက တခါတရံ မယားနှင့် ပတ်သက်၍ လုဖော်လုဖက်လည်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

သူတို့၏ သူရသတ္တိချင်းမှာလည်း သူမသာ ငါမသာပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဘုရင်မူစ၍ တနန်းတော်လုံးက အရေးပေးခြင်းခံရသူမှာ မောင်တုတ်သာဖြစ်သည်အတွက် ရွှေလှ ဗိုလ် အလျော့ပေးလိုက်ရသော ကိစ္စများလည်းရှိသည်။ ဤအချက်များကြောင့်လည်း ရွှေလှ ဗိုလ်သည်မောင်တုတ်၏အပေါ်တွင် များစွာအခဲမကျေဖြစ်လေသည်။ တနေ့သော် ခင်ဦး၏ကိစ္စပေါ်လာသည်။ ခင်ဦး၏မောင်၊ မောင်မောင်ကြီးအမှုဖြစ်၍ ရွှေလှ ဗိုလ်က ကယ်လိုက်ရသည်ဟုဆိုသည်။ ကယ်သည်ဆိုရသော်လည်း ခင်ဦးကို ရွှေလှ ဗိုလ်သိမ်းပိုက်လိုသည်။ အသိမ်းအပိုက်ခံမှုလည်း ရာဇဝတ်မှုက လွတ်ကင်းအောင် ကယ်မယ်ဆိုသည်။ ခင်ဦးသည် ရုပ်ရည်ရှုပကာယ အလွန် ဖြေဖြစ် ချောမွေ့သူဖြစ်ပြီး မောင်ကိုအလွန်ချစ်သဖြင့် ကိုယ် ဘဝကိုယ်ပင် မောင်အတွက် အဆုံးခံနိုင်သူဖြစ်သည်။ ခင်ဦးအား မောင်တုတ် မျက်စိကျနေသည်မှာ ကြာပေပြီ။ သို့သော် အခွင့်မသာသေးသောကြောင့်သာ လျှင် အချိန်ကို စောင့်ကြည့်နေသည်။

မကြာမီ မောင်တုတ် တက်တော်သားများက ခင်ဦးနှင့်ရွှေလှ ဗိုလ်အကြောင်းကို ကြားလှားသည်။ ခင်ဦးကို အဆုံးခံနိုင်သော မောင်တုတ်သည် သူ့ လူများအား ရွှေလှ ဗိုလ်၏လက်သို့ အရောက်မခံရန် မှာကြားထားသည့်အတိုင်း မောင်မောင်ကြီး ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ရာဇဝတ်တော်မူကင်းလွတ်အောင် ရွှေလှ ဗိုလ်အိမ်သို့ ခင်ဦးကိုပို့ခိုက်၊ ဒေးဝန်းအရပ်တွင် မောင်တုတ်လူများက ခင်ဦးကို လုယူကြ၍ ဓားတပျက် တုတ်တပျက် ဖြစ်ကြပြီး ရွှေလှ ဗိုလ်၏လူများ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိကြကုန်သည်။ ဤအရေးတွင် ရွှေလှ ဗိုလ်သည် မိမိထက်သြဇာ ကြီးနေသော မောင်တုတ်၏ ထိပါးစော်ကားခြင်းကို ခံလိုက်ရသဖြင့် များစွာ အခဲမကျေဖြစ်သည်။

များမကြာမီ အရှေ့ရုံး ထောင်အမှုတစ်ခုဖြစ်ပွားသည်။ ရန်လင်း၊ ရန်ကင်း ဓားပြညီနောင်တို့ကို ထောင်သွင်း အကျဉ်းထားရာတွင် တနေ့

သော နေဝင်ပြီးဖျ ဘချိန်တွင် အမှတ်စတင်ထောင်ထား၍ ဆူညံစွာသေနတ်
 မီးပေါက်များ ပစ်ဖောက်ပြီး ရန်လင်း၊ ရန်ကင်းတို့ထောင်မှ လွတ်ထွက်
 သွားကြသည်။ (ထေရဝင်ထ၍ ရုန်းရင်းဆန်ခတ် ဖြစ်ကြရာတွင် လူ ၉၉ ဦး
 သေသည်။ ထောင်တိုက် သွေးချင်းချင်းနီသည်ဟု ဆိုသည်။) ရွှေလှ
 ဗိုလ်သည် ဤအရေးကိစ္စတွင် များစွာ ကြိုးစား၍ ဓားပြများကပြန်လည်ရမိ
 အောင် ကြိုးစားသော်လည်း မမိရလိုက်ပေ။ ထို့နောက် တနေ့သော
 အခါတွင် ရနောင်မောင်တုတ်က ရွှေလှဗိုလ်ထံ စာပေး၍ခေါ်သည်ဟု
 ဆိုသည်။ ရန်လင်း၊ ရန်ကင်းတို့ကို သူဖမ်းဆီးမိထားပြီဖြစ်၍ မြို့ဝန်မင်းအိမ်
 သို့ ကြွခဲ့ပါ။ တိုင်ပင်လိုပါသည်ဟု ခေါ်သည်။ ရွှေလှဗိုလ်သည် အတော်
 အတန် စဉ်းစားပြီးမှ သွားရန်ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။ အကယ်၍ မသွားလျှင်
 လည်း ကြောက်ရွံ့ရာကျမည်။ သွားပြန်ကလည်း မောင်တုတ်က တနည်း
 နည်းဖြင့် သူ့ကိုရန်စမည်ကို သူသိသည်။ သို့သော် ယောက်ျားကောင်း၏
 သတ္တိကိုပြုလို၍ မောင်တုတ်၏ ဖိတ်ကြားချက်ကို လက်ခံလိုက်သည်။

မောင်တုတ်၏ အိမ်သို့ရောက်သောအခါ မောင်တုတ်က ဖော်ဖော်
 ရွှေရွှေပင် ခရီးဦးကြိုပြုသည်။ အိမ်ရှေ့ခန်းတွင် ထိုင်မိကြပြီမှ မောင်တုတ်
 က ဓားပြအကြီး ရန်လင်းကို မိပြီဟုပြောသည်။ ထိုနောက် လှဘက်ရည်ပွဲ
 ချလာသည်။

မောင်တုတ်က “ရွှေလှမြို့ဝန်မင်း၊ လူအူသုပ်များ စားဘူးသလား။
 လူအူသုပ်သည် များစွာအရသာရှိသည်” ဟု ဆိုသည်။

ရွှေလှ မြို့ဝန်မင်းက မစားဘူးကြောင်း ပြောဆိုသည့် ကာလ၊
 မောင်တုတ်က “ဒါဖြင့် လူအူသုပ်နှင့် ယနေ့ ရွှေလှမြို့ဝန်မင်းကို ညှော်ခံရ
 ပေမူဘဲ” ဟူ၍ ပြောလိုက်သည်။

များမကြာမီ မောင်တုတ်၏ ရဲတော်ရဲဘက်များသည် လက်ပြန်ကြိုး
 တုတ်ထားသော ဓားပြဗိုလ်ရန်လင်းကို ညှော်ခန်းဆောင်သို့ ထုတ်ယူလာ
 သည်။ ရွှေလှမြို့ဝန်လည်း များစွာအံ့အားသင့်နေခိုက် ရာဇဝတ်အောင်ကို
 ကြမ်းပေါ်တွင် ပက်လက်ထား၍ ချုပ်ကိုင်ထားစေပြီး ဝမ်းဗိုက်ကိုခွဲကာ
 အူကိုထုတ်သည်။

ထို့နောက် “ရေဆေးမနေနဲ့၊ ပြုတ်ပြီးယူခွဲ” ဟု အဆောင်ကိုင်ကို
 မှာလိုက်သည်။ ထိုအခါအတွင်း ရွှေလှဗိုလ်သည် မည်သို့မျှ စကား
 မပြော။ ငြိမ်သက်လျက် မလှုပ်မယှက် ကြည့်နေသည်။ ထိုနောက် အခြား
 စကားတလုံးစ နှစ်လုံးစကိုပြောရင်း လူအူသုပ်သည် မည်သည့်အရသာနှင့်မှ
 မတူကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် ယနေ့ည ရွှေလှမြို့ဝန်အား လူအူသုပ်ဖြင့်

ညွှန်ခံလို၍ ထုဝတ်ကောင်ကို ညနေကပင် ရှာထားရကြောင်း ပြောပြ
သည်။ ထို့နောက် မကြာမီ အဝေ့ တထောင်းထောင်းနှင့် လင်ပန်းပေါ်
တွင် လူအုများပြုတ်ပြီးကို အခွေလိုက်ယူလာပြီး စားပွဲပေါ်သို့ ဇာချရာ
မောင်တုတ်ဆ အူကို တပိုင်း နှစ်ပိုင်း ဖြတ်၍ အငန်ရည်ဖြင့်တို့၍ စားပြ
သည်။

“ဘယ် နှယ် ရွှေလှ မြို့ဝန်မင်း၊ စားပါဗျ။ လူအုသုပ်ဟာ လောကမှာ
အရသာအရှိဆုံးပါ” ဟူ၍ ပြောပြီး စားစေရန် တိုက်တွန်းသည်။ ရွှေလှ
မြို့ဝန်ကား မစားပေ။ အတန်ကြာ၍ စကားစမြည်ပြောပြီးမှ ရွှေလှ မြို့ဝန်
သည် မောင်တုတ်အိမ်ပေါ်မှ ဆင်းသွားသည်။

ဤကားမောင်တုတ်သည် ရွှေလှ မြို့ဝန်ကို ဦးကျိုးအောင် ချိုးသည်
ပရိယာယ် တမျိုးဟူ၍ပင် ဆိုရပေမည်။ လူအုအစစ် ဟုတ်မည်မဟုတ်မည်
ကိုထား အမှန်မပြောနိုင်ပေ။ သို့သော် မိမိ၏ရန်သူတယောက်ဖြစ်ပြီး မိမိ
အား အင်အားပြိုင်လိုသော လူတယောက်အား လှလှကြီး ဦးချိုးလိုသော
ကြောင့် ဤသို့ပြုလေသလော မသိပေ။ ရွှေလှ ဗိုလ် မြို့ဝန်မင်းသည်ကား
မောင်တုတ်အပေါ် များစွာမူပင် မကျေနပ်စေ။ ဤသို့ အိမ်သို့ခေါ်၍
စော်ကားလိုက်ခြင်း၊ မိမိသိမ်းပိုက်မည့် ဓယားကို အတင်းလှယူခြင်းစသော
မောင်တုတ်၏အပြုအမူများကို မိမိထက် တန်ခိုးကြီးနေသူဖြစ်၍သာ ခံလိုက်
ရပေသည်။ စိတ်ထဲ၌ကား အခဲမကျေလှဘဲ တနေ့ အလည်ကြုံလျှင် ငါ့အ
ကြောင်း သိစေမည်ဟူ၍သာ ကြိုးဝါးနေလေတော့သည်။

ရနောင်မောင်တုတ်နှင့်အတူ နန်းတော်က မြောက်စားခြင်းခံရသူမှာ
ရွှေတိုက်စိုး၊ စီးတော်မြင်းဝန်၊ တောင်သမန်းစား မောင်ဖေငယ် ဖြစ်လေ
သည်။ မောင်တုတ်တို့မှာ ထောင်းရင်းဘက် ဖြစ်သည့်အတိုင်း တဦးနှင့်တဦး
များစွာရင်းနှီးချစ်ခင်ကြသည်။ တိုင်ပင်ဖော်တိုင်ပင်ဘက်လည်း ဖြစ်သည်။
တောင်သမန်းစားသည် ကဗျာအဖွဲ့အနွဲ့လည်း ကျမ်းကျင်သဖြင့် ဘုရင်
မင်းကလေး၏ စာဆိုတော်လည်းဖြစ်သည်။

ရနောင်မောင်တုတ် တန်ခိုးကြီးလာချိန်တွင် မောင်ဖေငယ်သည်
လည်း ရနောင်မောင်တုတ်ကိုပင် မှီခိုရတော့မလို ဖြစ်လာသည်။ ရနောင်၏
နောက်လိုက်များနှင့် ရနောင်ကို အားကိုးလိုသော သူများ၊ ရနောင်နှင့်
ကျေးဇူးမကင်းသူများသည် ရနောင်ကို ပိုမိုအထင်ကြီးအောင် မြှောက်
ပေးကြသည်။ ရနောင်သည် ဘုရင်မင်းကလေးထက် အသက် ၁၀ နှစ်ခန့်
ကြီးသည်။ ထိုကြောင့် ဘုရင်မင်းကလေးကလည်း အစစ အရာရာတွင်
ရနောင်မှပါလျှင် မပြီးသကဲ့သို့ အတွင်းရေးများကိုပါ တိုင်ပင်လေ့ရှိသ

ဖြင့် တောင်ငူခေတ်က တပင်ရွှေထီး၏ အထိန်းတော်သား ဘုရင့်နောင်နှင့် တူသည်ဟုပြောကြသည်။ ဤကဲ့သို့ပင် ဘုရင့်နောင်၏အချိုးကို မောင်တုတ် က်ချိုးနေသည်ဟု စွပ်စွဲသူများကလည်း စွပ်စွဲကြသည်။ တပင်ရွှေထီး အမေနှင့် ဘုရင့်နောင်တို့ လက်ဆက်ပြီးနောက် တပင်ရွှေထီး၏ ထီးနန်း ကိုပင် ဘုရင့်နောင်က ဆက်ခံခဲ့သည့်အတိုင်း ယခုလည်း ရနောင် မောင်တုတ်သည် ဘုရင့်နောင် လုပ်ချင်သည်ဟု ဆိုသည်။ သီပေါဘုရင် ကလေးတွင်လည်း အမေတော်ရှိနေသည်။ ဘုရင်ကလေးသည် မောင်တုတ် နှင့်တိုင်ပင်ရာ၌ သင့်သည်မသင့်သည် အရေးမဟုတ်၊ မောင်တုတ်ဆုံးဖြတ်ရာ ကိုသာ လုပ်လေ့ ရှိသည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။

ထိုအခါက မောင်တုတ်သည် တောင်ငူခေတ်၏ တပင်ရွှေထီးရာဇဝင် ကို စုဆောင်းလေ့လာသည်။ မောင်တုတ်၏အိမ်တွင် ပဲ့လမ်းသဘင်များ ခံရာ၌ တောင်ငူရာဇဝင် တပင်ရွှေထီးနှင့် ဘုရင့်နောင်တို့၏ ဇာတ်လမ်းကို ပင် ကပြစေခဲ့သည်။ မောင်တုတ်ကို အားပေး အားမြှောက် ပြုနေသော တောင်သမန်းစား မောင်ဖေယော်ကလည်း အောက်ပါ ဘုရင့်နောင်၏ တေးတပ်ကို ရေးစပ်၍ မောင်တုတ်၏ ဘဝကို မြင်စေသည်။

”ခပေါင်းရေ စမ်းရွှေရယ်နှင့်၊ သန်းရွှေထုသခင်၊ နန်းကေတုပလ္လင်ဝယ်၊ တဘုရင်ရွှေထီး။ ပင်တိုင်နတ်လှမနော်၊ အမတော် နန်းလုံးဆီမီး။ ရဲထွဋ်ဟု တကိုန်းပေါ်၊ တစ်မိန်းနော်မနီ။ အထိန်းတော်အကြီးနှင့်၊ ဇနီးမြတ်လွန်သော်၊ ဖွားတက်တော်လူကလေးရယ်လို့၊ ကောက်ယူမွေး နန်းထက်မှာပျော်၊ လူရည်ဝ စန်းလက်ပေါ်လျှင်၊ ကွမ်းဆက်တော်ဝင်ပြီးမှ၊ ပင်ရွှေထီးအမမျို၊ ရဲလို့ကြာခို။ ဆင်မြို့ရှင်စံထုံးဆိုလျှင်၊ ကံဘုန်းကို သိဘူးများလေး။”

ညစဉ်ညတိုင်း ရနောင် မောင်တုတ်၏ အိမ်မှ တခြံမြံခြံ မှီခိုနေသော အငြိမ့်သံ ပဲ့သံများကို ဆူညံစွာ ကြားရသည်။ တောင်တွင်းကြီးမှ ဆင်ဖြင့် တင်ခိုးလာခဲ့သော အငြိမ့်မင်းသမီး၊ ရနောင်၏ မယားတယောက်ဖြစ်သူ ဆင်ခိုးမလေးကလည်း ဤတေးထပ်ဖြင့် ရနောင်အား အဆိုတော် ဆက်ရ သည်မှာ အကြိမ်ပေါင်းများလှပါချေပြီ။

ရနောင်နှင့် မောင်ဖေယော်တို့သည် ဘုရင်မင်းကလေး ထံသို့လည်း အမြဲအခစားဝင်၍ ဘုရင်မင်းကလေး၏ အကြိုက်ကို အမြဲဆောင်ကြဉ်း ပေးခြင်းဖြင့် မျက်နှာရအောင် ပြုသည်။ ဒိုင်းခင်ခင်နှင့် ဘုရင်ကလေးတို့ တွေ့ဆုံနိုင်ဖို့ အရေးကိုလည်း အထောက်အတော် အထပ်ထပ်၊ အစောင့် အရှောက် အယှက်ယှက်တို့၏ အကြားမှ စွန့်စား၍ ပို့ဆောင်ပေးသည်။ စင်စစ်သော်လည်း ဘုရင်ကလေးသည် ဒိုင်းခင်ခင်အပေါ် မေတ္တာမိုးစွေ

လျက်ရှိပြီး၊ တနေ့မတွေ့ရလျှင်ပင် မနေ့နိုင်လောက်အောင် ဖြစ်နေရရှာ
သည်။ ဘုရင်ကလေး ခံစားနေရသော တလင်တမယား စံနစ်ကို ဖျက်ပစ်
ရန် လှုံ့ဆော်ပေးနေသည်နှင့် အမျှပင် အစစအရာရာ ဘုရင်ကလေး အနီး
သို့ ကပ်၍ မြှောက်ပေးနေသည်။

“ရွှေနန်းရှင်မိဘုရား။ ဘုရင်ဖြစ်ပါလျက် ဘုရင်၏ စည်းစိမ်ကိုမျှ
အပြည့်အဝ မခံစားနိုင်ပါလျှင် ဘုရင်ဖြစ်ရကျိုး နပ်မည်မဟုတ်ပါဘုရား”
ဟု မောင်တုတ်က လျှောက်သည်။

ဘုရင်မင်းကလေး၏ ဝိတ်ထဲတွင် လောကစည်းစိမ်ဟူသမျှကို သိရှိ
နားလည်လာအောင်လည်း သူတို့က ဖန်တီးပေးကြသည်။ အမျိုးသမီး
ချောကလေးများ၏ အကြောင်းကို အခွင့်ရပါက စိစာပတ်ကုံး
တင်လျှောက်ကြသည်။ မည်သည့် အမျိုးသမီးကလေးသည် မည်မျှလောက်
ချောသည်။ အမျိုးသမီးကလေးများနှင့် ပူးကပ်ယှဉ်ခဲ့၍ စည်းစိမ်ခံရခြင်း
သည် မည်မျှလောက် အရသာရှိသည် စသည်တို့ကို တင်လျှောက်ကြ၍
“ပန်းကြာဝတ်မှု” ပြဇာတ်ကိုပင် ရွှေနန်းတော်၌ တင်ဆက်စေသည်။
အမျိုးသမီးများကို ကြာနှင့် နှိုင်းသည်။ ယောက်ျားများကို ပိတုန်းနှင့်
နှိုင်းသည်။ ဘုရင့် ရှေ့တော်မှောက်တွင် အငြိမ့် အပျိုတော်များအား
မိန်းကလေးများ၏ ချောကြောင်း လှကြောင်း ပါရှိသည့် ဂီတသီချင်းများ
ကို သီဆိုစေသည်။

အောက်ပါ ပတ်ပျိုးသည် ခိုင်းခင်ခင်၏ အချောအလှကို ဖွဲ့နွဲ့ထား
သော “မြမြမောင်းမောင်း” အလိုက် ပတ်ပျိုး ဖြစ်သည်။ ဤပတ်ပျိုးကို
မောင်ဖေဖေ ဝေးသည်ဟုလည်း အချို့က ဆိုသည်။ အချို့ကလည်း
ရနောင် မောင်တုတ်၏ ခိုင်းစေချက်အရ မြင်းစာရေးကြီး ဦးမြို့က ဝေးသည်
ဟုဆိုသည်။ မည်သို့ပင် ဖြစ်စေ။ ဤပတ်ပျိုးသည် နန်းတော်ထဲတွင်
ထောက်ပေါက်လာသော မိန်းကလေး၏ မြှောက်ပင့်ဘွဲ့ ပတ်ပျိုးဖြစ်၍
ခိုင်းခင်ခင်အား ရည်ရွယ်သည်ဟု ထင်မြင်မိသည်။

“ပပယ်လေဝင်းဝင်း၊ မှန်ရဝေဆောင်၊ ကိုယ်ရောင်ကိုက်ခန်းလင်း။
ဟန်တခါပြိုင်၊ ရွှေစင်ဆယ်တင်း၊ ဆက်သွင်းပုံသေ၊ သိန်းတန်တဲ့ မေလေ။
တင့်ကြူးဝတ်မှုရာထွေ မြင်သူမြင်သူ များဝေ၊ သည်းကြွေအံ့မဆိုး၊ မျက်လုံးတော်
ရောင်၊ သောက်ရှူးကြယ်ညီနောင်၊ မြဲမျက်တောင် ကော့ကော့ရွန်း၊ ကေသီမှာ
ဒေဝီကျမ်းစာဝင် မျက်နှာပြင် စံလွတ်ကျွန်း၊ ငွေလဝန်း ပေါ်သည့် သွင်လေ၊
ခြောက်ပါးငယ် ပြစ်လွတ်စင်”

ဤပတ်ပျိုးမျှသာမက မောင်ဖေယော်ကလည်း ဘုရင့် အကြိုက် မိန်းကလေး အချောအလှတို့၏ မြှောက်ပင့်ဘွဲ့များကို စီကုံး ဆက်သ ရသည်။ ဤမောင်ဖေယော် ရေးသားသော အချောအလှ တေးထပ်များ များစွာပါရှိသည်။ အချို့ကို အချုပ်တန်း ဆရာဖေ၏ တေးထပ်များတွင် မှားယွင်း ထည့်သွင်းထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

မီးရှူးသန့်စင်တော် မူပြီး၍ မိဖုရားခေါင်ကြီး ကျန်းမာတော်မူလာ ပြီးနောက် ညအခါ တောင်ဥယျာဉ်အတွင်း ဘုရင်ကလေးနှင့် မောင်တုတ်၊ မောင်ဖေယော်၊ ဒိုင်းခင်ခင်တို့ တကြိတ်တည်း တဉာဏ်တည်း အဂ္ဂုပ်တော် ပုံဇာတ်ခင်းနေသည်ကို ရိပ်မိသိရှိလာသည်။ ထိုအခါ မှုစ၍ မောင်တုတ်၏ တန်ခိုးမှာ မွေးမိန်စ ပြုလာသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

တနေ့သော ညအခါတွင် တောင်ဥယျာဉ် ပန်းခုံဘော် အတွင်း၌ ဒိုင်းခင်ခင်နှင့် ဘုရင်ကလေးတို့ ပေ့ဖက်ချစ်ကြည်နေသည်ကို မိဖုရားကြီး သည် ကိုယ်တော်တိုင် ချောင်းမြောင်းနေရာမှပက်ပင်းပါ တွေ့ရလေသည်။ ထိုအခါ ဒိုင်းခင်ခင်မှာ လူပျိုတော် သားကလေးသဖွယ် ရုပ်ဖျက်၍ ဝတ်စားဆင်ယင်ထားလျက် စစားနေသည်ဟု ဆိုသည်။ မိဖုရားကြီးသည် ရုတ်တရက် အတွင်းဆောင်သို့ ဝင်ရောက်လာပြီးလျှင် မျက်နှာတော် တင်းတင်းထား၍ “ဘယ်က လူပျိုတော် သားကလေးလဲ၊ လူချော လူလှ ကလေးပါပဲ။ အနားလာခဲ့စမ်း”ဟု ခေါ်၍ ဒိုင်းခင်ခင်၏ အပေါ် ထိုင်မသိမ်းအင်္ကျီကို လက်တော်နှင့် ဆွဲဆုတ်ဖြုတ်လိုက်သည်။ ထို့နောက် အပေါ် ဘလာကျင်းသည့် တိုင်ဆောင် အဝတ်များကို ဖယ်ရှားလျက် “ကမြင်းကြအုံးဟဲ့။ ကမြင်းကြအုံးဟဲ့”ဟု ဆိုကာ ဆံပင်ကိုဆွဲ၍ ပါးကို လေးငါးချက် ဆက်ရိုက်ပြီး ဒိုင်းခင်ခင် လဲသွားသည့် အခါ ခြေဖြင့် လှိမ့်ဆန်သည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုအခါ သိပေါမင်းကလေးသည် ဝင်ရောက်၍ တားမြစ်ပါသည်။ ရုန်းကန်ဆွဲကြရင်း မင်းကလေးက မိဖုရား၏ လက်လှို ချုပ်ဖယ်တုန်းပစ်၍ ရွှေခွေးတော်ကို ဆွဲကိုင်တော် မူလိုက်သည်။

ထိုအခါ မိဖုရားက “သယ်၊ သိသရင် လူထွက်သားက ငါ့ကိုများ ဓားနှင့် ရွယ်လို့။ ဘယ်သူက တင်ထားလို့ ဒီရာဇပလ္လင်ပေါ် ရောက်တယ် ဆိုတာ စဉ်းစားမိရဲ့လား။ ထွ” ဟူ၍ ဆောင့်ပြီး ပြန်တုန်း လိုက်ဆုတိုင် မင်းကလေး ထိုင်လျက် လဲကျသွားပြီး အုတ်နံရံနှင့် ခေါင်းနှင့် ဆောင့်မိ သည်ဟု ဆိုပါသည်။

ထိုအခါ ရနောင် မောင်တုတ်သည် များစွာ မခံချင်လွန်းသဖြင့် “ရွှေနန်းရှင်ပါဘုရား။ ဤမျှလောက် မိန်းမက အနိုင်ကျင့်နေသည်ကို မခံ

ပါနွှင်း။ ရွှေနန်းရှင် ဖြစ်ပါသည် ဘုရား”ဟု အသံခပ် အုပ် အုပ်
အော်လျှောက်၏။

ထို့နောက် မိဖုရားကြီးသည် အနောက်ဆောင်ဖက်သို့အပြေးကလေး
သွားသည်ဟု သိရပါသည်။ မင်းကလေးသည် ကျောက်စိစားကို ဆွဲ၍
နောက်ကအပြေလိုက်ရာ မောင်တုတ်က ဘေးကို အတင်းလုယူသဖြင့်
လမ်းတွင် တွေ့ရသော လက်သုံးတော်ကြီး တဦးထံမှ လှံကို ဆွဲယူ၍
အနောက်ဆောင် အထိ လိုက်ရာ၊ မင်းကလေး ဧကန်ချိန်၌ အနောက်
ဆောင် တံခါးသည် အသံပြင်းစွာ မြည်ဟည်း၍ အတွင်းမှ ပိတ်သွားသည်။

မိဖုရားကြီးသည် ရနောင်မောင်တုတ်အား အခဲမကျေ ရှိနေသည်။ ဤ
လက်ချက်သည် ရနောင်မောင်တုတ်၏ လက်ချက်ပင် ဖြစ်သည်ကိုလည်း
သိနေသည်။ ထို့ကြောင့် ရနောင်မောင်တုတ်၏ အကြောင်းကို အမြဲစုံစမ်းစေ
သည်။ မကြာမီ နန်းတော်တံခါး လေးပြင်လေးရပ်တို့၌ တိုင်းသူပြည်သား
များအဖို့ မင်းတရားစည်ထားသကဲ့သို့ တိုင်းပြည်၌ ဆိုးသွမ်းဟော့ရမ်းအကျင့်
တန်သော မင်းမူးမတ်တို့၏အကြောင်း လျှို့ဝှက်စာများပေးလိုပါက ပေး
နိုင်ရအောင် ရွှေသေတ္တာကြီးများကို ချထားသည်။ ထိုသေတ္တာများအတွင်း
မှ ရနောင်မောင်တုတ်သည် ကိုင်းပြည်၌ ဟော့ရမ်း ဆိုးသွမ်း နေရုံမျှမက
ထီးနန်းကိုပင်လုယူရန် ကြံရွယ်နေကြောင်း လျှို့ဝှက်စာများ ရလာသည်ဟု
ဆိုသည်။ ထိုစာများအရ ရနောင်မောင်တုတ်ကို ဖမ်းဆီး၍ ထောင်သွင်းအ
ကျဉ်း ချထားလိုက်သည်။

ရနောင်မောင်တုတ်နှင့် ပြိုင်ဘက်ပြိုင်ဘက်ဖြစ်သော ရွှေလှမြို့ဝန်မင်း
ဦးခြံသည် မောင်တုတ်၏ကိုး ဘွဲ့ ဖြစ်ရသည်ကို ကျိတ်၍ ဝမ်းသာနေမိတော့
သည်။ တနေ့တွင် မောင်တုတ်သည် တနည်းနည်းဖြင့် ငါ၏လက်ထဲ ရောက်ရ
မည်ဟု အခဲမကျနိုင်သော ဦးခြံသည် လူအူသုပ်နှင့် လဖက်ရည်သောက်
ဖိတ်သည်ကိုလည်း အမြဲတစေ သတိရမိသည်။ “နေသေးသပ ငတုတ်ရယ်၊
တနေ့ မင်းငါ့လက်က မလွတ်နိုင်ပါဘူး” ဟူ၍လည်း ကြိမ်းဝါးခဲ့ဘူးလေ
သည်။ သို့သော် မင်းကလေးကိုယ်တိုင်က “မောင်တုတ်တသက် ငါ့လက်နက်
နှင့် အသက်မသစေရ” ဟူ၍ ကတိထားရုံတွင်မက မှူးမတ်ပေါင်းစုံညီသည့်
ဘွဲ့မည်ရည် အဆောင်အယောင် ပေးသည့်နေ့က မိန့်တော်မူချက်ကိုလည်း
ပြန်လည် သတိရမိသည်။ သို့သော် ထောင်တွင်းရှိ ရာဇဝတ်ကောင်တို့၏
လိုခြံရေးကို တစိတ်တဒေသ တာဝန်ယူရသည်အားလျော်စွာ တနေ့သော
နေဝင်ဖြိုးဖျအချိန်လောက်တွင် ရွှေလှမြို့ဝန်မင်းသည် လှံကိုကိုင်၍ ထောင်
အတွင်းသို့ နောက်လိုက် နောက်ပါများနှင့်အတူ ရောက်လာသည်။

မောင်တုတ်သည် ထောင်၏ အခန်းငယ်တခုအတွင်း ခင်းထားသော ကောက်ရိုးပုံပေါ်တွင် မင်းကလေး၏အကြောင်းနှင့် ခိုင်းခင်စင်တို့၏ ဘဝ ကံကြမ္မာ ဖန်လာပုံကို စဉ်းစားစိတ်ပူလျက် ချစ်လှစွာသော ရောင်းရင်း မောင်ဖေငယ်၏ အသက်စော့ မှ လျှော့မှုကိုလည်း အနုလုံပဋိလုံ စဉ်းစား တွေ့ဝေလျက် ရှိနေသည်။

“စဉ်းစိမ် ကြီးမနေနဲ့ မင်းသားခင်ဗျား မယားငယ်တွေ လင်ယူကုန် ကြပြီ” ဟူသော အသံမှာ မခံချည့်စဖွယ် မောင်တုတ်၏နားတွင်းသို့ ဝင်လာ သည်။ ဤအသံများသည်ကား မြို့ဝန်ရွှေလှ မိုလ်၏ ဖက်တော်သားများ က မခံချည့် မခံသာ အောင် နာကလေးလိုက်သော စကားများ ဖြစ် စေသည်။

ထိုနောက် မောင်တုတ်၏ အခန်းတံခါးသည် မြုန်းထနဲ့ ပွင့်လာပြီး ရွှေလှ မိုလ်နှင့် ဖက်တော်သားများ ဝင်လာသည်ကို မောင်တုတ်မြင်လိုက် ရသည်။ မောင်တုတ်သည် ကောက်ရိုးပုံပေါ်တွင် လည်းလျောင်း နေရာမှ မြို့ဝန်၏မျက်နှာကို ဂရုမစိုက်သလို တဖက်သို့ ငဲ့ရှုထားသည်။ ရွှေလှ မိုလ် သည် မောင်တုတ်၏မျက်နှာကို ခြေဖြင့်ထိုးကလေး၍ “ဟေ့ ကောင်၊ မင်း လားကွ ရှင်ဘုရင်ကို နန်းချမဲ့လို့” ဟူ၍ မဲ ရွဲ့ကာ ပြောလိုက်သည်။

မောင်တုတ်သည် လျောင်းနေရာမှ ငေါက်ခနဲထ၍ ထိုင်လိုက်သည်။ “အောင်မာ ငါ့ခြံရယ်၊ သတ္တိ ရှိရင် ဓားချင်း ပြိုင်ခုတ်မလေးဟေ့ ၊ ထို့” ဆိုလိုက်သည်။ ထိုနောက် မြို့ဝန်၏အမိန့်အရ နောက်တော်ပါများက မောင်တုတ်၏ သျှောင်ကိုဆွဲပြီး နောက်ကော့၍ ထားလိုက်သည်။ ရွှေလှ မိုလ်သည် မောင်တုတ်၏ပါးကိုတယ်ပြန်ညာပြန် ရိုက်လိုက်သည်။ မောင်တုတ် ၏ပါးစပ်မှ အဆဲကား မရပ်သေးစေ။

“ဟေ့ ကောင်တွေ၊ ဒီအကောင်ကို ဒီအတိုင်းထားနဲ့။ ဟိုကံက အခန်း တွေအားလုံး ကြည့်ရဦးမယ်၊ သွားနှင့်ကြူ၊ ငေါ်လာခဲ့မယ်” ဟုဆိုပြီး အခန်း တံခါးကို ပိတ်ညှို့အဟန် ဆွဲလိုက်ပါသည်။ သူ့ လူများလည်း တဖက်ခန်းသို့ ကူးသွားကြပေပြီ။ ရွှေလှ မိုလ်သည် မောင်တုတ်ဖက်သို့ ခြင်္သေ့ လည်ပြန် ကြည့်၍ မိမိလက်ထဲ၌ရှိသော အသွားမြေလှ ကို တချက်ကြည့်လိုက်သည်။ ထိုနောက် လျှပ်စစ်ကဲ့သို့ လျှင်မြန်သော အဟုန်ဖြင့် မောင်တုတ် ပေါ်သို့ ခုန်အုပ်လိုက်၏။

ထိုနောက် အခြားဖက်အခန်းသို့ ရွှေလှ မိုလ် ရောက်လာ၍ တပည့် များနှင့်အတူ ရာဇဝတ်ကောင်များကို စစ်ဆေးနေသေးသည်။ အားလုံး စစ်ဆေးပြီး၍ မောင်တုတ်ကို စိတ်မချသေးသည့် အဟန်ဖြင့် ထပ်မံကြည့်

ကြရန် ရွှေလှိုဗိုလ်က ပြောပြီးတပည့်များက ရှေ့မှသွားကြ၍ မောင်တုတ်
ချိတ်နှောင်ထားရာ အခန်းကို ပွင့်ကြည့်ကြရာ ရေနံသိမီးရောင်၏ အောက်
တွင် လည်ပင်း၌ စူးရှသော အချွန်လက်နက်ဖြင့် ထိုးထားသော ဒဏ်ရာ
ဖြင့် ငြိမ်သက်လျက် ညာဘက်လက်အတွင်း၌လည်း သွေးမူးလူးနေသော
သံချေးတက်နေသည့် ကတ်ကျေဟောင်းတခုကို ကိုင်၍ သေနေသော
မောင်တုတ်ကို တွေ့မြင်ကြရသည်။ အားလုံးဟယ်ကနဲ ဖြစ်သွားကြသည်။

“ဟင်၊ ဒီကောင် ဘယ်ကဒီလက်နက်ရသလဲ။ ထောင်ဆိုတာ ဒီလို
ကိုယ်ကိုယ်ကို သတ်သေမှာတွေ့မြင်လို့ အပ်ကလေး တချောင်းတောင်မှ
သွင်းရတာမဟုတ်ဖူး” ဟု ရွှေလှိုဗိုလ်က ဆိုသည်။

“ဒီကတ်ကျေးသံချေးတက်ကြီးဟာ ထရုကြားမှာ အစထဲက ရှိတာ
မြင်သားဘဲ။ ဒီကောင် သူ့ကိုယ်သူ သတ်သေပြီ” ဟူ၍ တပည့်တယောက်က
ဆိုသည်။ ထောင်မှူးများလည်း တွေ့ရသမျှကို ရေးမှတ်ပြီး အတွင်းတော်
သို့ အစီရင်ခံရန် အလုပ်များလျက် ရှိကြသည်။

ရွှေလှိုဗိုလ်လည်း လှိုဗိုလ်က ကြံကြံကိုင်၍ တပည့်များနှင့်
အတူ ထောင်အတွင်းမှ ထွက်လာသည်။ သူ့မျက်စိထဲ၌ကား လင်ပန်းပေါ်
၌ အုဇွေ့ တထောင်းထောင်းနှင့် တင်ထားသော လူအူသုပ်ကို မြင်ယောင်
နေသည်။ “စားပါဗျ ရွှေလှိုဗိုလ်မင်း။ ဒါဟာလူအူသုပ်၊ တယ်အရသာ
ရှိ” ဟူသော မောင်တုတ်၏ စကားကိုလည်း နား၌ကြားယောင်ယောင်ပင်။
ထိုနောက် လှိုဗိုလ်ကို စူးစူးကြည့်၍ လက်ဖြင့်တချက် ပွတ်သပ်ချလိုက်
သည်။

(ဤဆောင်ပေါ်ကို ရေးရာ၌ သိမိသူ သက်ကြီးစကားတို့ကို မှီ၍ ရေး
သားရသောကြောင့် အချက်အလက်များမှာ မှန်သင့်သလောက် မှန်ပြီး
မှားသင့်သလောက်လည်း မှားပေလိမ့်မည်။ အမှားတွေ့ပါက စာရေးသူ
အား ခွင့်လွှတ်ပါရန်)

အချုပ်တန်း ဆရာ ဘေ

အချုပ်တန်း ဆရာဘေ၏ အထူပူထွတ် မှာအလေးတယူ စုဆောင်းမှတ်သား ထားမည့်သူ မရှိသောကြောင့် တိမ်မြုပ် ပျောက်ကွယ် နေခဲ့ပေသည်။ စင်စစ်သော်ကား ဦးဘေမှာ ဦးပုညနှင့် စာဆိုဘက် ဖြစ်ခဲ့သည့်ပြင် တေးထပ်၊ လွမ်းချင်း၊ လေးချိုး။ ဇာတ်ချင်းစသော ကဗျာများမှ လွဲ၍ အခြားစာကြီး၊ ပေကြီးများကို မစပ် မဖွဲ့ခဲ့သည့်တိုင်အောင် သူရေးဖွဲ့ခဲ့သော ကဗျာ များမှာ အတော်ပင် အဆင့်အတန်း မှီခဲ့ခြင်းကြောင့် ၎င်း၊ ၎င်းရှင်းနှင့် တွင်းတွင်း ရေးတတ်သော သတ္တိကြောင့်၎င်း၊ ယခုတိုင် မြန်မာ့ ဂန္ထဝင် စာရင်းတွင် ဝေသာကုန်မြူးလျက် ရှိခဲ့ပေသည်။ ဦးပုညနှင့်ဦးဘေတို့ကို ကဗျာစာဆိုတော်များအဖြစ် နှိုင်းယှဉ်သော် ဦးပုည၏ ဦးဘေထက် သိသာခြားနားစွာ သာရှိကြောင်း မှာ ငြင်းဆိုနိုင်ဘယ်ရာမရှိသော်လည်း မျိုးချစ်စိတ်၊ ဇာတိသွေး ဇာတိမာန်၊ စွမ်းရည်သတ္တိ၊ စွန့်စားတတ်သော စိတ်၊ အရှင်သခင်အပေ၂၅ တော်ဖြောင့် မှန်ကန်စွာ သစ္စာရှိပုံတို့၌ကား ဦးဘေက ဦးပုညထက်များစွာ သာသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ဦးဘေ၏ ဖွား သက္ကရာဇ်ကို အတိအကျ မသိသော်လည်း ၁၁၉၀ နှင့် ၁၂၀၀ ပြည့်နှစ် အတောအတွင်း မွေးဖွားလိမ့်မည်ဟု သိမြင်လိုက်သူ များက ခန့်မှန်းကြသည်။ သူတို့၏ မိဖခင်မည် အရည်ကိုသေချာစွာ မသိသော်လည်း အမိစွာ သဘင်သည်မျိုးဖြစ်၍ အဖမှာကား လက်လုပ် လက်စား အသည်မျိုး ဖြစ်သည်ဟု ကြားသိရပေသည်။

ဦးဘေအား အချုပ်တန်း ဆရာဘေဟု သိမှတ် ခေါ်ဝေါ်ကြရာ၌ အမျိုးမျိုး ဝိဝါဒ ကွဲပြားလျက်ရှိပေသည်။

၁။ အချို့က ဦးဘေသည် ရတနာပုံ ရွှေမြို့တော် ကျုံးတောင် ဖက်ထိပ်ရှိ အပ်ချုပ်တော်ဘန်းတွင် နန်းသုံး အဝတ် အထည်များကို ချုပ်လုပ်သော 'စုနု' အမှုထမ်းတဦး ဖြစ်သည်ဟူ၍လည်း မှတ်သားထား ကြလေသည်။

၂။ အချို့ကမူ ၎င်းသည် ရတနာပုံ အရှေ့ဖက် ကျုံးထိပ်တွင် ရာဇဝတ်သားတို့အား တရားစီရင်ချက် မချမီ ယာယီအားဖြင့် ချုပ် နှောင်ထားသော ဘွားဘက်ကျော် အချုပ်တန်း၊ ဒိုင်းတော်အချုပ်တန်း တို့တွင် ဦးဘေသည် ရာဇဝတ်ဆောင်စောင့် အမှုထမ်းတဦး ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဤအမှုထမ်းမှာ ဓားကိုထမ်း၍ ပုဆိုးကို ခါးတောင်ကျိုက်ကာ အမြဲဝတ်ဆင် အမှုထမ်းရသောကြောင့် ဦးပုညကပင်လျှင် "ခါးတောင်း ကျိုက် ပိတုန်းပိတ်ကယ်နှင့် ကျုံးထိပ်က ငဘေ" ဟူ၍ စပ်ဆိုထားသည်ဟု အထောက်အထားပြကြသည်။

၃။ အချို့ကလည်း ဦးဘေသည် တောင်ဖက် ကျုံးထိပ်တွင် မြင်း ကုန်းနီးများကို ချုပ်လုပ်သော 'မြင်း ကုန်းနီး တန်း' တွင် နေထိုင်သူဟု ဆိုသည်။ မြင်းကုန်းနီး အချုပ်တန်းတွင် နေသည်ကို အစွဲပြု၍ အချုပ် တန်းဆရာဘေဟု ခေါ်သည် ဆိုကြသည်။ ကျုံးတွင်းမှ ရေကိုသယ်ယူ ရာ၌ ခါးတောင်းကျိုက်နှင့် ရေခပ်ခနသည်ကို ဦးပုညခတ္တသည်နှင့် "ခါး တောင်းကျိုက် ပိတုန်းပိတ်နှင့်" ဟူသော စေးတပ်ကို ရေးစပ်ခြင်း ဖြစ် သည်ဟုလည်း ဆိုကြပြန်ပါသည်။

သူ၏အထုပုတ္တံကို စုဆောင်းရှာဖွေရာတွင် တွေ့ရသည်ကား သူသည် မက္ခရာမင်းသားထံတော်တွင် ခစားထမ်းရွက်သော အိမ်တော်အဆောင် ကိုင် တဦးဖြစ်သည်။ ၁၂၃၆ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်တဦးအား အသရေနှမ်းလောက်အောင် စေးထပ်တပုဒ်ဖြင့်ရေး၍ ရှုတ်ချကဲ့ရဲ့ ခဲ့ဘူးရာ၊ လွှတ်တော်က အပြစ်ပေးခဲ့သဖြင့် အချုပ်တန်းတွင် ချထားခြင်းခံရသည်။ ထိုအချုပ်တန်းမှနေ၍ နောက်ထပ်စေးတပုဒ်ကို ရေးသား၍ အတွင်းတော် သို့ ဆက်သရာတွင် အချုပ်မှ ကယ်တင် လွှတ်မြောက်ချမ်းသာရာ ရပြန် သည်။ ထို့ကြောင့် သူ့အား စာတပုဒ်ကြောင့် အချုပ်တန်းမှ ချမ်းသာရ သည့် "ဆရာဘေ" ဟူ၍ စတင်ခေါ်ဝေါ်လာကြရာမှ အချုပ်တန်း ဆရာ ဘေဟု အမည်တွင်လာဟန်တူသည်။ ဤအကြောင်းကို နောက်တွင်ပေါ်ပြ မည့် သူ၏စေးတပ်တပုဒ်က ထောက်ခံထားသည်ကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်။

သူသည် အမရပူမြို့တော်တွင် မွေးဖွား၍ မင်းတုန်း ဘုရင်ကြီး ရတနာပုံ ရွှေမြို့တော်ကို တည်ထောင် ဖန်ဆင်းပြီးသည့်နောက်တွင် မိဖုရား များနှင့်အတူ သက္ကရာဇ် ၁၂၂၂ ခုနှစ်အတွင်း မန္တလေးမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်လာသည်။ ထိုအခါတွင် မန္တလေးမြို့ရှိတောင်ဖက် ကျေးထိပ်ရှိ “မြင်းကုန်းတန်း” တွင် နေထိုင်ကြလေသည်။ ၎င်းမြင်းကုန်းနန်းတန်းမှာ နောက်တော်ပါ မြင်း၊ ကသဲမြင်း၊ အက္ကဘတ်မြင်း စသော ဘုရင့်မြင်း တပ်မတော်ကြီးအတွက် ကုန်းနန်းမျိုး တင်သွင်း ချုပ်လုပ်ရာ အချုပ်တန်း အရပ်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ၎င်းမြင်းကုန်းနန်းတန်း၏ အရှေ့ဖက်တွင် “ပန်းဆိုးတန်း” ရှိသည်။ မြင်းကုန်းနန်းတန်း၏ တောင်ဘက်တွင် “ဆန်တန်း” (ယခု ၂၇ လမ်း) ရှိသည်။ ထိုအစဉ်အခါက ဦးပုည၏ အိမ်မှာ မင်္ဂလာ တံခါး အထွက် တောင်ဖက် (ယခု ဧကလိပ်ကျောင်းလမ်း) ၂ ပြခန့်တွင် ရှိသည်။ (ယခုစစ်သားစုဆောင်းရေးတပ်ဖွဲ့ရုံးအနီး ဖြစ်သည်)။

ဦးဘေ၏ ဖခင်မှာ အချုပ်အလုပ်ကို ကျွင်းကျင် နားလည်သူဖြစ်၍ ရွှေချည်ခွေချည်ထိုး လုပ်ငန်းများကိုလည်း လုပ်ကိုင်သည်ဆိုသည်။ ဦးဘေ၏ မိခင်မှာမူ သဘင်သည်မျိုး ဖြစ်သည်ဆိုသည်။ ဦးဘေ၏ ဇနီးသယ်မှာ ဒေါ်ပုံဖြစ်၍ ဦးဘေ မရှိသည့်နောက် အနှစ် ၃၀ တိုင် မြင်းကုန်းနန်းတန်းတွင် နေထိုင်ခဲ့ပြီးနောက် ဆင်းရဲနွမ်းပါးလွန်းမက နွမ်းပါးလှရကား၊ ဦးဘေ၏ခြံ ကို အဘိုးငွေ ၁၅၀၀ နှင့် ထောင်းလိုက်ပြီး ဟေမာလေ အရပ်သို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်လေသည်။ ဦးဘေနှင့် ဒေါ်ပုံတို့တွင် သားသမီး ၄ ယောက် ထွန်းကားခဲ့ရာ သားအကြီးမှာ ဦးလှဖြစ်၍ မြန်မာပြည်ကို အင်္ဂလိပ်မင်းများ သိမ်းပြီးနောက် ဘုန်းကြီးဝတ်၍ ပဉ္စင်းလှဟု အမည်တွင်သည်။

ရဟန် ၀၂ ၁၅ ၀၂ ရပြီးနောက် လူထွက်ပြန်၍ အိမ်ထောင်ကျသေးရာ သမီး “မကြည်ပု” ကို မွေးဖွားလေသည်။ ဦးဘေ၏ ဒုတိယသမီးမှာ ဒေါ်နွဲ့၊ တတိယ သမီးမှာ ဒေါ်ဆွေ၊ စတုတ္ထ သမီးမှာ ဒေါ်သက်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ဇနီးသည် ဒေါ်ပုံမှာ သားသမီးများနှင့် ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာရှာဖွေ စားသောက်နေပြီးနောက် တောင်ပိုင် စော်ဘွားကြီးသို့ ခြံမြေကို ထောင်းလိုက်ရ ရှာသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဟူမူ အင်္ဂလိပ်မင်း တက်ပြီးနောက် မြင်းကုန်းနန်းတန်းကို မီးလောင်ရာ ဦးဘေ၏ လက်ငုတ်အိမ်မှာ မီးထဲသို့ ပါသွားလေသည်။ ထို့နောက် အင်္ဂလိပ်အရေးပိုင်က နောက်ထပ် အိမ်ဆောက်လိုလျှင် သွပ်မိုးအိမ် ဆောက်မှသာ ခွင့်ပြုနိုင်မည်ဆိုသောကြောင့် ဆင်းရဲရှာသော ဒေါ်ပုံတို့မှာ နောက်ထပ် မဆောက်နိုင်ရှာပေ။ ထိုအခါက

ဦးဘေ ဂုဏ်ပြည်သို့ မသွားသေးဘဲ သွားလုဆဲဆဲရှိသေးရာ များစွာ ကြေကွဲ
ဝမ်းနည်းလှသဖြင့်

“နတ်တို့တောင် နှစ်မြို့ခွဲ၊ မဖြစ်လို့ ကံတည်” ဟူသော စေးထပ်ကို
ရေးစပ်ခဲ့သေးသည်။ ထိုအခါမှ စ၍ ချုပ်ချယ် လှသောအင်္ဂလိပ်ကို အလွန်
မုန်းတီးသွားလေသည်။

ယခု ဦးဘေ၏ခြံ ကိုတောင်ပိုင်စော်ဘွားကြီး၏သား ဦးကိုကိုဆိုသူက
အမေ့ရ၍ ဒေါ်အုန်းခင်နှင့် အိမ်ထောင်ကျပြီးလျှင် ယခုတိုင် ဦးဘေ၏
ခြံဝင်းတွင် နေထိုင်ကြသည်။ ၎င်းခြံမှာ တောင်ဘက်ကျုံးထိပ် မက်သော
ဒစ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၏ အရှေ့ဖက်တွင် ကပ်လျက် ရှိလေသည်။

(ဤအကြောင်းအရာများကိုတဦးဘေ၏တူဖြစ်သူ၊ ယခုမန္တလေးမြို့
လမ်း ရုံးအမှုထမ်းဟောင်းဘဦးဖြစ်သူ ပင်စင်ရခို လှဘူးပြောသဖြင့် သိရှိရ
လေသည်။ ဦးလှဘူးမှာ ယခု ၆၅ နှစ်ခန့် ရှိပြီး ဦးဘေ ဂုဏ်ပြည်သို့ ထွက်မ
သွားမီ တာအိမ်ထည်းအတူ နေထိုင်ခဲ့သူ ဖြစ်လေသည်။)

ဦးဘေ၏ အသားမှာ မဲသည်။ လက်ပြင် အနည်းငယ် ကုန်း၍
ပုပျပ်ပျပ် ဖြစ်သောကြောင့် ဦးပုညကပင်လျှင် ဦးဘေအား “ကုန်းမြိတ္တ
တစ္ဆေလို့ အသရေဟိတ်နှမ်း” ဟူ၍ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်ကိုထုတ်ဖော်ကာ စပ်ဆို
ခဲ့လေသည်။ သူသည် ငယ်စဉ်ကပင် သူရသတ္တိရှိ၍ ဘာမဆို လုပ်ရဲသည်။
ငယ်စဉ်ကပင် သဘင်ပညာကို ဝါသနာပါသည့် အလျောက် သဘင်ပညာ
ကို ဆည်းပူးလေ့လာသည်။ သဘင်ပညာသည်များနှင့်လည်း ရင်းနှီးစွာ
ဆက်ဆံတတ်သည်။ စေးထပ်၊ လေးချိုး၊ လှမ်းချင်း စသော သီချင်းများ
နှင့် သဘင်နှင့်ပတ်သက်သော ဆိုင်းဆွဲ၊ ပတ်တိုက်၊ ငိုချင်းများကိုရေးသား
ဖွဲ့နွဲ့ပေးတတ်သဖြင့် သဘင်ပညာသည်များက သူ့အား “ဆရာဘေ” ဟူ၍
ဆရာအမည်တပ်ကာ စတင်ခေါ်ဝေါ် ကြလေသည်။ သူသည် သဘင်
ပညာဘက်တွင် ထူးချွန်ပြီး ဇာတ်အဖွဲ့များကိုလည်း တည်ထောင်ဘူးသည်
ဟုဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဦးပုညသည် ဆရာဘေအား စာချိုးစဉ်ကသူကဲ့
သို့သော သဘင်ပညာသည် ကလေးကိုပင် မဆိုဘူးဘဲ၊ သဘင်ဆရာ
ပဂေးကြီးများကပင် သူ့အားဦးချီရသည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့်

“သေးကွက်နှင့် ပင်လယ်၊ နင်တကယ် ထင်လို့၊ သဘင်ဝယ် ယှဉ်မ
တို့လှာနှင့် သခင်တို့ဦးချီ” အစရှိသော စကားကို သုံးနှုန်းထားခဲ့လေသည်။
ဆရာဘေကလည်း သူသည် သဘင်သည်များနှင့် အကျွမ်းတဝင် ရှိပုံကို

“လွန်ကျော်စောက် သာပျောဟာ ဆိုရှာသမျှ ကိုပုညတို့၊ ခုမှနောက်
ဇေတီ၊ ယင်းတော်ခြံအု၊ ကမျိုးစုံတို့ ပုံတဝဲသဒ္ဒါ အမူတို့တို့ သုံးပြန်ရှာ”

စသော ခေတ်ပေါ် သဘင်သည်တို့၏ နှစ်မည်များကို ရေးသားထုတ်ဖော် ထားခဲ့လေသည်။ ဆရာတော်ကဲ့သို့တိုင် စပ်ဆိုခဲ့သော တေးထပ် တပုဒ် တွင်လည်း

“သုံးခုနှစ် ကုလား (ပြည်) ပြေမှသာ ဇယားကြေပါတ်စီးလို့၊ ဇာယ်ကြီး နှင့် ချင်းတို့နိုင်ငံ သွားခဲ့ရပြန်”

အစရှိသော စကားများကို ထောက်လျှင် ၁၂၃၃ ခုနှစ်က ဆရာတော်သည် မြန်မာဇာတ်အဖွဲ့ကြီးကို အုပ်စိုး၍ ကုလားဖြူပိုင် အောက်မြန်မာပြည်သို့ သွားရောက်ကာ ကပြအသုံးတော်ခံဘူးလေသည်။ ထို့ကြောင့် သဘင်ပညာ ကို အတော်လိုက်စားဘူး၍ ဇာတ်သဘင်ကို တည်ဆောက် ဖွဲ့စည်းလာသူ ဖြစ်ကြောင်း သိသာလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၂၆ ခုနှစ်လောက်စ၍ ဆရာတော်သည် မကွရာမင်းသား ထံတော်တွင် အမှုထမ်းလေသည်။ မကွရာမင်းသားသည် အငြိမ့် ဇာတ်ပွဲ များကို ဝါသနာပါသည့် အလျောက် ဆရာတော်နှင့် ဆက်သွယ်ခိရာ ဇာတ်အလုပ်ကို ပစ်ပယ်၍ အိမ်တော်တွင် အမှုထမ်းပါရစေဟု လျှောက် တောင်းပန်သောကြောင့် မကွရာမင်းသား အိမ်တော်တွင် အောင်ကိုင် အဖြစ် အမှုထမ်းခွင့်ကို ရလေသည်။

ထိုအချိန်တွင် တပယ်မင်းသားသည် ဦးပုညအား ကဗျာတပုဒ်ကို ရေးခိုင်းလိုသဖြင့် အဆောင်ကိုင် တယောက်အား အခေါ် လွှတ်ရာတွင် “မင်းသားအစစ်တွေ ခိုင်းတာ ရေးနေရသေးသည်။ ယမနေ မင်းသား ရေးခိုင်းတာ မရေးအားသေး” ဟု ပြောဆိုလွှတ်လိုက်သဖြင့် အဆောင်ကိုင် က ပြန်လှာပြောပြရာ များစွာစိတ်ဆိုးတော်မူပြီး ဦးပုညအား ခေါ်၍ တေးတပ်များကို ရေးသားဖွဲ့ဆိုခိုင်းလေသည်။ ထိုနောက် တပယ်မင်းသား ၏ မြောက်စားခြင်းကို ခံရပြီးလျှင် ဦးပုည သရေညှိုးအောင် စာချိုးစမ်း ပါဆိုသဖြင့် တပယ်မင်းသားအားကိုးနှင့် အောက်ပါတေးတပ်ကို ရေးစပ်ခဲ့ လေသည်။

“စလေညာဏ် တောပါးစပ်၊ ပြောစမှတ်နန်းမျှ၊ လောကဓာတ် မလန်းဆူ ပြီ၊ မန်းပြည်သူအများ။ နန္ဒက ကြွေမပါတယ်၊ စလေစာ ကြိုက်ကြလေငြား။ ဆန်းအနုယဉ်ရာတွင်၊ ပညာရှင်အများ၊ လက်တွင် စာသွားမတော့၊ မညာ အားနှိပ်နယ်၊ စာကောင်းလျှင် မအောပေးတွေ့ကာ၊ စလေရေး ဆိုကြပြန်တယ်။ တို့များဖြင့်မှန်တကယ်၊ ဉာဏ်မငယ် ကံစောင်းလို့၊ ပြန်ပြောင်းလို့ မမြောချင်၊ ဣဟာ-ခုခေတ်တွင်၊ တောပါးစပ် ရိုင်းမယဉ်ကို မခိုင်းချင်ပြီဘူးကွဲ့ ဇလား”

ဤတေးတပ်သည် မကြာမီ ဦးပုည၏ လက်တွင်းသို့ ရောက်သွားလေ သည်။ ထိုအခါ ဦးပုညအလည်း

“ခါးတောင်းကျိက် ပိတုန်းပိတ်ကယ်နှင့်၊ ကျုံးထိပ်ကငတော၊ ကုန်းမြိတ္တိ
တစ္ဆေလို၊ အသရေပိတ်နှင်း”

ဟူသော တေးတပ်ကို ရေးစပ်၍ ပြန်ချေလေသည်။ ထိုနောက် ဆရာဘေ
အား တပယ်မင်းသား မြှောက်ပေးပြန်သဖြင့်

“ကမ္ဘာစီမောင်ပုည၊ ဆောင်ဂုဏ်ပြုထုတ်လျှင်၊ တောင်ချိုက် ပုတ်သင်
လို၊ ကုတ်ခွင်သိမ်သက်သေး၊ မင်းမြှောက်လို့ သင်းလောက်ကျော်တယ်၊ တွင်း
ဖောက်ကော် ဥာဏ်မျိုးနှင့်ဝေး”

အစရှိသော တေးတပ်နှင့် စပ်ဖွဲ့ချိုးနိမ် ပြန်လေသည်။ ထိုနောက်လည်း
ဦးပုည မခံချင်အောင်ပင် ဦးဘေက

“လောကေ ဟတ္ထေ ချို့လျှင်ဖြင့် လူ့ဘို့မကောင်း၊ မန်းကနက်မှာလ၊
စန်းလှက်တေတာပြောင်လို့၊ ကမ္ဘာလှောင် နှဘေတေးကိုလ၊ ဆရာယောင်စလေ
ဇရားတယ်၊ တွေးဆသင့်ကြောင်း”

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ချိုးနိမ်ပြန်ရာ၊ ဦးပုညက အကြီးအကျယ် ဒေါသဖြစ်ခဲ့သဖြင့်—

“ဂျပ်ကောင်နှယ် ဖင်ကြားက သန်းစကား သူဝါ၊ ရမ်းကား၍ တုလာ
လျှင် ဥပမာဆိုစို့”

အစချီသော တေ ထပ်ကို ဂါမ္ဘဒေါသ သင့်ဘွယ်ရာ ရုန်းရင်းကြမ်းတမ်း
သော စကားလုံးများဖြင့် ရေဖွဲ့ ချေပပြန်လေသည်။

ဤကဲ့သို့ ဦးပုညနှင့် အပြန်အလှန် ရေးဖွဲ့နှုတ်ဖတ် မကွာမင်းသား
၏ အဆောင်ကိုင် ဦးဘေသည် မင်းသား၏နောက်တော်ပါးက အမြဲမကွာ
အမိ့ထမ်းလေသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၂၂၈ ခုနှစ်တွင် မြင်ကွန်းမြင်းခုန်တိုင်
အရေးတော် ဖြစ်ပွားရာ၊ ဦးဘေသည် သူရသတ္တိနှင့် မင်းသား၏ အပါးက
မခွာဘဲ စောင့်ရှောက် ကာကွယ်ပေးသည့်ပြင် အရေးတော် ပြီးသည်အထိ
မင်းတရားကြီးဖက်က ဦးဆွေးဆံမြေ့ သက်စွန့်ကြိုပယ် အမှုတော်ကို
ထမ်းရွက်ခဲ့လေသည်။ မြင်ကွန်းမင်း အရေးတော်ပြီး၍ ကနောင်မင်း၏
သားတော် ပတိမ်းစားမင်းသားသည် ဘကြီးတော်ကို ပုန်ကန်ရန် ရွှေဘိုမြို့
သို့ ထွက်ခွာသွားပြန်သည့် အခါတွင်လည်း မကွာမင်းသား၏ အမိန့်တော်
နှင့် ပတိမ်းစား၏ရန်ကို နှိမ်နင်းရန် ညောင်ရမ်းမင်းသား၏ တင်တော်
တွင် ထည့်ပေးလိုက်သဖြင့် ပလိပ်ကြောင်းချီ၍ အောင်ပန်း ရှမ်းပြည်တိုင်
အောင် လိုက်လံ၍ တိုက်ခိုက် နှိမ်နင်းရပေသည်။ ဤသို့ အသက်သံဖျား
စွန့်စားတိုက်ခိုက်ရသော်လည်း မင်းသားများက မင်းတရားကြီးသံလျှောက်
ထားမစ ပြောဆိုပေးခြင်း မရှိသဖြင့် စိတ်ပျက်လက်ပျက်ဖြစ်ကာ မကွာ
မင်းသားထံ ရံဖန်ရံခါမျှသာ ဝင်ထွက်ခစား၍ ကျုံးထိပ်ရှိ အိမ်တွင်ပင်
ဇာတ်စာများ ရေး၍ နေပေသည်။ သို့သော် ဦးဘေသည် အားမလျော့ဘဲ

တနေ့ကျလျှင် သူ၏ စွန့်စားမှုအကြောင်းကို မင်းတရားကြီးကြားသိအောင်
လျှောက်တင်မည်ဟု အားခဲထားလေသည်။

သူသည် စာဆိုတို့ အထဲတွင် မျိုးချစ်စိတ် ဇာတိမာန် ပြည့်ဝသော
စာဆိုဖြစ်သည်။ သူသည် အင်္ဂလိပ် လူမျိုးကို ငယ်စဉ်ကပင် မျက်မှန်းကျိုး
ခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်သည် မြန်မာပြည်ကို မျက်စောင်း ထိုးနေသည်ကိုလည်း
သူသိသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၂၉ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်ပိုင် အောက်မြန်မာပြည်မှ
ရန်ကုန်အရေးပိုင်ဖြစ်သည့် ကာနယ်ဖိုက်ချ်သည် နှစ်တိုင်းနှစ်ပြည့် ဧည့်လမ်း
ငွေသမ်း ဘောက်ရန်အတွက် စကားပြောဆိုရန် ဧည့်တော်သို့ တက်လာ
သည်။ ထိုအခါ ကာနယ်ဖိုက်ချ်က မန္တလေးမြို့တွင် သူခရီးသွားလာရာ၌
ရွှေထီးနှစ်လက် ပိုင်ခွင့်ပြုရန် ခွင့်တောင်းသည်။ မင်းတုန်း မင်းတရားကြီး
က ခွင့်ပြုလိုက်သည်။ မှူးမတ်များကမူ မကျေနပ်ကြချေ။ အင်္ဂလိပ်တို့
သည် ဘုန်းမာန်ဘဲနှင့် မြန်မာမင်းကို တုပကာ ရွှေထီးဆောင်းလို သည့်
အဖြစ်ကို ဆရာတော်သည် လွန်စွာအော့နှလုံးနာခဲ့သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်ကြီးဖြစ်သူ လော့ဒ်
ဂျွန်လော့ရင်းစ်မေးရိုးသည် စင်္ကာပူကျွန်းသို့ တိုင်းခန်းလှည့်လည်တော်မူ
လေသည်။ အင်္ဂလိပ်သတင်းစာ များကလည်း ထိုသတင်းကို ဖော်ပြ
အသားယူကြသည်။ လော့ဒ် လော့ရင်းစ်မေးရိုးသည် စင်္ကာပူတွင် ခရီး
လှည့်လည်ရာ၌ မြန်မာမင်း ကေဆုင်တို့ ထွက်တော်မူသည့် နည်းတူ
ပြသဒ်တင် ယာဉ်ပေါင်းချုပ် ပေါ်တွင် ထီးဖြူတော် နှစ်ချပ်မီ၍ ခမ်း
နားကြီးကျယ် လှည့်လည်တော်မူကြောင်း သတင်း ပါရှိလာစေသည်။
ထိုသတင်းပါလာပြီး များမကြာမီ ကပ္ပလီကျွန်းသို့ ထိုနည်းတူ ခရီးလှည့်
လည်တော်မူပြန်ရာ ထိုကျွန်းတွင် စိတ်နှလုံးနောက်နေသော ဥမ္မတ္တက
အရှူးအကျဉ်းသားတို့သည် သက်တော်စောင့်များ၏ အလစ်တွင် ဘုရင်
ခံချုပ်အား ဝင်၍ လုံးပြီ ဝေးဖြင့် ၂ ချက်ထိုးလေသည်။ ဘုရင်ခံချုပ်
တွင်ဒဏ်အံ့ ပြင်းစွာရသဖြင့် ဆက်လက်၍ တိုင်းခန်းမလှည့်နိုင်တော့ဘဲ
စင်္ကာပူဆေးရုံ၌ ဝေဒနာ အကြီးအကျယ် ခံစားရကာ အသက်ဆုံးရှုံးရှာ
လေသည်။ ဤသတင်းကို ဆရာတော် ကြားရဖတ်ရသောအခါ လွန်စွာအား
ရခြင်း ဖြစ်၍ အောက်ပါအတိုင်း တေးထပ်ကိုရေးစပ်ခဲ့သည်။

“ထီးဖြူရုံမြာသာဒ်နှင့်၊ မအပ်သည့်အရာ၊ (လော့ဒ်) လပ်ဆိုသည့် မိစ္ဆာ၊
ပိတ်ရှာပြီပီ၊ ဘုန်းမတန် ဘုန်းတန်ကြိတယ်၊ ဆုံးရှပ်နံ သွားလှုပ်စိ၊ မင်တုတု
ရွေးသေသေ၊ ရွေးတွေ့ယိုတို၊ လပ်ရန်ကို ဆွန့်ဖို၊ နတ်ဝန်သည့် ဘုန်းတော်၊

ကျွန်းစက်ပုတလွှာမှာ၊ ရွှေဘေးသွားသက်ရလိမ့်မနော်၊ လှေကားဆက် အပေါ်
ပေါ်မှာ ထီးဖြူတော် နှစ်လက်ကြောင့်၊ အသက်ထွက်လွယ်စေ၊ ဘေးနှစ်ချက်
မို့၊ လေးလက်ဖြင့်လေးချက်မွေ့မယ်၊ ဘေးသက်သေလက်ငင်းကွဲလေး”

ဤကဲ့သို့ ဘုန်းမတန်ဘဲနှင့် ထီးဖြူတော်နှစ်ချက် မိုးပြီးလျှင် ဘုရင်
သမ္ဗယ်ပြုလုပ်မိသည့်အတွက် ဓားဖြင့် နှစ်ချက်အထိုးခံရပေသည်။ ထီးဖြူ
တော်လေးချက်များ မိုးပြီးလျှင် ဓားလေးချက်ဖြင့် အထိုးခံရပြီးလျှင် ခွေး
သေ သေရပေသည်ဟု ဦးဘေက သတ္တိရှိရှိ၊ ဇာတိမန် တက်ကြွစွာဖြင့်
ဗမာကို အင်္ဂလိပ်တ လူမထင်ခြင်းကို လွန်စွာ အခဲမကျေနိုင်သောကြောင့်
ဤတေးထပ်ကို ရေးစပ်ဖွဲ့ဆိုခဲ့လေသည်။

ထိုသို့ ရေးဖွဲ့သည်ကို မန္တလေး မြို့ရှိ အင်္ဂလိပ် ကိုယ်စားလှယ်တံဖက်ရုံးမှ
မကျေနေပုံဖြစ်ပြီးလျှင် “အင်္ဂလိပ်နှင့် မြန်မာတို့မှာ မဟာမိတ်ဖြစ်ကြပါ
သည်။ ဤကဲ့သို့သော မြန်မာမင်းတို့၏ မဟာမိတ်တယောက်ကို ခွေးနှင့်
နှိုင်း၍ ရှုတ်ချနှစ်နာအောင် ရေးဖွဲ့မသင့်ပါကြောင်း၊ ထိုကြောင့် မြန်မာ
မင်းက ၎င်းတေးထပ်ရေးသားသူကို အပြစ်ဒဏ် ပေးပါမည့် အကြောင်း”
နှင့် မြို့သာဝန်ထောက် သီရိမဟာမင်းလှ မင်းခေါင်သူရိန်(မြို့ဝန်ဦးသာအို၊)
ထံသို့စာပို့ မှာကြားတိုင်တမ်း လိုက်လေသည်။ ၎င်းစာအရ မင်းတုန်းမင်း
တရားထံတော်တွင် အမိန့်တော်ခံရာ “ဆရာဘေကို လွှတ်တော်က အပြစ်
တေးစေ” ဟူ၍မင်းတရားကြီး အမိန့်တော် မှတ်သောကြောင့် ဆရာဘေကို
ဖမ်းဆီးပြီးလျှင် အချုပ်၌ ချထားလေသည်။ ရတနာပုံ ရွှေမြို့တော်တွင်
ဆရာဘေ၏သတင်းမှာ ရှုတ်ခြည်းပြန်နွဲ့၍ သွားလေသည်။

စင်စစ် မင်းတုန်းမင်းကြီးသည် ဦးဘေကို အပြစ်မပေးလိုပေ။ သို့သော်
အင်္ဂလိပ်မင်းတို့ နားကြားကောင်းရုံ၊ မဟာမိတ်တို့၏ အင်္ဂါနှင့် ညီညွတ်
ကြောင်း ပြလို၍ ရာဇမာယာဖြင့် ဦးဘေအား ဘွားဘက်ကျော်တန်းမှာ
အချုပ်ချထားလေ၏။ ဘွားဘက်ကျော်တန်း ဟူသည်မှာ အချုပ်ဟုခေါ်
ဆိုသော်လည်း အနေအထိုင် သက်သာ ချောင်ချိသည်။ အလုပ်ကြမ်း
မပြုလုပ်ရဘဲ အေးအေးလူလူနေရပေသည်။ ယခုအခါ တရားမစစ်ဆေးမီ
ဂါတ်တွဲ၌ အချုပ်ကျသကဲ့သို့ ရှိလိမ့်မည်ဟု ထင်သည်။

ဤကဲ့သို့အချုပ် ကျရသဖြင့် ဦးဘေသည် များစွာစိတ်မကောင်းပေ။
သို့သော် သူသည် သတ္တိရှိသည်။ လုပ်ရဲသည်။ အချုပ်အတွင်းမှ နေ၍
မင်းတရားကြီး နားပေါက်အောင် အောက်ပါ တေးထပ်ကို ရေးစပ်၍
ဖွဲ့ဆိုခဲ့လေသည်။ ထိုတေးထပ်သည် နန်းတော်တွင်း ရှေ့တိုက်ဝန်လက်သို့
ရောက်၍ သူ့အားအချုပ်မှ ကယ်တင်ခဲ့သော တေးထပ်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့

အချုပ်မှ ကယ်တင်နိုင်ရလောက်အောင် သတ္တိရှိရှိနှင့် ရေးစပ်ခဲ့သူ ဖြစ်
သောကြောင့် ဆိုနေမှစ၍ သူ့အား 'အချုပ်တန်းထဲက ဆရာဘေ' ဟူ၍
ကင်းပွန်းတပ်ကြလေတော့သည်။ သူစပ်ဆိုသောတေးထပ်ကား

“သမုတိအတွက်၊ ဇေတက ဒဏ်ခံ၊ အထက်က အတန်တန်ကို၊ ကြိန်
လို့မသိ၊ ရှစ်ခုနှစ် တောင်မျက်နှာ၊ မကွရာ မင်းနှင့်ပါရှိ၊ ပလိပ်ကြောင်းအောင်
ပန်းချော၊ မောင်ထမ်းခြေစေတိ၊ ညောင်ရမ်းဆွေရပိက ပကတိသက်သေ၊ ရန်သူ
တော် ရှေ့ဆိုသွား၊ ဘေကိုယ်စား တိုက်ခိုက်ရပေ၊ သုံးခုနှစ် ကုလားပြည်မှ
ဖယားကြေ ဇာတ်စီးလို့၊ ဇာတ်ကြီးနှင့် ချင်တို့နိုင်ငံ၊ သွားခဲ့ရပြန်၊ ပြီးတော့မှ
ကောင်းမွေခံမယ်၊ ဆိုးမွေခံ တိပ်တုံးနှင့်လေး”

ဤတေးထပ်သည် အချုပ်တန်း ဆရာဘေ၏ အထူပူတ္တိအချို့ ဖော်
ပေးခဲ့လေသည်။ “သမုတိသခင် အရှင် မင်းတရားကြီး တို့သာလျှင် သို့စွဲ
တော်မူရာ ဖြစ်သည့် ထီးဖြူတော်ကို သို့စွဲသော ဘုရင်ခံချုပ်သည် ဘုန်း
ပိုရခြင်း အကြောင်းကို ရေးမိသည့်အတွက် သူသည်ဒဏ်ခံရလေသည်။ ရှေး
အထက်ကာလက ဦးဆွေးဆံမြေ့ အမှုတော်ကို ထမ်းရွက်ခစားလာသည့်
အချက်အလက်များကို ဘုရင်မင်းတရားကြီး သိမည် မထင်ပါ။ ၁၂၂၈
ခုနှစ်၊ ရွှေနန်းတော် တောင်မျက်နှာ ကျောက်တော်ကြီး ဘုရား အနီးတွင်
ဖြင့်ပွားခဲ့သော မြင်းကူနန်း အရေးတော်ပုံ ထုန်းလည်း သူသည် စွန့်စား
ခုခံကာကွယ် ပေးခဲ့ပါသည်။ ထိုအခါ မကွရာမင်းသားနှင့် အတူပါရှိခဲ့
သဖြင့် မင်းသားအသိပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနောက် ပတိမ်းမင်းသားအရေး
တော်ပုံတွင်လည်း ပလိပ်ကြောင်း ချီတက်၍ ရှမ်းပြည် အောင်ပန်းတိုင်
အောင် လိုက်ပါ ထမ်းရွက်ခဲ့ရပါသည်။ သည်မျှ သက်စွန့်ကြိုးပမ်း အမှု
တော် ထမ်းခဲ့သည်မှာ ညောင်းရမ်းမင်းသားအသိပင် ဖြစ်ပါသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၃ ခုနှစ်တွင်လည်း ဘုရင်မင်း တရားကြီး သည်
ရန်ကုန်မြို့ ဒဂုန်ဆံတော်ရှင် ဘုရားကို နဝရတ် ၉ ပါး၊ ရွှေသားကျောက်
ထီးများ တင်လှူရန် ပုပ္ပားဝန်ထောက် မဟာမင်းကျော် မင်းထင်ကို
ကြပ်မတ်စေ၍ ပန်းချီ၊ ပန်းပု၊ ပန်းတိမ်တော် ခေါင်းအကြီးတို့နှင့် တကွ
ရေးနန်းစကြာ သင်္ဘောတော်တွင် ထီးတော်ကို တင်ဆောင်၍ တီးမျိုး
မှုတ်မျိုး ထာမျိုးသဘင် ဇာတ်အဖွဲ့ကြီးတို့နှင့်တကွ သွားရောက် ကြ ရာ၌
လည်း သူသည် ဇာတ်သဘင်အဖွဲ့ကြီးကို ဦးစီး၍ သွားခဲ့ရသည်။ ဤ ကဲ့သို့
သက်စွန့်ကြိုးပမ်း အမှုတော်ထမ်းခဲ့ရသမျှတို့ကို နောက်ဆုံးတွင် စောင်း
မွေခံရ လိမ့်မည်ဟု ထင်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ ယခုမူကား ထိပ်တုံးတွင်ခတ်၍
ဆိုးမွေသခံခံနေရပါသည်။ ‘ဘုရား’ ဟူ၍ တေးထပ်ဖြင့် ဘုရင့်ရွှေနန်းတော်
ကြား လျှောက်ထားရေးဖွဲ့ကာ ပေးလိုက်စေသည်။

ဤတေးထပ်မှာ အတွင်းတော်သို့ ဗြဟ္မာ့စာရေး၊ သူငယ်ချင်းဖြစ်သူ ဦးထွန်းဝေမုတဆင့် အတွင်းတော် တောင်ခွင်မြို့စားရွှေတိုက်ဝန်မင်း၊ မဟာမင်းထင် စည်သူလက်သို့ ရောက်ရှိသွားလေသည်။ ရွှေတိုက်ဝန်မင်းသည် ဆရာဘေ၏ အရည်အချင်းကို သိသူဖြစ်သည်။ ဤမျှ သက်စွန့်ကြိုးပမ်းအမှု တော်ကိုထမ်းပီလျက် လျှောက်ထားမစပေးမည့်သူ မရှိသဖြင့်သာ ဤကဲ့သို့ ဖြစ်ရရှာသည်။ ထို့ကြောင့် ချီးမြှင့် မှစသင့်သူကို ချီးမြှင့် မှစ လိုသော ရွှေတိုက်ဝန်မင်းသည် ဆရာဘေအား အချုပ်မှူးတစ်မဉ် ချမ်းသာပေးလိုက် လေသည်။

အချုပ်မှူး လွတ်ရအောင် ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ဟုတ်မှန်သမျှ ရေးသား ထုတ်ဖော် ထားသော ဆရာဘေ၏ တေးထပ်မှာ ရှတ်ခြင်း ပြန်နံ့၍ သွားလေသည်။ ထိုအခါ “ဘယ်က ဆရာဘေလဲ၊ တယ်ဟုတ်တဲ့လူပါကလား” စသည်ဖြင့် မေးမြန်းစုံစမ်းကြရာ “အချုပ်တန်းထဲ ကျနေတဲ့ ဆရာဘေပေါ့။ ဦးပုညနှင့် စာပြိုင်ရေးတဲ့ ဆရာဘေဘဲ” စသည်ဖြင့် ပြောကြရာမှ အစ “အချုပ်တန်းမှ ချမ်းသာရသောဆရာဘေ (ဝါ)အချုပ်တန်း ဆရာဘေ”ဟု ခေါ်တွင်စ ပြုလာကြသည်။

ဆရာဘေသည် ထိုမျှနှင့် မကျေနပ်သေးပေ။ သူ၏လုပ်ရည်ကြံရည်ကို ရွှေတိုက်ဝန်မင်း သိရှိချေပြီ။ ရွှေတိုက်ဝန်မင်း၏ ထောက်မချက်ဖြင့် မင်းခ ယောက်ျားဖြစ်အောင် ကြံမည်ဟု အားခဲကာ ရွှေတိုက်ဝန်မင်း၏ အိမ် တော်သို့ လာခဲ့လေသည်။ သစ်တပ်ဝင်းအတွင်းရှိ ရွှေတိုက်ဝန်အိမ်တော်သို့ ဆင်းရဲသား ကျန်တော်မျိုးများ ဝင်ထွက်လိုလျှင် အမိန့်တော်ခံပြီးမှသာ ဝင်ရသည်။ လက်မှတ်တော် မပါဘဲဝင်က တံခါးကို အမှုထမ်းသား တို့က ရိုက်နှက်ကြိမ်းမောင်း၍ လွှတ်သည်။ ဆရာဘေသည် ကျေးဇူးရှင် ဖြစ်သော တောင်ခွင်မြို့စား ရွှေတိုက်ဝန်မင်းထံသို့ ဖူးမြော်လိုသောကြောင့် လာခဲ့ ရာတွင် တံခါးကိုအစောင့် အမှုထမ်းသားတို့က ခေါက်ခမ်း ကြိမ်းမောင်း လွှတ်လိုက်သဖြင့် ဆရာဘေပင် မခံချိမခံသာဖြစ်ပြီးလျှင် “နှင်တို့နေနှင့်ဦး၊ နောက်ကို ဤတံခါးမှဖြတ်ပြီး အတွင်းဝင်နိုင်အောင် ငါကြံမည်” ဟူ၍ တယောက်ထည်း တိတ်တိတ်ကြုံးဝါးပြီးလျှင် မိမိနေရာ တောင်ကျုံးထိပ် သို့ ပြန်သွားလေသည်။ ထို့နောက် များမကြာမီ တေးထပ် တပုဒ်ကို ရေး စပ်၍ တောင်ခွင်မြို့စားဝန်ကြီးထံ မိမိသူငယ်ချင်းဖြစ်သူ ဗြဟ္မာ့စာရေး ဦးထွန်းဝေမုတဆင့် ပေးပို့ လိုက်ရာ ထိုတေးထပ်မှာ ရွှေတိုက်ဝန်မင်းလက်သို့ ရောက်ရှိသွားပြန်လေသည်။ ၎င်းတေးထပ်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၍ သူ့အား အချုပ်တန်း ဆရာဘေဟု ကင်ပွန်းတပ် ခံရခြင်းမှာ တေးထပ်

တပုဒ်ကြောင့် အချုပ်မှ ချမ်းသာပေးခြင်း ခံရသည့် အတွက် ဖြစ်ပါ
ကြောင်းကို ဤတေးထပ် ပထမအပိုင်းတွင် သက်သေခံ အထောက် အထား
တွေ့ရပေသည်။

“တွင်းသေနာ ဥက္ကဋ္ဌက၊ နှုတ်မ၍ တန်းမှာ၊ အချုပ်က ချမ်းသာသည်။
ပန်းပမာ စိတ်လန်း။ ကျေးဇူးတော်၊ အနုဆိံကို၊ သက်ဆယ်ဖြာ ဆပ်မယ်လို့
မှန်း။ ဖူးမယ်လို့ဘေလာပြန်၊ ရွှေခွါရံပေါက်လမ်း၊ ဇောလှန် ဧငါက်ဝန်းလို့၊
ကြောက်ခမန်းလူတွေ၊ လက်မှတ်တော် မတင်တဲ့ဘာနဲ့၊ မဝင်နဲ့ ဟိန်းဟောက်
ကြချေ။ ဝင်အလှည့် ဝန်ငြိမ်လေအောင်၊ ကျွန်ကျိန်း သေနှောင်စွဲလို့၊ ဆောင်မြို့
ဖြင့် အပါးတွင်၊ ထမ်းချင်သည့်အင်။ တပါးက သနားကြင်ရင်၊ ရွှေနားစင် သင့်ပါ
ဖျလေး”

(ဤတေးထပ်များကို ကဗျာဗန္ဓုသာရကျမ်းနှင့် ရတနာဂီရိ ဆောင်း
ပါးတို့မှ ရပါသည်)

ဤတေးထပ်ကို ဖက်ရှုရသော ရွှေဘိုက်ဝန်ခင်းမှာ ဦးဘေ၏သတ္တိနှင့်
တွင်းတွင်း ရေးတတ်သော စိတ်ကို များစွာ သဘော ကျလေသည်။
ထို့ကြောင့် ဦးဘေ၏ နောက်နှောင်သော အချိန်က သက်စွန့် ကြိုးပမ်း
အမှုတော် ထမ်းရွက်ပုံများကို မင်းတရားကြီးထံသို့ လျှောက်ထား အစီရင်
ခံ၍ ပေးသောကြောင့် ဆရာဘေ၏ တေးထပ်ကို ကြည့်ပြီးလျှင် မင်းတရား
ကြီးက ပြုံးတော်မူပြီး “ချိုင်းကို လေသာဆောင်မှာ ထားလိုက်ပါဘိ” ဟု
မိန့်တော်မူသဖြင့် အချုပ်တန်း ဆရာဘေသည် လေသာဆောင် တွင်
အဆောင်တော်မြဲအဖြစ် အမှုထမ်းရလေသည်။ ထိုနေ့မှစ၍ တံခါးနီတံခါးမှ
ဝင်ထွက် သွားလာခွင့်ရသည်။ သူ့အပေါ် ဂျေးအခါးက မောက်မာခဲ့တူး
သော တံခါးနီ တံခါးစောင့် အမှုထမ်းများ အပေါ်တွင် ဝင့်ကြား နိုင်ခဲ့
လေပြီ။ ဦးဘေ အမှုထမ်းရသော လေသာဆောင်မှာ အခြားဆောင်များ
ကဲ့သို့ အကာအရံမရှိ။ လေညှင်းလေသာ ဝင်ထုဖြစ်၍ ၎င်း၊ လေညှင်းလေသာ
ခံတော်မူရာ စံတော်မူရာ ဖြစ်၍ ၎င်း၊ လေသာဆောင်ဟု ခေါ်ဝေါ်
သပုတ်သည်။

၎င်းအဆောင်မှာ ဘုရင်၏ မှန်နန်းတော်နှင့် ကပ်လျက်ရှိပြီး အခြား
အဆောင်များထက် အနည်းငယ်မြင့်သည်။ ဆရာဘေသည် လေသာဆောင်
တွင် အဆောင်တော်မြဲအဖြစ် အမှုထမ်းလျက်ရှိခဉ် နွေရာသီကျေးဇာန်သည့်
အခါ မင်းတရားကြီးသည် ပူအိုက်လှသဖြင့် လေသာဆောင်တွင် ဝါးစိမ်း
ကွပ်ပြစ်တော်ကိုခင်း၍ ၎င်းအပေါ်တွင် စပယ်စန်းများကို ခင်းကြဲကာ
နံတေးမူလည်း မှန်ကျည်း အကိုင်းအခက်များကို ကာရံလျက် ရေများဖြင့်

ပက်ဖျန်းပြီးလျှင် အလွန်အေးသော အာဝါသကို မြစ်စေပြီး ထိုနေရာ၌
လဲလျောင်းတော်မူလေ့ရှိသည်။ ဆရာဘေသည် မင်းတရားကြီး၏ အဖြစ်ကို
တွေ့မြင်ရသောအခါ အောက်ပါ တေးထပ်ကို စပ်ဖွဲ့ခဲ့လေသည်။

“ကွပ်မြစ်တော်မြစ်ရည်ခဲမှာလ၊ ငွေပေါယ်ဖြူဖြူ ကြွပါလို့၊ ထုတွဲမှထတော့
မယ်။ စံဖလား သကြားပါ စသာထွေးပါလို့၊ ကြွသွေးပါဖျော်၍ သုံးသော်လဲ၊
နိုးခွင့်မပြယ်၊ ဆင်စွယ်ပြန် ငွေသစ်နန်းမှာလ၊ အိတ်လျှံ နှင်းရည် ဖျန်းပါလို့၊
ညှင်းလေဆန်းခံရတယ်၊ သက်ကယ်မှ ရှူနိုင်ဘူး၊ နွေရာသီ ရှေ့ကေသာတဖြူဖြူ
နှင့်၊ နေသင်္ဂါ မြေဆိပ်ဖွန်းသည်နယ်၊ ဝှန်းပြန်လို့လူး”

(ဝန်းသို့ ဖော်တွင်းကြီး ဦးအောင်မြတ် ပြောပြချက် ဖြစ်သည်)

ဆရာဘေသည် လေသာဆောင်တွင် အဆောင်တော်မြဲ အဖြစ် အမှု
တော်ထမ်းရွက်နေရင်းပင် မင်းတုန်းမင်းကြီး နတ်ရွာ စံလွန်တော်မူသည်။
သီပေါမင်းတရား လက်ထက်တော်တွင် မင်းမှုထမ်းဘဝနှင့်ပင် ရှိသေးသည်
မရှိသေးသည်ကိုကား အတိအကျမသိရပေ။ သို့သော်သီပေါမင်း နန်းကျ၍
ရတနာဂီရိသို့သွားပြီး တိုင်းပြည်ပျက်သည့်အချိန်အထိ ဦးဘေသည်အသက်
ရှင်လျက်ပင် ရှိသေးသည်ကိုတွေ့ရသည်။ သီပေါမင်း ရတနာဂီရိသို့ပါတော်
မူပြီးနောက် တိုင်းပြည် ဝန်ကြီး မှူးကြီးတို့သည် သူ့အမှား၊ ငါ့အမှားချ၍
တဦးကိုတဦး အပြစ်တင်လျက်ရှိရာ ဆရာဘေသည် သီပေါမင်း၏ အမှား
တော်ပုံ လေးချိုးကို အောက်ပါအတိုင်း စပ်ဆိုခဲ့လေသည်။

‘မြတ်ကေတု လွင်ဆို၍ ပြရမှာဖြင့် သတ်ဇောဒွာအစ်ကို တူခါမှခေတ်
ညိုလှ မြန်မာပြေ။ (အိုကွယ်) ဟင်ငိုစရာ အခါပေ။ မသွေမစောင်းပေဘူး။
ရေကြောင်းပျူဟာချို၍ တူရာသီ ဆန်းရက်ငါးမှာလ၊ နယ်ခြားမြေ ကျောက်တိုင်
ရပ်ဆီက ကင်းတပ်သင်္ချေကို နော်ကွယ်၊ ချွတ်ဖြတ်ဝင်မေ့၊ ရက်အဋ္ဌာကြိုအတွင်း
မှာ၊ စက်မဟာ အဟုန်ပြင်းတာကြောင့်၊ မင်းလှ မြို့မှန်ဆိုက်ပေ။ ရန်မိုက်ချွေမဲ့
မြန်မာများ၊ (လျှော်) ခံတိုက်ပေမဲ့ အကွာသား။ စခန်းငယ်ယဉ်၊ လမ်းအစဉ်
တပ်တော်ရှိပြီဘု၊ သတင်းလျှံ မြင်းခြံထိကာမှ၊ အသိဉာဏ် နုစတောင်းရယ်နှင့်၊
ကဝိမှန်အပြုကောင်းသူက၊ အကြောင်းကို မမြင်လေ၍၊ စကားပြင် ပြေပြောရင်
လွှတ်ပါဗျာ၊ ပြားဝပ်ကာမှ ပန်တောင်းသော်ကြောင့်၊ ကျောက်မြောင်းဝန်
အမြန်ပြေးရှာရ၊ အရေးပိုင်မိန့်ဆိုချက်မှာလ၊ လက်နတ်ကုန် အပ်နှံသလျှင်ဖြင့်
ခွင့်လိုရာ ဘောင်းပန်ပါမယ်လို့၊ ချိုလှစွာ ဉာဏ်နီ စွက်တာပို့၊ ခွင့်လိုက်ရာ
ယူစေလို့ မြက်မိတယ်။ တန်ခိုးပျက်စွယ် အမှားပေပ၊ မျိုးကနက် နွယ်ဘူး’

အင်္ဂလိပ်မင်းသည် အထက် မြန်မာပြည်ကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက်
အိရပ်ရပ်တွင် ပုန်ကန် ထကြွ သောင်းကျန်းနေသည်တို့ကို အတော်ကြာ
နှိပ်နင်းနေရပေသည်။ အင်္ဂလိပ်၏ အပြုအမူကို သူတဖြည်းဖြည်းစက်ဆုတ်

လာချေပြီ။ သူ့နေသော မြင်းကုန်းနီးတန်းကို တနေ့မီးလောင်ရာ သူ၏အိပ်
 ပါသွားသည်။ အင်္ဂလိပ်အရေးပိုင်ကသွပ်မိုး မဆောက်နိုင်လျှင် သူ့နေရာ
 ဟောင်းတွင် နောက်တပ်ပြန်မဆောက်ရဟူ၍ အမိန့်ထုတ်သည်။ ၎င်းကဲ့သို့
 ချုပ်ချယ်မှုကိုလည်း သူစိတ်နာခဲ့ပြန်သည်။ မျိုးချစ်စိတ် ရှိသည့်အတိုင်း
 မြန်မာတလုံးတွင် ကျွန်တိုင်းနစ်ရသည်ကို သူမကြည့်ရက်နိုင်ပေ။ ဤကဲ့သို့
 ကျွန်တိုင်းနစ်ရခြင်းအကြောင်း၎င်းကို ပြန်ပြောင်းစစ်ဆေးကြည့်ပြန်ပါက
 လည်း မြန်မာနန်းတွင်းရေးစနစ်မီးနှင့်တကွ မင်းမျိုးမှတ်စ၍ ဆင်းရဲသား
 လူထုအဆိုးအထိ၊ စည်းဘမ်းမဲ့ ဖြစ်နေခြင်းတို့ကို နှလုံးနာမိသည်။ ထို့
 ကြောင့် အောက်ပါတေးထပ်ကို ရေးစပ်ပြီး လွတ်ရာကျွတ်ရာသို့ သွားရ
 မည်ဟု သူစိတ်ကူးမိသည်။ သူသည် မယ်ဘွဲ့ မောင်ဘွဲ့ တေးထပ်၊ လေးချိုး
 မှာတမ်းအမျိုးအမည်များစွာတို့ကို ရေးခဲ့ပေသေးသည်။ သို့သော် အထူးပင်
 နှင့်စပ်ဆိုင်သမျှကိုသာ ထုတ်ဖော်ပြရပါသည်။

သူ့နောက်ဆုံး ရေးစပ်သည့် တေးထပ်မှာ

မြန်မာတွေ စည်းကမ်းဖောက်၊ ထီးနန်းပျောက်ပြီ၊ မှီးကွန်းထောက်
 အသစ်မှီတယ်၊ ညစ်ပလီလူမျိုး၊ ဝိပစ်လို့ ဘုရောင်သွေသည်၊ ဝှက်ကောင်တွေ
 ခွေးဖြစ်ပေါ့မျိုး။ မြန်မာများ ကြားကြချင်၊ စားပြသွင်လူဆိုး၊ ကုလားမြင်
 သူ့အမေရိုးတော့မလို၊ ခုမြေလျှိုးပုန်းရှောင်၊ မိုက်မနော်ပြီမဟေးတို့ရယ်က၊
 သူ့ပထွေးတော့ ထွက်၍မဟောင်၊ ပြောရော့ဟဲ့ ရာဇဝင်ပြောင်အောင်၊
 စာဖင်တောင်ခုးချလို့၊ ပလူးရပြေးကြို့ခါခါ၊ ခွေးသို့ပမော၊ တွေးမိတိုင်းအရိုး
 နာသည်၊ အမျိုးပါဆဲချင်ပေါ့လေး'

ယခင်ကသူ့အား အင်္ဂလိပ်က အပြူးထားခဲ့သည်။ အိန္ဒိယဘုရင်ခံ
 ချုပ်စားထိုးခံရသည့်ကိစ္စတွင် 'ခွေးသေသေရကြောင်း'ကို စပ်ဖွဲ့ထားသည့်
 အတွက် သူ့အား တနေ့နေ့တွင် ဖမ်းဆီးလိမ့်မည်ဟူသော ဆတင်းထွက်
 လာသည်။ ကုလားမင်းဖမ်းမည်ကို ကြောက်၍ကားမဟုတ်ပါ။ ကုလား
 ပြု၏ချက်နာကိုလည်း သူမကြည့်ချင်ပါ။ ထိုအတွင်း မြန်မာလူမျိုးတတွေ
 စည်းကမ်းပျက်နေကြပုံကို၎င်း၊ ကုလားကိုကြောက်ရွံ့ပြီး မြန်မာရာဇဝင်
 ကိုအိုးမဲသုတ်နေခြင်းကို သူမနှစ်သက်ပေ။ တွေးမိတိုင်း အရိုးနာပြီး၊ မြန်မာ
 လူမျိုးဟု ပြောရမည်ကို သူ့အသဲနာသည်။ ရှက်လည်းရှက်လှသည်။ ကျွန်
 ဘဝနှင့် မြန်မာပြည်မှာ နေခြင်းထက် ရှမ်းပြည်တက်ပြီး လွတ်လွတ်လပ်လပ်
 သေရခြင်းက မြတ်လိမ့်မည်ဟု သူ့ဆင်မိသည်။ ဆွေမျိုးသားချင်းတို့က
 တားမြစ်သော်လည်း မနာမယူ။ သားမယားများကိုလည်း ပျော်ရာမှာပင်
 နေကြတော့ဟု အခွင့်ပေးပြီးလျှင် ရှိသမျှစေ့စည်းများကိုထားခဲ့၍ရှမ်းပြည်သို့
 သူ့ထွက်ခွာခဲ့လေသည်။

ထိုအချိန်တွင် သူ့အသက်မှာ ၄၅ နှစ်မျှသာရှိသေးသည်။ သူနှင့်
 အတူ ရှမ်းပြည်သို့ ထွက်ပြေးလာသည့်သူမှာ သူ၏အချစ်ဆုံးသူငယ်ချင်း
 မြတ်တော် စာရေးဟောင်း ဦးထွန်းဝဖြစ်သည်။ ရှမ်းပြည်တွင် သုံးဆယ်
 စော်ဘွားကြီးနှင့် ဦးဘေသည် ယခင်ကာလများအပင် ရင်းနှီးခဲ့ဘူးသည့်
 အတိုင်း စော်ဘွားကြီးကလည်း အထူးဧည့်သည်တော်အဖြစ် ဆရာဘေ
 အားလက်ခံပြီးလျှင် ရှမ်းပြည်တွင် ပျော်သလောက်နေရန် မှာကြားပြော
 ဆိုသည်။ ဟော်နန်းသို့လည်း ဦးဘေသူငယ်ချင်းဖြစ်သူ ဦးထွန်းဝတို့အား
 မကြာခဏဖိတ်ခေါ်၍ စစ်တုရင်ကစားလေ့ ရှိသည်။ တခါသော် သင်္ကြန်
 အခါတွင် ဟော်နန်း၌ စော်ဘွားကြီးနှင့် စစ်တုရင်ကစားနေစဉ် အပျို
 တော်များက ရေမွှေးရေဖြင့် ရေလောင်းရာ တကိုယ်လုံး၌နေသော်လည်း
 စစ်တုရင်ရှုံးနေသဖြင့် ထိုင်ရာမှမထဘဲ ဇွတ်ပေ၍ ကစားနေရာ အမေ့ပြီ
 အပြင်းဖျားခဲ့လေသည်။ ရောဂါအခြေအနေမှာ မပျောက်နိုင်ဘဲ အတော်
 ကြာ အလူးအလဲခံစားရပြီးနောက် သူငယ်ချင်းဖြစ်သူ ဦးထွန်းဝ၏လက်
 ပေါ်တွင် အသက်ပျောက်ခဲ့ရရှာသည်။

ဦးထွန်းဝကိုယ်တိုင် မြေးဖြစ်သူ 'ကသာကံဆင့်'အား ပြောပြချက်မှ
 ကောက်နုတ်ချက်)

ဤပျံနှင့်ပင် ဦးဘေ၏အတ္ထုပ္ပတ္တိကို အဆုံးသတ် နိဂုံးချုပ်ရပေ
 တော့မည်။ သူသည် မျိုးချစ်စိတ်ရှိသည်။ သတ္တိရှိသည်။ လုပ်ရဲသည်။
 ခံရဲသည်။ သို့သော် ဗမာတမျိုးလုံးကို စိတ်နာသွားရှာသည်။ အင်္ဂလိပ်ကို
 လည်း နှလုံးနာခဲ့သည်။ ယခုအခါသာ သူ့ရှိပါတိမူကား သူ့စိတ်၌ရှိသမျှကို
 တွင်းတွင်း ထုတ်ဖော်ပြပေလိမ့်မည်။ သူ့နောက်ဆုံး ရေးသားခဲ့သော
 တေးထပ်ကား သူ့အသံထဲမှထွက်လာသော ဗမာတမျိုးလုံးအပေါ် မကျေ
 နမ်းမှုစကားများပေတည်း။ သူပင်မရှိသော်လည်း ယခုအခါ ကျွန်တို့တွင်မူ
 လွတ်မြောက်ခဲ့ရပြီဖြစ်သော ကျွန်ုပ်တို့သည် သူ့ယခင်က ထင်သက်သို့
 စည်းမဲ့ ကမ်းမဲ့ မဟုတ်တော့ပါ။ ဂျောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့က အလုပ်နှင့်ပြုကြ၍၊
 တမလွန်ဘဝကနေပြီး၊ ကျွန်ုပ်တို့ လိမ္မာမှု၊ ပြောင်းလဲမှုတို့ကို ကြည့်ကာ
 ဝမ်းသာစေချင်ပါတော့သတည်း။

သီပေါမင်းလက်ထက်က ထီ

“ထီ”ဟူသော စကားရပ်မှာ မြန်မာစကားသက်သက် မဟုတ်ပေ။ အင်္ဂလိပ် စကား၏အရင်းအမြစ်၊ သို့မဟုတ် တရုတ်စကား၏အရင်းအမြစ်မျှပင် ဖြစ်တန် ရှာသည်။ အင်္ဂလိပ်စကား၏ အရင်းအမြစ်ဖြစ်သော ‘လော်ထရီ’ မှ ‘လော်ထီ’ သို့မဟုတ် ‘ထီ’ ဟူသောစကားသို့ ရွှေ့လျောလာသည်ဟူသော အဆိုသည် အလွန်သင့်မြတ် လျော်ကန်သော အဆိုဖြစ်သည်။

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် ဆရာ ယုဒသန် ပြုစု ပြီးစီးသော မြန်မာ-အင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်ကျမ်း၌ ‘ထီ’ ကို ‘ထည်’ ဟူ၍ ညွှန်ဆိုနှင့်ရေးပြီး လျှင် အဓိပ္ပာယ်ကို တရုတ်လူမျိုးတို့အစားသော ၃၆ ကောင်ထီ ဟူ၍ ဖော်ပြ ထားလေသည်။ ထို့ကြောင့် ထီ ဟူသောစကားသည် တရုတ်စကားမှ ပျက် ပြားလာသလောဟူ၍လည်း တွေးထင်ဘွယ်ရာ ရှိသည့်အပြင်၊ သီပေါမင်း လက်ထက်တွင် တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ၃၆ ကောင်ထီ သည် ရတနာပုံနေပြည် တော်၌ ပေါ်ပေါက်နေပြီဖြစ်ကြောင်းမှာလည်း ခိုင်လုံသောအထောက် အထားပင် ဖြစ်တော့သည်။

သီပေါမင်းတရား လက်ထက်တော်မတိုင်မီက မြန်မာပြည်တွင် ထီ ဖွင့် ခြင်းအလေ့အထ ရှိခဲ့ဟန်မတူသေးပေ။ သို့သော် ‘ထီ’ နှင့် ဆင်တူသော အခေါ်အဝေါ် စကား အသုံးအနှုန်းကား ရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ အင်္ဂလိပ်လူမျိုး၏ ‘လော်ထရီ’ သဘောစံနစ်အရ ပြုလုပ်သော ‘ထီ’ မှာ သီပေါမင်းလက်ထက်တွင်မှ စတင်ပေါ်ပေါက်သည်ဟု ဆိုရပေတော့မည်။

ထို၏အနက်သဘောကိုကာ၊ ဘက္ကရာင် ၁၁၄၄ ခုနှစ်၌၊ အမရပူရ ရွှေနန်းကို သိမ်းမြန်းစိုးစံသော ဘိုးတော်မင်းတရားကြီး လက်ထက်တော် တွင်မှ အစပြု၍ မြန်မာတို့ သိရှိခဲ့ပြီးပေပြီ။ သို့သော် ထိုမင်းလက်ထက် ထိုဖွင့်မှုကို မလိုလား၍ပေးလာ မသိရပေ။ ထိုဖွင့်မှုကား မရှိခဲ့ပေ။ အဘယ်ကဲ့သို့ ထို၏သဘောကို ဘိုးတော်ဘုရားခေတ်က သိရပါသနည်း ဟူမူ ထိုခေတ်တွင် မြန်မာပြည်သည် နိုင်ငံခြား ကုလားလူမျိုးတို့နှင့် ကုန်ကူး သနီး ဆက်သွယ်ခဲ့ရာတွင် မကြာခဏ ရောင်းဝယ် ဖောက်ကား မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားပြီးလျှင် ခုံးတော်တို့က ဆုံးဖြတ်ပေးရသည်။ ထိုအခါ **မ** မြန်မာမင်း၏ ခုံးတော်တို့သည် ကုလားလူမျိုးတို့၏ သွားလာပေးကမ်း ရိုး ထုံးစံဖြစ်သော ပြင်ကူ၊ ဇိုတ်ဝတ်၊ ဖိမာ၊ လေလံ စသည့် ထုံးနှုန်းတို့ကို ဆင်ခြင်၍ အဆုံးအဖြတ် ပေးကြရကုန်ရာ၊ 'ပြင်ကူ' ဟူသောသဘောမှာ 'ထို၏သဘောနှင့် ဆင်တူနေပေသည်။ ပြင်ကူမှာ ဒပ်ချိုလူမျိုးတို့၏ စကား ဖြစ်တန်ရာသည်။ 'ပြင်ကူ' ၏သဘောမှာ ကံစမ်းစက္ကူလိပ်များကိုမဲနှိုက်စေ၍ အငြင်းပွားနေသော ကုန်၏တန်ဖိုးကိုဖြတ်ကာ ခွဲဝေပေးသော စံနှစ်ပင် ဖြစ်ကြောင်းကို ရတနာသိသိမြို့မှ ခုံးတော်တဦးဖြစ်သော ရေစကြိုဇာတိ မောင်မှိုင်း၏ အဆုံးအဖြတ် တရားစီရင်မှုများတွင် ဖတ်ရှုတွေ့မြင်နိုင်ကြပေ သည်။

ဤ'ပြင်ကူ' ဟူသော စံနှစ်နှင့် ကိုက်ညီသည့် ထုံးစံသည်လည်း ရှေးမ ဆွကပင် မြန်မာတို့ ရှိခဲ့သည်။ ၎င်းကို 'စာရေးတန် မဲချသည်' ဟု ခေါ် သည်။ မြန်မာမင်းတို့ နှစ်စဉ်ကျင်းပကြသော တဆယ်နှစ်ရာသီ ပွဲတော် များတွင်လည်း

“သကြိန်တရား၊ နှစ်ဦးညောင်ရေ၊ စာပုလွေခင်း၊ ပဉ္စင်းတော်ခံ၊ စာရေးတန်နှင့်၊ မြစ်ယံပွဲကြီး” ဟူ၍ ရေးသား ဖွဲ့နွဲ့သည်ကို ထောက်ကာ ဝါခေါင်လတိုင်းပင် စာရေးတံပွဲများကို ပျော်ပျော်စွာ ဆင်နွှဲကြကြောင်း ကို သိရသည်။

ထို့အတူ ပင်လယ်ခရီး၊ မြစ်ကြောင်းခရီးများ၌ လှေသင်္ဘောတို့ဖြင့် သွားလာရာဝယ် သင်္ဘော မရွေ့မလျား တန့်နေပါက စာရေးတံမဲချ၍ မဲကျသောသူအား ရေသို့ချရသော အလေ့ရှိကြောင်းကို ဦးရှင်ကြီးသမိုင်း၊ ပေါင်လောင်ရှင် မဟာကဿာ၏ သမိုင်းရာဇဝင်ဟောင်းတို့၌ တွေ့ရှိဖတ် ကြားကြရသည်။ ဤစာရေးတံမဲချခြင်း သဘောသည် ယခုကာလ 'ထို၏သဘောမျိုးပင် ဖြစ်သည်မှာ ထင်ရှားသည်။

ဤသည်ကိုထောက်၍ 'ထ' သဘောကို မြန်မာမင်းတို့သည် ရှေးအခါက ကောင်းစွာ နားလည်ထားပြီး ဖြစ်သော်လည်း ဆင်းရဲသား ကျေးတော် မျိုး၊ ကျွန်တော်မျိုးတို့အတွက် အကျိုးယုတ်ဘွယ်ရာ ကိုသာ မြင်သောကြောင့် ဤ 'ထ' စံနစ်ကို အသုံးပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သလောဟူ၍ တွေးတောဘွယ် ဖြစ်ပေသည်။

သီပေါမင်းတရား၏ လက်ထက် တော်တွင်ကား ဤထ' ဖွင့်မှုသည် အောက်ပြည်နယ်များကို စိုးပိုင်ထားသော အင်္ဂလိပ်မင်းတို့၏ နယ်ပယ် တွင်း၌ အတော်ခေတ်စားနေခဲ့သည်။ အောက်ပြည်အောက်ရွာ အင်္ဂလိပ် များ၏ ပိုင်နက်မှ အထက်သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာကြသော ကုန်သည်တို့ သည် အင်္ဂလိပ်တို့၏ သူဌေးလောင်းရွေးနည်းဖြစ်သော 'ထ' စံနစ်ကို ပြောပြကြဟန်တူသည်။ ကုန်သည်တို့သည် အင်္ဂလိပ်နယ်တွင် သဿမေဓ အခွန်တော် ကောက်ခံပုံ၏ စံနစ်တကျ ရှိမှုကိုလည်း ချီ မှမ်းပြောဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် မင်းကြီးစသော များမတ်တို့က သဿမေဓ အခွန်တော်ကို အတင်းအကြပ် တောင်းခံခြင်းထက် 'ထ' ဖွင့်၍ ခိုင်နှုန်းကောက်ခံခြင်းထက် ရတနာပုံ အစိုးရတွင် ပိုမို အကျိုးကျေးဇူး ရှိမည်တို့ကို သီပေါမင်းတရားအား ထင်လျှောက်ကြလေသည်။ ဤကိစ္စတွင် ယောအတွင်းဝန် ဦးဖိုးလှိုင်သည် အတော်ပင် ကန့်ကွက်ခဲ့လေသည်။ သို့သော် နန်းမတော် ထိပ်ခေါင် စုပုံများနှင့် တိုင်တားမင်းကြီးတို့၏ အလိုကို မလွန်ဆန်နိုင်၍ လက်လျှော့ခဲ့ရသည်။ ပထမသော် သီပေါမင်းတရားသည် တိုင်းပြည်၏ အခွန်တော်တိုးတက်ရေးအတွက် ဤ 'ထ' စံနစ်သည် အလွန်ကောင်းသော အကြံဉာဏ် ဖြစ်သည်ဟူ၍ တွေးထင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဤစံနစ်သည် လွန်စွာမှ များကြောင်းကို သီပေါမင်းကိုယ်တိုင် တစတစသိရှိလာသဖြင့် နောက်ဆုံးတွင် ထ' ရုံးတော်များကို ပိတ်စေရသည်။

သီပေါမင်း နန်းတက်ပြီးချိန် သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် တပေါင်းလကစ၍ ထ' သဘောပေါက်သော "အကွက်ခြောက်ဆယ်" ခုံကို တည်ထွင်ခဲ့သည်။ ထိုအကွက် ၆၀ ခုံ၏ သဘောကား နံပါတ် ၁ မှသည် နံပါတ် ၆၀ အထိရှိသော အကွက်ဂဏန်းများအနက် ထ' ထိုးသူသည် မိမိကြိုက်ရာ ဂဏန်းကို အကန့်အသတ်မရှိ ထိုးနိုင်သည်။ တဂဏန်းလျှင် အစိုးဝေတကျပ်နှင့် လက်မှတ်များကို ရောင်းသည်။ လက်မှတ်ရောင်းရငွေမှ အခွန်တော်ခိုင်နှုန်း ၂၀ ကိုနှုတ်ယူပြီးလျှင် ကျန်ငွေကို 'အောင်ဘာလေ' ဖွင့်သည်။ 'အောင်ဘာလေ' ဖွင့်ပုံကား ပေသီးအလုံး ၆၀ အပေါ်တွင် ဂဏန်း ၁ မှသည် ဂဏန်း ၆၀ တိုင်အောင် နံပါတ်ရေးထိုး၍ ဝေအိုးတွင် ထည့်ထားသည်။

ထို့နောက် တဖက်သောငွေအိုးတလုံးတွင်လည်း ဗလာပေသီး ၅၉ လုံးနှင့် ရွှေပေသီးတလုံးကို ထည့်ထားသည်။ ထို့နောက် သူငယ်နှစ်ယောက်တို့ အား အိုးထဲမှ ပေသီးတလုံးစီကို နှိုက်ယူစေသည်။ ရွှေပေသီးနှင့်တူ၍ ထွက်လာသော ဂဏန်းသည် အောင်ဘာလေ ပေါက်သော ဂဏန်းဖြစ်၍ ထိုဂဏန်းကို ထိုးထားသူ ဦးရေအလိုက် ညီမျှစွာ ငွေကို ခွဲဝေပေးသည်။ ဥပမာ နံပါတ် ၁၀ သည် ရွှေပေသီးနှင့်တူ၍ ထွက်လာသဖြင့် အောင်ဘာလေရလျှင် ထိုနံပါတ် ၁၀ ကို လူဦးရေ ၁၀၀ ထက်မူတ်ဝယ်ထားလျှင် ရငွေကို ထိုလူ ၁၀၀ တို့က အညီအမျှ ခွဲဝေယူကြသည်။

နောင်သောအခါ ကျွန်ကွက်ခြောက်ဆယ် ထိ ခုံသည် ညစ်ပတ်မှုဝင်လာသည်။ မိမိပေါက်လိုသော ဂဏန်းနှင့် အောင်ဘာလေ ရွှေပေသီးနှင့် တိုက်ဆိုင်အောင် ထိ အုပ်ချုပ်သူတို့က ညစ်ပတ်လာသဖြင့် လူကြိုက်နည်းလာကြသည်ဟု ဆိုသည်။ သိပေါမင်းလက်ထက် ရတနာပုံ ထိ ရုံးတော်ကြီးအနီး မလပ်ဆိုသူ အပျိုကြီးက အသက် ၆၀ ကျော် ဦးရွှေမင်း ဆိုသူကို ညာနပ်စားနေသဖြင့် ဦးရွှေမင်း၏သားမက် မောင်ထိုက်က ယောက္ခမကို အပြစ်တင်၍ ပြောဆိုရာ ဦးရွှေမင်းသည် သားမက်အပေါ်တွင် အခဲခကျေရှိနေလေသည်။ တနေ့သ၌ သားမက်မောင်ထိုက်နှင့် အဖော်သုံးယောက်တို့သည် 'ကွက်ခြောက်ဆယ်ခုံတွင် ထိ ထိုးကြရာ ကိုယ်အဝတ်ပါ မကျန်အောင် တက်တက်ပြောင် ရှုံးသဖြင့် အိမ်ပြန်မလာရဲသည်ကို ယောက္ခမ ဦးရွှေမင်းက အောက်ပါအတိုင်း စာချိုးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

“ထွက်မြောက်လွယ်၊ ကွက်ခြောက်ဆယ်ခုံထိုင်လို့၊ မနိုင်စွပါင် အိမ်ပြန်ခက်တယ်၊ တက်တက်ပြောင်ရှုံး။ ခွေးလိုမိုက်၊ ဇလိုက်တင်ကာ ကြိတ်ချင်လှ၊ ဖင်ပိတ်ကီ အကုန်ပြေးကြရော၊ လေးယောက်မှိုင်ထု”

ထိုရုံအုပ်ချုပ်သူတို့၏ ညစ်ပတ်မှုကြောင့် ကွက်ခြောက်ဆယ်ခုံသည် နာမည်ပျက်လာစေသော သိပေါမင်းသည် အောက်ပြည်အောက်ရွာတို့တွင် အင်္ဂလိပ်တို့ အသုံးပြုသည့် စံနစ်ဖြစ်သော 'လော်ထရီ' စံနစ်ကို စတင်၍ အသုံးပြုသည်။ ထို 'လော်ထရီ' ဟူသော စကားကိုလည်း မြန်မာများက ပီသအောင် မခေါ်နိုင်။ 'လော်ထရီ' ဟူ၍ ၎င်း၊ 'နော်ထရီ' ဟူ၍ ၎င်း ခေါ်လာကြရာမှ 'ထိ' ဟူသော စကားသို့ ပျက်ပြားလာသည်။ သို့သော် ထိုဖွင့်ခြင်းကိုမူကား အောင်ဘာလေ မဲ့ဖောက်သည်ဟူ၍ပင် ခေါ်ဝေါ်နေကြပေလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ခုနှစ်သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့တွင် ထို 'လော်ထရီ' စံနစ်အရ ပေါက်ဂဏန်း အောင်ဘာလေကို တခုတည်း

ထား၍ ဂဏန်းပေါင်း ၁၂၀၀၀ ရှိသည့်လက်မှတ်များကို တဂဏန်းလျှင် ၅ (ငါးကျပ်)ကျနှင့်ရောင်းချရာ ငွေပေါင်း ၆၀၀၀၀ (ခြောက်သောင်း) ရရှိလေသည်။ ၎င်းငွေခြောက်သောင်းမှ အခွန်တော်အတွက်ငွေ ၁၀၀၀၀ (တသောင်း) နှုတ်ယူပြီးနောက် ကျန်ငွေ ၅၀၀၀၀ (ငါးသောင်း)ကို အောင်ဘာလေမဲ့ဖွင့်လေသည်။

သီပေါမင်းသည် နေပြည်တော်၌ အောင်ဘာလေရွှေသီးနှင့် တိုက်ဆိုင်သူ ဂဏန်းရှင်ကို ငွေငါးသောင်းအပ်နှင်းပြီးလျှင် 'သူဌေး' အရာခန့်ထားသူကောင်း ပြုတော်မူမည်ဟူ၍ စည်လည်စေတော်မူသည်။ ဤသို့ပြုခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတော်တွင် ဗုဒ္ဓည်းဥစ္စာ ကြွယ်ဝသူ သူဌေးများ အမြောက်အမြား ပေါ်ပေါက်လာနိုင်စရာ အကြောင်းရှိသည်ဟု ထင်မြင်တော်မူသည်။ ဤသို့အားဖြင့် ရွှေမြို့တော် အနောက်ပြင် ကိုးခန်းအုပ်တိုက်ကြီးကို ထိရုံပြုလုပ်၍ မဲလက်မှတ်များ ရောင်းချပေး ပြုလျှင် ငွေခြောက်သောင်းပြည့်သည်နှင့်တပြိုင်နက် များတော် မတ်တော်တို့က ကြံ ကြင်ပြီးလျှင် ၁၂၄၁ ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ်လ ပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့တွင် ထိပွင့်လေသည်။

ထိုပထမဆုံးအကြိမ်တွင် ဆုတော်ငွေငါးသောင်းကို ကွမ်းရေတန်းရပ်နေ စာရေးမောင်ဦး၏သို့ မယ်အုံ၏မဲလက်မှတ်နှင့် တိုက်ဆိုင်နေ၍ မယ်အုံအား ငွေငါးသောင်းကို ပေးအပ်လိုက်ရလေသည်။ မယ်အုံမှာ ငယ်ရွယ်သူ မိန်းမသာ။ အပျိုအရွယ်ဖြစ်၍ 'သူဌေး' ဆွဲကိုကား ခန့်အပ်ခြင်းမခံရပေ။

ဤစံနစ်ကို သီပေါမင်းသည် များစွာနှစ်ခြိုက်သဘောတော်ကျလာသဖြင့် ၎င်းနှစ်တံခွားလ သင်္ကြန်တော်ခေါ်ပြီးသည့်အချိန်ကစပြီးလျှင် ရတနာပုံနေပြည်တော်၌ ထိုစံနစ်အရ ထိရုံပေါင်း ၁၀ ရုံဖွင့်စေတော်မူလျက် ထိရုံတစ်ရုံတွင် ဂဏန်းပေါင်း ၆၀၀၀ ထား၍ တဂဏန်းလျှင် ၅ (နှစ်ကျပ်)ကျနှင့် လက်မှတ်များရောင်းချရာ ထိရုံတစ်ရုံတွင် ငွေပေါင်း ၁၂၀၀၀ ရသည်။ ၎င်းတွင် အခွန်တော်ငွေ ၂၀၀၀ ကိုနှုတ်၍ ကျန်ငွေ ၁၀၀၀၀ (တသောင်း)ကျပ်ကို အောင်ဘာလေ ဖွင့်စေသည်။ ဤနည်းအတိုင်း ထိရုံ ၁၀ ရုံထား၍ တလလျှင် ၁၀ ကြိမ်ထိ ဖွင့်စေရာ သီပေါမင်းသည် ထိတော်မှ အခွန်တော် ငွေပေါင်း ၂ သိန်း (နှစ်သိမ်း)ကျစီ ရလေသည်။ ထိုကြောင့်လည်း ဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုးတို့ မဲ့တေကြကုန်သည်။ ခိုးသားစားပြုလည်း အလွန်ဆူပူ သောင်းကျန်း လှသည်။ ထို့ကြောင့် သာသနာပိုင် ဆရာတော်များကလည်း တရားဟောပြော၍ ဆုံးမကြရသည်။ သီပေါမင်းလက်ထက်ရေး အချို့သော မေတ္တာစာများ

တွင် 'ထ'၏အပြစ်ကို ထုတ်ဖော်ရေးသား၍ တဦးနှင့်တဦး ဆုံးမပြော
ကြားကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရပေသည်။

ထို့ကြောင့် သက္ကရာဇ် ၁၂၄၃ ခုနှစ်၊ ပြာသိုလတွင် သီပေါမင်း
တရားသည် ထိုပွင့်ပွင့် အကျိုးထက် အပြစ်ကိုမြင်လာသဖြင့် ထိုရုံးတော်
ကြီးများကို ရုပ်သိမ်းကြောင်း အောက်ပါ အမိန့်တော်ကို ထုတ်ပြန်ရ
လေ၏။

'အထက်ထိုရုံးတော်များ တည်ထားခြင်းသည် ရည်ရွယ်ရင်းအတိုင်း
တိုင်းကျိုး ပြည်ကျိုးဇာတိဖြစ်၊ ပြည်သူတကာတို့၏ အကျိုးစီးပွားများစွာ
ဆုတ်ယုတ် ပျက်စီးကြောင်းကို ငါကြားသိတော် မူသည့်အတိုင်း ထိုရုံး
တော်များကို အပြန်နှုတ်သိမ်းစေ၊ ခိုင်ငွေနှင့်စပ်၍ ရရန် ငွေတော်များ
လည်း အချုပ် အနှောင်အတောင်းအခံမရှိ၊ ချမ်းသာစေ၊ ပြည်သူဆင်းရဲ
သားတို့အချင်းချင်း ထိုကြေးနှင့်စပ်၍ ထိုရုံး အကြီးအကဲတို့က ချုပ်
တောင်းရှိသည့်ငွေများကိုလည်း ငွေတော်ထုတ်၍ ဆပ်ပေးတော်မူမည်။ ထို့
နောက်ကိုလည်း ထိုကြေးနှင့်စပ်သည်ကို လွှတ်တော်ရုံးတော်များက လက်
ခံ၍ အတောင်း အခံမရှိ၊ ချမ်းသာသဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ကူးသန်းရောင်း
ဝယ်ခြင်းအမှုများကို ပြုလုပ်နေထိုင်စေရမည်။ အမိန့်တော်မြတ်အရ ထိုရုံး
တော်များကို နှုတ်သိမ်းကြရမည်။ ထို့နောက် ထိုရုံးအကြီးအကြပ်တို့
ဆက်သွင်း ဘုပါ ဆင်းရဲသားတို့အချင်းချင်း ယှက်တင်သည့် ထိုကြေးငွေ
နှစ်သောင်းကျော်များကိုလည်း ရွှေတိုက်တော်က ထုတ်ပေးသနားတော်
မူမည်'

သီပေါမင်းလက်ထက် ထိုပွင့်ပွင့် ပွင့်နည်းမှာ အင်္ဂလိပ်တို့၏ထိုစံနှစ်
နှင့်အနည်းငယ် ကွာခြားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုခေတ်က ထိုရုံးတော်
ကြီးကို ကိုးခန်းအုပ်တိုက်ကြီး၌ ထားရှိသည်။ ၎င်းကိုးခန်းအုပ်တိုက်ကြီးကို
'ရုံးတော်ကြီး'ဟု ခေါ်သည်။ ယခု မန္တလေးမြို့ ရုံးတော်ကြီးဟု ခေါ်နေ
သော တိုက်တန်းသည် သီပေါမင်းလက်ထက်က ထိုရုံးပင် ဖြစ်သည်ဟု
ဆိုသည်။ ထိုရုံးကြီးအပြင် ထိုရုံးငယ် ၉ ရုံ ကျန်ရှိသေးရာ ဒေးဝန်းရပ်၊
မလွန်ရပ်၊ စိန်ပန်းရပ် စသည်တို့တွင်လည်း ထိုရုံးများရှိသည်ဟု ဆို၏။
စိန်ပန်းရပ်တွင် ထိုရုံး၏နေရာဟောင်း၌ ယခု 'ထိုရုံးဈေး'ဟူ၍ အမည်တွင်
နေသော ဈေးပင်ရှိပါသေးသည်။

ထိုရုံးများကို အများစားဖြင့် တရုတ်လူမျိုးများက စီမံအုပ်ချုပ်၍
အခွန်တော်ငွေများ မှန်ကန်ဆက်သကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုထိုးသူ

များအနက် တရုတ်လူမျိုးများသည် ထီးထိုးရာ၌သဲသဲမဲမဲ ထိုးကြသည်။ ဤအောင်ဘာလေ'ထိ အပြင် သုံးဆယ် ခြောက်ကောင်'ထိ များကိုလည်း အရုတ်များက တိတ်တဆိပ်ဖွင့်၍ သော်၎င်း၊ အစိုးရအား အခွန် အကောက်ပေး၍သော်၎င်း၊ ဖွင့်လှစ်ခိုင်ခံ့ကြပါသေးသည်။

ထိုပေါက်သူတို့အား ဆင်တော်နှင့် ငွေဒင်္ဂါး တသောင်းအိတ်များကို တင်ဆောင်၍ ယူလာပြီးလျှင် အိမ်ထိ အိမ်ရောက်ပေးသည်ဟု ဆို၏။ ထိုပေါက်သူသည် မြန်မာတို့ရင် ဒင်္ဂါးလုပ်စက်ရုံတော်ဖြစ် ဖောင်းဒင်္ဂါး အသစ်များကို အိမ်ရှေ့တွင်ထွက်၍ ခူးတုပ်ကာ လက်ကိုင်သည်။ သောင်းဒင်္ဂါး အိတ်များမှာ ငွေတသောင်းကို တိကျစွာ ရေတွက်၍ အိတ်၌ ထည့်ချုပ်ထားသော အိတ်များဖြစ်သည်။ ထိုပေါက်သူ၏ အိမ်ရှေ့သို့ ဆင်တော် ရောက်လာသည့်အခါ ထိုရုံဝန်က ထိုပေါက်သူ၏ အမည်နာမကို ခေါ်လိုက်လျှင် အိမ်ရှေ့၌ ခူးတုပ်၍ နေရသည်။ ဤသူ၏ အမည်နာမ ဟုတ်မှန်ကြောင်း စစ်မေးပြီးမှ ဒင်္ဂါးအိတ်ကို ဆင်ပေါ်မှ ချပေးသည်။

မလ္လာရုပ်တွင် ထိုဖွင့်ပုံကို ကိုယ်တိုင် မြင်တွေ့ဘူးသော အသက် ၉၀ ကျော်ရွယ်၍ အဖွားအိုကြီးတယောက်၏ ပြောပြချက်အရ ထိုလက်မှတ်များကို ရတနာပုံသတင်းစာတိုက်က ပုံနှိပ်၍ ထိုလက်မှတ်ပေါ်တွင် ထိုရုံစာရေးက ထိုထိုးသူ၏နာမည်၊ နေရပ်အပြည့်အစုံ ရေးပေးသည်။ နံပါတ်ကိုကား ကျရာနံပါတ်ကိုရသည်။ နံပါတ်ကို ခဲတန်နှင့်ဖြစ်စေ၊ မင်တန်နှင့်ဖြစ်စေ၊ ထိုထိုးပြီးမှ ထည့်သွင်းရေးပေးသည်။ မိမိ ထိုးလိုသည့်နံပါတ် ထိုး၍မှရပေ။ ထိုဖွင့်သည့်နေရာတွင် စင်မြင့်ပေါ်၌ ရွှေရေးသေတ္တာကြီး တခုတွင် အပေါ်က လက်နှိုက်ရုံသာ အပေါက်ဖောက်၍ လက်မှတ်အားလုံးကို ရောနှောမေ့နှောက်၍ ထည့်ထားသည်။

တဖက်တွင် အောင်ဘာလေ'ရွှေသီးနှင့်တကွ ဗလာပေသီးဆေးဖြူ သုတ် ၉၉ လုံး၊ စုစုပေါင်း ၁၀၀ လုံးထည့်ထားသော သေတ္တာတခုကို စက်ခလုတ်ဖြင့် တပ်ဆင်ထားသည်။ ရွှေရေးသေတ္တာတွင်းမှ သူငယ်တယောက်က လက်ဖြင့်နှိုက်၍ ထိုစာရွက်တရွက်ကို ယူပေးသည်။ တဖက်သောသေတ္တာမှ ပေသီးများကို စက်ခလုတ်ဖြင့် မေ့နှောက် ပေးသည်။ ထိုနှောက် သေတ္တာအောက်ခြေရှိ အပေါက်ဝကို ပိတ်ထားသော အဖုံးကို ဆွဲလိုက်လျှင် ပေသီးတလုံးသည် အောက်သို့ အလိုလိုကျလာ၍ လိမ့်ဆင်းသွားသည်။ ဗလာပေသီးကျသွားလျှင် မည်သို့မျှ မပေါ်မထွက်ဘဲ စက်ခလုတ်၏အသံသည် တိတ်သွားသည်။ ရွှေပေသီးကျလာလျှင်ကား သေတ္တာ၏

ရှေ့ပိုင်းသို့ သေတ္တာတွင်းရှိ အပေါက်ဝမှ ရှင်ဘုရင်နှင့် မိဖုမားရုပ်
 ကလေး ၂ ရုပ်ပေါ်ထွက်လာသည်။ ထိုအရုပ် ၂ ရုပ်ထွက်ပေါ်လာလျှင်
 အောင်ဘာလေ ရှေ့ပေသီး ကျလာပြီဟူ၍ ထိုဖွင့်ပွဲ ကြည့်သူများက
 ကြိုတင်လက်ခုပ် တီးကြလေသည်။ ကျလာသော ရှေ့ပေသီးကိုလည်း
 အပေါက်ဝမှ အရုပ်ကလေးများ၏ ရှေ့ကကျလာသည်ဟု ဆိုသည်။ ဤ
 အရုပ်ကလေးများ ထွက်လာပုံမှာ ယခုအခါ အချို့သော ဘုရားစေတီများ
 တွင်ပိုက်ဆံခံသည့် သေတ္တာမျိုးပင်ဖြစ်၍ ပိုက်ဆံ ထည့်လိုက်သည့်အခါ
 သေတ္တာတွင်းမှ အရုပ်ကလေးများ ထွက်လာသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်ဟု
 ပြောပြသဖြင့် သိရပါတော့သတည်း။

ကြွေး တင် ဘု ရင် ဆပ်

‘ကြွေးတင် ရှင်ဘုရင်ဆပ်လိမ့်မည်’ ဟူသော စကားကို လူတိုင်းကြားဘူး ကြပေလိမ့်မည်။ သို့သော် မြန်မာဘုရင်တို့၏ ထီးစားလှ၊ နန်းခရီးများ ကို ကောင်းစွာမသိမိလိုက်သူများအတွက်မူကား ဤစကားကို အဆန်း ကဲ့သို့ ဖြစ်နေပေလိမ့်မည်။ သူတဦးတယောက်၌ ကြွေးတင်နေသည့်ကို အဘယ်ကြောင့် ရှင်ဘုရင်က ကြားက မသိမဆိုင်ဝင်၍ ဆပ်ရမည်နည်းဟု အံ့ဩတွေ့ဝေနေမည်ကားမလွဲပေ။ ရှေးရှေးသော မင်းတို့ ကျင့်အပ်သော ရာဇဓမ္မတရားများတွင် မင်းကျင့်တရား ဆယ်ပါး၊ သင်္ဂဟတရားလေးပါး စသည်တို့၌ ပရိစ္ဆာဂတရားဟူသည် ပေးကမ်းခွန်ကြံ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုးတို့၏ ငွေကြေးအခက်အခဲတို့ကို စိုက်ထုတ်ရှင်းရခြင်းသည် လောကသနင်း မင်းတို့၏ ပြုဘွယ်သာဖြစ်သည်။

မင်းကေရာဇ်နှင့်ဆိုင်သော သင်္ဂဟတရားလေးပါးအနက် သမ္မာပါသ တရားဟူသည်မှာလည်း အင်အားမရှိသူ ဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုးတို့ အား ကူညီထောက်ပံ့သောအားဖြင့် အတိုးမစားဘဲ ငွေများစိုက်ထုတ် ချေးငှားလေ့ရှိသည်ကို ဆိုလိုသည်။ သမ္မာပါသဟူသည်မှာကား ကောင်း စွာ ရည်ရွယ်ချက်အပ်သော ကျေးဇူးကွင်းဟု ဆိုလိုသည်။ တင့်တရအား ကျေးဇူး ကွင်းဖြင့်ဖမ်းယူသကဲ့သို့ ကောင်းစွာ ထောက်ပံ့ပေးကမ်းပြီး ကိုယ်ဖက်ပါ အောင် ဖမ်းယူခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်သံရောက်မော်ကွန်းတွင် ဒုတိယ နဝဒေးကြီးက “သမ္မာပါသ၊ သုံးနှစ်မျှလျှင်၊ မြည်ပပြည်တွင်၊ လူခ

ပင်းအား၊ အရင်းအနှီး၊ အစီးမရှိ၊ နှိပ်ညှိလျက်၊ မြန်ချိခွဲဝေ၊ ဖွဲ့ရစ်စေရှင်”
ဟူ၍ ရေးသားထားလေသည်။

ဘုရင်တို့က ငွေချေးငှားသော အလေ့အထသည် ရှေးပုဂံခေတ်က
ပင် ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် အတိုးကြီးလွန်းသဖြင့် မျူးမတ် သူဌေးသူကြွယ်
များသာလျှင် ဘုရင်ထံမှ ငွေချေးငှားကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပုဂံအရှေ့
မြောက်အရပ် ထီးလို့ မင်္ဂလုံဘုရား အနောက်မြောက်၊ အိမ်ရာကျောင်း
ဘုရား မုတ်ဂူအတွင်းရှိ ညောင်ရမ်းကြီးသမီး၏ ကျောက်စာသည် ပုဂံ
ခေတ်၏ စီးပွားရေးကို ဖော်ပြလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုကျောက်စာ
ကို အလှူဒါယိကာမ ညောင်ရမ်းကြီးသမီးက သကာရစ် ၆၀၄ ခုနှစ်တွင်
ထိုးခဲ့သည်။ ယင်းကျောက်စာကြောင်းရေ ၁၇ တွင်

“ကတောသန့်စင် ဖသံတိုးကြီးသည် အတိုက် သိခင်မင်း ကက်သူရွှေ
ဆယ်ဆရည် အကျပ် ၂၀၀ ရင်းချေးသော၊ အစီဖြစ်သော ရွှေ ၄၀၀ တွင်၊
ရွှေလေးရာသောကို ငွေဖြင့်တွက်သော်ငွေ ၄၀၀၀ ဤတွင်ရပြီးသော ငွေ ၂၅၀၆
ကျပ်၊ လိုသေးသောငွေ ၁၄၉၄ ကျပ်သော ငှားခြင်သော တကောင်း ဥယျာဉ်
မြေ (၈) ပယ်ခွဲ” စသည်ဖြင့် ရေးထိုးထားခဲ့သည်။

ဤကျောက်စာအရ ဘုရင် ကက်သူသည် အမတ်ကြီး တပင်းအား
ရွှေကျပ်ချိန် ၂၀၀ ချေးခဲ့ရာ အတိုးနှင့်အရင်းပါ ရွှေကျပ်ချိန် ၄၀၀ သို့
တက်လာသည်။ ထိုတွင် အမတ်ကြီးသည် ရွှေကိုမပေးဆပ်နိုင်သဖြင့် ငွေဖြင့်
ပေးဆပ်ရာ ငွေပေါင်း ၂၅၀၆ ကျပ်ကို ပေးဆပ်ပြီးဖြစ်သည်။ ရွှေတကျပ်
သားကို ငွေတဆယ်ကျပ်နှုန်းဖြင့် တွက်၍ပေးသည်ကို ထောက်သော် ထိုအခါ
က ရွှေတကျပ်သားသည် ငွေတဆယ်နှင့် ညီမျှကြောင်းကို သိရသည်။
ထိုနောက်အမတ်ကြီးသည် ကျန်သေးသော ငွေ ၁၄၉၄ ကျပ်ကို မပေးဆပ်
နိုင်သဖြင့် မိမိဘွင်ရှိသော တကောင်း ဥယျာဉ်မြေကို အစားသွင်းရာ၌
ဥယျာဉ်မြေ ၈ ပယ်ခွဲကို ငွေ ၁၄၉၄ ကျပ် အတိုးထား၍ သွင်းသည်။
ထို့ကြောင့် ဥယျာဉ်မြေ ၁ ပယ်သည် ငွေကျပ် ၂၀၀ ခန့် အတိုးတန်
ကြောင်း သိပြန်သည်။

အထက်ပါ ချေးငှားပုံ စံနစ်ကိုကြည့်လျှင် ဘုရင်ကိုယ်တိုင် ငွေချေး
သော်လည်း အတိုးအလွန်ကြီးသည်။ အတိုးသည် အရင်း၏ နှစ်ဆဖြစ်သည်
ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဆင်းရဲသားများ ငွေမချေးနိုင်ကြပေ။

ရှေးပုဂံ မင်းများမှစ၍ အချို့ မင်းများသည် အတိုးအပွား များစွာ
ယူသည်။ အချို့ မင်းများမှာမူ အတိုးအပွား များစွာမယူကြပေ။ ဘုရင်
မင်းများသည် စော်ဘွားများအား ရှေးက ငွေချေးငှားလေ့ ရှိရာ မည်မျှပင်

အချိန်ကြာမြင့်သော်လည်း တခုလပ်တို့ထက် ပို၍မယူကြရပေ။ တခုလပ် တိုးဟူသည်မှာ မည်မျှပင် အတိုးတက်စေကာမူ ငွေရင်း၏ ထက်ဝက်ထက် အတိုးသည် မပိုစေရပေ။

ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူများရှင် လက်ထက်က ဘုရင်သည် ငွေချေးရာ၌ အတိုးမယူချေ။ ယင်းဘုရင် လက်ထက်မှစ၍ ညောင်ရမ်းမင်း ၁၀ ဆက် စနေမင်းတိုင်အောင် အတိုးမယူကြရုံမျှမက အရင်းပင်ပြန်ရရန် အခြေအနေ မရှိသည့်အခါ ချမ်းသာပေးလိုက်ကြရသည်က များသည်။ စော်ဘွားမြို့စား များ ထေသည့်အခါ ဖြစ်စေ၊ မြို့ရွာပျက်စီးသည့်အခါ ဖြစ်စေ၊ အကြောင်း အားလျော်စွာ ချေးငွေများကို ချမ်းသာပေးရခြင်း၊ လျော်ပစ်ခြင်းများ ပြုခဲ့ကြရသည်။ ညောင်ရမ်း ၁၀ ဆက်တွင် တနင်္ဂနွေမင်းနှင့် ကြာသပ တေးမင်း ၂ပါးသာလျှင် စော်ဘွားမြို့စားတို့ထံမှ အတိုးအပွားယူကြသည်။ ကြာသပတေးမင်းကား ဟံသာဝတီပါ မင်းပင်ဖြစ်သည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် အလောင်းဘုရား လက်ထက်ကစ၍ ငွေဥက္က မင်းတိုင်အောင် စော်ဘွားမြို့စားတို့ထံက အတိုးအပွားယူကြသည်။ ၁၁၄၄ ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော်ဘုရား နန်းတက်ပြီးနောက် အတိုးအပွား မယူပေ။ ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်တွင် မိုင်းညောင်မြို့စား စောမယ်ကို ကျိုင်းချိုင့် တပ်ပေါင်းစုတွင် အမှုထမ်းနေရာမှ နုတ်ပြီးလျှင် မိုင်းညောင် စော်ဘွား ကြီးအဖြစ် ခန့်တော်မူသည်။ သကရစ် ၁၁၇၄ ခုနှစ်တွင် အမတော်ငွေ မြန်မာပိဏ္ဍာချိန် ၁၀၀ ကို ချေးငှားခဲ့သည်။ မြန်မာကျပ်သုံး ဒင်္ဂါးပိဏ္ဍာ ချိန် ၁၀၀ဟူသည်မှာ ယခုကလ တန်ဘိုးအားဖြင့် ငွေကျပ် ၁၄၁၀၀ နှင့် ညီမျှသည်။ မိုင်းညောင် စော်ဘွားသည် သကရစ် ၁၁၈၀ ပြည့်နှစ် တွင် အရင်းငွေကျပ် ၁၀၀ မျှကိုသာ ပြန်ဆပ်နိုင်ခဲ့သည်။ ဘိုးတော်ဘုရား၏ အကြွေးများကို ဘကြီးတော်ဘုရား ထက်ထက်တွင် အားလုံး လျော်ပစ်ရ သည်။

ရွှေဘိုမင်းလက်ထက် ၁၂၀၃ ခုနှစ်တွင် ကျိုင်းရုံး ငသီဝီ စော်ဘွား သို့ မြန်မာ ပိဏ္ဍာချိန် ငွေ ၁၀၀ ချေးငှားဘူးသည်။ အတိုး မယူရုံမျှမက အရင်းအညစ်ပြန်မရခဲ့ပေ။

၁၂၁၂ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်မင်းသည် ယင်းကျိုင်းရုံး ငသီဝီကိုပင် မြန်မာ ငွေကျပ်ချိန် ပိဏ္ဍာ ၁၀၀ ထပ်ချေးငှားဘူးသေးသည်။ အတိုးမယူရုံမျှမက အရင်းပါ မရခဲ့ပေ။

၁၂၂၉ ခုနှစ် မန္တလေးမြို့တည် မင်းတုန်းမင်းတရားလက်ထက် သိန္နီ စော်ဘွားသို့ မြန်မာကျပ်ချိန် ပိဏ္ဍာ ၅၀ ချေးငှားဘူးသည်။ ၁၂၃၇ ခုနှစ်

ကျမ္မသာ ငွေဒင်္ဂါး ၅၀၀၀ ပြန်ဆပ်နိုင်ခဲ့သည်။ ကျန် ၂၀၅၀ ကို ချမ်းသာပေးတော် မူခဲ့ဘူးသည်။

သီပေါမင်းတရားလက်ထက် ၁၂၄၁ ခုနှစ်တွင် ကျိုင်းရုံးကြီး သီဝီစော်ဘွား စောသင်နိုင်အား ငွေဒင်္ဂါး ၁၀၀၀၀ ချေးငှားဘူးသည်။ ပြန်ရရန် စီမံသော်လည်း အတိုးမရရှိမယက အရင်းပါ ပြန်မရချေ။ ဤကား အခြားသိသာရန်သာ စံပမာဏ အမြွက်မျှ ပြခြင်းဖြစ်သည်။ အခြားစော်ဘွား မြို့စားများ ချေငှားကြသော ငွေများ မပါသေးချေ။

ဤသို့အားဖြင့် ရှေးမင်းတို့သည် ချေငှားထားဘော ကြေး မြို့များကို ချမ်းသာ ပေးခဲ့ရသည်က များသည်။ ရှေးမြန်မာမင်းတို့ အခွန်တော်တောက်ခံပုံစံကို မြန်မာပညာရှိ ဝန်ထောက်မင်း ဦးတင်သည် မြန်မာမင်းများ အုပ်ချုပ်ပုံ စာတမ်းတွင် အကျယ် ဖော်ပြထားခဲ့သည်။ မြန်မာမင်းများသည် နေမင်းကဲ့သို့ ကျင့်သည်သာများသည်။ အခွန်တော်ကောက်ခံရာ၌ နေမင်း၏ ကျင့်စဉ်အတိုင်းပြုလုပ်သည်။ အခွန်တော် မပေးနိုင်သူအား ဥကြိမ်တိုင် တောင်းခံ၍မရမူ ကြိုးတုတ်၍ ခေါ်သည်။ ထိုနောက် ရုံးသို့ခေါ်လာပြီး ထပ်မံတောင်းပြန်သည်။ ထိုသို့မရမူမပြန်လျှင် ထိတ်ခတ်သည်။ ထိုနောက်တောင်းပြန်သည်။ ထိုသို့တောင်း၍မရမူ မရလျှင် အချုပ်မှလွတ်ပစ်ရသည်ဟု ဆိုသည်။ အခွန်တော် ကြေးများကို ဤနည်းနှင့်နှင်တောင်းခံ၍ ဤနည်း နှင်နှင်ပင်လျှင် လျှော်ပစ်ရသည်က များသည်။ ဤကား ကြေးတင် ရှင်ဘုရင် ဆပ်နေပုံဖြစ်သည်။

သီပေါမင်းသည် ရှင်ဘုရင်ဖြစ်လာလျှင် လွှတ်တော်သို့တက်၍ တရားစီရင်ရသည်။ ရှင်ဘုရင်ဖြစ်သည့် နေ့ကစ၍ လွှတ်တော်သို့ ဥရက်မျှသာ တက်ပြီးနောက် မတက်တော့ဟူ၍သိရသည်။ ဘုရင်ဖြစ်၍ လွှတ်တက်လာလျှင်လားခြင်း လွတ်ရုံးရှေ့ရှိ ကြေးပူသူများ၊ ကြေးမူရုံသူများ၊ အမှုမပြီးပြတ်သေးသူများက 'ဏယ်တော်မူပါဘုရား' ဟူ၍ တပြိုင်နက် အော်ကြသည်။ သီပေါမင်း အလွန်လန့်တော်မူသည်။ ပထမတရက်မှာပင် လွှတ်တက်ရန် ဘုရင်လန့်တော်မူ၍ နောက်ရက်များ ဘုရင်ထွက်လာလျှင် မအော်ရဟူ၍ အမိန့်တော်ပြတ် မှတ်ရသည်။

နောက်နေ့တွင် အားလုံး ငြိမ်သက်နေကြသော်လည်း ကြေးမူနှင့် ရုံးထောက်၍ အမှုမပြီးပြတ်တဲ ကြာနေသဖြင့် မိတ်မရှည်နိုင်တော့သော ဦးတုတ်ပေါ်သည် "ဏယ်တော်မူပါဘုရား" ဟူ၍ အော်ပြန်သည်။ ဦးတုတ်ပေါ်အား အာဏာသားများက ဖမ်း၍ ရိုက်နှက်ကြသည်။ အဘယ်ကြောင့် အော်ရသနည်းဟု မေး၍ အကြောင်းစုံသိရလျှင် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် လွှတ်

တော်တက်ရက် နောက်ဆုံးရက်တွင် နိုင်ငံတော်အတွင်း ကြေးမြီပေါင်း
 ၄၇၀၀၀ ကျော်ရှိ ကြေးမြီများကို စစ်ဆေးတော်မူ၍ ဤကြေးမြီများကို
 စိုက်ထုတ်လျော်မည်ဟု မိန့်တော်မူ၍ လျှင် စာချုပ်စာတမ်း ကြေးမြီနှင့်
 ပတ်သက်သမျှကို မိ-ငြိမ်းစေတော်မူရသည်။ တမင်းပြောင်း၍ တမင်းတက်
 လျှင် ယခင်မင်းလက်ထက်က ကျန်ရှိနေသော ကြေးမြီမှန်အမျှကို နောက်
 မင်းက စိုက်ထုတ်ဆပ်ပေးရသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကြေးတင်ဘုရင်
 ဆပ်လိမ့်မည်ဟု စကားထင်ရှားရှိနေခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၂၄၃-ခု၊ သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၅-ရက်နေ့ နံနက် မဟာဝိဇယ
 ပုည ဣမ္မည်းရှိသော မွန်ကျောင်းတိုက်တော်က ညာဏဝ သာဘိဓဇ မဟာ
 ဓမ္မရာဇာဓိ ရာဇာဂုရုတံဆိပ်တော်ရ ဆရာတော်ကြီးများနှင့် တိုက်ရှိ သင်္ဘာ
 ကုန် ရွှေနန်းတော်ဦး မြေနန်းတော်သို့ ပင့်၍ ဆွမ်းကြီးလောင်းလှူတော်
 မူရာ၊ မြင်းမူမြို့က ရဟန်းတော် အသက် ၃၀-ရွယ်ရှိ ဦးစန္ဒသည် မွန်ကျောင်း
 တိုက် သင်္ဘာတို့နှင့် ရောနှောလိုက်ပါလျှင် မြေနန်းတော်သို့ ရောက်၍
 ဆွမ်းကြီးလောင်း ပြီးမြောက်သည့်ကာလ ကေရာဇ်မင်းမြတ် ရှေ့တော်နှင့်
 မနိုးမဝေးတွင် စာတစ်စောင်ကို အခေါက်လိုက် ချထားခဲ့သည်။ ယင်းစာကို
 အတွင်းဘိနပ်တော်ခင်း မောင်ထွေး ထွေမြင်၍ ကောက်ယူဆက်သရာ
 ကိုယ်တော်တိုင် စာကိုဖတ်ရှုတော်မူသည်။ နောက်တရက် ညီလာခံထွက်ကြ
 တော်မူသည့်အခါ မွန်ကျောင်းတိုက်က စာချွန်သားသည် ဦးစန္ဒကို ဆရာ
 တော်ထံ လျှောက်ထားတောင်းစေ အမိန့်တော်ရှိသောကြောင့် မွန်ကျောင်း
 ဆရာတော်လည်း တိုက်တော် ဘုန်းရှိ သင်္ဘာအကုန် စေ့အောင်မေးမြန်းရာ
 ဦးစန္ဒကို မတွေ့ရဘဲ ရှိခဲ့သည်။

ချခဲ့သောစာ၏အဓိပ္ပာယ်မှာ ဦးပဉ္စင်း၏ အမိအဖတို့၌ ကြေးမြီ ၆၀၀-
 ကျော် တင်ရှိနေရာ၊ မပေးဆပ်နိုင်သောကြောင့် ထိတ်ခတ်ကြိုးချည် အပူ
 တပြင်း တောင်းဆိုရှိနေပါသဖြင့် သာသနာ့ ဒါယကာ တုရင်မင်းမြတ်က
 ပေးဆပ်ပါမည့်အကြောင်းနှင့် ပါရှိသည်။ ကေရာဇ် မင်းမြတ်မှာလည်း
 ပေးဆပ်လိုသော ဆန္ဒရှိသောကြောင့် ဆရာတော်ထံမှာ လျှောက်တောင်း
 စေဟု အမိန့်တော်ရှိခြင်းဖြစ်သည်။ မွန်ကျောင်းဆရာတော်ကလည်း ငါ
 ကျောင်းက ငါ့မျက်နှာမှမထောက်၊ စာပစ်ခဲ့ရပါမည်လောဟု အုမျက်
 ထွက်၍ ကြွက်ကြွက်ရိုက်အောင် ဆူပူ အပြစ်တင်တော်မူသည်။

နောက်များမကြာမီ မြင်းမူက ဦးစန္ဒသည် ထိုနေ့က တိုက်ရှိသင်္ဘာ
 များနှင့် လိုက်ပါလာပြီး စာချွန်ကြောင်း သိရသဖြင့် ခေါ်ဆောင်လာ
 ခဲ့ပြီး ကျောင်းဝင်းအတွင်းမှာပင် ဦးစန္ဒကိုထိတ်ခတ်၍ ထားသည်။ ထို

နောက် တိုက်အုပ် ဦးမေဒါကိုခေါ်၍ ရွှေနန်းတော်သို့ သွားရောက်ပြီး
 ဦးစန္ဒကိုအပ်ရန် လေ့တ်လိုက်သည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်တိုင် လေသာ
 ဆောင်တွင် ဦးစန္ဒအား ဖူးတွေ့တော်မူပြီးနောက် အမိအဖတို့၌ရှိသော
 ကြေးမြီအရပ်ရပ်ကို စစ်မေးတော်မူပြီး ချမ်းသာပေးကြောင်း ချက်ခြင်း
 အမိန့်တော် မှတ်တော်မူသည်။

ဤအချက်များကို ထောက်ထားကြည့်ရှုပါလျှင် ရှေးမြန်မာမင်းများ
 လက်ထက်တော်အခါများက သမ္မာပါသ သင်္ဂဟတရားတော်ကို ထောက်ရှု
 ၍၎င်း၊ ပရိစ္ဆာဂ မင်းကျင့်တရားတော်ကို အမြဲစောင့်ရှောက်သဖြင့် ၎င်း
 တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်သူတို့သည် တိုင်းပြည်တိုင်းရှိ ဆင်းရဲသား
 ကျွန်တော်မျိုးတို့အပေါ်၌ တင်ရှိသော ကြေးမြီအမျိုးမျိုးတို့ကို အခါ
 အားလျော်စွာ ချမ်းသာပေးရမ့် ထုံ စံရှိပေရကား 'ကြေးတင်လျှင် ဘုရင်
 ဆပ်လိမ့်မည်' ဟူသော စကားဆိုတုံး ကျန်ရှိနေစွဲပေတော့သတည်း။

နိမိတ်ဆုရသုတ်၏ ဂန္ထဝင် ဝတ္ထုကြီး ထွက်မည်

- * အမေရိကန် စာရေးဆရာကြီး ဂျွန်စတိုင်းပတ် ကို ဆွဲဒင် ပညာတံခွန် အသင်းကြီးက ကမ္ဘာ့စာပေဆုဖြစ်သော စာပေနိမိတ်ဆု ကို ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ထို့အတူ အမေရိကန် ပညာရှင်များကလည်း အမျိုးသား စာပေဆုဖြစ်သော ပူလစ်ဇာဆုကို ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။
- * ဤသို့ စာပေနိမိတ်ဆုနှင့် ပူလစ်ဇာဆုရ ကမ္ဘာကျော် စာရေးဆရာကြီး ဂျွန်စတိုင်းပတ် ၏ ဝတ္ထုများအနက် 'ဂြိုဟ်မေ့သောပုလဲ' 'အပယ်ခံသား' စသော ဝတ္ထုတို့ကို မြန်မာစာဖတ် ပရိတ်သတ်တို့ ဖတ်ရှုခံစားရပြီးဖြစ်သည်။
- * မြန်မာ စာဖတ်ပရိသတ်တို့ လုံးဝမမြည်းစမ်းရသေးသော အမေရိကန် စာရေးဆရာကြီးဂျွန်စတိုင်းပတ် ရေးခဲ့သော ဝတ္ထုများအနက် အထူးခြားဆုံး၊ အပြောင်မြောက်ဆုံး၊ အကောင်းဆုံးဟု ဆိုကြရသော ဝတ္ထုကား THE MOON IS DOWN ဝတ္ထုတည်း။

စာပေနိမိတ်ဆုရ ဂျွန်စတိုင်းပတ်၏

ဝင်သူ နှင့် ရှုံးသူ

အောင်ခန့်-မြန်မာပြန်

- * ဤဝတ္ထုကြီးတွင် နာဇီတို့လက်အောက်သို့ ရုတ်တရက် ကျရောက်သွားသော နော်ဝေးမြို့လေးတမြို့မှ မြို့သူမြို့သားများ အားလုံး၏ လွတ်လပ်ရေးအတွက် အမျိုးမျိုး ကြိုးစားလှုပ်ရှားကြပုံကို ရင်တမမနှင့် တွေ့မြင်ရမည်။
- * လက်နက်အားကိုးဖြင့် ဒုပ်ချုပ်စိုးမိုးသော နာဇီတို့ကို လက်နက်လုံးဝ မရှိသော မြို့သူမြို့သားများက စည်းလုံးညီညွတ်စွာ ဝေဖောင်းကို လုံးဝ မမှတ် အမျိုးမျိုး ဆန့်ကျင်တော်လှန်ကြပုံတို့မှာ ကြက်သီးမွေးညှင်းထစရာ၊ ကျောခြမ်းစရာ၊ ရင်ခုန်စရာ ကောင်းလှသည်။
- * ဝတ္ထုအစမှ အဆုံးတိုင် လက်မှမချနိုင်အောင် ဆွဲဆောင်မှု အပြည့်ရှိသည်။ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တော်လှန်ရေးကာလကို အောက်မေ့တသကာရဲသွေး ရဲမာန် ကြွလာစေမည်။

နိမယ်ဆုရ ဝတ်ဝတ္ထုကြီး ထွက်မည်

- * ၁၉၀၅ ခုနှစ်တွင် ဆွီဒင် ပညာ့တံခွန် အသင်းက “ရာဇဝင်ဝတ္ထုကြီးများကို အံ့မခန်း၊ ပြောင်မြောက်အောင် ရေးဖွဲ့နိုင်သော ကလောင်စွမ်းရည်ကြောင့်” ပိုလန် စာရေးဆရာကြီး ရှင်ကျယ်ဗစ် (၁၈၄၆ - ၁၉၁၆)အား စာပေ နိမယ်ဆု ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။
- * ရှင်ကျယ်ဗစ်၏ ကမ္ဘာကျော် ရာဇဝင်ဝတ္ထုကြီးများအနက် ကမ္ဘာ့စာပေသမိုင်း၌ အထင်ရှားဆုံး အကျော်ကြားဆုံး ရာဇဝင်ဝတ္ထုကြီးကား ရောမကေရာဇ် နိဂုံးဘုရင်ကြီးလက်ထက် ခေတ်ကာလ သရုပ်ကို ထင်ထင် ရှားရှား ပီပီပြင်ပြင် ရေးဖွဲ့ထားသော QUO VADIS ဝတ္ထုကြီးတည်း။
- * ကမ္ဘာ့ စာပေ နိမယ်ဆုချသူ၏ အထင်ရှားဆုံး ရာဇဝင်ဝတ္ထုကြီး၏ ရသကို မြန်မာ့ စာဖတ် ရိုသတ် ခံစားစေနိုင်ရန် မြန်မာပြန်သည်။

ကမ္ဘာ့စာပေ နိမယ်ဆုရ
စာရေးဆရာကြီး ရှင်ကျယ်ဗစ်၏

မီးလျှံ နှင့် ကြာဖြူ။

အောင်ခန့်-မြန်မာပြန်

- * ဤရာဇဝင် ဝတ္ထုကြီးတွင် မီးလျှံနှင့် ကြာဖြူ။ အမှောင်နှင့်အလင်း လောကကို ဖျက်ဆီးသူနှင့် လောကကို တည်ဆောက်သူ၊ ဤဆန့်ကျင်ဖက် နှစ်ပါး၏ ပဋိကမ္မ ကို ရင်တမမနှင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ် တွေ့မြင်ရမည်။
- * ကျေးကျွန်တို့၏ လုပ်အားအပေါ် ရပ်တည်ပြီး ရက်စက်မှု ညှဉ်းပန်းမှု ပိနှိပ်မှု ချုပ်ချယ်မှု တို့ဖြင့် ထန်ခိုးအာဏာ ကြီးလွှားနေသော ရောမ လက်နက် နိုင်ငံတော်ကြီးကို ယိမ်ယိုင် လှုပ်ခါ သွားအောင် ပြုဆောင်ကြသော မေတ္တာဝါဒီ လူသားများ၏ လှုပ်ရှား ရုန်းကန်မှုနှင့် ကိုယ်ကျိုးစွန့်မှုတို့ကို အံ့မခန်း တွေ့မြင်ရမည်။